Васубандху

АБХИДХАРМАКОША

УЛАН-УДЭ 1980.

АКАДЕМИЯ НАУК СССР
СИБИРСКОЕ ОТДЕЛЕНИЕ
БУРЯТСКИЙ ФИЛИАЛ
ИНСТИТУТ ОБЩЕСТВЕННЫХ НАУК

ВАСУБАНДХУ
АБХИДХАРМАКОША

Близкий к тексту перевод с тибетского на русский язык, введение, подготовка тибетского текста, примечаний и таблиц Б. В. Семичова и М. Г. Брянского

ГЛАВЫ ПЕРВАЯ И ВТОРАЯ

БУРЯТСКОЕ КНИЖНОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО
УЛАН-УДЭ ✱ 1980

Ответственный редактор
К. М. Герасимова

УДК I4

Васубандху

В-I9 Абхидхармакоша. Гл. I и II, близкий к тексту перевод с тибетского на русский язык, подготовка тибетского текста, примечаний и таблиц Б.В. Семичова и М.Г. Брянского. – Улан-Удэ: Бурят. кн. изд-во, I980. – 39I с., ил. I2 л. (Ин-т общ. наук Бурятского филиала СО АН СССР)

"Абхидхармакоша" является энциклопедическим сочинением известного индийского философа У века Васубандху. Основным содержанием произведения является изложение основных концепций буддизма на основе так называемой теории элементов бытия. Публикуемые первые две главы (русский перевод и тибетский текст) дают описание основных элементов и их различные классификации.

Книга рассчитана на востоковедов, философов, филологов и религиоведов.

В I050I-069
042(02)5-80 0I3-80 © Бурятский филиал СО АН СССР, I980 г.

В В Е Д Е Н И Е

Значение трактата "Абхидхармакоша" Васубандху, как первоисточника для изучения основных положений буддийской философии, известно каждому буддологу с давних пор. В предисловии к первому выпуску тибетского текста "Абхидхармакоши" и"Абхидхарма - кошабхашьи" академик Ф.И. Щербатской писал, что первым на это произведение обратил внимание Е. Бюрнуф в середине XIX века, но до XX века "знакомство с этим памятником не подвигалось"[1]. Ф.И. Щербатской совместно с доктором Д. Россом приступил к ознакомлению с ним лишь в 1911 году[2].

Затем последовала договоренность с рядом востоковедов разных стран о международном издании трактата и его перевода на основные европейские языки - английский, французский и русский. Был составлен план работы. К переводу привлечены известные востоковеды (С. Леви, Вогихара, Д. Росс, Л. Валле-Пуссэн , О.О. Розенберг, Ф.И. Щербатской). Однако по этому плану сделать удалось очень мало. В "Библиотеке Буддика" изданы два выпуска тибетского текста "Карик" и "Бхашьи" - первая глава (48 карик с комментариями) полностью, а из второй главы, содержащей 73 карики, опубликовано во втором выпуске лишь 45 с половиной, причем к первой половине 46-й карики дан неполный комментарий. Дальнейшего издания не последовало.

Санскритский комментарий Яшомитры в том же издании содержит два выпуска, издание также не завершено.

В двадцатых годах Л. Валле-Пуссэн начал издание перевода на французском языке всех восьми глав трактата, которое закончил в 1931 году[3].

Незадолго до открытия Института буддийской культуры в Ле-

нинграде вышли в свет две монографии: в 1918 г. труд профессора О.О. Розенберга "Проблемы буддийской философии", в 1923 г. работа академика Ф.И. Щербатского "Основные концепции буддийской философии и значение слова "дхарма" (на английском языке)[4].

Оба труда базировались на текстах "Абхидхармакоши" и давали разъяснение непонятному до тех пор термину "дхарма", постоянно встречавшемуся в буддийских философских трудах (тиб. "чой")[5]. Установление истинного значения этого термина как "элемента бытия", психофизического компонента, составляющего человеческую личность, сделало буддийскую философскую теорию более понятной и ясной для европейцев и способствовало осуществлению правильного перевода трактата Васубандху.

Большие надежды возлагались на молодых сотрудников, командированных в районы распространения буддизма. Их общение с местными учеными ламами помогло бы лучше понять многие живые традиции, что, несомненно, должно было сказаться на точности перевода.

Академик Ф.И. Щербатской считал, что перевод на французский язык "Абхидхармакоши", сделанный Л.Валле-Пуссэном и выпущенный отдельными томами, не совсем удачен[6].

Существенным недостатком перевода Л. Валле-Пуссэна является то, что он не переводит основной терминологии, а дает ее на санскрите. Это сделало его перевод малоприемлемым, во-первых, потому, что не каждый буддолог является санскритологом, и , во-вторых, при отсутствии специальных словарных пособий по буддийской философии и многозначности санскритских терминов понимание перевода может быть весьма неоднозначным. Кроме этого, ряд переводимых им терминов не соответствует описываемым концепциям. Например, санскритский термин "кушала" (тиб. чева) переводится как "хороший". Между тем с точки зрения буддийского спасения (стремление к нирване) его следует переводить как "благоприятный".

В 1960-х годах профессором Ю.Н. Рерихом снова был поднят вопрос об издании полного тибетского текста "Абхидхармакоши" и "Абхидхармакошабхашьи" и его русского перевода, но преждевременная смерть ученого не позволила осуществить эту работу.

Мы предприняли попытку осуществить перевод "Абхидхармакоши" непосредственно с тибетского языка на русский без привлечения

параллельных текстов (санскрит, китайский, монгольский). Кстати, долгое время считалось, что санскритский оригинал утрачен, но в 1969 году текст был опубликован в Индии[7].

Перевод нами был сделан без специальных словарей. Отсутствие русских справочников по философской терминологии буддизма потребовало от нас, перед тем как приступить к переводу текста, подготовить терминологическое тибетско-русское пособие, в основу которого положено "Махавьютпатти" - ортодоксальное переводческое пособие IX в. при переводе буддийских трудов с санскрита на тибетский, монгольский и китайский языки. Таким образом, подготовленное нами пособие можно рассматривать как первый опыт прямого перевода тибетской буддийской философской терминологии на русский язык.

В дальнейшем мы намерены продолжить нашу работу по тибетским источникам и опубликовать полностью тибетский текст, сопроводив его русским переводом. Терминология, содержащаяся в трактате Васубандху, является основной и в оригинальной философской литературе на тибетском языке. Поэтому прямой перевод на русский язык тибетских буддийских терминов может оказаться полезным для исследователей, работающих с тибетскими философскими текстами. Хотя тибетские переводы с санскрита считаются наиболее адекватными, тем не менее надо помнить, что только с помощью оригинала возможно наиболее точное прочтение сочинения. Предлагая читателю русский перевод и тибетский текст "Абхидхармакоши", мы надеемся познакомить его с основными идеями этого произведения, привлечь внимание исследователей к разработке проблем буддийской философии и, главное, - дать конкретный первичный материал нашим философам, работающим над вопросами восточных философий, и филологам.

К сожалению, об авторе трактата известно немногое. Всех, кого заинтересует его личность, мы отсылаем к работе В.П. Васильева, где он дает изложение легенды о жизни Васубандху и его старшего брата Асанги[8] и к небольшому по объему исследованию Е. Фраувальднера о времени жизни Васубандху по китайским источникам, в котором приводится довольно полный список работ о его биографии[9].

Трактат "Абхидхармакоша" был написан в V в. нашей эры, переведен на тибетский язык в IX - XI вв. В нем содержится попытка по-новому интерпретировать главные концепции буддизма (четыре

истины, закон причин и следствий, закон морального возмездия, путь спасения, перерождения, нирвана и другие) на основе теории элементов бытия (дхарма).Трактат Васубандху отличается четкой постановкой вопросов, терминологической определенностью, логикой, тонким анализом и доказательностью, какие возможны в рамках буддийского вероучения и достижений философской мысли раннего индийского средневековья. Произведения такого рода обычно предназначались для монахов высшего ранга,поэтому в них не объясняются многие известные положения буддизма. Для желающих лучше понять основные идеи этого сочинения мы можем рекомендовать работу академика Ф.И.Щербатского "Основное понятие буддизма и значение слова "дхарма" (см.выше).В этой работе дано изложение философских концепций буддийского учения об элементах бытия, материи, элементах духа, органах восприятия, силах и т.д. на основе изучения "Абхидхармакоши". В приложении мы даем ряд таблиц, которые,надеемся, также помогут при чтении перевода.

При подготовке работы было проведено сравнение тибетского текста дергеского издания, взятого нами за основу, с нартанским и пекинским изданиями. К сожалению, из-за ограниченного объема пришлось отказаться от публикации выявленных разночтений.

Первые две главы посвящены различным классификациям элементов бытия. Элемент бытия (дхарма) является основным понятием и определяется Васубандху как "несущий (держащий) собственный признак". Дхарма хотя чем-то и напоминает атомы греческих атомистов или монады Лейбница, но не похожа на них. Она материальна и не материальна. Как правило, дхарма существует лишь в настоящий момент, хотя возникновение ее из небытия и исчезновение в небытии также предполагают какую-то форму ее жизни. Существует бесконечное множество дхарм, беспрестанное возникновение которых на один миг и составляет материальный и нематериальный мир человеческого бытия и личность. Естественно, материалистические тенденции, заложенные в понимании природы дхармы, не могли возобладать в философии Васубандху. Его философия идеалистическая не только потому, что она признает примат сознания, но главным образом потому, что пытается увести человека от реальной действительности. Разделение дхарм на "омраченные" и "неомрачен-

ные" дало возможность буддийским мыслителям разработать обстоятельную методику и технику освобождения человеком самого себя от "омраченных" элементов и приобретения, таким образом, благоприятных условий на пути для достижения идеала буддийского религиозного спасения - нирваны, которая трактуется Васубандху как некая форма небытия, противоположная бытию.

На основе концепции элементов бытия Васубандху даже критикует брахманское понимание бога и, казалось бы, высказывает атеистические мысли, но это делается для того, чтобы доказать, что буддийский бог лучше, чем другие. Этот бог - будда, человек, который, став на путь самоусовершенствования, через огромное количество перерождений достиг необыкновенного совершенства, он может сотворить чудо и познать суть вещей простым направлением на них своего внимания. Несмотря на огромную эрудицию, логику и довольно стройную систему концепций, Васубандху часто прибегает к авторитету слова Будды и писания.

Как последователь буддизма, Васубандху, разумеется, не ставил себе цели пересмотреть основные концепции учения или выдвинуть какие-то совершенно новые идеи. Его задача - защитить буддийское вероучение не только от "внешних" нападок, но и от "внутренних" врагов, которые стали пересматривать учение Будды и "искать "я" там, где его нет".

Памятуя ленинские слова об отношении к культурному наследию прошлого, мы рассматриваем "Абхидхармакошу" как памятник литературы, не только глубоко и полно выражающий основные концепции учения буддизма, но и как произведение, отразившее достижения философской мысли и борьбу идей своего времени. Глубокий психологизм, логика, диалектическое рассмотрение вопросов дают основание назвать его выдающимся философским достижением средневековой Индии.

---

[1] Библиотека Буддика, т. XX, вып. I, с.2.

[2] См.: т а м ж е, с. 3.

[3] L'Abhidharmakoça de Vasubandhu. Traduit et annoté par L.de la Vallée Poussin. Ch. 1-9. Paris, Geutner-Louvain, Istas, 1923-1931.

[4] S t c h e r b a t s k y Th. The central conception of buddhism and the meaning of the word "dharma". London, 1923.

[5]Здесь и далее санскрит и тибетский мы передаем русскими буквами. Передача санскрита проста и понятна. Тибетский язык передается в так называемом "монголизированном произношении", принятом в Бурятии.

[6]См.: Отчет о деятельности АН СССР за 1928 г., с. 89-90.

[7]Abhidharma-Koshabhāsya of Vasubandhu. Ed. by prof.P.-Pradhan. Tibetan Sanskrit Works Series, vol. VIII. Patna, 1967.

[8]В а с и л ь е в В.П. Буддизм, его догматы, история и литература. Ч.I. СПб., 1857.

[9]F r a u w a l l n e r E. On the date of great master of the law Vasubandhu. Roma, 1958.

ГЛАВА ПЕРВАЯ

I. Тот, который победил полностью всякое омрачение
И осуществил вывод живых существ из грязи Колеса бытия,
Учитель цели существования. Его почтительно приветствуя,
Трактат Абхидхармакошу буду разъяснять.

Имея желание создать научный труд для ознакомления всех с великой сущностью Учителя, указав его добродетели, начну с почтительного ему приветствия.

Который - сказано о Будде - Бхагаване Победителе.

Победил мрак - то есть им побеждено всякое омрачение[1] и все его виды, препятствующие узрению истинного смысла и цели существования. Обнаружив этого врага, Будда затем своими не возникающими вновь элементами бытия[2] этого врага победил.

Пратьекабудды и шраваки, хотя лишены невежества и стремятся к победе над омрачением[3], полностью таковой не имеют. У них имеется незнание того, что такое необладание омрачением в отношении бесконечно протяженных объектов, очень длительных периодов времени, сфер и элементов бытия Будды.

Будда осуществил вывод живых существ из грязи Колеса бытия (сансары), которое и само подобно грязи. В нем [они] пребывают в соответствии с законом функциональной зависимости[4], и выход из него труден.

Учитель цели существования - через безошибочное Учение, через истинное Учение, а не магической силой чудес[5], он извлек живые существа из грязи Колеса бытия, осуществив пользу для себя и для других.

Трактат Абхидхармакошу буду разъяснять - так сказано. Трактат же создан для подготовки учеников.

А каков же он, этот трактат?

2. Абхидхарма - это чистая мудрость с тем, что
за ней следует.
Чтобы ее постигнуть, [создан] этот трактат.
Чтобы ее смысл как следует понять,
Здесь ее местопребывание. Поэтому [трактат
называется] "Абхидхармакоша".

Итак, трактат именуется "Абхидхармакоша". Что же такое Абхидхарма? "Абхидхарма" - это чистая мудрость с тем, что за ней следует. Мудрость же, в свою очередь, это полный анализ теории элементов бытия[6]. "Чистый" означает "неомраченный". "Сопровождает" [следует] означает то, что окружает. В этом случае "Абхидхарма" означает 5 неомраченных групп.

Чтобы ее [мудрость] постигнуть, [создан] этот трактат. Постижение [в чистом виде] полученной от рождения омраченной мудрости, возникающей [в своем чистом виде] от слушания [Учения], размышления [о нем] и сосредоточения [на нем] и то, что [эту мудрость] сопровождает.

Для постижения неосквернённой мудрости имеется Абхидхарма.

Элемент бытия [дхарма] определяется как "держащий свой признак". Абхидхарма направлена на изучение признаков элементов бытия и нирваны, то есть абсолютного, истинного элемента бытия.

Почему же этот трактат называется "Абхидхармакоша"?

Абхидхармакоша сказано потому, что ее [Абхидхармы] местопребывание и в ней вникают в суть Абхидхармы, то есть при помощи трактата вникают в основы смысла Абхидхармы. Поэтому трактат подобен сокровищнице Абхидхармы, и она [Абхидхарма] в ней пребывает.

Для чего же разъяснена Абхидхарма?

3. Омрачения [имеют место] при отсутствии детального
Анализа элементов бытия,
Без этого нет способа полного их успокоения.
Ведь благодаря омрачению [существует] океан
Мирского бытия, и в нем [живые существа]
скитаются,
Поэтому ради того [успокоения] это было сказано
Учителем.

Такова карика. Через разные виды омрачения наличествует великий океан мирского бытия, в нем скитаются живые существа. Если бы Абхидхарма не была разъяснена Учителем, то его ученики не были бы в состоянии проанализировать теорию элементов бытия.

Вайбхашики[7] говорят, что Бхагаван излагал Учение в разное время и в разных местах. Позднейшие учителя, Катьяянабу[8] и другие, собрали его [учение] воедино, а учитель Чой-Чжоб[9] в труде "Чед-ду-Чжод-ба"[10] окончательно привел в порядок по разделам.

Элементы бытия, которые детально проанализированы в трактате, - каковы они?

4. Элементы бытия [бывают] омраченные и неомраченные,
Подвержены бытию[11], за исключением пути[12].
Почему омраченные? [Потому что] в них полностью
распространены омрачения.

Элементы бытия [как] омраченные, [так] и неомраченные, а это означает все элементы бытия. Какие же элементы среди них омраченные?

Подвержены бытию за исключением Пути. А почему? [Потому что] в них полностью распространены омрачения.

Хотя желание [страсти] вызывает омрачения, опирающиеся на "Подавление"[13] и Истину о Пути[14], но на них [это омрачение] не распространяется.

5. Неомраченное - [это] истина о пути
И три необусловленных[15] [элемента]:
Пространство и два подавления.
Из них пространство не [является]
помехой.

Указано: Неомраченное - это Истина о Пути и три необусловленных. Какие же три? Пространство и два Подавления. Подавление, следовательно, бывает двух видов: подавление элементов бытия через аналитическое знание[16] и подавление элементов бытия естественным путем[17], то есть путем уничтожения причин их появления.

Сущность [природа] пространства - отсутствие помехи [препятствия] для зрения.

6. Подавление через аналитическое знание - [Это] глубокий анализ[18].
Постоянное же препятствование возникновению[19] -
Иное подавление, не через аналитическое знание.

Подавление [проявления элементов] через аналитическое знание - [это] глубокий анализ. Анализ элементов бытия, составляющих личность[20], - это и есть подавление через аналитическое знание. Подробное исследование, касающееся феноменальности бытия[21] и Истин праведника[22], - вот что такое анализ, разновидность истинного знания или мудрость[23]. Следовательно, подавление через аналитическое знание - есть подавление, которое достигнуто через истинное знание.

Подавление - это расчленение [предметов] по-отдельности. Ведь сколько существует предметов для обладания, столько же их будет и для расчленения. Если бы дело обстояло не так, то, узрев основу, то есть феноменальность бытия, поняв необходимость подавления этого омрачения восприятием[24], - только этим одним можно было бы уничтожить все омрачение, а подавление остального враждебного было бы бессмысленным. Если бы это было не так, то подавление путем созерцания[25] оставшегося враждебного также было бы бессмысленным.

Сказано, что подавление неоднородно. Каков смысл этого? При отсутствии причины однородности[26] нет однородности причины и следствия.

Таким образом, подавление элементов бытия посредством аналитического знания разъяснено.

Постоянное же препятствование их возникновению - иное подавление, не через аналитическое знание. Подавление, отличающееся от предыдущего, - это постоянное препятствование возникновению еще не возникших элементов бытия. Оно понимается как недостаточность условий[27] для их возникновения. Наличие органа и сознания[28] при отсутствии опоры в виде объекта[29], как это имеет место в случае с другими органами, не дает восприятия чего-либо. Это и есть недостаточность условий. Пять видов сознания, опирающиеся на соответствующие органы, не в состоянии возникнуть, если нет действен-

ности сил в виде опор в отношении этих соответствующих объектов. Поэтому подавление осуществляется не через аналитическое знание , а постигается как недостаточность условий для возникновения.

Здесь имеется четыре случая:

I) подавление через аналитическое знание некоторых из постигнутых элементов бытия у обладающего такими омраченными прошедшими, настоящими и будущими элементами;

2) подавление естественным путем некоторых из постигнутых элементов бытия еще не возникшими неомраченными, подвержеными бытию элементами;

3) подавление обоими способами некоторых из постигнутых элементов бытия у обладающего еще не возникшими неомраченными элементами;

4) подавление обоими способами некоторых из непостигнутых элементов бытия у обладающего неомраченными элементами трех времен.

Таким образом, разъяснены три вида необусловленного. Рассмотрим теперь обусловленное.

7. Обусловленные элементы бытия - это пять групп[30]:
Чувственное[31] и прочее. Непостоянство[32] этих
Элементов - предмет обсуждения. Они способны
Выйти из круга феноменального бытия и обладают причиной[33].

Обусловленные элементы бытия - это пять групп: чувственное и прочее. Обусловленные элементы бытия сведены в пять групп: чувственного, ощущений, различений (идей), сил, сознания[34].

То, что создано условиями встречи и сочетания [элементов или их групп] , и есть обусловленное. Нет ничего, возникшего от одного условия.

Полное освобождение от феноменального бытия - это полный выход из него, нирвана всего обусловленного. Пребывающие в обусловленном обладают и выходом из феноменального бытия.

Вследствие обладания причиной обусловленное так и называется "обладающее причиной". Вайбхашики говорят, что слово "чжу" - то же самое, что и слово "ши"[35]. Таким образом, "обладающие причиной" - синоним слов "обусловленные элементы бытия".

Сущность обусловленного - омрачение, то есть омраченные группы. Этим мы пока ограничимся.

8. Обладающие омрачением[36], или мирские группы, -
Они как бы в борьбе между собой[37]. Феноменальное
Бытие, его причины[38], мирское,
Место ложных воззрений[39], бытие[40] - вот что они такое.

То, что называют "мирские, омраченные группы" - просто группы. Но вообще-то группы бывают не обязательно омраченными.

Элементы бытия, обладающие омрачением (можно назвать также "битва"), они как бы в борьбе между собой, ибо вредят себе и другим.

Феноменальное бытие (страдание), его причины, мирское, место ложных воззрений, бытие - вот что они такое. От омраченных групп бывает:

1) феноменальность бытия (страдание);
2) подверженность осквернению через непостоянное возникновение;
3) разрушение групп;
4) ложность воззрений из-за их всестороннего развития;
5) постоянное возникновение, то есть бытие.

9. Чувственное - это пять органов, пять объектов[41] и "Непроявленное"[42]. Опора их сознания - тонкое Чувственное[43] глаза и других органов.

Было сказано, что в пять групп входят группа чувственного и прочие: группа же чувственного - это пять органов, пять объектов и "непроявленное":

Пять органов - это глаз, ухо, нос, язык и тело (то есть органы зрения, слуха, обоняния, вкуса и осязания).

Пять объектов - объекты органа зрения и других органов: видимое (цвет и форма), слышимое (звук), обоняемое (запах), вкушаемое и осязаемое, а также чувственное, внешне-непроявленное. Все это, вместе взятое, и есть группа чувственного.

Например, чувственное - "это опора сознания, тонкое чувственное как органа зрения, так и других органов". Пять субстанций тонкого чувственного являются опорами пяти видов сознания:

видимого, слышимого, обоняемого, вкушаемого и осязаемого. Бхагаваном было сказано: "О, монахи! Орган зрения - это внутренняя база[44], тонкое чувственное, производное четырех Великих элементов"[45].

Трактат "Раб-ду-чжэд-ба"[46] говорит: "Каков орган зрения (глаз)? Это тонкое чувственное, опора сознания видимого". Пять органов разъяснены. Следует разъяснить пять объектов.

10. Видимое бывает двух и двадцати видов,
Звук - восьми видов,
Вкус - шести, запах - четырех,
Осязаемое - одиннадцати.

Видимое - двух видов: цвет и форма. Укажем и другие разновидности видимого, так что, по существу, в базе видимого двадцать видов.

Цвета: синий, желтый, красный, белый - всего четыре.

Формы: длинное, короткое, четырехугольное, круглое, высокое, низкое, ровное, неровное - всего восемь.

Дополнительные цвета: облака, дыма, пыли, тумана, тени, солнца, света, мрака. Некоторые добавляют цвет неба как двадцать первый.

Термин "ча-лэ-ва" означает "схожий по форме", "ньям-ба", "ча-лэ-ва-ма-йин-ба" - "несхожий по форме", "ми-ньям-ба"[47].

Слово "кхуг-на" - туман - синоним "лхо-бур"[48]. Солнце - это свет солнца, а также отсвет луны, звезд, огня, парчи и драгоценных камней. Тень - это отражение цвета и формы. Мрак - противоположное, где не видно ни цвета, ни формы. Остальное легко понимается и не [требует] разъяснения.

База видимого при наличии цвета бывает без формы, например, синее и прочее. Форма может быть и без цвета, например, восприятие сторон длинного и прочего. Бывают сразу оба, то есть цвет и форма, и эта двойственность - для ясности понимания. База видимого разъяснена.

Звук - восьми видов - возникший от Великих элементов [земли, воды, огня, ветра] и не возникший от них, понимаемый живыми существами и не понимаемый ими; каждый из данных видов звука может быть приятным и неприятным. Всего, таким образом, восемь.

Возникший от Великих элементов - звук от движения руки, от голоса; возникший не от них - звук ветра, леса, воды. Понимаемый живыми существами - вразумительная речь; не понимаемое-все остальное. Звук разъяснен.

Запах - четырех видов: два вида - это приятный и неприятный, а каждый из них может быть равномерным и неравномерным.

Вкушаемое - шести видов согласно следующим разновидностям: сладкое, кислое, соленое, острое, горькое, вяжущее.

Осязаемое - одиннадцати видов: четыре Великих элемента, мягкость, твердость, тяжесть, легкость, холод, голод, жажда.

Из перечисленных одиннадцати видов голод и жажда отсутствуют в сфере получувственного[49]. Если в этой сфере одежда, взятая в отдельности, ничего не весит, то вся одежда, вместе взятая, имеет вес. Если приносящий вред холод отсутствует, то полезный наличествует.

Выше были разъяснены виды видимого. От них, от отдельных предметов, возникает сознание видимого и осознаются их отдельные виды. Некоторые считают, что сознание видимого может возникнуть при наличии многих видимых предметов и тогда нельзя установить их отдельные виды, например, когда издалека видят построенное войско или кучу драгоценностей.

Сознание слышимого и прочих следует понимать подобным образом, но сознание осязаемого, по мнению других, в большинстве случаев возникает от пяти видов осязаемого: четырех Великих элементов и одного из видов, поименованных за ними, то есть мягкости и прочего. Иные же считают, что сознание осязаемого возникает от всех одиннадцати видов.

Есть возражение, что вследствие множественности опор каждый из пяти видов чувственного сознания имеет объектом множественность, а не имеет объектом собственную сущность предмета. Следует знать, что имеет место не собственный признак предмета, а собственный признак базы[50].

Какое сознание возникает первым при встрече с объектом двух органов, например, осязания и вкуса? То, чья доля больше, то есть, которое действует интенсивнее. При равной интенсивности возникает сперва сознание вкушаемого вследствие поворота потока[51] [элементов бытия] желанием принять пищу.

Великие элементы будут разъяснены далее. Теперь же следует сказать о чувственном "внешне непроявленном".

II. Колеблющаяся (рассеянная) мысль[52]
и состояние без нее[53],
Благоприятное и неблагоприятное[54]
ее сплетение -
Производное Великих элементов.
Оно именуется "внешне непроявленным".

Повторим всю карику.

Колеблющаяся мысль - это мысль, отличающаяся от первой (предыдущей); отсутствие мысли означает: а) ступень мистического погружения без идей[55]; б) ступень мистического погружения с остановкой сознания[56].

Благоприятное и неблагоприятное означает хорошие и плохие поступки с точки зрения спасения.

Термин "джэ-брэл"[57] означает поток. В отличие от потока, образуемого силой "получение-обладание"[58], указано происхождение [внешне непроявленного] от Великих элементов.

Вайбхашики говорят: "Смысл сказанного "служит причиной" тот же, что и определения "сущность причины возникновения". Это и есть внешне непроявленное. Подобно внешне непроявленному оно не познается другими, хотя является благоприятным и неблагоприятным, возникшим от внешне проявленного [познаваемого] и от сосредоточения.

Говорилось о производной от Великих элементов. А каковы они, эти Великие элементы?

I2. Великие элементы - это элементы
Земли, воды, огня и ветра.
Они постигаются при схватывании[59] и
Прочих действиях как твердое, жидкое,
жар и движение.

Великие элементы - это элементы земли, воды, огня, ветра.

Эти четыре элемента названы вследствие наличия собственного признака[60] у каждого элемента и производности от них чувственного. Они [Великие элементы] являются опорой всякого чувственного и [по природе] грубы[61].

Как же постигаются их действия и какова их природа[62]? Их действия воспринимаются в такой последовательности: схваты-

вание, соединение, создание созревания и распространение. Распространение следует понимать и как развитие[63]

Природа их [элементов] опять же в последовательности: твердое, жидкое, жар, движение.

Благодаря ветру имеет место появление потока [элементов] в другом месте, подобно тому как движется светильник. Элемент ветра, согласно сутрам и трактату "Раб-ду-чжэд-ба"[64], - это легкость. Поэтому элемент с сущностью в виде движения является Великим элементом ветра.

Каково же различие между [просто] землей и элементом земли и прочим?

I3. При обычном определении земли
Указывают на цвет и форму.
Вода, огонь и ветер определяются так же просто,
Как определяется элемент земли.

Обычно, давая определение земли, это понятие связывают с цветом и формой. То же можно сказать о воде и об огне. То, что является элементом ветра, в жизни обычно называется "ветер". Как при обычном определении указывают, что земля - это цвет и форма, так в случае с ветром говорят, "такой-то и такой-то ветер".

Почему же элементы, начиная от видимого и кончая внешне непроявленным, называются чувственными? Победоносный сказал: "О, монахи! Пребывающее как чувственное, способное к чувствованию, называется группой чувственного".

А что такое "способное к чувствованию"? Это ощущение, возникающее, при контакте, например, когда что-либо соприкасается с рукой. Способность к чувствованию - это способность повреждаться. А что значит "повреждение чувственного"? Это возникновение его изменения.

Некоторые говорят, что термин "суг-су-рунг-ва" означает препятствование, непроницаемость[65], но если это так, то и

I) атом[66] не является чувственным, его нельзя чувственно воспринять. Он препятствует, лишь будучи в комплексе[67] атомов;

2) прошедшее и будущее чувственное не будет чувственным, так как чувственное воспринимается только в настоящем;

3) внешне-непроявленное не является чувственным, но оно [все-таки будет] чувственным, так как опирается на Великие элементы.

14. Органы и объекты - именно они
Включены в десять баз[50] и
категорий[68].
Ощущение - это чувственное[69].
Различение[70]
Имеет сущностью схватывание
отличительных признаков.

Повторим первые две строки карики.

Рассматривая элементы бытия, включенные в группу чувственного, мы можем сказать, что те же элементы бытия наличествуют в десяти базах - от базы зрения и базы видимого до базы осязания и базы осязаемого. То же самое устанавливается в отношении десяти категорий.

Рассматривая следующие по порядку группы, можно сказать: Ощущение - это чувствование[69]. Оно [бывает] трех видов и, таким образом, образует группу чувственного. Три вида - это приятное, мучительное, а также ни то и ни другое. Если говорить об ощущении, связанном с различными органами, то оно будет шести видов, начиная от ощущения, возникающего при контакте[71] с органами зрения, и до ощущения, возникающего от контакта с органами мышления, интеллектом[72].

Сущность различения - схватывание общего признака[73] или отдельных существенных признаков: это - длинное, короткое, синее, желтое, мужчина, женщина, друг, недруг, счастье, страдание. Вот что такое группа различения.

Если же его (различение) рассматривать детальнее, то оно будет шести видов, как и ощущение.

15. Группа сил[74] отлична от четырех.
Эти три [группы], внешне непро-
явленное
И необусловленное следует понимать
Как базу и категорию элементов[75].

Группа сил отлична от четырех, то есть отлична от четы-

рех групп: чувственного, ощущения, различения и сознания.

Бхагаван сказал: "Комплекс усилий сознания[76] - шести видов, так как они главные". Усилия сознания, являясь сущностью деяний, - главное при действии сил, создающих феноменальное бытие. По этому поводу Победоносный сказал: "Подверженное бытию - это наличие сил, создающих феноменальное бытие. Таким образом, они являются омраченной группой, группой эмпирического бытия[77]. Если бы было не так, то оставшиеся психические элементы[78] и чистые силы[79] остались бы вне групп, не были бы познаваемы и удалены как омраченные".

Победоносным еще было сказано: "Если хоть один элемент бытия не постигнут и не познан, то нельзя говорить о прекращении феноменального бытия". [К этому можно] добавить: также не будет подавления омрачения.

Следовательно, необходимо признать их объединение в отдельную группу сил, создающих эмпирическое бытие.

Три - это: I) группа ощущения, различения и сил; 2) внешне непроявленное; 3) не подверженное бытию.

Это семь субстанций[80], то есть три группы, внешне непроявленное и три вида не подверженного бытию составляют и базу, и категорию элементов бытия, что можно, в противовес группе чувственного, назвать нечувственным.

I6. Сознание - это полное знание в отдельности,
Это база интеллекта.
В семи же категориях - шесть видов сознания
и интеллект,
[понимаемый как сознание предыдущего момента][81].

Сознание - это полное знание [или представление] в отношении [каждого] отдельно взятого объекта. Это и есть группа сознания, то есть шесть видов сознания - от сознания видимого до сознания нечувственного.

Указанное как группа сознания устанавливается так же, как база сознания, то есть в данной классификации, как база интеллекта. Оно устанавливается также в семи категориях, то есть в шести видах сознания и интеллекта, иными словами от категории сознания видимого до категории сознания нечувственного плюс категория интеллекта.

Таким образом, указаны классификации [элементов бытия] на пять групп, двенадцать баз и восемнадцать категорий. При этом группа чувственного включает в себя десять баз и десять категорий. Внешне непроявленное не включено. Группы ощущения, различения и сил, внешне непроявленное и не подверженное бытию - это база или категория элементов бытия. Группа сознания - это база интеллекта, шесть категорий сознания и категория интеллекта.

Возникает вопрос: отличается ли категория интеллекта от группы сознания и комплекса шести сознаний? Нет, не отличается. А почему же?

17. Шесть непосредственно прошедших[82] сознаний -
Это и есть интеллект, то есть
Опора шести [сознаний].
Так осуществляются восемнадцать категорий.

Каждое из шести видов сознания находится в зависимости от своей опоры[83]. Сознание же, возникшее от них, только что исчезнувших, есть интеллект, и это следует понимать как категорию сознания предыдущего момента, подобно тому как сын становится отцом, а плод является и семенем.

Если считать, что это так, то есть собрать вместе шесть категорий сознания и категорию сознания предыдущего момента, то, по существу, станет семнадцать категорий или двенадцать. Почему же установлено восемнадцать?

Потому что существует шесть опор сознания, то есть пять опор в виде пяти категорий чувственного, или видимого и прочего, и шестая опора - категория сознания предыдущего момента. Так что устанавливают восемнадцать категорий.

Однако последнее сознание архата не может стать сознанием предыдущего момента, то есть опорой последующего сознания, так как такового больше не будет. Вследствие недостаточности других причин оно, последующее сознание, у архата не бывает.

В этих классификациях группы объединяют все, подверженное бытию, а омраченные группы объединяют все омраченное. Базы и категории объединяют все элементы бытия.

I8. Одной группой, одной базой
И одной категорией охватываются все
Через собственную сущность[84],
А не вследствие обладания чужой сущностью.

Одной группой, одной базой и одной категорией охватываются все элементы бытия, а именно: группой чувственного, базой интеллекта и категорией элементов. Включение элемента бытия в одну из классификаций связано с его собственной сущностью. Например, орган зрения входит в группу чувственного, в базу зрения и в категорию зрения, в Истину о феноменальном бытии и о причинах этой феноменальности. Это все однородные сущности. Но в другие группы и прочее [орган зрения] не входит, ибо не обладает их сущностью.

Совершенно так же через карму, как основу всякого сочетания элементов бытия, создается круг бытия, а через иную (чужую) карму создается иное сочетание, которое вследствие случайности таких сочетаний следует считать условным наименованием[85], а не реальностью.

А почему не 2I категория, если органы зрения, слуха и обоняния двойные?

I9. Хотя орган зрения и другие
[органы] двойные,
Но из-за сходства природы, сферы
деятельности[86]
И сознания категория едина.
Двойственность - для красоты.

Хотя орган зрения и другие названные [органы] и двойные, но категория у них одна:

а) по природе - свойства обоих глаз одинаковы;

б) по сфере деятельности - у обоих объект один, цвет и форма (видимое);

в) по сознанию - оба глаза опора сознания видимого.

Подобным образом следует рассматривать органы слуха и обоняния.

Двойственность эта [служит] еще и для красоты. Опора, осуществляющая единство категорий этих органов, двойная также для

красоты. Ведь если бы был один глаз, одно ухо,одно носовое отверстие, то просто было бы некрасиво.

Классификация на группы, базы и категории изложена. Теперь следует объяснить, как понимать термины: группа, базы, категории.

20. "Груда", "дверь возникновения", "происхождение"[87]
Смысл [наименований] группы, базы и категории.
Вследствие трех видов заблуждения, способностей и склонностей[88]
Указываются три: группы и прочее.

Груда, дверь возникновения, происхождение[87] - [таков] смысл [наименований] группы, базы и категории.

Сутра говорит: "Чувственное,допустимое как прошедшее, будущее и настоящее, внешнее и внутреннее, грубое и тонкое, плохое и хорошее, далеко разбросанное или близлежащее, - все это, собранное в одно, попадает в "группу" чувственного. Вследствие такого образования группа может быть названа и "грудой", так как смысл в данном случае одинаков".

Вайбхашики поясняют: "Прошедшее чувственное - это угасшее, будущее - еще не возникшее, настоящее - еще не прекратившееся при возникновении; внутреннее - существующее в собственном потоке, в другом случае - внешнее; грубое - обладающее непроницаемостью[89], тонкое - проницаемое[90]. Но это зависит от точки зрения и не может быть твердо установлено. Если с одной точки зрения что-либо является твердым, то с другой - это не мягкое. Плохое - омраченное, радостное - неомраченное; далекое - ушедшее и непришедшее, близкое - настоящее. Среди сознаний подобно этому: грубое - при опоре на пять органов чувств, тонкое – возникшее от сознания предыдущего момента или же на одной из высших ступеней"[91].

Учитель поясняет: "Грубое чувственное - охватываемое пятью органами, все остальное тонкое; плохое - непривлекательное,хорошее - привлекательное; далекое - невидимый объект, близкое - видимый". Прошедшее, будущее и настоящее указаны своими определениями. Ощущения следует понимать так же. Они близкие или далекие в зависимости от опоры. Твердость и мягкость - в соответствии с предыдущими определениями.

Под "базой" понимается "дверь" для возникновения сознания и связанных с ним элементов.

Термин "категория" означает "происхождение, порода, серия". Этим термином также обозначают многие породы металлов - золота, серебра, меди, железа и других.

В одном потоке и живом существе[92]-восемнадцать компонентов[93], именуемых "восемнадцать категорий". Источник[94] этого - происхождение, порода (потока элементов) самих компонентов. Почему же зрение и прочее являются источниками? Они соответствуют этому определению, потому что являются причиной,создающей однородность предыдущего и последующего моментов[26].

Необусловленное не является категорией, не так ли? Оно источник сознания и сопровождающих его элементов. Есть мнение, что слово "категория" - то же самое, что и слово "происхождение".

Если слово "груда" имеет тот же смысл, что и "группа", то группы будут только наименованием[95], а не субстанцией[96], которая не может быть каким-то сочетанием. "Куча" - это как личность.

Другие говорят: "Смысл слова "группа" - I) несущий груз деяний, 2) отрезок, часть".Говорящий таким образом подобен говорящему: "За часть, которую я тебе дам, следует отдать три".

Эти объяснения идут вразрез с сутрой, где сказано: "Смысл слова "группа" именно "груда, куча", куда входит и прошедшее, и будущее, то есть все "чувственное".

В группе как бы пребывает "группность" прошедшего и прочего чувственного. Прошедшее и прочее чувственное, все оно, само по себе, так и именуется "группа чувственного", потому что образуется от соединения всего чувственного в одно целое. Из этого следует, что понятие "группа" равнозначно понятию "груда" и есть нечто номинальное, то есть имеет относительное существование[97].

Если это так, то и чувственные базы номинальны. Но разве массы атомов органа зрения и прочих органов не являются "дверью" возникновения? Нет, не являются, потому что каждый отдельный атом из этой массы атомов, по существу,является причиной,создающей возникновение объекта,и орган,взятый отдельно, не является причиной возникновения сознания.

Из трактата "Чжэ-браг-ту-шад-ба"[98]: "Если абхидхармист рас-

сматривает группу как номинальное существование,то он говорит: "Атом есть часть группы, база, категория.Это как в случае, когда в переносном смысле часть называют целым, например,говорят: "сгорела штука ткани" вместо "сгорела часть ткани".

Почему Бхагаван, указывая группы, базы и категории, дал именно три классификации элементов бытия?

Потому что подавляемое, то есть заблуждение,а также способности и склонности бывают трех видов.

Заблуждения живых существ - трех видов: восприятие "Я" а) как элементов, связанных с сознанием (как психических элементов)[99], б) как именно чувственного[100], в) как сочетания того и другого[101].

Способности - также трех видов: а) острые, б) средние, в) тупые.

Склонности - также трех видов: а) к краткому, б) к подробному, в) к среднему.

В таком порядке и дана классификация на группы,базы и категории.

Почему же "ощущение" и "различение" составляют каждое особую группу, а все другое,связанное с сознанием, включено в "группу сил"?

21. Будучи основой дискуссионного обсуждения,
Будучи причиной "Круга бытия", по причине последовательности
Из всего ментального "ощущение" и различение"
установлены как отдельные группы.

Повторим карику еще раз.

Основ дискуссионного обсуждения два: а)особая привязанность к страстям, б) особая привязанность к ложным воззрениям[102]. Главная причина этих двух основ (последовательно) - ощущение и различение [то есть представление, идеи] .

Ощущение в силу пробования на вкус дает привязанность к желаниям; различение, благодаря ложности, дает привязанность к ложным воззрениям (представлениям, идеям). Они оба [ощущение и различение] - главные из причин "Круга бытия" (сансары). Круг бытия, по существу, - привязанность к ощущениям и ложным воззрениям (идеям)[103].

Что касается причины такой последовательности групп, то каковы группы и почему они обособлены - об этом будет сказано и познано далее.

Однако почему в базах и категориях указано"необусловленное" ("ду-ма-чже" - асанскрита), а в группах не указано?

22. Необусловленное не указано в группах,
Так как это недопустимо по смыслу.
Порядок же - по грубости, омраченности,
Вмещению и прочему, по подобию сфер.

Повторим еще раз первые две строки карики.

Можно ли необусловленное включать в число групп, если оно в них, начиная от группы чувственного и до группы сознания, не находится? Это недопустимо по смыслу.

А почему невозможно по смыслу или, иначе, по логике вещей? Было сказано, что "группа" по смыслу означает "груда". Необусловленное подобно чувственному, собранному воедино, не может образовать множественность, то есть группу необусловленного в виде прошедшего и разновидностей наподобие чувственного.

Знание предмета Круга бытия есть знание о полном омрачении и именуется "омраченные группы". Знание предмета Круга бытия есть знание о полном очищении и полной омраченности. Вот что такое группы. Необусловленное ни под одно из этих понятий по смыслу не подходит, и в них, то есть в группах, это обуслов - ленное невозможно установить.

Порядок групп установлен по грубости, омраченности, вмещению и прочему, а также по подобию сфер бытия.

Чувственное вследствие непроницаемости - самое грубое. Среди нечувственного самое грубое - ощущение, потому что груба его причина. Ведь так и определяют: ощущение в моей руке, в моей ноге. Различение (представление) грубее двух последних групп, а сознание менее грубо, чем силы. Потому то, что грубее, названо первым.

В безначальном Круге бытия мужчины и женщины наслаждаются чувственным. Они вкушают разные ощущения вследствие разных страстей, отчего имеют ошибочные представления; от ошибочных представлений случаются всякие омрачения психики[104], а от это-

го и соответствующее сознание. Таков порядок омрачения.

А что значит "по вместилищу"? [Это значит, что] группы чувственного и прочего могут быть последовательно сравнимы с сосудом, пищей, приправой, поваром и едоком, а кроме того и со сферами бытия.

Состояние[105] преимущественно чувственных желаний - сфера страстей. Состояние ощущений - созерцание[106]. Состояние представлений - три нечувственные сферы. Состояние только сил - кульминационная точка бытия[107]. Все они - место пребывания сознания, и сознание пребывает в них.

Такова последовательность перечисления групп, что подобно последовательности "поле · семя". Таким образом, существует пять групп, не больше и не меньше. Поскольку ощущение и различение (представление, идеи) более грубы и являются причиной последовательного омрачения, подобно пище и приправе, и будучи причиной состояния в двух сферах бытия, поскольку они извлечены из группы сил и представлены отдельными группами.

Теперь следует сказать о последовательности перечисления шести баз и шести категорий - органов зрения и прочего, а по их способностям, соответственно об их объектах и сознаниях.

23. Первые пять [органов]. Их объект -
в настоящем времени;
Первые четыре. Их объект - производ-
ное чувственное.
Или иначе [они] действуют дальше и быст-
рее.
Такова последовательность расположения.

Первые пять [органов]. Их объект - в настоящем времени. Первые пять указаны как имеющие объект в настоящем времени. Объект же интеллекта - иногда настоящего времени, иногда - в трех временах, иногда - вне времени.

Первые четыре. Их объект - производное чувственное. Из пяти [органов чувств] четыре, названные первыми, имеют объектом производное чувственное. Объект же органа осязания непостоянен. Иногда это Великие элементы[108], иногда производное от них[45], иногда оба.

Иначе, [они] действуют дальше и быстрее, различаются по дей-

ствию, то есть действуют дальше и быстрее. Объекты органов зрения и слуха названы вначале, так как действуют на большое расстояние. Из них орган зрения действует дальше: ведь движение реки видно издалека, а шум ее еще не слышен. Поэтому зрение названо первым.

Органы обоняния и вкуса действуют оба на расстоянии, из них орган обоняния указан первым, так как орган обоняния уже схватил запах, а орган вкуса, язык, еще не встретился с пищей.

Или по последовательности расположения. Если говорить о последовательности расположения, то надо представить тело в целом. Опора в нем - глаз, который выше всего; за ним - ухо; ниже - нос; ниже - язык; вся масса тела - еще ниже.

Таково расположение баз и категорий.

Почему же из десяти баз, объединенных группой чувственного (суг - рупа)[34], одна база именуется базой видимого (суг-чжи-чхэд - рупа-аятана)[109]? Почему если все базы имеют сущностью элементы бытия (чой - дхарма)[110], одна база называется базой элементов бытия (чой-чжи-чкэ-чхэд - дхарма-аятана)[111]?

24. Вследствие главности и различения,
Вследствие концентрации лучшего
и множества элементов
Одна [база] называется базой видимого
И одна - [базой] элементов.

Повторим еще раз всю карику.

В чувственном мы устанавливаем не нечто вообще[112], а подразделяем его на десять баз - пять органов и пять [сфер] объективного, отличая, выделяя орган зрения из других органов. То, что является органом зрения и прочего, не является каким-то конгломератом чувственного. Поэтому их объекты выделены, и база видимого выделена из общего чувственного, хотя в обоих случаях используется один термин - суг-рупа (в данном случае чувственное, а не видимое, то есть цвет и форма).

Эту базу условно можно считать главной. Она обладает непроницаемостью, и видимое при контакте с рукой может быть определено как "это то-то, а это то-то", то есть это видимое, а не что-либо иное.

В отношении же базы элементов можно сказать, что здесь собраны многие элементы, начиная от ощущения, исключая десять чувственных и интеллект как орган. Высший элемент нирвана также включен в эту базу.

Некоторые считают, что она [база] называется базой видимого (суг-рупа), потому что а) имеется двадцать видов видимого, б) сфера деятельности простого зрения, зрения божественного[113] и зрения возвышенной мудрости[114].

Сутры называют различные группы, базы и категории. Включены ли они в перечисленные выше или отличаются от них? Они включены и не отличаются.

25. 80 000 групп элементов,
Которые названы Буддой,
Они - слова или наименования
И собраны в чувственном
или ментальном.

Повторим всю карику.

Эти группы элементов, названные Буддой для тех существ, для которых это только слова, и объединены они в группу чувственного. Для тех, для кого они наименования, по сущности они объединены в группу сил.

Какова же мера группы?

26. Некоторые считают: "Мера - это шастра
И отдельные устные предания о группах".
Врагом их действий названа
Совокупность [по шастре] "Чой-чжи-
пхунг-бо"[115].

Повторим: "Некоторые говорят, что мера - это шастра о них". Другие говорят: "Это измеряется сочинением "Чой-чжи-пхунг-бо"-"Джармаскандха", а в нем 6000 глок".

Третьи считают: есть отдельные устные предания о группах, базах и категориях, формуле функциональной зависимости[116] об Истинах, пище телесной и духовной, созерцании, неизмеримом[117], нечувственном, освобождении, базе подавления блеском[118], о базе полного успокоения[119], согласном с относящимся к просветле-

нию[120], сверхъестественном знании[121], аналитическом знании[122] объекта моления, об отсутствии омрачения.

Врагом их действий названа совокупность в виде группы элементов.

Образ действия живых существ - это 80 000 различных образов действий в виде страстей, ненависти, неведения, гордости и т.п. Их врагов Будда указал в виде 80 000 [других благоприятных] элементов.

Как же эти 80 000 сочетаются в сущности пяти групп?

27. Эти и другие соответствующие
группы, базы и категории
После хорошего исследования их сущности
Следует включить в то,
Что было названо.

Повторим всю карику.

В других сутрах и шастрах названы группы, базы и категории, которые включаются в поименованные выше пять групп, двенадцать баз и восемнадцать категорий.

Нравственность из "группы прозрения"[123], в которую входят сама нравственность, сосредоточение, мудрость, освобождение и знание об освобождении, принадлежит к группе чувственного, а остальное входит в группу сил.

Из десяти групп полного успокоения восемь, имея сущностью отсутствие желаний, включены в базу элементов. Когда же они чем-либо сопровождаются, то, имея сущностью пять групп, включаются в базу интеллекта и в базу элементов.

Базы подавления блеском подобны этому.

База конечности пространства[124], то есть то, что находится рядом с бесконечностью, и четыре базы бесконечного пространства и прочего[125], по сущности четырех групп нечувственного включены в базу интеллекта и базу элементов. Если они чем-либо сопровождаются, то включаются в базы слышимого, интеллекта и элементов.

Из двух баз, то есть базы живых существ без представлений и у приближающихся к базе каталепсии, в первом случае по причине отсутствия обоняемого и вкушаемого, включено десять баз, а во втором случае - [только] базы интеллекта и элементов, то есть две.

62 категории, указанные в сочинении "Кхам-манг-бо"[126], должны включаться в названные восемнадцать категорий.

Из указанных шести категорий - земли, воды, огня, ветра, пространства и сознания - не обговорены признаки двух последних, то есть пространства и сознания. Следует также знать, идентичны ли понятие пространства и категория пространства, и все ли понятия сознания являются категорией сознания.

28. Отверстие - вот что такое
категория пространства,
Свет и мрак.
Осквернённое сознание -
Категория сознания,
опора возникновения.

Отверстия двери, окна, рта и т.п. являются категорией пространства. А что такое отверстие? Это свет и мрак, так как отверстие не воспринимается иначе, чем свет и мрак. Таким образом, категория пространства имеет своей сущностью свет и мрак.

Известно также, что пространство можно понимать, как день и ночь, как видимое чувственное, как близкое к непроницаемости. Непроницаемость - это то, что допускает повреждение и является аккумулированным чувственным[127], например, окружение отверстия.

Другие считают, что пространство не [может быть] чувственным, потому что оно проницаемо. Если оно проницаемо, то, будучи близким к другому чувственному, оно близко к проницаемому.

Омраченное сознание - это категория сознания. Почему же оно не бывает неомраченным? Ведь шесть категорий сознания рассматриваются как опоры для рождения. Они являются таковыми от первого момента сознания до сознания при смерти[128], то есть в течение всей человеческой жизни. А неосквернённые элементы не таковы. Поэтому из шести категорий сознания четыре включены в категорию осязаемого, как имеющие непосредственный контакт со своим объектом, пятое включено в категорию видимого, а шестое - в семь, то есть в [число] семь.

Из восемнадцати категорий какие указуемы и какие нет?

29. Указуемая - "Вот оно" - единственно
категория видимого.

Десять [категорий] чувственного
- непроницаемые.
Нейтральных[129] - восемь.
Другие, за исключением видимого
и звука - трех видов.

Указуемая - "Вот оно!" - только категория видимого. "Это то, что тут" - так можно сказать. Остальные категории неуказуемы.

Какие же из них проницаемые и какие непроницаемые? Десять чувственных непроницаемы. Непроницаемость же - это препятствование, своего рода столкновение, и оно [бывает] трех видов.

I. Непроницаемость как помеха возникновению чего-либо другого на уже занятом месте. Например, имеет место препятствование при столкновении руки с рукой, камня с камнем или первого со вторым и наоборот.

2. Препятствование объекта - это столкновение органа с соответствующим ему объектом.

Трактат "Даг-ба"[130] приводит следующие примеры [препятствования], относящиеся к органу зрения:

а) препятствование имеет место в воде, а не имеет места на суше, как в случае с глазом рыбы;

б) препятствование имеет место на суше, но не имеет места в воде, как в случае с глазом человека;

в) препятствование имеет место в обоих случаях, как в случае с крокодилом, лягушкой, злым духом Шаса, рыбаком;

г) препятствование имеет место в случаях, не указанных выше (а, б, в);

д) препятствование имеет место ночью, а днем не имеет, как у летучей мыши, совы и т.п.;

е) препятствование имеет место днем, а ночью не имеет, как у большинства людей;

ж) препятствование имеет место и днем и ночью, как у собак, кошек, лошадей, леопардов и других зверей;

з) препятствование имеет место в случаях, не указанных выше (д, е, ж).

3. Препятствование по представлению, которое может быть двух видов в зависимости от представляемого объекта.

Объект может быть мысленным и чувственным, что обозначается тибетскими терминами "миг"[131] и "юл"[132].

Почему препятствование может быть только при наличии силы, создающей неминуемость потока причин и следствий[133]? Потому что при обратном, то есть при отсутствии препятствования, этой силы не требуется; препятствование имеет место лишь при устремлении в отношении своего объекта. Таким образом, непроницаемость, как помеха, имеет место во всех десяти чувственных категориях, потому что все они являются помехой.

Какие из всех восемнадцати названных категорий будут благоприятными, какие неблагоприятными и какие нейтральными?

Нейтральных будет восемь, а именно: пять органов и категории обоняемого, вкушаемого и осязаемого, за исключением видимого и слышимого. Их нельзя приписать ни к благоприятным, ни к неблагоприятным. Они нейтральны.

Некоторые говорят, что вследствие отсутствия нейтральности в последствиях кармы[134] и эти восемь не нейтральны.

Остальные же десять категорий - трех видов, то есть они могут быть благоприятными, неблагоприятными и нейтральными.

Семь категорий сознания, если они не связаны с пожеланиями и прочими подобными элементами, - благоприятны. Связанные с желанием и прочим - неблагоприятны. Иное, чем эти два вида, - нейтрально.

Категория элементов по своей сущности, не имеющая страстей и связанного с ними, вызывающая подавление через аналитическое знание, - благоприятна. Она же по своей сущности, имеющая страсти и связанное с ними, - неблагоприятна. Иное, чем эти два вида, - нейтрально.

Категории видимого и слышимого благоприятны или неблагоприятны в зависимости от возбуждения или благоприятного или неблагоприятного сознания, через словесные или телесные внешние проявления[135]. Иное, чем эти два вида, - нейтрально.

Сколько же из восемнадцати категорий входит в сферу страстей, сколько в сферу получувственного и сколько в сферу нечувственного?[136]

30. Сфера страстей включает все категории,
А в мире ограниченного чувственного - 14.
Обоняемое и вкушаемое
И их сознания не включены.

Некоторые говорят: "Сфера страстей включает все", а в мире ограниченного чувственного - I4 категорий. Обоняемое и вкушаемое и их сознания не включены.

Обоняемое и вкушаемое отсутствуют в сфере ограниченного чувственного, потому что там нет потребности в обычной еде, вкушаемой ртом. А раз нет опоры, то нет и соответствующего сознания.

Но если считать, что это так, то и категория осязаемого должна там отсутствовать, так как при вкушении ртом наличествует в какой-то мере и осязаемое. Категория осязаемого не является определяющим свойством при приеме пищи. Но ведь то же самое можно сказать об обоняемом и о вкушаемом.

Категория осязаемого существует как опора органа осязания, его сущность и признак (особенность). При отсутствии глотания пищи категории обоняемого и вкушаемого не нужны, а с категорией осязаемого это не так. Различие налицо.

Другие говорят: "При созерцании, в мистическом погружении[137] видно видимое (цвет и форма) и слышно слышимое (звук); тело же имеет особую легкость, которая ощущается - осязается. Поэтому при созерцании наличествуют три категории: видимое, слышимое и осязаемое. Категорий же обоняемого и вкушаемого нет".

Но для чего тогда наличие органов обоняния и вкуса? Исключительно для красоты. Но ведь орган, существующий лишь для красоты, а не для потребности, не нужен. Ненужные органы так же имеют место, как, например, у умершего в утробе матери. Так и в сфере ограниченного чувственного, хотя органы обоняния и вкуса существуют, но запахов и вкушаемого нет, то есть в эту сферу включено четырнадцать категорий.

31. Мир нечувственного включает категорию интеллекта,
Категорию нечувственного и сознание нечувственного.
Эти три [категории] могут быть скверной и нескверной[138].
Все остальное - скверна.

Мир нечувственного включает категорию интеллекта, категорию

нечувственных объектов и сознания нечувственного. Там рождаются лишенные страстей. Таким образом, в этой сфере отсутствуют десять чувственных категорий и соответствующие им виды сознания (итого I5).

Какие же [из них] будут оскверненные и какие неоскверненные?

В карике сказано: "Эти три - скверна и нескверна", то есть названные выше категории интеллекта, нечувственных объектов и сознание нечувственного. Те, которые связаны с Истиной о Пути и с необусловленным - неоскверненные; все другие, то есть названные выше I5 категорий, - оскверненные. О них и сказано в карике: "Все остальное-скверна".

Какие сферы связаны с такими элементами бытия, как "искание"[I39] и "установление"[I40], какие с "установлением", но без "искания", и какие не имеют ни "искания", ни "установления"?

32. "Искание" и "установление"
находятся
В пяти категориях сознания,
Последние три - трех видов.
Остальные отбрасывают оба.

Искание и установление находятся в пяти категориях.

Какие же категории сознания связаны с такими элементами, как искание и установление, какие без искания, но с установлением, и какие без того и другого?

Пять категорий сознания чувственного всегда связаны с исканием и установлением. Вследствие направления во внешнюю сторону они грубы. Выделительная частица "ни" употреблена для подчеркивания.

Последние три - трех видов. Последние три - это последние категории каждого ряда, то есть категории интеллекта объективно-нечувственного и сознания нечувственного - они трех видов.

Искание и установление наличествуют в сфере страстей и в первой ступени созерцания[I41], будучи связанными с категорией интеллекта, с категорией объективно-нечувственного и категорией сознания нечувственного, где все элементы, кроме искания и установления, легко различимы.

Пребывающие в промежуточном между созерцаниями состоянии[I42] не имеют искания, но здесь наличествует элемент установления.

Начиная от второй ступени созерцания[143] и до кульминационной точки бытия при отсутствии элемента искания нет и элемента установления.

Установления нет также в состоянии промежуточном между созерцаниями и у всех тех, кто не связан с категорией объективно-нечувственного.

Второе искание отсутствует; при его отсутствии наличествует только установление.

Установление первой ступени созерцания и в сфере страстей в эти три категории не входит.

Как же это разъясняется? Вследствие отсутствия второго установления и вследствие связи с исканием нет места установлению, а имеет место только искание, поэтому на ступенях с исканием и установлением имеется четыре случая:

I) обладание исканием и установлением за исключением сознания, уже связанного с ним;

2) без искания, а только с установлением;

3) без установления, а только с исканием;

4) без искания и без установления.

Остальные категории, не связанные с исканием и установлением, - десять чувственных категорий.

Если пять признаков сознаний чувственного обладают исканием и установлением, то каким же образом объясняется, что они есть чистое ощущение без какого-либо синтеза и мысленной конструкции?[144]

33. Отсутствие конструктивной мысли,
Восприятие рассматривающее и памятующее.
Они - колеблющаяся мудрость интеллекта
И памятование интеллекта.

Чистое ощущение без какого-либо синтеза и мыслительной конструкции [рассматривается как раздвоение восприятия] на рассматривающее и памятующее.

Раздвоение восприятия на рассматривающее[145] и памятующее[146] происходит при отсутствии конструктивной мысли. Известно, что непосредственное восприятие через органы чувств бывает трех видов: I) по существу[147], 2) по рассмотрению, 3) по памятова-

нию. У пяти видов сознания чувственного наличествует восприятие по существу и отсутствуют два других вида. Поэтому так и говорят: "Чистое восприятие без мыслительной конструкции". Восприятие по существу и является, собственно говоря, исканием, что будет рассмотрено далее при рассуждении об элементах бытия, связанных с сознанием.

Какова же сущность других видов восприятия? Они - колеблющаяся мудрость интеллекта и памятование интеллекта. Рассмотрим по порядку: знание, связанное с сознанием нечувственного, колеблющееся несосредоточенное - это восприятие рассмотрения; вся же сосредоточенная и несосредоточенная память - восприятие памятования.

Какие же категории являются для сознания объектами-опорами и какие не являются таковыми?

34. Семь категорий, шесть видов сознания и
Интеллект, а также часть объективно-
нечувственного, имеющие опору.
Восемь этих и звук - "неберущие".
Другие девять - двух видов.

Семь категорий, шесть видов сознания, а также интеллект и часть объективно-нечувственного, имеющие опору. Сознания видимого, слышимого, обоняемого, вкушаемого, осязаемого, объективно-нечувственного и интеллект - это семь категорий сознания, которые схватывают объекты и, таким образом, являются опорой для возникновения сознания, то есть обладают объектом. Часть категории объективно-нечувственного также обладает опорой, будучи по природе связанной с сознанием. Остальные десять категорий и часть объективно-нечувственного, как не связанные с сознанием, не обладают объектом.

Сколько же категорий "берущих" и "неберущих"? Восемь этих и звук -"неберущие", то есть всего девять: семь, обладающих опорой, часть восьмой, которая связана с сознанием, и звук. Таким образом, семь категорий сознания, часть категории объективно-нечувственного и категория слышимого (звук); эта девятая - неберущая (не схватывающая объект).

Другие девять видов - берущие[148] и неберущие[149] (схватывающие

и не схватывающие объект). Из них органы зрения, слуха, обоняния, вкуса и осязания настоящие - берущие (схватывающие объект), а прошедшие и будущие - неберущие, то есть не схватывающие объект. Категории видимого, обоняемого, вкушаемого, осязаемого, неотделимые от органа настоящего времени, - берущие, а другие, прошедшие и будущие - неберущие.

Каков же смысл термина "син-ба"-(упатти)?[148] Непосредственное схватывание существа[150] опоры сознанием и его элементами вследствие взаимодействия через пользу и вред. Обычно это называется наличием мысли[151]. Какие категории имеют сущностью Великие элементы, а какие - производное от Великих элементов?

35. Осязаемое - двух видов.
Оставшиеся, девять видов чувственного -
Производное, также и часть объективно-
нечувственного.
Чувственных - десять. Они конгломерат.

Осязаемое - двух видов, то есть первичное и вторичное. Первичное - это четыре Великих элемента, вторичное - производные от них, которых, как указано в десятой карике, семь: легкость и прочее.

Оставшиеся девять категорий чувственного - это пять органов и четыре объекта, "только производное, так же как и внешне-непроявленное, входящее в категорию объективно-нечувственного".

Семь категорий сознания и категория объективно-нечувственного, исключая внешне непроявленное, не имеют отношения к Великим элементам и производным от них.

Почтенный Санг-чжэй-лха[152] говорит: "Десять баз - они первичные", но это не так. Приведем слова из сутры: "Так как четвероякость Великих элементов воспринимается как твердое и прочее, то поэтому они осязаемы; но как органом зрения и другими органами (кроме осязания) не воспринимается твердость и прочее, так и органом осязания не воспринимаются цвет и форма и прочее".

И еще из сутры: "Монахи! Зрение - это внутренняя база, тон-

кое чувственное, производное от четырех Великих элементов, невозможное к указанию, чувственное непроницаемое. Цвет и форма (то есть видимое) - внешняя база; чувственное, возможное к указанию, производное четырех Великих элементов и непроницаемое. Звук (слышимое) - внешняя база: невозможное к указанию, производное от Великих элементов, непроницаемое. Такое же определение у запаха (обоняемое) и вкуса (вкушаемое). Осязаемое-внешняя база: четыре Великих элемента и производное от них, непроницаемое". Так что только часть базы - Великие элементы, а остальное не является Великими элементами.

Таким образом, разъяснены категории первичного и вторичного.

Сколько же категорий представляют из себя конгломерат, а сколько не являются таковыми?

Повторим: "Десять (пять категорий органов и пять категорий объектов), обладающих чувственным, будут конгломератом", (накоплением) атомов.

Какие же из восемнадцати категорий "рубящие"[153] и какие "разрубаемые"[154], какие "сжигающие"[155] и "сжигаемые"[156], какие "взвешивающие"[157] и "взвешиваемые"[158]?

36. Рубящие и разрубаемые -
Четыре внешние категории.
Также и сжигаемые и взвешивающие.
Нет согласия в отношении
сжигающих и взвешиваемых.

Рубящие и разрубаемые - четыре внешние категории: видимое, обоняемое, вкушаемое и осязаемое, то есть как топор и дерево.

Что такое элемент, называемый "рубка"? Это начало разделения возникшей связи объединенного потока[159] элементов бытия.

Органы осязания и прочие неразрубаемы. Как тело нельзя разрубить на части, так и их нельзя разрубить на части, потому что не существует органа после его разрубания.

Органы не являются рубящими вследствие своей тонкости, подобной блеску драгоценного камня.

Четыре внешние категории также сжигаемы и взвешиваемы, а органы - нет, вследствие их тонкости, подобной блеску драгоценного камня. Звук же не таков, потому что он прерывист[160].

В отношении сжигающих и взвешиваемых нет единого мнения. Од-

ни говорят, что названные выше четыре категории - и сжигающие, и взвешиваемые, другие считают, что сжигающие - это элемент огня, а взвешиваемое - это только понятие тяжести.

Какие же категории возникают как последствие кармы[134], какие по накоплению[161], какие по однородности причин[162], какие субстанциональны, какие моментальны[163]?

Сказано:

37-38. Возникшие как последствия кармы
И возникшие от развития - пять внутренних [категорий].
Звук не рождается как последствие кармы.
Возникших от однородных условий как последствия кармы
Непроницаемых - восемь. Остальные - трех видов.
Категорий, обладающих субстанцией, - одна;
Последние три моментальны.
Категории зрения и сознания отдельно и вместе.

Возникшие как последствия кармы и от развития - пять внутренних [категорий].

Некоторые считают, что пять внутренних категорий, органы зрения и прочие, возникли как последствие кармы и в силу развития. Возникновение же от однородных условий у них не имеет места, так как последних нет. При этом возникшие по причине последствий кармы есть возникшие от кармы. По той же причине имеется связь причины с результатом. Слово "причина" не указано, подобно тому как говорят: "бычья телега" вместо "телега, запряженная быками".

База шести контактов через умственный акт связывает результат с причиной, и это понимается как предыдущие действия. Вот что сказано по этому поводу.

Развитие (накопление) имеет место благодаря особому созерцанию, особому поведению, особой пище. Другие же просто считают, что накопление имеет место при ведении правильного образа жизни. Оно не вредит, но и развития нет. Поток развития полностью защищает поток последствий кармы и это подобно внешней стене города.

Звук возникает от накопления и от однородных условий. Звук не рождается как последствие кармы. А почему? Потому что возникает от желания многих. По этому поводу существуют различные высказывания. В сочинении "Дан-чой-даг-ба"[164] говорится: "Отбрасывание грубых слов, как следствие глубокого созерцания, есть признак Махапуруши[165]. Оно постигается как "Мелодия Брамы"[166].

Другие считают: "Происхождение звука трояко: 1) действие, 2) от него - Великие элементы, 3) от них - звук".

Третьи говорят: "Происхождение звука - пяти видов: 1) действие, 2) от него, как следствие - Великие элементы, 3) от них - накопление, 4) от него - однородность условий, 5) от нее - звук". Если это так, то и телесные ощущения, возникшие от Великих элементов, возникших, в свою очередь, от кармы, не будут последствиями кармы.

Если, подобно звуку, телесное ощущение соответствует или противоречит [возникновению звука], как разъяснено выше, то оно не является последствием кармы.

Возникших от однородности условий, как последствия кармы, и непроницаемых - восемь. Какие восемь? Семь категорий сознания и категория объективно-нечувственного. Возникновение от причины, создающей однородность предыдущего и последующего моментов[167], и от причины, вызывающей моральную однородность элементов бытия[168], - это и есть возникновение от однородности условий.

Они [восемь категорий] возникают также по причине последствий кармы, а возникновения от накопления у них не бывает, потому что у непроницаемого нет накопления.

Остальные категории: видимое, обоняемое, вкушаемое и осязаемое - трех видов, то есть они возникают как последствия кармы, от накопления и от однородных условий.

Обладающих субстанцией - одна категория - неподверженное бытию. Оно включено в категорию объективно-нечувственного, и это единственная категория, содержащая субстанцию среди других своих компонентов.

Последние три - моментальны. Категории интеллекта, объективно-нечувственного и сознания нечувственного по своему расположению последние в каждом ряду, моментальны. Они, будучи первыми по отсутствию скверны при накоплении настойчивости[169] в от-

ношении познания элементов бытия и феноменальности бытия, не возникают от однородности условий и поэтому моментальны. Другое, оскверненное, бытие, возникает от однородности условий.

При этом сознание, связанное с настойчивостью в отношении познания элементов и феноменальности бытия - это категория интеллекта и сознания нечувственного. Остальные элементы, возникшие одновременно, - категория объективно-нечувственного.

Рассмотрим следующее. Обладает ли сознанием видимого тот, кто после необладания органом зрения, получает его? Имеется ли орган зрения при наличии сознания видимого?

Сказано, что бывают вместе и отдельно, как-то:

а) наличествует орган зрения, но может и не быть сознания видимого, как у последовательно получивших орган зрения в сфере страстей, у родившихся во второй ступени созерцания и других и после смерти в сфере нечувственного;

б) наличествует сознание видимого и может не быть органа зрения, как в случае проявления сознания видимого у существ второй ступени созерцания и других и после рождения в ступени ниже;

в) наличествует и то и другое, как при рождении в сфере страстей, в мире Брамы и после смерти в сфере нечувственного;

г) то и другое отсутствует в случаях, не указанных выше.

Спрашивается: обладает ли сознанием видимого обладающий органом зрения? На это отвечают тетралеммой:

1) подобно родившимся во второй ступени созерцания и прочих ступеней, то есть орган есть, а сознания нет;

2) подобно не получившему зрения в мире страстей или повредившему его, то есть органа нет, а сознание есть;

3) подобно получившему орган зрения и потерявшему его, рожденному в первой ступени созерцания и во второй ступени и далее, то есть орган есть и сознание есть;

4) случай, не вошедший в эти виды, то есть орган есть и сознание есть.

Такие же пояснения будут даны и о других категориях.

39. Внутренних - двенадцать [категорий],
За исключением видимого и прочего.
Сознание объективно-нечувственного
активно[170],

Остальные неактивны[171], то есть не
создают своей кармы.

Внутренних - двенадцать [категорий] , за исключением видимого и прочего.

Шесть категорий сознания и шесть видов опор, то есть органов - это двенадцать внутренних категорий. Видимое же и прочие категории объективного - категории внешние.

Что означает "внутренние" и "внешние"при отсутствии "Я"[172]?

Сознание, являющееся опорой для восприятия "Я", в переносном смысле называется "Я". Победоносный говорит:

Мудрец получает Высшее
Путем укрощения понятия "Я".

И добавляет:

Укрощенное сознание хорошо,
Укрощенным сознанием добывается
счастье.

Вот что сказано об укрощении такого сознания, то есть об осознавании "Я". Поэтому зрение и прочие органы, будучи опорой для возникновения представления о "Я", входят в понятие внутренних категорий.

Но если это так, то шесть категорий сознания не являются внутренними. Не подпадая под понятие интеллекта, они не будут и опорой для мысли. В то время как они существуют, они подпадают под это понятие, то есть не ушли от определения "внутренние". Если бы было не так, то категория интеллекта была бы только прошедшей, а всем известно, что 18 категорий существуют в трех временах.

Сколько категорий активных и сколько неактивных?

Категория объективно-нечувственного активна, то есть создает карму.

Объект активен, если в отношении этого объекта у существа родилось или рождается представление, то есть он осознается. Если же такого представления нет, то и такое сознание ничто.

Для всех праведных личностей, без сомнения, все элементы бытия несубстанциональны. Возникает неопределенное, слабое сознание. Его объект - все элементы бытия за исключением одно-

временного возникновения (представления) о собственной сущности. Момент сознания - опора для другого момента сознания, а опора двух моментов - все элементы бытия. Таким образом, категория объективно-нечувственного всегда активна.

Оставшиеся также и неактивны. Здесь частица "чханг" подчеркивает: "они также и неактивны". А что это означает? Это означает, что кто-то создает свою карму, а кто-то ее не создает. Первый из них именуется "активный".

Из этих категорий орган зрения, при посредстве которого видят, видели или увидят, - активен. Так же следует думать и о других органах, включая интеллект, как действующих в отношении своих объектов.

Согласно кашмирским Вайбхашикам[173], орган зрения неактивен в четырех случаях: не увидев свой объект, прекратил, прекращает или прекратит существование, а также если элемент в виде органа зрения не родился.

Согласно западникам[174], таких случаев пять: [три названных] и неродившийся элемент в двух видах - связанный с сознанием и не связанный с ним.

Такое же следует до органа осязания. Элемент невозникшего интеллекта схож с этим, то есть может быть активен и неактивен.

Видимые объекты, то есть те, которые видятся, виделись или увидятся, - активны. Так же [объясняются] и объекты других органов. Если же объект не охвачен органом, ибо его активность прекратилась, прекращается или прекратится, и если элемент в виде органа не возник, то объект неактивен. Так же рассуждают [обо всех объектах вплоть] до осязаемого.

То, что активно для органа зрения кого-либо одного, может быть активно и для всех других. То же самое можно сказать и о неактивном. Видимый объект активен для того, кто его видит. Например, луна, театральное представление, борьба бытуют как видимые и кем-либо одним, и многими.

Два существа не могут видеть одним органом зрения, так как орган не является для них общим. Что-либо как объект устанавливается органом одного потока, составляющего личность, а общность объектов устанавливается органами разных потоков, составляющих личность.

То же следует сказать и о категориях слышимого, обоняемого, вкушаемого и осязаемого.

Пусть будет так в отношении звука, но запах и прочее воспринимаются одним, но не воспринимаются всегда одновременно другими, ибо воспринимаются лишь при контакте.

Таким образом, как же эти объекты, не будучи общими, могут быть сравнимы с органами зрения и слуха?

Сказано:"Хотя [они] и будут таковыми, понятие общности все-таки у них имеется. Запах и прочее объективное, рождающее сознание обоняемого и прочего у одного потока (личности), как таковые существуют и у других личностей, но у существующего органа зрения не совсем так, но все же упомянутые объекты сравнимы с видимым.

Сознание видимого и прочие активны и неактивны,в зависимости от возникновения и невозникновения соответствующих элементов бытия, как в случае с категорией интеллекта".

Каков смысл термина "активен"?

Взаимодействие органа,объекта и сознания, взаимозависимость при их действии или же результативность от их контакта - вот что значит активен. А то, что не взаимодействует,то неактивно. То, что не взаимодействует вследствие сходства взаимодействием, называется "связанным с ним".

Какие же категории отбрасываются прозрением[175],какие созерцанием[176] и какие вообще не отбрасываются?

40. Созерцанием отбрасываются десять, а также
пять [категорий],
Последние три - трех видов.
Неомраченное категории чувственного, интеллекта, невозникшего
Не отбрасывается прозрением.

Созерцанием отбрасываются десять, а также пять. Пять - это пять категорий сознания.

Последние три - трех видов, то есть каждая последняя категория из своего ряда - интеллект, объективно-нечувственное и сознание нечувственного - трех видов.

88 дремлющих сил скверны[177], одновременно им сопутствующие и одновременно с ними возникшие, отбрасываются прозрением. Ос-

тальное оскверненное отбрасывается созерцанием. Неоскверненное не отбрасывается. Но разве словесные и телесные действия простых людей[178] и имеющих плохое перерождение[179], как идущие вразрез с Путем праведника, не отбрасываются прозрением? Да, они не отбрасываются прозрением.

Неомраченное не отбрасывается прозрением, ни чувственное, ни шестой, ни возникшие. Неомраченное ни в малой даже степени не отбрасывается прозрением, так же как и чувственное.

Простой человек, неомраченный - нейтрален: он полностью вырвал корни благоприятного и полностью лишен страстей.

Телесные и словесные действия относятся к чувственному, поэтому они не отбрасываются прозрением, так как не противоречат Истинам и связаны с понятием простого человека, непоколебимого в отношении знания теории элементов бытия в феноменальном мире[180].

Не рожденный от шестого не отбрасывается прозрением. Шестой - это категория интеллекта. "Не возникшее от шестого" означает "возникшее от органов", то есть от других пяти органов. Это не отбрасывается прозрением.

Спрашивается: "Сколько из восемнадцати категорий воззрений и сколько невоззрений"[181]?

41. Орган зрения и часть категории объективно-
нечувственного - воззрения.
[Последняя -] восьми видов.
Пять видов сознания и мысль, рожденная в
связи с ними,
Не являются воззрением, будучи недостоверным
актом мышления[182].

Орган зрения и часть категории объективно-нечувственного - воззрения. При этом последняя - восьми видов: пять ложных воззрений о существовании "Я"; шестое - правильное мирское воззрение; седьмое - воззрение тренирующегося на Пути[175]; восьмое - воззрение уже не тренирующегося на Пути[183], то есть архата[184]. Вот восемь видов воззрений из категории объективно-нечувственного. Все остальные - "невоззрения". Пять же "ложных воззрений" будут разъяснены и перечислены при рассмотрении дремлющих сил скверны.

Правильное мирское воззрение - это мудрость, связанная с

сознанием объективно-нечувственного, обладающая благоприятным и неблагоприятным. У тренирующегося на Пути и у уже не тренирующегося, архата, воззрения неомраченные.

Подобно тому как мы видим по-разному днем и ночью, облачными и необлачными [днями], так и элементы бытия рассматриваются по разному, воззрениями омраченными и неомраченными, тренирующимся на пути и уже не тренирующимся, архатом.

Но почему хорошо только то правильное мирское воззрение, которое связано с сознанием нечувственного? Потому что сознание чувственного - не [есть] воззрение вследствие недостоверности. Это не умственный акт, связывающий нечто неопределенное с уже известным[185], то есть устанавливающий "это А", а "это не А". Воззрение же - это умственный акт, это достоверность размышления; познание же, возникшее вместе с пятью чувственными сознаниями, не является таковым и поэтому это познание, будь оно омраченным или неомраченным, воззрением не является.

Но ведь орган зрения - не умственный акт. Почему же он включен в "воззрения"? По смыслу видения видимого.

42. Видимое видится глазом по причине
однородности.
Им, а не сознанием однородности,
Поэтому, когда налицо препятствие,
То видимое не видится.

Видимое видится именно органом зрения, глазом, а не сознанием, связанным и с другими органами, тогда, когда имеется однородность причин, связывающих его с сознанием. И нельзя сказать, что что-либо видится сознанием. Ведь когда между органом зрения и объектом имеется препятствие, например, в виде стены, то нет и сознания видимого.

А если бы видело само сознание, то вследствие своей проницаемости оно увидело бы и запрепятствованное. Но ведь при наличии препятствия сознание видимого не возникает. Сознание и его опора действуют совместно.

Приведем некоторые примеры.

Сутра говорит: "Орган зрения, глаз, видит видимое, цвет и форму, то есть свой объект. Опираясь на орган, имеет место сознание"; "Посредством интеллекта познан элемент бытия"; "Види-

мое, осознаваемое через зрение - приятное и неприятное".

Из [другой] сутры: "О монахи! Орган зрения - это дверь для того, чтобы увидеть цвет и форму. Через дверь в виде органа зрения сознание видимого видит".

Таким образом, получается, что по неточности словесных определений, то орган сознает, то сознание видит, хотя правильнее сказать, что оно сознает. Но ведь говорят также, что цвет виден, и не говорят, что цвет познается.

Саутрантики[186] правильно говорят: "Зачем толочь воду в ступе? Сознание видимого возникает, опираясь на орган зрения и на объект. При этом что же такое видение, чье же оно? Действия нет, а есть только элемент бытия; в конечном итоге [это] лишь причины и следствия, это образные выражения: глаз видит, сознание осознает. Нечего к ним придираться, да и Победоносный сказал: "К слову людей из разных мест не следует привязываться".

А учение кашмирских вайбхашиков[187] гласит: "Глазом видят, ухом слышат, носом нюхают, языком вкушают, телом осязают, интеллектом осознают".

Видимое видится одним глазом или двумя?

43. Орган зрения видит двумя
для ясности увидения.
Органы зрения, интеллекта
и слуха
Не встречаются с объектом[188],
А три [других встречаются] .

Но это не обязательно так.

Орган зрения видит двумя глазами для ясности увидения.

Абхидхармисты[189] говорят: "Видится двумя глазами. При открытии обоих глаз ясность видения сильнее". Ведь при открытом одном глазе и наполовину открытом втором глазе видится двойное изображение луны, а в другом случае этого двойного изображения нет. Этим доказано сказанное выше.

"Изменение опоры, в данном случае как бы двойного органа зрения, не связывается с изменением опирающегося на него сознания. Сознание при объекте, подобном чувственному,

ведь не имеет постоянного местопребывания"*, - так говорят.

Какие органы, начиная от органа зрения, который видит, слуха, который слышит, до интеллекта, который осознает, соприкасаются (входят в контакт) с объектом и какие не соприкасаются?

Органы зрения, слуха и интеллекта не соприкасаются с объектом. Далекий объект видится, а примочка на глазе не видится. Слышится также и далекий звук.

Если бы они соприкасались с объектом, то в этом случае у находящихся в трансе не рождались бы божественные зрение и слух, как не рождаются обоняние и вкус.

Если орган зрения не требует соприкосновения с объектом, то почему же он не видит все далекое и запрепятствованное?

Некоторые спрашивают: "А почему магнит не притягивает железо, с которым он соприкасается? Почему при соприкосновении не видать палочку, удерживающую примочку? Или же как в случае с органом обоняния, когда он соприкасается с объектом и не воспринимает других запахов, возникших одновременно? Вот так-то".

Орган зрения не соприкасается со своим объектом, хотя и видит все. Интеллект же, не будучи чувственным, не нуждается в соприкосновении.

Некоторые считают: "Так как звук слышится и внутри уха, то мыслится, что орган слуха соприкасается и не соприкасается с объектом".

Остальные - органы обоняния, вкуса и осязания, эти три соприкасаются с объектом. Каким образом орган обоняния соприкасается с объектом? Запах без вдыхания не схватывается.

Что значит соприкосновение? Это возникновение без промежуточности.

А атомы соприкасаются или нет? Кашмирцы говорят: "Не соприкасаются". А почему? Некоторые [отвечают]: "Если бы они касались друг друга своей сущностью, то субстанции смешались бы. Если бы касались одной стороной, то они могли бы считаться обладающими частями, а у атомов нет частей".

Почему же при ударе о накопление атомов это накопление не

*Другой вариант перевода: При прерывании опоры, в данном случае органа зрения, нет связи с нарушением сознания, потому что сознание не имеет места по отношению к объекту, подобно видению.

разрушается? Потому что оно схвачено элементом ветра. Элемент ветра иногда участвует в разрушении, как, например, в период разрушения[190], а иногда участвует в схватывании, как в период созидания[191]. Таким образом, говорят, что три органа соприкасаются с объектами при беспромежуточности, то есть между ними [нет никакого], даже малейшего [промежутка]. Поскольку они есть сочетание и, следовательно, имеют части, то нет ошибки и в утверждении, что они соприкасаются.

По этому поводу трактат Вибхаша[98] говорит: "Вопрос в том, возникает ли соприкосновение как имеющее причиной контакт, или же оно возникает как имеющее причиной неконтакт? Ответ дает [следующая] тетралемма:

1) иногда возникает неконтакт, имеющий причиной контакт как в период разрушения;

2) иногда возникает контакт, имеющий причиной неконтакт, как в период накопления;

3) иногда возникает контакт, имеющий причиной контакт же, как в период дальнейшего накопления;

4) иногда возникает неконтакт, имеющий причиной неконтакт же, как в случае пылинок в солнечном луче.

Цзун-ба-чжиг-шей[192] говорит: "Если бы атомы соприкасались, то они пребывали бы и в следующих моментах, а не один момент".

[Другой] почтенный говорит: "Соприкосновения нет, хотя при беспромежуточности и имеет место соприкосновение. При размышлении приходим к этому".

Такие методы рассуждения приемлемы.

Ведь атомы, между которыми были бы промежутки, не имели бы препятствий для движения в этих промежутках. Так что атомы следует отнести к непроницаемому. Они осязаются только при накоплении, что схоже с чувственным.

Если об атоме иметь представление, как об отдельных частях осязаемых и неосязаемых, то есть способных к контакту и неконтакту, то это связывается с понятием обладания частями этих атомов. Если же нет, то не связывается с осязанием [соприкосновением].

Воспринимают ли орган зрения и прочие органы объекты, равные им по величине или не равные? Некоторые добавляют: "Говорится о соприкасаемых объектах".

44. Орган обоняния и прочие три
Стремятся к схватыванию равного
объекта.
У последнего опора прошедшая,
Пять же возникает вместе.

Три - это органы обоняния, вкуса и осязания. Ими схватывается объект, равный по величине. Некое число атомов органа, соприкасаясь с таким же числом атомов объекта, рождает сознание. Органы же зрения и слуха определяются не так. Иногда у них объект маленький, например, когда виден кончик волоса; иногда равный, когда виден виноград; а иногда больше, когда прищуренным глазом видна большая гора.

Совершенно так же органом слуха слышен и звук, издаваемый насекомым, и раскаты грома.

Так как интеллект неосязаем, то его мера полностью отрезана от предыдущих понятий и будет исследована.

Как размещены атомы органа зрения и прочих органов?

Одни считают, что атомы органа зрения расположены на глазном яблоке подобно цветку фенхель обыкновенный[193]. Другие говорят: "Атомы расположены вверху и внизу подобно кругляшу". Атомы органа слуха расположены внутри ушной раковины. Атомы органа обоняния расположены подобно гирлянде (четкам). Атомы органа вкуса подобны полумесяцу. В центре языка площадь с кончик волоса не покрыта атомами органа вкуса. Атомы органа осязания расположены соответственно телу (то есть по всему телу). Атомы женского органа подобны углублению барабана, а мужского органа - как большой палец.

Из них атомы органа зрения иногда активны[170], а иногда неактивны[171]. [Следующие] атомы, до органа вкуса, подобны им. Атомы же органа осязания полностью неактивны. У находящихся в "аду сгорания"[194] бесчисленные атомы органа осязания неактивные. Все они при возникновении сознания разрушались бы.

Сознание не рождается от одного атома объекта или органа. Опорой и условием возникновения пяти видов сознания чувственного будет их накопление. Один атом, не будучи виден, не может быть и показан.

Из названных шести категорий сознания пять первых действуют с объектом настоящего времени, а последняя категория - с трех-

временными объектами. Опора сознания нечувственного - сознание предыдущего момента. У сознаний чувственного опора одновременна с сознанием. Частица "анг" означает "прошедшее".

Кроме своих прямых опор, все сознания чувственного имеют опору и в виде интеллекта, так что у них две опоры[195]: соответствующий орган и интеллект.

Спрашивается: не является ли сущность опоры сознания видимого и прочего чувственного непосредственно предшествующим условием?[196] Возможны четыре случая:

1) сам орган,

2) только что прошедшие элементы, сопровождающие сознание, из категории объективно-нечувственного,

3) только что прошедший интеллект,

4) другие элементы бытия, за исключением названных выше.

Что касается сознания нечувственного, то сущность его опоры связана с сущностью непосредственно предшествующего условия.

Все виды сознаний зависят от органов и объектов. Почему же опорой считается именно орган, а не объект?

45. Через изменение [органов], вследствие
изменчивости их,
Опора - в органе зрения и прочих.
Поэтому, а также вследствие специфичности[197]
По ним указывается сознание.

Через их изменение, вследствие их изменчивости, опора - в органах зрения и прочих. Через изменчивость органов изменяется и сознание; оно будет ясным или неясным, приятным или неприятным. При изменении же объектов эти качества не изменяются. Вследствие этого органы и считаются опорой сознания.

Сознанием осознаются видимое и прочие объекты. Почему же сознание все же именуется по органам, а не по объектам? Поскольку опорой сознаний является зрение и прочие органы, повторим: поэтому, а также вследствие их специфичности сознание указывается по органу.

А что это за понятие "специфичность"?

Орган зрения не может, например, стать опорой для другого вида сознания, а объект органа, видимое, может быть причиной возникновения сознания нечувственного или для возникновения

чужого сознания видимого. И так до органа осязания. Таким образом, сознание определяется, опираясь именно на орган и его специфичность, а не на объективное.

Там, где расположено тело личности, там орган зрения и видит свой объект.

К одной сфере и ступени или же к разным относятся тело, орган, объект и сознание?

Сказано: "Рожденный в сфере страстей видит своим органом зрения свой видимый объект. Здесь все - одной сферы. При видении органом зрения первой ступени созерцания объекта из сферы страстей тело и объект зрения - в сфере страстей, сознание же и орган [зрения] - в первой ступени созерцания. Если же [орган] видит объект первой ступени созерцания, то и объект - этой же ступени.

При видении зрением второй ступени созерцания объекта из сферы страстей объект зрения и орган - второй ступени,а сознание - первой ступени созерцания. При видении тем же органом зрения объекта второй ступени созерцания орган и объект - второй ступени,тело - сферы страстей, а сознание - первой ступени созерцания.

При видении тем же зрением объекта в сфере первой ступени созерцания сознание и объект зрения - той же ступени,тело действует в сфере страстей, а зрение - в сфере второй ступени.

При видении в сфере второй ступени созерцания орган и объект - той же сферы, тело действует в сфере страстей, а сознание - первой ступени созерцания".

Видение объекта третьей и четвертой ступени созерцания составляется подобным же образом с распределением этих четырех [органа, объекта, сознания и тела] по тем же или низшим сферам и ступеням.

У рожденных в первой ступени созерцания при видении зрением своей ступени объекта своей ступени все - этой же ступени.

При видении того же объекта ступенями ниже три [тело, орган и сознание] - своей ступени созерцания.

При видении зрением второй ступени созерцания своего объекта три - своей сферы, а орган - второй ступени.

При видении действия в сфере страстей тело и сознание своей сферы, то есть второй ступени созерцания,видимое - в низшей сфере, а орган - второй ступени созерцания.

При видении во второй ступени созерцания орган и объект - той же сферы, а остальное (тело и сознание) - своей сферы.

Видение органом зрения и созерцание в третьей и в других (то есть в четвертой и высших) составляется так же.

Как же располагаются объекты своей и чужой сферы у рожденных во второй и других высших ступенях созерцания при видении органом своей и чужой сферы? Это определяется так.

46. Орган зрения - не ниже тела,
Объект зрения - не ниже органа зрения.
Сознание и его объект, а также и тело -
Эта пара во всех [ступенях] .

Орган зрения - не ниже тела. Тело, орган, объект зрения от действия в сфере страстей до четвертой ступени созерцания - пяти ступеней.

Сознание видимого действует в сфере страстей и на ступени первой степени созерцания, то есть в двух ступенях.

При этом орган относится к той же ступени, что и тело, а низшей ступени не бывает.

Объект органа зрения - той же ступени или ниже: выше органа зрения объект не бывает. Объект высшей ступени невозможен к видению органом низшей ступени.

Сознание не бывает ниже органа зрения подобно объекту зрения. Он, то есть объект сознания видимого, как и тело, может быть во всех ступенях. "Он" означает объект сознания видимого, только что названный.

Видимое бывает во всех ступенях - высшей, низшей и собственной. Тело же, как и сознание, и видимое - также во всех ступенях.

47. Так же и орган слуха.
Три [следующие] - все своей ступени.
Сознание осязаемого - ниже и своей ступени.
Интеллект не установлен.

То, что было сказано об органе зрения, следует знать и об органе слуха:

Слух - ниже тела,
Звук - не ниже слуха,
Сознание - как слух.
Оба, а также и тело - повсюду.

В такой последовательности это нужно составлять.

Три - все своей ступени. Органы обоняния, вкуса и осязания и соответствующие им объекты и сознание - все своей ступени.

При общем указании, без раскрытия особенностей, для их развития составляется разъяснение следующего характера.

Тело, объект - всегда своей ступени. Сознание же осязаемого у некоторых существ - своей ступени, подобно тому как у родившихся в сфере страстей и в первой ступени созерцания, а у некоторых - низшей ступени, как у родившихся в ступени второй степени созерцания и других [ступенях и степенях].

Интеллект не установлен. Когда интеллект пребывает на той ступени, на которой пребывает тело, сознание нечувственного и ментальное из объективно-нечувственного - всегда на низшей или высшей ступенях.

Как соотносятся во всех ступенях интеллект и прочее во время рождения и состояния мистического транса[198] при теле пятой ступени (то есть четвертой ступени созерцания)?

Это будет разъяснено тогда, когда будет говориться о состоянии мистического транса, чтобы ограничить чрезвычайное увеличение груза слов. Теперь же об этом не говорится вследствие большой трудности при малой необходимости.

Теперь надо исследовать, каково же сознание при восемнадцати категориях и шести видах сознания и чем осознается?

48. Пять внешних осознаются двумя.
Необусловленный элемент - неизменный.
Половина элементов и двенадцать внутренних
Именуются решающими факторами[199].

Пять внешних категорий познаются двумя видами сознания, то есть видимое, звук, запах, вкус и осязаемое, как перечислено, подвергнувшись действию сознаний видимого, слышимого, обоняемого, вкушаемого и осязаемого, кроме того, осознаются интеллектом. Таким образом, каждый из них осознается двумя видами сознания. Остальные тринадцать категорий, не будучи объектами

группы пяти сознаний, названных выше, осознаются только одним сознанием нечувственного. Таково разъяснение.

Какие же из них неизменные (вечные)[200] и какие невечные[201]? Хотя и нет целиком категории вечного, однако элемент не подверженного бытию вечен. Следовательно, часть категории объективно-нечувственного неизменна, а остальное непостоянно.

Сколько имеется решающих факторов (ванг-бо - индрия) и сколько нерешающих[202]?

Из сутры: "Решающих факторов 22", а именно:

I) зрения,	I2) удовлетворенности,
2) слуха,	I3) неудовлетворенности,
3) обоняния,	I4) безразличия,
4) вкуса,	I5) веры,
5) осязания,	I6) энергии,
6) мышления,	I7) памяти,
7) мужественности,	I8) сосредоточения,
8) женственности,	I9) мудрости,
9) жизненности,	20) познавания непознанного,
I0) приятности,	21) познавания всего,
II) неприятности,	22) обладания всем.

Абхидхармисты ставят фактор мышления после фактора жизненности, так как он, фактор мышления, является условием для возникновения представления о чем-либо. Половина факторов (9-I9) и часть трех последних (20-22) - часть категории объективно-нечувственного. Двенадцать внутренних категорий объясняются своими названиями. Мыслительных категорий семь: шесть видов сознания и интеллект. Факторы мужественности и женственности - часть категории осязаемого. Это разъясняется далее. Оставшиеся пять категорий объективного и часть категории объективно-нечувственного не являются решающими факторами.

На этом завершается первая глава "Абхидхармакоши" о классификации элементов.

ГЛАВА ВТОРАЯ

При рассмотрении термина "анг-бо-индрия"[I] следует установить, как его понимать. Термин этот означает "наивысшее могущество" через осуществление власти, то есть как "решающий фактор". Какие же это решающие (или господствующие) факторы?

I. Пять по отношению к четырем предметам –
Решающие факторы. Четыре – по отношению к двум.
Пять и восемь – они
По отношению к омрачению и очищению.

Пять решающих факторов по отношению к четырем предметам. Некоторые говорят, что зрение и слух – решающие факторы по отношению к четырем предметам:[2]

1) без зрения и слуха красоты тела не бывает – они решающие факторы в этом отношении;

2) защита тела, так как увиденное и услышанное отбрасывают [как ненужное и опасное];

3) возникновение психического, связанного с сознаниями[3] видимого и слышимого:

4) возможность увидеть цвет и форму, услышать звук при наличии особой причинности[4].

Обоняние, вкус и осязание подобны двум предыдущим – решающие факторы красоты [тела]. Они также охраняют тело при питании. От них же возникает психическое, связанное с соответствующими видами сознания. Они [также являются] решающими факторами при особой причинности, дающей возможность нюхать запахи, отведывать вкус, контактироваться с осязаемым.

Четыре – по отношению к двум – господствующие факторы мужественности и женственности [в дальнейшем – М. и Ж.], (силы) жизненности и интеллекта. Каждый из них сам по себе является господствующим фактором в двух отношениях:

1) господствующие факторы М. и Ж. являются таковыми потому, что они создают различие живых существ в виде мужчин и женщин;

2) особенности же живых существ - [внешний] облик, голос, поведение, грудь и прочее. Так говорят одни.

Другие же говорят: господствующие факторы по отношению омрачения и очищения. Выродившиеся кастраты, бесполые и гермафродиты, у которых нет самообладания, нет аскезы, полностью отрезаны корни благоприятного, дисциплины, приобретения плода, не лишены страстей, - они не обладают господствующими факторами М. и Ж.

Господствующий фактор жизненности[5] является таковым в отношении взаимосвязи и полного восприятия [факта перерождения и как последствие кармы].

Фактор интеллектуальности является таковым в отношении взаимосвязи с бытием и общности существ при таком господстве.

Каковы господствующие факторы приятности и прочего, всего пяти и веры и прочего [всего восьми]?

Пять и восемь факторов - господствующие по отношению омрачения и очищения. Рассмотрим их последовательно.

Вайбхашики говорят: "Пять факторов - приятность и прочее - господствующие по отношению к омрачению вследствие широкого распространения в них отраслей и прочего [неблагоприятного]; вера же и прочее - по отношению к очищению[6], так как благодаря им осуществляется очищение".

Другие считают: "Приятность и прочее - также господствующие факторы по отношению к очищению. Мысль[7], сосуществующая с приятностью, превращается в сосредоточение[8]. Вера [ведь тоже] имеет причиной страдание. Интеллект с приятностью и прочим - фактор, потому что возникает шесть опор для освобождения из Круга бытия". Так сказано.

Третьи еще говорят: "Так как сознание широко отбрасывает [все ненужное], то зрение и слух не являются охранителями телесности, а оба они являются господствующими факторами лишь по отношению к сознанию.

Почему же зрение и слух возможны как особые факторы в понятии особой причины? Видение цвета и формы, слышание звука, будучи неотделимы от сознания, не входят в понятие господствующего фактора.

В таком случае чему же подобен [господствующий фактор]?

2. Так как господствуют по отношению к условиям для возникновения чего-либо,
По отношению к своему собственному объекту и всем (объектам), то таких факторов-органов шесть.
Господствующие факторы М. и Ж. [выделяют] из телесности,
Потому что они таковые по отношению к мужественности и женственности.

[Выделяем] шесть факторов-органов, так как они господствуют как условия для возникновения [своего] собственного объекта и всех объектов [вообще].

Пять органов, то есть зрение и прочие, господствуют как условия для возникновения своего собственного объекта. Интеллект же господствует как условие для возникновения всех объектов. Поэтому они (то есть пять органов плюс интеллект) - господствующие факторы для всех [объектов].

Не является ли объективное [тоже] господствующим фактором? Нет, оно таковым не является.

Орган зрения, глаз, создает условия для представления о всех цветах и формах, так как является общей [для таких представлений] причиной[9]. [Это] представление[10] может быть ясным и неясным, ибо оно отражает видимые цвет и форму. При обладании представлением в виде цвета и формы именно орган зрения, глаз - особый господствующий фактор, а не цвет и форма, являющиеся для него препятствием[11].

Такое же объяснение дается [и остальным факторам] до господствующего фактора в виде интеллекта и объективно-нечувственного, как его объекта.

Господствующие факторы М. и Ж. выделяем из телесности, потому что они господствуют по отношению к мужественности и женственности.

Эти факторы отделяются от господствующего фактора телесности, то есть осязания. Половая часть М. и Ж. получила название мужского и женского полового органа, ибо это господствующий [решающий] фактор в понятии М. и Ж. Сущность женственности, кроме того, выражается в характере голоса, походке и слабости мышления. Сущность мужественности в характере голоса, походке и силе мышления[12].

3. Фактор жизненности [выражается] в единомыслии.
Он господствует по отношению к омрачению и очищению.
Жизненность, ощущения, а также Вера и прочие -
Так сказано о [двух] пятерках.

Фактор жизненности господствует по отношению к пребыванию в единомыслии[13] (то есть однородности потока элементов). Ощущения же (а их указано пять) господствуют при создании омрачения.

В сутре сказано: "При ощущении приятного развиваются страсти, при неприятном - гнев, при отсутствии же того и другого - неведение[14].

Пятерка - вера и прочие - господствующие факторы очищения. При посредстве их идут по Пути подавления[15] омрачения".

Вследствие сказанного названные по отдельности факторы считаются решающими.

4. Вследствие господствования при получении
[Движения] вперед и вперед и нирваны
"Познавания непознанного", "познания всего", а также
"Обладания всезнанием"[16] [внешние] господствующие факторы.

Повторим всю карику.

Слово "также" приведено для указания господствующих факторов по отдельности. Из них фактор "познавание непознанного" является решающим в деле постижения фактора "познание всего", а этот последний - решающий в отношении получения фактора "обладание всезнанием". В свою очередь этот последний будет решающим в деле постижения паринирваны, ибо при неосвобожденной[17] мысли нет паринирваны[18].

А каковы другие определения?

Фактор "познание непознанного" - господствующий в отношении оставления омрачения, отбрасываемого через прозрение[19]. Фактор "познание всего" - господствующий в отношении оставления омрачения, отбрасываемого созерцанием[20]. Фактор "обладание всезнанием" является господствующим в том смысле, что здесь имеет место состояние блаженства[21] при постижении Учения[22], а также наслаждения в радости и приятности при освобождении от [всего мирского].

Если понятие "решающий фактор" [возникает] именно вследствие его "господствования", то не следует ли добавить [к этому] "неведение" и прочие [подобные элементы]? Но разве при добавлении их к числу господствующих факторов слово, рука, нога, половой орган не будут господствующими факторами по отношению к речи, взятию, походке, испражнению, наслаждению? Нет, добавлять их не следует. Таким образом,

5. Опоры сознания, их различие,
Длительность, омраченность, накопление
И очищение, сколько бы их ни было,
Все они - господствующие факторы.

Опоры сознания шести факторов в виде органа чувств, шести баз - основа сущности живых существ (I-6). Факторами М. и Ж. создается различие между мужчинами и женщинами (7 и 8). Посредством фактора жизненности создается пребывание[23], то есть бытие (9).

Через ощущения создаются омрачения (I0-I4).

Через пять факторов (вера и прочее) создается накопление[24] для очищения (I5-I9).

Три последних, то есть 20, 2I и 22, создают очищение.

Поэтому "неведение" и прочее нежелательны как понятие "господствующие факторы".

6. Опять же, опора силы, создающей неминуемость[25] потока причин и следствий,
Возникновения, длительности, общения[26] -
[Таких факторов] I4. Их антитеза[27] -
Иные факторы.

Слова "опять же" указывают на различные теории.

Иные говорят: "Шесть факторов в виде органов - опора, создающая неминуемость потока причин и следствий (I-6). Возникновение - факторы мужественности и женственности, потому что от них [происходит] возникновение [рождение живых существ] (7-9). Бытие [пребывание, длительность] - фактор жизненности вследствие создания через него бытия [жизни] (9). Через ощущения создается общение[28] (I0-I4). Поэтому они составляют в сумме I4 господствующих факторов.

Иные, чем эти виды, - их антитеза.

При этом опора обратного - факторы веры и прочего (I5-I9). Их возникновение имеет фактором "познавание непознанного" (20). Их пребывание (длительность) имеет фактором "познание всего" (2I). Их общение имеет фактором "обладание всезнанием" (22).

Поэтому сколько бы их ни было или как бы мы их ни называли, все они - господствующие факторы и их порядок таков, [как было выше указано].

[Вернемся к тому, что было сказано ранее].

Произнесение слов не является понятием господствующего фактора, потому что [оно] опирается на различные учения.

Не является таковым и рука по отношению к тому, что берется, нога по отношению к походке. Они сами по себе. Ведь у змей и им подобных нет рук и ног, но они берут и двигаются.

Анус[29] по отношению к испражнению не является господствующим фактором, ибо все тяжелые вещества[30] [субстанции] падают в пространстве и их выход связан с субстанцией ветра.

Половые органы сами по себе не являются факторами наслаждения, потому что наслаждение [имеет место] вследствие взаимодействия мужских и женских органов.

Разве горло, зубы, рот, суставы не будут понятием господствующих факторов при действиях глотания, жевания, открывания, сокращения, стягивания и выпрямления?

При связывании их с понятием господствующего фактора в отношении их действия как всеобщих причин они не подходят под это понятие, как это было сказано выше в отношении слов и прочего.

Таким образом, разъяснены первые восемь господствующих факторов. Фактор жизненности (9) будет разъяснен при рассуждении о сознании. Факторы веры и прочего (I5-I9) будут разъяснены при рассмотрении психических элементов[3I], связанных с сознанием.

Приятное и прочее (9-I4) и "познание непознанного" и прочие (20-22) также будут разъяснены позднее.

7. Телесное ощущение, которое неприятно,
Есть фактор, [создающий] страдание.
Приятное [ощущение] благоприятно. Мысли третьей ступени созерцания[32] - фактор, [создающий] благоприятное.

Телесное неприятное ощущение является фактором, [создающим] страдания. Так называемое неприятное – это то, что приносит вред. Так называемое страдание – предупреждение[33] [о феноменальности бытия].

Приятное телесное ощущение – фактор благоприятности. Так называемое приятное – это полезное [с точки зрения спасения]. Благоприятное, как и страдание, является предостережением.

Мысли третьей ступени созерцания – фактор, [создающий] благоприятное. Третья ступень созерцания – благоприятное мысленное ощущение[34], и оно является понятием "фактор благоприятствования". В ней, то есть в третьей ступени, нет телесных ощущений вследствие отсутствия пяти [видов] сознания [чувственного].

8. В другом случае – это чувство удовлетворения.
Неприятности мысли – это чувство неудовлетворения.
Чувство же безразличия – среднее, потому что нет конструктивности мысли[35],
[Как] у [обоих] первых.

В других случаях – это чувство удовлетворения. В случаях иных, чем третья ступень созерцания, то есть в сфере страстей, и в первой, и во второй ступенях созерцания, приятность ощущения мысли есть фактор в виде чувства удовлетворения. В третьей ступени созерцания вследствие отсутствия страстей в виде радости – это лишь фактор благоприятности, а не чувство удовлетворения. Вся радость выражается чувством удовлетворения.

Неприятная мысль – это чувство неудовлетворенности. А чувство безразличия – среднее [между ними]. Среднее – это ощущение и неприятное, и не неприятное, не страдание и не радость. Таков фактор чувства безразличия.

А это телесное или мысленное? Сказано: и то, и другое. Почему? Будучи объединены, они образуют единый фактор.

Потому что нет конструктивной мысли. Мысленное приятное и неприятное возникает большей частью от конструктивной мысли, (то есть это "А", а это не "не А"), а телесное иначе – [это чистое ощущение].

У архата телесное и мысленное безразлично. По своему характеру оно возникает именно как неконструктивное[36], так что создается один фактор – безразличие, [а не два – приятное и не-

приятное]. Телесная приятность и мысленная приятность полезны всем. Совершенно так же телесное страдание и мысленное страдание - зло для всех. У чувства безразличия этого нет. У безразличного нет приятного и неприятного.

9. На путях прозрения, созерцания и архата - девять
И три. Эти три - чистые.
Чувственное, жизненность и неприятное -
Оскверненные. Девять - двух видов.

На путях прозрения, созерцания и архата - девять и три - интеллект и приятность, чувство удовлетворения и безразличия, вера и прочие - всего пять (I5-I9). Это девять [общих] факторов, а на трех [вышеназванных] Путях еще три. На Пути прозрения - фактор "познание непознанного" (20), на Пути созерцания - "познавание всего" (2I), на Пути архата - "обладание всезнанием" (22).

А почему? На Пути прозрения незнающий вступает в область всеведения[37]. На Пути созерцания ранее не прозревший и не познавший все вследствие отбрасывания остатка дремлющих сил скверны[38] познает все. На Пути же архата познается вообще все. Это умственный акт, связывающий нечто неопределенное с уже известным[39], то есть всезнание. Архат пребывает в нем, что имеет характер охраны всезнания, а это и есть обладание всезнанием.

Вследствие получения мудрости [в отношении процессов], нерождения и успокоения [элементов бытия] он познает феноменальность бытия и думает: "Отсутствует подлежащее познанию, то есть все познано". Вот чему подобен этот фактор, который и является "Обладание всезнанием" (22).

После разъяснения сущности этих трех факторов следует разъяснить понятие "омраченные (оскверненные)"[40] и "неомраченные (неоскверненные)"[41].

Господствующий фактор "познавание непознанного" (20) и два других (2I и 22) "чистые"[42], то есть неомраченные. Омраченное (оскверненное) имеет синонимом "грязное"[43].

Чувственное, жизненность, неприятное (страдание) - оскверненное. Они, вместе взятые, - чувственное, жизненность, страдание и чувство неудовлетворения - оскверненные. В группу чувственного объединено семь видов: органы зрения, слуха, обоняния, вкуса, осязания, М. и Ж.

Девять - двух видов. Интеллект (6), приятность (10), чувство удовлетворения (12), безразличия (14), вера и прочее (15–19) - эти девять господствующих факторов бывают осквернёнными и неосквернёнными.

Некоторые говорят: "Вера и прочие бывают только неосквернёнными, ибо Победоносный сказал: "Пять господствующих факторов бывают не у всех. Я же говорю, что это имеется и у простого человека".

[Сказанное, то есть приведенное] - не доказательство, потому что здесь говорится только о неосквернённых факторах, которые наличествуют лишь у праведной личности[44]. Поэтому так и сказано.

Кроме того, простые люди бывают двух видов: внутренние и внешние[45]. Внутренние не отрезали корни благоприятного, а внешние отрезали их. В отношении последних и сказано: "Я говорю, что они имеются у внешнего человека".

Приведем слова из сутры: "Люди, рождающиеся в мире, старея в мире, появляются с острыми способностями, со средними способностями и слабоумными" (букв. тупыми). И это было сказано до вращения Колеса Учения. Поэтому вера и прочее (15–19) могут быть осквернёнными.

[Буддой] сказано: "Если бы я не знал пяти факторов бытия: 1) страдания и полного очищения, 2) исчезновения, 3) опробования, 4) ошибок, 5) исхождения, то в этом бытии я, властвующий над мирскими божествами, так бы из него и не вышел".

Что касается неосквернённых, то иного понимания их нет.

Какие же из господствующих факторов будут последствиями кармы[46], а какие нет?

10. Жизненность - последствие кармы. Двенадцать - двух видов.
Восемь последних и чувство неудовлетворения исключая.
Оно одно способствует карме.
Десять - двух видов.

11. Интеллект, другие ощущения, вера и прочее.

Жизненность - последствие кармы. - Некоторые считают, что только фактор жизненности является последствием кармы. Однако каким образом движущие силы жизни[47] бхикшу-архата и фактор

жизненности, создающий ее длительность, является последствием кармы? [Ведь она не создает новой кармы у архата].

Архат-бхикшу, обладающий волшебной сверхсилой[48], получая власть над мыслью[49], преподносит общине монахов или ее отдельным личностям чашу для подаяния, монашескую одежду, предметы первой необходимости, которые этому соответствуют. Обдумав, он погружается в четвертую ступень созерцания [транса] "крайней границы"[50]. Выйдя из этого состояния, после обдумывания, он говорит: "То, что является последствием кармы [в виде само-] удовлетворения, пусть будет последствием кармы [в виде] жизни".

Таким образом, последствия кармы в виде удовлетворения становятся последствием кармы в виде жизни. Так это происходит.

Остаток последствий кармы личности создает, в свою очередь, новые последствия кармы. Думающие так говорят: "Последствия кармы, созданные им в предыдущих перерождениях[51] жизни, направляясь силой созерцания, создают отдельные удовлетворения".

Каким образом отбрасываются его (архата) жизненные силы?

Подобно тому, как было сказано выше: подав милостыню и обдумав это, он погружается в четвертую ступень созерцания - транс крайней ступени. Выйдя из этого состояния, после обдумывания он говорит: "То, что является последствием кармы в виде жизни, пусть будет последствием кармы в виде удовлетворения" Вот почему это подобно.

Почтенный Чжанг-дог[52] говорит: "Силой созерцания им [архатом] осуществляется четыре Великих элемента в сфере получувственного через телесность, согласную с жизнью или противоречащую ей. Таким образом, движущие силы отбрасываются или допускаются".

Это осуществляется только силой сосредоточения архатов. При возвращении [из транса] отбрасывается возникшее от прежнего сосредоточения. Таким образом, в данном случае фактор жизненности не является последствием кармы, а в других случаях является.

Из одного вопроса возникает другой: почему движущие силы жизни решительно поддерживаются архатом? Для пользы других и для осуществления Учения. Они [архаты] видят успокоение жизни[53] [несубстанционального] "Я", а другие этого не видят.

А почему они [движущие силы жизни] им [архатом] отбрасываются? Когда [он] видит малую пользу от своей жизни для

других или телесно болен и т.п. Как сказано:

Монашеский образ хорош
При созерцании на Пути.
В конце жизни наличествует радость,
Что подобно отсутствию болезни.

Однако где и чьи движущие силы жизни поддерживаются и отбрасываются? Только у внутренних людей и на трех континентах[54].

Архат, мужчина или женщина, достигший степени созерцания "крайней границы", спасается, не будучи связан во времени. Он силен в сосредоточении и не опирается на омраченный поток элементов бытия. В сутре сказано: "Бхагаван, решительно поддержав движущие силы жизненности[55], отбросил движущие силы жизни"[56].

Каково же различие между этими движущими силами? Некоторые говорят: "Ни малейшего различия нет".

Что такое фактор жизненности (срог). В сутре сказано: "Это жизнь (цхе) в трех сферах бытия".

Другие говорят: "Плод прежних дел - это движущие силы жизни, а плод текущих (нынешних) дел - движущие силы жизненности".

То, посредством чего пребывает совместность существований, - это движущие силы жизни, а то, посредством чего имеется отдельное существование, - это движущие силы жизненности.

Обратимся к множественному числу термина "движущие силы".

Поддержание и отбрасывание движущих сил имеет место лишь при множественности моментов движущих сил жизни и жизненности, а при наличии одного момента не существует ни поддержания, ни отбрасывания.

Третьи считают: "Потому что указано, что при пребывании в особом времени жизнь как особая субстанция не существует".

Опять же некоторые говорят: "Не существует особой субстанции жизни при множественности движущих сил. Если бы было не так, то упомянутые движущие силы (то есть цхе и срог) себя бы не осуществляли".

Почему же Бхагаван поддерживает или отбрасывает движущие силы жизни? Отбрасывает в целях показа своей власти над смертью, а в целях показа своей власти над жизнью поддерживает, но не более трех месяцев. Дольше, вследствие отсутствия пользы для верующих, этого нет.

Имеется также следующее утверждение: "Я, имеющий четыре волшебных начала[57], при желании, благодаря созерцанию, буду пребывать кальпу или более того".

Вайбхашики говорят: [Бхагаван поддерживает или отбрасывает движущие силы жизни], "чтобы указать на победу над злым духом Марой и группами элементов бытия, составляющих несубстанциональное Я". Под деревом Бодхи он победил злого духа, в себе самом - царского сына и омрачение. Так, пройдя по этапам[58], завершил победу".

Предпримем дальнейшее.

Двенадцать - двух видов. Какие двенадцать? Восемь последних, за исключением чувства неудовлетворенности.

За исключением восьми факторов, то есть веры и прочих, а также факторов неудовлетворенности и жизненности (I5-22, I3 и 9), оставшиеся двенадцать будут двух видов - [они] и последствия кармы, и не последствия кармы. Из них:

I) семь, то есть органы зрения и прочие (I-5,7-8), возникшие от развития, - не последствия кармы. В других случаях они - последствия кармы;

2) интеллект, неприятное, приятное, чувство удовлетворения и безразличия - эти факторы, обладающие благоприятностью или омрачением, когда они не причиняют вреда живым существам, приобретены знанием или чудотворны, не являются последствиями кармы. В других случаях они - последствия кармы;

3) фактор жизненности и другие, за исключением зрения и прочих оставшихся двенадцати, - не последствия кармы. Так понимается;

4) если чувство неудовлетворенности не является последствием кармы, то как это согласуется с сутрой, где сказано о троякости проявления кармы: "Карма, проявляющаяся в чувстве удовлетворения; карма, проявляющаяся в чувстве неудовлетворения; карма, проявляющаяся в чувстве безразличия"?

В силу проявления элементов бытия, связанных с сознанием, деяние, связанное с чувством неудовлетворения, и проявляется как чувство неудовлетворения. Также и "контакт"[59], связанный с чувством удовлетворения, проявляется как чувство удовлетворения.

Однако имеют ли сходство деяния, ощущаемые как чувство удовлетворения и как чувство безразличия?

Поскольку приятно, постольку так и понимается. Если при наличии подобной связи нет зла (греха), то и при наличии последствий кармы его тоже нет. При отсутствии других объяснений понимается именно так.

Было сказано, что чувство неудовлетворения не является последствием кармы. Что же здесь правильно? Чувство неудовлетворения создается особыми усилиями воображения[60], а не является последствием кармы.

Но чувство удовлетворения! Не является ли оно не последствием кармы по своей схожести [с чувством неудовлетворения]?

Если бы это было так, то чувство неудовлетворения, будучи последствием кармы, создавало бы возмездие по пяти смертным грехам. Разве деяние, через которое возникает чувство неудовлетворения, не будет последствием кармы?

Возникновение чувства удовлетворения подобно этому. Если оно становится последствием кармы, то создаются добродетели, а деяние, возникшее от чувства удовлетворения, становится последствием кармы.

Но если это так, то ведь у лиц, лишенных страстей вследствие отсутствия чувства удовлетворения, не будет последствий кармы? Вайбхашики говорят: "Как бы там ни было, а при чувстве удовлетворения существует возможность последствий кармы. Но разве не имеется последствий кармы у чувства неудовлетворения при нехорошем поведении?

5) факторы жизненности и прочие (то есть первые восемь) при хорошем перерождении дают благоприятные последствия кармы, а при плохом перерождении – неблагоприятные. В обоих случаях фактор интеллекта – соответствующее последствие кармы (то есть благоприятное или неблагоприятное). Факторы приятности, чувства удовлетворения и безразличия – последствия благоприятной кармы; при дурном перерождении – последствия неблагоприятной кармы; фактор страдания – последствие неблагоприятной кармы. При хорошем перерождении, благодаря неблагоприятному, [которое имело место когда-то, могут быть] два половых фактора, (то есть М. или Ж.). Получение их в данном местопребывании не делает их господствующими факторами.

Этим [изложение] завершается. Все разъяснено.

Какие факторы среди господствующих способствуют последствиям кармы, а какие нет? Чувство неудовлетворения, названное по-

следним среди неблагоприятного. Оно одно способствует последствиям кармы. Именно оно способствует этому, так как чувство неудовлетворения не бывает нейтральным, не бывает при пребывании в созерцании и не является неосквернённым. Поэтому чувство неудовлетворения - последствие кармы.

Десять - двух видов: интеллект, ощущения, вера и прочие (6, I0,I2,I4,I5-I9), то есть они - последствия кармы и не последствия кармы.

Интеллект, другие ощущения, вера и прочие. Другие названные ощущения - это ощущения иные, чем чувство неудовлетворенности. Вера и прочие - вера, энергия, память, сосредоточение, мудрость. Из них интеллект, приятное, чувство удовлетворения и безразличия, когда они неблагоприятные и благоприятно-омраченные[6I], способствуют последствиям кармы; неосквернённые не способствуют последствиям кармы. Фактор страдания, благоприятный или неблагоприятный, способствует последствиям кармы;нейтральное не способствует последствиям кармы. Вера и прочие, осквернённые, способствует последствиям кармы; неосквернённые не способствуют последствиям кармы.

Сколько же благоприятных и неблагоприятных [факторов]?

II. Восемь благоприятных.
Чувство неудовлетворения - двух видов.
Интеллект и другие ощущения - трех видов.
Остальные - одного вида.

Некоторые считают, что благоприятных [факторов] восемь: вера и прочие (5), познавание непознанного и прочие (3), а всего 8.

Чувство неудовлетворенности бывает двух видов, то есть может быть благоприятным и неблагоприятным. Интеллект и другие четыре вида ощущения - трех видов, то есть благоприятные, неблагоприятные и нейтральные. Оставшиеся - одного вида. А что за оставшиеся? Орган зрения и прочие органы, а также фактор жизненности - только нейтральны.

Какие из этих факторов в какие сферы бытия входят?

I2. Неосквернённые факторы не входят в сферу страстей.
Факторы М. и Ж. не входят в сферу получувственного[62].
Чувственное и приятное не входят
В сферу нечувственного.

Неосквернённые факторы не входят в сферу страстей. Некоторые считают, что неосквернённые, то есть факторы познания непознанного и прочие (20,21 и 22), не входят в сферу страстей, что и следует знать.

Факторы М. и Ж., а также страдание не входят в сферу получувственного. Здесь нет речи о неосквернённых факторах. Страдание означает факторы и страдания и чувства неудовлетворённости. В сфере получувственного нет разделения на М. и Ж. по причине отсутствия страсти к сожительству и вследствие некрасивости этих органов.

Как же быть с М., откуда он там появляется? В сутре сказано: "Не бывает, чтобы Ж. связывалась с понятием чистоты, - такого не случалось, оно не имело места, а с М. имело место". В сфере получувственного М. имеет иную сущность, чем в сфере страстей. Вследствие телесной чистоты и отсутствия неблагоприятных факторов страдания также нет и по причине телесной увлажнённости. Благодаря спокойствию [течения] потока элементов бытия и вследствие отсутствия базы для страдания нет фактора неудовлетворённости (то есть в сфере получувственного могут наличествовать 15 факторов, исключая факторы М. и Ж., страдания и неудовлетворённости - 20, 21, 22).

Чувственное, а также факторы приятности исключены из сферы нечувственного. Факторы М. и Ж. и приятности, хотя и чистые, исключаются.

А какова же в этом случае телесность? Факторы интеллекта, жизненности, чувства безразличия, вера и следующие за ней имеют место в сфере нечувственного. Другие же (6,9,14-22) отсутствуют (то есть наличествуют в сфере чувственного, в телесности).

Какие из числа господствующих факторов отбрасываются прозрением, какие созерцанием и какие не отбрасываются?

13. Интеллект и три ощущения - трех видов.
Чувство неудовлетворения отбрасывается двумя,
Девять - через путь созерцания,
Пять, а также и три не отбрасываются.

Интеллект и три ощущения - трех видов. Какие три ощущения? Приятное, неприятное и безразличное.

Чувство неудовлетворения отбрасывается двумя. Оно отбрасывается прозрением и созерцанием.

Девять - через путь созерцания. Органы зрения и прочие (семь). Восьмое - это жизненность, девятое - страдание. Они отбрасываются только созерцанием.

Пять не отбрасывается, то есть вера и прочие (I4-I9) вследствие оскверненности и неоскверненности отбрасываются и не отбрасываются созерцанием.

Также три. Познавание непознанного и прочие, всего три (20-22), не будучи оскверненными, не отбрасываются, так как они не греховны.

Многообразие видов изложено. Теперь надлежит исследовать их приобретение. Какие господствующие факторы и в каких сферах бытия получаются в первую очередь как последствия кармы.

I4. В сфере страстей, в первую очередь,
[фактора] - как последствия кармы.
Кроме как у родившихся чудесным образом[63]
У этих - 6,7 и 8.
В сфере получувственного - 6, в высшей - один.

В сфере страстей в первую очередь - два как последствия кармы - факторы телесности и жизненности (то есть тело и сила жизни).

Кроме как у родившихся чудесным образом. Чудесным - это рождение особым образом. При обычном рождении из яйца, из матки и теплой сырости получаются названные выше два фактора.

Почему же нет факторов интеллекта и чувства безразличия? Потому что эти два [фактора] по смыслу есть "принятие нового рождения", они уже обладают омрачением.

А сколько же факторов у родившихся чудесным образом? У них шесть, когда имеется бесполость, как у существ первой калпы. Какие же шесть? Пять органов чувств и жизненность.

Или семь, когда половой орган один; восемь, когда бывает два половых признака.

Но бывают ли двуполыми родившиеся чудесным образом? В плохом перерождении бывают.

Некоторые считают, что в сфере страстей также бывает. Ну а если так, то бывает ли это в сфере получувственного? А в сфе-

ре нечувственного? Сказано, что в сфере получувственного - шесть. Сфера страстей, вследствие главенствования в ней страстей, так и именуется сферой страстей. Сфера же получувственного, вследствие главенствования в ней чувственного, именуется сферой получувственного (в ней отсутствует М. и Ж.).

Приведем пример из сутры: "То, что именуется освобождением в сфере нечувственного, имеет место по выходе из сферы получувственного".

В сфере получувственного шесть [факторов], получаемых, в первую очередь, как последствия кармы, то есть те шесть, которые получают родившиеся чудесным образом в сфере страстей (I-5 и 9).

В высшей - один. По сравнению со сферой получувственного сфера нечувственного, вследствие длительности мистического транса и высшей ступени рождения, является высшей. В ней последствием кармы в первую очередь является фактор жизненности. Другие факторы не являются последствиями кармы.

Разъяснения по карике даны. Теперь следует обсудить гибель (возврат)[64] факторов при смерти [живого существа].

I5. В сфере нечувственного смерть
Останавливает жизненность, интеллект и чувство
Безразличия. В сфере получувственного - восемь;
В сфере страстей - десять, девять или восемь.

В сфере нечувственного смерть останавливает жизненность, интеллект и чувство безразличия. В [сфере] получувственного - восемь. В сфере получувственного при смерти останавливаются те же (6,9,I4), а также зрение и прочие органы чувств, всего восемь. У рожденных чудесным образом умирают все органы.

В сфере страстей [умирают] десять, девять или восемь. В сфере страстей при двуполости - указанные выше восемь [факторов] плюс М. и Ж., при однополости - девять (8+М. или Ж.), при бесполости - восемь.

При скоропостижной смерти[65] бывает то же самое.

I6. При постепенном умирании - четыре
При благоприятной смерти - пять.
При двух крайних - девять.
Два же - через семь, восемь или девять.

При постепенном умирании - четыре. При постепенном умирании одновременно останавливаются четыре фактора: телесность, жизненность, интеллект и безразличие (5,6,9 и I4). У них нет разделения. У умирающих с омраченным и нейтральным сознанием - то же самое. Если же имеет место благоприятное сознание, то при смерти останавливаются названные четыре фактора и, кроме того, вера и прочие, всего 5 (I5-I9), ибо при благоприятном сознании они, безусловно, наличествуют. Таким образом, в сфере нечувственного останавливаются восемь факторов (6,9,I4 и I5-I9), а в сфере получувственного - тринадцать (I-6,9,I4,I5-I9). Так что этим установлены все случаи.

Какими же факторами осуществляются плоды шраманства?

Два крайних [плода] получаются через девять [факторов]. Это означает, что плоды архата и "вступившего в поток"[66], то есть крайние плоды, достигаются девятью факторами. А какие же средние плоды? Это плоды "приходящего один раз" и "не приходящего более". Из них плод

I) "вступившего в поток" - факторы веры и прочего до фактора "обладание всезнанием" (I5-2I) плюс интеллект (6) и чувство безразличия (I4), всего девять. Фактор "познание непознанного" следует понимать как беспрепятственный Путь просветления[67]. Фактор "познание всего" понимается как Путь освобождения от Круга бытия. Первый из них дает отличие благоприятного от неблагоприятного, а второй является опорой только благоприятного;

2) архатство постигается через девять факторов; веру и прочие, исключая "познание непознанного" (I5-I9 ,2I и 22), интеллект и одно из трех - радость, чувство удовлетворения или безразличия (I0,I2 или I4).

Опять же два через семь, восемь или девять. Плоды "приходящего один раз"[68] и "не приходящего более"[69] в зависимости от обстоятельств получаются через 7,8 или 9 факторов. А как же это происходит?

Некоторые считают так: "Если последовательное получение плода "приходящего один раз" происходит мирским путем, то он получается верой и прочими (I5-I9), безразличием и интеллектом. Если получается не мирским путем, то к ним добавляется восьмой - "познание всего" (22). У обычного человека, который лишен страстей - через 9 факторов, то есть как в случае получения плода "вошедшего в поток". Если получение плода "не приходяще-

го более" происходит последовательно и мирским путем, то он получается семью факторами. Случай "приходящего один раз" подобен этому. При получении плода не мирским путем участвуют восемь факторов, а в случае получения через лишенность страстей (то есть у простого человека) - девять.

Получение плода "вошедшего в поток", [как мы видим], подобно предыдущему, но имеются особенности - от различия опор возникает один из следующих факторов: приятного, чувства удовлетворения или безразличия.

Когда на девятом Пути освобождения[70] (от Круга бытия) последовательным является вхождение в сосредоточение мирским путем, то плод "не приходящего более" постигается при помощи восьми факторов (I5-I9,6, а также один из четырех - I0,I2,I4 и 20). При девятом пути освобождения [мирским путем от Круга бытия] восьмым фактором может быть чувство удовлетворения (I5-I9,6,I2 и 20), а при беспрепятственном пути (просветления - только чувство безразличия (I5-I9,6,I4 и 20). Таким образом, [плод] достигается двумя [опорами]. При вхождении же немирским путем получается девять факторов, причем девятым будет "познание всего" (2I).

В таком случае при скольких же факторах достигается архатство? Сказано:

I7. Архатство - через одиннадцать [факторов]
Вследствие наличия какого-то одного - так сказано.
Обладающий безразличием обладает обязательно тремя.
То есть еще и интеллектом, и жизненностью.

Сказано: [архатство] получается через одиннадцать [факторов]. А почему ранее было сказано, что получается через девять? Это получается только через девять. В первой и второй строке карики сказано: архатство через одиннадцать вследствие наличия какого-то одного (I0,II или I2).

У некой личности произошло падение (утрата факторов)[71], после которого благодаря получению (обретению вновь) факторов приятного, чувства удовлетворения и безразличия опять достигается архатство. Поэтому сказано одиннадцать, но вместе эти три не бывают (в данном случае).

Почему же это рассуждение не применяется к тому, кто "боль-

ше не придет"? Потому что после падения эта личность никогда не достигнет [своего старого, утерянного состояния] через фактор приятного. Ушедший же вперед, лишенный страстей [простой человек] не может пасть, потому что его [состояние] лишенности страстей достигнуто двумя путями.

Обязательно ли, что при обладании каким-либо одним фактором может иметь место обладание какими-то еще факторами? Карика говорит: "Обладающий безразличием обладает тремя - еще жизненностью и интеллектом. Тот, кто обладает одним из трех, названных выше, обладает и всеми тремя. В случае отсутствия одного не обязательны и остальные. Если бывают, то все, если нет, так нет всех трех.

Некоторые из факторов - зрение, слух, обоняние и вкус [как фактически действующие органы] отсутствуют у рождающихся в сфере нечувственного. В сфере страстей их нет у того, кто их не получил [при рождении] или утерял [по какой-либо причине]. Фактор (орган) осязания отсутствует у родившихся в сфере нечувственного.

Фактор Ж. отсутствует в сферах получувственного и нечувственного. В сфере страстей его нет у того, кто его не получил при рождении или утерял. То же самое относится к фактору М. Фактор чувства удовлетворения не имеется у простого человека, родившегося в третьей и четвертой ступенях созерцания в сфере нечувственного. Фактор страдания не имеет место у родившихся в сферах получувственного и нечувственного. Фактор чувства неудовлетворенности не имеет места у лишенных страстей в сфере страстей. Фактор веры и прочие (I5-I9) не имеются у отрезавших корни благоприятного[72]. Фактора "познание непознанного" нет у простого человека и у "пребывающего в результате"[73].Фактора "познание всего" нет у простого человека, у находящихся на Пути прозрения и у "уже не тренирующегося"[74]. Фактора "обладание всезнанием" нет у простого человека и у находящегося на Пути тренировки[75].

При соответствующих обстоятельствах[76] следует знать это.

I8. При обладании приятностью и осязанием - четырьмя,
При обладании зрением и прочим - пятью,
Также и при обладании удовлетворением. Обладающие
Страданием - семью, а Ж. и прочими -

I9. Восемью, при "обладании всезнанием"
Обладают одиннадцатью факторами,
При обладании "познанием непознанного"
Обладают тринадцатью.

При обладании факторами приятности и осязанием обладают четырьмя. Обладающие фактором приятности обладают безусловно безразличием и прочим, то есть еще тремя факторами (I0+6,9,I4).То же самое бывает при обладании фактором (органом) осязания (5+6,9,I4).

При обладании зрением - пятью. Обладающие фактором (органом) зрения безусловно обладают еще безразличием, жизненностью, интеллектом и телесностью, то есть всего пятью факторами (I+I4,9,6,5). Следует знать, что то же самое имеет место при обладании органами слуха, вкуса и обоняния.

Обладающие чувством удовлетворения также, то есть обладают безразличием, жизненностью, интеллектом, приятным и чувством удовлетворения (I4,9,6,I0,I2).

Спрашивается: каким фактором приятности обладает родившийся во второй ступени[77] созерцания и не получивший еще третью ступень?[78] Он обладает им с омраченностью, возможной в третьей ступени созерцания.

Обладающий страданием - семью. Те, которые обладают фактором страдания, обладают еще и фактором осязания, жизненностью, интеллектом и факторами ощущений (II+5,6,9,I0,I3,I4), всего семью.

А Ж. и прочими - восемью, то есть перечисленные выше семь факторов + Ж(7+5,6,9,I0,II,I3,I4). Слово "прочие" означает один из следующих факторов: М., чувства неудовлетворенности, веры и прочего. Те, которые обладают верой и прочим, при этих пяти факторах обладают еще интеллектом, жизненностью и безразличием.

При обладании всезнанием обладают одиннадцатью факторами. При факторе "познание всего" [имеет место] то же самое. Обладающий этим фактором обладает еще безусловно приятным, чувством удовлетворения и безразличия, жизненностью, интеллектом, верой и прочими (6,9,I0,I2,I4,I5-I9,2I). Такими же факторами обладает и "обладающий всезнанием" (6,9,I0,I2,I4,I5-I9,22).

При факторе "познание непознанного" обладают тринадцатью.

Какими тринадцатью? Интеллектом, жизненностью, осязанием, четырьмя ощущениями, верой и прочими (5,6,9,I0,II,I2,I3,I5–I9, 20).

Каково самое малое возможное число факторов?

20. Без благоприятного самое малое восемь:
Телесность, ощущения, жизненность, интеллект.
В сфере нечувственного –
Безразличие, жизненность, интеллект, благоприятное.

Без благоприятного означает "тех, кто отрезал корни благоприятного". У них наименьшее обладание – пять ощущений, телесность, жизненность и интеллект – обладание всего восемью факторами (5,6,9,I0,II,I2,I3,I4).

Как у [обладающего] благоприятным [фактором имеет место] наименьшее обладание восемью факторами, так и у "младенца"[79], под которым подразумевается простой человек в сфере нечувственного, их тоже восемь. Какие же восемь? Безразличие, жизненность, интеллект, вера и прочие (6,9,I4,I5–I9). Выражение благоприятные" следует понимать как "вера и прочие". Все вместе являются благоприятными.

А бывает ли [в данном случае] сочетание с факторами "познание непознанного" и прочими (20–22)? Этого не бывает у простого человека вследствие [наличия] только восьми факторов [в сфере нечувственного].

А кто обладает наибольшим числом господствующих факторов и сколько их бывает [в таком случае]?

2I. Наибольшее число – девятнадцать,
Исключая неосквернённые.
Они же – у двуполых, у праведника,
обладающего страстями,
За исключением половых органов и двух неосквернённых.

Наибольшее число господствующих факторов – девятнадцать, исключая неосквернённые. Они же – у двуполых. У двуполых существ бывает то же самое.

Праведник, обладающий страстями, тренирующийся на Пути, не освободившийся от страстей, которые еще в нем имеются, обладает теми же девятнадцатью факторами.

За исключением полового органа и двух неосквернённых. Один орган (8) и два неосквернённых – "обладание всезнанием" (22) и один из двух других (20 или 21) обязательно исключаются.

Таким образом, разъяснены господствующие факторы, имеющие место в различных сферах бытия. Теперь последуют новые разъяснения.

Элементы бытия различны по своему характеру. Так же ли различны [причины] их возникновения и какие из них возникают одновременно?

На это сказано: "Элементы бытия бывают пяти видов: чувственное, сознание, психические и необусловленные. Из них необусловленные [это возникающие в силу законов причин и следствий]".

О чувственных элементах можно сказать следующее:

22. В сфере страстей, когда не имеет места орган
И звук, атом [состоит] из восьми субстанций.
При наличии органа осязания – субстанций девять
При наличии других органов – субстанций десять.

В сфере страстей, когда не имеет места орган и звук, атом состоит из восьми субстанций (компонентов). Из всего чувственного самое тонкое чувственное[80] – это накопление атомов[81], которое никак не проявляется, то есть неуловимо для органов чувств. В сфере страстей, при отсутствии звука и органов [атом] обладает только восемью субстанциями, а восемь субстанций – это четыре Великих элемента; видимое (цвет и форма), обоняемое, вкушаемое и осязаемое, то есть производное чувственное[82].

Атом при обладании органом [слуха], но при отсутствии звука имеет девять субстанций, а при наличии звука – девять. При этом некоторые считают, что при наличии органа осязания – субстанций девять, а при наличии другого органа – десять, то есть девять только что названных и один из следующих органов: зрение, слух, обоняние, или вкус. Если же при образовании атома каждый раз еще входит и звук, то атом обладает девятью, десятью или одиннадцатью субстанциями.

Звук неотделим от органа и возникает как производное Великих элементов. Спрашивается: "Если Великие элементы неотделимы, то каким образом они в разное время бывают основой только твердого или жидкого тела, жара или движения?" Чья сила [про-

явления] больше, тот [элемент] и будет основой, подобно тому как в пучке стеблей ощущается игла или в поджаренной муке (каше) вкус соли.

Спрашивается: "Как же в конгломерате Великих элементов воспринимается[83] присутствие остальных Великих элементов"? Через действия сцепления, схватывания, созерцания и распространения[84] или вследствие изменения при особых условиях, например [перехода] твердого в жидкое и прочее.

Некоторые говорят: "Наличие тепла или холода в воде понимается при сравнении. [Элемент] огня в [этой] смеси вызывает различие [ощущений] тепла и холода, подобно различию звука и ощущения".

Опять же существует мнение, что Великие элементы в них (то есть в конгломерате в виде атома) имеются лишь в виде зародыша[85]; но не как сущность[86], ибо в сутре сказано: "В массе дерева имеются многие составляющие"[87].

Спрашивается: "Каким образом будто бы существует цвет ветра?" Это предмет веры, а не умозаключения[88]. [Но можно думать], что вследствие восприятия запаха при контакте с ветром, а запах постоянно [связывается] с цветом.

Как было сказано, в сфере получувственного, благодаря отсутствию запаха и вкушаемого [в конгломерате-атоме] насчитывается 6,7 и 8 субстанций. Вследствие ясности это подробно не рассматривается.

Понимается ли здесь термин "дзе" как субстанция или его следует понимать как "компонент-база"?[89] Как быть в этом случае? Если понимать субстанцию как субстанцию, а именно 8,9 и 10 субстанций [атома-конгломерата], то этим мало что сказано. Без сомнения, вследствие накопления атомов получается какая-то внешняя форма[90]; допустимо действие тяжести и легкости, а также твердости и мягкости, а в некоторых случаях - холод, голод и жажда. Но если понимать под субстанцией компонент-базу, то восьми субстанций слишком много и следует сказать не восемь, а четыре, то есть те же Великие элементы, что и входящие в базу осязаемого. Следовательно, термин "дзе" надо понимать как субстанцию, как точку опоры [как в случае с Великими элементами][91]. При множестве субстанций четырех Великих элементов, возникших как чувственное, опираются на разряды соответствующих Великих элементов. В другом случае субстанция понимается в ее

разновидностях, ибо другие Великие элементы не исчезают. Зачем же тратить столько усилий на [подобные обсуждения]? Слова употребляются разные, но они должны быть осмыслены.

Понятие "чувственное" установлено и было сказано о постоянно вместе возникающем.

23. Сознание и его элементы всегда вместе,
Все с признаками обусловленного, со своими признаками
Или с "получением-обладанием". Связанные с сознанием - пяти видов,
Потому что различаются по разрядам.

Сознание и его элементы всегда вместе, то есть они обязательно возникают вместе, ибо взаимосвязаны. Если бы не было их взаимосвязи, то не было бы и их возникновения. Чувственность, сознание и связанные с ним элементы и "чистые силы"[92], которые рождаются, возникают одновременно с признаками обусловленного или [с признаками] "получение-обладание[93]. Эта сила (тхоб-ба прапти) возникает одновременно [с указанным выше] как опора для живых существ, не иначе.

Сказано: сопутствующие[94] (связанные с сознанием). А что это такое? Элементы, возникшие одновременно с сознанием, - пяти видов, потому что различаются по разрядам. Элементы, возникшие с сознанием,-пяти видов: многоразрядные, благоприятные, омраченные, неблагоприятные и малоомраченные[95]. Тибетский термин "са"[96] означает область возможности. Область возможности кого-либо и есть его "са". Из них многоразрядны те, которые возникают во всех видах сознаний.

Какие элементы возникают во всех видах сознания?

24. Ощущение, усилие, различение,
Рвение, контакт, мудрость, память,
Внимание, намерение и
Сосредоточение - во всех видах сознания.

Известно, что эти десять элементов бытия возникают вкупе во всех мгновениях сознания. Из них:

I) о щ у щ е н и е, как известно, трех видов - приятное, неприятное, а также ни то и ни другое (безразличное)*;

* См. таблицу.

2) у с и л и е сознания (воля, намерение) - это его производное;

3) р а з л и ч е н и е - познавание из собранного, то есть схватывание признаков объектов[97];

4) р в е н и е - желание действовать;

5) к о н т а к т - факт соединения органа, объекта и сознания;

6) м у д р о с т ь - полнейший анализ элементов бытия;

7) п а м я т ь - незабывание объекта;

8) в н и м а н и е - целеустремленность, направленность сознания[98];

9) н а м е р е н и я - хотение[99];

I0) с о с р е д о т о ч е н и е - направление сознания к одной точке[I00].

Детальное отделение сознания от сопутствующих ему элементов бытия в какой-либо цепи осуществить очень трудно, ибо трудно узреть что-либо в моменте, так же как трудно установить вкус одной из составляющих лекарственную смесь. И разве возможно узреть нечувственные элементы бытия, воспринимаемые не органами чувств, а интеллектом?

Разряд благоприятных элементов по их многочисленности указан отдельно. Каковы же они?

25. Вера, приобретение и сохранение хороших качеств,
Готовность к действию,
Безразличие, стыд перед собой, стыд-страх перед другими,
Два корня, непричинение зла,
Энергия - всегда возникают в благоприятном сознании*.

Перечисленные выше элементы бытия всегда возникают в благоприятном сознании. Из них

I) в е р а - чистота сознания, хотя некоторые считают, что это полное доверие в отношении четырех Истин[I0I], Трех драгоценностей[I02] и закона кармы (то есть плоды деяний)[I03];

2) п р и о б р е т е н и е и с о х р а н е н и е х о р о ш и х к а ч е с т в - это сосредоточение на благоприятных элементах. Некоторые спрашивают: "Что значит в данном слу-

---

* См. таблицу.

чае сосредоточение?" Это постоянное о них размышление. Принадлежащие к другой школе приводят слова из сутры: "Это постоянный охранитель сознания";

3) г о т о в н о с т ь к д е й с т в и ю – это способность сознания к действию.

Разве в сутре не сказано о телесной готовности к действию? Сказано. Телесная готовность аналогична названной выше.

Если это так, то как же это понятие допустимо в членах "бодхи" (просветление)[104]? Именно в этом случае способное к действию тело следует понимать как телесную готовность к действию.

Если это так, то что такое члены "бодхи"? Телесная готовность к действию соответствует членам "бодхи"; она одновременно является готовностью к действию сознания, то есть направляет член "бодхи". Буддой было сказано: "Радость и элементы, подобные радости, называются членами "бодхи". Ненависть и причины, ее вызывающие, – это омрачение сознания с признаками его угнетения. Правильное воззрение, понимание, старание[105] вкупе именуются мудростью". Но понимание и старание по своей сущности не мудрость, но могут получать такое название по совокупности [всех трех составляющих]. Так и телесная готовность к действию получает наименование члена "бодхи" по совокупности с другими членами;

4) б е з р а з л и ч и е – равное отношение ко всему без чьего бы то ни было влияния. Но как это может быть? Ведь у сознания свойство – старание, а безразличие имеет основным свойством "не старание". А мы уже говорили, что различие их (элементов) не всегда легко понять. Легкое действительно познается легко, труднее распознать противоречие[106] и непротиворечие. Какое противоречие может быть в том, что в одном случае старание, а в другом случае не старание? В каких случаях не бывает одновременной связи со всеми объектами? Так же следует рассуждать в других подобных случаях;

5) с т ы д (п е р е д с о б о й), 6) с т ы д-с т р а х п е р е д д р у г и м и будут разъяснены далее:

7, 8) д в а к о р н я – это два корня благоприятного[107], то есть отсутствие страстей и ненависти (любви). Отсутствие третьего корня – неведения – здесь не указано, так как будучи, по существу, знанием – мудростью, оно приведено выше в числе элементов, общих всякому знанию;

9) н е п р и ч и н е н и е в р е д а – это непричинение ущерба;

I0) э н е р г и я – это усердие.

Разряд благоприятных элементов разъяснен.

26. Неведение, невнимание, ложь,
Неверие, тупость, беспокойство*
Возникают при омрачении сознания.

Этот разряд элементов бытия – область больших омрачений, так как эти элементы возникают в омраченном сознании.

I) н е в е д е н и е – это незнание и неясность;

2) н е в н и м а н и е – несосредоточение на благоприятных элементах; оно противоположно согласованности с сосредоточением;

3) л е н ь – противоположное энергии, неусердие сознания;

4) н е в е р и е – противоположность вере;

5) т у п о с т ь – это телесная тяжесть, так же как тяжесть сознания, неспособность к телесным действиям и к действию сознания. В Абхидхарме названы "тупость телесная" и "тупость сознания". Каким образом элемент, связанный с сознанием, [может быть] телесным. Это подобно телесному ощущению, о чем говорилось выше;

6) б е с п о к о й с т в о – неспокойное сознание.

Таким образом, перечисленные шесть элементов [входят в] разряд большого омрачения.

Из Абхидхармы: "Разве разряд омраченных состоит не из десяти элементов и среди них не названа тупость? Разве не указаны неверие, лень, забывчивость[I08], рассеянность[I09], неведение, суетные состояния[II0], неправильные представления, ложное намерение, беспокойство, невнимательность к благоприятному?"

Забывчивость, рассеянность, суетное состояние, неправильное внимание, ложное намерение – они фактически включены в наш "большой разряд (омрачения)". Так же, например, как не неведение, будучи по природе знанием (мудростью), включенное в разряд благоприятных элементов, не воспринимается и не подтверждается как относящееся к разряду омраченного. Ведь забывчивость – это омраченная память, рассеянность – омраченное сосредоточение.

---

* См. таблицу.

Так же следует рассматривать и оставшиеся названные выше три элемента.

Спрашивается: "Не совпадает ли общее понятие "большой разряд"[III] с понятием "большая область омрачения"?

Имеется тетралемма:

I) ощущение, различение, усилие сознания, рвение и контакт - всеобщие, то есть свойственные любому сознанию;

2) неверие, лень, неведение, беспокойство, приверженность к удовольствиям - омрачающие;

3) память и прочие, всего пять (память, мудрость, внимание, усилие сознания и сосредоточение) [могут входить также в понятие "большая область омрачения"];

4) остальные, за исключением названных.

Некоторые считают, что рассеянность следует рассматривать иначе, чем ложное сосредоточение. Предполагается, что тупость связана со всеми видами омрачения, она не исключена из числа омрачающих элементов. Ее пропуск в тетралемме вызван ее общностью с сосредоточением. Действие тупости ускоряет процесс сосредоточения, а беспокойство (приверженность к удовольствиям), наоборот, препятствует ему.

Кто не сангвиник[II2] - тот туп,

А кто сангвиник[II3] - не туп.

Все эти элементы "большого разряда омрачения" действуют вместе, но отдельные из них могут превалировать. Так что в разряде омраченных имеется 6 элементов.

26. В неблагоприятном - отсутствие стыда перед собой
И стыда-страха перед другими*.

Они постоянно возникают в омраченном сознании, а в других видах не возникают. Характеристика этих двух элементов будет дана ниже.

27. Гнев, враждебность, вероломство,
Зависть, одобрение предосудительного, лицемерие, скупость,
Обман, самодовольство, причинение вреда* -
Это разряд "ограниченно-омраченных".

---

* См. таблицу.

[Элементы], заключенные в разряды малого омрачения, являются разрядом ограниченного омрачения вследствие своей связи только с неведением, отбрасываемым только созерцанием, то есть областью действия интеллекта.

Таким образом, пять видов элементов бытия, связанных с сознанием, разъяснены.

28. В благоприятном сознании сферы страстей
При обладании [элементов] "искания"[II4] и "установления"[II5] -
22 элемента, связанных с сознанием.
Иногда к ним присоединяется еще "угрызение".

"Искание", "установление", "угрызение", "апатия" и другие непостоянные элементы бытия могут быть названы как связанные с сознанием в том или ином виде.

Считается, что в сфере страстей действующее сознание может быть пяти видов: I) благоприятное; 2 и 3) неблагоприятное двух видов: а) несмешанное[II6] - не связанное со многими омрачающими, б) связанное с другими омрачающими; 4 и 5) нейтральное двух видов: а) при общем омрачении[II7], б) без омрачения[II8].

Сознание, действующее в сфере страстей, постоянно связано с элементами "искание" и "установление". Вследствие этого в каждом моменте благоприятного сознания имеется 22 элемента, связанных с ним, а именно: I0 "общих каждому сознанию", I0 "благоприятных", а также "искание" и "установление" из числа "непостоянных".

Иногда к ним присоединяется "угрызение". Если в благоприятном сознании появится отсутствовавший ранее элемент "угрызение", то общее число элементов достигнет 23.

А что это за элемент "угрызение"? Угрызение надо понимать в смысле раскаяния, так как оно олицетворяет раскаяние. Это наименование причины по отношению к результату. Например, шесть видов осязаемого следует понимать как карму от прежде содеянного - так сказано в сутре.

Однако какое может быть угрызение, когда не создано опоры для возникновения чего-либо? Это действие в отношении недействия, подобно тому как говорят: то, что мною не сделано, не является хорошим действием.

[Когда же возникают] благоприятные угрызения? При наличии печали о несовершенном хорошем и содеянном плохом. В обратном случае они будут неблагоприятными. Эти два вида угрызения - опора двух видов сознания.

29. [Сознания] несмешанные неблагоприятные,
Обладающие ложными воззрениями, имеют 20.
[Добавление одного из] четырех ограниченно-
осквернённых, а также гнева и прочих,
[И] угрызения -[дают] 21 элемент.

Несмешанные неблагоприятные сознания, обладающие ложными воззрениями, имеют 20 элементов - 10 из разряда "общих каждому сознанию", 6 из разряда "омраченных", 2 "корня неблагоприятного", "искание" и "установление".

"Несмешанное" означает наличие только элемента неведения, а не "страсти" и прочего из разряда "непостоянных".

А почему при ложном воззрении получается 20 элементов, а не 21? "Воззрение" - это разновидность элемента "знание" (из разряда "общих каждому сознанию"). Неблагоприятное сознание, связанное с "воззрением", может быть связано с ложным воззрением, с воззрением превосходства своей теории, с воззрением предпочтения ритуалам и обрядам[119].

Добавление одного из ограниченно-омраченных, а также гнева и других, а также угрызения дают 21 элемент.

В неблагоприятном сознании возникает 21 элемент при добавлении одного из четырех "непостоянных" - страсти, ненависти, гордости, сомнения. Омраченное (неблагоприятное) сознание имеет 20 элементов. Эти двадцать, будучи связаны с одним из "ограниченно-омраченных" в виде гнева и прочих, составляют 21 элемент. 21 элемент получается также при наличии угрызения.

Таким образом, несмешанное неблагоприятное сознание, связанное с воззрением, образуется двадцатью элементами, связанное же с ограниченно-омраченным и непостоянным - двадцать одним элементом.

30. При омраченности неопределенное [состоит] из
Восемнадцати, иногда лишь из двенадцати.
Апатия, вследствие своей непротиворечивости,
Присоединяется к любому из них.

При омраченности - I8. В сфере страстей сознание, омраченное ложным воззрением о существовании "Я" или ложным воззрением крайностей[I20], неопределенное. С таким сознанием возникает I8 психических элементов: десять общих каждому сознанию, шесть омрачающих, а также искание и установление. Воззрения, указанные выше, не будут сверх того.

В другом случае их - I2. В другом случае - это неопределенные сознания при неомраченности. В таких сознаниях - I0 элементов, общих каждому сознанию, а также искание и установление.

Бактрийцы[I2I] (западники) считают, что при наличии неопределенного "угрызения" наличествует неопределенность, схожая с чувством удовлетворения-неудовлетворения. В этом случае в таком сознании, связанном с угрызением, возникает I2 элементов.

Апатия - потому что не противоречит. В каком из двух названных выше сознаний она наличествует, к тому и добавляется. Апатия, являясь, по существу, благоприятной, неблагоприятной и неопределенной, не противоречит всем перечисленным видам сознания, в которых она существует. Если в сознании возникает 22 элемента, то с апатией их будет 23; если их возникает 23, то с апатией будет 24, и так во всех видах сознания.

3I. Из них угрызение и апатия как неблагоприятные
Отсутствуют в первой ступени созерцания.
Искания нет в особой ступени созерцания[I22],
А в высших нет и установления.

Из названных психических элементов сферы страстей угрызение и апатия как неблагоприятные отсутствуют в первой ступени созерцания, то есть угрызение и апатия, [относящиеся к разделу непостоянных], сравнительно неблагоприятны.

За исключением вероломства, обмана и самодовольства, гнев и другие элементы из разряда ограниченно-омраченных, ненависть из разряда непостоянных и два неблагоприятных (стыд перед собой и стыд-страх перед другими) отсутствуют во всех ступенях созерцания. Остальные наличествующие в них элементы подобны тем, которые присутствуют в сфере страстей.

Искания нет в особой ступени созерцания, а остальные [элементы] - как и в сфере страстей.

А в высших [ступенях] нет и установления. Выше особых ступеней, то есть во второй ступени созерцания и в прочих ступенях до сферы нечувственного, нет названных искания и установления. Также нет вероломства и обмана (из разряда ограниченно-омраченных элементов). В "Мире Брамы" обман существует, но выше [этого мира] его нет, ибо там нет связи с окружением.

Таким образом, изложено в каком виде сознания и на какой ступени возникают те или иные элементы бытия.

32. Неуважение - это два вида бесстыдства,
Не видение страха перед заслуживающим порицания.
Радость и уважение - стыд.
Эти два - в сферах страстей и получувственного.

Теперь следует рассмотреть отдельно каждый возникший элемент бытия.

Каковы же по отдельности элементы, обозначенные терминами "нго-ца-мед-ба"[123] и "тхел-мед-ба"[124], [входящие в разряд благоприятных]?

Неуважение - это бесстыдство (нго-ца-мед-ба), неуважительность по отношению к добродетелям и к тем, кто обладает добродетелями. Понятие бесстыдства включает в себя понятие неуважения и понятие отбрасывания страха [перед другими].

"Тхел-мед-ба" - невидение страха перед заслуживающими порицания. Заслуживающее же порицания - хула на возвышенное. Невидение (неимение) к этому страха и есть "тхел-мед-ба". Здесь отсутствие страха - результат нежелания [видеть заслуживающее порицания]. В других случаях этот страх присутствует.

А как следует понимать "смотрение без страха"[125] и "невидение страха"?[126] Смотрение без страха - это сознаваемое (сознательный поступок). Невидение страха - это просто неведение. Если омрачение является причиной этих двух элементов, то чем будет элемент бесстыдства?

Некоторые говорят: "Термин "нго-ца-мед-ба" - это бесстыдство поступков, наблюдаемых в отношении самого себя, в то время как "тхел-мед-ба" - то же самое, но в отношении других". Если это так, то могут ли эти элементы возникать вместе? Об этом не говорится.

По одному утверждению: I) обладание уважением в силу стра-

ха, 2) страх (божий) перед заслуживающими порицания. По другому утверждению I) стыд перед самим собой, 2) стыд перед другими.

Каково же различие между "радостью" и "уважением"?

Радость - это доброжелательство (благоволение), и она бывает двух видов: омраченная и неомраченная, то есть осквернённая и неосквернённая. Омраченная радость связана с привязанностью, с жаждой бытия, подобно радости по отношению к собственному сыну, жене и т.п. Неомраченная радость связана с верой, например, по отношению к своему учителю-ламе и [другим лицам], обладающим добродетелями[127].

Здесь мы имеем тетралемму:

I) при вере может и не быть радости, как в случае веры, опирающейся на Истины о страдании (феноменальности мира);

2) при радости может и не быть веры, как в случае осквернённой радости;

3) может быть наличие обеих, как в случае веры, опирающейся на третью и четвертую Истины;

4) может не быть и обеих, как в случаях, за исключением названных выше.

В применении к человеку имеется также тетралемма:

I) при наличии радости не бывает уважения, как в случаях с собственным сыном, женой, проживающими вместе, учениками;

2) при наличии уважения нет радости, как в случае с чужим наставником;

3) наличие обеих, как в случае со своим наставником;

4) при отсутствии обеих, как в случаях, за исключением названных выше.

Одни говорят: "Вера - это вера в добродетели. Радость предшествует ей. Следовательно, вера в добродетели и является радостью".

Уважение - это почитание. Таким образом, уважение разъяснено.

Другие же говорят: "Так называемое уважение - это обладание почитанием, а ему предшествует стыд. Вот что означает термин "нго-ца"[128]. Поэтому уважение не следует понимать как стыд.

Эти два [элемента находятся] в сферах страстей и получувственного, а в сфере нечувственного нет ни радости, ни уважения.

Как же вера и стыд перед собой, будучи благоприятными, от-

сутствуют в сфере нечувственного? Вера бывает двух видов: вера в Учение и вера в личность. Понятие "обладание уважением" подобно этому. Вера, опирающаяся на личность, отсутствует в сфере нечувственного.

Таковы размышления о радости и уважении.

33. Искание и установление - это понятия тонкости и грубости.

Грубость - это высокомерие.

Самодовольство - страстная привязанность к элементам своей личности

И сознание, полностью постигшее это.

Каково различие в действии искания и установления?

Искание и установление - это понятия тонкости и грубости сознания. Искание - грубость сознания, установление - тонкость сознания. Каким же образом они оба умещаются в сознании? Некоторые говорят: "Масло, брошенное в холодную воду, соприкасаясь с лучами солнца, [снизу] не очень замерзает, а [сверху] не очень тает. Так же и сознание, обладая исканием и установлением, не является ни очень тонким, ни очень грубым. В нем имеется действие обоих элементов". А если это так, то, как у солнца и воды - причины таяния и замерзания не являются сущностью таяния и замерзания, так и искание и установление - причины тонкости и грубости [сознания, а не их сущность].

Грубость и тонкость обладают различными степенями [интенсивности]. Искание и установление имеют место до ступени кульминации бытия[129]. Вместе с тем грубость и тонкость не имеют соответствующего природного различия.

Ссылаясь на сутру, одни говорят: "Искание и установление - это силы, создающие речь. После размышления и наблюдения произносятся слова, а при их отсутствии нет и слов. Из этих двух элементов грубое - это искание, а тонкое - установление".

Если в одном моменте сознания могут иметь место некий грубый и некий тонкий элементы бытия, то нет ли здесь какого-либо противоречия? Если они, подобно ощущению и представлению [тоже двух элементов бытия], по природе являются различными, то никакого противоречия здесь нет. При одноприродности малое и большое одновременно не существуют, а при разноприродности существуют.

Это требует разъяснения, сделать которое трудно. Поясняется это [до известной степени] понятиями большого и малого. Но если это так, то ничего и не разъясняется, ибо каждая природность бывает большей и меньшей.

Другие говорят: "В одном моменте сознания не бывает возникновения искания и установления". Но почему же тогда их называют в числе пяти членов, составляющих первую ступень созерцания? Так называют пять [возможных] членов, но эти два не бывают в одном моменте сознания.

Каково же различие между гордостью и самодовольством?

Гордость - это высокомерие. Самодовольство - привязанность к элементам своей личности и сознание, полностью постигшее это. Гордость - это высокомерие, осознавание своей собственной особенности, отличающейся от других. Самодовольство - страстная привязанность именно к своим элементам бытия, [составляющим личность].

Некоторые говорят, что это особая разновидность радости, возникающей как от пьянящего напитка, так и от страстных желаний.

Элементы, связанные с сознанием, и отдельные виды сознания разъяснены.

34. Термины "йид", "сем" и "нам-шэ"[130]
Однородны по смыслу. Сознание и его элементы
Обладают опорой, объектом, формой
И пятью видами связей.

В священном писании сказано: "Они (эти три термина) определены такими словами метафорически". Термины "йид", "сем" и "нам-шэ" однородны по смыслу. При анализе - мысль ("сем"), при познавании - интеллект ("йид"), при осознавании ("нам-бар-шэ-ба"). При накапливании категорий благоприятного и неблагоприятного - это "сем" (мысль). Будучи опорой для "сем", то есть мысли, - это "йид" (интеллект). При опоре на то и другое [возникает] сознание - "нам-бар-шэ-ба".

Так же как мысль, интеллект и сознание, так и перечисленные ниже: сознание, психическое (ментальное), объект, обладание формой и связью однородны по смыслу.

Сознание и его элементы "имеют опору", ибо опираются на ор-

ганы [чувств]. Вследствие "схватывания" объекта обладают объектом. "Обладают формой", так как различают форму объекта. Вследствие "схожести" имеют связь [между собой].

Какими же видами связи они связаны? Видов связи пять. Они таковы: обладание связью через связь опоры, объекта, формы, времени и субстанций.

Какова связь субстанций? Как в одном моменте одно сознание, так и связанное с ним - одно.

Сознание и его элементы подробно разъяснены.

35. Силы несвязанные: I) обладание, 2) необладание, 3) общность бытия, 4-6) три вида транса, 7) жизненность, 8-II) признаки.

36. I2-I4) придание значения звукам, словам, предложениям.

Перечисленные выше силы, не связанные с сознанием и по своей природе нечувственные, так и называются "не связанные с сознанием".

36. Термин "тхоб-ба" означает получение и обладание.
Обладание и необладание входят
В состав цепи личности,
Как и два "подавления".

Некоторые определяют так: "Термин "тхоб-ба" означает получение и обладание[131], а термин "ма-тхоб-ба" - противоположное".

А что все-таки означают эти термины? [Они означают] силы, создающие вхождение элементов бытия в состав своего потока. Вхождение в чужой поток не имеет места. При невхождении элементов бытия в поток их нет; у тех, кого нельзя считать живыми существами, их тоже нет.

Эти две силы имеются у двух видов необусловленного, то есть у подавления через аналитическое знание и подавления не через аналитическое знание. Все живые существа обладают элементом подавления.

В Абхидхарме сказано: "Кто обладает неомраченными элементами бытия? Все живые существа обладают элементами подавления через аналитическое знание, за исключением праведников, пребывающих в первом моменте [транса], и некоторых простых людей"

Но никто не обладает "пространством", потому что нет его получения-обладания. А где нет получения-обладания, там нет и необладания.

Является ли сила "получение-обладание" особой субстанцией? В сутре сказано: "IO элементов завершившего тренировку (то есть архата) возникнут после последовательного получения[I32], при полном обладании[I33] у праведника, отбросившего[I34] пять элементов".

Однако этим не указаны прочие живые существа и что некоторые живые существа имеют обладание.

А почему? В сутре сказано: "О, монахи! Царь (чакравартин) обладает семью драгоценностями". Здесь под словом "обладает" следует понимать "владение", потому что многие наслаждаются, владея семью драгоценностями. Обладание здесь является господством, но в другом [случае оно может означать] особую субстанцию (элемент).

Это недопустимо. Как невозможно воспринять эту собственную сущность подобно видимому, звуку и прочим объектам, как невозможно воспринять ее подобно органу зрения, слуха и прочим органам, так невозможно воспринять небытие этого элемента-субстанции, (то есть получения-обладания).

А может ли быть получение-обладание причиной возникновения элементов бытия? Оно не является [причиной возникновения] необусловленности [и не может быть причиной возникновения любого элемента бытия].

Тогда что же это? Это, то есть сила получения-обладания, есть причина построения потока личности. При отсутствии силы в виде получения-обладания у праведника, обладающего мирским мышлением, а также у простого человека не будет построения потока праведника и потока простого человека. Все это зависит от различий построения потока у оставившего омрачение и не оставившего его. Получается это от различия в опорах. Состояние праведника получается благодаря Путям прозрения и созерцания. Благодаря же опорам возможны омрачения. Но опора, подобная опоре праведника, не является зародышем омрачений, как сожженное зерно [уже не имеет зародыша]. При ослаблении сущности зародышей мирского Пути совершенства омрачения могут отбрасываться и, наоборот, не отбрасываться. Отбросивший их уже не обладает ими, а тот, кто не отбросил, обладает.

Благоприятные элементы бывают двух видов: возникшие без усилий[135] и возникшие от усилий[136], то есть возникшие при рождении и возникшие от тренировки. Следует знать, что корни благоприятного полностью прерываются через ложное воззрение.

В первом случае не всегда бывает полная победа над омрачением; благоприятные же элементы, возникшие через усилие, появляются в потоке личности, потому что нет более препятствий силе, вызывающей их появление, а это и есть "обладание", определяемое термином "дан-ба"[137]. Данный термин - то же понятие, что и получение-обладание, то есть "тхоб-ба"[131].

А что такое зародыш? Это возможность рождения плода (результата), проявления пяти групп в последовательности и восприятие различий, происходящих в потоке элементов, составляющих личность.

А что такое изменение? Это изменение состояния потока. А что такое поток? Это силы трех времен, ход причин и следствий.

В сутре сказано: "Обладание страстями - это отсутствие счастливой доли "четырех памятований при созерцании"[138]. Здесь обладание понимается, как страсть или же неудаление взятого[139]. У кого есть страсть к бытию или ее неудаление, тот не обладает счастливой долей созерцания [четырех, о чем следует помнить]".

Понятие "обладание", выраженное через "дан-ба", не имеет подавления и во всех случаях является наименованием[140], а не элементом-субстанцией. По учению же вайбхашиков, эта пара "получение-обладание" и "необладание", выраженная терминами "тхоб-ба" и "ма-тхоб-ба", - именно субстанции, то есть самостоятельные элементы бытия.

Сказанное позволяет определить понятие сил, названных выше: "получение-обладание" (тхоб-ба) - это сила, контролирующая поток элементов бытия в их индивидуальном потоке; "необладание" (ма-тхоб-ба) - это сила, которая иногда держит в повиновении некоторые элементы бытия в индивидуальном потоке.

37. У трех времен - [силы] трех видов.
У благоприятных и прочих - благоприятное и прочее
Связаны со своей сферой.
У невключенных - четырех видов.

У трех времен - [силы] трех видов. Получение-обладание у прошедших элементов - прошедшее, у будущих - будущее, у настоящих - настоящее.

У благоприятных и прочих - благоприятное и прочее. Получение-обладание у благоприятных, неблагоприятных и нейтральных элементов соответственно благоприятное, неблагоприятное и нейтральное.

Связаны со своей сферой. Если сила "получение-обладание" сопровождает элементы, действующие в сфере страстей, получувственного и нечувственного, то и ее действие относится именно к этим сферам.

У невключенных - четырех видов. Сила "получение-обладание" у неомраченных элементов - четырех видов, то есть названных выше трех сфер и еще неомраченная. Из них: I) при подавлении не через аналитическое знание она трехсферна; 2) при подавлении через аналитическое знание она действует в сферах получувственного и нечувственного; 3) сила Истины о Пути - неомрачена; 4) также сила нетренировки (то есть архата) и тренировки (то есть простого человека).

Так вкратце изложены различные виды [силы "получение-обладание"]. Теперь следует указать на различие силы получения-обладания у простых людей и у архата.

38. [Она] - трех видов у нетренирующегося и тренирующегося.
Двух видов - у неподлежащего отбрасыванию.
Неопределенные "получение-обладание" возникают
одновременно,
За исключением всезнания и магии.

[Она] - трех видов у нетренирующегося и тренирующегося. Элементы бытия, охарактеризованные таким образом, могут быть и омраченными, и необусловленными. Их получение-обладание - трех видов благодаря отличию их от элементов тренировки и прочего.

I) получение-обладание будет нетренировки и ненетренировки у омрачающих элементов; 2) оно же - при подавлении неаналитическим знанием, то есть у неправедников; 3) оно же - при подавлении аналитическим знанием, то есть у праведников.

Таким образом, полученное тренировкой - натренированное, полученное нетренировкой - ненатренированное. Получение-облада-

ние от элементов, подлежащих отбрасыванию[141] прозрением и созерцанием, соответственно и подлежит отбрасыванию ими.

Двух видов - у неподлежащего отбрасыванию. Элементы, не подлежащие отбрасыванию, - неомраченные элементы. Из них получение-обладание при подавлении неаналитическим знанием неправедника подлежит подавлению сосредоточением. Это же получение-обладание, полученное через Путь праведника, неомрачено и не подлежит отбрасыванию[142]. Так же и в случае Истины о Пути.

Указанные ранее три вида по трем временам относятся и сюда. Неопределенные получения-обладания возникают одновременно. Получение-обладание нейтральных элементов нейтрально и вследствие своей малой силы возникает одновременно с ними. При отсутствии их возникновения в прошлом их нет и в будущем. Поэтому когда элементы прошедшие, то и получение их прошедшее, а у элементов настоящего времени - оно настоящего времени.

Относится ли это ко всем нейтрально-незагрязненным элементам? За исключением всезнания и магии. Не во всех случаях, а за исключением двух нейтральных видов всезнания и сознания мага. Они в силу особых действий бывают прошедшими, будущими и одновременно возникшими.

Возникает ли одновременно с элементами "получение-обладание" нейтрально-загрязненных элементов?

39. Также и получение-обладание загрязненного чувственного в сфере страстей.

В сфере страстей перед чувственным и не возникает.
Необладание незагрязненно-нейтральное
Бывает трех видов у прошедших и будущих.

Также и получение-обладание загрязненного чувственного.

Нейтральное получение-обладание чувственного, проявленного[143] одновременно с ним. Хотя оно и сильно, но не вызывает "непроявленного"[144], ибо для этого слабо.

Имеется ли у элементов благоприятных и неблагоприятных то различие, которое наблюдается у нейтральных элементов? Сказано, что имеется.

В сфере страстей перед чувственным не возникает. В сфере страстей сила получения-обладания действующего чувственного во всех видах предшествования не имеет, оно имеется лишь у одновременного и у последующего чувственного.

Имеются ли у "необладания" различия, подобные получению-обладанию? Сказано, что не имеются.

А чему эта сила подобна? Незагрязненная сила необладания нейтральна. Все силы необладания, если они не загрязнены, нейтральны при различии во времени.

Оно трех видов у прошедших и будущих. У элементов настоящего времени его не бывает, а у прошедших и будущих оно трех видов.

40. У входящих в сферу страстей и прочие и у незагрязненных.
Таким образом, необладание Путем имеет место
У простого человека.
Исчезновение - это "получение-обладание" и переход в
другую ступень.

У входящих в сферу страстей и у незагрязненных необладание бывает трех видов. Входящие в сферу страстей, то есть действующие в этой сфере, а также элементы, входящие и не входящие в сферы получувственного и нечувственного, - вот что это означает.

Таким образом, необладание Путем имеет место у простого человека. В сутре сказано: "Что такое понятие "простой человек"? Это неприобретение элементов праведника - таков смысл. Неприобретение же означает необладание. Понятие "простой человек" не согласуется с понятием "неосквернённый".

А какие элементы праведника не приобретаются простым человеком? Они все не приобретаются.

Другие говорят: "Понятие "простой человек" - это неприобретение терпения в отношении познания элементов бытия[145] и тех элементов, которые возникают одновременно с этим".

У саутрантиков сказано так: "Понятие простой человек" - это поток элементов, не возникающих у праведника", что и является хорошим объяснением.

Что касается необладания, то как оно исчезает? Исчезновение - это получение-обладание и переход в другую ступень. Необладание приходит в упадок[146] при переходе в другую ступень и при приобретении элементов Пути праведника. То же [имеет место] и в случае с другими подобными элементами. Приход в упадок и есть необладание. Возникновение необладания - это прекращение

получения обладания. Бывает ли обладание необладанием и необладание обладанием? Сказано, что оба случая бывают. Если это так, то не связывается ли это с понятием беспредельности?[147] Нет, не связывается.

Элемент, входящий в поток личности, возникает триединым: сам элемент, его получение-обладание и получение-обладание этого получения-обладания. В этом случае в первый момент элемент бытия благодаря рождению его получения-обладания обладает силой получения-обладания. Так, имеется именно обладание получением-обладанием благодаря получению-обладанию получения-обладания, то беспредельности здесь нет.

После этого, во второй момент, возможно появление благоприятного или неблагоприятного элемента, входящего в поток, и возникает еще три элемента. После этого становится уже шесть элементов.

В третий момент, после получения обладания девятью субстанциями, то есть элементами первого и второго моментов, сила получения-обладания вызывает 18 элементов. Таким образом, получение-обладание возникает, увеличиваясь все более и более. Возникающие вместе у живого существа от момента к моменту прошедшие и будущие, омраченные и ограниченно омраченные элементы, рождаясь бесконечно у всех, входящих в Круг бытия, вызывают получение бесконечного числа субстанций в один момент у отдельных потоков живых существ. Благодаря своей проницаемости они находятся в удобной форме, если бы не это, то в пространстве для второго живого существа не было бы места.

А что такое сила, производящая общность бытия?

41. Сила общности[148] - это схожесть живых существ,
Определяемая как "ду-шэ-мэд-ба",
Это подавление сознания и его элементов с отсутствием представлений.
Последствие кармы, третья ступень четвертой степени созерцания

Сила общности - это схожесть [доли] живых существ, элемент, создающий одинаковость судьбы живых существ. В сутре сказано: "Этот термин означает однородность[149]. Это нераздельное имеется из-за одинаковости доли (судьбы) одного живого существа

по отношению ко всем живым существам и к каждому в отдельности. Раздельное же имеет место благодаря различию сфер бытия, ступеней, личной доли, места рождения, происхождения, пола, мирянства, монашества, тренировки, нетренировки (состояние праведника) и прочего и устанавливается индивидуально".

Если бы эта сила общности отсутствовала, то нельзя было бы понять и назвать живое существо, не имеющие различий по отношению к другому живому существу. Это понимание связывается также с наименованием групп и прочих [классификаций].

Как приобретается и отбрасывается эта общность живых существ при смерти и при рождении?

Имеется тетралемма:

1) где умер, там и родился;

2) вступление в установленное, то есть отбрасывается общность обычных людей и приобретается общность праведников;

3) изменение места рождения живого существа;

4) все другие случаи, за исключением упомянутых выше.

Если существует некая субстанция (элемент, сила), именуемая "общность обычных людей", то надо ли говорить о понятии простого человека?

Действие этой силы не понимается отдельно от понятия человека (личности). Людьми это понятие общности не воспринимается посредством органов чувств, так как его невозможно увидеть, но тем не менее оно признается как факт, благодаря которому все люди имеют между собой что-то общее.

Вайшешики разъясняют это так: "Существует некая сущность, именуемая общностью (род, вид). Через нее даже при некотором несходстве видов все же возникает нечто связующее и познаваемое. Эта общность имеет место и при единстве, и при некотором различии".

Вайбхашики говорят: "Иногда это совершенно очевидно[150], иногда сразу неясно".

В сутре говорится: "Общность безусловно существует. Бхагаван указал: "При переходе в контакт с этим миром имеет место общность с сотнями людей".

Хотя Бхагаван и сказал так, но он не сказал, что общность - это особая субстанция, то есть элемент. Что же такое "сила общности"?

Силы (элементы), определенные как зрение и прочее, сущест-

вуют и у других, а это и есть понятие общности, подобное общности между собой зерен риса и т.п. Но это не наше мнение.

Что же обозначается термином "ду-шэ-мэд-ба"?[151] Этим термином определяется сила подавления сознания и его элементов с отсутствием представлений.

Субстанция (элемент), именуемый "без представлений" - это подавление сознания и его элементов у тех, кто родился среди божеств без представлений. Посредством этой субстанции (элемента-силы), подобно препятствию для воды (в виде плотины), сознание и его элементы, еще не возникшие в последующее время, имеют препятствия к рождению. Эта субстанция есть последствие кармы.

А что такое последствие кармы? Это мистическое погружение без представлений и идей[152]. Если это место пребывания живых существ без представлений и идей, то каковы же живые существа, в нем пребывающие?

Это третья ступень четвертой степени созерцания[153], то есть особая ступень созерцания у пребывающих в ней божеств и живых существ.

Всегда ли эти существа без представлений? В сутре сказано: "Живые существа в этом состоянии пребывают долго. У них наличествует представление лишь при рождении и смерти". Они подобны проснувшемуся после неправильного долгого сна, а после этого умирают от истощения сил[154] из-за предыдущего мистического транса, как пущенная стрела, истощив силу полета, падает на землю. Они рождаются после этого в сфере страстей.

Какова же сила, обозначаемая кратко термином "ньом-чжуг"[155], а подробнее "ду-шэ-мэд-бий-ньом-бар-чжуг-ба?[156]

Это будет сила, останавливающая сознание и производящая бессознательный транс через усилие. Она схожа с названной выше силой подавления сознания и его элементов при отсутствии представлений.

После этого будет рассмотрена сила мистического транса без представлений с подавлением[157].

42. Мистический транс без представлений -
Это последняя ступень созерцания благодаря желанию освобождения.
Она благоприятна, испытывается после рождения
Не у праведника и получается одновременно.

Так же и мистический транс без представлений. Мистический транс без представлений и идей - это транс, при котором они отсутствуют, а это является подавлением сознания и его элементов. Слово "так же" указывает на сказанное ранее и общее с разъясняемым. Мистический транс - это последняя ступень созерцания, а последняя ступень - четвертая. Иной ступени для вхождения в этот транс не имеется.

А для чего в него погружаются? Для освобождения [от сансары]. На этой ступени сознание навсегда освобождается [от сансары]. Поэтому при желании освободиться (от Круга бытия) и погружаются в мистический транс.

Сила мистического транса без представления и идей, будучи последствием кармы, нейтральна. Эта же сила благоприятна. Ее результат у живых существ понимается как пять групп.

Это благоприятное испытывается после следующего рождения. Оно испытывается только после нового рождения, не испытывается в других случаях и бывает только у простого человека, не у праведника.

Праведники рассматривают это состояние как схожее с полным падением[158] и не погружаются в этот транс. Не обладающие же представлением о выходе из Круга бытия погружаются в него. Получает ли праведник прошедшее и будущее обладание, достигнув четвертой ступени созерцания? Не праведники не получают. Почему? Потому что это достигается лишь большим усилием[159] при отсутствии сознания.

Получается в одно время. Как и самообуздание[160] (воздержание), эта сила получается только в настоящем времени. Во втором и последующих моментах имеет место получение-обладание этого сосредоточения. Но вследствие отсутствия сознания будущего не получают.

А что такое мистический транс с подавлением, то есть сила, останавливающая сознание и производящая высший полусознательный транс? Он подобен мистическому трансу без представлений и идей.

43. Конечное подавление схоже в смысле места успокоения.
Рождение в кульминации бытия благоприятно.
В двух - воздаяние в свое время и в неопределенное.
У праведников получается тренировкой.

Конечное подавление схоже с предыдущим. Слово "подобно" указывает на вид подавления сознания и его элементов. Различие же таково: через действие сознания, ранее допустившего представление о месте успокоения[161] - и в нем состояние мистического погружения (то есть уравновешенность духа) и в этом случае допускается представление о полном исхождении (из Круга бытия). Это сфера четвертой ступени созерцания, возникновение кульминации бытия. И именно это является областью, где нет ни представления, ни непредставления, то есть состояние каталепсии[162].

Благоприятно - не омрачено, не нейтрально, а именно благоприятно. В двух - в свое время и в неопределенное. В двух случаях - проявится в свое время или в неопределенное, сразу после нового рождения или в других последующих. В двух временах - в свое время и как последствие кармы. Если здесь создается Паринирвана, то это не всегда является последствием кармы.

Последствия кармы его, то есть праведника, - четыре группы кульминации бытия, которые возможны только у праведника. У простых людей мистическое погружение с подавлением не может возникнуть вследствие страха [самоуничтожения][163] и [отсутствия] решимости в отношении нирваны в настоящей жизни.

Получается тренировкой. Эта сила получается только тренировкой, а не как прошедшее или будущее.

Возникает ли она от тренировки (усилия) у Победоносного? Нет! А как же?

44. Получаемое буддой просветление
Вследствие получения через 34.
Оба вида транса имеют место и в сфере страстей, и в сфере получувственного.
Мистический транс с подавлением сначала у людей.

Получаемое буддой просветление. Мудрость конечного успокоения[164] получается буддами сразу. Для этого им не требуется никакой тренировки. Факт получения добродетелей появляется у них сам собой, если у них есть к этому желание. Все это у них получается благодаря отсутствию страстей и связанных с ними желаний.

Как же у будды при невозникновении мистического транса с

подавлением получается "двоякое освобождение"?[165] Это только в его власти.

Западники[166] говорят, что этот транс возникает в первую очередь у бодисатв. Почему же не признать это положение? Тогда следовало бы признать слова "нье-вар-сунг-ба"[167], что Татхагата тот, кто осуществляет конечную мудрость успокоения, создав мистический транс подавления.

[Казалось], это было бы логично, но это не так.

Кашмирцы говорят: "Такое положение невозможно, потому что оно осуществляется в 34 момента. Ведь бодисатва получает просветление в 34 момента: 16 моментов ясного понимания Истин[168], 9 моментов Пути освобождения и 9 моментов беспрепятственного Пути. 9 видов омрачения отбрасываются при оставлении страстей кульминации бытия, потому что при вступлении в оставление страстей "базы, где ничего не существует"[169], омрачений низших ступеней также не существует. После этого несхожее с этим состояние сознания[170] не существует и невозможен мистический транс с подавлением". Так известно.

А если появится такое несхожее сознание, то по какой причине? Оно может появиться у имеющего достаточное желание [к такому получению], но у бодисатв такого желания нет.

Бактрийцы говорят: "Недостаточность желания, хотя и Истина, но это не есть деяние неосквернённого пути". Как же это так?

1) До тех пор пока нет успокоения, не разрушу своей позы со скрещенными ногами (то есть позы сосредоточения)[171].

2) Имею мысли (то есть действующего сознания) и завершение всех целей только в этой позе.

Хотя у этих двух видов мистического транса много различий, оба вида имеют место в сфере страстей и в сфере получувственного.

Оба вида - мистическое погружение бессознательное и мистическое погружение с подавлением - возникают в сферах страстей и получувственного.

Если считать, что мистическое погружение возможно в сфере получувственного, то как же признать сказанное в "Чой-нгон-бий-шуг"?[172]

1) При пребывании в сфере получувственного это бытие не является "содержащим обман"[173] (то есть 5 групп).

2) Существа типа богов получувственной сферы, при несхожес-

ти их сознания с богами, имеющими представления и идеи, пребывают в том и другом виде транса.

А каково бытие получивших состояние без представлений[174] и божеств без представлений? Оба транса имеют место в названных выше сферах. Различие же такое: мистический транс с подавлением сначала у людей. Мистическое погружение с подавлением возникает сначала у людей (то есть в сфере страстей). Затем, после полного его упадка заново возникает в сфере получувственного.

Сутра "Чжар-чжад"[175] говорит: "Почтенные! Здесь бхикшу со всеми добродетелями, с полным сосредоточением, со всей мудростью. Он снова и снова пребывает в мистическом трансе с подавлением без представлений и идей". Так следует знать.

Если в этой жизни он не получает всезнание как в самом начале, так и в момент смерти, то после разрушения его тела он минует телесность богов, питающихся грубой пищей, и рождается в теле богов разума[176]. Возрождаясь там снова и снова, бывает в мистическом трансе с подавлением представлений, идей и ощущений. Вот так будет правильно.

Это несколько противоречит тому, что было сказано Буддой: "Божества, обладающие телом, возникшим от разума, действуют в получувственной сфере. Мистический транс - это кульминация бытия. Достигший этого не теряет внутренней силы и рождается в сфере получувственного".

Другие говорят: "Мистический транс понимается как ступень четвертой степени созерцания и не является потерей внутренней силы". Это неправильно. Почему?

В сутре говорится: "Потому что имеется девять видов мистических трансов, идущих последовательно". Если это так, то каков же транс, определяемый термином "тход-гал-ду-ньом-бар-чжуг-ба" - по ту сторону жизни?[177] Это установлено для начинающих, у получивших же состояние "господства над страстями"[178] имеется полный переход в ступени мистического транса. Если это так, то между видами транса (то есть бессознательным и с подавлением) имеются следующие различия:

I) в ступенях ("са"). Есть четвертая ступень сосредоточения и есть ступень кульминации бытия;

2) в тренировке. Есть тренировка, дающая полное освобождение от бытия, и есть тренировка, направленная на отбрасывание прежних идей и представлений;

3) в потоке. Имеет место рождение в потоке праведника и в потоке простого человека;

4) в результате. Имеется результат в виде состояния без представлений и в виде кульминации бытия;

5) в виде результата. Есть результат в определенное и неопределенное время;

6) в рождении. Есть рождение в двух сферах или только среди людей.

Почему же при общей природе подавления сознания и его элементов имеется мистический транс без представлений и идей и мистический транс с подавлением представлений и идей и ощущений? Потому что тренировка этих сил мистического транса различна. Одна имеет место и с ощущением, а другая только с сознанием.

Каким образом от сознания, имевшего длительное подавление, снова возникает новое сознание?

Вайбхашики говорят: "Вследствие существования прошедшего имеется связь как непосредственное условие [появления нового сознания]".

Другие учителя прошлого говорили: "Как же некоторые после подавления чувственного, родившиеся в сфере получувственного, после долгого пребывания там опять рождаются в сфере чувственного? Они рождаются [в сфере получувственного] только от сознания [и его элементов], а не от чувственного. Совершенно так же, как в сфере страстей, рождаются только из тела, обладающего органами, а не от одного сознания [и его сопутствующих]. А если так, то сознание и тело, обладающее органами, - это два взаимосвязанных зародыша".

Из "Йонг-су-дри-ба"[I79] почтенного Чжиг-шэ (Васумитры): "Это [относится] к тем, у кого бессознательный мистический транс с подавлением. В этом их ошибка. Я [считаю, что] мистические трансы с сознанием".

Почтенный Чжан-дог (Гхошака)[I80] считает это неправильным. Ведь Бхагаваном сказано, что при наличии сознания от соединения трех (органа, объекта и сознания) получается контакт. По причине контакта - ощущение, представление, сознание. Поэтому в мистическом трансе их не бывает, так как в нем имеет место подавление представлений и идей.

Однако сказано: "По причине ощущений - жажда бытия". У пра-

ведника, хотя и бывает ощущение, но жажды бытия не возникает. Совершенно так же при наличии контакта не возникает ощущения и прочего. Как же это так?

Вследствие особенности [состояния] праведников этого не бывает. В сутре сказано: "Возникновение жажды бытия опирается на ощущение, возникшее от контакта, связанного с неведением", а некоторые говорят, что контакт получается при возникновении ощущения. Но это не так.

Вайбхашики говорят: "Если так, то мистический транс с подавлением бессознателен". Как же в таком случае понимать бессознательный мистический транс? Это постижение равности[181] Великих элементов, потому что здесь имеет место мистический транс при получении его через сознание.

Эти виды мистического транса - субстанции или только наименования? Вследствие сознания препятствий рождению сознания они являются субстанциями, то есть элементами бытия, причисленными к разряду "чистых сил".

[Некоторые утверждают, что] это не так, потому что сознание мистического транса (то есть уравновешенности духа) этому препятствует. Сознание при мистическом трансе вследствие возникновения противоречивой опоры не осуществляет сознания в другое [от этого мистического транса] время и от этого возникает противоречие в другом [сознании] от этого сознания. Поэтому мистический транс является наименованием, [а не субстанцией].

Мистическое сознание, не возникшее ранее и которое не возникнет в будущем, именуется "подверженное бытию" - [это и есть] не наступившее еще "невхождение"[182]. Понятие опоры - это мистический транс при осуществлении равности. Подобно этому следует понимать отсутствие представлений. Невхождение - это наименование отсутствия представлений.

Сказанное так нельзя считать правильным. Оба вида мистического погружения разъяснены.

А что такое жизненная сила?

45. [Сила] жизненности - это жизнь, теплота
И опора сознания.
Признаки - это возникновение,
Старение, пребывание и исчезновение.

[Сила] жизненности - это жизнь.

Из Абхидхармы: "Что такое фактор жизненности? Это жизнь в трех сферах бытия".

Каков же он, элемент, именуемый "жизнь"? Для тех, кто не знает, - это теплота и опора сознания. Буддой было сказано:

"Жизнь, теплота и сознание,
Если они покинут тело, [то]
После этого жизнь
Без сознания подобна [засохшему] дереву".

Таким образом причиной наличия элемента, являющегося опорой для сознания и теплоты, есть [элемент], именуемый "жизнь".

Что же на него опирается? Сознание и теплота. В таком случае у них имеется взаимная опора, но когда происходит их исчезновение, какой из данных элементов исчезает первым? Ведь при отсутствии исчезновения пришлось бы допустить [их] постоянство. Опорой жизни является деяние[183]. Если деяние отброшено, то какова дальнейшая последовательность [отбрасывания]?

Если опорой сознания и теплоты является именно деяние, то почему же нельзя это признать? От рождения и до смерти все виды сознания являются последствием деяний (кармы). В таком случае при деянии, являющемся опорой теплоты, эта теплота [в свою очередь] будет опорой сознания.

Если бы это было так, то вследствие отсутствия теплоты в сфере нечувственного там нет опоры для сознания. Опорой сознания там является действие.

Высказано много замечаний: то теплота - опора сознания, то деяние. Как же это понять? Было сказано, что от рождения и до смерти все виды сознания являются последствиями кармы. Следовательно, только жизнь есть причина [существования] тех двух, то есть теплоты и сознания.

Мы этого не отрицаем, хотя жизнь, с нашей точки зрения, не является особой субстанцией (элементом).

Тогда что же это такое? Это толчок (выбрасывание)[184] во время пребывания[185] кармы в трех сферах бытия, подобный толчку во время созревания плодов и подобный толчку стрелы [при спуске тетивы], дающей время пребывания при ее перемещении. Эта так называемая сила возникает в стреле как особое качество и этой силой стрела движется до падения. Так это представляется. А если ветер препятствует этому? При отсутствии препятствования

в виде различной силы ветра стрела упадет ближе или дальше [в зависимости от силы пуска]. Таким образом, сказано, что "жизнь" - особая субстанция, то есть отдельный элемент бытия.

Смерть бывает только при угасании [силы] жизни[186], а может быть имеет место что-либо иное? В сочинении "Даг-ба"[187] сказано: "При истощении силы жизни не имеется истощения добродетелей". Для этого случая дается тетралемма:

1) жизнь как действие последствий кармы является действием, полностью себя истощившим;

2) наслаждение[188] как действие последствий кармы, является действием полного достижения;

3) оба предыдущих случая;

4) "неискоренение легкого"[189].

Процесс оставления жизни следует изложить так: при угасании жизни угасание добродетелей не влияет[190] на процесс смерти, поэтому при угасании обоих это действие угасания может быть названо смертью.

Из сочинения "Йе-шэ-ла-чжуг-ба"[191]: "Можно ли сказать, что жизнь опирается на поток [элементов], что это "сила, создающая поток причин и следствий"[192], или следует сказать "пребывает от рождения один раз".

Сказано: "Следует сказать, что это есть сила, создающая поток причин и следствий, если она касается живых существ сферы страстей и эти живые существа опираются на поток, не находясь в бессознательном трансе или трансе с подавлением, и "пребывает от рождения один раз", если названные живые существа находятся в мистическом погружении в сферах получувственного и нечувственного". Вот так сказано.

Каков же смысл сказанного...?

Во-первых, если местопребывание [жизни] - тело повреждено, то и сила жизни, вследствие зависимости от этого, также повреждена.

Во-вторых, если же тело не повреждено, то она (жизнь), вследствие пребывания [в нем в таком же виде], как при рождении, остается неповрежденной.

Кашмирцы говорят: "Первое - это наличие неожиданности[193], второе - отсутствие неожиданности"[194]. Таким образом, имеется преждевременная смерть.

В сутре сказано: "Имеется четыре вида бытия (обладания те-

лом) - обладание телом для самоубиения[195], а не убиения его другими и прочее. И здесь тетралемма:

1) в сфере страстей божества, "опьяненные играми"[196], божества ссор"[197] самоубиваются. Пребывая слишком радостными или слишком возбужденными, они от этого состояния умирают. То же говорится о буддах, потому что они умирают по собственному желанию;

2) пребывающие в утробе матери или в яйце убиваются другими;

3) другие, действующие в сфере страстей, умирают в основном в двух случаях, [только что указанных];

4) ни тот, ни другой случай. Это будут существа промежуточного бытия; действующие в сферах получувственного и нечувственного; некоторые, действующие в сферах страстей; существа адов; существа из северного континента[198]; на Пути прозрения, в состоянии добродетели, в мистических трансах - бессознательном и с подавлением; ряд лиц, названных Буддой, бодисатвы в последнем бытии, чакравартины, матери чакравартинов, беременные ими.

А почему так?

В сутре сказано: "Почтенный (Будда)! Какие живые существа не самоубиваются и не убиваются другими"? Будда отвечает: "Те, Шарипутра[199], кто приближается к состоянию транса без сознания".

Разве не так сказано?

Существа в созерцании, в сфере нечувственного и других [подобных ступенях] самоубиваются на своей ступени, а на Пути праведника убиваются посредством других на высшей ступени "транса готовности"[200]. Тут отсутствует двойственность понимания. Так сказано и так известно.

В таком случае как же получается, что Путь праведника другой ступени не является убийством посредством другого?

Сказанное о последнем понимается, как [сказанное] о прочем, [предшествующем этому последнему]. А иногда через первое понимается и конечное, [например, в случае] с богами "цханг-ри"[201] - это первое счастливое рождение, о котором говорится. Иногда через последнее понимается и первое, например, в случае с богами "од-сал-ва"[202]. Это второе счастливое рождение, о котором говорится.

Так весьма подробно разъяснено понятие "жизнь".

Признаки: возникновение, старение, пребывание и непостоянство. Это четыре признака обусловленного. Те элементы бытия, у которых они имеются, и будут обусловленными. В противном случае они необусловленные.

В этих четырех сила возникновения - тот элемент, который создает возникновение. Пребывание создает устойчивость. Старение создает увядание, а понятие непостоянства[203] создает разрушение[204].

Но разве в сутре не сказано: "Эти три - признаки обусловленного". Необходимо назвать четыре признака, какой же не указан в сутре.

Сказано: [не названо] пребывание, однако слово "пребывание" указано в другом [месте]. Оно является синонимом старения, как, например, говорят: рождение - возникновение, непостоянство - разрушение и т.п.

В сутре говорится: "Рождение из будущего времени создает рождение [элемента бытия] в настоящем времени. Старение и непостоянство переводят его в прошедшее время. При ослаблении старения [элемент] разрушается силой непостоянства, как, например, три врага по отношению к одному человеку, пребывающему в густом лесу. Один заставляет его выйти из леса, а двое других его убивают. Вот на что это похоже.

Пребывание является не чем-то разделяющим, а силой, которая охватывает элементы. Поэтому приведенная выше сутра среди признаков обусловленного не устанавливает [отдельное пребывание], ибо необусловленное также является пребыванием, в чем и есть признак.

Другие считают [этим признаком] постоянство.

В сутре сказано: "Пребывание объединено со старением. Пребывание и изменение (то есть старение) названы как один признак".

Среди этих признаков оно, пребывание - основа желаний (то есть привязанности к жизни), поэтому оно указывается вместе со старением. Признаков обусловленного насчитывается четыре.

Так как возникновение и прочие признаки - обусловленные элементы бытия, то не будет ли у них, в свою очередь, рождения и прочего?

46. У них тоже есть эти последующие [вторичные] признаки.
Они воздействуют на восемь элементов и на один.
При отсутствии причин и условий
Не рождается подлежащее рождению через рождение.

У них тоже есть эти последующие вторичные признаки. Они воздействуют на восемь элементов и на один. У каждого из них также имеются рождение рождения, старение старения, длительность длительности, непостоянство непостоянства, то есть четыре последующих [вторичных] характерных признака. У них "рождение" и прочие [признаки] вследствие изменчивости же будут обусловленными. У каждого из них четыре характерных признака.

Не будет ли ошибкой считать так до бесконечности? Нет не будет.

Таким образом, имеется воздействие на восемь элементов и на один [главный] элемент. Рождение и прочие признаки воздействуют на восемь элементов.

А что означает слово "действие" (чжуг)?[205] Действие - усилие человека.

Рождение рождения и прочего действует на один элемент. И как это понимать? При рождении главного элемента[206] рождаются [его] определяющие и последующие признаки (вторичные) - всего восемь - и одновременно девятый (главный). Благодаря рождению рождения рождается именно рождение. Как, например, у некой курицы рождается много цыплят, а у других - мало. Вот с чем это схоже.

Пребывание[207] создает длительность других восьми элементов, за исключением главного. Через становление становления[208] делается именно становление (пребывание, длительность). Совершенно так же следует сказать о старении и непостоянстве.

Таким образом, с понятием "бесконечности" это не связывается.

Саутрантики говорят: "Рассуждать так - все равно, что ломиться в пространство. Обладание такими особыми качествами, как "рождение" и прочее, не является чем-то отдельным или вещью в себе[209]. А почему? Методы познавания субстанции (вещи в себе) будут: чувственное восприятие[210] в отношении таких элементов, как видимое и прочее, или умозаключение[211], или же предписание

веры[212] (то есть догматы писания). В данном случае это немногое отсутствует".

Сарвастивадины говорят: "Однако почему же в сутре сказано, что обусловленное проявляется в "рождении" и в "разрушении"? Оно проявляется также в пребывании (длительности) и изменении.

Знаешь слова, а не знаешь смысла!!! Бхагаван ведь сказал, опираясь на смысл. А каков же смысл? Простые люди[213], ослепленные неведением, верят, что в потоке сил есть "Я" и "Мое". Эта вера имеет страстную привязанность. Чтобы опровергнуть это, Бхагаван опять же сказал: "Поток сил - это обусловленное и формула функциональной зависимости (закон причин и следствий)[214]. Упомянутые выше три признака — признаки обусловленного. В каждом моменте потока [они] не существуют, в момент рождения и прочем не познаются. А не непознанное не подходит к тому, чтобы быть характерным признаком". Поэтому цитируем из сутры, где сказано: "Обусловленное проявляется в рождении [и других признаках]".

Когда говорят "обусловленное", то имеются в виду и признаки обусловленного, так же как [понятие] "вышь" вызывает представление о воде. Признаки же сущности обусловленного бывают подобны признакам добродетельных и недобродетельных девушек. Так-то. Говорить иначе недопустимо.

Из этих признаков решающим будет фактор "рождение". Изменение - это разрушение. Поточность - это последовательность, длительность. Различие между прошлым и настоящим - изменчивость.

А если так, то ощущения [некоего лица, именуемого] Риг-чжи-бу-га-ва[215], рождаются, пребывают, исчезают, заходят как солнце, истощаются, полностью исчерпываются.

Теперь мы скажем: первое из потока - рождение. Разрыв - состояние разрушения, это различие прежнего и последующего. Длительность - это изменение.

Еще говорят: "Возникновение из прежнего небытия - рождение. Состояние потока - разрыв, разрушение, различие прежнего и последующего потоков, изменение состояния".

Если элемент бытия моментален, то вследствие отсутствия длительности он разрушается. Разрушается вследствие моментальности. У него это нельзя воспринять как объект восприятия[216]. Так что длительность - именно поток.

Что же говорят об этом абхидхармисты? Обусловленность - есть рождение и неразрушение, потому что нет разрушения при моментальности рождения (то есть у рождения при его моментальности нет и разрушения).

В сочинении "Йэ-шэ-чжуг-ба"[217] сказано: "Что такое рождение (возникновение) по отношению к одной мысли? Что такое разрушение? - Смерть. Что такое переход в другое состояние? - Старение (изменчивость)". Так сказано.

Здесь это допущено в отношении одной мысли. По отношению к каждому отдельному моменту допустима обусловленность (то есть наличие признаков этого обусловленного), если это не понимать как особую субстанцию.

У каждого момента после невозникновения имеется возникновение, то есть рождение. Связь предыдущих и последующих моментов - длительность. Их несходство (переход в другое состояние) - это изменчивость.

А если имеет место сходство, то что такое рождение?

Сходства не имеется по ряду причин: при отбрасывании с силой или без силы, медленно или быстро, от различия во времени падения, то есть за долгое или за короткое время. Здесь Великие элементы завершают [это] различие в происходящих изменениях[218].

Обусловленные элементы бытия при отсутствии большого различия особенностей воспринимаются как схожие, хотя и отличаются. Однако у последнего момента звука или пламени, или у шести из парингрваинов (архатов) вследствие отсутствия последующего момента и длительности.

Признаком обусловленного является не только длительность, но и изменение. Поэтому там, где есть длительность, там, безусловно, есть и изменчивость. Это правило твердо установлено.

Бхагаваном сказано в сутре: "Обусловлено то, что возникло из [еще] не возникшего, а, возникнув, более не возникает и является обусловленным".

Так называемая длительность и есть поток. Когда он изменяется, то разве это не должно быть другой субстанцией с признаком рождения и прочего?

Каким образом элемент бытия с основой в виде признака возможен в своих признаках?

Некоторые говорят так: "Так же как признаки махапуруши яв-

ляются не чем иным, как самим махапуршей, или как признаки вола - хвост, подгрудок, горб, копыта, рога не отличаются от самого вола, так и признаки земли и прочие признаки [Великих элементов] не отличаются от них самих".

Другие опять же указывают: "Дым, поднимающийся вдалеке, хотя и познается [издалека], но от дыма не отличается".

Допустим, имеет место восприятие сущности [такого] обусловленного, как видимое и прочее [объективное]. Но как неведомо различие потока небытия прошлого и будущего, так неведомо истинное понятие объективного. Поэтому поскольку нет [в данном случае] такого [видимого, то можно сказать], что не имеется особых субстанций и прочих признаков.

Что же получается, если допустить отсутствие особых субстанций в виде рождения и прочих признаков элементов бытия? Если они возникают одновременно, то значит один элемент одновременно рождается, длится, стареет и погибает?

Однако это не так, потому что время действия у них все же различно. Будущее "рождение" действенно (активно) и таким образом рождается еще и не родившееся.

Допустим, что элемент бытия родился. Некоторые считают, что в таком случае необходимо исследовать, существует будущее или нет, то есть рождается последующее или нет. Это требуется установить. Если допустить, что существует [одновременность признаков], то при действенности (активности)[219] рождения каким же образом устанавливается (осуществляется) будущее и следует ли дать его характеристику? Если же возникновение является действием, то как осуществляется настоящее?

Следует дать характеристику настоящему.

Когда длительность и прочие [признаки] осуществляют свою деятельность одновременно, то под этим понимается то, что в один момент элемент бытия длится, стареет и разрушается, потому что в какое время он (элемент) через длительность длится, в такое же время через старение старится, а через непостоянство разрушается.

В какое же время все это длится, стареет или разрушается? Ведь если рождение и прочее [происходит] постепенно (по порядку), то тогда это противоречит понятию одного момента.

Мы понимаем момент, когда все [признаки] завершили свое действие. В этом случае они после рождения длятся вместе ко-

роткое время благодаря силе длительности. Длящимся старением не старятся, непостоянством не разрушаются. И это в силу длительности.

А почему длительность не имеет позднее своей силы? Она разрушается вместе с элементом бытия и, подобно [силе] рождения, завершив свое действие, не имеет больше силы. Действие рождения, придя в настоящее, не имеет силы сохранения чего-либо в будущем. [Если говорить] о длительности, [то] действие длительности - это сила, направленная на активность длительности. Поэтому, когда эта сила отсутствует, то нет и длительности. Опять же она (сила длительности) создает препятствие тому, что разрушает, то есть старению и непостоянству. Они создают действие недлительности элементов.

Пока действует длительность, элемент не гибнет, при исчезновении ее постоянство не имеет места, и элемент гибнет.

Некоторые говорят: "Родившийся элемент сразу же разрушается, после длительности гибнет, при непостоянстве сразу стареет". [Но] все это ведь не бывает одновременно.

Старение - это изменение. При изменении же невозможен его (элемента) [какой-то] другой вид, то есть элемент остается элементом.

Сказано: "Если это так, то это не является старением-изменением. При изменении уже имеется нечто иное". Так что, по существу, здесь понятие старения не подходит.

Саутрантики говорят, что, встретившись с причиной в виде разрушения, [элемент] разрушается через понятие невечности. А это все равно что считать, что понос у человека - действие через бога. Причина же разрушения элемента в нем самом.

Они же (саутрантики) признают моментальность сознания и его элементов потому, что они считают причиной [непостоянства] разрушение, то есть невечность. Длительность и невечность действуют одновременно: сразу, в одно время длятся и разрушаются. Поэтому в отношении потока [в сутре] говорится о признаках обусловленного. Так что сутра указывает правильно.

Другие считают: "Если невозникшее (будущее) рождение рождает подлежащее рождению, то почему все будущее не возникает одновременно?" Потому что при отсутствии причин и условий не рождается подлежащее рождению через рождение, то есть при отсутствии комплекса причин и условий не имеет места действие рождения через [силу] рождения.

Допустим, что имеется [такой] комплекс, но при отсутствии возникновения их (причин и условий) нет и возникновения. Рождение [элемента] проявляется в силу именно причин и условий. Только они дают рождение элементу.

Разве можно понять все существующее?[221] Ведь тонкость сущности элементов бытия[222] непостижима![223] Если это так, то для осуществления мысли о "не"Я" необходимо предполагать о существовании и некоего "не "Я".

Таким образом, "рождение" - это возникновение из [еще] не возникшего. Понимать следует в этом смысле.

Рождение, являющееся признаком возникновения из [еще] не возникшего, множественно в своих видах. Чтобы указать на какое-то различие, говорят, например, "рождается видимое", [а не что-либо иное].

Так же следует рассуждать и в отношении "длительности" и прочих [признаков-сил].

Почему же рождается это необусловленное при рождении без [признака] "рождение", как в случае с пространством и прочим необусловленным? Так называемое рождение, будучи возникновением из еще не возникшего, вследствие вечности необусловленного не рождается. Вайбхашики говорят: "Рождение и прочие признаки-силы являются субстанциями".

Разве учение теряет что-нибудь от критики?[224] При ошибках следует отвечать, следуя догматам Учения.

Силы-признаки элементов бытия изложены. А что такое силы, дающие смысл словам?

47. Силы, придающие значение словам и прочему, -
Это силы, придающие значение словам, предложениям
и звукам,
Принадлежащие сферам страстей и получувственного,
понятные всем живым существам.
Общие по причине и неопределенные также.

48. Общие, являющиеся следствием кармы, -
В трех сферах. Обладание - двух видов,
Также и признаки. Сила, останавливающая сознание
при трансе, и
Необладание - они общие по причине.

Собрание в виде слов и прочего – собрание в виде слов, в виде предложений и в виде звуков. Под прочим надо понимать речь и звуки. Из них то, что создает наименование[225], – слово. Например: видимое (цвет и форма), слышимое (звук) и прочие (понятия).

Предложение – это фраза, как, например, "Увы! Силы не вечны"! и другие, с завершенным смыслом[226], благодаря чему имеются и различные понимания, связанные с действием, временем, добродетелью.

Звук – это фонема[227], например а, ā и другие.

А разве слово не состоит из звуков (фонем)?

Для осмысливания [чего-либо], состоящего из звуков, фонемы не оказывают помощи (действия фонем нет), но осмысливание совершается через сочетание – написание услышанного в виде слова. Для осмысливания[228] фонем создаются буквы; сами по себе фонемы не дают представления о смысле [слова, предложения].

Каков же смысл этого [повторяем еще раз]: слова – это, например, [указующее объективное] – видимое (цвет, форма), слышимое (звук), вкушаемое, обоняемое (запах), осязаемое и прочее. Предложение – это, например: "Все силы не вечны"!, "Нирвана – это успокоение" и т.п. (то есть законченная мысль). Фонема (звук), например, как "ка,кха, га, гха, нга".

Не принадлежат ли звуки по своей природе так же, как и слова и предложения, к грубше чувственного и не являются ли они [элементами], связанными с сознанием?

Звуки по своей сущности не являются словами. Если бы слово было только звуком, то его смысл был бы не понятен.

Почему? Когда употребляется слово, то уже оно указывает на смысл сказанного.

Нет, звук, а не слово осмысливает объект.

А как звуком осмысливается объект?

Приведем пример в виде санскритского слова-звука "гау". Шлока говорит: "Мудрецы указывают 9 значений звука "гау": направление, слово, земля, луч, скот, глаз, алмаз, небо, вода".

Как бы там ни было, но объект обозначается словом. Мудрецы через его посредство осмысливают объект. Вот что необходимо признать. Если бы только фонема-звук осмысливала объект, то зачем было бы придумывать другие субстанции-элементы (силы, слова и предложения). Если бы была одна субстанция-элемент, то

есть фонема-звук, то речь (предложение), осуществленная словами, не понималась бы.

Что рождают [слова] и что они делают ясным? Они рождают речь (предложения) и по своей природе являются звуками-фонемами. Слово рождается благодаря всем звукам, его составляющим, но особый звук (см. пример с "гау") рождает слово, имеющее смысл.

Вайбхашики говорят: "Все элементы не являются предметом исследования и понимания. Природа сил, не связанных с сознанием, таких, как слово и прочее, - только объект восприятия".

Спрашивается: кто же обладает этими тремя силами? Понятны они или непонятны живым существам? Являются ли они последствиями развития или кармы? Возникли ли они от общей причины? Благоприятны, неблагоприятны или нейтральны?

Сказано: понятные живым существам, принадлежащие сферам страстей и получувственного, возникшие от общей причины и нейтральные. Эти силы принадлежат сферам страстей и получувственного. Некоторые считают, что они принадлежат к сфере нечувственного, хотя там и непроизносимы. Они понятны живым существам, которые их произносят и ими обладают, хотя и не произносят. Они возникают от общей причины и нейтрально-неомраченные.

Так же и общность (то есть сила, производящая общность существования). Она возникает не только от общей причины, но и как последствия кармы, и свойственна третьей сфере бытия.

Обладание двух видов - [сила], именуемая "получение-обладание" двух видов, возникшая от общей причины и как последствия кармы.

Признаки также - двух видов, подобно получению-обладанию.

Силы, создающие бессознательный мистический транс, и сила необладания - общепричинны, то есть возникают только от общей причины.

Остальные силы были разъяснены. Таким образом, разъяснены и чистые силы.

При отсутствии причин и условий рождения должное родиться не рождается. Как это объяснить? Каковы причины и каковы условия?

49. Вот эти шесть видов причин:
Непрепятствующая, одновременная,
Схожая, совместносвязующая,
Однородная и кармическая.

50. Кроме себя, в отношении других - непрепятствующие.
Одновременные, когда имеется общий результат,
Подобно Великим элементам, сознанию и
Связанным с ними элементами и признаками.

Из них кроме себя, [все элементы бытия] в отношении других [элементов] - непрепятствующие (то есть все элементы находятся в прямой или непрямой причинной связи). За исключением собственной сущности, все элементы - непрепятствующая причина обусловленных элементов, ибо по своей сущности не создают препятствия к их рождению. Омрачение ведь возникает у незнающего Истину, а у знающего ее не возникает. При рождении его (омрачения) знающий создает препятствие ему [подавлением]. Разве солнце не создает препятствия для рассмотрения звезд?

Почему все элементы, за исключением собственной сущности, являются для обусловленного непрепятствующей причиной? Потому что по своей сущности они не создают препятствия их рождению. Вот что следует знать.

Некоторые говорят: "Сила, создающая препятствие рождению [элементов], при непрепятствовании является причиной [рождения этих элементов]". Например, деревенские жители при непричинении им зла какими-либо действиями [со стороны] их господина, говорят: "Господин дает счастье".

Не является ли невозможность создать некое препятствие причиной по существу? Будучи несуществующим, что-либо не имеет силы препятствования, подобно тому как нет действия при отсутствии силы. Таковы общие указания. Непрепятствующая причина - главная причина. Она является силой, создающей рождение элементов бытия, как зрение и видимое в отношении сознания видимого, пища в отношении поддержания тела, семя в отношении побега и прочего.

Если так рассуждать, то по природе непротиводействия все элементы являются причинами. Почему же тогда все элементы не рождаются одновременно? При убийстве кого-либо палачом ведь все [люди вообще] не являются убийцами. Так что не стоит спорить.

Таким образом, можно утверждать, что через природу непрепятствования все элементы являются причиной, но характера деятеля они не имеют. Непрепятствующая причина разъяснена.

Одновременные – когда имеется общий результат. Общий означает взаимный, один по отношению к другому. Элементы, которые взаиморезультативны, являются причиной одновременного возникновения, то есть сосуществования.

Каков этому пример? – Подобно [Великим] элементам, сознанию и связанным с ними элементами и четырем признакам. Четыре Великих элемента – [пример] одновременно возникающей причины. Так же, как в случае с сознанием и с сопровождающими его элементами. Четыре признака обусловленного завершают приведение примеров.

Каковы же элементы, сопровождающие сознание?

51. Психические (ментальные) элементы, два обета[229],
Их признаки, которых четыре, – сопровождающие сознание.
С точки зрения времени, результата и прочего,
Благоприятности и прочего.

Это психические элементы, два обета-дисциплины, их признаки, которых четыре, – сопровождающие сознание. Элементы, имеющие место при рождении-возникновении сознания, то есть психические (ментальные) элементы, называются сопровождающими сознание.

В каком смысле они сопровождают сознание? Во времени, по результатам, по благоприятности и прочему. Действие времени – это рождение вместе с сознанием, пребывание с ним, прекращение с ним, то есть, как говорят некоторые, все это принадлежит одному и тому же времени. По результатам и прочему – результат может быть следствием кармы и одновременно как естественный результат. По благоприятности и прочему – если сознание благоприятно, неблагоприятно или нейтрально, то и сопровождающие его элементы будут соответствующими. По причине одновременности появления в сознании самое малое может быть 58 элементов: общих каждому виду сознания – 10, их признаки – 40, сами признаки и их признаки – 8.

Другие говорят, что их только 14: 10 – общих каждому моменту сознания и свои признаки.

Сказанное так – не совсем верно. В сочинении "Раб-ту-чжэдбий-шунг"[230] сказано: "Если имеется причина в виде "ложного воззрения о существовании "Я", то при наличии Истины о феноме-

нальности бытия (первой из четырех Истин) нет причины для существования такого "ложного воззрения о существовании "Я". В других случаях, если четыре признака элементов бытия, связаны с "ложным воззрением о существовании "Я", то Истина о феноменальности бытия омрачается". Кашмирцы говорят, что хотя слово "элемент" и опущено [в сочинении], но оно подразумевается, и по смыслу так и надо понимать.

Каждый элемент, являясь одновременной причиной[231] будет сосуществующим. Но есть сосуществующие, не подходящие под категорию одновременной причины. Это касается:

а) вторичных признаков основных элементов[232];

б) вторичных признаков элементов, сопровождающих сознание;

в) производного чувственного, способного к сопротивлению при совместном возникновении;

г) части производного чувственного, не способного к сопротивлению;

д) всего, относящегося к Великим элементам;

е) сил, получения-обладания, родившихся вместе с элементом. Это (последнее) потому, что последствия кармы и естественное следствие - не одно и то же. Их (сил получения-обладания) характер (свойство) не есть совместное действие с элементом сознания, ибо они рождаются когда до, а когда и после него (элемента).

Хотя сущность взаимоотношений причины и результата, как в случае с семенем и прочем, известна, но здесь это не [так ясно] видно и имеет место сущность причины и результата в одновременном возникновении элементов, как, например, в случае светильника и его света, побега и его тени, возникающих одновременно.

Элементы, одновременно возникающие, [определяются так]: если существует один, то существуют все; нет одного - не существуют и все остальные. Благодаря этому имеется сущность соответствия причины и результата. Как пребывают [вместе] в силу взаимной поддержки три камышинки, так и [элементы в силу] причины одновременности завершают сущность результата.

Одновременная причина (причина, вызывающая одновременное появление элементов) разъяснена. А какова схожая причина (причина однородности[233] между предшествующими и последующими моментами, что создает иллюзию длительности потока)?

52. Схожая причина - похожая.
Той же разновидности. Родившееся ранее.
Путь девяти ступеней при взаимности.
Равна или высшая.

Схожая причина - похожая. Похожая (однородная) причина - схожая причина для возникновения похожих (однородных элементов.

Пять благоприятных групп являются взаимоблагоприятными [с другими подобными группами], а омраченные [взаимны] с омраченными. Нейтральные же [взаимны] с нейтральными.

Одни говорят: "Неопределенное чувственное - [это схожая причина] не пяти [групп], а четырех. [Группа] чувственного не является [схожей причиной] вследствие малоэффективной силы".

Эмбрион в первоначальной стадии является [схожей причиной] десяти эмбриональных состояний. Вторая стадия эмбриона и прочие являются [схожей причиной] второй стадии эмбриона и прочих (девяти и т.д.). У внешних предметов, например, ячменя, - схожесть с ячменем, у риса с рисом - так следует связывать.

Некоторые считают, что схожая причина чувственного нежелательна как чувственное. Но это противоречит трактату, [где сказано]: "Прошедшие Великие элементы - причина и фактор будущих Великих элементов".

Во всех ли случаях схожие элементы являются схожей причиной схожих [элементов]? Сказано: "Не во всех".

А как это понимать? Той же разновидности и своей ступени. У них [у элементов] - своя разновидность и своя ступень. Разновидностей пять - от подавления благодаря прозрению о феноменальности бытия до подавления [этого феноменального бытия] через созерцание. Ступеней же девять - сфера страстей, транса [четыре ступени] и сферы нечувственного [четыре ступени]. Таким образом, сумма двух последних составляет восемь. Из них элементы, подавляемые прозрением о феноменальности бытия, - схожая причина с [другими элементами], подавленными через прозрение о феноменальности бытия. Совершенно так же рассуждают далее, до элементов, подавляемых через созерцание. Они - [схожая причина] для элементов, подавляемых через созерцание.

Действующие в сфере страстей - [схожая причина] для элементов, [пребывающих и действующих] именно в этой сфере.

[Элементы] первой ступени транса - [схожая причина] именно элементов этой [первой ступени], а не других [ступеней] транса.

Но это еще не все. - Почему?

Родившиеся ранее. Последующие элементы - есть схожая причина с родившимся и нерождающимся. Будущий же не является схожей причиной.

Из шастры: "Что такое схожая причина? Возникшие ранее корни благоприятного в своей сфере и корни благоприятного, родившиеся позднее, а также элементы, связанные с ними, [связаны] причиной схожести. Таким же образом [корни] прошедшие - [схожая причина с корнями] настоящего и прошедшего. [Корни же] прошедшего и настоящего - [схожая причина корней] будущего". Так следует сказать.

Элементы бытия, являющиеся схожей [причиной] какого-либо элемента бытия, не являются ли непричиной элемента бытия? В шастре сказано: "Никогда не бывают [непричиной]".

Но это сказано не о схожей причине, а о причинах совместно связующей, одновременной и возмездной.

Будущий элемент, независимо от обстоятельства времени рождения, всегда бывает схожей причиной. Таким образом, будущий элемент бытия может не быть схожей причиной именно в это время, но будет таковым позднее. Следовательно, некий элемент бытия, схожий с другим неким элементом бытия, является иногда элементом бытия, "непосредственно предшествующим"[234], а иногда как схожий не является "непосредственно предшествующим".

За исключением будущего ложного воззрения о существовании "Я" и Истины о феноменальности бытия, связанной с этим [будущим ложным воззрением], любая Истина о феноменальности бытия отличная от того, [что только что сказано], возникает от причины [в виде] ложного воззрения о существовании "Я" и не является [схожей] с таковой причиной.

Разве "за исключением" означает, [что вместо] "возникшего по причине [в виде] ложного воззрения о существовании "Я" [следует читать] "причина ложного воззрения о существовании "Я"? Сказанное "за исключением Истины о феноменальности бытия и связанного с ней будущего ложного воззрения о существовании "Я" в этом смысле и следует понимать.

Текст "Даг-бий-шад-ба"[235] говорит: "Все элементы бытия распределены по четырем разновидностям - причине, результату, опо-

ре и объекту". Здесь причины - совместно связующая и одновременная. Результат - это результат человеческой деятельности[236] и результат главной причины[237]. Опора - в органе зрения и прочих органах. Объект - это цвет и форма (видимое) и прочее объективное. Вот как следует это рассматривать.

Комплекс причин есть результат обстоятельств[238] (состояний), а не результат какой-то субстанции.

Может ли будущий [элемент бытия] быть схожей причиной, подобно тому как он является возмездной причиной?[239]

Из шастры: "Это было бы указано: [схожая причина] та, которая имеет силу извлечь (осуществить) и схватить результат". Сказано только это. Но это не так. У схожей причины результат - естественное следствие. Понятие взаимного естественного следствия [вытекание одного из другого, в данном случае элемента из элемента] не является приемлемым. При отсутствии предшествования и последования возмездная причина не связывается с понятием взаиморезультативности, ибо причина и результат имеют разные признаки.

Таким образом, схожая причина зависит от обстоятельств, возмездная же зависит от характера [элементов].

Было сказано, что схожая причина относится к своей ступени. Постоянно ли это? В отношении омраченных [элементов] это установлено.

Путь девяти ступеней при взаимности. Схожая причина - это возможность и осуществление.

При истине о Пути в виде "транса без колебаний"[240], "наивысшего транса"[241], четырех созерцаний и трех трансах сферы нечувственного имеет место схожая причина.

Эта Истина, являясь вдруг на этих ступенях, вследствие несоздания владычества над бытием на этих ступенях, не входит в сферы. Поэтому имеет место схожая причина, общего происхождения, и других ступеней.

Она же (истина о Пути) равна или высшая. "Настойчивость в отношении познания элементов феноменального бытия", есть схожая причина высшего познания о нерождении и будущем. Знание же о нерождении, не отличаясь от высшего, будет именно знанием о нерождении.

Путь прозрения, созерцания и нетренировки - [схожая причина соответственно] трех, двух и одного Пути.

Путь "тупости интеллекта" - также [схожая причина] "тупости интеллекта", а путь "острого интеллекта" - [схожая причина] "острого интеллекта".

Так же и Путь "идущего посредством веры"[242] (шравака), "идущего посредством веры архата" и [состояния] "своевременного освобождения у того и другого" - [схожая причина] для шести, четырех и двух Путей.

Путь "идущего посредством Учения"[243] (шравака и архата), "достигшего через созерцание" и состояние "несвоевременного освобождения" [шравака и архата] - [схожая причина] трех, двух и одного Пути.

Если, таким образом, высшая ступень - [схожая причина] Пути низшей ступени, то как будет при равном или высшем Пути? Увеличится число факторов и причин. При этом увеличение, рост, накопление причин на Пути прозрения [идет] от малого к большему.

В одном потоке элементов не бывает пути "идущего посредством веры" и "идущего посредством учения", хотя [первый] возникший - есть схожая причина [второго] будущего.

Разве именно Путь есть схожая причина высшего и равного? Сказано, что нет! В миру же

53. Возникшие от усилия именно двух,
Возникшие от слушания, размышления и прочего.
Совместно связующая причина в случае сознания и его элементов
Со сходными опорами.

[Элементы], возникшие от усилия, - схожая причина именно двух, [то есть] схожая причина равных и высших, но не низших.

Какие этому примеры? Сказано: "Также возникших от слушания [учения] и размышления [над ним] и прочего. [Элементы], возникшие от слушания, действующие в сфере страстей, - [схожая причина] возникших от слушания и размышления. [Элементы], возникшие от размышления, - [схожая причина] возникших от размышления. Там (в сфере страстей) не бывает элементов, возникших от сосредоточения.

[Элементы], возникшие от слушания, действующие в сфере получувственного, - схожая причина возникающих от слушания и сосредоточения, потому что [там] не бывает [элементов], возникших от размышления.

[Элементы], возникшие от сосредоточения, - [схожая причина] именно с возникшими от сосредоточения.

Они (элементы), [приобретенные через усилие], - "малые-малые" девяти видов - [схожая причина] всех девяти, "средние-малые" - восьми и т.д., по схожему рассуждению.

У благоприятных элементов, полученных от рождения, все девять видов - [схожая причина] взаимных, (то есть благоприятных). О неблагоприятных элементах говорится так же.

Неомраченно-нейтральные [элементы] - четырех видов: рожденные как последствия кармы, Пути осторожности (без причинения вреда кому-либо), ремесленничества и чудесных превращений. Они, как последовательные ступени - схожая причина четырех, трех, двух и одного [вида].

Сознание чудесного превращения [магического тела] возможно как результат четырех ступеней транса, и это есть действие. При этом плод высшей (ступени) сосредоточения не является [схожей причиной] плода низшей (ступени) сосредоточения.

При отсутствии плода усердия[244], когда это имеет место, схожая причина - результат силы, создающей привязанность к феноменальному бытию, и не бывает низшей, подобно рису, ячменю и прочему.

Бывает ли так, что возникшие неомраченные элементы не являются причиной невозникших неомраченных элементов? Бывает, например, подобно [элементам бытия типа] "настойчивость (терпение) в отношении познания элементов феноменального бытия". Как высшие по отношению к низшим, [они не являются причиной возникновения низших элементов].

Бывает ли так, что определенный неомраченный элемент бытия, полученный ранее, не является причиной родившегося позднее? Случается, что не бывает причиной, подобно тому, как будущая "настойчивость в отношении познания элементов феноменального бытия" равна [самому познанию] элементов феноменального бытия. А так как результата сперва не бывает, то схожей причиной будущий [элемент] не может быть.

Бывает ли так, что неомраченный элемент, родившийся ранее, не является причиной последующего возникновения неомраченных элементов? Случается, что не бывает причиной, как в случае, когда, потеряв силу от высшего результата, осуществляется низший результат, и как в случае "познания элементов феноменаль-

ного бытия" в отношении получения "настойчивости познания элементов феноменального бытия", возникших в позднейший момент или одновременно вследствие [их] низости. Схожая причина разъяснена.

Совместно связующая причина[245] [в случае] сознания и его элементов. Таким образом, [сознание и его элементы], возникшие в разное время и в разных потоках, зависят от понятия совместно-связующей причины (причины, вызывающей появление ряда элементов всегда совместно).

Если бы это было так, то [сознание и его элементы] имели бы один вид и один объект. В этом смысле они зависимы и наличествуют в одно время. Например, фазы луны рождаются [как видимое] одновременно в разных потоках. В этом и есть зависимость. Обладают общей опорой. Сознание и его элементы, у которых сходная опора, [имеют] взаимоотношение совместно связующей причины. Термин "цхунг"[246] означает сходный, подобный.

Таким образом, опорой сознания является момент органа зрения и связанного с ним сознания и прочего. [Все] до момента органа мышления и связанного с ним сознания нечувственного следует понимать так же.

Совместно связующая причина - она же и схожая причина. Когда она может быть схожей причиной и когда совместно связующей? Схожей причиной - по смыслу взаимного результата, как, например, караванщики, благодаря взаимной поддержке, путешествуют вместе. Совместно связующей по смыслу связи, благодаря пяти связям. Так, караванщики действуют схоже, пользуясь вместе [и одновременно] едой и питьем.

При отсутствии одной связи нет связи и между всеми.

Какова же причина [моральной] однородности[247] [соответствующих элементов]?

54. Причина однородности - это обладание
Омраченностями своей ступени.
Возмездная причина - это элементы
Неблагоприятные и благоприятные нечистые.

Причина однородности - это обладание омраченностями своей ступени. Ранее возникшие универсальные, (повсюду идущие) элементы бытия своей ступени - это омраченные элементы, которые

являются причиной однородности последующих [элементов]. Они будут обсуждены ниже в главе о дремлющих силах скверны [пятая глава] этой же шастры. Как же они (силы скверны), будучи общей причиной омраченности элементов бытия, отличаются от схожей причины? Если причина другого порядка, то через ее силу возникают и омрачения другого порядка. Возникают ли от однородной причины омраченные элементы праведной личности?

Кашмирцы говорят: "Все омраченные элементы бытия возникают по причине отброшенности прозрения Истины".

Из сочинения "Раб-ту-чжэд-ба"[248]: "Какие элементы бытия возникают по причине отброшенного прозрения Истины? Омраченные элементы бытия и возмездные элементы отброшенного прозрением".

А какие элементы бытия возникают от нейтральных? Неблагоприятные.

Но разве не сказано в сочинении "Даг-бий-шад-ба"[249], что неблагоприятные элементы являются причиной именно неблагоприятных элементов? Да, сказано.

Праведная личность, потерявшая свою внутреннюю силу после расставания со страстями сферы страстей, производит после этого впервые омраченное сознание. Оно (сочинение) имело в виду неотброшенные причины, но [в нем] не названо то, о чем следует помнить, то есть причину в виде элементов, отброшенных прозрением Истины.

Причина однородности разъяснена.

А какова возмездная (кармическая) причина? Возмездная причина - это элементы неблагоприятные и благоприятные нечистые. Неблагоприятные и благоприятные элементы бытия, обладающие омрачением, являются возмездной причиной, потому что они - элементы последствий кармы.

Почему нейтральные элементы бытия не имеют завершения как последствия кармы, то есть не являются возмездной причиной? Вследствие своей малой силы, подобно испорченным семенам.

А почему неомраченные [элементы не являются возмездной причиной]? Последствия кармы, обладающие и необладающие [благоприятным и нейтральным], уже завершились, а остальные [элементы, неблагоприятные и благоприятные омраченные] еще завершают свое действие.

Каков смысл того, что называют "последствием кармы"? Несхожий с изменением - полностью созревший.

В сфере страстей возмездная причина, заключаясь в одной группе, обладает одним результатом - "обладанием" и его признаками. Заключаясь в двух группах, [также] дает один результат - телесные и словесные действия и их признаки. Заключаясь в четырех группах, [также] дает один результат - благоприятные и неблагоприятные сознания и их признаки.

В сфере получувственного возмездная причина, заключаясь в одной группе, обладает одним последствием кармы - обладанием "степенью созерцания без идей" и его четырьмя признаками; при двух группах также одним - "доступным чувству зрения (внешне-проявленным) и его четырьмя признаками; при четырех группах - благоприятное сознание "неполного погружения"[250]; при пяти группах - [благоприятное сознание] "полного погружения"[251].

В сфере нечувственного благодаря возмездной причине, при одной группе - один результат: "получение и остановка сознания с полусознательным трансом"[252] и его признаки; при четырех группах - благоприятное сознание и его элементы с их признаками.

Последствия кармы, являющиеся возмездной причиной только в базе нечувственного, - это орган жизни. Действие же в базе интеллекта двоякое - это база интеллекта и база нечувственного.

Действие в базе осязаемого схоже с предыдущим. Действие в базе осязания - трояко: база осязания, база осязаемого и база нечувственного. Действие без видимого, слышимого и обоняемого соответствует предыдущему.

Действие базы зрения и четырех - в базах органов зрения, осязания, осязаемого и нечувственного. Действие баз обоняния и вкуса подобно предыдущему.

Что касается последствий кармы, то действие созревания, то есть результата, имеет место в 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 базах.

Результат действия кармы бывает разный и одинаковый. Он подобен семенам будущего. Например, у разнородных семян, а именно лотоса, граната, дерева ньягродха и других, разные плоды, а у однородных (ячменя, пшеницы) и т.п. - одинаковые.

Действие, как последствие кармы одного времени, не может быть таковым в трех временах, а действие двух времен не бывает таковым в одном времени. Действие, дающее последствие кармы, неодновременно с самим последствием кармы и не бывает сразу после него.

Момент, следующий после, связывается с непосредственно предшествующим, ибо он его ведет. Результат, возникший от кармической причины, опирается на эту причину.

Имеют ли установленное время перечисленные выше причины?

Их время по смыслу устанавливается (установлено), хотя и не обговорено карикой. Поэтому дается карика.

55. Причина однородности и схожая причина - двух времен,
Три причины - трех времен.
Обусловленное есть результат разделения.
У необусловленного их нет.

Причина однородности и схожая причина - двух времен, то есть только настоящее и прошедшее, но не будущее. Доказательства этого были указаны.

Три - трех времен. Одновременная причина, совместно связующая и возмездная - трех времен.

Так как время непрепятствующей причины не указано, то следует и признать все времена, и исключить [их в случае обусловленного - первое, в случае необусловленного - второе]. Причины, таким образом, разъяснены. А каковы результаты этих причин?

Обусловленное есть результат разделения (на причины и следствия). Из шастры: "Какие элементы бытия являются результатом? Все обусловленные элементы бытия и [элементы] подавления через аналитическое знание".

Таким образом, если бы необусловленное было результатом, то оно, являясь результатом [какой-то] причины, должно бы быть результатом [этой какой-то] причины. Но только обусловленное существует как причина и результат.

У необусловленного их нет. А почему? Потому что у него нет шести и пяти результатов.

Почему Путь недопустим как непрепятствующая причина "разделения" [на причины и следствия]? [Потому что] эта причина устанавливает сущность непрепятствования рождению, а необусловленное не имеет рождения.

Каким же образом оно (разделение) может быть результатом? Оно - результат Пути, ибо достигается его (Пути) силой. Именно вследствие силы Пути имеется результат в виде получения-обладания Пути, но не разделения.

Получение-обладание, его сила - это одно, а разделение - это другое. Какова сила Пути в отношении получения-обладания? Она дает ему возникновение. А в отношении разделения? Оно [вытекает] из создания обладания. Если это так, то некоторые считают, что, хотя Путь не является причиной разделения, но оно [все же] - результат его (Пути).

Если признать отсутствие результата главной (определяющей) причиной, то как же необусловленное может быть непрепятствующей причиной? Непрепятствующая причина, по своей сущности, не закрывает [возможности] рождения [необусловленного], но при этом не имеет результата. Будучи освобожденным от времени, то есть будучи вневременным, [необусловленное] не охватывает результата и не имеет силы для его созревания.

Саутрантики говорят: "Буддой не было сказано, что действие является причиной необусловленного, а сказано: не есть причина". Причины и условия, создающие объективное видимое, непостоянны. Как объективное, опираясь на причины и условия, [может] быть вечным? Так надо рассуждать [обо всех элементах вплоть] до сознания. Так сказано в сутре.

Но, таким образом, необусловленное не является опорным условием сознания, то есть его нельзя рассматривать как объект познания с точки зрения причин-условий? Причины и условия, рождающие сознание, не вечны. Так сказано в сутре, но не сказано, что [вообще] условия рождения сознания не вечны.

Рождающие причины именно не вечны. Необусловленное, по своей сущности неомраченное, возникшее от такой причины, не является препятствием понятию непрепятствующей причины.

Сутры, большей частью пропавшие, не говорят, каким образом установлено понятие "разделение" (отречение от связей причин и следствий, то есть от сансары). Каково оно?

Разве не было ранее (в первой главе) сказано, что подавление - через аналитическое знание? В свое время спрашивалось, что такое подавление через аналитическое знание? [Ответ был:] то, что разъединено с причинами и следствиями. Теперь спрашивают, что такое "разъединение"? Все это не в состоянии разъяснить собственную сущность необусловленного. Поэтому надо было бы разъяснить эту собственную сущность как-то иначе. Собственную сущность его (необусловленного) праведники познают каждый сам по себе. И при этом можно лишь сказать, что разделение

и подавленное через аналитическое знание - это особая субстанция (элемент), вечная и благоприятная.

Саутрантики говорят: "Все необусловленное не является именно субстанцией. Оно, как, [например], чувственное, ощущение и прочие [элементы], не является особой субстанцией". А почему?

1) пространство - это только отсутствие осязаемого. Когда в темноте не познается препятствие, то говорят, что это пространство;

2) когда благодаря аналитическому знанию через подавление дремлющих сил скверны не рождаются другие [силы скверны], то это и есть подавление через аналитическое знание;

3) когда при отсутствии аналитического знания не рождаются силы скверны благодаря неполным условиям, то это подавление не через аналитическое знание, например, в промежуточном состоянии.

Другие саутрантики говорят: "Для невозникновения дремлющих сил скверны имеется сила мудрости, поэтому это подавление через аналитическое знание. Нерождение же в феноменальном мире именно вследствие отсутствия условий для рождения дремлющих сил скверны - это при отсутствии мудрости. Поэтому такое подавление есть подавление не через аналитическое знание. [Это нерождение в феноменальном мире] при отсутствии [элемента] подавления через аналитическое знание имеет место только при [элементе, именуемом] подавлением не через аналитическое знание".

Некоторые говорят: "Подавление не через аналитическое знание - это когда возникшее ранее не будет последующим, то есть не будет иметь последствий [в виде элементов]". Подавление не через аналитическое знание является невечным. Если [дремлющая сила скверны] не погибнет, то значит и подавления не было.

[Если элементу] "подавление через аналитическое знание" предшествует анализ, то не будет ли он тоже не вечным?

Элементу предшествует анализ. Ведь при анализе рождение заранее имеет место. Элементы бытия возникают при отсутствии анализа, а при наличии его не возникают. В этом нерождении и есть сила анализа.

Если Нирвана есть нерождение, то что же означают слова сутры: "Пять особенностей - вера, уважение и прочие - многократным осуществлением отбрасывают феноменальность прошедшего, на-

стоящего и будущего. А отбрасывание всего и есть **нирвана**".

Невозникновение - это невозникновение настоящего, прошедшего и будущего.

Буддой сказано: "Благодаря отбрасыванию опорных омрачений отбрасывается и феноменальность бытия. Отбросьте стремление к чувственному и страсти! Если вами подавлено стремление и страсти, [направленные] к чувственному, то их отбрасывание будет познаванием [истины]". И так сказано [обо всех элементах] до группы сознания. Так возможно отбрасывание феноменального трех времен.

Или же может быть такое мнение: прошедшее омрачение - это омрачение прежнего существования (времени), настоящее омрачение - этого существования (времени). Например, опираясь на прошедшее время, активность элементов "жажды жизни" [реализуется в] I8 действиях "жажды жизни". Возникнув, они действуют в силу происхождения из прошлой жизни.

Оба омрачения (настоящее и прошедшее) устанавливают в создаваемом ими потоке личности сущность семян скверны, возникающих в будущем. Если их отбросить, то отбрасываются и они (омрачения), так же как от истощения последствий кармы истощается [и поток бытия]. Что касается будущей феноменальности, то вследствие отсутствия зародышей [скверны] не будет и возникновения их, что и является отбрасыванием.

Подавленное и склонное к подавлению не является предметом усилия.

Если необусловленное не существует, то как же сказано Буддой: "Обусловленные и необусловленные элементы бытия называются лишенными страстей и высшими? Каким же образом несуществующее согласуется с понятием "высшее"?

О том, что необусловленное не существует, не сказано. Ведь существует же предшествующее несуществование звука, так же как и его последующее несуществование, хотя это несуществование не установлено как существование. Подобно этому следует рассматривать и необусловленное. Ведь и некое несуществующее [как бы] одобряется, то есть может быть понято и воспринято.

При отсутствии всех зол обращение в веру, вследствие стремления к высшему, считают высшим по сравнению с другими, поэтому возможно его восприятие.

Ведь если необусловленное не существует, то "подавление" не будет Истиной праведника.

Некоторые спрашивают: "Что за смысл в Истине о подавлении?" Смысл не ошибочен, и праведники это видят. В феноменальности же они видят только феноменальность. Какое может быть противоречие в понятии "Истина праведника" при рассмотрении этих двух понятий,каким образом при несуществовании [этого понятия] имела бы место третья Истина?

Следовательно, Истина праведника разъяснена.

Если и имеется сущность необусловленного, то что же все-таки будет объектом при отсутствии познания объекта в виде пространства и **нирваны**? Это следует представить себе как прошедшее и будущее, [выше разъясненное] . А если необусловленное имеет субстанцию, то в чем же дело? А в том, что учение вайбхашиков защищено. Если думать о защите, то пусть боги их и защищают, а если дело обстоит не так, то оно и представляется [как-то иначе] . Сущность необусловленного не представляется подобно сущности чувственного, ощущения и прочих групп. Не представляется и его действие подобно [действию] зрения и прочих [органов] . Подавление есть особая сущность (субстанция). Прерыванием того, что является омрачением, и получается именуемое подавление.

Но какова причина желания обладать им (подавлением)?

В сутре сказано: "От созерцания элементов бытия бхикшу получил **нирвану**".

Как же можно получать несуществующее? Получением обратного. Получив опору, обратную возникновению бытия и омрачения, получишь **нирвану**.

Из наставления: "[Нирвана] - это отсутствие сущности, отбрасывание без остатка феноменального, угасание, лишенность страстей, подавление, полное успокоение, бесконтактность с другим феноменальным, отсутствие вожделений, нерождение. Отбрасывание всех групп, успокоение жажды жизни, оставление страстей, подавление - это **нирвана**, полное успокоение". Вот какое множество определений указано.

В **нирване** не существует возникновения, а если бы существовало, то при таком утверждении она была бы не вечна и в вечности не возникла бы.

Если утверждать получение **нирваны**, то думающий о ней получит ее через невозникновение феноменальности или уже получил. Приводимая ниже шлока прекрасно это иллюстрирует:

Подобно угасанию пламени -
Освобождение его (праведника) от мысли.

Таким образом, угасание пламени схоже с освобождением от мысли у Бхагавана.

В "Абхидхарме" сказано: "Какие элементы бытия без сущности? Необусловленные". Этот термин означает отсутствие внешнего проявления[253], отсутствие собственной сущности[254] (природы).

Вайбхашики говорят: "Это не так. Смысл этого не таков".

А каков? Сущность - пяти видов:

1) сущность собственной природы. Сказано: получение сущности - это обладание ею;

2) сущность как объект. Например, сущность всех элементов бытия познаваема познающим;

3) сущность обладания. Например, охваченный привязанностью к какой-нибудь сущности, не охвачен ли он и ненавистью к ней?

4) сущность как причина. Например, какие элементы обладают ею? Обусловленные;

5) сущность полного схватывания (приобретения) подобна [приобретению] поля, дома.

Во всем, приведенном нами, сущность понимается как причина. Поэтому необусловленное, будучи именно субстанцией, не имеет ни причины, ни следствия.

На этом мы заканчиваем.

[Теперь о] причинах и результатах. Какие же результаты (следствия, плоды) следуют за какими причинами?

56. Возмездный плод - от последней,
Главный плод - от первой,
Естественный - от схожей и однородной,
Человеческой деятельности - от двух.

Возмездный плод - от последней причины. Последней указана возмездная причина. От нее и плод.

Главный плод[255] - от первой. Так как непрепятствующая причина указана первой, то она первая. И плод от нее - главный плод, потому что главенствующий. Почему же главенствующий? Потому что сущность этой причины - главенствование.

Непрепятствующая причина имеет сущностью возникновение [элементов бытия] такого рода, как в отношении десяти баз, дей-

ствия [живых существ] в отношении мира сосудов[256], (феноменального мира). Как органы слуха - главенствующий фактор происхождения сознания видимого вследствие желания увидеть после того, как услышал. Подобно этому составляются и другие примеры.

Естественный результат[257] - после схожей и однородности причин. [Эти две причины] вследствие схожего с ними результата [дают] естественный результат.

Человеческой деятельности[258] - от двух. Результат человеческой деятельности получается от одновременной и совместной причин. Деяния человека и есть понятие человеческой деятельности. Деятельность элемента бытия подобна деятельности человека, как название лекарственного растения "воронья нога"[259], подобно [кличке] человека "бешеный как слон".

Бывают ли еще причины, кроме этих двух, с результатом человеческой деятельности? Кроме возмездной причины, могут быть и другие. Плод человеческой деятельности возникает одновременно или сразу за своей причиной, но в случае возмездной причины это не так.

Некоторые говорят: "В отдельных случаях результат человеческой деятельности предопределен. Например, как в случае труда земледельца".

Так называемый возмездный результат и [другие вплоть] до главного - каковы они?

57. Последствия кармы - нейтральный элемент
У живого существа, родившегося после предписанного[260]
Естественный результат схож со своей причиной.
Разделение - это истощение мудростью.

Последствия кармы - нейтральный элемент у живого существа. Последствие кармы - это неомраченно-нейтральный элемент. Здесь особо отмечается то, что говорится о живых существах.

Возникшие от развития и возникшие от естественной причины - родившиеся после предписанного. Благоприятные и неблагоприятные элементы, будучи последствиями кармы, то есть благодаря "предписанному" - предписанные. Те элементы, действие которых возникает не сразу, а позднее - последствия кармы. Таково определение последствия кармы.

Почему воздействие от объективного, не являющегося живым существом, не бывает последствием кармы? Вследствие его общности [для всех живых существ]. Другие [живые существа] также имеют возможность им наслаждаться. Последствие же кармы не общо, а индивидуально[261]. Последствие кармы, возникшее от действия кого-либо, не чувствуется кем-либо другим, [кроме совершившего деяние].

А. почему чувствуется главный результат? Потому что он возникает от общих действий[262].

Естественный результат схож со своей причиной. Элемент бытия, схожий со своей причиной, называется естественным результатом. Но если это так, то он схож со схожей причиной и с однородной. Если результат однородной причины схож [со своей причиной], то почему его не считать схожим [результатом]? Он (результат однородной причины) схож [со своей причиной] по ступени, по омрачению, но не схож по виду (классу, категории). Лишь схожий по виду признается схожей причиной.

Если это так и если у кого-либо имеется схожая причина, то как же она будет и однородной причиной? Здесь может быть тетралемма:

1) схожая причина - не однородная причина;
2) однородная причина - другого вида;
3) однородная причина - одного вида;
4) случай, за исключением указанных видов.

Разделение - это истощение мудростью[263]. Истощение - это подавление, мудрость - это прозрение (интуитивное знание). Поэтому подавление аналитическим знанием является результатом разделения (отделения) [от связи причин и следствий, то есть от Круга бытия, **сансары**].

58. Результат, возникший от такой силы,
Возникает от человеческой деятельности.
Обусловленное, не возникшее ранее,
Именно оно и есть главный результат.

Результат, возникший от такой силы, возникает от человеческой деятельности. Например, высшее сосредоточение благодаря сознанию низшей [ступени] тренировки; неомраченное, [возникшее] после омраченного; сознание высокого перерождения [маги-

ческой силы] после сознания транса. [Все это результат человеческой деятельности] и т.д.

Подавление через аналитическое знание - получение-обладание благодаря его силе. Так следует понимать.

Обусловленное, не возникшее ранее, именно оно и есть главный результат. Элементы бытия, обусловленные, отличные от возникших ранее, есть главный результат всех обусловленных [элементов бытия].

Какое же делается различие между результатом человеческой деятельности и главным результатом? Результат человеческой деятельности имеет место тогда, когда имеется деятель; результат главной причины - когда и не имеется деятеля. Сделанное искусным ремесленником - результат человеческой деятельности и главный результат [этой деятельности], а сделанное другими - главный результат [их деятельности].

Причины! В какое время и какой результат схватывается (воспринимается) и (дается) извлекается из этих причин?

59. Пять [причин] берут результат настоящего.
Две - дают.
Также настоящее и прошедшее.
Одна дает прошедший [результат].

Пять [причин] берут результат настоящего. Вследствие закончившегося "схватывания" не бывает прошедшего; вследствие отсутствия человеческой деятельности не бывает будущего. То же [можно] сказать и о непрепятствующей причине, хотя не установлено, [что она имеет] обладание результатом.

Две - дают: одновременная и совместно связующая причины дают результат настоящего времени, который берется и дается только в одинаковое время.

Прошедшее и настоящее - такой результат дают схожая и однородная причины. Когда соответствует - прошедший, иногда - настоящий.

А как же они дают естественный результат? Сразу же, вследствие своей результативности[264] (своего завершения).

Бывает ли так, что благоприятная схожая причина берет результат, а результата не дает? Здесь имеет место тетралемма:

I) корни благоприятного, будучи полностью отброшенными,

обладают результатом, при котором они (корни) отброшены до конца у всех элементов.

2) корни благоприятного, будучи возрожденными, обладают результатом в начале [появления] всех [новых элементов]. Сказанное так не следует понимать как в случае нового перерождения;

3) корни благоприятного не отрезаны полностью;

4) [остальные случаи], кроме указанных.

[Тетралемма может быть кратко сформулирована так: 1) берет и не дает; 2) дает и не берет; 3) берет и дает; 4) все остальные случаи. Элемент бытия берет плод тогда, когда делается его зародышем; элемент бытия дает плод, когда дает ему силу рождения].

При неблагоприятных корнях также имеет место тетралемма:

1) [корни неблагоприятного], обладающие отброшенными страстями сферы страстей, обладают [результатом], в котором [корни] отброшены до конца у всех страстей;

2) [корни неблагоприятного], благодаря уходу деяний, лишенных страстей сферы страстей, дают [результат] в начале [появления] всех [новых элементов]. Сказанное следует понимать как уход от них;

3) [корни неблагоприятного] в отдельных случаях лишены страстей сферы страстей;

4) остальные случаи, за исключением указанных выше.

У омраченно-нейтральных такая же тетралемма.

У неомраченно-нейтральных состояние обычно очищенное. [Поэтому результат] иногда берется, но после взятия не всегда дается.

Группы архата - последние [после них других групп нет].

[Теперь] по существу об [элементах], являющихся объектом (опорой) сознания. Здесь снова имеется тетралемма:

1) после благоприятного сознания появляется сознание омраченное или нейтральное;

2) наоборот;

3) после благоприятного сознания благоприятное;

4) за исключением названных видов.

В случае неблагоприятного сознания следует составить такую же тетралемму.

Одна дает прошедший [результат]. Возмездная причина дает свой результат, будучи уже прошедшей. Последствия кармы не появляются сразу в настоящем или сразу же за ней.

Некоторые учат, что результаты четырех видов:

I) результат опоры. Это как завихрение воды от ветра и прочего;

2) результат тренировки. Это как от "неприятного"[265], то есть созерцания неприятного до знания об отсутствии возникновения;

3) комплексный (сборный) результат. Подобно зрению и прочему и сознанию видимого и прочего;

4) результат сосредоточения. Подобно сознанию высокого перерождения на Пути, действующему в сфере получувственного.

Все это изложено от результата человеческой деятельности до главного результата.

Таким образом, причины и результаты (плоды) разъяснены.

Какие же элементы от каких причин рождаются?

Сказано: "Коротко говоря, их четыре вида: I) омраченные элементы, 2) возникшие как последствия кармы; 3) факторы неомраченности, 4) все остальные.

Какие же остальные? Нейтральные, за исключением возмездных, и благоприятные, за исключением первого момента неомраченности. Эти четыре -

60. Омраченные, последствия кармы,
Оставшиеся и первые чистые, соответственно -
Исключая причины: возмездную, однородную, эти две
И схожую - рождаются.

6I. Сознание и его элементы.
Другое также, за исключением совместно связующей
причины.

Повторим всю карику.

Омраченные элементы бытия возникают от пяти оставшихся причин, за исключением возмездной.

[Элементы бытия], как последствия кармы, возникают от пяти оставшихся причин, за исключением однородной.

Первые чистые возникают [от четырех причин], за исключением возмездной и однородной, а остальные [элементы бытия] - от трех, за исключением и схожей причины. Четыре вида элементов разъяснены.

Далее сказано: сознание и его элементы. Однако на что это

похоже у элементов, не связанных с сознанием, и у чувственных? Там дело обстоит так же, за исключением совместно связующей причины. Омраченные и прочие элементы возникают подобно [элементам] сознания и связанными с ними [элементами]. Из них омраченные и возникающие как последствия кармы - от четырех причин, оставшиеся - от трех. Первые чистые - от двух, а возникших от одной причины не бывает.

Таким образом, причины окончательно и подробно разъяснены. А каковы условия?

61. Условий называют четыре.
Причинное условие [составляет] пять причин.

Четыре условия названы сутрой такие:
1) причинное[266];
2) непосредственно предшествующее[267];
3) объективное[268];
4) главное[269].

Причинное условие составляет пять причин, за исключением непрепятствующей причины. Вот что такое причинное условие.

62. Возникшее сознание и его элементы,
За исключением последних, - непосредственно
предшествующее условие.
Все элементы - объективное условие.
Непрепятствующая причина называется главным условием.

Сознание и его элементы, за исключением последних, [возникающих у архата], являются непосредственно предшествующим условием. Это условие, будучи равным [для всех элементов], сразу же за ним являющихся, называется условием предшествования. Следовательно, вследствие неравности чувственного здесь нет условия предшествования. Ведь сразу после чувственного, действующего в сфере страстей, иногда возникает "непроявленное чувственное", действующее и в сфере страстей, и в сфере получувственного. Иногда же чувственное осуществляется, возникая в сфере страстей и в чистой [сфере]. Непосредственно предшествующее условие здесь не имеет места.

Мудрец Васумитра[270] говорит: "[Непосредственно предшествующее условие не имеет места] вследствие того, что в единич-

ном потоке чувственного, возникающем от развития, при его прерывании (прекращении) возникает второй [вид чувственного]".

Бхаданта говорит: "Как из большой части возникает малое, так иногда из большого чувственного возникает малое, например, из соломы - пепел. Иногда из малого возникает большое, например, от маленьких семян деревьев патра и ньягродха рождаются многие ветви".

Разве у сознания и его элементов, у сознаний благоприятного, неблагоприятного и нейтрального, у трех видов сосредоточения, обладающих исканием и установлением, не возникает их (элементов) большее или меньшее число?

Это имеет место у [элементов] другого, а не своего происхождения (вида). Никогда ощущение или представление и прочие элементы не возникают в множественности[271].

Разве только у равных по своему виду (происхождению) есть непосредственно предшествующее условие? Нет, здесь только конечный комплекс элементов - непосредственно предшествующее условие другого комплекса. Здесь от малой субстанции [в виде] ощущения и прочего нет больше субстанций [в виде] ощущения и прочего.

[Последователи] "Чжуд-дра-ва-даг"[272] говорят: "Непосредственно предшествующее условие - именно для своего вида. Сознание - это [условие] именно [для появления] сознания, ощущения".

Если сразу после неомраченных элементов возникают омраченные, то это, ранее подавленное омрачение, есть непосредственно предшествующее условие для этого [нового] омрачения. Например, как при подавлении поднимающегося сознания сознание мистического транса.

Сказанное так не подходит.

Чистые силы, то есть элементы бытия, не связанные [с сознанием], осуществляются беспорядочно (вперемешку)[273], поэтому непосредственно предшествующее условие не имеет места. Чистые силы, осуществляясь одновременно, [принадлежат] трем сферам бытия.

Почему же не признать, что будущие элементы бытия - непосредственно предшествующее условие? Будущее время еще беспорядочно и потому, что нет предшествования и последования.

Однако почему Бхагаван знает, что некое будущее возникнет после такого-то будущего? Он делает умозаключение от прошедше-

го и настоящего. Бхагаван видит прошедшее: это действие дает такие-то последствия кармы; от такого-то элемента бытия рождается [такой-то] элемент.

Действие настоящего подобно этому. Следовательно, это действие - последствие кармы, так же как от такого элемента бытия возникает такой-то элемент. Так он это знает.

Знание Бхагавана не возникает от умозаключения. Так что, умозаключив прошедшее и настоящее, он воспринимает будущие субстанции (элементы), находящиеся в беспорядке, благодаря непосредственному ментальному акту, связывающему воедино что-либо неопределенное. Если человек совершает такое-то действие, то он получит в будущем такой-то результат. Так он знает, так это ему известно. Следовательно, Бхагаван познает все благодаря своему желанию (намерению). Бхагаваном было сказано: "Область будд не охватывается мыслию".

Если не существует установленного порядка [появления] будущего, то почему после "высшего Учения"[274] рождается именно "настойчивость в отношении познания элементов феноменального мира"[275], а не иначе, так же как после транса, "подобно алмазу"[276], возникает "сознание успокоения"[277] (конца бытия), а не иначе?

Если на какой-либо элемент опирается рождение [другого элемента], то сразу после него рождается [этот другой элемент], как у семени и прочего, побегов и прочего, без наличия непосредственно предшествующего условия.

А почему последнее сознание и связанные с ним элементы архата не являются непосредственно предшествующим условием? Потому что после него нет другого сознания и элементов, связанных с ним.

Было сказано: интеллект - это сознание предыдущего момента, то есть исчезнувшее сознание. При отсутствии сознания [после последнего момента архата] отсутствует интеллект в последнем моменте сознания [архата]?

Интеллект, по существу, рассматривается как опора, а сделавшись [таковой] и не раскрывшись благодаря неполному наличию причин, истощившись, он не рождает другого сознания. Непосредственно предшествующее условие имеет действием раскрытие. Охваченный им результат не в состоянии родиться и ничто не может этому помешать.

Не является ли элемент, связанный с сознанием, предшествующим по времени для сознания? На это отвечает тетралемма:

I) сознание, поднимающееся, [возникающее] после бессознательного мистического транса, второй и прочие моменты [этого] мистического транса;

2) рождение и прочие [признаки-силы] первого момента мистического погружения и состояния обладания [этим] сознанием;

3) состояние первого момента мистического транса и обладание этим моментом;

4) рождение и прочие [признаки-силы] сознания, обладающего вторым и прочими моментами мистического транса.

Элементы бытия, связанные с сознанием, обладая последованием, обладают ли им при мистическом трансе? На это имеется тетралемма.

Третий и четвертый пункты [предыдущей] тетралеммы будут первым и вторым [данной], а первый и второй - третьим и четвертым.

Каково же непосредственно предшествующее условие для сознания мистического погружения теперь, когда длительность такого сознания с его элементами совершенно прерывается? Оно прерывается другим сознанием.

[Таким образом], непосредственно предшествующее условие разъяснено.

Все элементы - объективное условие. У сознания видимого и связанных с ним элементов бытия [объектом является] видимое, у сознания слышимого - звук, у сознания обоняемого - запах, у сознания вкушаемого - вкус, у сознания осязаемого - осязаемое, у сознания нечувственного - все [остальные] элементы.

Какой-либо элемент, являясь каким-либо объектом, имея этот признак (объектности), в любой момент может и не быть объектом. Например, дерево, хотя и не сжигается [в данный момент], но, имея этот признак [топлива], все-таки называется топливом.

Элемент сознания и сопутствующие ему элементы определяются как категории, как субстанции и как момент. А можно ли их установить как опоры?

Возникшие элементы - опора и совместность[278] (одновременность); невозникшие и прошедшие опоры - также опоры, но отдаленные.

Некоторые говорят: "Прошедшие элементы - также опора и совместность". Объектное условие разъяснено.

Непрепятствующая причина – это главное условие. Объектное условие [относится] ко всем элементам, главное условие [также относится] ко всем элементам. В чем же особенность [каждого из них]?

Одновременно возникшие элементы могут быть и не быть объектом, а главное условие – всегда [в наличии]. Все обусловленные элементы бытия охватываются [им], за исключением собственной сущности [элемента].

[Рассмотрены] по отдельности четыре [вида] условий. Можно ли рассматривать элемент, как являющийся условием [для другого элемента]? Собственная сущность элемента для собственной сущности элемента – не условие. Другое положение: обусловленное для необусловленного и необусловленное для обусловленного – [также не условие].

При наличии этих условий на какие элементы и при каких обстоятельствах распространяется их действие?

63. Две причины действуют на прекращающие
[свою деятельность],
Три – на возникающие, Другие – от них,
Условия от них наоборот.

Две причины действуют на прекращающие [свою деятельность]. Термин "таг-ба"[279] означает "настоящие", потому что они (причины) следуют к подавлению (исчезновению, прекращению). На него, то есть на элемент, действуют одновременно причина и совместно связующая причина, ибо они действуют в отношении одновременного результата.

Три причины в отношении рождения [элемента]. Рождение означает "будущие" [элементы][280], они следуют к рождению. На них действуют схожая, однородная и возмездная причины. Причинное условие подобно этому.

Другие от них условия – от тех наоборот. Непосредственно предшествующее и объектное условия действуют в обратном направлении по сравнению с двумя уже указанными. Непосредственно предшествующее условие действует на рождение элемента, а объектное условие, вследствие восприятия сознания и его элементов в настоящем времени, действует в отношении [их] подавления.

Главное условие, имея сущностью непрепятствование в отноше-

нии всех обстоятельств, имеет действием [непрепятствование].

Действие условий изложено. Спрашивается, какие элементы бытия при каких условиях возникают?

64. Сознание и его элементы - благодаря четырем [условиям],
Два мистических погружения - благодаря трем.
Другие элементы рождаются от двух,
Не благодаря богам и прочему, а вследствие
последовательности.

Сознание и его элементы - благодаря четырем [условиям]: I) причинное условие - все пять причин; 2) непосредственно предшествующее условие - предшествующее сознание и его элементы, не отделенные от других таких же элементов; 3) объектное условие - соответственно пять чувственных объектов, все элементы объективно-нечувственные; 4) главное условие - все элементы, за исключением своей сущности.

Благодаря трем - два мистических погружения. У мистического погружения с остановкой сознания и у мистического погружения "без идей" нет объектного условия, то есть пяти чувственных объектов.

У этих двух [мистических трансов] причинное условие бывает двух видов: одновременно возникающая причина - рождение и прочие [признаки-силы] и схожая причина - благоприятные элементы, связанные со своей ступенью, родившиеся ранее.

Непосредственно предшествующее условие - обладание элементами, связанными с сознанием мистического погружения. Главное условие подобно предыдущему.

Мистическое погружение [имеет место] вследствие возникновения [его] от элементов, создающих [такое] сознание.

Непосредственно предшествующее сознание, создавая препятствие возникновению нового сознания, не будет его непосредственно предшествующим условием.

Оставшиеся возникают от двух. Оставшиеся [другие] элементы бытия - чистые силы и чувственное - возникают от причинного и главного условий.

Все субстанции (сущности) возникают только от причин и условий, названных и разъясненных [выше], а единственной причины всего живого - бога-создателя[281], [какой-то] личности, владыки и т.п. не существует.

Какие же этому доказательства?

Такими рассуждениями не стоит заниматься. При существовании бога-создателя все причины сразу могут быть разрушены [им] или ему подобными.

Не бог-создатель, а последовательность. Если допустить [существование] бога-создателя и другое [подобное как] единственную причину, то разве все сущее не возникало бы сразу?

Ведь очевидно, что субстанции (сущности, элементы) возникают последовательно.

[Сторонник существования бога-создателя] говорит: "Благодаря желанию бога-создателя, это возникает сейчас, это подавляется (исчезает), это появляется позднее" Однако вследствие раздельности желаний [все это] завершается по многим причинам. Желания же различны. Если бы для бога-создателя не было отдельных причин, то [все] возникало бы сразу. Получается, что при опоре на другие причины бог-создатель не будет причиной. Сущности же, опираясь на другие различные причины, связываются с бесконечностью [этих причин], поэтому придется признать безначальность и бесконечность различных происхождений от одной и той же причины. Преклонение перед богом-создателем произошло не от учения сыновей Будды. Но желания бога-создателя одновременны, а сущее [возникает] не сразу, потому что возникает по желанию [бога-создателя].

Допустим, что все это - комплекс, созданный богом. Какая же цель имелась при его осуществлении? Может быть, все это для его удовольствия? Но тогда он не бог-создатель, так как не имеет возможности создавать, не имея для этого способа (средств). Какой же это бог-создатель, если он видит мучения живых существ в аду и радуется? Почтение подобному богу!

Из сочинения:

> Когда сжигает без остатка,
> то острый, то свирепый,
> то милостивый,
> то мясо, кровь и костный мозг пожирающий,
> поэтому называется "устрашающий"[282]

Вот здорово сказано в этих шлоках [про вашего бога]!

Если признать единую причину всего сущего, то направленность активности человека к любому объекту (к любой цели) от-

рицается. Если считать, что бог-создатель - обладатель [всех] причин, то такое рассуждение выражает только благоговение перед ним и этим все исчерпывается, потому что иным путем действие причины не разъясняется.

Однако возникшее первым, не является ли возникшим от причины в виде бога-создателя? Тогда возникшее, не опираясь на иную причину, безначально и подобно богу-создателю, что отбрасывается. Совершенно так же можно рассуждать и в отношении владыки. А если так, то не существует единственной причины [возникновения и развития] вселенной. Она возникла только от деяний и так же создается дальнейшее возникновение (развитие).

Не отбросивший омрачения ум, испытывая свои собственные результаты последствий кармы и человеческой деятельности, ложно воображает особого бога-создателя. На этом мы кончим.

Является ли возникающее [от двух условий - причинного и главного] причинным условием Великих элементов и производного от них?

65. Причины Великих элементов - двух видов,
А производного - пяти видов.
Производное - взаимно трех видов,
Великие - одного вида.

Причины Великих элементов - двух видов - схожая и одновременная, а производных - пяти видов. Великие элементы как причина производных элементов - пяти видов. А как это [понимать]?

"Вследствие рождения, опорности, пребывания,
Вследствие непрерывности и развития".

Рождающая причина, потому что от них (Великих элементов) происходит возникновение [производных]; опорная причина, потому что рожденное полностью соответствует Великим элементам, подобно опоре на учителя и т.п.; прерывающая причина, потому что на них опираются [производные элементы]; непрерывная причина, потому что они являются причиной непрерывности потока (бытия); развивающаяся причина, потому что она является причиной развития.

Таким образом, установлены причины производных элементов: возникновения, бытия, опоры, постоянства и развития.

Производные элементы – взаимно трех видов. Причины: одновременная, схожая и возмездная. Из них одновременная – действия тела и голоса. Производное чувственное пребывает всюду и следует за сознанием, а не иначе. Схожая причина является схожей причиной всего, родившегося ранее. Возмездная причина – действие тела и голоса. Глаз и прочее – это последствия кармы.

У Великих элементов – один вид. Возникшее чувственное в виде производных элементов – это только возмездная причина. Действия тела и голоса – последствия кармы.

Сознание и его элементы обсуждались как непосредственно предшествующее условие, а сознание, возникающее после каждого вида сознания, не обсуждалось. Теперь это следует обсудить.

Коротко говоря, имеется двенадцать видов сознания. Каких?

66. В сфере страстей – благоприятное, неблагоприятное,
Омраченно-нейтральное и неомраченно-нейтральное;
В сферах – получувственного и нечувственного
Иначе, чем неблагоприятные; в морально чистых – два.

В сфере страстей – благоприятное, неблагоприятное, омраченно-нейтральное и неомраченно-нейтральное – так сказано.

В сфере страстей [имеют место] четыре вида сознания: благоприятное, неблагоприятное, омраченно-нейтральное и неомраченно-нейтральное.

В сферах получувственного и нечувственного – иные, чем неблагоприятные. В сфере получувственного – три при отсутствии неблагоприятного. То же самое в сфере нечувственного. Таким образом, имеется десять видов сознания морально нечистых.

Морально чистых – два, то есть "тренировки" и "нетренировки", а всего, таким образом, двенадцать видов сознания. Из них:

67. Сначала сознания – сферы страстей. После
благоприятного – девять.
Благоприятное – после восьми.
Неблагоприятное – после десяти.
После неблагоприятного – четыре.
После омраченно-нейтрального – также.

68. Неомраченно-нейтральное – после пяти.
После него – семь сознаний.

После благоприятного сознания сферы страстей - девять. "После" означает "за ним". В сфере страстей сразу после благоприятного сознания возникает девять видов сознания: четыре - своей ступени, тренировки и нетренировки, два вида из сферы получувственного, благоприятное времени мистического транса и омраченно-нейтральное времени перерождения, одно из сферы нечувственного, омраченно-нейтрального времени перерождения. Вследствие большой отдаленности оно неблагоприятно. Действие в сфере нечувственного удалено от сферы страстей на четыре кальпы.

Для них не существует непосредственно предшествующего условия для мистического погружения из-за удаленности опоры: отдаленность категории не действует из-за грубости страстей; то же говорится и об отдаленности объекта: отдаленность связи (родства), потому что не отделены страсти сферы страстей и нет их осуществления.

Благоприятное - после восьми. Благоприятное сознание, действующее в сфере страстей, возникает после восьми видов сознания: четыре - своей ступени; два - сферы получувственного: благоприятное "времени поднимания"[283] и омраченно-нейтральное при опоре на низшее благоприятное и нарушение мистического транса; тренировки и нетренировки.

Неблагоприятное - после десяти. За исключением сознания тренировки и нетренировки, в сфере страстей при перерождении, сразу после всех сознаний сфер получувственной и нечувственной может возникнуть неблагоприятное сознание.

После неблагоприятного - четыре. После неблагоприятного сознания возникает четыре вида сознания, но только своей сферы.

Таким образом, неблагоприятные сознания разъяснены.

Омраченно-нейтральное подобно этому, то есть как после десяти, а после них - четыре.

Неомраченно-нейтральное - после пяти. Вот так бывает в сфере страстей. Неомраченно-нейтральное сознание возникает сразу после пяти видов сознания: четыре - своей ступени и сознание благоприятного, действующее в сфере получувственного при перерождении.

После него - семь видов сознания. После неомраченно-нейтрального сознания, действующего в сфере страстей, четыре -

своей ступени и два, действующие в сфере получувственного: благоприятное сразу за перевоплощением и омраченное, действующее во время перерождения, а также омраченное, действующее в сфере получувственного во время перерождения.

68. В сфере получувственного после благоприятного – одиннадцать
Само оно – после девяти.

69. Омраченно-нейтральное – после восьми,
После него – шесть.
Неомраченно-нейтральное – после трех,
После него – шесть.

В сфере получувственного после благоприятного – одиннадцать. В сфере получувственного [возникает] благоприятное сознание. За ним – одиннадцать видов сознания, то есть все виды сознаний, за исключением неомраченно-нейтрального, действующего в сфере получувственного.

Само оно – девяти. Благоприятное сознание, действующее в сфере получувственного, возникает после девяти видов сознания, за исключением двух омраченных сферы страстей и омраченно-нейтрального, действующего в сфере нечувственного.

Омраченно-нейтральное – после восьми. Омраченно-нейтральное сознание, действующее в сфере получувственного, возникает после восьми видов сознания, за исключением двух омраченных, действующих в сфере страстей и двух [морально чистых]: тренировки и нетренировки.

От него – шесть. После омраченно-нейтрального сознания сферы получувственного [возникает] шесть видов сознаний: три – своей ступени и три – сферы страстей, за исключением омраченно-нейтрального.

Неомраченно-нейтральное – после трех. Неомраченно-нейтральное сознание сферы получувственного возникает только после всех видов сознания, а именно после сознаний своей ступени.

От него – шесть – три своей ступени: омраченные сферы страстей (их два вида) и омраченные сферы нечувственного (один вид).

Так же, как сказано о неомраченно-нейтральном [сознании] сферы получувственного, говорится и о неомраченно-нейтральном сферы нечувственного.

69. Так же и в сфере нечувственного,
Тот же метод. После благоприятного -

70. Девять сознаний. Оно само - от шести.
После омраченно-нейтрального - семь, само оно также.
Тренировки - после четырех, от него - пять.
Нетренировки - после пяти.

71. От него - четыре сознания.

Так же и в сфере нечувственного. Омраченно-нейтральное сознание возникает после трех видов сознания своей ступени, а от него - три омраченные низших ступеней - всего шесть.

После благоприятного - девять видов сознания. После благоприятного сознания, действующего в сфере нечувственного, возникает девять сознаний, за исключением благоприятного, действующего в сфере страстей, и неомраченно-нейтрального, действующего в сферах страстей и получувственной.

Оно само - от шести - три своей ступени: благоприятное, действующее в сфере получувственного, тренировки и нетренировки.

После омраченно-нейтрального - семь. После омраченно-нейтрального семь, действующего в сфере нечувственного, три - своей ступени, благоприятное и омраченно-нейтральное из сферы получувственного и два омраченных сферы страстей.

Само оно также от семи, за исключением омраченных сферы страстей (их два), мира получувственного (одного), тренировки и нетренировки.

Тренировки - после четырех. После благоприятных сфер бытия и тренировки.

От него - пять: те же четыре и тренировки.

Нетренировки - после пяти, то есть только что названные.

От него - четыре сознания. Сразу после сознания нетренировки возникают четыре вида сознания - благоприятное трех сфер и нетренировки.

Таким образом, 12 видов сознания трех сфер разъяснены.

71. Эти двенадцать дают двадцать:
От возникновения в трех, полученных
От рождения и от тренировки, то есть двух видов.

72. Возникшие от возмездия, пути осторожности[284],
Пребывания в работе[285], волшебства,
Неомраченно-нейтральные сферы страстей - в четырех видах,
В сфере получувственного - за исключением возникших от работы.

Эти двенадцать дают двадцать: от возникновения в трех сферах, как полученные от рождения и от тренировки, то есть в двух видах [в каждой сфере]. Следовательно, не три вида благоприятного сознания, а всего шесть.

В сфере страстей неомраченно-нейтральное сознание [существует] четырех видов: возникшее от кармы, пути осторожности, пребывания в работе, волшебства. Так производится это деление.

Неомраченно-нейтральное сознание делится на четыре вида, [указанных в карике]. В сфере получувственного так же, за исключением пребывания (возникновения) в работе. В сфере получувственного [сознание] делится на три вида, так как пребывание в работе исключается.

Таким образом, двенадцать видов сознания составляют двадцать [благодаря делению] благоприятных сознаний на шесть видов и неомраченно-нейтральных на восемь видов.

В сфере нечувственного нет сознания Пути осторожности и прочих, то есть в этой сфере неомраченно-нейтральное сознание вызвано только кармой.

Объектом их (сознаний) является видимое, запах, вкушаемое и осязаемое. Пребывание в работе имеет объектом также звук. [Они, неомраченно-нейтральные сознания] - сознания только нечувственного. Подготовка сознания Пути осторожности и пребывание в работе - это комплекс пяти видов сознания, то есть пять видов чувственного сознания подготавливают сознания Пути осторожности и пребывание в работе.

Некоторые говорят: "Сознание нечувственного, достигаемое через пребывания в работе, имеет объектом двенадцать баз".

Каков же порядок возникновения указанных двадцати видов сознания? В сфере страстей после восьми видов сознания возникают:

I) после благоприятного сознания, возникшего от тренировки (усилия), возникает десять видов сознания: семь - своей ступе-

ни, за исключением "плода высшего знания", возникшие от тренировки (усилия), действующего в сфере получувственного, тренировки и нетренировки. Само оно возникает после восьми видов сознания - благоприятные и неблагоприятные своей сферы (2+2=4); действующие в сфере получувственного - возникшие от усилия и омраченно-нейтральные (I+I=2); тренировки и нетренировки (I+I=2). Всего 4+2+2=8;

2) после благоприятного сознания, полученного от рождения, возникает девять видов сознания: семь - своей ступени, за исключением "плода высшего знания"[286] и омраченно-нейтральных сфер получувственной и нечувственной. Само оно [благоприятное сознание] возникает после одиннадцати, то есть подобно сказанному выше: семь - своей ступени, возникшие от усилия и омраченно-нейтральное сферы получувственного, тренировки и нетренировки;

3 и 4) неблагоприятное и омраченно-нейтральное сознание возникает после семи, подобно названному выше: семь - своей ступени. Само оно - после четырнадцати: семь - своей ступени; четыре, действующие в сфере получувственного, за исключением "плода высшего знания", и три, действующие в сфере нечувственного, за исключением благоприятного, возникшего от усилия;

5 и 6) после сознания, возникшего как следствие кармы, и сознания Пути осторожности возникает девять видов: шесть - своей ступени, за исключением благоприятного, возникающего от усилия, "плода высшего знания" и омраченно-нейтрального сфер получувственного и нечувственного;

7) после сознания "пребывание в работе" - шесть видов, за исключением возникшего от усилия и результата высшего знания. Само оно возникает после семи, исключая результат высшего знания;

8) после сознания "результат высшего знания" - два вида: результат высшего знания своей ступени и возникшие от усилия в сфере нечувственного. Само оно - также после этих же двух.

Теперь следует сказать о шести видах сознания, действующих в сфере получувственного:

I) после благоприятного сознания, возникшего от усилия, имеют место двенадцать видов сознания: благоприятные и результат высшего знания сферы страстей, шесть видов - своей сферы, благоприятное, возникшее от усилия сферы нечувственного, тре-

нировки и нетренировки. Само оно - десяти видов сознаний: возникшее от усилия и результата высшего знания сферы страстей; четыре - своей ступени, так как исключаются возникшее от усилия и возмездное; возникшее от усилия и омраченно-нейтральное сферы нечувственного; тренировки и нетренировки;

2) после благоприятного сознания, полученного при рождении, - восемь видов сознания: омраченные - из сферы страстей, пять - своей ступени, за исключением "плода высшего знания" и омраченно-нейтрального сферы нечувственного. Само оно - после пяти [видов сознания] своей ступени, за исключением "плода высшего знания";

3) после омраченно-нейтрального - девять видов сознания: благоприятные и неблагоприятные сферы страстей и пять - своей ступени, за исключением результата высшего знания. Само оно - от одиннадцати видов сознания: полученное от рождения (благоприятное), возникшее как последствие кармы и Пути осторожности (оба омраченно-нейтральные), пять - своей ступени, за исключением результата высшего знания, три вида действующего в сфере нечувственного, за исключением возникшего от усилия;

4) после сознания неомраченно-нейтрального Пути осторожности - семь видов сознания: два омраченных из сферы страстей, четыре - своей сферы, за исключением благоприятного, возникшего от усилия, и результата высшего знания, и омраченно-нейтральное из сферы нечувственного. Само оно возникает после пяти - все своей ступени, за исключением результата высшего знания;

5) сознание неомраченно-нейтральное, возникшее как следствие кармы, излагается так же;

6) после сознания результата высшего знания - два вида: благоприятное, возникшее от усилия своей ступени и результата высшего знания. Само оно возникает от этих же двух видов.

Теперь будем излагать шесть видов сознания, действующих в сфере нечувственного:

1) после [благоприятного сознания], возникшего от усилия, - семь видов сознания; такое же сознание сферы получувственного, четыре - своей ступени, тренировки и нетренировки. Само неомраченно-нейтральное сознание возникает после шести видов сознания: от благоприятного сознания, возникшего от усилия и действующего в сфере получувственного, от трех своей сферы, за ис-

ключением возникшего как последствие кармы, тренировки и нетренировки;

2) после [благоприятного сознания], полученного от рождения, - семь видов сознания: четыре - своей ступени и омраченные из низших ступеней (два из сферы страстей и одно из сферы получувственного). Само оно возникает от четырех и только своей сферы;

3) после омраченно-нейтрального сознания - восемь видов: четыре - своей ступени, [благоприятные], возникшие от усилия, омраченно-нейтральное, действующее в сфере получувственного, и [два] омраченных, действующих в сфере страстей. Само оно возникает после десяти: четыре - своей ступени, [благоприятного] сознания, полученного от рождения, [неомраченно-нейтрального] пути осторожности и возникшего как последствие кармы сферы страстей и сферы получувственного;

4) после [неомраченно-нейтрального] сознания, возникшего как последствия кармы, - шесть видов: за исключением возникшего от усилия, три - своей сферы и три омраченных низших сферы. Само оно - после четырех видов своей ступени;

5) после сознания тренировки - шесть видов сознания: благоприятное, возникшее от усилия всех трех сфер бытия; благоприятное, полученное от рождения; действующее в сфере страстей, тренировки и нетренировки. Само оно возникает от четырех видов: трех благоприятных, возникших от усилия, и от тренировки;

6) после сознания нетренировки - пять видов сознания: как в случае сознания тренировки без сознания тренировки. Само оно - от пяти видов: от трех благоприятных, возникших от усилия, тренировки и нетренировки.

Почему после [благоприятного] сознания, возникшего от усилия, при возникновении [неомраченно-нейтрального] сознания, возникшего от кармы, пути осторожности и пребывания в работе, не бывает сознания, возникшего от усилия? Потому что через путь осторожности и пребывание в работе у них создается феноменальное бытие и через него - малая сила, что не соответствует понятию "возникшее от усилия" Сознание же выхода из Круга бытия, благодаря созданию [сил, препятствующих] феноменальному бытию, возникает после сознания, возникшего от усилия. Таким образом, от омраченных видов сознания не бывает сознаний, возникающих от усилий, вследствие несоответствия.

Но омрачение, благодаря правильному поведению, полностью истощается и от полученного полного знания [появляется сознание], возникающее от усилия.

[Благоприятное сознание], полученное от рождения, действующее в сфере страстей, будучи чистым, возникает после тренировки, нетренировки и [благоприятного сознания], возникающего от усилия в сфере получувственного. А вследствие отсутствия сил, создающих феноменальное бытие, оно не возникает.

После омраченного сознания, действующего в сфере получувственного, возникает [благоприятное сознание], полученное от рождения и действующее в сфере страстей, будучи чистым.

После [омраченного сознания], действующего в сфере нечувственного, не возникает [благоприятного сознания], действующего в сфере получувственного, благодаря своей нечистоте.

Внимание[287] бывает трех видов: I) внимание, [направленное] на частные признаки[288], то есть свойственные только этому рассматриваемому. Например, чувственное имеет признаком возможность причинять вред (зло) и т.п.; 2) внимание, направленное на общие признаки[289], - обладание шестнадцатью [признаками Истины]; 3) внимание, направленное на решимость[290]: при созерцании неприятного, [вхождении] в неизмеримость[291], освобождении от чувственного[292], базе подавления блеском[293], базе успокоения[294], [это все степени созерцания].

После этих трех видов внимания открывается Путь праведника.

В этом случае [одни] говорят, что созерцание неприятного и воспоминание о совместном[295] создают созерцание члена Бодхи (просветления). Но это не соответствует действительности. Другие говорят: "Именно после общего внимания открывается Путь праведника, а от него [Пути] - три вида внимания". В сутре ведь сказано: "Через укрощение мысли созерцанием неприятного, после общего внимания открывается Путь праведника". Поэтому неприятное и воспоминание о совместном создают созерцание члена Бодхи (просветления). Третьи же говорят: "После Пути праведника имеется только общее внимание".

Опираясь на ступени созерцания "без колебаний"[296] и прочие, вступают на истинное. После этих Путей открывается общее внимание, действующее в сфере страстей.

Опираясь на созерцание "без колебаний", получают сознание,

достаточное для архатства этой же ступени или действующее в сфере страстей.

Опираясь на базу "что ничего не существует", получают праведничество этой же ступени или ступени "кульминации бытия".

В сфере страстей - внимание трех видов: возникшее от слушания, возникшее от размышления и полученное при рождении.

В сфере получувственного - внимание также трех видов: возникшее от слушания, от сосредоточения и полученное от рождения. Возникшего от размышления нет.

В сфере нечувственного - внимание, возникшее от сосредоточения и полученное от рождения. [Таким образом, в соответствии со сферами, мы имеем 8 видов внимания - 3+3+2=8].

При этом, за исключением [внимания], полученного при рождении, после пяти видов внимания осуществляется Путь праведника, будучи основным при тренировке. После Пути осуществляется обладание [этим вниманием], полученным от рождения, действующим через очищение в сфере страстей.

Изложены 12 видов сознания. Сколько же приблизительно видов сознания получается от них?

73. Омраченных [сознаний] трех сфер -
Шесть, шесть и два получается. Благоприятных,
Возникших в сфере получувственного, - три.
Тренировки - четыре. У остальных - они же.

Омраченных [сознаний] трех сфер - шесть, шесть и два получается. Шесть сознаний: получение [сознаний] от необладания ими ранее. Шесть видов сознания, обладающих омрачением и действующих в сфере страстей:

1) благоприятное сознание, действующее в сфере страстей, возникшее после возвращения в [эту] сферу [из других сфер], и перерождение в этой сфере с корнями благоприятного благодаря сомнению; 2 и 3) неблагоприятное и омраченно-нейтральное сознание, возникшее после потери внутренней силы и возвращения в эту сферу из других сфер; 4) омраченно-нейтральное сознание, действующее в сфере получувственного; 5) омраченно-нейтральное сознание, действующее в сфере нечувственного, после потери внутренней силы; 6) сознание тренировки, действующее там же.

При сознании, обладающем омрачением и действующем в сфере получувственного, получается также шесть видов сознания:

1-4) неомраченно-нейтральное сознание, действующее в сфере страстей, и три вида его, действующих в сфере получувственного после возвращения в эту сферу из других сфер; 5-6) омраченно-нейтральное сознание, действующее в сфере нечувственного после потери внутренней силы и сознания тренировки.

При сознании, обладающем омрачением и действующем в сфере нечувственного, получается два вида омрачения: полученное после потери внутренней силы и сознание тренировки.

При благоприятном сознании, возникающем в сфере получувственного - три. При неблагоприятном сознании, действующем в сфере получувственного, получается три вида сознания: само благоприятное своей сферы и неомраченно-нейтральное, действующее в сферах страстей и получувственного.

При сознании тренировки - четыре: само сознание тренировки, неомраченно-нейтральное сферы страстей и получувственного при полном отделении страстей этих сфер через Путь праведника и благоприятное сознание сферы нечувственного.

У остальных - они же. Сознания, о которых не говорилось, следует рассматривать как получение их самих.

По мнению некоторых, не делая различия по сферам, можно сказать, что при омраченном сознании получается девять видов сознания разных сфер, при благоприятном - шесть, при нейтральном - тоже. О благоприятном сознании следует сказать [еще раз].

Корни благоприятного, благодаря правильному воззрению, дают после перерождения неомраченно-нейтральные сознания, действующие в сфере страстей и получувственного (2). После получения сосредоточения - благоприятные сознания сфер получувственного и нечувственного (2). Время архатства при вхождении на Путь дает сознание тренировки и нетренировки (2).

Об остальном уже говорилось. Для того, чтобы это лучше понять, сложены стихи:

[Благоприятное] сознание получают
После возникновения [корней благоприятного],
уравновешенности духа,
Лишенности страстей, их упадка
И благоприятного перерождения.

Обстоятельства по условиям изложены. Вторая глава трактата о решающих факторах завершена.

Тибетский текст

རྒྱ་གར་སྐད་དུ་ཨ་སྒྲ་དྲུ་རྣ་རེ་གུ། ། བོད་སྐད་དུ་ཆོས་མངོན་པའེམཚོ་ཀྱི་ཚོགས་ལེའུ་བྱས་པ། ། འཕགས་དཔལ་གཞོན་ནུར་གྱུར་པ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །

1. གང་ཞིག་ཀུན་ལ་མྱུན་པ་གཏན་བཅོམ་ཞིང་།
ལེགོར་བའོ་འདམ་ལས་འཕྱོ་བ་དྲངས་མཛོད་པ།
དོན་བཞིན་སྟོན་པ་དེ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ནས།
ཆོས་མངོན་མཛོད་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་རབ་བཤད་བྱ། །

གང་ཞིག་ཀུན་ལ་མྱུན་པ་གཏན་བཅོམ་ཞིང་། འགོར་བའི་འདམ་ལས་འཕྱོ་བ་དྲངས་མཛོད་པ། དོན་བཞིན་སྟོན་པ་དེ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ནས་ཆོས་མངོན་མཛོད་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་རབ་བཤད་བྱ། ། བསྟན་བཅོས་ཐུབ་པའང་འདོད་པས་རང་གི་སྟོན་པའི་ཚེ་བའི་བདག་ཉིད་ཤེས་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་དེ་ལ་ཡོན་ཏན་བརྗོད་པ་སྟོན་དུ་འགྱོ་བའི་ཕྱག་འཚལ་བཀྲམ་མོ། གང་ཞེག་ཅེས་བྱ་བ་ནི། (2δδ3) ཤངས་ཀྱས་ཀྱས་ཁཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་དགང་དུ་ཐུས་ནས་སྒྲས་པའོ། འདིའི་འཁ་འདིས་མྱུན་པ་བཅོམ་པས་མྱུན་པ་བཅོམ་པའོ། ཐམས་ཅད་ལ་མྱུན་པ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་མྱུན་པ་གཏན་ལ་མྱུན་པ་གཏན་བཅོམ་པའོ། མི་ཤེས་པ་ནི་ཡང་དག་པའི་ཏོན་མཐོང་བ་ལ། (2δδ4) བཞེགས་སུ་གྱུར་པའི་ཕྱིར་མྱུན་པ་སྟེ། དེ་ཡང་ཤངས་ཀྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་གཉེན་པོ་བརྟེས་ནས་ཤེས་ཐུ་ཐམས་ཅད་ལ་ཕྱིར་མི་སྐྱེ་བའི་ཚོས་ཅན་དུ་གྱུར་པའི་ཕྱིར་གཏན་ལས་མྱུན་པ་སྟེ། དེའི་ཕྱིར་འདི་འི་ཀུན་ལ་མྱུན་པ་གཏན་བཅོམ་པའོ། ། དེ་རང་(2δδ5) ཤངས་ཀྱས་དང་ཉན་ཐོས་རྣམས་ཀྱང་ཆོག་ཤངས་པ་ཅན་ཀྱི་རྣོ་བས་པ་དང་ཐབ་པའི་ཕྱིར་ཀུན་ལ་མྱུན་པ་བཅོམ་པར་ཞེ་འདོད་ཡོན་པ་ཀྱིས་ཀྱང་ཆོག་ཅེས་དང་། དུས་ཤིན་ཏུ་བསྟལ་བ་དང་། དོན་རབ་ཏུ་དཀྲི་བ་མཐའ་ཡས་(2δδ6) པ་རྣམས་ལ་ཉེན་མོངས་པ་ཅན་མ་ཡིན་པའི་མེ་ཤེས་པ་ཡོད་པ་ཉིད་དོ། ། དེ་ལྟར་བདག་ལ་གནས་བསྟུན་པ་ཤེན་སྟེ་ཆོགས་པས་ཡང་དག་

པར་བསྟོན་པ་ནི། འཁོར་(2868) བའི་འདམ་ལས་འགྲོ་བ་དྲངས་ཤཱཀྱ་ལ། ཞེས་བྱ་བ་སྟེ། འཁོར་བ་ནི་འགྲོ་བ་ཀུན་ཏུ་ཆགས་པའི་ཞིན་ཡིན་པའི་སྡེར་དང་། བརྒལ་བར་དཀའ་བའི་ཕྱིར་འདམ་ལྟ་བུ་ཡིན་ཏེ། འགྲོ་བ་དེར་ཤིང་བསྒྲུབས་ཤེད་པ་ལ་བཅོམ་ལྡན་འདས་རྒྱས་བཙུ་བ་དང་ལྡན་པས་(2870) དམ་པའི་ཆོས་སྟོན་པའི་ཐུགཁ་བརྩང་བ་དག་གིས་སྐལ་བ་ཏེ་ལྟ་བ་ཞིན་དུ་དྲངས་སོ། དེའ་ཏེ་ལྟ་བ་ཞིན་ཤི་ཅི་ཤེས་པར་སྟོན་པས་ན་དོགས་སྟོན་པའོ། འདིས་ནི་འདི་ཀ་ཞན་ལ་ཕན་པ་བསྟན་པའི་ཐབས་སྟོན་ཏེ། དེ་ནི་སྟོན་པ་ན་ཡང་དག་པ(2872) ཏེ་ལྟ་བ་ཞིན་དུ་སྟོན་པས་འགོར་བའི་འདམ་ལས་འགྲོ་བ་དྲངས་ཀྱི་རྟུ་འཕྱལ་དང་། དམ་པ་ཐྱིན་པའི་མཐུས་ནི་མ་ཡིན་ནོ།། དེ་ལྟར་བདག་དང་གཞན་ལ་ཕན་པ་སྒྲུབ་པ་ལྟ་སྐྱེས་ཀྱང་ཆོས་པ་ལ་ཉན་པ་ཡང་ཐོས་པ་ནི་ཕྱིར་ཡང་ཐོས་པ་ཡིན་པ་དེ་ལ་ཤུགཁ་འཚལ་ནས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་མ་གོས་པ་བཏུད་ནས་སོ།།(2873) དོན་གཞིན་སྟོན་པ་དེ་ལ་ཤུགཁ་འཚལ་ནས་ཅི་ཞེག་བྱ་ཞེ་ན། བསྟན་བཅོས་རབ་བཤད་བྱ་ཞེས་བྱ་སྨོས་ཏེ། སྤྲོ་ཐ་འཆོལ་པས་ན་བསྟན་བཅོས་སོ།།བསྟན་བཅོས་གང་ཞེན། ཆོས་མངོན་མཛོད་ཅེས་བྱ་སྨོས་སོ།།ཆོས་མངོན་པ་ཞེས་བྱ་བའི་གང་ཞེ་ན།

(2874) 2. ཆོས་མངོན་ཤེས་རབ་དྲི་མེད་རྣམ་འབྱང་བཅས།
དེ་ཐོག་ཏུ་ཐུབ་དང་གང་དང་བསྟན་བཅོས་གང་།
འདིར་དེ་དོན་དུ་ཡང་དག་ཚུལ་ཐྱིར་རབ།
འདི་ཡི་གཞས་དེ་ཡིན་པས་ཆོས་མངོན་མཛོད།།

ཆོས་མངོན་ཤེས་རབ་དྲི་མེད་རྣམ་འབྱང་བཅས། ཞེས་བྱ་སྟེ། དེ་ལ་ཤེས་རབ་ཅེས་བྱ་བ་ནི།། ཆོས་རྣ་ཏུ་རྣམ་པར་འཇུད་པའོ།། དྲི་མེད་ཅེས་བྱ་བ་ནི་གང་ཟག་ལ་མེད་པའི།(2875) སྲུང་པོ་ལྟ་པོ་ལ་ཆོས་མངོན་པ་ཞེས་བསྟན་པར་འགྱུར་རོ།། རེ་ཞིག་འདི་ནི་དོན་དམ་པའི་ཆོས་མངོན་པའོ།། བརྟུན་པོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི། དེ་ཐོག་བྱའི་ཐྱིར་གང་དང་བསྟན་བཅོས་གང་ཞེས་བྱ་བ་སྟེ། གང་དང་

ཞེས་བྱ་བ་ནི་སྒོམ་པ་དང་བསམས་པ་དང་བསྒོམས་པ་ལས་(২৮৬)སྐྱང་བའི་ཤེས་རབ་ཐང་རབ་པ་དང་བཅས་པ་དང་། སྐྱེས་ནས་སྒོམ་པ་རྣམས་ལ་འཕྱང་བ་དང་བཅས་པའོ།། བསྟན་བཅོས་ཐང་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དེ་ཡང་ཐང་རག་ཤེད་པའི་ཤེས་རབ་ཐོག་པར་རྒྱ་བའི་སྤྲིར་དེའི་ཚོགས་སུ་བྱུར་བས་ཚོས་མངོན་པ་ཞེས་བྱའོ། ཅས་པའི་ཚིག་ཏུ་(২৮৮)རང་གི་མཚན་ཉིད་འཛིན་པའི་སྤྲིར་ཚོས་ཏེ། དེ་ལྟ་བས་ན་འདི་ནི་དོན་དམ་པའི་ཚོས་སྐྱབས་ལས་འདས་པའམ། ཚོས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་ལ་མངོན་དུ་ཕྱོགས་པའི་སྤྲིར་ཚོས་མངོན་པའོ།། ཚོས་མངོན་པ་བཤད་ཟིན་ཏོ། བསྟན་བཅོས་འདི་ཟི་ལྟར་ཚོས་མངོན་པའི་མཇུག་(২৮৯)ཡིན་ཞེ་ན། འདིར་དེ་དོན་དུ་ཡང་དག་ཚུད་ཞིར་རབ། འདི་ཡི་གནས་དེ་ཡིན་པས་ཚོས་མངོན་མཇུག་ཅེས་བྱ་བ་སྨོས་ཏེ། ཚོས་མངོན་པའི་བསྟན་བཅོས་ཞེས་བྱ་བ་དེ་ཇི་ལྟར་གཅིས་རྣམས་དོན་དུ་འདིར་ཚུད་དེ། དེ་ལྟ་བས་ན་བསྟན་བཅོས་འདི་ནི་མཇུག་ལྟ་སྟུ་ཡིན(২৮৫)ནོ།། ཡང་ན་དེ་ལས་འདི་ཤུང་བས་ཚོས་མངོན་པ་དེ་བསྟན་བཅོས་འདིའི་གནས་ལྟ་བུ་ཡིན་ནོ།། དེའི་ཤིར་ཚོས་མངོན་པ་དེ་ཉིད་འདིའི་མཇུག་ཡིན་ཏེ། དེ་ལྟ་བས་ན་བསྟན་བཅོས་འདི་ནི་ཚོས་མངོན་པའི་མཇུག་ཡིན་ནོ།། ཡང་ཅིའི་ཤིར་ཚོས་མངོན་པ་བསྟན། འདི་དང་(২৮৪)པོ་ཉིད་དུ་སྐས་བསྟན་ན། འདི་ལྟར་སློབ་དཔོན་ཚོས་མངོན་པའི་མཇུག་བཅད་པར་གྱུར་ཞེན།

3. ཚོས་རྣམས་རབ་ཏུ་འཇུང་མེད་པར་ཉེན་མོངས་རྣམས།
ཐང་ཤིར་ཉེ་བར་ཞི་བར་ཐུ་བའི་ཐབས་མེད་ཅེ།
ཉེན་མོངས་པས་ཀུང་འཇིག་རྟེན་གྱིད་མཚོ་འདིར་(২৮৭)འཁྱམས་ཏེ།
དེ་བས་དེ་ཤིར་འདི་ནེ་སྐྱོབ་བས་གསུངས་ས་ལེ།

ཚོས་རྣམས་རབ་ཏུ་འཇུང་མེད་པར་ཉེན་མོངས་རྣམས། ཐང་ཤིར་ཉེ་བར་ཞི་བར་ཐུ་བའི་མེད་ཅེ་ལ། ཉེན་མོངས་པས་ཀུང་འཇིག་རྟེན་གྱིད་མཚོ་འདིར་(২৮৭)འཁྱམས་ཏེ། དེ་བས་དེ་ཤིར་འདི་ནེ་སྐྱོབ་པས་གསུངས་ས་ལ། ཞེས་བྱ་བ་སྨོས་ཏེ། ཐང་གི་ཤིར་ཚོས་

རྣམས་རབ་ཏུ་རྣམ་པར་འཇེད་པ་མེད་པར་ཉོན་མོངས་པ་ཉེ་བར་ཞི་བའི་ཐབས་མེད་ལ། ཉོན་མོངས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཉང་འཇིག་རྟེན་འཁོར་བའི་རྒྱ་མཚོ་ཆེན་པོ་འདིར་(২৭৪5) འཁྱམས་པར་ཞུགས་པ་དེའི་སྒྲིབ་ཆོས་རྣམས་རབ་ཏུ་རྣམ་པར་ཞེད་པར་འདོད་པ་དེའི་དོན་དུ་སྦྱོར་པ་སངས་རྒྱས་ཐམོའམ་ལྷན་འདས་ཀྱིས་ཆོས་མངོན་པ་གསུངས་ཤེ་ལེ།ཆོས་མངོན་པ་གསུངས་ཤིང་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལ་ཡང་དག་པར་ཞུགས་ཤེ་ན། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་(২৭৪6)རྣམས་ན་རེ། དེ་ནི་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཤེལ་བུར་བཤད་ཁ། གཙོ་བ་ཀ་ཏྱའི་བུ་ལ་སོགས་པས་བསྟན་ནས་བཞིག་སྟེ། འགྲོ་བ་ཆོས་སྒྲིབ་ཀྱིས་ཆེད་དུ་བརྟེན་པའི་ཕྱེ། སྟེ་ཚེའི་དུས་པ་བཞིན་དེ་ཤེར་རོ།། གང་དག་ཆོས་མངོན་པ་བསྟན་པས་རབ་ཏུ་རྣམ་པར་(২৭৪৭) དཔྱེ་བར་ཐུ་བའི་ཆོས་དེ་དག་ཀྱང་གང་ཞེ་ན།

4.རིག་བཅས་རིག་པ་མེད་ཆོས་རྣམས།
ལམ་མ་གཏོགས་པའི་འདུས་བྱས་རྣམས།
རིག་བཅས་གང་ཕྱིར་དེ་དག་ལ།
རིག་རྣམས་ཀུན་ཏུ་རྒྱས་པར་འགྱུར།

རིག་བཅས་རིག་པ་མེད་ཆོས་རྣམས། ཞེས་བྱ་བ་སྨོས་ཏེ། འདི་ནི་ཆོས་རྣམས་ཐམས་ཅད་མདོར་བསྡུས་ཏེ་བསྟན་པའོ།། དེ་ལ་རིག་པ་དང་བཅས་པའི་ཆོས་རྣམས་གང་ཞེ་ན། ལམ་མ་གཏོགས་པའི་འདུས་བྱས་(২৪০1)རྣམས། རིག་བཅས་ཞེས་བྱ་སྟེ། ལམ་ཀྱི་བདེན་པ་མ་གཏོགས་པ་འདུས་བྱས་ཀྱི་ཆོས་གཞན་རྣམས་ནི་རིག་བཅས་པ་དང་བཅས་པ་དག་གོ།། ཅིའི་སྒྲིར་ཞེ་ན། གང་ཕྱིར་དེ་དག་ལ། རིགས་རྣམས་ཀུན་ཏུ་རྒྱས་པར་འགྱུར། ཞེས་བྱ་བ་སྟེ། འཕགས་པ་(২৪০2) དང་ལམ་གྱི་བདེན་པ་ལ་དམིགས་པས་ཀུང་རིག་པ་སྟེ་བར་ནི་འཕགས་མེད་ཀྱི་དེ་གཞི་ལ་རྒྱས་པར་མི་འགྱུར་བས་དེ་གཞི་ཞེས་པ་ཐམས་ཅད་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་མེད་དོ།།ངེ་ལྟར་རྒྱས་པར་མི་འགྱུར་བ་དེ་ནི་ཉོན་ཞས་པ་རྣམས་བསྟན་པ་ཉིད་དུ་ཟཕལ་བ་མེད་དོ།།ངེ་ལྟར་རྒྱས་པར་ཐྱོའོ།།རིག་པ་

དང་(28a3) བཅས་པ་དག་བསྙད་རེབ་ཏོ།། རག་པ་ཅེད་པ་རྣམས་གང་ཞེ་ན།

5. རྟག་ཅེད་ལམ་གྱི་བདེན་པ་དང་།
འདུས་མ་བྱས་རྣམ་གསུམ་ཡང་སྟེ།
ནམ་མཁའ་དང་རེ་འགོག་པ་གཉིས།
དེ་ལ་ནམ་མཁའ་མེ་སྐྱེ་བ་ལ།།

རྟག་ཅེད་ལམ་གྱི་བདེན་པ་དང་། འདུས་མ་བྱས་རྣམ་གསུམ་ཡང་སྟེ། ཞེས་བྱའོ།།རྣམ་གསུམ་གང་ཞེ་ན། ནམ་མཁའ་དང་རེ་འགོག་པ་གཉིས། ཞེས་བྱ་བ་སྟེ། གཉིས་གང་ཞེ་ན། ལོ་ལོངྟ་(28a4) བརྟགས་པས་འགོག་པ་དང་། ལོ་ལོངྟ་བརྟགས་པ་མ་ཡིན་པས་འགོག་པ་སྟེ། དེ་ལྟར་ནམ་མཁའ་ལ་ལོགས་པ་འདུས་མ་བྱས་རྣམ་པ་གསུམ་ལོ་དེ་དང་། ལམ་གྱི་བདེན་པ་རེ་ཟག་པ་ཅེད་པའི་ཚོས་རྣམས་ཏེ། དེ་དག་ལ་ཟག་པ་རྣམས་རྟུལ་པར་འགྱུར་བ་ཅེད་པའི་ཕྱིར་རོ།།
(28a5) འདུས་མ་བྱས་རྣམ་པ་གསུམ་ལོ་བསྟན་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ལ་ནམ་མཁའ་མེ་སྐྱེ་བ་པ། ནམ་མཁའ་ནི་སྐྱེ་བ་ཅེད་པའི་རང་བཞིན་ཏེ་གང་ན་གཟུགས་ཀྱི་གེ་ཡོད་པའོ།

6. ལོ་ལོངྟ་བརྟགས་པས་འགོག་པ་དང་།
བྱལ་བ་ལོ་ཧོ་ལོ་ལོ་ཡིན།
སྐྱེ་ལ་གཏན་དུ་ཞེགས་ཕྱེད་པ།
འགོག་གཞན་ལོ་ལོངྟ་བརྟགས་མེད་པས།

ལོ་ལོངྟ་བརྟགས་པས་འགོག་པ་དང་། བྱལ་བའོ། གང་ཟག་པ་དང་ཐཚས་པའི་ཚོས་རྣམས་དང་བྱལ་བ་(28a6) དེ་ནི་ལོ་ལོངྟ་བརྟགས་པས་འགོག་པའོ།། སྐྱག་བསྟལ་ལ་ལོགས་པ་འཕགས་པའི་བདེན་པ་རྣམས་ལ་ལོ་ལོངྟ་བརྟགས་པ་སྟེ། ཅེས་རབ་ཏུ་ཕྱེ་བ་གོ།། དེས་བྱོབ་པར་ཕྱ་

བའི་འགོག་པ་ནི་སོ་སོར་བརྟགས་པས་འགོག་པའོ། བར་ཀྱི་ཚིག་མེ་མཚན་བར་ཐུ(২৪৩৮)བ་སྟེ། དཔེར་ན་བ་ལང་དག་དང་ཕྲན་པའི་ཤིང་རྣ་ལ་བ་ཙང་གི་ཤིང་རྣ་ཞེས་ཀྱ་བ་ཡུ་བའོ། ཅི་རིག་པ་དང་བཅས་པའི་ཚོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སོ་སོར་བརྟགས་པས་འགོག་པ་གཅིག་ཏོ་ནས་ཞེན། སྒྲས་པ། མ་ཡིན་ནོ། འོན་ཏེ་ཡུ་དུ་ཞེན། སོ་ཙོ་ཙོ་ཙོ་ཡིན། ཕྲེ་བ(২৪৪১)བའི་རྟོས་རྣམས་ངེ་སྐེད་པ་བྱེལ་བའི་རྟགས་རྣམས་དེ་ཉིད་དོ། དེ་ཡུ་མ་ཡིན་ན་ཐུག་གཙུལ་མཐོང་བས་སྐང་བར་ཀྱ་བའི་ཉེན་མོངས་པའི་འགོག་པ་མངོན་དུམ་དུ་བྱས་པས་ཉོན་མོངས་པ་ཐམས་ཅད་འགོག་པ་མངོན་དུམ་ཐོབ་པར་ཐལ་བར་འགྱུར་རོ། དེ་ཡུ་མ་ཡིན་ན་ཡུག་(২৪৪২)མའི་གཉེན་པོ་བསྒོམ་པ་དོན་མེད་པར་འགྱུར་རོ། འོན་འགོག་པ་ནི་འདུ་བམ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བམད་པ་འདིའི་དོན་ཇི་ཡུ་བུ་ཡིན་ཞེན། ཚོག་དེའི་དོན་ནི་ཞེ་འདི་འདུ་བའི་རྣ་ཁུག་ཡང་མ་ཡིན་ལ། འདི་ཡང་གང་གི་འདུ་བའི་རྣ་ཁུ་ཡང་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བྱའོ། འདི་ལ་འདུ་བ་གང་ཡང་མེད(২৪৪৩)དོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་མ་ཡིན་ནོ། སོ་སོར་བརྟགས་པས་འགོག་པ་བམད་ཟིན་ཏོ། སྒྲ་ལ་གཏན་དུ་བགེགས་བྱེད་པ། འགོག་གཞན་སོ་སོར་བརྟགས་མེན་བས། ཚོས་མ་ངེངས་པ་རྣམས་སྒྲ་བ་ལ་གཏན་དུ་བགེགས་ལུ་བྱུར་པ་བྱལ་བ་ལས་གཞན་པའི་འགོག་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི(২৪৪৪)སོ་སོར་བརྟགས་པ་མ་ཡིན་པས་འགོག་པ་སྟེ། འདི་སོ་སོར་བརྟགས་པས་འཇོག་པ་ནི་མ་ཡིན་ནོ། འོན་ཏེ་ཞེན། རྟེན་མ་ཚང་བ་ལས་རྟོག་པ་སྟེ། དཔེར་ན་མིག་དང་ཡིད་གཟུགས་གཅིག་ལ་ཡེངས་པའི་གཟུགས་ག་ཞན་པ་རྣམས་ཤུ་དང་དུ་དང་རོ་དང་རེག་ཕྱ་གང་ཡིན(২৪৪৫)པ་དག་ནི་འདས་པར་འགྱུར་ལ། དེ་དག་ལ་དམིགས་པའི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཚོགས་ལྟ་བུ་དག་ནི་ཡང་སྐྱེ་བར་ཡང་མེ་ནུས་ཏེ། དེ་དག་འདས་པའི་ཡུལ་ལ་དམིགས་པའི་ཉན་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། དེའི་ཕྱིར་དེ་དག་གི་ཙོ་སོར་བརྟགས་པ་མ་ཡིན་པས་འགོག་པ་དེ་ནི་རྟེན(২৪৪৬)མ་ཚོང་བས་འཕྲོ་བོ།།འདི་སྐད་བཞེར་འགྱུར་ཏེ། གང་དག་གིས་སོ་སོར་བརྟགས་པས་འགོག་པ་ཙོ་ནི་འཕྲོ་བ་འི་ཚོས་དེ་དག་ཀྱང་ཡོད་དེ།། འདི་ཡུ་སྟེ། ཟག་པ་དང་བཅས་པ་འདས་པ་དང་ར་ཡུར་འཕྱང་བའི་ཚོས་ཅན་རྣམས་ཀྱི་ཡུ་བུའོ། གང་དག་གིས་སོ་སོར(২৪৪৮)བརྟགས་པ་

མ་ཡིན་པས་འགོག་པ་ཁོ་ན་འཛིན་པ་ཡང་ཡོད་དེ། འདི་ལྟ་སྟེ། རག་པ་མེད་པའི་འདུས་བྱས་མེ་སྐྱེ་བའི་ཚེས་ཅན་རྣམས་ཀྱི་ལྟ་བུའོ། གང་དག་གིས་གཉི་ག་འཛིན་པ་ཡང་ཡོད་དེ། འདི་ལྟ་སྟེ། རག་པ་དང་བཅས་པ་མེ་སྐྱེ་བའི་ཚེས་ཅན་རྣམས་ཀྱི་ལྟ་བུའོ།(29a1) གང་དག་གིས་གཉི་ག་མི་འཛིན་པ་ཡང་ཡོད་དེ། འདི་ལྟ་སྟེ། རག་པ་མེད་པ་འདས་པ་དང་དུ་ལྡོར་བྱུང་བའི་ཚེས་ཅན་རྣམས་ཀྱི་ལྟ་བུའོ། འདུས་མ་བྱས་རྣམ་པ་གསུམ་བཤད་ཟིན་ཏོ། ལམ་མ་གཏོགས་པ་འདུས་བྱས་རྣམས། རག་བཅས(29a2)ཞེས་གང་སྨོས་པའི་འདུས་བྱས་དེ་དག་གང་ཞེ་ན།

དུ་ འདུས་བྱས་ཚོས་རྣམས་དེ་དག་ཀྱང་།
གཟུགས་ལ་སོགས་པའི་ཕྱུང་པོ་ ལྔ ।
དེ་དག་ཉིད་དུས་གཏམ་གཞི་དང་ ।
དེས་པར་འཐུང་བཅས་གཞི་དང་བཅས།

འདུས་བྱས་ཚོས་རྣམས་དེ་དག་ཀྱང་། གཟུགས་ལ་སོགས་པའི་ཕྱུང་པོ་ལྔ། གཟུགས་ཀྱི་ཕྱུང་པོ་དང་། འདུ་ཤེས་ཀྱི་ཕྱུང་པོ་དང་། འདུ་བྱེད་ཀྱི་ཕྱུང་པོ་དང་། རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཕྱུང་པོ་ཞེས་བྱ་བ་དུ(29a3)དག་ནི་འདུས་བྱས་ཀྱི་ཚོས་རྣམས་སོ། རྒྱུན་རྣམས་འདུས་ཤིང་ཕྱད་ཙམ་བྱས་པ་དག་ནི་འདུས་བྱས་རྣམས་ཏེ། རྒྱུན་གཅིག་གིས་བསྡུད་པ་ནི་འགའ་ཡང་མེད་དོ། དེ་དང་རྗེས་མཐུན་པའི་ཕྱིར་མ་འོངས་པ་དག་ལ་ཡང་མེ་འགལ་ཏེ། འོ་མ་དང་ཤིང་བཞིན་ནོ།། དེ་དག་ཉིད་དུས་གཏམ(29a4)གཞི་དང་། དེས་ཡང་འཐུང་བ་གཞི་དང་བཅས། དེ་དག་ཉིད་ནི་འདུས་བྱས་ཀྱི་ཚོས་རྣམས་སོ། སོང་བ་དང་འགྲོ་བ་དང་འགྲོ་བར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རབ། མི་རྟག་་་པ་ཉིད་ཤེས་ན་བའི་ཕྱིར་དུས་རྣམས་སོ། གཏམ་ནི་དག་གོ། དེའི་གཞི་ནི་མིང་སྟེ། དོན་དང་བཅས་པའི་གཞི་སྣོས(29a5)པའི་ཕྱིར་ན་འདུས་བྱས་ན་གཏམ་ཀྱི་གཞི་ཞེས་བྱའོ། དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ན་རབ་ཏུ་བྱེད་པ་ལས། གཏམ་ཀྱི་གཞི་རྣམས་ནི་ཁམས་བཅོ་བརྒྱད་ཀྱིས་བསྡུས་སོ་ཞེས་འཐུང་བའི་གཞུང་དང་འགའ་བར་འགྱུར་རོ། གཞོན་མི་ཟ་བར་འཐུང་བ་ནི་དེས་པར་འཐུང་བ་སྟེ།

འདུས་ཐུས་ཐམས་(2904) ཅཱ་ཀྱི་མྱུ་ངན་ལས་འདས་པའོ། དེ་འདི་དག་ལ་ཡོད་ཚས་ངེས་པར་འགྱུང་བཅས་དག་གོ། རྒྱུ་དང་བཅས་པའི་ཕྱིར་གཞི་དང་བཅས་པ་དག་སྟེ། ཤེ་བག་ཏུ་སྣུ་བ་རྣམས་ན་རེ། གཞི་ཞེས་བྱ་བའི་སྒྲ་ནི་རྒྱུའི་ཚིག་ཡིན་ཞེས་སོ། དེ་ལྟར་ན་དེ་དག་ཞེའུས་ཐུས་ཀྱི་ཚོས་རྣམས་གྲངས་(2905)ཡིན་ནོ། ཡང་འདུས་ཐུས་དེ་དག་ཉིད། གང་དག་ཟག་བཅས། ཉེར་ལེན་པའི་ཕུང་པོ་དེ་དག །འདིས་ཅི་ཞེག་གྱུ་བར་འགྱུར་ཞེ་ན॥

8. གང་དག་ཟག་བཅས་ཉེར་ལེན་པའི།
ཕུང་པོའང་དེ་དག་འཕྲོ་བཅས་ཀྱང་།
སྐྱེ་གསུམ་ལ་ཀུན་འབྱུང་འཇིག་རྟེན་དང་།
ལྡན་གཞས་ཕྱིད་པའང་དེ་དག་ཡིན ॥

གང་དག་ཟག་བཅས་ཉེར་ལེན་པའི་ཕུང་པོའང་དེ་དག॥ འདིས་ཅི་ཞེག་ཀྱུ་བར་འགྱུར་ཞེན། ཉེ་བར་ལེན་པའི་ཕུང་པོ་ཕྱི་གང་དག་ཡིན་པ་དེ་དག་ནི་ཕུང་པོ་ཡང་ཡིན་ནོ॥ ཕུང་པོ་དག་ཏོ་ན་ཡིན་ལ་ཉེ་བར་ལེན་པའི་ཕུང་པོ(2906)མ་ཡིན་པ་དག་ཀྱང་ཡོད་དེ། འདུ་ཤེད་ཟག་པ་མེད་པ་རྣམས་སོ॥ དེ་ལ་ཉེ་བར་ལེན་པ་དག་ནི་ཉོན་མོངས་པ་རྣམས་སོ॥ དེ་དག་ཁམས་ཐུང་བའི་ཕྱིར་ཉེ་བར་ལེན་པའི་ཕུང་པོ་སྟེ། དཔེར་ན་རྒྱ་དང་ལོག་མའི་མེ་བཞིན་པའམ། དེ་དག་ལ་རག་ལྷས་པའི་ཕྱིར་རྒྱལ་པོའི་མེ(2907)བཞིན་ནོ॥ ཡང་ན་དེ་དག་ལས་ཉེ་བར་ལེན་པ་རྣམས་འཐུང་བས་ཉེ་བར་ལེན་པའི་ཕུང་པོ་རྣམས་ཉེ། མེ་ཉོག་དང་འབྲས་བའི་ཤིང་ཕྲོན་པ་བཞིན་ནོ॥ ཟག་པ་དང་བཅས་པའི་ཚོས་དེ་དག་ཉིད། འཕྲོ་བཅས་ཀྱང་ཞེས་བྱའོ॥ འཕྲོ་པ་ནི་ཉེ་མོངས་པ་རྣམས་སྟེ། བདག་དང་གཞན་གནོད་(2908)པའི་ཕྱིར་རོ། དེ་དག་གིས་རྒྱས་པར་བྱས་པའི་ཕྱིར་འཕྲོ་བཅས་དག་སྟེ། ཟག་པ་དང་བཅས་པ་བཞིན་ནོ॥ ཕྱག་བསྐལ་ཀུན་འབྱུང་འཇིག་རྟེན་དང་། ལྡན་གཞས་ཕྱིད་བའང་དེ་དག་ཡིན॥(འཕགས་པ་རྣམས་པ་མི་མཐུན་པའི་ཕྱིར་ཕྱག་བསྐལ་ལོ॥ འདི་ལས་ཕྱག་བསྐལ་ཀུན་(2909)

འགྲུང་བས་གྲུན་འགྲུང་བའོ། འཇིག་པས་ན་འཇིག་རྟེན་ནོ། འདི་ལ་ཡུ་བས་རྒྱས་པར་འགྲུར་བའི་སྐོ་ནས་ཐགས་པས་ན་ཡུ་བའི་གནས་སོ། འགྲུང་བས་ན་ལྷད་པ་སྟེ། དེ་ཡུར་ན་འདི་དག་ནི་ཟག་པ་དང་བཅས་པའི་ཚོགས་རྣམས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་དོན་དང་མཐུན་པ་དག་གོ།།

(2985) གཟུགས་ལ་སོགས་པ་ལྔང་གོ་ཡུ། ཞེས་སྨྲས་པ། དེ་ལ།

9.གཟུགས་ནི་དབང་གོ་ཡུ་དང་དོན།
ཡུ་དང་རྣམ་རིག་སྟེད་མེན་ཉིད།
དེ་དག་རྣམས་ཀྱི་ རྣམ་ཤེས་ རྟེན།
མིག་ལ་སོགས་གཟུགས་དང་བ་རྣམས།

གཟུགས་ནི་དབང་གོ་ཡུ་དང་དོན།ཡུ་དང་རྣམ་རིག་སྟེད་མེན་ཉིད།། དབང་གོ་ཡུ་གོ་མིག་དང་རྣ་བ་དང་། སྣ་དང་། ལྕེ་དང་། ལུས་ཀྱི་ དབང་གོ་རྣམས་དང་། དོན་ཡུ་གོ་མིག་ལ་སོགས་པ་རྣམས་དེ་དག་ཉིད་ཀྱི་ ཡུལ་ གང་དག་ཡིན་པ་ (2986) གཟུགས་དང་། སྒྲ་དང་། དྲི་དང་། རོ་དང་། རེག་བྱ་རྣམས་དང་། རྣམ་པར་རིག་སྟེད་མ་ཡིན་པ་སྟེ་ དེ་སྐྱེད་ཅིག་ནི་གཟུགས་ཀྱི་ཕུང་པོའོ།། དེ་ལ་ གཟུགས་ལ་སོགས་པ་འདི་ དག་སྡོམ་པ་ གང་དག་ཡིན་པ། དེ་དག་རྣམས་ཀྱི་རྣམ་ཤེས་རྟེན། མིག་ལ་སོགས་ གཟུགས་དང་བ་རྣམས།(2987) གཟུགས་དང་། སྒྲ་དང་། དྲི་དང་། རོ་དང་། རེག་བྱའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་རྣམས་ཀྱི་ རྟེན་དུ་སྐྱུར་པ་ གཟུགས་དང་བའི་ བདག་ཉིད་ཡུ་གོ་གང་དག་ཡིན་པ་དེ་དག་ནི་ གོ་རིམས་ བཞིན་དུ་མིག་ དང་། རྣ་བ་དང་། སྣ་ དང་། ལྕེ་ དང་། ལུས་དག་ཡིན་པར་རིག་བར་བྱ་སྟེ། བཅོམ་ལྡན་འདས་(30a1)ཀྱིས་ངོ་སྐད་དུ། དག་སྒོང་མིག་ནི་དག་གི་སྟེ་མཚེད་དེ། འཕྱུང་བ་ཚེན་གོ་བཞི་དག་ རྒྱུ་ རྐྱེན་ཐ་ གཟུགས་དང་བའོ་ཞེས་ རྒྱས་པར་གསུངས་པ་ལྟ་བུའོ།། ཡང་ན་མིག་ལ་སོགས་པ་འདི་ དག་སྒོས་པ་ གང་དག་ཡིན་པ། དེ་དག་རྣམས་ཀྱི་རྣམ་ཤེས་རྟེན། མིག་ལ་(30a2) སོགས་ གཟུགས་དང་བ་རྣམས། མིག་ གི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ལ་སོགས་

པའི་རྣེབ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བྱ་བའི་ཐ་ཚིག་སྟེ། དེ་ལྟར་བསད་ན་རག་ཏུ་སྲེད་པ་ལས། མི་གཙང་ནོ་གང་ཞེ་ན། མི་གཙ་གི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་རྟེན་གཟུགས་དང་བའི་ཞེས་རྒྱུས་པར་འགྱུར་གྱི་གཞུང་དང་ཡང་(30a3)མཐུན་པར་འགྱུར་རོ། དབང་པོ་ལྔ་དག་བསད་ཟེན་ཏེ། དོན་ལྔ་བསད་པར་བྱ་སྟེ། དེ་ལ་རེ་ཞེག།

10. གཟུགས་རྣམ་གཉིས་དང་རྣམ་ཤེས།
ཤ་ཁྲ་ནི་རྣམ་པ་བརྒྱད་ཡིན་ཏེ།
རོ་ནི་རྣམ་དུག་དྲི་རྣམ་བཞི།
རེག་བྱ་བཅུ་གཅིག་བཤགས་ཤིད་དོ།།

གཟུགས་རྣམ་གཉིས་དང། ཁ་དོག་དང་ དབྱིབས་སོ། དེ་ལ་ཁ་དོག་ནི་རྣམ་པ་བཞི་སྟེ། སྔོན་པོ་ལ་སོགས་པའོ། གཞན་དག་ནི་དེའི་བྱེ་བྲག་གོ། དབྱིབས་ནི་རྣམ་པ་(30a4) བརྒྱད་དེ། རིང་པོ་ལ་སོགས་པ་རྣམ་ཤེས་ལེ་པ་མ་ཡིན་པ་ལ་ཐུག་པའོ། ཡང་གཟུགས་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད་དེ་ནི། རྣམ་པ་ཉི་ཤུ་ཞེས་བྱ་སྟེ། འདི་ལྟ་སྟེ། སྔོན་པོ་དང་། སེར་པོ་དང་། དམར་པོ་དང་། དམར་པོ་དང་། རིང་པོ་དང་། ཐུང་ངུ་དང་ལྷུམ་པ་དང་། ཉེ་མོ་དང་། མཐོན་(30a5) པོ་དང་། དམའ་བ་དང་། ཤུ་ལེ་བ་དང་། ཤུ་ལེ་བ་མ་ཡིན་པ་དང་། ཕྱེན་དང་། དུ་བ་དང་རྡུལ་དང་། ཆུ་རྒྱུད་དང་། ཞིབ་མ་དང་། ཉི་མ་དང་། སྣང་བ་དང་། མུན་པའོ། ཁ་ဓིག་ནི་ཁམ་མཁའ་ལ་ཁ་དོག་གཅིག་དང་རྣམ་པ་ཉི་ཤུ་ཁ་ဓིག་ཅུ་འདོན་ཏོ།། དེ་ལ་ཤུ་ལེ་བ་ནི་དབྱིབས་(30a6) མཉམ་པའོ།། ཤུ་ལེ་མ་ཡིན་པ་ནི་དབྱིབས་མི་མཉམ་པའོ།། ཤ་ཁྲ་ནི་ལྟོ་བུའོ།། ཉི་མ་ནི་ཉི་མའི་འོད་དོ།། སྣང་བ་ནི་བླ་བ་དང་སྐར་མ་དང་མེ་དང་སྨན་དང་ནོར་བུ་རྣམས་འོད་དག་གོ།། གྲིབ་མ་ནི་ཡང་ན་གཟུགས་རྣམས་སྣང་བའོ།། དེ་ལས་བབྱོག་པ་ནི་མུན་པའོ།། ཕྱོགས་(30a7)མ་ནི་བརྟ་ཕྱད་པར་སྣ་བས་རྣམ་པར་མ་ཕྱེ་བའོ།། གཟུགས་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད་ཁ་དོག་ཏུ་ཡོད་ལ་དབྱིབས་སུམེད་པ་ཡང་ཡོད་དེ། སྔོན་པོ་དང་། སེར་པོ་དང་། རྣམ་པོ་དང་། ཁྲིབམ་དང་། ཉི་མ་དང་། སྣང་བ་དང་། མུན་པ་ཞེས་བྱའོ། དབྱིབས་སུ་

ཡོད་ལ་ལ་དོག་(30ཐ1)ཏུ་ཨེད་པ་ཡང་ཡོད་དེ། རིང་པོ་ལ་སོགས་པའི་ཚོགས་ལྷུས་ཀྱི་རྣམ་པར་རིག་ཉིད་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་དོ། གཉི་ག་ཡོད་པ་ཡང་ཡོད་དེ། གཟུགས་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད་ལྔ་ག་མའོ། གཞན་དག་ན་རེ། སྐོན་པོ་ལ་སོགས་པ་དང་རིང་པོ་ལ་སོགས་པར་ཡོངས་སུ་ཆད་པར་སྣང་བས་ན་ཉི་མ་དང་(30ཐ2)སྣང་བ་ཙོ་ན་ལ་དོག་ཏུ་ཡོད་དོ་ཞེས་རེར་རོ།། དེ་ལྟར་ན་རྟགས་ཀྱི་ཕྱོགས་ཆོས་ཅན་ཡིན་ཏེ། ཡོད་པ་འདི་ནི་ཨེས་པའི་དོན་ཡིན་ཀྱི་ཡོད་པའི་དོན་ནི་མ་ཡིན་ནོ།། འོན་ན་ལུས་ཀྱི་རྣམ་པར་རིག་ཤེད་ལ་འང་བཟལ་བར་འགྱུར་རོ།། གཟུགས་ཀྱི་སྐྱེ(30ཐ3)མཆེད་བཤད་ཟིན་ཏོ།།སྐྲ་ནི་རྣམ་པ་བཅུད་ཡིན་ཏེ། ཟིན་པ་དང་མ་ཟིན་པའི་འགྱུང་བ་ཆེན་པོའི་རྒྱུ་ལས་ཐུང་བ་སེམས་ཅན་དང་། སེམས་ཅན་མ་ཡིན་པར་སྟོན་པ་སྟེ་རྣམ་པ་བཞིའོ།། དེ་ཡང་ཡིད་ཀྱི་འོད་ཟེར་བ་དང་ཡིད་ཀྱི་མི་ངོར་བའི་ཤེ་བྱ་གིས་རྣམ་པ་བརྒྱད་ཀྱི་(30ཐ4)དེ་ལ་ཟིན་པའི་འགྱུང་བ་ཆེན་པའི་རྒྱུ་ལས་ཐུང་བ་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ། ལག་པ་དང་རེག་གི་སྒྲ་ལྟ་བུའོ།། མ་ཟིན་པའི་འགྱུང་བ་ཆེན་པོའི་རྒྱུ་ལས་ཐུང་བ་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ། རླུང་དང་། ནགས་ཚལ་དང་། ཆུའི་སྒྲ་ལྟ་བུའོ།། སེམས་ཅན་དུ་སྟོན་པ་ནི་རིག་གི་རྣམ་པར་རིག་ཤེད་ཀྱི་སྒྲའོ།། (30ཐ5)གཞན་ནི་སེམས་ཅན་དུ་སྟོན་པ་མ་ཡིན་པའོ།། གཞན་དག་ན་རེ། མ་ཟིན་པའི་འགྱུང་བ་ཆེན་པོའི་རྒྱུ་ལས་ཐུང་བའི་སྒྲ་ཡང་ཡོད་དེ། དཔེར་ན་ལག་པའི་ཁ་དོག་དང་ཐུག་པ་ལས་སྐྱེས་པ་ལྟ་བུའོ་ཞེས་རེར་རོ། དེ་ནི་འདི་ལྟར་ཏོག་གི་རྣལ་ཕྱོགས་ཅན་ཏེ། ཁ་དོག་ཐུག་པ་ལས་ཐུང་བ་བཞི་(30ཐ6)ཚོན་གཡོས་རྣམ་ཐུས་པར་མི་འཛེར་བ་དེ་བཞིན་དུ་མི་འཛེར་བར་ཟུའོ།། སྒྲ་བཤད་ཟིན་ཏོ།། རོ་ནི་རྣམ་པ་དྲུག་ཅང་བ་དང་ལན་ཚྭ་དང་ཁ་བ་དང་། བསྐ་བའི་ཞེ་བྱག་གིས་སོ།། དྲི་རྣམ་པ་བཞི། དྲི་ངན་རྣམ་པ་གཉིས། དྲི་མཉམ་པ་དང་(30ཐ7)མི་མཉམ་པའི་སྟེང་རོ།། བསྟན་བཅོས་ལས་ནི་དྲི་ཞིམ་པ་དང་། དྲི་ངན་དང་དྲི་མཉམ་པའོ་ཞེས་རྣམ་པ་གསུམ་འབྱུང་ངོ།། རེག་བྱ་བཅུ་གཅིག་བཏགས་ཏེ་དོ།། རེག་བྱ་རྡོས་ཀྱི་རང་བཞིན་ནི་བཅུ་གཅིག་སྟེ། འབྱུང་བ་ཆེན་པོ་བཞི་དག་དང་། འཇམ་པ་ཉིད་དང་། (31ཀ1)རྩུབ་པ་ཉིད་དང་། ལྕི་བ་ཉིད་དང་། ཡང་བ་ཉིད་དང་། གྲང་ཟ་ཉིད་དང་། བཀྲེས་པ་དང་། སྐོམ་པའོ།། དེ་ལ་འབྱུང་བ་རྣམས་ནི་འོག་ནས་བཤད་པར་བྱའོ།། འཇམ་པ་ཉིད་ནི་མཉེན་པའོ། རྩུབ་

པ་ཉིད་ནི་རྒྱུད་རྒྱུད་པའོ། ཕྱི་པ་ཉིད་ནི་གང་གིས་དངོས་པོ་རྣམས་འཇལ་བར་བྱེད་(31a2)པའོ॥ བརྟེག་པ་ནི་ཡང་པ་ཉིད་དོ॥ གང་བ་ནི་དོ་བར་འདོད་པར་ཐེད་པའོ॥ བསྒོམ་པ་ནི་ཟས་འདོད་པར་བྱེད་པའོ॥ སྐོམ་པ་ནི་སྐོམ་འདོད་པར་ཐེད་པའོ॥ རྒྱུ་ལ་འཐས་ཏ་བཅས་བའི་ཚིར་ཏེ་དཔེར་ན།

ཟངས་རྒྱས་རྣམས་ནི་འཐུང་བ་བདེ།
ཚོས་བསྟན་པ་ཡང་བདེ་བའོ །
དགེ་འདུན་མཐུན་(31a3)པ་གདེ་བ་ཡིན།
མཐུན་པ་རྣམས་ནི་དགའ་ཐྲག་བདེ॥ ཞེས་ཐ་བ་བཞིན་ནོ॥

དེ་ལ་གཟུགས་ཁམས་ནི་བཅུས་པ་དང་སྐོམ་པ་མེད་དོ॥ ལྷ་ཀ་མ་ནི་ཡོད་དོ॥ གཉའ་ཤིང་དེ་ནི་ཚོས་རྗེ་རེ་ནས་མི་འཇལ་ཡང་བསགས་པ་དག་ནི་འཇལ་ལ॥ གཞོད་པར་ཐེད་པའི་ཀྱང་བ་མེད་(31a4)ཀྱི་ཕན་པར་ཐེད་པ་ནི་ཡོད་དོ་ཞེ॥ གང་འདི་གཟུགས་རྣམ་པ་མང་པོ་ཡིད་པ་དེ་ལ་རེས་འགའ་ནི་རྗོས་གཅིག་གིས་མེག་གི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་སྐྱེད་དེ། གང་གི་དེའི་རྣམ་པ་ཉེ་བྱག་ཏུ་གཅོད་པར་འགྱུར་བ་ནའོ॥ རེས་འགའ་ནི་མང་པོས་ཏེ། གང་གི་ཚེ་ཐེ་བྱག་ཏུ་གཅོད་པ་ན་(31a5)སྐེ། དཔེར་ན་ཐྲག་རིང་པོ་ཞེས་དམག་བཤམས་པའམས་པའམ། ཁོར་གཡེའི་ཚོགས་ཀྱི་ཁ་དོག་དང་དཔྱིད་ཀྱ་ཤ་ལ་ལྟ་བའི་ལྟ་བུའོ॥ རྣ་བ་ལ་གོ་གས་པའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ཡང་དེ་བཞིན་དུ་རིག་པར་ཐྱའོ॥ ལྟས་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ནི་ཁ་ཅིག་ན་རེ་ཤིན་ཏུ་ཤང་ན་འཐུང་བ་ཚེན་པོ་བཞི་དག་(31a6)དང་། འཇམ་པ་ཉིད་ལ་གོ་གས་པ་ག་ཅིག་དང་རེ་ག་ཐུ་ལྟས་སྐྱེད་དོ་ཞེས་རེར་རོ॥ གཞན་དག་ན་རེ། བཏུ་གཅིག་གོ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ཀྱང་སྐྱེད་དོ་ཞེས་རེར་རོ॥ དེ་ལྟ་ན་སྐྱི་ལ་དམིགས་པའི་ཕྱིར་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཚོགས་ལྟ་གོ་དག་སྐྱིའི་ཡུལ་ཅན་དུ་འཐྱར་ཀྱི། རང་གི་མཚན་(31a7)ཉིད་ཀྱི་ཡུལ་ཅན་ཁ་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན། འདི་དག་ནི་ཕ་མིག་ཅིག་ཀྱི་ཡུལ་ཅན་དུ་འདོད་ཀྱི། རྣ་ས་ཀྱི་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱི་ཡུལ་ཅན་དུ་ཡང་ཁས་ལེན་ཏེ། ཕྱི་དག་ཀྱི་ཡང་ཁ་ཅིག་ཅིག་ཏུ་ཤེས་པ་ཡིན་ནོ། འདི་དག་ཐུན་པར་ཐྱ་སྟེ། ལྟས་དང་ཕྱེའི་དབང་གི་གཉིས་ཅིག

ཅར་དུ་ཡུལ་འདི་ཐུང་ནས་རྣམ་པར་(3181)ཤེས་པ་གང་ཐུབ་སྟེ་ཞེ་ན། གང་གི་ཡུལ་ཤས་ཆེ་བའོ།། ཡུལ་མཉམ་པ་དང་ཐུབ་མཐའ་ལྷུའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ཐུབ་སྟེ། རྟ་བར་འདོད་པས་རྟུད་གཉད་པའི་རྒྱུ་རོ།། དབང་པོ་ལྔ་དང་། དེ་ལྔ་དང་། དེ་དག་ལ་ཇི་ལྟར་འཛིན་པ་ཡང་ཡཁད་ཟེའོ།། དེ་ལྟ་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་ཙམ་ཡིན(3182)པ་བསྟུད་པར་བྱ་བ་དེ་བརྗོད་པར་བྱ་སྟེ།།

11. གཡེངས་དང་སེམས་མེད་པ་ཡི་ཡང་།
དགེ་དང་མི་དགེ་རྗེས་འཐུལ་གང་།
འབྱུང་བ་ཆེ་རྣམས་རྒྱུར་བྱས་པ།
དེ་ནི་རྣམ་རིག་བྱེད་མིན་བརྗོད།།

གཡེངས་དང་སེམས་མེད་པ་ཡིས་ཡང་། དགེ་དང་མི་དགེའི་རྗེས་འཐུལ་གང་། འབྱུང་བ་ཆེ་རྣམས་རྒྱུར་བཅས་པ། དེ་ནི་རྣམ་རིག་བྱེད་མིན་བརྗོད།། སེམས་གཡེངས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ལས་གཞན་རྒྱུར་ཡོད་ཀྱི་སེམས་ཀྱི་ཡང་ཡིན་པའོ།། སེམས་མེད་(3183)པའི་ཡང་ཞེས་བྱ་བ་ནི་འདུ་ཤས་མེད་པ་དང་། འཕྲོ་གཏོང་བའི་སྐྱོམས་པར་འཇུག་པའི་ཡང་ཡིན་པའོ། ཡང་ཞེས་བྱ་བའི་སྒྲས་ནི་ མ་གཡེངས་པ་སེམས་དང་བཅས་པའི་ཡང་ཡིན་ནོ་ཞེས་བྱ་བར་མངོན་པར་བརྗོད་པའོ།། དགེ་དང་མི་དགེ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དགེ་ལེགས་ཉེས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་ཀྱི་ཕྱིར།། རྗེས་འཐུལ་གང་ཞེས་བྱབ་ཀྱི་རྒྱུ་ཉོ། ཐོག་མར་ཕྱི་རྒྱུ་ཡང་འདི་ལྟ་སྟེ་ཉོན་པ་ཐུབ་པ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ཀྱི་ཐུགས་རྗེ་བྱ་བའི་ཡུལ་ཅན་ཏེ། རྒྱུ་བྱས་པའི་དོན་ནི་རྒྱུ་ཉི་དོན་ཏོ། སྒྲིབ་པ་ལ་སོགས་པ་རྒྱུའི་ངོ་བོ་ཉིད་(3184)ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེས་རེར་རོ།། དེ་ནི་རྣམ་རིག་བྱེད་མིན་ཞེས་བྱ་བ་ལ། དེ་ནི་ཞེས་བྱ་བའི་སྒྲས་དེའི་མིང་ཤེས་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་ཏེ། གཟུགས་དང་ཐུབ་པའི་ཐ་དན་པའི་ཡང་ཡང་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་ཐུགཁ་དག་ལ་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་མ་ཡིན་པས་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་མ་ཡིན་པའོ།།(3185)བརྗོད་རྟེས་བྱ་བ་ནི་སྨོན་པ་དོན་ཆེ་ཞིག་ཡིན་པར་སྟོན་པའོ།། མདོར་ན། རྣམ་པར་རིག་བྱེད་དང་ཁིང་

དེ་འཛིན་ལས་སྤྲུང་བའི་གཟུགས་དག་དང་མི་དག་བ་ནི་རྣམ་པར་རིག་ཅིད་མ་ཡིན་པའོ།། འཕྲུང་བ་ཚེ་རྣམས་རྒྱུར་ཤས་པ། ཞེས་སྨྲས་པ་དེ་དག་གང་ཞེ་ན།

12. འཕྲུང་བ་དག་ནི་ས་ཁམས་དང་
ཆུ་དང་མེ་དང་རླུང་ཁམས་རྣམས།
འཇིག་པ་ལ་སོགས་ལས་སུ་གྱུར།
སྣ་གཅིག་ཏུ་ཉིད་གཡོ་བ་རྣམས།

འཕྲུང་བ་དག་ནི་སའི་ཁམས་(31ཐ་)དང་། ཆུ་དང་མེ་དང་རླུང་ཁམས་རྣམས་ཞེས་བྱ་བ་སྟེ། བཞི་པོ་དེ་དག་ནི་རང་གི་མཚན་ཉིད་དང་རྒྱུ་ཤས་ཡངས་པའི་གཟུགས་ཏེ་ཤིན་ཁམས་དག་གོ།། འཕྲུང་བ་ཚེ་ཤི་བཞི་རྣམས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་འདི་དག་གཟུགས་གཞན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྟེན་ཉིད་དུ་རིགས་པའི་ཕྱིར་ན་ཚེ་ཤི་ཉིད་དོ།།(32a1)ཡང་ན་ས་དང་ཆུ་དང་མེ་དང་རླུང་གི་ཕུང་པོ་དེ་དག་བྱ་བ་ལ་ཤེས་ཚེ་བ་དེ་དག་ལ་དེ་རྣམས་ཚེ་ཤི་ཞན་པའི་ཕྱིར་རོ།། ཡང་ཁམས་དེ་དག་གི་ལས་ནི་གང་དུ་ཡང་དག་པར་འགྲུབ་པང་བཞིན་ནི་ཏེ་ཞེ་ན། འཇིག་པ་ལ་སོགས་ལས་སུ་གྱུར། ཅས་བྱ་བ་སྨྲས་ཏེ།(32a2) ས་དང་ཆུ་དང་མེ་དང་རླུང་གི་ཁམས་འདི་དག་ནི་གོ་རིམས་བཞིན་དུ་འཇིག་པ་དང་སྐྱེད་པ་དང་སྐྱིན་པར་སྤྱོད་པ་དང་རྒྱས་པའོ།། རླུང་པར་སྤྱོད་པ་མེད་ཅིང་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཐབས་ཀྱིས་ཡོངས་སུ་ཟིན་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ།(32a3) གོ་རིམས་བཞིན་དུ། སྣ་གཅིག་ཏུ་ཉིད་གཡོ་བ་རྣམས་དེ། ས་བ་ནི་སའི་ཁམས་སོ།། གཅིག་ཏུ་ཉིད་མེའི་ཁམས་སོ།། བཡོ་བ་ནི་རླུང་གི་ཁམས་སོ།། འདི་ལ་འཕྲུང་བའི་རྒྱུན་ཡུལ་གཞན་དུ་སྐྱེད་པའི་ཕྱིར་གཡོ་བར་སྤྱད་དེ། སྐྱེས་མེ་གཡོ་བ་བཞིན་(32a4)དུ་གཡོ་བར་སྤྱད་པ་ཡིན་ནོ།། རབ་ཏུ་སྤྱད་པ་དག་དང་མདོ་སྡེ་ལས་རླུང་གི་ཁམས་གང་ཞེ་ན། ཡང་བ་ཉིད་དོ་ཞེས་གསུངས་ལ། རབ་ཏུ་

ཟེད་པ་དག་ལས། ཡང་བཅིད་དེ་རྒྱུར་ཟས་པའི་གཟུགས་ཞེས་ཀྱང་བཤད་དོ།། དེའི་སྒྲིབ་གཡོ་བའི་རང་བཞིན་གྱི་ཚོས་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་རྟག་(32ཁ5) གི་ཁམས་ཤེས་པ་སྟེ། འདིའི་རང་བཞིན་ལས་གྱིས་གསལ་བ་ཡིན་རེ།། ས་ལ་སོགས་པ་དང་། བའི་ཁམས་ལ་སོགས་པ་ལ་ཟེ་བག་ཅི་ཡོད་ཅེ་ན།

13. འདོག་རྟེན་གྱི་ནི་ཐ་སྙད་དུ།
ཁ་དོག་དབྱིབས་ལ་སོགས་ཞེས་བརྗོད།
ཆུ་མེ་ཡང་དོ་རྟུང་ཚོགས་ཁམས།
ཉིད་ཡིན་དེ་དང་འདྲ་བའང་ཡིན།

འདོག་རྟེན་གྱི་ནི་ཐ་སྙད་དུ། ཁ་དོག་དབྱིབས་ལ་སོགས་ཞེས་བརྗོད། འདི་ལྟར་སྣ་སྟེན་པ་ཁ་དོག་དང་དབྱིབས་སྟེན་པར་(32ཁ6) ཟེད་དོ།། སོགས་ཇི་ལྟ་བ་དེ་བཞིན་དུ། ཆུ་མེ་ཡང་ངོ།། འདོག་རྟེན་གྱི་ཐ་སྙད་དུ་ཁ་དོག་དང་དབྱིབས་ཉིད་ལ་བརྗོད་དོ།། རྟུང་ཚོགས་ཁམས་ཉིད་ཡིན།། རྟུང་གི་ཁམས་གང་ཡིན་པ་དེ་ཉིད་ལ་འཇིག་རྟེན་ཟླ་རྟུང་ཞེས་འདོགས་སོ།། དེ་དང་དུ་བའང་ཡིན།། ཇི་ལྟར་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཐ་སྙད་(32ཁ7) དུ་ཁ་དོག་དང་དབྱིབས་ལ་སོགས་ཞེས་བརྗོད་པ་དེ་བཞིན་དུ་རྟུང་ལ་ཡང་རྟུང་སྟེན་པའི་ཞེས་བརྗོད་དོ།། ཅིའི་ཕྱིར་རྟགས་པར་རིག་བྱེད་ལ་ཡིན་པའི་བར་འདི་གཟུགས་ཀྱི་ཕུང་པོ་ཞེས་བྱ་ཞེ་ན། གསུགས་སུ་རྟུང་བའི་ཕྱིར་ཏེ། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་དགེ་སློང་དག་གཟུགས་སུ་ཡོད་ཅིང་(32ཁ8) གཟུགས་སུ་རྟུང་བས། དེའི་ཕྱིར་གཟུགས་ཉེ་བར་ལེན་པའི་ཕུང་པོ་ཞེས་བྱའོ།། ཅིས་གཟུགས་སུ་རྟུང་ཞེན། འགའ་ཞིའི་འདུས་ཏེ་རེ་གས་ཁས་ནི་རེག་གཞི་ཡིད་ཀྱི་རྣམ་པར་གསུམ་པ་ལྟ་བུའོ།། གཟུགས་སུ་རྟུང་ཞེས་བྱ་བ་ནི་གཞོད་པར་ཤྱར་རྟུང་ཞེས་བྱ་བའི(32ཁ9) ཐ་ཚིག་སྟེ། འདི་ལྟར་དོན་གྱི་སྒོ་ཚན་དག་ཁས།

གཡ་ཅེ་འདོད་པ་ཚོལ་ཟེད་ཅིང་
འདུན་པ་སྐྱེས་པའི་ལུས་ངན་ཅེ
འདོད་པ་དེ་དག་ཝ་འཕྱོར་ན་

རྒྱུ་རྟགས་རྒྱུ་བཞིན་གཅོད་པར་འགྱུར།།

ཞེས་གསུངས་པ་ལྟ་བུའོ།། གཟུགས་ཀྱི་གཅོད་པ་གང་ཞེ་ན། ཡོངས་སུ་འགྱུར་བ་སྟེད་(3283) པའོ།། གཞན་དག་ན་རེ། གཟུགས་སྟུང་རྫང་བ་ནི་ཐོགས་པའོ་ཞེས་རེར།། འོ་ན་ནི་རྟུལ་ཤ་རབ་གཟུགས་མ་ཡིན་པར་འགྱུར་ཏེ། གཟུགས་སུ་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ།། རྟུལ་ཤ་རབ་ཀྱི་གཟུགས་གཅིག་ཏུ་ཚུར་པ་ནི་མེད་པ་ཉིད་དོ།། འདུས་པ་ལ་གནས་པ་དེ་ལ་ནི་གཟུགས་སུ་(3284)རྫང་བ་ཉིད་དོ།། འོན་ནི་འདས་པ་དང་མ་འོངས་པ་གཟུགས་མ་ཡིན་པར་འགྱུར་རོ།། དེ་ཡང་གཟུགས་སུ་ཡོད་རེས་པ་དང་། གཟུགས་སུ་ཡོད་པར་འགྱུར་བ་དང་། དེ་དང་རིགས་མཐུན་པའི་ཕྱིར་གཟུགས་ཡིན་ཏེ། བྱང་ཤིང་གཞིན་བཞིན་ནོ།། དེ་ནི་རྣམ་པར་རིག་ཉོད་མ་ཡིན་པ་(3285) གཟུགས་མ་ཡིན་པར་འགྱུར་རོ།། དེ་ཡང་རྣམ་པར་རིག་ཉོད་ལ་གཟུགས་སུ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་གཟུགས་སུ་ཡོད་པར་འགྱུར་ཏེ། ཤིང་ལྗོན་པ་གཡོས་པས་གྲི་བ་མ་གཡོ་བ་བཞིན་ནོ།། འགྱུར་བ་མེད་པའི་ཕྱིར་མ་ཡིན་ཏེ། རྣམ་པར་རིག་ཉོད་མ་ཡིན་པ་(3286)ལྟོག་པར་འགྱུར་ཏེ། ཤིང་ལྗོན་པ་མེད་ན་གྲིབ་མ་མེད་པ་བཞིན་ནོ།། གཞན་དག་ན་རེ། རྟེན་གྱི་འཇུང་བ་ལ་གཟུགས་སུ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེས་རྗེར་རོ།། དེ་ལྟ་ནོ་ཅི་ནི་མིག་གི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ལ་ཁོག་པ་ཡང་རྟེན་གཟུགས་སུ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་གཟུགས་ཤིད་དུ་ཐལ་བར་འགྱུར་རོ།། ཤེ་(3287) བར་བཀོད་པ་འདི་ནི་མི་མཐུན་པ་ཡིན་ཏེ། རྣམ་པར་རིག་ཉེད་མ་ཡིན་པ་འདི་ནི་ཤིང་ལྗོན་པ་ལ་གྲིབ་མ་མ་ཤིད་དང་། ནོར་བུ་ལ་ངོད་ཤིད་བཞིན་དུ་འཇུང་བ་རྣམས་ལ་བརྟེན་ནས་འཇུག་གོ།། མིག་གི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ལ་སོགས་པ་ནི་ཁ་ཅིག་(3301) པ་མ་ཡིན་ནོ།། དེ་དག་ནི་དེ་དག་གི་སྐྱེ་བའི་རྒྱུ་མཚན་ཉིད་ཡིན་བ་འབའ་ཞིག་ཅིས་དྲུབ་པས་སོ།། ཤིང་ལྗོན་པ་ལ་བརྟེན་ནས་གྲིབ་མ་དང་། མར་མེ་ལ་བརྟེན་ནས་ཉོད་འཇུག་གོ་ཞེས་བྱ་བའི་ནི་ཁེག་ཤེ་བྱ་དུས་བ་མ་ཡིན་ཏ། གྲིབ་མ་ལ་སོགས་པ་ཁ་དོག་གི་རྟུལ་(3302) ཤ་རབ་རྣམས་སོ་སོར་རང་གི་འཇུང་བ་བཞི་ཚན་ལ་བརྟེར་པ་ཉིད་དུ་ཁས་ལེན་པའི་ཕྱིར་རོ།། སྒྲིབ་མ་དང་ཉིད་དེ་དག་ལ་བརྟེན་པ་ཉིད་ཡིན་ཡང་རྣམ་པར་རིག་ཤེད་མཡིན་ཡིའི་

རྣེན་འབྲུང་བ་ཚེན་པོ་དག་འཁྲིས་ཀྱང་འཁྲི་བར་ཁས་ལེན་པའི་ཕྱིར་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་མ་ཡིན་པ་ནི་དཔྱད་པར་(33ན3) བརྟེན་པར་མི་རྟུང་ངོ།།དེའི་ཕྱིར་དེ་ནི་ཁམས་གཞན་དག་ནི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ལ་སོགས་པའི་རྟེན་ཅན་ཐུབ་པས། ཁ་ཅིག་ནི་གཟུགས་སུ་རྟུང་བ་སྟེ། མིག་ལ་སོགས་པའོ།། ལ་ལ་ནི་གཟུགས་སུ་མི་རྟུང་བ་སྟེ། ཡོད་དོ།།རྣམ་པར་རིག་བྱེད་མ་(33ན4)ཡིན་པ་ནི་ཁ་ཅིག་ཁམས་གཅིག་ཏུ་ཟད་པར་ཐལ་བ་མེད་དོ།། དེའི་ཕྱིར་གཟུགས་སུ་ཡོད་པས་ན་གཟུགས་སོ་ཞེས་བྱ་བ་འདི་ནི་འཐད་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་ཁས་ལེན་འདེའམ་སོ།། གཟུགས་ཀྱི་ཕུང་པོའི་ངོ་བོ་ཉིད་བསྟན་པ་གང་དག་ཡིན་པ་

14. དཔང་དོན་དེ་དག་ཁོ་ན་ལ་

ཕྱེ་མཚེད་དང་ནི་ཁམས་བཅུར་འདོད།
ཚོར་བ་མྱོང་བའོ་འདུ་ཤེས་ནི་
མཚན་མར་འཛིན་པའི་བདག་ཉིད་དོ།།

དཔང་དོན་དེ་དག་ཁོ་ན་ལ། ཕྱེ་(33ན5)མཚེད་དང་ནི་ཁམས་བཅུར་འདོད། ཕྱེ་མཚེད་རྣམ་པ་བཞག་པར་ནི་ཕྱེ་མཚེད་བཅུ་སྟེ། མིག་གི་ཕྱེ་མཚེད་དང་གཟུགས་ཀྱི་ཕྱེ་མཚེད་ནས། ལྷུས་ཀྱི་ཕྱེ་མཚེད་དང་རེག་བྱའི་ཕྱེ་མཚེད་ཀྱི་བར་ཡིན་ནོ།། ཁམས་རྣམ་པར་བཞག་པ་ནི་དེ་དག་ཉིད་ཁམས་བཅུ་སྟེ། མིག་གི་(33ན6)ཁམས་དང་། གཟུགས་ཀྱི་ཁམས་ནས། ལྷུས་ཀྱི་ཁམས་དང་རེག་བྱའི་ཁམས་ཀྱི་བར་ཡིན་ནོ།། གཟུགས་ཀྱི་ཕུང་པོ་དང་། དེའི་ཕྱེ་མཚེད་དང་། ཁམས་རྣམ་པར་བཞག་པ་བཤད་ཟིན་ཏོ།།ཚོར་བ་ལ་ཡོད་གས་པ་བརྗོད་པར་བྱ་སྟེ། དེ་ལ་ཚོར་བ་མྱོང་བ་མྱོང་བ་(33ན7)རྣམ་པ་གསུམ་ནི་ཚོར་བའི་ཕུང་པོ་སྟེ། བདེ་བ་དང་། སྡུག་བསྔལ་བ་དང་། སྡུག་བསྔལ་ཡང་མ་ཡིན་བདེ་བ་ཡང་མ་ཡིན་པའོ།། དེ་ཡང་དགེ་ན་ཚོར་བའི་ཚོགས་རྟུག་སྟེ། མིག་གི་འདུས་ཏེ་རེག་པ་ལས་བྱུང་བའི་ཚོར་བ་ཟས། ཡིད་ཀྱི་འདུས་ཏེ་རེག་པ་ལས་བྱུང་བའི་ཚོར་བ་ཟས། ཡིད་ཀྱི་འདུས་ཏེ་རེག་པ་ལས་བྱུང་བའི་ཚོར་བའི་(33ཐ1)

བར་རོ། འདུ་ཤེས་ནི། མཚན་མར་འཛིན་པའི་བདག་ཉིད་དོ།། གང་སྐྱེས་པོ་དང་། སེར་པོ་དང་། རིང་གོ་དང་། སྒང་དུ་དང་། ལོ་དང་། མོ་དང་། མཛའ་བཤེས་དང་། མཛའ་བཤེས་མ་ཡིན་པ་དང་། བདེ་བ་དང་། སྡུག་བསྔལ་བ་ལ་སོགས་པའི་རང་བཞིན་གྱི་ཁྱད་པར་ལ་མཚན་(3388)མར་འཛིན་པ་དེ་ནི་འདུ་ཤེས་ཀྱི་ཕྱང་གོའོ། དེ་ཡང་དགེ་ན་འདུ་ཤེས་ཀྱི་ཚོགས་དུག་སྟེ། ཚོར་བ་བཞིན་ནོ།།

15. འདུ་བྱེད་ཕུང་པོ་བཞི་ལས་གཞན།
དེ་གསུམ་རྣམ་རིག་བྱེད་མེན་དང་
འདུས་མ་བྱས་རྣམས་བཅས་པའི་
ཚོས་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད་ཁམས་ཤེས་བྱ།།

འདུ་བྱེད་ཕུང་པོ་བཞི་ལས་གཞན། གཟུགས་དང་ཚོར་བ་དང་། འདུ་ཤེས་དང་། རྣམ་པར་ཤེས་པ་དང་ཕུང་པོ་བཞི་ལས་གཞན་པའི་འདུ་བྱེད་རྣམས་ནི་འདུ་བྱེད་ཀྱི་ཕུང་(3388)པོའོ།། གཅིག་ལྡན་འདས་ཀྱིས་མདོ་ལས། ཤེས་པ་ཚོགས་དུག་གོ་ཞེས་གསུངས་པ་ནི་གང་པོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དེ། དེ་ཞེས་ལས་ཀྱི་རང་བཞིན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་མངོན་པར་འདུ་བྱ་བ་ལ་གཏོ་བོ་ཡིན་ནོ།། དེ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས། འདུས་བྱས་མངོན་པར་འདུ(3384)བྱེད་དེ། དེ་ལྟ་བས་ན་འདུ་བྱེད་ཉེ་བར་ལེན་པའི་ཕུང་པོ་ཞེས་གསུངས་སོ།། དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ན་སེམས་ལས་བྱུང་བ་ལྟ་ཀྱས་རྣམས་དང་ལྡན་པ་ཡིན་པ་རྣམས་ཕུང་པོར་འདུས་པའི་ཕྱིར་སྡུག་བསྔལ་དང་གཉེན་པའི་བདེན་པ་ཉིད་དུ་མི་འགྱུར་བས་ཡོངས་སུ་ཤེས་པ་དང་སྤང་བར་(3385)ཡང་མི་འགྱུར་རོ།། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ནི། ཚོས་གཅིག་མངོན་པར་མ་ཤེས་ཤིང་ཡོངས་སུ་མ་ཤེས་པར་ཡང་སྡུག་བསྔལ་གྱི་མཐར་ཐེད་པར་ང་མི་སྨྲའོ་ཞེས་གསུངས་ལ། དེ་བཞིན་དུ་མ་སྤྲངས་པར་ཡང་ཞེས་གསུངས་ཏེ། དེ་ལྟ་བས་ན་གཅིག་མི་ཟ་བར་དེ་དག་འདུ་ཐེད་(3386)ཀྱི་ཕུང་པོར་བསྟན་པར་ཁས་བླང་བར་ཐལ།། དེ་གསུམ་ཚོར་བ་དང་། འདུ་ཤེས་དང་། འདུ་བྱེད་ཀྱི་ཕུང་པོ་དག་སྟེ། སྐྱེ་མཆེད་དང་། ཁམས་རྣམ་པར་གཞག་པ་ནི། རྣམ་རིག་ཀྱིད་མིན་དང་།

འདུས་མ་ཤྲས་སྒོམས་བཅས་པའི། ཚོམས་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད་ཁམས་ཞེས(३३৪५) བྱ།།དེ་ལྟར་ན་ཇོག་བརྟུན་པོ་དེ་དག་ནི་ཚོམས་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད་དང་། ཚོམས་ཀྱི་ཁམས་ཞེས་བྱའོ།།

16. རྣམ་ཤེས་ལོ་སོང་རྣམ་རིག་པ།
ཡིད་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད་ཀྱང་དེ་ཡན།
ཁམས་བདུན་དག་ཏུའང་འདོད་པ་སྟེ།
རྣམ་པར་ཤེས་པ་དྲུག་དང་ཡིད།

རྣམ་ཤེས་ལོ་སོང་རྣམ་རིག་པ། ཡུལ་དང་ཡུལ་ལ་སོ་སོང་རྣམ་པར་རིག་ཅིང་དམིགས་པ་ནི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཕུང་པོ་ཞེས་བྱའོ།། དེ་ཡང་རྣམ་པར་ཤེས་པའི(३५०१)ཚོགས་དྲུག་སྟེ། མིག་གི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ནས། ཡིད་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་བར་རོ།། རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཕུང་པོ་བསྟན་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་སྐྱེ་མཆེད་རྣམ་པར་གཞན་པ། ཡིད་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད་ཀྱང་དེ་ཡིན། ཡིད་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད་ཀྱང་དེ་ཡིན། ཁམས་རྣམ་པར་གཞན་པ(३५०१)ཡང་དེ་དག་ཅིད། ཁམས་བདུན་དག་ཏུའང་འདོད་པ་སྟེ། བདུན་གང་ཞེ་ན། རྣམ་པར་ཤེས་པ་དྲུག་དང་ཡིད། མིག་གི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཁམས་ནས་ཡིད་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཁམས་དང་། ཡིད་ཀྱི་ཁམས་ཀྱི་བར་རོ།། དེ་ལྟར་ན་འདི་ལྟུང་པོ་ལྔ་དང་། སྐྱེ་མཆེད་བཏུ(३५१३)གཉིས་དང་། ཁམས་བཅོ་བརྒྱད་དུ་བསྟན་པར་འགྱུར་ཏེ། རྣམ་པར་རིག་བྱེད་མ་ཡིན་པ་མ་གཏོགས་པ་གཟུགས་ཀྱི་ལུང་པོའི་སྐྱེ་མཆེད་བཏུ་དང་། ཁམས་བཏུ་དག་གོ།། ཚོར་བའོ་ཞེས་པ་ལུང་པོ་གསུམ་དང་། རྣམ་པར་རིག་བྱེད་མཡིན་པ་དང་། འདུས་མ་ཤྲས་དག་ནི་ཚོམས(३५०५)ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད་དང་། ཚོམས་ཀྱི་ཁམས་སོ།། རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ལུང་པོ་ཡིད་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད་དང་། རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཁམས་དྲུག་དང་། ཡིད་ཀྱི་ཁམས་སོ།། རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཚོགས་དྲུག་ནི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཕུང་པོར་བཤད་པ་མ་ཡིན་ནམ། ཡང་དེ་དག་ལས(३५०५)གཞན་པ་ཡིད་ཀྱི་ཁམས་དེ་གང་ཞེ་ན། གཞན་ནི་གང་ཡང་མེད་དོ།།
ཞེན་ཅི་ཞེ་ན།

།༡༥. དྲུག་པོ་འདས་མ་ཐག་པ་ཡི ॥
རྣམ་ཤེས་གང་ཡིན་དེ་ཡོད་དོ ॥
དྲུག་པོའི་རྟེན་ཞི་རབ་བསྒྲུབ་ཕྱིར་॥
ཁམས་ཞི་བཅོ་བརྒྱད་ཏག་ཏུ་འོད།།

དྲུག་པ་དེ་དག། ཉིད་ལས་འདས་མ་ཐག་པ་ཡི། རྣམས་ཤེས་གང་ཡིན་དེ་ཡོད་དོ།། རྣམ་པར་ཤེས་པ་གང་དང་གང་འགགས་མ་ཐག་པ་དེ་ཉིད་ཟེ་ཡིད་ཀྱི་ཁམས་ཁྱེས་བྱ་སྟེ། དཔར།(3५१६) ན་བྱ་དེ་ཉིད་གཞན་གྱི་ལར་འགྱུར་བ་དང་། འབྲས་བུ་དེ་ཉིད་གཞན་གྱི་ཁ་གོའི་ཡིན་པ་སྟེ་བྱའོ།། དེ་ལྟ་ན་ཏོ་ན་ཟེ་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཁམས་དྲུག་དང་ཡིད་ཀྱི་ཁམས་རྣམས་གཅིག་གི་ནང་དུ་གཅིག་འདུས་པའི་ཕྱིར་ རྫོས་སུ་ན་ཡང་ཁམས་བཅུ་བདུན་ནམ་བཅུག་ཉིས་སུ་འགྱུར་ན། ཅིའི་ཕྱིར་(३५४) ཁམས་བཅོ་བརྒྱད་དུ་རྣམ་པར་གཞག་ཅེ་ན། དེ་ལྟར་ཡང་ཡིན་ཏེ་ཁོང་ཀྱི་འཕེ་གྲོང་། དྲུག་པའི་རྟེན་ཞི་རབ་སྒྲུབ་ཕྱིར། ཁམས་ཞི་བཅོ་བརྒྱད་དག་ཏུ་འོད།། རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཁམས་ལྟ་བུ་དག་གི་ཅནཏ་ལ་སོགས་པ་ཡིན་ན་དྲུག་པ་ཡིད་ཀྱི་རྣམ(३५१) པར་ཤེས་པའི་ཁམས་ཀྱི་རྟེན་ཞི་ གཞན་མེད་དོ།། དེའི་ཕྱིར་དེའི་རྟེན་རབ་ཏུ་བསྒྲུབ་པའི་ཕྱིར་ཡིད་ཀྱི་ཁམས་བསྟན་ཏོ།། དེ་ལྟར་ན་རྟེན་དང་བརྟེན་པ་དང་དམིགས་པ་དྲུག་ཚོན་རྣམ་པར་གཞན་ཁས་ཁམས་བཅོ་བརྒྱད་དག་ཏུ་འགྱུར་རོ།། ཏེ་ན་ཞི་དག་བཅོམ་པའི་ཁེམས་ཐ་མ་ཡིད(३५८) མ་ཡིན་པར་འགྱུར་ཏེ། དེ་གང་གིས་མཚོན་ཁ་ཐག་པ་འདས་པར་འགྱུར་བ་རེ་ཞིག་ཅེ་ན། དེ་ཡང་ཡིད་ཀྱི་རྣ་བས་ཀྱི་ཁམས་ཀྱི། རྒྱུ་གཞན་མ་ཚང་བའི་ཕྱིར་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ཕྱི་མ་མི་སྐྱེ་བར་རྟོག་གོ།། དེ་ལ་ཐུང་ངོ་དག་གིས་ཞེ་འདུས་བྱས་ཐམས་ཅད་བསྟན(३५६) ཏོ།། ཉེ་བར་ལེན་པའི་ཕུང་ངོ་དེ་དག་གིས་ནི་རྟག་པ་དང་བཅས་པ་ཐམས་ཅད་བསྟན་ཏོ།། སྐྱེ་མཆེད་དང་ཁམས་དག་གིས་ནི་ཆོས་ཐམས་ཅད་བསྟས་ཏོ།། མདོར་བསྡུ་ན།

།8. ཕུང་ངོ་དང་ཞི་སྐྱེ་མཆེད་དང་།

ཁམས་གཅིག་གིས་ནི།
རང་གི་ངོ་བོ་ཉིད་ཤེས་ཏེ།
གཞན་ཐུབ་དངོས་དང་མི་ལྡན་ཐུབ།།

ཕྱང་བོ་དང་ནི་སྐྱེ་མཆེད་དང་། ཁམས་གཅིག་གིས་ཟིམས་ཅད་བསྟུས་པར་ཤེས་པར་བྱ་སྟེ། གཟུགས་(ཨཿཤ)ཀྱི་ཕུང་བོ་དང་ཡིད་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད་དང་ཆོས་ཀྱི་ཁམས་ཤེས་ཆོས་ཟིམས་ཅད་བསྟུས་པར་རིག་པར་བྱའོ།། བསྟུ་པ་དེ་ནི་གང་དག་གང་ནས་འཕྱང་ཡང་རྟུང་། རང་གི་ངོ་བོ་ཉིད་ཤེས་ཏེ། གཞན་གྱི་དངོས་པོས་ནི་མ་ཡིན་པར་རིག་པར་བྱའོ།། ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། གཞན་གྱི་དངོས་(ཨཿཅ)དང་མི་ལྡན་ཕྱིར། ཆོས་ནི་གཞན་གྱི་དངོས་པོ་དང་མི་ལྡན་ནོ།། དེ་ལྟ་བས་ན་གང་དང་མི་ལྡན་པ་དེ་ཉིད་ཤེས་བསྟུས་པར་ནི་མི་རྟུང་སྟེ། དཔེར་ན་མིག་གི་དབང་པོ་ནི་གཟུགས་ཀྱི་ཕུང་པོ་དང་མིག་གི་སྐྱེ་མཆེད་དང་། ཁམས་དག་དང་། སྐྲག་བསྟུལ་དང་། ཀུན་འབྱུང་བའི་བདེན་(ཨཿཆ)པ་དག་གིས་བསྟུས་ཏེ། དེ་དག་གི་ངོ་བོ་ཉིད་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ།། དེ་དག་གི་ངོ་བོ་དང་མི་ལྡན་པའི་ཕྱིར་ཕུང་པོ་ལ་སོགས་པ་གཞན་དག་གིས་ནི་མ་ཡིན་ནོ།། དཔར་ན་བསྟུ་བའི་དངོས་པོ་བཞིས་བསྟུས་པ་ལྟ་བུ་གཞན་གྱིས་གཞན་བསྟུས་སོ་ཞེས་བྱ་བ་གང་(ཨཿཤ)ཡིན་པ་དེ་ནི་རེས་འགའ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་བརྗོད་པ་ཡིན་པར་ཟྭོའོ།། མིག་དང་རྟ་བ་དང་སྦུ་དག་གཉིས་གཉིས་ཡོད་པའི་ཕྱིར་ཁམས་ཀྱི་ཧྲུ་རྒྱུ་གཅིག་ཏུ་འགྱུར་བ་མ་ཡིན་ཟམ་ཞེན། མི་འགྱུར་ཏེ། འདི་ལྟར།

19. མིག་ལ་སོགས་པ་གཉིས་མོད་ཀྱི།
རིགས་དང་སྟོང་ཡུལ་རྣམ་པར་ཤེས།
འདུ་བའི་ཕྱིར་ན་ཁམས་གཅིག་ཀྱིད།
མཇོས་བྱའི་ཕྱིར་ན་གཉིས་འགྱུང་ངོ་།།

མིག་ལ་སོགས་གཉིས་མོད་ཀྱི། རིགས་དང་སྟོང་ཡུལ(ཨཿཀ)རྣམ་པར་ཤེས།འདུ་བའི་ཕྱིར་

ན་ཁམས་གཅིག་ཉིད། དེ་ལ་རིགས་འདྲ་བ་ནི་གཉི་ག་མིག་གི་རང་བཞིན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ།།
སྟོང་ཡུལ་འདྲ་བ་ནི་གཉི་གའི་ཡུལ་གཟུགས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ།། རྣམ་པར་ཤེས་པ་འདྲ་བ་ནི་
གཉི་ག་མིག་གི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་གཅིག་གི(35ཁ2)རྟེན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དེ་ལྟ་བས་ན་མིག
གི་ཁམས་ནི་གཅིག་པ་ཉིད་དོ།། དེ་བཞིན་དུ་རྣ་བ་དང་སྣ་དག་ལ་ཡང་སྣུམ་བར་ཐུལ།། མཇུག་
ཐུའི་ཕྱིར་ན་གཉིས་འཐུང་ངོ།། མིག་ལ་སོགས་པ་ཁམས་གཅིག་པ་ཉིད་ཡིན་ཡང་རྟེན་མཇུག་བར་
བྱ་བའི་ཕྱིར་གཉིས་འཐུང་ངོ།།(35ཁ3)དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ཏེ། མིག་དང་རྣ་བའི་རྟེན་གཅིག་དང་
སྣའི་ཏུ་ག་གཅིག་ཏུ་ཐུར་ན་ཅིའི་ཏུ་མི་མཇུག་པར་འགྱུར་རོ།། ཞུང་གོང་དང་ཁམས་དང་།
སྐྱེ་མཆེད་དག་བཤད་ཟིན་ཏོ།། ཞུང་གོ་དང་ཁམས་དང་སྐྱེ་མཆེད་ཀྱི་དོན་གང་ཡིན་པ་འདིར་གཏོད་
པར་བྱ་སྟེ།

20. སྤྲུལ་དང་སྐྱེ་སྐྲ་རེགས་ཀྱི་དོན་
ཞུང་གོ་སྐྱེ་མཆེད་ཁམས་རྣམས་ཡིན།
མོངས་དབང་འདོད་རྣམ་གསུམ་ཁྱི་ཕྱིར་
ཞུང་གོ་ལ་སོགས་གསུམ་བསྟན་ཏོ།།

སྤྲུལ་དང་སྐྱེ་སྐྲ་(35ཁ4)རེགས་ཀྱི་དོན། ཞུང་གོ་སྐྱེ་མཆེད་ཁམས་རྣམས་ཡིན། མདོ་ལས།
གཟུགས་གང་ཡིན་པ་ནི་ཡང་རྟུང་བ་འདུས་བའམ། མ་ཎིངས་པའམ། དལ་སྐུར་བྱུང་བའམ། ནང་
གི་འམ། ཕྱིའི་འམ། རགས་པའམ། ཕྲ་བའམ། ངན་པ་འམ། རྒྱ་ཆེའམ་ཁའམ། ཐག་རིང་བ་ན་
ཡོད(35ཁ5)པ་གང་ཡིན་པའམ། ཉེ་བ་ཤིད་པ་གང་པ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་
ཏེ་གཟུགས་ཀྱི་ཕུང་པོ་ཞེས་བྱ་བའི་གཙོས་སུ་འགྱོའོ་ཞེས་འཐུང་བའི་ཕྱིར་སྤྲུལས་པའི་དོན་
ཏོ་ཞེས་བྱ་བར་སྨྲའོ།། དེ་ལ་སྐྱེ་བག་ཏུ་སྣ་ཚ་བ་རེ། གཟུགས་འདས་པ་ནི་མི་རྟག་པ(35ཁ6)
ཉིད་ཀྱིས་འཁྲུགས་པའོ།། མ་ཅིངས་པ་ནི་མ་བྱུང་བའོ།། དལ་སྐུར་བྱུང་བ་ནི་བྱུང་བ་ལ་མ་འཁྲུགས་
པའོ།། ནང་གི་ནི་ངང་གི་རྒྱུད་ལ་ཡོད་པའོ།། གཞན་ནི་ཕྱིའོ།། ཡང་སྐྱེ་མཆེད་ཀྱི་སྐྲ་ནས་
སོ།། རགས་པ་ནི་ཐོག་པ་དང་བཅས་པའོ།། ཕྲ་བ་ནི་ཐོགས་པ་མེད་པའོ(35ཁ7)།། ཡང་ན་

ཕྱོགས་པ་པ་ཡིན་འོ། གལ་ཏེ་ཕྱོགས་པ་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་མ་གྲུབ་པ་ཞེན། མ་ཡིན་ཏེ། ཕྱོགས་ཐས་བྱ་དང་པའི་ཕྱིར་རོ། གང་ལ་ཕྱོགས་ཏེ་རགས་པ་ཡིན་པ་ནི་ཁམ་དུ་ཡང་ཏེ་ལ་ཕྱོགས་ཁས་ཐྱ་བ་མ་ཡིན་ཏེ། ཐ་དང་བྱ་བཞིན་འོ། ཞེས་ཟེར་ན། ངན་པ་ནི་ཉོན་མོངས་པ་ཅན་ཏེ། ཐུབ་ཅོམ་པ་(3588)ཉིན་མོངས་པ་ཅན་མ་ཡིན་པའོ། རྟེ་བ་ནི་འདས་པ་དང་མ་འོངས་པའོ། ཉེ་བ་ནི་ཕྱར་བ་སྟེ། རྟམ་པར་ཤེས་པའི་བར་དུ་འབང་དེ་དང་འདྲའོ། འདི་ནི་ཁྱད་པར་ཡིན་ཏེ། རགས་པ་ནི་དབང་པོ་ལྟ་ལ་བརྟན་པའོ། ཕྱ་བ་ནི་ཡིད་ལས་བྱུང་བའོ། ཡང་ནམ་ལ་རྟོག་(3589)པར་བྱའོ། ཞེས་སོ། འཇུག་པ་ནི་ཞེ། གཟུགས་རགས་པ་ནི་དབང་པོ་ལྟས་གཟུང་གྱ་བའོ། གཞན་ནི་ཕྱ་བའོ། ངན་པ་ནི་ཡིད་དུ་མི་འོང་བའོ། ཐུ་ནོམ་པ་ནི་ཡིད་དུ་འོང་བའོ། རྟེ་བ་ནི་ཤུལ་མི་སྣང་བ་ཅན་ནོ། ཉེ་བ་ནི་ཡུལ་མི་སྣང་བ་ཅན་ནོ། འདས་པ་ལ་སོགས་པ་ནི་(3590)ཐང་གི་མིང་གིས་བསྟན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། ཆོར་བ་སོགས་པ་ཡང་དེ་བཞིན་དུ་རེག་པར་བྱའོ། དེ་དག་གིས་རྟེ་བ་དང་ཉེ་བ་ཉིད་ནི་རྟོག་ནི་རྟེན་གྱི་དབང་གིས་སོ། རགས་པ་དང་ཕྱ་བ་ཉིད་ནི་མ་ནིས་ཏེ་ཞེས་ཟེར་རོ། ཞེམས་དང་ཞེམས་ཤས་བྱང་བ་རྟམས་སྐྱེ་བའི་སྐོའི་དོན་ནི་སྐྱེ་མཆེད་ཀྱི་(3591)དོན་ཏེ། དེས་པའི་ཚིག་དུ་ན་ཞེམས་དང་ཞེམས་ཤས་བྱང་བ་རྟམས་སྐྱེ་མཆེད་པར་བྱེད་པས་སྐྱེ་མཆེད་རྟམས་སྐྱེ། རྒྱས་པར་བྱེད་ཅེས་བྱ་བའི་ཐ་ཚིག་གོ། རིགས་ཀྱི་དོན་ནི་ཁམས་ཀྱི་དོན་ཏེ། དཔེར་ན་ཁ་རིའི་ཤ་ཞེས་དང་ཁྲག་དང་དྲང་པོ་ཤས་ཆེ་ཞེས་བཟོའི་(3592)ཤ་ཞེས་མང་པོ་དག་ཡོད་པ་ལ་ཁམས་ཞེས་བཟོའི་ཕ་དེ་བཞིན་དུ་རྟེན་དང་རྟོག་ཤེས་ཀྱི་ནོད་པ་ཁོ་ནའོ། ཞེས་ཟེར་ན། ཁྱོད་ཀྱི་ཡིད་ལ་ཡོད་པ་ཁོ་ནའོ། ཞེས་ཟེར་ན། ཡིད་ཀྱི་ཁམས་ཀྱི་ནོད་པ་ཁོ་ནའོ། ཞེས་ཟེར་ན། ཁམས་བཅུ་ཡང་

པོ་རྣམས་བདག་གིས་ཁོད་པར་འགྱུར་ཏེ། རྟག་ཏུ་མ་འདུས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་སྡུག་བསྔལ་པ་དང་ཐང་ཟག་བཞིན་པོ་ཞེན་མ་ཡིན་ཏེ་རྟག་ཏུ་ཡོད་ཅིག་ཏུ་ཡང་(36ན1)ཤུང་པོ་ཁྱིན་པའི་ཕྱིར་རོ།། དེ་ལྟར་ན་གཅིག་ལུ་ལ་སྡུག་བསྔལ་པ་ཉིད་མེད་པས་སྡུག་བསྔལ་པའི་དོན་ནི་ཞུང་པོའི་དོན་ཏོ་ཞེས་བརྗོད་པར་མི་བྱའོ། གཞན་དག་ན་རེ། ཤུ་པའི་ལུང་ཞེར་པའི་དབུ་ནམ་ཁའི་ནང་ན་ཡོད་པ་ཙམ་ལ་ཁོངས་སུ་ཆུད་པའི་དོན་ནི་ཞུང་པོའི་དོན་ཏེ། འདི་ལྟར་སྐྱེ་བ་པོ་དབུལ་(36ན2)བར་བྱ་བའི་ཕྱིར་པོ་གསུམ་དག་ཏུ་དབུལ་བར་བྱའོ་ཞེས་སྨྲ་བ་བཞིན་ནོ། ཞེས་རེར་ཏེ། དེ་ནི་མདོ་དང་འགལ་ལོ།། མདོ་ལེས་ནི་སྡུངས་པའི་དོན་ཙོ་ནང་གསུངས་ཏེ། གཟུགས་གང་ཅི་ཡང་རུང་བ་འདུས་བཅས། མ་འོངས་པ་འམ་ཞེས་རྒྱས་པར་གསུངས་སོ།། དེར་ནི་གཟུགས་(36ན3)འདུས་པ་ལ་སོགས་པ་སོ་སོར་ཕུང་པོ་ཉིད་ཀྱི་ཤེས་པར་ཤེས་ཏེ། གཟུགས་འདུས་པ་ལ་སོགས་པ་འཇིག་རྟེན་ཅད་རེ་རེ་ཞེའོ་ཞེས་ཐུབ་པ་ཡིན་ནོ། དེ་ལྟར་ནི་ཤེས་པར་མི་བྱས་ཏེ། དེ་སྐད་ཅད་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་ནས་ཞེས་འཛུང་བའི་ཕྱིར་རོ།། དེ་ལྟ་བས་ན་གཟུགས་(36ན4)ཀྱི་ཕུང་པོ་དག་ནི་ཕུང་པ་བཞིན་དུ་བཤད་ཅིང་ཁོད་པར་འགྱུར་ཏེ། མེག་ལ་སོགས་བའི་རྒྱལ་ཁ་རབ་མང་པོ་ནི་སྐེ་བའི་སྐར་གྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ་ཞེན་ན། མ་ཡིན་ཏེ། ཚོགས་པ་རྣམས་རེ་རེ་ནས་རྒྱུ་ངོ་(36ན5)གོང་གྱུར་བའི་ཕྱིར་རམ། ཡུལ་ལྟ་ཅིག་ཉེད་པ་ཡིན་བའི་ཕྱིར་དབང་པོ་ལས་ཤིག་ཏུ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་ཏེ། གལ་ཏེ་ཚོགས་མ་རྣམས་རེ་རེ་ནས་རྒྱུ་ངོ་(36ན6)གཅིག་ཏུ་ཡང་ཁོ་གོ་སྐྱེས་ཡིན་ནོ་ཞེས་སྨྲའོ།། ཞེས་ཏེ་མི་ལྟ་ན་རེ་རྟག་པ་ལམས་གཅིག་ཏུ་ཡང་ཁོ་གཅིག་ཏུ་ཡང་ཡིན་ནོ།། ཞེས་སྨྲའོ།། ཞེས་འགྲུབ་སོ།། ཁྱོད་ཀྱིས་ཅི་ཡང་ཤེས་ཏེ་ཤེས་པ་ཙམ་ཞིག་ཏུ་ཟད་ཀྱི་ཤེས་པ་ཉིད་ཀྱིས་ཅི་ཡང་ཤེས་པ་ཉིད་ཀྱི

ཕྱིར།(3668)ཐུང་ལོ་ལ་ལོ་གས་གཐུམ་བསྡུན་དོ།།རྣམ་པ་གསུམ་ནི་རྣམ་གསུམ་མོ།།ལེགས་ཅན་རྣམས་ཀྱི་རྩོངས་པ་ནི་རྣམ་པ་གསུམ་སྟེ།(ཅ་ཅིག་ནི་ལེགས་ལས་བྱུང་བ་རྣམས་ལ་རྟེལ་བའི་བདག་ཉིད་དུ་འཛིན་པས་རྩོངས་སོ།།(ཅ་ཅིག་ནི་གཟུགས་ལོ་ན་ཡིན་ནོ།།(ཅ་ཅིག་ནི་གཟུགས་དང་(3668ཧ)སེམས་དག་ལའོ།།དབང་པོ་དག་ཀྱང་རྣམ་པ་གསུམ་སྟེ།དབང་པོ་རྩེ་ན་པོ་དང་། འཁྱིང་དང་།རྨུལ་པོའི་ཕྱིར་རོ།།འདོད་པ་ཡང་རྣམ་པ་གསུམ་སྟེ།ཆོག་བསྟུས་པ་དང་། བར་མ་དང་། རྒྱ་ཆེན་པོ་འདོད་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དེ་དག་ལ་གོ་རིམས་བཞིན་དུ་ཐུང་པོ་དང་།སྲེལ་མཆེད་དང་།ཁམས(3668ཨ)དང་གསུམ་བསྟན་ཏོ་ཞེས་ཀ་ག་གོ།། ཡང་ཅིའི་ཕྱིར་ལེགས་ལས་བྱུང་བ་གཞན་རྣམས་ནི་འདུ་ཤེད་ཀྱི་ལུང་པོ་གཅིག་ཏུ་བསྟས་པ་ལ་འདུ་ཤེས་དང་ཚོར་བ་དག་ནི་ལོག་ཤེས་ཤིག་ཏུ་ལུང་པོར་ཤེ་ན།སྨྲས་པ།

21. ཚོར་པའི་རྩ་བར་རྒྱུར་བ་དང་།
འཁོར་བའི་རྒྱུ་ཕྱིར་རིམ་རྒྱུའི་ཕྱིར།
ལེགས་བྱུང་རྣམས་ལས་ཚོར་བ་དང་།
འདུ་ཤེས་ལོག་ཤིག་ལུང་པོར་བཞག།

ཚོར་པའི་རྩ་བར་རྒྱུར་བ་དང་།འཁོར་བའི་རྒྱུ་ཕྱིར་རིམ་རྒྱུའི་ཕྱིར།ལེགས་བྱུང་(3668ཤ)རྣམས་ལས་ཚོར་བ་དང་།འདུ་ཤེས་ལོག་ཤིག་ལུང་པོར་བཞག་ཅེས་བྱ་བ་དག་ནི་ཕ་ཏཱ་ལི་པུ་ཏྲ་ཀ་ཡི་ཡུལ་དུ་ཚོར་བ་དང་། ལུ་བ་ལ་ལུ་ག་པར་ཞེན་པ་དང་། ལུ་བ་ལ་ལུ་ག་པར་ཞེན་པའོ།། དེ་ཁྱིས་ཀྱི་རྒྱུའི་ཁྱོ་བོ་ནི་རིམས་བཞིན་དུ་ཚོར་བ་དང་། འདུ་ཤེས་དག་སྟེ། ཚོར་བ་རོ་མྱང་བའི་དབང་(3668ཥ)གིས་ནི་འདོད་པ་རྣམས་ལས་མངོན་པར་ཞེན་ལ། འདུ་ཤེས་ཐྲིབ་ཅེ་ལོག་གིས་ནི་ལུ་བ་རྣམས་ལའོ།། དེ་དག་ནི་འཁོར་བའི་རྒྱུའི་ཁྱོ་བོ་ཡིན་ཏེ། ཚོར་བ་ལ་ཞེན་ཅིང་འདུ་ཤེས་ཐྲིབ་ཅེ་ལོག་ཏུ་རྩུར་བ་ནི་འཁོར་རོ།། གང་ཡང་ཐུང་པོའི་གོ་རིམས་ཀྱི་རྒྱུ་ཕྱོད་པར་འགྱུར་བའི་གོ་རིམས(3668ཀ)ཀྱི་རྒྱུ་དེའི་ཕྱིར་ཡང་འདི་གཉིས་ལོག་ཤིག་ཏུ་ཐུང་པོར་བྱས་པར་ཟད་དེ། དེ་ནི་དེ་ཉིད་དུ་བསད་པར་བྱའོ།།ཏོ་ན་ཅིའི་ཕྱིར་ཕྱི་མཆེད་དང་ཁམས་དག་

ཏུ་ནི་འདུ་མ་བྱས་བསད་ལ། ཕུང་པོ་དག་དག་ཏུ་ནི་མ་ཡིན་ཞེ་ན།

22 ཕུང་པོ་དག་ཏུ་འདུ་མ་བྱས།
དོན་དུ་མི་རྟང་ཕྱིར་མ་བསད།
རིམ་ནི་རགས་དང་གྲུབ་ཅིའོངས།
སྨྲོད་པོགས་དོན་ཁེམས་ངོ་བཞིན་ནོ།།

ཕུང་པོ་དག་ཏུ་འདུས་མ་བྱས། དོན་དུ་མི་རྟུ་ཕྱིར་མ་བསད།(366ཨ)དེ་ནི་ཕུང་པོ་དག་གིས་དུ་བརྩོད་ན་དེ་ནི་གཟུགས་མ་ཡིན་ཞེང་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་བར་དུ་ཡང་མ་ཡིན་པས་དོན་དུ་མི་རྟུང་བའི་ཕྱིར་རེ་ཞེན་དེ་དག་ཅི་ཏྲི་ཚང་དུ་བསྟུ་བར་མི་བྱས་སོ།། ཕུང་པོ་དུག་པར་བརྩོད་པར་ཡང་མི་བྱས་སོ།། ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། དོན་དུ་མི་རྟུང་བའི་ཕྱིར་ཏེ། སྐྱེས་པའི་(3ཨ11)དོན་དུ་ནི་ཕུང་པོའི་དོན་དོ་ཞེས་བསད་ན། འདུ་མ་བྱས་ནི་གཟུགས་བཞིན་དུའོ་ཕྱར་དེ་དག་ཐམས་ཅད་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་ནས་འདུ་མ་བྱས་ཏྲི་ཕུང་པོ་ཞེས་བྱ་བའི་ཐུབས་སུ་འགྱོ་བར་འགྱུར་བ་འདས་པ་ལ་སོགས་པའི་ཏྲི་བྱག་གིས་ཐ་དད་པ་མ་ཡིན་ནོ།། ཡང་གྲུ(3ཨ12)ནས་ཏེན་མོངས་པའི་ཀཱཞེ་ཤེས་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་ཉེ་བར་ཞེན་པའི་ཕུང་པོ་ཞེས་བྱ་ལ། གྲུན་ནས་ཏེན་མོངས་པ་དང་རྣམ་པར་བྱང་བའི་གཞི་ཤེས་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་ཕུང་པོ་ཞེས་ཀྱང་བྱ་ན། འདུ་མ་བྱས་ནི་དོན་དུ་ཆི་རྟུང་བའི་ཕྱིར་གཉི་ག་ཡང་མ་ཡིན་ཏེ། དེ་དག་ཏུ་རྣམ་པར་གཞག་གོ།། ཅ(3ཨ13)ཅིག་ན་རེ། ཇི་ལྟར་བྱམ་པ་ཚན་པ་བྱམ་པ་མ་ཡིན་པ་དེ་བཞིན་དུ་ཕུང་པོ་ཞིག་ཡང་ཕུང་པོ་ཡིན་པར་མི་འོས་སོ། ཞེས་རེར་ཏེ། དེ་དག་གི་ལྟར་ན་ཁམས་དང་སྐྱེ་མཆེད་དག་ལ་ཡང་དེ་ལྟར་ཐལ་བར་འགྱུར་རོ།། ཕུང་པོ་རྣམས་ཀྱི་རྣམ་པ་གཉན་པམད་རིལ་ཏོ།། རིམ་པ་ཤེས་དང་གྲུབ་ཅིའོངས།(3ཨ14)སྨྲོད་པོགས་དོན་ཁེམས་ཇི་ལྟ་བུ་ཞིག་ཅེ་ན། ཕུང་པོ་རྣམས་ཀྱི་རྟུང་བ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཕུང་པོ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཡང་ཞེས་ཀྱང་ཞེས་ཀྱང་ཞེས་ཀྱ

ལ་ཚོར་རོ་ཞེས་ཐ་སྙད་འདོགས་སོ།(༣༥ཉ)འདུ་ཤེས་ནི་གཉིས་པས་ཆེས་རགས་སོ།རྣམ་པར་ཤེས་པ་བསལ་ནི་འདུ་ཞུགས་དེ། དེའི་ཕྱིར་གང་ཆེས་རགས་པ་དེ་སྔར་བཤད་དོ།ཡང་ན་ཕྱོགས་མཚམས་ཅན་གྱི་འཁོར་བ་ནི་ཁོ་དག་ལྟན་ཚུལ་གཟུགས་ལ་མངོན་པར་དགའ་སྟེ། དེ་དག་ཐུང་ཚོར་བའི་རྟོག་པ་ཟབ་ཅིང་མི་དགེ་ལའི་ཕྱིར་(༣༥ཉ)རོ། དེ་ལ་ཆགས་པ་ཡང་འདུ་ཤེས་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཏུ་གྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། ཕྱིན་ཅི་ལོག་དེ་ཡང་གྲན་ནས་ཉོན་མོངས་པ་དག་གིས་སོ། སེམས་ཐུང་དེ་དག་གིས་གྲུབ་ནས་ཉེ་མོངས་པ་ཅན་དུ་ཐྱས་པས་གྲུབ་ནས་ཉེ་མོངས་པའི་ཚེམས་ཏི་ལྟེ་ལྟ་བ་བཞིན་ནོ།ཡང་ན་སྡོད་ལ་ལོགས་(༣༥ཏ)པའི་དོན་ཏོ། གཟུགས་ལ་ལོགས་པའི་ཕུང་པོ་ནི་སྡོད་དང་ཟས་དང་ཚོར་མ་དང་ཐུན་པོ་དང་ཟ་བ་པོ་ལྟ་བུའོ།ཡང་ན་ཁམས་ཀྱིས་ཏེ་འདོད་པའི་ཡོན་ཏན་གཟུགས་ཀྱིས་རབ་ཏུ་ཕྱེ་བ་ནི་འདོད་པའི་ཁམས་སོ།ཚོར་བས་རབ་ཏུ་ཕྱེ་བ་ནི་བསམ་གཏན་རྣམས་སོ།(༣༥ཐ)རབ་ཏུ་ཕྱེ་བ་ནི་གཟུགས་མེད་པ་གསུམ་མོ།འདུ་ཤེད་ཅི་མཐའ་ཡི་རབ་ཏུ་ཕྱེ་བ་ནི་ཀྱོ་མོ་སྟེ། དེ་དག་ནི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་གནས་པ་ཡིན་ལ། དེ་དག་ལ་རྣམ་པར་ཤེས་པ་གནས་སོ་ཞེས་ཕུང་པོའི་གོ་རིམས་ཁེང་དང་སོ་བོན་གྱི་གོ་རིམས་ལྟ་བུར་བསྟན་པའི་ཕྱིར་རོ།(༣༥ད)ཉོན་མོངས་ཅན་ཡིད་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་རྣམས་ཀྱི་གོ་རིམས་སུ་འགྱུར་རོ།དུག་ལོ་དེ་དག་ལས།

23. ད་ལྟའི་དོན་ཕྱིར་དང་པོ་ལྟ།
འཕྲུང་བ་ལས་གྱུར་དོན་ཕྱིར་བཞི།
གཞན་ནི་ཆོས་རིང་སྐྱེད་འདྲུག་ཕྱིར།
ཡང་ན་དེ་ལྟར་གནས་བཞེན་རིམ།

དཔལ་ཉི་དོན་ཕྱིར་དང་པོར་(༡༥༨)ཕུ།།མི་ཁ་ཙམ་པ་ཕྲའི་ཡུལ་ནི་དཔལ་ཡེན་པའི་ཕྱིར་ཕུར་སྐོམ་སོ།།ཡིད་ཀྱི་ཡུལ་ཅི་དེས་པ་ཅན་ཡན་ཏེ། ཁ་ཅིག་གི་ཡུལ་ནི་དཔལ་ཡིན་པ་ཁ་ཅིག་གི་ཡུལ་ནི་དྲས་གསུམ་དང་དྲས་མ་ཡིན་པའི་བར་ཡན་ནོ།།འཇུང་བ་ཁས་ཀྱང་དོན་ཕྱིར་བཞི།།དང་པོར་ཞེས་བྱ(༡༥)བར་སྐེགས་སོ།།ཕུ་རྣམས་ཁས་ཀྱང་བཞེར་ཕུར་སྐོམ་པ་ནི་ཡུལ་འཇུང་བ་ཁས་ཀྱར་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ།།ཁུས་ཀྱི་ཡུལ་ནི་མེ་དེས་པ་ཏེ། རེས་འགའ་ནི་འཇུང་བ་དག་ཡིན་ལ། རེས་འགའ་ནི་འཇུང་བ་ཁས་ཀྱར་པ་དག་ཡིན་ནོ།།རེས་འགའ་ནི་གཅིག་ཁ་ཡིན་ནོ།། གཞན(༡༥༩)ནི་ཆེས་རིང་སྐྱང་འདྲག་ཕྱིར། ལྟག་མ་ནི་ཅི་རིགས་པར་ཆེས་རྒྱང་རིང་བ་དང་སྐྱར་བར་འདྲག་པས་ གཞན་པས་ཕྱར་སྐོས་ཏེ། མིག་དང་རྣ་བའི་ཡུལ་རྒྱང་རིང་བའི་ཕྱིར་གཅིས་ཁས་དེ་དག་ཕྱར་སྐོས་སོ།། དེ་གཅིས་ལས་ཀྱང་མིག་ནི་ཆེས་རྒྱང་རིང་པོར་འདྲག་ཕྱེ། ཆུ་སྐྱང(༡༥༨)རྒྱང་རིང་པོ་ནས་མཐོང་ཡང་དེ་ཉིད་སྐྱ་མི་སྣོས་པས་དེའི་ཕྱིར་དེ་ཕྱར་སྐོས་སོ།། སྐ་དང་ཕྱེ་ནི་རྒྱང་རིང་པོ་ལ་འདྲག་པ་མེད་མོད་ཀྱི། དེ་གཅིས་ལས་ཀྱང་སྐྱ་ནི་ཆེས་སྐྱར་བར་འདྲག་པའི་ཕྱིར་ཕྱར་སྐོས་ཏེ། རས་ཕྱེ་དང་མ་ཐུད་པ་ཉིད་ཀྱི་དྲྭ་རཙིན་ཁའི་ཕྱིར་རོ།། ཡང་ན་དཔྱལ་གནས་བཞི(༡ཐ།)རིམ།། ཡང་ན་ལྟས་འདི་ལ་མིག་གི་རྟེན་ནི་དོན་གནས་སོ།། དེའི་ངོག་ན་ནི་ཆ་བའི་ངོ།། དེའི་ངོག་ན་ནི་སྐབས་ངོ།། དེའི་ངོག་ནི་ལྟས་ཀྱི་ཞེ་ཆ་ཙམ་ཡིན་ཏེ། ཁ་ཅིག་ཁ་ཅིག་ཏུ་ཡང་ཁས་ལེན་པ་དང་ཡུལ་ན་མི་གནས་ཕྱིར་ཏེ། དེ་དག་གི་གོ་རིམས(༡ཐ།)ནི་ཕྱར་གནས་པ་བཞིན་ཡིན་ནོ།། ཡང་ཅིའི་ཕྱིར་གཟུགས་ཀྱི་ཕུང་པོ་བསྡུས་པའི་ཕྱིར། མཚན་དང་བཅས་པ་ཏེ། ཁ་ཅིག་ནི་ཚོར་ཤེས་བྱ་བ་གཅིག་ཙམ་ཡང་ཁས་ལེན། སྨོས་པ།

24.ཉེ་བག་དོན་དང་གཅོ་བོའི་ཕྱིར།
ཆོས་མང་བ་དང་མཆོག་བསྡུས་ཕྱིར།
གཅིག་ནི་གཟུགས་ཀྱི་ཕྱེ་མཚམ་དང་།
གཅིག་ནི་ཆོས་ཤེས་བྱ་བར་བརྗོད།།

ཐུབ་བཟཁ་དོན་དང་ཁབ་(38a3)བའི་ཕྱིར། ཆོས་མང་བ་དང་ལཀྵེཁ་བསྟུས་ཕྱིར། གཅིག་ཏེ་གཟུགས་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད་དང་། གཅིག་ནི་ཆོས་ཤེས་ཉུ་བཅ་བརྗོད།། ཉེ་བྱ་ཁི་དོན་ཅི་ལྟ་བུ་ཞེ་ན། ཅི་བས་ཤུང་ལྟ་བུ་ཁུ་ལ་ཅན་ཉིད་དུ་རྟོག་པར་ཁས་ལྡུ་བར་བརྗོད།། ཉེ་བྱ་ཁི་དོན་ཅི་ལྟ་བུ་ཞེ་ན། ཅི་བས་ཤུང་ལྟ་བུ་ཁུ་ལ་ཅན་ཉིད་དུ་རྟོག་པར་ཁས་ལྡུ་བ་ཡིན་ཏེ། ཁ་ཅིག་ཏུ་ཁུ་ལ་ཅན་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རོ། ཁ་ཅིག་ཏུ་ཁུ་ལ་ཅན་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ

ཆོས་ཀྱི་ལུང་པོ་བརྒྱད་ཕྲུག་དག། གང་རྣམས་ཐུབ་པས་གསུངས་དེ་དག་ཆོག་གཙམ་མེང་ཡིན་དེ་རྣམས་
ཟེ། གཟུགས་དང་འདུ་ཤེད་དག་ཏུ་འདུས།། གང་དག་གི་ལྟར་ན་ཁངས་རྒྱས་ཀྱི་གསུང་ཆོག་གི་ངང་ལ་ཞེས
ཡིན་པ་དེ་དག་གི་ལྟར་ན་དེ་དག་ནི་གཟུགས་ཀྱི་ཕུང་པོས་བསྟན་པོ།།(3883) གང་དག་གི་ལྟར་ན་མེང
གི་ངང་ལ་ཞེས་ཡིན་པ་དེ་དག་གི་ལྟར་ན་ནི་འདུ་ཤེད་ཀྱི་ཕུང་པོས་བསྟན་པོ།། ཡང་ཆོས་ཀྱི་ཕུང་པའི་
ཚོན་དྲྭ་ཙམ་ཞེན།

26. ཁ་ཅིག་བསྟན་བཅོས་ཚོད་ངས་ཟེར།།
ལུང་པ་ལ་ལོགས་གཅིག་ཏུ། །
སྟོང་པ་རྣམས་ཀྱི་གཉེན་པོར་ནི། །
ཆོས་ཀྱི་ཕུང་པོ་མཐུན་པར་གསུངས།

(ཁ་ཅིག་བསྟན་བཅོས་ཚོད་ངས་ཟེར།།(ཁ་ཅིག་ན་རེ།། དེ་ནི་ཆོས་ཀྱི་ཕུང་པོ་ཞེས་བྱ་བ་བསྟན་བཅོས་
མངོན་པའི་ཚོད་ཙམ་མོ་ཞེས་ཟེར་རོ།།(3884) དེ་ནི་ཀ་དྲུག་སྟོང་ངོ།། ཡང་གཞན་དག་ན་རེ། ལུང་
པོ་ལ་ལོགས་གཅིག་ཏུ་ཡིན། ཞེས་ཟེར་ཏེ། ཕུང་པོ་དང་། སྐྱེ་མཆེད་དང་། ཁམས་དང་། རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་
བར་འབྱུང་བ་དང་། བདེན་པ་དང་། ཟས་དང་། བསམ་གཏན་དང་། ཚད་མེད་པ་དང་། གཟུགས་མེད་པ་
དང་། རྣམ་(3885) པར་ཐར་པ་དང་། ཟིལ་གྱིས་གནོན་པའི་སྐྱེ་མཆེད་དང་། ཅང་པར་གྱི་སྐྱེ་མཆེད་དང་།
ཤིང་རྟག་ཏུ་ཞི་གཉས་དང་མཐུན་པ་དང་། མངོན་པར་ཤེས་པ་དང་། ཚེ་བོ་ཅག་པ་དང་།
སྐྱོན་ཟས་ཤེས་པ་དང་། རྐེན་མེད་པ་མེད་པ་ལ་སོགས་པའི་གཏམ་རྣམས་ཤེ་ཅི་ཞེས་ཀྱི་(3886)
ལུང་པོའི་ཞེས་རྣ་རོ།། སྟོང་པ་རྣམས་ཀྱི་གཉེན་པོར་ཞེ་ཆོས་ཀྱི་ཕུང་པོ་མཐུན་པར་གསུངས།
འདི་སྐད་དུ། སེམས་ཅན་རྣམས་ཀྱི་སྟོང་པ་འདོད་ཆགས་དང་ཞེ་སྡང་དང་གཏི་མུག་དང་རྣམ་
ལ་སོགས་པ་སྟོང་པ་ཐ་དད་པ་བརྒྱད་ཁྲི་ཡིན་ཏེ། དེ་དག་གི་གཉེན་པོར་(3887) བཅོམ་ལྡན་འདས་
ཀྱིས་ཆོས་ཀྱི་ཕུང་པོའབརྒྱད་ཁྲི་གསུངས་པོ་ཞེས་བརྗོད་དོ།། ཇི་ལྟར་ཆོས་ཀྱི་ཕུང་པོ་བརྒྱད་ཁྲི་ཡོད་
པོ་ལྟོ་འདི་དག་ཉིད་དུ་བསྟན་པ།།

ཐ. ཀ་ཁཞེན་གཞན་ཡང་ཅི་རིགས་པར།

ཕྱང་པོ་སྐྱེ་མཆེད་ཁམས་རྣམས་ནི།
ཟང་གི་མཚོན་ཉིད་ལེགས་དམྱད་དེ།
ངོ་སྐད་བཤད་པར་བསྟུ་བར་བྱ ॥

དེ་བཞིན་གཞན་ཡང་ཅི་ཤེས་པ། ཕྱང་པོ་སྐྱེ་མཆེད་ཁམས་རྣམས་ནི། ཟང་གི་མཚོན་ཉིད་ལེགས་དམྱད་དེ། (339ཀ1)ངོ་སྐད་བཤད་པར་བསྟུ་བར་བྱ། མདོ་གཞན་དག་ལས་ཕྱང་པོ་དང་ལེ་མཆེད་དང་ཁམས་གཞན་ཞེས་གང་དག་ཅེས་བཤད་བཅོས་འདི་ལས། ངོ་སྐད་བཤད་པ་བཞིན་དེ་དག་གི་ཟང་ཟང་གི་མཚོན་ཉིད་ལེགས་པར་དམྱད་ནས་ཕྱང་པོ་ཁ་སངས་པ་ཙམ་ཞིག་ཏུ་ཟད་ཀྱི། (339ཀ2)བཤད་པ་འདི་དག་ཉིད་དུ་བསྟན་པར་བྱ་སྟེ། དེ་ལ་རེ་ཞིག་ཚུལ་ཁྲིམས་དང། ཉེར་དེ་འཛིན་དང། ཤེས་རབ་དག་ཟེས་པར་གྱི་ལ་ཅི་ཞིག་ཅེ་ན། ཁ་ཅིག་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་ནི་གཟུགས་ཀྱི་ཕུང་པོས་བསྟན་ཏོ། ཤ་ག་མ་རྣམས་ནི། (339ཀ3)ཉེར་ལེན་གྱི་ཕུང་པོས་བསྟན་ཏོ། རྣང་པར་གྱི་སྐྱེ་མཆེད་བདུ་པོ་དག་ལས་བརྒྱད་ནི་མ་ཚགས་པའི་ཟང་ཟབ་ཁེའ་པའི་ཕྱིར་ཚོས་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད་ཀྱིས་བསྟན་ཏོ། (འཕོར་རྣམས་དང་བཅས་ན་ནི་ཕུང་པོ་ལའི་ཟང་ཟབ་ཁེའ་པའི་ཕྱིར་ཡིད་དང་ཚོས་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད་དག་གིས་བསྟན་ཏེ། (339ཀ4)ཉེལ་ཞིས་གཞོན་པའི་སྐྱེ་མཆེད་རྣམས་ཀྱང་དེ་དང་འདྲའོ། །རང་པར་ནམ་མཁའ་དང་རྣམ་ཤེས་ཟབཔ་ཡས་སྐྱེ་མཆེད་དག་དང་ཞམ་ཤཀ་མཐའ་ཡས་སྐྱེ་མཆེད་ལ་སོགས་པ་འཕྲོ་བོ་དག་ནི་ཕུང་པོ་གཞིའི་ཟང་ཟབ་ཁེའ་པའི་ཕྱིར་ཡིད་དང་ཚོས་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད་དག་གིས་(339ཀ5)བསྟན་ཏོ། རྣམ་པར་གྱུར་པའི་སྐྱེ་མཆེད་ལྔ་པོ་དག་ནི་ཤེས་རབ་ཀྱི་རང་གཞིན་ཁེའ་པའི་ཕྱིར་ཚོས་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད་ཀྱི་བསྟན་ཏོ། (འཕོར་རྣམས་དང་བཅས་ན་ནི་ཕུང་པོ་དང་ཁམས་ཀྱི་རང་གཞིན་ཁེའ་པའི་ཕྱིར་ཚོས་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད་རྣམས་ཀྱིས་བསྟན་ཏོ། སྐྱེ་མཆེད་གཉིས་ཀྱང་ཟག་བཅས་ཀྱི་ཕུང་པོ་ལ་ཟེན་ཅིང་ཉོན་མོངས་པ་ཀུན་ཏུ་སྐྱེ་བའི་རྟེན་ཡིན་ཏེ། (339ཀ6)ཅི་ནའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། སྐྱེ་མཆེད་དེ་དག་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ། རྣམས་ཀྱིས་ཟག་བཅས་ཀྱི་ཕུང་པོ་ལ་ཟེན་ཅིང་ཉོན་མོངས་པ་ཀུན་ཏུ་སྐྱེ་བའི་རྟེན་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ཏེ་ཁ་ཅིག་ཏུ་ཟག་བཅས་ཀྱི་ཕུང་པོ་ཉིད་ཀྱང་ཟག་བཅས་ཀྱི་ཕུང་པོ་ལ་ཟེན་ཅིང་ཉོན་མོངས་པ་ཀུན་ཏུ་སྐྱེ་བའི་རྟེན་ཡིན་ནོ། (339ཀ7)ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཕུང་པོ་ལ་ཟེན་ཅིང་ཉོན་མོངས་པ་ཀུན་ཏུ་སྐྱེ་བའི་རྟེན་ཡིན་ནོ།

ག་ཞི་ཞམས་དང་། ནམ་མཁའི་ཁམས་དང་། རླུང་པར་ཤེས་པའི་ཁམས་དྲུག་བསྟན་པ་ལ། དེ་དག་ཁས་གཉིས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་ཟབ་ཏུ་ནི། ནམ་མཁའི་ཁམས་ཡིན་ལ། རླུང་པར་ཤེས་པ་ཐམས་ཅད་བྱང་རླུང་ལྟར་ཤེས་པའི་ཁམས་ཡིན་པར་རིག་པར་བྱའོམ་ཞེ་ན། སྨྲས་པ་ཨ་ཡིན་ནོ།། ཅི་ཞེ་ན། ཞེ་ན།

28. བྱ་གནམ་མཁའི་ཁམས་ཞེས་བྱ།
ཕྱང་དང་སྲུན་པ་དག་ཡིན་ལ།
རྟག་དང་བཅས་པའི་རྟམ་ཤེས་ནི།
རླུང་ཤེས་ཁམས་ཡིན་སྐྱེ་བའི་རྟེན།

སྐྱོ་དང་སྐར་ཁྲང་དང་ཁ་དང་སྐུ་ལ་སོགས་པའི་བྱ་གནམ་མཁའི་ཁམས་ཞེས་བྱ། བྱ་གཞེས་བྱ་བ་ཅི་ཞེ་ན། ཡིན་པར་(3988)རིག་པར་བྱ། ཕྱང་དང་སྲུན་པ་དག་ཡིན་ལ། བྱ་གཞི་ཕྱང་ག་དང་སྲུན་པའི་ཁྱད་པར་གཞན་ལས་ཁྱད་པར་དུ་མེད་དོ།། དེ་ལྟ་བས་ན་ནམ་མཁའི་ཁམས་ནི་ཕྱང་ག་དང་སྲུན་པའི་རང་བཞིན་དུ་གཞན་ལས་ཁྱད་པར་དུ་མེད་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རོ། གཞན་དག་ན་རེ་ཁམས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཤེས་པ་ནི་ཁམས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཏུ་ཟད་ཀྱི་ཡོ་བྱད་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཏུ་ཟད་ཅིང

29.བསྟན་པོད་འདིར་ནི་གཟུགས་གཅིག་ཏུ།།
སྤོགས་དང་བཅས་པ་གཟུགས་ཅན་བཏུ།།
ལང་མ་བསྟན་བཅུད། དེ་དག་ཉིད།
གཟུགས་སྣུམ་གོར་གས་གཞན་རྣམས་གསུམ།།

བསྟན་པོད་འདིར་ནི་གཟུགས་གཅིག་ཏུ།། དེ་ནི་འདི་ནི་འདི་ནའོ།། ཚེ་གཅོད་ཞེག་ན་འཇེས་བསྟན་པར་ནུས་སོ།། ལྟ་གུ་མ་རྣམས་ནི་བསྟན་དུ་མེད་(3908)པའོ་ཞེས་བཤད་པར་འཐུར་རོ།། སྤོགས་པ་དང་བཅས་པ་རྣམས་ནི་སྤོགས་པ་མེད་པ་རྣམས་ནི་དུ། སྤོགས་པ་མེད་པ་རྣམས་ནི་དུ་ཞེ་ན། སྤོགས་དང་བཅས་པ་གཟུགས་ཅན་བཏུ།།གཟུགས་ཀྱི་ཕུང་པོས་བསྟན་པའི་ཁམས་བཅུ་གང་དག་བཤད་པ་དེ་དག་ནི་སྤོགས་པ་དང་བཅས་པ་ཡིན་ཏེ། སྤོགས་པ(40a1)ཞེས་བྱ་བ་ནི་རྟགས་པའོ།། དེ་ཡང་རྣམ་པ་གསུམ་སྟེ། སྐྱེ་བ་དང་ཡུལ་དང་དམེགས་པ་ལ་སྤོགས་པའོ།། དེ་ལ་སྐྱེ་བ་ལ་སྤོགས་པ་ནི་རང་གི་ཡུལ་དུ་གཞན་སྐྱེ་བའི་ཚེགས་ཀྱེད་པ་སྟེ། དཔེར་ན་ཤེག་པའམ། རྟེ་བ་ལ་ལེག་པ་རྟགས་ཏེག་སྤོགས་པའམ།(40a2)རྟེ་ལ་ཡང་དེ་གཅིས་ལ་སྤོགས་པ་ལྟ་བུའོ།། ཡུལ་ལ་སྤོགས་པ་ནི་མིག་ལ་སོགས་པ་ཡུལ་ཅན་རྣམས་གཟུགས་ལ་སོགས་པ་ཡུལ་རྣམས་ལ་སྤོགས་པ་སྟེ། བདག་ཉིད་པ་ལས་ངེ་སྐད་དུ། ཚུལ་ལ་སྤོགས་པ་ལ་སྐམ་ལ་མ་ཡིན་པའི་མིག་ཀྱང་ཡོད་དེ། དཔེར་ན་ཉ་རྣམས་ཀྱི་ལྟ་བུའོ།།(40a3)སྐམ་སྤོགས་ལ་ཚུ་ལ་མ་ཡིན་པ་ཡང་ཡོད་དེ། མི་ཤེལ་ཆེ་བའི་ལྟ་བུའོ།། གཉིས་ཀང་སྤོགས་པ་ཡང་ཡོད་དེ། ཚུ་ཤེན་ཏིས་པ་གསོད་པ་དང་། སྨུག་པ་དང་། ཤ་ཟ་བ་དང་། ཉ་པ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ཀྱི་ལྟ་བུའོ།། གཉི་ག་མ་ཡིན་པ་ཡང་ཡོད་དེ། རྣམ་པ་དེ་དག་མ(40a4)གོའོ།། མིག་གི་མཚན་མོ་སྤོགས་ལ་ཉེད་པ་མ་ཡིན་པ་ཡོད་དེ། ཤ་ལྟ་དང་། ལུག་པ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ཀྱི་ལྟ་བུའོ།། ཉེ་བ་ར་སྤོགས་ལ་མཚན་མོ་མ་ཡིན་པ་ནི་མི་ཤེལ་ཆེའི་ལྟ་བུའོ།། མཚན་མོ་དང་ཉེ་བ་ར་སྤོགས་པ་ནི་ཕྲེ་དང་། ཤ་དང་། རུ་དང་། གྱང་དང་། ཀྱི་ལ(40a5)ལ་སོགས་པ་རྣམས་ཀྱི་ལྟ་བུའོ།། གཉི་ག་མ་ཡང་མ་ཡིན་པ་ནི་རྣམ་པ་དེ་དག་མ་གོགས་པའོ་ཞེས་གསུངས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། འདི་ནི་ཡུལ་ལ་སྤོགས་པའོ།། དམིགས་པ་ལ་སྤོགས་པ་ནི་སེམས་དང་སེམས་ལས་བྱུང་བ་རྣམས་རང་གི་དམིགས་པ་དག་ལ་སྤོགས་པའོ།། ཡུལ་དང་དམིགས(40a6)པ་དག་ལ་ཟུག་བག་ཅི་

ཡོད་ཅེ་ན། གང་ལ་ཁང་ཞིག་རྒྱུ་དཔེ་ན་ཡུལ་ཡིན་ལ། གང་ཞིག་སེམས་དང་སེམས་ལས་བྱུང་བ་རྣམས་ཀྱིས་འཛིན་པ་དེ་ནི་དམིགས་ཡིན་ཏོ།། ཡང་དེ་ལྟར་ན་རང་གི་ཡུལ་ལ་དམིགས་པ་ལ་འཇུག་པ་ལ་ཐོག་པ་ཞེས་བྱ་ཞེ་ན། དེ་ལས་གཞན་དུ་མེ་འཇུག་པའི་ཕྱིར་རོ།། ཡང་ན་འདི་ལ་གོ་དཔྱད་པ་(५०८४)ནི་ཐོག་པ་ཡིན་ཏེ། རང་གི་ཡུལ་ལ་འཇུག་པ་གང་ཡིན་པའོ།། དེ་ལྟ་བས་ན་འདིར་བཅུ་པོ་དག་ནི་སྐྱེ་བ་ལ་ཐོག་པ་དང་བཅས་པ་ཉིད་དུ་རིག་པར་བྱ་སྟེ། ཕན་ཚུན་སྐྱེ་བ་འི་ཕྱིར་རོ།། ཚོས་གང་དག་ཡུལ་ལ་ཐོག་པ་ཕན་ཐོག་པ་དང་བཅས་པ་དེ་དག་སྐྱེ་བ་ལ་(५०८१)ཐོག་པ་ཞེས་བྱ་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན། རྫུ་བཞི་སྟེ། རྫུ་དང་པོ་ནི། སེམས་ཀྱི་ཁམས་བདུན་དང་ཚོས་ཀྱི་ཁམས་ཀྱི་ཐུགས་མཚན་པར་ལྟབ་པ་གང་ཡིན་པའོ།། གཉིས་པ་ན། ཡུལ་ལྟ་བུ་དག་གོ། གསུམ་པ་ནི། དབང་པོ་ལྟ་བུ་དག་གོ། བཞི་པ་ནི། མཚན་ངེས་པར་ལྟབ་པ་མ་གཏོགས་པ་(५०८२)ཚོས་ཀྱི་ཁམས་ཀྱི་ཆོགས་པོ།། གང་དག་ཡུལ་ལ་ཐོག་པ་དང་བཅས་པ་དེ་དག་ཉིད་དམིགས་པ་ལ་ཐོག་པས་སྐང་ཡིན་རམ་ཞེ་ན། ཚོག་སྒྲ་མངོན་སུམ་དུ་ཡིན་ཏེ། རེ་ཞིག་དམིགས་པ་ལ་ཐོག་པ་གང་དག་ཡིན་པ་དེ་དག་ནི་ཡུལ་ལ་ཐོག་པས་སྐང་མ་ཡིན་ཏོ།། ཡུལ་ལ(५०८३)ཐོག་པས་ཡིན་ལ་དམིགས་པ་ལ་ཐོག་པས་མ་ཡིན་པ་ཡང་ཡོད་དེ་དཔང་པོ་ལྟ་རྣམས་སོ།། བཅུན་པ་གཞོན་ནུ་ལེན་ན་རེ་ནི་གང་ལ་ཡིན་སྐྱེ་བར་དོད་པ་ལ་གཞན་དག་གིས་ཐོག་པར་སྡེད་ཀྱས་པ་དེ་ནི་ཐོག་པ་ཉིད་ཡིན་ཏེ། ཐོག་པ་ཞེས་(५०८५)པ་ནི་དོད་དེ་ཞེས་རེར་རོ།། ཐོག་པ་དང་བཅས་པ་ཡིན་པར་ཤེས་བར་བྱ་ལ། བརྒྱ་པ་ནི་ཐོག་པ་ཤེས་དོ།། ཐོག་པ་ཉིད་ནི་ཞེས་བྱ་སྟེ། ཐོག་པ་ཁོ་ན་ཞེས་བྱ་བའི་ཐ་ཚིག་གོ། ཁས་ལེན་པ་ཉིད་ནི་ཐོག་པ་ཉིད་ཡིན་ཏེ། ཐོག་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རོ།། ཡང་ན་ཐོག་པ་ཉིད་ཅེས་བྱ་བ་ནི་

པ་དང་མཚུངས་པར་ཕྱན་པ་དག་ནི་མི་དག་པ་ཡིན་ནོ།། གཉན་དག་ནི་ལྷུང་བྱ་མ་བསྟན་པ་ཡིན་ནོ།། ཚོམ་གྱི་ལམས་ནི་མ་ཚགས་པ་ལ་སོགས་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་དང་མཚུངས་པར་ཕྱན་པ་དང་། ཀུན་ནས་བསླང་བ་དང་། ཙོ་ཏི་ཏི་(५१८१) བརྟགས་པས་འགོག་པ་ནི་དག་བའོ།། ཚགས་པ་ལ་སོགས་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་དང་མཚུངས་པར་ཕྱན་པ་དང་། ཀུན་ནས་བསླང་བ་ནི་མི་དག་བའོ།། གཉན་ནི་ལྷུང་བྱ་མ་བསྟན་པ་ཡིན་ནོ།། གཟུགས་དང་སྒྲིལ་ལམས་ནི་ལྷུས་དང་ངག་གི་རྣམ་པར་རིག་ཀྱིད་ཀྱིས་འདྲུས་(५१८२)བ་དག་ནང་མི་དག་བའི་སེམས་ཀྱིས་ཀུན་ནས་བསླང་བ་དག་ནི་དག་པ་དང་མི་དག་པ་ཡིན་ནོ།། དེ་ལས་གཉན་པ་དག་ནི་ལྷུང་བྱ་མ་བསྟན་པ་ཡིན་ནོ།། དག་པ་ལ་སོགས་པའི་དངོས་པོ་བཤད་ཟིན་ཏོ།། ལམ་བཅོ་བརྒྱད་པོ་དེ་དག་ལས་འདོད་པར་གོགས་པ་རྣམས་ནི་དྲུ། གཟུགས་(५१८३)དང་གཟུགས་མེད་པར་གོགས་པ་རྣམས་ནི་དྲུ་ཞེ་བ།། འདོད་ལམས་གོགས་ཐམས་ཅད་དོ།། གོགས་པ་ནི་མ་བྱལ་སྟེ། འདོད་པའི་ལམས་དང་ཕྱན་ཆས་ཀྱི་བའི་ཐ་ཚོག་གོ།།

30.འདོད་ལམས་གོགས་པ་ཐམས་ཅད་དོ།

གཟུགས་ཀྱི་ལམས་ན་བཏུ་བཞིའོ།།

དྲུ་དང་རྩ་དང་སྟ་དང་ནི།

ཕྱེ་ཡི་རྣམ་ཤེས་ལམས་མ་གོགས།།

གཟུགས་ཀྱི་ལམས་ནི་བཏུ་བཞིའོ།། གཟུགས་ཀྱི་ལམས་ན་ནི་ལམས་བཏུ་བཞི་སྟེ། དྲུ་(५१८५)དང་རྩ་དང་སྟ་དང་ནི། ཕྱེ་ཡི་རྣམ་པར་ཤེས་ལམས་མ་གོགས། དེ་ན་དྲུ་དང་རྩ་དག་མེད། དེ་གཉིས་ཀྱི་ལམས་ཀྱི་ཟས་ཡིན་པའི་སྟེར་ལ། དེ་དག་གི་འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བ་རྣམས་ཀྱང་དེར་སྐྱེ་བའི་སྟོར་རྩ།། དེ་ལྟ་ལས་ན་དམིགས་པ་མེད་པའི་སྟོར་སྟ་དང་ཕྱེ་ཡི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་(५१८६)ནི་ཞེས་བྱའོ། དེ། ཞེས་བྱ་བ་ཐོང་ཡིན་ཏེ། ཕྱེ་ཡི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ཁོ་ནའོ།། དེ་དང་རྩ་ཤ་བཞི་བར་ཡང་ཡིན་ཏེ། ཡིད་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ཡང་ཡིན་ནོ།། དེ་ལྟ་ལས་ན་ཡིད་ཀྱི་ལམས་ཀྱང་ཡིན་ནོ།། ཤས་ཀྱི་ཐང་བཞིན་མ་ཡིན་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་ཡོད་དོ།། དྲུ་དང་རྩ་དག་ཀྱང་དེ་ལྟར་བྱལ་བར་འགྱུར་ཏེ།། རྩ་ཤ་བྱ་དབང་པོའི་རྟེན་དང་གཞི་དང་བཞི་བ་(५१८६)ལ་སོགས་པའི་དངོས་པོར་ཡོད་དུ་ཚུལ་ལྟར་

རས་མིད་པ་མེད་པར་དྲི་དང་རོ་དག་ལ་ཡོངས་སུ་ཞིངས་སྦྱོང་པ་མེད་དེ། དེ་ལྟ་བས་ན་དེ་ནི་རས་མིད་པའི་འཇོད་ཚགས་དང་བྲལ་བ་རྣམས་ལ་དྲི་བཟང་རོ་དག་དགོས་པ་མེད་ཀྱི་རེ་ཞ་ཐུབ་ཀྱི་མ་ཡིན་ནོ།།
གཞན་དག་ན་རེ་ཁེ་སྐོམས་པར་འདུག་པའི་བསམ་ཨ(५१८१)གཅན་ལ་བརྟེན་ནས་འཇིར་གཟུགས་རྣམས་ཀྱང་མཐོང་ཞིང་ཁྱབ་རྣམས་ཀྱང་ཐོས་ལ་ཤིན་ཏུ་སྡུངས་པ་དང་ལྡན་ཏེ་ག་ཅུའི་ཚུད་པར་ཐོས་ཀྱང་ལུས་ལ་ཕན་འདོགས་པས། དེའི་ཕྱིར་སྐྱེ་བའི་བསམ་གཏན་ན་གསུམ་པོ་དག་ཡིད་ཀྱི། བྱ་དང་རོ་དག་ནི་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས(५१८२)རེར་རོ།། དེ་ལྟ་ན་ནི་ཁ་སྐྱ་དང་ལྡེའི་ཁང་པོར་ཀ་ཀྱང་མེད་པར་ཐལ་བར་ལྷུར་རོ།། དགོས་པ་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ།། དགོས་པ་ཡིན་དེ། དེ་དག་མེད་པར་ནི་རྟེན་མཇོས་པ་ཉིད་དང་། མངོན་པར་བརྟོད་པར་ཡང་མི་འགྱུར་རོ།། གལ་ཏེ་དགོས་པ་དེར་ཟད་ན་མཇོས་པར་བྱ་གའི་དོན་ཁོ་ནའོ་ཞེ(५१८२)ཚོག་གི་དོན་དུ་རྟེན་ཅིང་ཅོག་གི་ཁ་ཐང་པོ་ནི་དགོས་པ་མེད་དོ།། ཁ་ཐང་པོ་མེད་པའི་རྟེན་ནི་མི་སྲིད་དེ། ལོའི་ཁ་ཐང་པོ་ནི་ཁ་ཐང་པོ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རོ། ཁ་ཐང་པོ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ་ཞེས་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ་ཞེས་པ་ཡིན་ནོ།། དེ་ལྟ་ན་ཡང་ཁ་ཐང་པོ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་མི་སྲིད་པར་རོ་དག་ཡོད་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ་ཞེས་པ་ཡིན་ནོ།། ཁ་ཐང་པོ

འདི་ལ་འཁལ་པ་ཅི་ཞིག་ཡོད།(ཨཱཏཱ) དེ་ལྟ་ན་ཡིན་ན་ཐོའི་དབང་པོ་ཡང་ཡོད་པར་སྐལ་བར་འགྱུར་རོ།།འདི་སྐད་དུ་ལུས་ཀྱི་སྐོ་བས་སྐྱེ་མཆེད་དུག་ལ་ཞུགས་ནས་སྐྱེད་ཀྱི་ཡུལ་ཀྱི་སྐོ་ནས་ཤེས་པ་མཐའ་དག་ཏུ་ཡོན་ཏན་ཡོད་པ་ཉིད་ཀྱི་དོན་དང་རྗེས་དག་ཏུ་ཡིན་ནོ།།ཞེའི་དབང་པོ་ཞེ་འཕེག(ཨཱཏཱ)པ་རྣ་བའི་སྐོ་ནས་ཞུད་པ་ཀུན་དུ་སྐྱེད་པས་དེ་ལྟ་བས་ན་གཟུགས་ཀྱི་ཁམས་སུ་གཏོགས་པའི་ཁམས་བཅུ་བཞི་པོ་ཞེས་བྱ་བ་དེ་ཐུབ་པོ་ཉིད་ཟེས་བརྗོད་དོ།།

31 གཟུགས་མེད་གཏོགས་པ་ཡིན་དང་ནི།
ཆོས་དང་ཡིད་ཀྱི་རྣམ་ཤེས་ཁམས།།
དེ་གསུམ་རགས་བཅས་རྣ་པ་མེད།
ལྟག་མ་རྣམས་ནི་རགས་བཅས་སོ།།

གཟུགས་མེད་གཏོགས་པ་ཡིད་དང་ནི།ཆོས་དང་ཡིད་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས།ཁམས་གཟུགས་ཀྱི་འདོད་(ཨཱཏཱ)ཆགས་དང་བྲལ་བ་རྣམས་དེར་སྐྱེ་སྟེ།དེའི་ཕྱིར་དེ་ནི་གཟུགས་ཀྱི་རང་བཞིན་ཐོག་ཏུ་ཁམས་བཏུ་དང་དེ་དག་ལ་རྟེན་པར་དང་དམིགས་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཁམས་ལྟ་ཡང་མེད་དོ།།རགས་པ་དང་བཅས་པ་རྣམས་ནི་དུ།།རགས་པ་མེད་པ་རྣམས་ནི་དུ་ཞེ་ན།ཡིད་དང་ཆོས་དང་ཡིད་ཀྱི་རྣམ་པར་(ཨཱཏཱ)ཤེས་པའི་ཁམས་གང་བཤད་པ།དེ་གསུམ་རགས་བཅས་རགས་པ་མེད།གང་དག་ལམ་ཀྱི་བདེན་པ་དང་འཇུག་ཅིག་བསྟན་པ་དེ་དག་ནི་རགས་པ་མེད་པ་ཡིན་ནོ།།གཞན་དག་ནི་རགས་པ་དང་བཅས་པ་ཡིན་ནོ།།ལྟག་མ་རྣམས་ནི་རགས་བཅས་སོ།།ལྟག་མ་ཁམས་བཅོ་ལྔ་(ཨཱཏཱ)ཞེས་དེ་དག་ནི་གཅིག་ཏུ་རགས་པ་དང་བཅས་པ་ཡིན་ནོ།།རྟོག་པ་དང་བཅས་པ་རྣམས་ནི་དུ།།རྟོག་པ་མེད་ལ་དཔྱོད་པ་ཙམ་དག་ནི་དུ་རྟོག་པ་ཡང་མེད་ལ་དཔྱོད་པ་ཡང་མེད་པ་རྣམས་ནི་དུ་ཞེ་ན།

32. རྟོག་དང་དཔྱོད་དང་བཅས་པ་ནི་
རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཁམས་ལྔ་ཡིན།།

ཐུ་མ་གསུམ་ནི་རྣམ་གསུམ་མོ།།

ལྷག་མ་རྣམས་ནི་གཉིས་ཀ་ལྟང་ངོ །།

རྟོག་དང་དཔྱོད་དང་བཅས་པ་ནི། རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཁམས་ལྟ(ཤ2ཉ5)ཡིན།འདི་དག་ནི་རྟག་ཏུ་རྟོག་པ་དང་དཔྱོད་པ་དག་དང་མཚུངས་པར་ལྟན་པ་ཡིན་ཏེ་འདི་ལྟར་ཞི་རོལ་དུ་བལྟས་པའི་སྐྱེར་སྒོང་པ་ཡིན་ནོ།། ནི་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ངེས་པར་གཟུང་བའི་དོན་ཏོ།། ཐ་མ་གསུམ་ནི་རྣམ་གསུམ་མོ།། ཐ་མ་དག་ནི་ཡིད་ཀྱི་ཁམས་དང་།ཚོར་ཀྱི་ཁམས་དང་། ཡིད་(ཤ2ཉ6)ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཁམས་ཏེ།གསུམ་པོ་དེ་དག་ནི་རྣམ་པ་གསུམ་སྟེ། དེ་ལ་ཡིད་ཀྱི་ཁམས་དང་། ཡིད་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཁམས་དང་། རྟོག་པ་དང་དཔྱོད་པ་དག་ལས་གཞན་པ་ཚོར་ཀྱི་ཁམས་ཙམ་ཞུགས་པར་ལྟན་པ་དག་དང་འདྲ་བའི་ཁམས་དང་བསམ་གཏན་དང་པོ་ན་འི་རྟོག་པ་(ཤ2ཉ4)དང་བཅས་དཔྱོད་པ་དང་ བཅས་པ་དག་ཡིན་ཞེས།། བསམ་གཏན་ཐུབ་པར་ཅན་ནི་རྟོག་པ་མེད་ཅིང་དཔྱོད་པ་ཙམ་དག་ཡིན་ནོ།། བསམ་གཏན་གཉིས་པ་ནས་བཟང་སྟེ། ཉིད་པའི་རྟེ་མོའི་བར་གྱི་དང་། ཚོས་ཀྱི་ཁམས་མཚུངས་པར་ལྟན་པ་མ་ཡིན་པ་ནས་ཅད་དང་། བསམ་གཏན་ཐུབ་པར་ཅན་(ཤ2ཉ1)གྱི་དཔྱོད་པ་ནི་རྟོག་པ་ཡང་མེད་ལ་དཔྱོད་པ་ཡང་མེད་པ་དག་ཡིན་ནོ།། རྟོག་པ་ནི་རྟོག་པ་གཉིས་པ་མེད་པའི་ཐྱིར་དང་། དཔྱོད་པཁང་མཚུངས་པར་ལྟན་པའི་ཐྱིར་རྟག་ཏུ་རྟོག་པ་མེད་ཅིང་དཔྱོད་པ་ཙམ་ཡིན་ནོ།། འདོད་པའི་ཁམས་དང་བསམ་གཏན་དང་པོའི་དཔྱོད་པ་རྣམ་པ་གསུམ་གོ འདི་དག་གི་ནང་ནུ་མི་འདྲའོ་ཇི་(ཤ2ཉ2) སྐད་དུ་བཞེད་པར་ཐུབ་ཅེན། དཔྱོད་པ་གཉིས་པ་མེད་པའི་ཐྱིར་དང་། རྟོག་པ་དང་མཚུངས་པར་ལྟན་པའི་ཐྱིར་དཔྱོད་པ་མེད་ཅིང་རྟོག་པ་ཙམ་ཡིན་ནོ།། དེ་ཉིད་ཀྱི་ཐྱིར་རྟོག་པ་དང་བཅས་དཔྱོད་པ་དང་བཅས་པའི་ས་ནི་ཚོས་རྣམ་པ་བཞི་ཡོད་དེ། རྟོག་པ་དང་བཅས་དཔྱོད་པ་དང་བཅས་པ་དག་ནི་རྟོག་པ་དང་དཔྱོད་(ཤ2ཉ3)པ་ཙམ་གོཉིས་པ་མཚུངས་པར་ལྟན་པ་རྣམས་སོ།། རྟོག་པ་མེད་ཅིང་དཔྱོད་པ་ཙམ་དག་ནི་རྟོག་པའོ།། རྟོག་པ་ཡང་མེད་དཔྱོད་པ་ཡང་མེད་པ་དག་ནི་མཚུངས་པར་ལྟན་པ་མ་ཡིན་པ་རྣམས་སོ།། དཔྱོད་པ་མེད་ཅིང་རྟོག་པ་ཙམ་ནི་དཔྱོད་པཁོ་ནའོ།། ལྷག་མ་རྣམས་ནི་གཉིས་ཀ་ལྟང་ངོ །། དེ་དག་ནི་ལྷག་མ་(ཤ2ཉ4) རྣམས་ནི་གཉགས་ཅན་ཀྱི་ཁམས་བཏུ་གོ་དག་སྟེ། དེ་དག་ནི་མཚུངས་ལྡ

ལྷན་པ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རྟག་ཏུ་རྟོག་པ་ཡང་མེད་དགྲོད་པ་ཡང་མེད་པ་དག་ཡིན་ལ།། གཞི་ཉེམས་པའི་ཚོགས་པ་ལྟ་པོ་རྣམས་རྟོག་པ་དང་དགྲོད་པ་དང་བཅས་པ་དག་ཡིན་ན། རྗེ་སྐྱེ་ན་རྣམ་པར་རྟོག་པ་མེད་པ(५२८६)དག་ཅེས་བྱ་ཞེ་ན།

33. འོས་པར་རྟོག་དང་རྗེས་དྲན་པའི།
རྣམ་པར་རྟོག་པས་རྣམ་མི་རྟོག།
དེ་དག་ཡིད་ཀྱི་ཤེས་རབ་ཀྱང་།
ཡིད་ཀྱི་དྲན་པ་ཐམས་ཅད་ཉིད།།

འོས་པར་རྟོག་དང་རྗེས་དྲན་པའི། རྣམ་པར་རྟོག་པ་རྣམས་མི་རྟོག།རྣམ་པར་རྟོག་པ་ནི་རྣམ་པ་གསུམ་མོ་ཞེས་གྲགས་སྟེ། ངོ་བོ་ཉིད་དང་། འོས་པར་རྟོག་པ་དང་། རྗེས་སུ་དྲན་པའི་རྣམ་པར་རྟོག་པའོ། དེ་བས་ན་དེ་དག་ལ་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱི་རྟོག་པ་ཡོད་ཀྱི་གཞན་དག་ཡིན་ཏེ། དེ་ལྟ(५२८६)བས་ན་རྣམ་པར་རྟོག་པ་མེད་པ་དག་ཅེས་བྱ་སྟེ། དཔེར་ན་རྟ་རྣང་གཅིག་པ་ལ་རྣང་མེད་ཅེས་བྱ་བ་བཞིན་ནོ། དེ་ཉིད་ཀྱི་རྣམ་པར་རྟོག་པ་ནི་རྟོག་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་ནི་ཉོན་ཅན་ཡིད་ཅེས་བྱ་སྟེ། ཤིན་ཏུ་ཁྱད་པར་དུ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་ཏེ།། གཞན་དག་གི་རང་བཞིན་ཏེ་ཞེ་ན། རིམ་པ་ཉིད་དུ། དེ་དག་ཡིད་ཀྱི་ཤེས་རབ(५२८७)གཡེངས་ཀྱི་དྲན་པ་ཐམས་ཅད་ན། ཡིད་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་དང་མཚུངས་པར་ལྡན་པའི་ཤེས་རབ་ནི་ཡིད་ཀྱི་ཞེས་བྱའོ།། མཉམ་པར་གཞག་པ་མ་ཡིན་པ་ནི་གཡེང་བ་ཞེས་བྱ་སྟེ། དེ་ནི་འོས་པར་རྟོག་པའི་རྣམ་པར་རྟོག་པའོ།། ཡིད་ཀྱི་དྲན་པ་ཉིད་མཉམ་པར་གཞག་པ་དང་མཉམ་པར་གཞག་པ(५३०१)མ་ཡིན་པ་ཐམས་ཅད་ནི་རྗེས་སུ་དྲན་པའི་རྣམ་པར་རྟོག་པ་ཡིན་ནོ།། དམིགས་པ་དང་བཅས་པ་རྣམས་ནི་དྲི། དམིགས་པ་མེད་པ་རྣམས་ནི་དྲི་ཞེ་ན།

34. དམིགས་བཅས་སེམས་ཀྱི་ཁམས་བདུན་ནོ།
ཚོར་ཀྱི་སྐྱེད་ཀྱང་མ་རིག་དག།

བཀྲིད་པོ་དེ་དག་རྣམས་དང་སྦྲ།།
དགུ་པོ་གཉེན་ནི་རྣམ་པ་གཉིས།།

དམིགས་བཅས་མེམས་ཀྱི་ཁམས་བདུན་ནོ།།མི་གཅད། རྟ་བ་དང་། སྣ་དང་ཕྱེ་དང། ལུས་དང་ཡིད་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཁམས་རྣམས་དང་། (५३०२) ཡིད་ཀྱི་ཁམས་ཏེ། སེམས་ཀྱི་ཁམས་བདུན་པོ་དེ་དག་ནི་ཡུལ་འཛིན་པའི་ཕྱིར་དམིགས་པ་དང་བཅས་པ་དག་གོ།།ཚོར་ཀྱི་ཕྱོགས་ཅིང་། དམིགས་པ་དང་བཅས་པ་ཡིན་ཏེ། སེམས་ལས་བྱུང་བའི་རང་བཞིན་གང་ཡིན་པའོ།།ཕྱོགས་མ་གཏུགས་ངན་ཀྱི་ཁམས་བཅུ་པོ་དག་དང་།ཚོར་ཀྱི་ཁམས་ཀྱི་ཕྱོགས་(५३०३)ལྔ་པ་མ་ཡིན་པའི་དམིགས་པ་མེད་པ་ཞེས་བྱ་བར་གྱུར་པོ།།ཟེན་པ་རྣམས་ནི་དྲུ་ཞེན། མ་ཟེན་པ་རྣམས་ནི་དྲུ་ཞེན། དགུ་གང་ཞེན། དམིགས་པ་དང་བཅས་པ་བདུན་བརྒྱད་ཅི་ཡོད་ཀྱང་བཅས་ཏེ་བཤད་པ་གང་དག་ཡིན་པ། བཀྲིད་པོ་དེ་དག་རྣམས་དང་སྦྲ།། དེ་ལྟར་ན་མེམས་ཀྱི་ཁམས་བདུན་དང་(५३०५) ཚོར་ཀྱི་ཁམས་དང་། སྐྱེའི་ཁམས་དང་། ཁམས་དགུ་པོ་དེ་དག་ནི་མ་ཟིན་པ་ཡིན་ནོ།། དགུ་པོ་གཉེན་ནི་རྣམ་པ་གཅིག་ཟིན་པ་དག་ཀྱང་ཡིན། མ་ཟིན་པ་དག་ཀྱང་ཡིན་ཏེ། དེ་ལ་མིག་དང་རྟ་བ་དང་སྦྲ་དང་ལྟེ་དང་ལུས་དང་ད་ལྟར་བྱུང་བ་རྣམས་ནི་ཟིན་པ་ཡིན་ནོ།། འདས་པ་དང་མ་འོངས་པ་རྣམས་ནི་མ་(५३०६)ཟིན་པ་ཡིན་ནོ།། གཟུགས་དང་། དྲི་དང་། རོ་དང་། རེག་བྱའི་ཁམས་ད་ལྟར་བྱུང་བ་དབང་པོ་དང་ཐ་མི་དད་པ་རྣམས་ནི་ཟིན་པ་ཡིན་ནོ།། གཞན་དག་ནི་མ་ཟིན་པ་རྣམས་ཏེ། འདི་ལྟ་སྟེ་སྐྱབས་མ་གཏོགས་པའི་སྒྲ་དང་། བ་ལུ་དང་། སེན་མོ་དང་། སོ་དག་ལ་ཡོད་པ་དང་། ཕྱི་ས་དང་། ཆོས་དང་། མཆོལ་མ(५३०७) དང་། སྣ་བས་དང་། ཁ་ག་ལ་སོགས་པ་དག་ལ་ཡོད་པ་དང་། ས་དང་ཆུ་ལ་སོགས་པ་དག་ལ་ཡོད་པ་ལྟ་བུའོ།། ཟིན་པ་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཅི་ཞེན། ཁན་པ་དང་གཞོན་པ་དག་གིས་ཁང་ཐབས་ཤིག་ཏུ་ཟིན་པ་ཞེས་བྱ་བ་ལྟ་བུའོ། (५३०४) འཇིག་རྟེན་གྱི་ན་སེམས་པ་དང་བཅས་པ་ཞེས་བརྗོད་པ་གང་ཡིན་པའོ།། ཞེས་དྲུ་དག་གཅིག་ནི་འཕྲུང་བའི་ངོ་བོ་ཉིད་ཡིན། དྲུ་དག་གཅིག་ནི་འཕྲུང་ བ་ལས་སྐྱེ་པ་ཡིན་ཞེ་ན།

35. རེ་ཞིག་ཐུབ་ཆོག་པ་གཤེགས་ཡིན་ཏེ།
ལྷ་ཞི་མ་གཟུགས་ཅན་དགྲ་བོ་ནི།
འཕྲུང་གྲུར་ཆོས་ཁམས་སྲོག་གས་གཅིག་ཀྱང་།
གཟུགས་ཅན་བཅུ་ཞེ་བསགས་པའོ ॥

རེ་ཞིག་ཐུབ་ཆོག་པ་གཤེགས་ཡིན་ཏེ། འཕྲུང་པ་དག་དང་། འཕྲུང་བཡེས་ཐྱུར་པའོ།། དེ་ལ་འཕྲུང་བ་དག་ནི་བཞི་པོའོ། འཕྲུང་བ་(4386) ཡེས་ཐྱུར་པ་ནི་འཇམ་པ་ཉིད་ཡོཾགས་པ་རྣམ་པ་གཉིས་ཏེ། འཕྲུང་བ་དག་ཡོད་ཡིན་ཞིར་རོ།། ལྷ་ཞི་མ་གཟུགས་ཅན་དག་པོ་ནི། འཕྲུང་འགྱུར། དཔང་པོ་ལྟའི་ཁམས་དག་དང་ཡུལ་བཞི་སྟེ། ཁམས་དག་པོ་དེ་རྣམས་ནི་འཕྲུང་བ་ཡེས་ཐྱུར་པ་དག་ཏོ་ན་འོ།། ཆོས་ཁམས་སྲོག་གས་གཅིག་ཀྱང་། འཕྲུང་(4382) བ་ཡེས་ཐྱུར་པ་སྟེ། རྣམ་པར་རིག་ཅེད་མ་ཡིན་པ་ཞེས་ཆྱོའོ།། ལྷ་ཞི་མ་སེམས་ཀྱི་ཁམས་བརྟན་དང་། རྣམ་པར་རིག་ཅེད་མ་ཡིན་པ་མ་གཏོགས་པ་ཆོས་ཀྱི་ཁམས་ནི་ཁམས་ཞི་གཉིས་པའོ།། བཅོམ་པ་ཁང་ཁྱམས་ཆུས་ལྷ་ན་རེ་ཞི། སྐྱེ་མཆེད་བཅུ་པོ་དག་ནི་འཕྲུང་བ་ཅམ་མོ་ཞེས་རེ་རོ་རོ།། དེ་ཞེ་དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ཏེ། (4383) མདོ་ལས་འཕྲུང་བ་རྣམས་ནི་བཞི་ཀེ་དང་། ཁ་བ་ལ་སོགས་པ་ཁམ་ཚན་ཀེ་དང་། ཁ་ཅིག་ཁམ་ཚན་དུ་དས་པར་གཟུང་བའི་ཕྱིར་ལ། དེ་དག་ཀྱང་རེ་ཞིག་བཤད་ཟིན་ཏོ།། མིག་ལ་སོགས་པས་ཀྱང་ཁ་བ་ལ་སོགས་པ་མི་འཛིན་ལ། ལུས་ཀྱི་དབང་གིས་ཁང་ཁྱམས་ལ་སོགས་པ་མ་ཡིན་ནོ།། མདོ་ལས་ཀྱང་དེས། སྲོང་མེད་ཀྱི་(4384) གེ་སྐྱེ་མཆེད་ཡིན་ཏེ། འཕྲུང་བ་ཆེན་པོ་བཞི་དང་རྒྱུ་བྱས་པ་གཟུགས་དང་བ་གཟུགས་ཅན་བསྟན་དུ་མེད་ལ་ཐོག་ཏུ་ཡང་ཐོག་པ་ལ་སྐྱེ་ལུས་ཀྱི་བར་དུ་ཡང་དེ་བཞིན་ནོ།། དེས་སྲོང་གཟུགས་རྣམས་ནི་ཕྱིའི་སྐྱེ་མཆེད་ཡིན་ཏེ། འཕྲུང་བ་ཆེན་པོ་བཞི་དག་རྒྱུ་བྱས་པ་(4385) དང་བཅས་པ་ཡིན་ནོ།། དེ་སྲོང་སྐྱེ་བ་ཞི་ཕྱིའི་སྐྱེ་མཆེད་ཡིན་ཏེ། འཕྲུང་བ་ཆེན་པོ་བཞི་དག་རྒྱུ་བྱས་པ་གཟུགས་ཅན་བསྟན་དུ་མེད་ལ་ཐོག་ཏུ་ཡང་བཅོམ་པ་ཁང་ཁྱམས་ལ་སོགས་པ་དང་བཅས་པ་ཡིན་ནོ། དེ་ཅི་ཕྱིར་ཞེ་ན། འཕྲུང་བ་ཆེན་པོ་བཞི་དག་ཅང་། འཕྲུང་བ་ཆེན་པོ་བཞི་དག་རྒྱུ་བྱས་(4386)པ་གཟུགས་ཅན་བསྟན་དུ་མེད་ལ་ཐོག་ཏུ་ཡང་བཅས་པའོ་ཞེས་གསུངས་ཏེ། རེ་ཞིག་ཁའི་སྐྱེ་མཆེད་ཀྱི་ཕྱོགས་གཅིག་

ཁོ་རྣམ་འགྲུང་བ་རྣམས་བསྡུས་པའི་ཕྱིར་ལྷག་མ་རྣམས་ནི་འགྲུང་བ་དག་མ་ཡིན་རེ།།ཞེས་བྱར་གསལ་བར་གྱུར་དུ་བསྟན་པ་ཡིན་རེ།།འོ་ན་མདོ་ལས། གང་མིག་གི་ཤའི་གོང་ལྟ་ལ་སྤྱ་བ་ཚལང(4338)བར་གྱུར་པ་ཐང་ཡིན་པ་ཞེས་གསུངས་སོ།།དེ་དང་ཐབ་མེ་དང་པར་འདྲགྱ་པའི་ཤའི་གོང་བུ་ལ་དེ་སྐད་དུ་བསྟན་ཡང་རུང་དོ།། མངལ་དུ་འཇུག་པ་ལས། དགེ་སློང་ཁྱོད་ཀྱི་ཞེས་བྱ་བ་ཡིན་ནོ་ཞེས་གསུངས་སོ།། སེམས་ཅན་གྱི་རྒྱས་ཀྱི་གཞི་བསྟན་པའི་ཕྱིར་དེ། ཡང་རེག་པའི་སྐྱེ་མཆེད་དྲུག་ཅེས་གསུངས་པའི་(4540)ཕྱིར་དང་། སེམས་ལས་བྱུང་བ་རྣམས་མེད་པར་ཐལ་བར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ།། སེམས་ཀྱིད་སེམས་ལས་བྱུང་བ་རྣམས་ཡིན་རེ་ཞེས་བྱ་བར་ཁས་བླངས་པར་རིགས་པ་ཡང་མ་ཡིན་ཏེ། མདོ་ལས། འདུ་ཤེས་དང་སེམས་པའི་ཚོར་འདི་ནི་སེམས་ལས་བྱུང་བ་སེམས་ལ་བརྟེན་པ་ཉིད་ཞེས་འབྱུང་(4542)བའི་ཕྱིར་རོ།། སེམས་འདུད་ཚགས་དང་བཅས་པལ་སོགས་པ་འབྱུང་བའི་ཕྱིར་རོ།། དེ་ལྟ་བས་ན་ཁམས་རྣམས་ཀྱི་འཇུག་བ་དང་འབྱུང་བ་ལས་འགྱུར་བ་ཉིད་ནི་སྐད་བཤད་བཞིན་ཡིན་རེ།། བསགས་པ་རྣམས་ནི་དུ། བསགས་པ་མ་ཡིན་པ་རྣམས་ནི་དུ་ཞེན། གཟུགས་ཅན་བཏུ་ནི་བསགས་པའོ།།དབང(4543)པོའི་ཁམས་ལྔ་དང་ཡུལ་ལྔ་དག་ནི་རྟུལ་པ་དང་འདུས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་བསགས་པ་དག་གོ།།ཁམས་བཅོ་བརྒྱད་པོ་དག་ལས་གཅོད་པར་ཟྱེད་པ་ནི་གང་གཅད་པར་བྱ་བ་ནི་གང་། སྲེག་པར་ཟྱེད་པ་ནི་གང་། འཇལ་བར་ཟྱེད་པ་ནི་གང་། གཞལ་བར་བྱ་བ་ནི་གང་ཞེ་ན།

36. གཅོད་ཟྱེད་གཅད་པར་བྱ་བ་ཀྱིད་
ཕྱི་རོལ་གྱི་ནི་ཁམས་བཞི་ཡིན།།
དེ་བཞིན་བསྲེག་བྱ་འཇལ་ཟྱེད་པའོ།།
སྲེག་དང་གཞལ་ལ་མི་མཐུན་སྐྱ།།

གཅོད་ཟྱེད་(4544)གཅད་པར་བྱ་བ་ཀྱིད། ཕྱི་རོལ་གྱི་ནི་ཁམས་བཞི་ཡིན།། གཟུགས་དང་དྲི་དང་རོ་རྟེག་བྱ་ཞེས་བྱ་བ་སྟེ། དགུ་སྟ་དང་ཤིང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའོ།། གཅོད་པ་ཞེས་བྱ་བའི་ཚོས་འདི་ཅི་ཞེ་ན། འདུས་པའི་རྟུན་འཕེལ་བར་འགྱུང་བ་ཅན་རྣམ་པར་འཟྱེད་པ་སྐྱེད་པའོ།།ལུས་ཀྱི་དབང་པོ་ལ་

སོགས་པ་ནི་(44a5) གཅད་པར་བྱ་བ་མ་ཡིན་ཏེ། ཡ་ན་ལག་གམ་ལྟུས་པར་བཅད་ན་དེ་དག་ཀྱི་སྐུ་ཐུབ་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ།། དབང་པོ་རྣམས་ལ་ནི་གཉིས་སུ་འཇུག་པ་མེད་དེ། གཅད་པའི་ཡན་ལག་ཁ་དབང་པོ་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ།། གཅིད་པར་བྱེད་པ་ཡང་མ་ཡིན་ཏེ། རོར་ཏ་ཀྱིའི་དེད་བཞིན་དུ་དང་བའི་ཕྱིར་རོ།། ཇི་ལྟར་གཅིད་བྱེད་(44a6) གཅིད་པར་བྱ་བ་ཉིད་ཕྱི་རོལ་གྱི་ཁམས་བཞི་ཡིན་པ་ལྟར་དེ་བཞིན་བསྡེབ་ཅིང་ཉེ་བར་ལེན་པ་ཡང་དེ་ལྟ་བུ་ཉིད་ཡིན་ནོ།། དེ་དག་ཉིད་བསྡེབ་པར་བྱ་བ་ཡིན་ལ། དེ་དག་ཉིད་འཕེལ་བ་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ།། དབང་པོ་རྣམས་ནི་མ་ཡིན་ཏེ། དང་བའི་ཕྱིར་ཏོད་བཞིན་ནོ།། སྐྱ་ཡང་མ་ཡིན་ཏེ། ཚད་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ།། ཤེས་དང་གཞལ་ལ་(44a7) མི་མཐུན་སྟེ།། ཁ་ཅིག་ན་རེ་ཞེས་བཞིན་པའི་ཚད་ཀྱི་ཤེས་པ་བྱེད་པ་ཡང་ཡིན་ལ། གཞན་པར་གྱུར་བའང་ཡིན་ནོ་ཞེས་བརྗོད་དོ།། ཁ་ཅིག་ན་རེ་ཞེས་མེའི་ཁམས་ལོ་ནས་ཤེས་པ་བྱེད་པ་ཡིན་ལ། ཕྱི་བ་ཉིད་ཙོ་ན་གཞལ་བར་བྱ་བ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བརྗོད་དོ།། རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཁམས་སྐྱེས་པའི་ཁམས་རྣམས་ནི་(44b1) དུ། རྒྱས་པ་ཁམས་བྱང་བ་རྣམས་ནི་དུ། རྒྱུ་མཐུན་པ་ཁམས་བྱང་བ་རྣམས་ནི་དུ། རྐང་པ་ནི་མ་རྣམས་ནི་དུ་ཞེ་ན། སྨོས་པ།

3ཀ. རྣམ་པར་སྨིན་ཁམས་བྱང་བ་དང་
རྒྱས་ཁམས་བྱང་བ་ནང་གི་ལྟ ॥
སྐྱ་ནི་རྣམ་སྨིན་ཁམས་སྐྱེ་ལ་མེན།།
རྒྱུ་མཐུན་ཁམས་བྱང་རྣམས་སྐྱེས
གཙོས་པ་མེད་བརྒྱད་གཞན་རྣམ་གསུམ།།

3ཁ. རྗེས་དང་ལྡན་གཅིག། ཐ་མ་གསུམ་
སྐད་ཅིག་མ་སྟེ། མིག་ དང་ནི་
རྣམ་ཤེས་ཁམས་དག་ཏོ་བོ་ དང་
ལྡན་ཅིག་ཏུ་ཡང་བྱེད་པ་ཡོད།།

རྣམ་པར་སྨིན་ལས་སྐྱེས་པ་དང་། རྒྱས་ལས་བྱུང་བ་ནང་གི་ལྟ། རེ་ཞིག་མི་ཁ་ལ་ཙོག་པ་ནང་ཁོལ་ལྟ་བུ་དགེ་ཟེན་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ལས་སྐྱེས་པ་ཡང་(སྡེ་ཚན་ཨ)ཡིན་ལ། རྒྱས་པ་ལས་བྱུང་བ་ཡང་ཡིན་ཞེའོ། རྒྱུ་མཐུན་པ་ལས་བྱུང་བ་ཞི་མེད་དེ། དེ་དག་ལས་ཆ་གཏོགས་པ་རྒྱུ་མཐུན་པ་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། ། དེ་ལ་རྣམ་པར་སྨིན་པའི་རྒྱུ་ལས་སྐྱེས་པ་ནི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ལས་སྐྱེས་པ་ཡིན། བར་གྱི་ཚོགས་མི་ཆང་བ་བྱས་པའི་ཕྱིར་བ་ལང་གི་ཤིང་ཁ་ཅིག་ཏུ་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཞེས་བྱ་བ་ལྟ་བུའོ། ། ཡང་ན་(སྡེ་ཚན་ཀ)འབྲས་བུའི་དུས་སུ་ཕྱིན་པའི་ལས་ནི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཞེས་བྱ་བ་ཞེས་སྐྱེས་པ་ཐ་སྙད་དོ། ། འབྲས་བུ་ནི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཙམ་ལ་ཡིན་པས་རྣམ་པར་སྨིན་པའོ། ། ཡང་ན་རྒྱུ་ལ་འབྲས་བུ་བཏགས་པ་ཡིན་ཏེ། དཔེར་ན་འབྲས་བུ་ལ་རྒྱུ་བཏགས་(སྡེ་ཚན་ཁ)པ་རེ་ཞེ་ཡིའི་སྐྱེ་མཆེད་དྲུག་པོ་འདི་དག་ནི་སྡུག་བསྔལ་གྱི་ལས་ཡིན་པར་རིག་པར་བྱའོ། ། ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ནས་ཀྱང་ཁོ་ན་ཞེས་ཐམྱུ་དཔེ་ལ་ཁོ་ནའོ། ། རྣམ་དང་། ལེགས་པར་ཐུ་བ་དང་། གཅིག་ཏོག་པ་དང་། ཁིང་དེ་འཛོན་ཀྱི་ཐུང་པ་དག་གིས་རྒྱས་པར་བྱས་པ་རྣམས་ནི་རྒྱས་པ་ལས་བྱུང་བ་དག་གོ། ། གཞན་དག་ན་རེ་ན། ཚངས་པར་སྤྱོད་པས་ཀྱང་རྒྱས་(སྡེ་ཚན་ཅ)པར་བྱེད་དོ་ཞེས་ཟེར་ཏ། དེས་ནི་མི་གཙོ་དང་པ་ཅོམ་དྲུ་རྩད་ཀྱི་རྒྱས་པའི་མ་ཡིན་ཏེ། ། རྒྱས་པའི་རྒྱུད་ནི་རྣམ་པར་སྨིན་པའི་རྒྱུད་ལ་ཡོད་ཀྱི། སྒྲ་ནི་རྣམ་པར་སྨིན་མེད། རྒྱུ་མཐུན་པ་ལས་བྱུང་བ་ཡོད་ཀྱི། སྒྲ་ནི་རྣམ་པར་སྨིན་མེད་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། འོད་དཀྲུག་འཇུག་པའི་ཕྱིར་རོ། ། ཉི་(སྡེ་ཚན་ཁ)ན་གང་བསྡུན་བཅོས་བཏགས་པ་ལས་ཆོག་རྫུ་བ་དོ་སྣོང་བ་ཤིན་དུ་བསྒོམ་པའི་ཕྱིར་སྐྱེས་བུ་རྣམས་ཀྱི་ངག་ཏུ་བཏགས་ཏེ་ཞེས་གསུངས་སོ། ། ཁ་ཅིག་ན་རེ་ནི། བརྒྱད་པ་འདི་ནི་གསུམ་པ་ཡིན་ཏེ། ལས་དག་ལས་ནི་ཐུབ་པ་ལ་སོགས་པ་(སྡེ་ཚན་ཤ)ཏོ། ། ཁ་ཅིག་ན་རེ། བརྒྱད་པ་འདི་ནི་ལྟ་བ་ཡིན་ཏེ། ལས་དག་ལས་ནི་རྣམ་པར་སྨིན་པའི་འབྲུང་བ་ཉིད་ཀྱང་ཡོད་ཅིང་། ཁ་ཅིག་ན་རེ་ཐུབ་པ་ལ་སོགས་པ་ཡིན་ཏེ། ལས་དག་ལས་ནི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཙམ་ལ་ཡོད་ཀྱི། འབྱུང་བ་ཉིད་ཀྱང་ཡོད་ཅིང་། ཁ་ཅིག་ན་རེ་ཐུབ་པ་ལ་སོགས་པ་ནི་ཁ་ཅིག་ཏུ་ཡང་ཡོད་ཀྱི། ཁ་ཅིག་ན་རེ་ཐུབ་པ་ལ་སོགས་པ་ནི་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཡོད་ཅིང་

རོ། རྒྱུ་མཐུན་ལས་བྱུང་རྣམ་སྨིན་སྐྱེས། ཐོག་པ་མེད་པ་བརྒྱད། བརྒྱད་གང་ཞེ་ན། མེམས(45a2)
ཀྱི་ལམས་བདུན་དང་། ཚོས་ཀྱི་ལམས་ཅི་སྐལ་བ་མཉམ་པ་དང་ཀུན་དུ་འཕྲོ་བའི་རྒྱུ་བསྟེན་པ་
རྣམས་ནི་རྒྱུ་མཐུན་པ་ལས་བྱུང་བ་དག་གོ། རྣམ་པར་སྨིན་པའི་རྒྱས་བསྟེན་པ་རྣམས་ནི་རྣམ་པར་སྨིན་
པ་ལས་སྐྱེས་པ་དག་གོ། རྒྱས་པ་ལས་བྱུང་བའི་མེད་དེ། ཐོག་མ་པ་མེད་པ་རྣམས་ལ་རྒྱས་པ་མེད་པའི
(45a3)ཕྱིར་རོ། གཞན་རྣམ་གསུམ། གཞན་ནི་ལྷག་མ་གཉིས་པོ་གཟུགས་དང་། སྒྲ་དང་། དྲི་དང་། རོ་གསྲེ
ལམས་དག་སྟེ། དེ་དག་ནི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ལས་སྐྱེས་པ་དག་ཀྱང་ཡིན། རྒྱས་པ་ལས་བྱུང་བ་དག་ཀྱང
ཡིན། རྒྱུ་མཐུན་པ་ལས་བྱུང་བ་དག་ཀྱང་ཡིན་ནོ། རྟག་དང་ལྡན་ཅིག ། འདུས་མ་བྱས་(45a4)ནི་
བརྟན་པའི་ཕྱིར་རྟག་གོ། དེ་ཡང་ཚོས་ཀྱི་ལམས་ལ་ཡོད་པས་དེའི་ཕྱིར་ཚོས་ཀྱི་ལམས་གཞི་གཅིག་ཏུ་རྟག་
དང་ལྡན་པ་ཡིན་ནོ། ཐ་མ་གསུམ་སྐད་ཅིག་མ་སྟེ། ཡིད་ཀྱི་ལམས་དང་། ཚོས་ཀྱི་ལམས་དང་། ཡིད་ཀྱི་
རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ལམས་ནི་འདོད་པའི་ཅིམ་པས་ཐ་མ་དག་ཡིན་ཏེ། དེ་(45a5)དག་ནི་ཟག་བཅས་པ་མེད་
པའི་བཟོད་པའི་དང་། ཚོ། ལྷག་བསྟན་ལ་ཚོས་ཤེས་པའི་བཟོད་པའི་ཚོས་ལ་སྐད་ཅིག་མ་ག་ཅིག་རྒྱུ་
མཐུན་པ་ལས་བྱུང་བ་མ་ཡིན་པར་འགྱུར་ཏེ། དེའི་ཕྱིར་སྐད་ཅིག་མ་རྣམས་ཞེས་བྱའོ།།འདུས་བྱས་
གཞན་ནི་རྒྱུ་མཐུན་པ་ལས་མ་བྱུང་བ་འཕའ་ཡང་མེད་དོ།། དེ་ལ་ཐུན་གསུམ་ལ་ཚོས་ཤེས་(45a6)
པའི་བཟོད་པ་དང་མཚུངས་པར་ལྡན་པའི་སེམས་ནི་ཡིད་ཀྱི་ལམས་དང་། ཡི་དྭགས་པར་ཤེས་
པའི་ལམས་ཡིན་ནོ།། ལྷག་མ་དེ་དང་ལྡན་ཅིག་འབྱུང་བ་རྣམས་ནི་ཚོས་ཀྱི་ལམས་སོ།།འདི་དག་ཐུབ་
པར་བྱ་སྟེ། གང་གིས་མིག་གི་ལམས་དང་མི་ལྡན་པ་ལས་ལྡན་པ་འཛིག་ཅིང་། མིག་གི་རྣམ་པར་ཤེས་
པ་དང་ལྡན་པ་ཡང་(45a7)ཡིན་ནམ། གང་མིག་གི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་དང་ཡིན་པ་དེ་མིག་གི་
ལམས་དང་ཡང་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན། སྐྱེས་པ། མིག་དང་ནི། རྣམ་ཤེས་ལམས་དག་ཙོ་ཙོ་དང་ལྡན་ཅིག
ཏུ་ཡང་འཛིན་པ་ཡོད། རེ་ཞིག་ཙོ་ཙོ་ནི་མིག་གི་ལམས་དང་ཡིན་ལ། མིག་གི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་
ལམས་དང་མ་ཡིན་པ་ཡང་ཡོད་དེ། འདོད་(45a8)པའི་ལམས་རིམ་གྱིས་མིག་གི་དབང་པོ་
འཛིན་པ་དང་། གཟུགས་མེད་པ་རྣམ་ཤེ་འཛིན་རྣམ་བསམ་གཏན་གཉིས་པ་ལ་ཙོ་ཙོས་པ་རྣམས་སྟེ།
བ་ནི།།མིག་གི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ལམས་དང་ཡིན་ལ་མིག་གི་ལམས་དང་མ་ཡིན་པ་ཡང་ཡོད་
དེ། བསམ་གཏན་གཉིས་པ་ལ་ཙོ་ཙོས་པར་སྐྱེས་པའི་མིག་གི་རྣམ(45b1)པར་ཤེས་པ་མངོན་

དུ་ཟུངས་པ་དང་། དེ་དག་ནས་ཀྱི་འཁོར་ནས་འོག་ཨང་སྐྱེ་བ་ནའོ།། ལྷན་ཅིག་ཏུ་ཡང་ཆེ་གཏི་གཏུམ་པ་ཡང་ཡོད་དེ། གཟུགས་ཉེ་བ་པའི་ཁམས་ནས་ཀྱི་འཁོར་ནས་འོད་པའི་ཁམས་དང་ཚངས་པའི་འཇིག་རྟེན་དུ་སྐྱེ་བ་ནའོ།། གཉི་ག་དང་ཨ་ཡིན་པའི་རྣམ་པ་དེ་དག་ཨ་གཏོགས་པའོ།།(৭৫৫৩) ཞང་མིག་གི་ཁམས་དང་ལྡན་པ་དེ་མིག་གི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཁམས་དང་ཡང་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན། མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ཐོབ་པ་ལས་སོགས་པར་སྐྱེས་པ་མིག་གི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་མངོན་དུ་མི་བྱེད་པ་ནའོ།། གཉིས་པ་ནི་འོད་པའི་ཁམས་ཅི་ག་ཨ་ཐོག་པ་དང་ཉམས་པའོ།། གསུམ་པ་ནི་འོད་པའི་(৭৫৫৭) ཁམས་ཅི་མིག་གི་སྤྲོ་བ་པ་དང་། ཨ་ཉམས་པ་དང་། བསམ་གཏན་དང་པོར་སྐྱེས་པཁང་བསམ་གཏན་ཁྱིས་པ་ལ་སོགས་པར་སྐྱེས་པ་ལྟ་བུའོ།། བཞི་པ་ནི་རྣམ་པ་ཐམས་དེ་དག་ཨ་གཏོགས་པའོ།། དེ་བཞིན་དུ་མིག་གི་ཁམས་དང་གཟུགས་དག་དང་། མིག་གི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཁམས་དང་། གཟུགས་དག་(৭৫৫৯) འཕོས་པ་དང་ལྡན་པ་དག་ཀྱང་ཅི་རིགས་པར་བརྟག་པར་བྱའོ།། ལྷན་ཅིག་ཏུ་ཡང་ཆེས་ཆུ་བའི་ཡང་གི་སྐྲ་ནི་ཞང་ལ་འོངས་པ་འདི་བསྟུ་བའི་རྗེས་ཏུ། ཁ་དོག་ཐ་ཅི་ཞེ་ཟང་གི་ཡིན། དུ་དག་གཅིག་ནི་ཕྱིའི་ཡིན་ཞེ་ན།

39. ཟང་གི་བཏུ་གཉིས་གཟུགས་ལ་སོགས
ཨ་གཏོགས་ཚོས་ཅེས་བྱ་བ་ནི།།
བསྟེན་པ་དང་བཅས་ལྟག་ཨ་ནི།།
དེ་དག་མཚོངས་པ་དག་ཀྱང་ཡིན།
གང་ཞེག་རང་གི་ལས་ཚེ་ཟད།།

ཟང་གི་བཏུ་གཉིས།། བཏུ་གཉིས་གང་དག་ཅེ་ན། གཟུགས་ལ་སོགས་པ་ཨ་གཏོགས་རྣམ་པར་ཤེས་(৭৫৫৫) པ་དྲུག་དང་། རྗེ་བ་དྲུག་སྟེ། ཁམས་བཏུ་གཉིས་ཀྱི་དེ་དག་ནི་ཟང་གི་ཡིན་ནོ།། གཟུགས་ལ་སོགས་པ་ཡུལ་གྱི་ཁམས་དྲུག་པོ་དེ་དག་ནི་ཕྱིའི་ཡིན་ནོ།། བདག་ཉིད་ཐ་དོ་ལྟར་བ་ཟང་གི་འམ། ཕྱིའི་ཡིན་ཞེ་ན། སེམས་ནི་ངར་འཛིན་པའི་རྗེས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་བདག་ཅིས་ཀྱང་བར་འདོད་ཅིས་ཏེ།

མཁས་པས་བདག་ཉིད་ཤེན་ཏུ་(46a4)ནི།
དུལ་བས་མཐོ་རིས་སྐོབ་པར་འགྱུར།།

ཞེས་གསུངས་ལ།

བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས། གཞན་ལས།
སེམས་དུལ་བ་ནི་ལེགས་པ་སྟེ།
སེམས་དུལ་བས་ནི་བདེ་བ་འདྲེན།

ཞེས་སེམས་དུལ་བ་ཡིན་པར་གསུངས་པས་དེའི་ཕྱིར་མི་གཡེལ་བོ་གས་པ་ནི་སེམས་བདག་ཏུ་སྐྱེ་བའི་རྐེན་གྱི་དངོས་པོར་ཤེས་ཏེ། བར་སྐྱེ་(46a1)བའི་ཕྱིར་ཟང་གི་ཉིད་ཡིན་ནོ།། གཟུགས་ལས་སོགས་པ་རྣམས་ནི་ཡུལ་དུ་སྐྱེ་བའི་ཕྱིར་ཕྱི་རོལ་གྱི་ཉིད་ཡིན་ནོ།། དེ་ལྟར། ལོངས་ཤེས་པའི་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སེམས་ཀྱི་རྐེན་དུ་མི་འགྱུར་རོ་ཞེ་ན། གང་གི་ཚེ་ཡིན་(46a2)པ་དེའི་ཚེ་ན་ཡང་དེ་དག་ཉིད་དེ་དག་ཡིན་ཏེ་མཚན་ཉིད་ལས་ནི་མི་འདྲའོ།། དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ན་ཡིད་ཀྱི་ཤེས་འདས་པ་ལྟོས་ཡིན་པར་འགྱུར་གྱི་མ་འོངས་པ་དང་དུལ་བ་ཡིན་པར་ནི་མི་འགྱུར་བ་ཞེས་ཤེས་པ་མ་ཚིང་བ་ཡིད་ཀྱི་རྣམ་པ་ཐམས་(46a3)དང་དུ་ལྡན་བྱང་བ་ཡིད་ཀྱི་ཤེས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་མཡིན་པར་རྒྱུ་ཞེའོ་ཞེས་པའི་ཡིད་ཀྱི་ཤེས་པ་ཡིད་ཀྱི་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་ཡིད་ཀྱི་ཤེས་པ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་མཚན་ཉིད་མཡིན་པར་འགྱུར་བ་ཞེས་ཤེས་པ་མ་ཚིང་བ་ཡིད་ཀྱི་ཤེས་པ་ཐམས་(46a4)ཅད་ཀྱི་ཡུལ་ཅན་ཡིན་ནོ།། དེ་ལྟ་ན་ཡང་ཡིད་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ཡང་ཞེས་བྱ་བ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཡུལ་ཅན་ཡིན་ནོ།། ཡང་ན

ཅད་ཡིན་ནོ།། སེམས་ཀྱི་སྣང་ངོ་མ་དེ་ཡང་སེམས་ཀྱི་(ཤ6ཁ6) སྣང་ངོ་མ་གཉན་ཀྱི་དམིགས་པ་ལ་ཡིན་པས་སྣང་ཉེ་མ་གཉིས་ཀྱི་དམིགས་པར་འདི་ཙམ་ཞིག་ཡོད་ཀྱང་བརྟེན་པ་དང་བཅས་པ་ཡིན་ནོ།། ལྟ་མ་མ་ཞི། དེ་དང་མཚུངས་པ་དག་ཀྱང་ཡིན་ཀྱང་ཞེས་བྱ་བའི་སྒྲ་ནི་བརྟེན་པ་དང་བཅས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། ཞི་ཞེས་ཞེ་ན། གང་ཞིག་རང་གི་ལས་མི་བྱེད། གང་རང་གི་ལས་བྱེད་པ་དེ་ན་བརྟེན་པ་དང་བཅས་པའོ་ཞེས་བསྟན་པར་འགྱུར་རོ།། དེ་ལ་མིག་གང་གིས་གཟུགས་རྣམས་མཐོང་བ་དང་། ལྟ་བ་འམ་ལྟ་བར་འགྱུར་བའི་མིག་དེ་ཞེ་བརྟེན་པར་བཅས་ཞེས་བྱ་སྟེ། དེ་བཞིན་དུ་ཡིད་ཀྱི་བར་(ཤ6ཅ1) ལ་ཡང་རང་རང་གི་ཡུལ་ལ་བྱེད་པས་བརྟེན་པ་ཡིན་ནོ།། ཁ་ཅོ་བ་རྣམས་ཀྱི་ལྟར་ན་དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ཏེ། ཁ་ཅོ་བ་རྣམས་མ་མཐོང་བར་འགག་པ་དང་། འགག་པར་འགྱུར་བ་ ང་ཡིན་པ་དང་། མི་སྣང་བའི་ཚེས་གང་ཡིན་པའོ།། རྒྱབ་ཀྱོགས་པ་རྣམས་ངེ་ལྟར་རྣམ་(ཤ6ཅ2) པ་ལྟ་ཅི། མི་སྣང་བའི་ཚེས་དེ་ཉིད་རྣམ་པར་ཤེས་པ་དང་ལྡན་ལྟ་བ་དང་། ལྟ་བ་མ་ཡིན་པ་དང་རྣམ་པ་གཉིས་སུ་ལྡུ་བའི་ཕྱིར་ཏེ། ལུས་ཀྱི་བར་དུ་ཡང་དེ་བཞིན་དུ་རིག་པར་བྱའོ།། ཡིད་ནི་མི་སྣང་བའི་ཚེས་ཏ་ན་དེ་འདྲ་བ་ཡིན་ནོ།། གཟུགས་གང་དག་མིག་མཐོང་བར་གྱུར་དང་། གང་དག་མི་སྣང་བའི་ཚེས་རྣམས་ཏེ། དེ་བཞིན་དུ་རེག་བྱའི་བར་དག་ལ་ཡང་ངོ་མཚར་བའི་ཆོས་ཉིད་ཡོད་པས་དེ་ནི་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཡང་ཁྱད་པར་ཏུ་འཕགས་པ་(ཤ6ཅ4) བྱའོ།། གཅིག་གི་མིག་བརྟེན་པ་དང་བཅས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཡིན་ནོ།། དེ་དང་མཚུངས་པ་རྣམས་ཀྱང་དེ་བཞིན་དུ། ཡིད་ཀྱི་བར་དུ་ཡང་དེ་དང་འདྲའོ།། གཟུགས་ནི་གང་ཞེས་ལྟ་བ་དེའི་བརྟེན་པ་དང་བཅས་པ་ཡིན་ལ་གང་མི་ལྟ་བ་དེའི་ནི་དེ་དང་མཚུངས་པ་ཡིན་ནོ།། ཅིའི་ཕྱིར་ཞེན་(ཤ6ཅ5) ལ་གཅིག་ལྟ་བ་དེ་ལ་མངོན་པར་ཡང་དག་པར་ལྟ་བ་ཡིན་ཏེ། ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ཉིད་ཀྱང་ཡིན་ནོ།། ཁ་ཅོ་བ་ཁོ་ནས་ཀྱང་ཁ་ཅོ་བ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ། ཞི་ཞེས་ཞེ་ན། ཁ་ཅོ་བ་ཉིད་ཀྱང་(ཤ6ཅ6) རྣམ་མའི་དབང་གིས་རྣམ་པར་གཞག་གོ།། གཟུགས་ཀྱང་ལྟ་བ་དེ་བཞིན་དུ་སྣང་དང་དྲི་དང་རོ་དང་རེག་བྱའི་ཁམས་དག་ལ་ཡང་རིག་པར་བྱའོ།། སྣ་ནི་དེ་ལྟ་ཡིན་དུ་ཆུ་ན། དྲི་ལ་སོགས་

པ་ནི་གང་དག་ གཅིག་ཏུ་འཛིན་པ་དེ་དག་གཞན་གྱིས་ མི་འཛིན་ཏེ། ཐུབ་ཅས་འཛིན་པའི་ཕྱིར་རོ།། དེ་ལྟ་བས་ན་དེ་དག་ཀྱང་ཐུབ་མོང་(ཡཅ5ཆ)ཡིན་པའི་ཕྱིར་མིག་ལ་ཁོ་གས་པ་བཞིན་དུ་བསྟེ་ཡི་རེ་གས་ས་ལེ་ན། དེ་ལྟ་བུ་ ཡོད་མོང་ཀྱི་འོན་ཀྱང་ དེ་དག་ལ་ཡང་ སྙིང་པའི་ཕྱིར་ ཐུབ་མོང་བཀོད་དེ། གཅིག་གིས་སྟ་ལ་ཁོ་གས་པའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་བསྟེད་པར་འགྱུར་བའི་དྲི་ལ་ཁོ་གས་པ་གང་དག་ཡིན་པ་དེ་དག་ཉིད་གཞན་དག་གི་ཡང་ཡིན་པ་ སྙིང་པ་དེ་ནི་ཡོད་ཀྱི་མི་ཤེ་(ཡཅ5ཅ1)ཁོ་གས་པ་ནི་དེ་ལྟ་མ་ཡིན་རོ།། དེ་ལྟ་བས་ན་དེ་དག་ནི་ གཟུགས་ བཞིན་དུ་བསྟེའོ།། མིག་གི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ལ་ཁོ་གས་པ་དག་ག་བཅེན་པ་དང་ བཅས་པ་དང་དེ་ ་མཚུངས་པ་ཉིད་ནི་སྟེ་བ་དང་ མི་སྟེ་པའི་ཆོས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཡིད་ཀྱི་ཤེས་པ་ལ་ཞེ་ན་ཁོ་ན་ཤེས་པ་ཡིན་ནོ།། བཅེན་པ་དང་བཅས་པ་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་(ཡཅ5ཅ2)ཅི་ཞེ་ན། དབང་པོ་དང་ཡུལ་དང་རྣམ་པར་ཤེས་པ་རྣམས་ཚོགས་ཏེ་བཅེན་པར་འམ། ཐུན་པ་ལ་བཅེན་པ་ནི་བཅེན་པའོ།། དེ་འདི་དག་ལ་ཡོད་པས་བཅེན་པ་དང་བཅས་པ་རྣམས་སམ། འབྲས་བུ་རེག་པ་འདྲ་བའི་ཕྱིར་བཅེན་པ་མཚུངས་པའོ།། གང་དག་བཅེན་པ་དང་བཅས་པ་མ་ཡིན་པ་དེ་དག་ནི་ཁ་དང་(ཡཅ5ཆ3)བཅས་པ་དེ་དག་དང་རིགས་འདྲ་བའི་ཕྱིར་དེ་དག་དང་ མཚུངས་པ་ཉིད་ནི་སྟེ་བ་ཞེས་ཀང་ཟེར་ཏེ། མཐོ་ཤས་སྐྱང་བ་ཐུབ་པའི་ཁམས་རྣམས་ནི་དུ། བསྟོམས་པས་ཐུབ་པ་མིན་ཏེ་ཐུབ་པ་རྣམས་ནི་ཞེ་ན། རེ་ཞིག་གཟུགས་ བཅས་པ་རྣམས་ཐུབ་པ་མིན་ཏེ་ཐུབ་པ་ཉིད་ཐུབ་པ་རྣམས་ནི་དུ། སྤང་བར་ཐུབ་པ་མཡིན་པ་རྣམས་ནི་ཞེ་ན། རེ་ཞིག་གཟུགས་ བཅས་

40. བཅུ་ནི་བསྟོམས་པས་སྤང་བྱ་ཡིན།
ཐུ་ཡང་ཐ་མའི་ གསུམ་རྣམ་གསུམ།
ཉོན་མོངས་ཅན་མིན་མཐོང་སྤང་མིན།
གཟུགས་མིན་དྲུག་པ་མིན་སྟེས་མིན།

བཅུ་ནི་བསྟོམས་པས་སྤང་བྱ་ཡིན། ཐུ་ཡང་ཡིན་ཏེ་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཁམས་(ཡཅ5ཇ)ལྟ་སོ་དག་གོ།། ཐ་མའི་གསུམ་རྣམ་གསུམ།། ཡིད་ཀྱི་ཁམས་དང་ཚོས་ཀྱི་ཁམས་དང་ ཡིད་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཁམས་དང་ཁམས་གསུམ་པོ་འདི་དག་ནི་རྣམ་པ་གསུམ་པོ་འདི་དག་སྟེ། ལུ་རྒྱས་བརྒྱད་ཅུ་

ཙ་བརྒྱད་དང། དེ་དག་དང་ལྷན་ཅིག་འཕྲུང་བ་དང་། དེ་དག་གི་ཐོབ་པ་རྣམས་ལ་འཁང་བ་དང་བཅས་པ
(༥༥a5)རྣམས་ནི་མཐོང་བས་སྤང་བར་བྱ་བ་དག་ཡིན་ནོ།། ཟག་པ་དང་བཅས་པ་ལྷག་མ་རྣམས་ནི་
བསྒོམས་པས་སྤང་བར་བྱ་བ་དག་ཡིན་ནོ།། ཟག་པ་མེད་པ་ནམས་ནི་སྤང་བར་བྱ་བ་མ་ཡིན་པ་
དག་གོ།། ཚོགས་ཀྱི་སྐྱེ་བོ་ཉིད་དང་། ངན་སོང་བའི་ལུས་དང་ངག་གི་ལས་ཀྱང་འཕགས་པའི་ལམ་
དང་འགལ་བའི་ཕྱིར་མཐོང་བས་(༥༥a6)སྤང་བར་བྱ་བ་གཉེན་ཡང་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན།
དེ་དག་ནི་མཐོང་བས་སྤང་བར་བྱ་བ་མ་ཡིན་ཏེ། མདོར་བསྡུ་བའི་འདི་ཡིན་ནོ།།ཉོན་མོངས་ཅན་
མིན་མཐོང་སྤང་མིན། གཟུགས་མིན་དུག་པ་མིན་སྐྱེས་མིན།།ཉོན་མོངས་པ་ཅན་མ་ཡིན་པ་ནི་
མཐོང་བས་སྤང་བར་བྱ་བ་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མེད་ལ་གཟུགས་ཀྱང་མ་ཡིན་ནོ།།(༥༥a7)སོ་སོའི་སྐྱེ་
བོ་ཉིད་ནི་ཉོན་མོངས་པ་ཅན་ལམ་ཡིན་པའི་ལུང་དུ་མ་བསྟན་པ་ཡིན་ཏེ། དགེ་བའི་རྩ་བ་གྲུབ་ཏུ་ཆད་
པ་དང་། འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བ་རྣམས་ཀྱང་དེ་དང་ལྡན་པའི་ཕྱིར་རོ།།ལུས་དང་ངག་གི་ལས་ཀྱི་
གཟུགས་ཡིན་ནོ།། དེ་ལྟ་བས་ན་དེ་དག་ནི་མཐོང་བས་སྤང་བར་བྱ་བ་མ་ཡིན་ཏེ། འདི་ན་པ་དག་
ལ་ལོག་པར་(༥༥b1)མི་རྟོག་པའི་ཕྱིར་དང་། ཕྱག་བསྟལ་ལ་ཚོས་ཤེས་པའི་བཟོད་པ་ནི་སོ་སོའི་
སྐྱེ་བོ་ཉིད་དུ་ཐལ་བར་འགྱུར་བའི་ཡང་ཕྱིར་རོ།། དུག་པ་ལས་མ་སྐྱེས་པ་ཡང་མ་ཡིན་ཏེ། དུག་
པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཡིད་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད་དོ།། དེ་ལས་གཞན་པ་ལས་སྐྱེས་པ་ནི་དུག་པ་ལས་མ་སྐྱེས་
པ་སྟེ། དབང་པོ་ལྔ་ལས་སྐྱེས་པ་གང་ཡིན་པ་སྟེ།(༥༥b2) དེ་ཡང་མཐོང་བས་སྤང་བར་བྱ་བ་
ནི་མེད་དོ།། ཁམས་བཅོ་བརྒྱད་པོ་དག་ལས་ལྟ་བ་ནི་དུ། ལྟ་བ་མ་ཡིན་པ་ནི་དུ་ཞེ་ན།

༥༤. མིག་གི་ཚོས་ཀྱི་ཁམས་ཀྱོགས་ནི་
ལྟ་བ་ཡིན་ཏེ། རྣམ་པ་བརྒྱད།
རྣམ་ཤེས་ལྟ་དང་མཚུངས་སྐྱེས་བྱོ།
ངེས་རྟོག་མེད་ཕྱིར་ལྟ་མ་ཡིན།

མིག་དང་ཚོས་ཀྱི་ཁམས་ཀྱོགས་ནི། ལྟ་བ་ཡིན་ཏེ།། དེ་གང་ཞེ་ན། སྤྲུས་པ། རྣམ་པ་བརྒྱད།། འཇིག་

ཚོགས་ལ་ཡུལ་བ་ལ་སོགས་པ་ལ་ཡུལ་བ་ཕུ་དག་དང། འཇིག་རྟེན་པའི་ཡང་དག་པའི་ཡུལ་(སངས་)ཀ་དང། སྨོ་བ་པའི་ཡུལ་བ་དང། མི་སྨོ་བ་པའི་ཡུལ་བ་སྟེ། ཚེས་ཀྱི་ཞེམས་རྣམ་པ་བརྒྱད་ཙོའི་འདི་དག་ནི་ཡུལ་བ་ཡིན་ནོ།། ཡུན་མ་མཉེ་ཡུལ་བ་མ་ཡིན་ནོ།། དེ་ལ་འཇིག་ཚོགས་ལ་ཡུལ་བ་ལ་སོགས་པ་ཞི་བྱ་རྒྱས་བསྡུབ་པར་སྨོན་པའི་དྲུས་ལ་འབབ་པར་འགྱུར་རོ།། འཇིག་རྟེན་པའི་ཡང་དག་པའི་ཡུལ་བ་ནི་ཡིད་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་(སངས་)པ་དང་མཚུངས་པར་ཕྱན་པའི་ཤེས་རབ་དགེ་བ་རྣམ་པ་དང་བཅས་པའོ།། སྨོ་བ་པའི་ཟག་པ་མེད་པའི་ཡུལ་བ་ནི་སྨོ་བ་པའི་ཏེ།། མི་སྨོ་བ་པ་ནི་མི་སྨོ་བ་པའི་ཏེ།། སྤྲིན་དང་བཅས་པ་དང་སྤྲིན་མེད་པའི་མཚན་མོ་དང་ཉེན་མོ་གཟུགས་ལ་ཡུལ་བ་བཞིན་དུ་འཇིག་རྟེན་པ་ཉེན་མོངས་པ་ཅན་དང་ཉེན་མོངས་པ་ཅན་མ་ཡིན་པ་དང་། སྨོ་བ་(སངས་)པ་དང་མི་སྨོ་བ་པའི་ཡུལ་བ་དག་གིས་ཚོས་ལ་ཡུལ་བའོ།། ཡང་ངིའི་ཕྱིར་ཡིད་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་དང་མཚུངས་པ་ལྟོ་ན་ལ་འཇིག་རྟེན་པའི་ཡུལ་བ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཡུལ་ཅ་ཡིན་ཏེ། དེ་ལྟ་བུ་ལ་ཡང་ཕྱི་རོལ་ཏུ་ཡུལ་བ་ཡིན་ནོ།། དེ་ལྟ་བས་ན་འདི་ནི་ཡུལ་བ་མ་ཡིན་ནོ།། དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཤེས་པར་ནི་ཤེས་པ་ཉིད་ཡུན་ཐུང་སྟེས་པའི་ཤེས་པ་ཁོ་ནའོ།། དེ་ལྟ་བས་ན་ཡིད་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ཡུལ་བ་ཡིན་ནོ།། ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ནི་ཡིད་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ཡུལ་བ་ཡིན་ནོ།། ཞེས་བྱ་བ

པ་གཞན་དང་ལྡན་པས་ཀྱང་མཐོང་བར་འགྱུར་རོ་ཞེས་བ། མིག་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་མཐོང་བའི་མ་ཡིན་པ་
ཉིད་དོ།། ཇི་ན་ཅི་ཞེས་བ། བཅུན་བཅས། གང་གི་ཚོ་ཟློམ(ཤ་ཅ)པར་ཤེས་པ་དང་བཅས་པ་དེའི་ཚེ་
མཐོང་གི་གཞན་དུ་མ་ཡིན་ནོ། དེ་ལྟ་ན་ཇི་ན་ཅི་མིག་ལ་བཅུན་པའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་དེ་ཁོ་
ནས་མཐོང་བར་འགྱུར་རོ་ཞེས་བ། དེ་ལ་བཅུན་པའི་རྣམ་པར་ཤེས་པས་མ་མཐོང་ངོ་ཞེས་ངས་པར་
བྱ་བར་བྱས་པ་ནི་ཡིན་ནོ། ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། གང་ཕྱིར་བར་དུ་ཚོད་པ་ཡི།(ཤ་ཅ་ཉ)གཟུགས་ནི་མཐོང་
བ་མིན་ཕྱིར་ལོ།། གང་གི་ཕྱིར་རྟོག་པ་ལ་ལོག་གས་པས་ཚོད་པའི་གཟུགས་མི་མཐོང་ངོ་ཞེས་བྱ་ག་
ཞོ།། གལ་ཏེ་རྣམ་པར་ཤེས་པས་མཐོང་བར་ན་དེ་ནི་ཐོག་མས་པ་མེད་པའི་ཕྱིར་རྟོག་པ་ལ་ལོག་གས་ལ
ཡང་ཐོག་པ་མེད་པས་གཟུགས་བསྒྲུབས་པ་ལ་ཡང་མཐོང་བར་འགྱུར་རོ།། བསྒྲུབས་(ཤ་ཅ་ཅ)
པ་ལ་ནི་མིག་གི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་མེ་སྟེ་བ་ཉིད་དེ། དེ་བས་ན་མ་སྐྱེས་པས་ཏི་ལྟར་མཐོང་
འགྱུར། ཅི་སྟེ་མི་སྐྱེ། གང་གི་ལྟར་ན་མིག་གིས་མཐོང་བ་དེའི་ལྟར་ན་ནི་མིག་ཐོག་མ་ཉིད་བཅས་ཀི
ཕྱིར་བསྒྲུབས་པ་ལ་འཇུག་པ་མེད་པས་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ཡང་རྟེན་དང་ལྡན་ཏེ། ཐུ་ཚུལ་གཅིག་
ལ་འཇུག་པའི་ཕྱིར་མི་སྐྱེ།(ཤ་ཅ་ཅ)བར་མི་ཟུངས་ནོ།། མིག་གྱང་ལུས་ཀྱི་དབང་པོ་བཞིན་དུ་ཤུལ་དེ་ལྟ
པ་ཞེས་ཡིན་ནམ་ཅེ་ན། འདི་ལྟར་ཐོག་མ་པ་དང་བཅས་པའི་ཕྱིར་བསྒྲུབས་པ་མེ་མཐོང་མཆེད་བུ
དང་ལྡང་ཚོར་དང་ཤེལ་དང་ཆུ་དག་གིས་བར་དུ་ཚོད་པ་ཡང་ཇི་ལྟར་མཐོང་བ་འགྱུར་ཏེ། དེ་ལྟ་
བས་ན་མིག་ཐོག་པ་དང་བཅས་པའི་ཕྱིར་གཟུགས་(ཤ་ཅ་ཅ)བསྒྲུབས་པ་མེ་མཐོང་བ་ཞེས་བྱའོ།།
ཇི་ན་ཇི་ལྟ་ཞེ་ན། གང་ལ་སྣང་བ་ལ་ཤེས་མེད་ན་གཟུགས་བསྒྲུབས་པ་ལྟ་བའི་ཕྱིར་ཤང་ངོ་ཞེས་
བ་མིག་གི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ཡིན་ནོ། གང་ལ་ཤེས་ཞེ་ན། ཡིད་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ལ་ཡང་ངོ།།(ཤ་ཅ་ཅ)
ཡང་ན་བཅུན་པའི་ལུས་བཅུན་ལ་ཉ་བཅུགས་པ་ཡིན་ཏེ། དཔང་ན་ཁྲུ་དག་
འགོད་དོ་ཞེས་གསུངས་པ་ལྟ་བུའོ།། ཇི་ལྟར་མདོ་ལས། མིག་གི་རྣམ་པར་ཤེས་པས་ཤེས་པར་

བྱ་བའི་གཟུགས་ཡིད་དུ་ འོང་བ་སྣང་བ་རྣམས་ཞེས་གསུངས་ལྟ་བུ་སྟེ། དེ་དག་མིག་གིས་རྣམ་ཡང་མི་ཤེས་སོ།། མདོ་ལས། བྱམ་ཟེ་(ཤ་ཚ་ཤ) མིག་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ། གཟུགས་རྣམས་མཐོང་བར་བྱ་བའི་སྐོ་ཡིན་ནོ་ཞེས་ བྱ་བ་སྟང་གསུངས་ཏེ། དེའི་ཕྱིར་མིག་གི་སྐོ་ནས་མིག་གི་རྣམ་པར་ཤེས་པས་མཐོང་ངོ་ཞེས་བྱ་བར་ཁོང་དུ་ཆུད་དོ།། དེར་ནི་ལྟ་བ་ལ་སྐོ་ཞེས་བྱ་བར་ཟད་དོ།། མིག་གི་གཟུགས་རྣམས་མཐོང་བར་བྱ་བའི་ལྟ་ཤིན་ནོ་ཞེས་བྱ་བ་འདི་ནི་མི་ རྟག་གོ།། གཟུགས་རྣམས་མཐོང་བ་ཙམ་ཡང་ཤ་ཚ་ཤ) དེ་རྣམ་པར་ཤེས་པས་མཐོང་བ་ཙམ་ཡང་ཁོང་ཁྲོ་བ་ དེ་ཁོ་ན་ལ་ཞེ་སྡང་ཞི་བ་ཡང་སྐྱེ་ཞེས་བྱ་བར་ཟད་དོ།། མིག་གི་གཟུགས་རྣམས་མཐོང་བར་བྱ་བའི་ཕྱིར་ཞེས་བྱ་བ་འདི་ནི་མི་ རྟག་གོ།། ཤ་ཚ་ཤ) དེ་རྣམ་པར་ཤེས་པས་མཐོང་བ་ཙམ་ཡང་ཁོང་ཁྲོ་བ་དེ་ཁོ་ན་ལ་ཞེ་སྡང་ཞི་བ་ཡང་སྐྱེ་ཞེས་ བྱ་བ་ཤིན་ཏུ་ཆད་པ་ལས་སྣང་མིག་དང་སྲོག་ཆགས་མཐོང་བ་ཙམ་ལ་ཞེ་སྡང་ཞི་བ་ཡང་སྐྱེ་ཞེས་བྱ་བ་ཤིན་ཏུ་ཆད་ པ་ལས་སྣང་མིག་དང་ལྡན་རྣམ་པར་ཤེས་པས་ཉམས་སུ་མྱོང་(ཤ་ཚ་ཤ)བ་ལ་མཐོང་བ་ཙམ་ ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ཟེ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ཡིན་ནོ། འདི་ལྟ་སྟེ། ཤ་ཚ་ཤ) ཁ་ཅིག་ཏུ་ཞེ་ཆ་ཙམ་ཞིག་ ཡོད་ཅིང་ཁ་ཅིག་ཏུ་ཞེ་ཆ་ཙམ་ཡང་མེད་དོ།། ཤ་ཚ་ཤ) ཁ་ཅིག་ཏུ་ཞེ་ཆ་ཙམ་ཡང་ཡོད་ཅིང་ཁ་ཅིག་ཏུ་ཞེ་ཆ་ ཙམ་ཡང་མེད་དོ།། ཤ་ཚ་ཤ) ཁ་ཅིག་ཏུ་ཞེ་ཆ་ཙམ་ཡང་

འཕགས་བུ་ཙམྤ་ཀའི་ཡུལ་དེ་ལ་ཡང་ཐུགས་ཁའི་དོན་དུ་འདུག་པའི་སྒོ་ནས་མིག་གིས་མཐོང་
བོ།།རྣམ་པ་གཉིས་པ་ནི་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་སྐྱེ་བ་ལ་སོགས་པ་ཡིན་ཏེ། ཐོག་མར་ཁམས་
གསུམ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཚེ་ན་ཡང་ཁམས་གཞན་ལ་ཡང་ཁམས་གཞན་ལ་ཡང་ཁམས་གསུམ་པ་ཉིད་ཀྱི་
ཚེ་ན་ཡང་ཁམས་གསུམ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཚེ་ན་ཡང་ཁམས་གསུམ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཚེ་ན་ཡང་ཁམས་གསུམ་
པ་ཉིད་ཀྱི་ཚེ་ན་ཡང་ཁམས་གསུམ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཚེ་ན་ཡང་ཁམས་གསུམ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཚེ་ན་ཡང་
ཁམས་གསུམ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཚེ་ན་ཡང་ཁམས་གསུམ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཚེ་ན་ཡང་ཁམས་གསུམ་པ་ཉིད་
ཀྱི་ཚེ་ན་ཡང་ཁམས་གསུམ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཚེ་ན་ཡང་ཁམས་གསུམ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཚེ་ན་ཡང་ཁམས་
གསུམ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཚེ་ན་ཡང་ཁམས་གསུམ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཚེ་ན་ཡང་ཁམས་གསུམ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཚེ་

ཕྱང་པ་ཐབས་ཅད་མི་མཐོང་ཞེས་བྱ་བ་ལྟ་ཁས་ཁྱབ་ཅིང་ཐབས་ཅད་ཅི་ལྟར་མི་འདྲ།
ཡུལ་དང་ཕྱང་པ་ཉིད་ཅི་ཡིན་ཟེ་ན་ཡང་ཅིའི་ཕྱིར་མེད་སྨྲ་ན་ཟམ་ཕྱང་པ་ཐམས་ཅད་མི་མཐོང་སྟེ་དེ་ལ་
མཆོངས་སོ།།ངོ་ལྟར་ཡང་སྨྲ་ལ་(༤༩ང)སོགས་པ་ཡུལ་དང་ཕྱང་པ་ཡིན་ཡང་ལྟ་ཅི་སྐྱེས་པའི་དོན་ལ་
པ་མི་འཛིན་པའི་ཕྱིར་ཐབས་ཅད་ཀྱི་མཁྱེན་པ་ཉིད་ཀྱི་ཐབས་ཅད་ཀྱི་
མ་ཡིན་ནོ།།ཡིད་ཀྱི་གནོད་པ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཕྱང་པ་ཉིད་དུ་མི་རྟོག་སོ།།ཡང་ཅི་ཞེ་ན་བའི་ནང་དུ་
ཡང་སྐྱེ་སོགས་པའི་ཕྱིར་,ནུ་ག(༤༩ཆ)ཞེ་ཡུལ་ལང་ཕྱང་པ་དང་ཐ་ཕྱང་པ་ཡང་ཡིན་པར་མེ་ཤས་སོ།། ལྟ་ཀ་མ་
སྐྱེ་བང་ཉེ་བར་ཉེས་ཞེས་བྱ་བའི། གསུམ་གཞན་དུ། ཡུལ་ལང་ཕྱང་པ་ཞེས་བྱ་བའི་སྐྲ་ཚོགས་ཀོ།།ཐུབ་པའི་
ཡུལ་ལང་ཕྱང་པ་ཡིན་ཞེ་ན། དབུགས་ཁ་བརྟུབས་པར་དེ་མེ་ཤོར་པའི་ཕྱིར་རོ།། ཕྱང་པ་ཞེས་བྱ་བ་འདི་
ཅི་ཞེ་ན། འདི་ཁ་ཅིག་ལྟར་ན་ཁ་ཅིག་ཏུ་ཞེ་ན། ཐུབ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ།།ཁ་ཅིག་ཏུ་ཞེ་ན་ཐུབ་པ་ཉིད་ཀྱི་
ཕྱིར་ཏེ།།ཁ་ཅིག་ཏུ་ཞེ་ན་ཐུབ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ།།ཁ་ཅིག་ཏུ་ཞེ་ན་ཐུབ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ།།ཁ་ཅིག་ཏུ་
ཞེ་ན་ཐུབ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ།།ཁ་ཅིག་ཏུ་ཞེ་ན་

ལྷན་པ་བསགས་པ་ལོ་ཆའོ།། རེས་འགའ་ཞིག་མ་རེག་པའི་རྒྱུ་ཅན་གྱི་མ་རེག་པ་སྟེ་ཕྱེ་དཔེར་ན་ཀེ་ཅི་གྱི་དུལ་ལྟ་བུའོ་ཞེས་འཕྲང་བའི་གཞུང་འདི་ཡང་འཕྲད་པར་འགྱུར་རོ།། བཙུན་པ་དགེའི་ཚེས་ནི་ཟླ། རྟུལ་པ་རབ་ཏུ་ཞུགས་རེ་ཞིང་སྐད་ཅིག་མ་སྟེ་མཐོ་ཐམས་པར་འགྱུར་རོ་ཞེས་རེར་རོ། བཙུན་པ་ནི་ཟླ་(50ཁ1)རེག་པའི་མེད་གྱི་འདབ་ཆགས་པ་ལ་རེག་གོ་སྐབས་དུ་འདུ་ཤེས་པར་རྟོག་ཞེར་རོ། བཙུན་པའི་ལུགས་འདོད་པར་བྱའོ།། དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ན་ཞི་རྟུལ་པ་ཐར་དང་བཅས་པ་རྣམས་ཀྱིས་བར་སྔོན་བ་དག་ཏུ་འགྱོ་བ་ལ་སྤུ་ཞིག་འགོག་ན་འདི་ལྟར་ཐོག་མར་དང་བཅས་པ་དག་ཏུ་འདོད། རྟུལ་པ་(50ཁ2)རབ་རྣམས་ལས་བསགས་པ་དག་གཞན་པ་ཡང་མ་ཡིན་པས། དེ་དག་ཏོ་ན་བསགས་པ་ལ་རེག་པ་ཡིན་ཏེ་དཔེར་ན་གཟུགས་སུ་རྟོག་པ་བྱེད་པ་ལྟ་བུའོ།། གལ་ཏེ་རྟུལ་པ་ཐ་སྙིག་ཚ་བ་དང་བར་རྟོག་ན་ཞི། རེ་ཞིག་ཏམ་མ་རེག་ཀྱང་རྟོག། ཚ་ཤས་དང་བཅས་པ་ཉིད་དུ་ཐལ་བར་འགྱུར་རོ།། གལ་ཏེ་མ་ཡིན་ན་ཞི། རེ་ཞི(50ཁ3)ཀྱང་ཐལ་བར་མི་འགྱུར་རོ།། ཡང་ཅིའི་ཕིག་ཐ་ས་ཁའི་དག་གིས་བདག་ཉིད་ཆོད་ཀྱི་ཚོད་དང་མཉམ་པའི་དོན་ཐ་ཤ་གཉའ་མཐའ་ཡོད་ཐ་སོ་གས་པ་ཐ་ཞིན་དུ་སྐྱུར་དུ་འདུག་པས་རི་ཐ་སོ་གས་པ་འཇོན་ཏམ། འོན་ཏེ་མཉམ་པ་དང་མི་མཉམ་པ་ཞིག་ཐ་འཇོན་ཏེ་ན། རེ་ཞིག་གང་དག་ཡུལ་དང་ལྡན་པར་(50ཁ4)བསྟད་པ།།

།།ལྷ་ཐ་སོ་གས་པ་གསུམ་གྱིས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀུན་ཏུ་ཡང་དག་པར་འཚོ་བ་ཡང་ཐ་ཤ་ཉན་ཐོས་ཀྱི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་མདོ་སྡེ་ལས།

།།ལྷ་ཐ་སོ་གས་པ་གསུམ་པོ་དེ་དག་རྣམས་ཀྱིས་ཏེ། ཡུལ་ཏེ་མཉམ་པར་འཇོན་པར་འདོད།། དཔང་པའི་རྟུལ་པ་རྣམས་རྗེ་སྐེད་པ་དེ་སྐེད་ཀྱི་ཡུལ་གྱི་རྟུལ་པ་རྣམས་རྣམས་དང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སྐྱེད་དོ།། མིག་དང་རྣ་བ་དག་གིས་ཏེ་མ་དེས་ཏེ། རེས་འགའ་ཞིག་ཆུང་ཤེས་ཅི་ཚོ་སྐའི་རྩ་ཚོ་མཐོང་(50ཁ5)བ་ཟའོ།། རེས་འགའ་ཞིག་མཉམ་ཏེ་གང་གི་ཚོ་རྒྱན་འབྱམ་མཐོང་བ་ཟའོ།། རེས་འགའ་ཞིག་ཅ་

སྐྱེ་གང་གི་ཚེ་མིག་སྐྱེ་བ་ཙམ་ཐྱི་རེ་ཅེན་པོ་མཐོང་བ་ནའོ། དེ་གཞིན་དུ་རྣ་བས་ཐུང་ངུ་དང་འབྲུ་གལ་སོགས་པའི་སྐྱ་ཐོས་པ་ལ་ཡང་ཐུབ་བའུ་ཐྱོའོ། ཡིད་ཐྱི་ལྟས་ཅན་མ་ཡིན་པ་ཁོ་ན་བས་འདིའི་ཚད་ཡོངས་སུ་ཤད་པ་ནི་མི་(5006)ཐུབ་དོ། ཡང་མིག་གི་དབང་པོ་ལ་སོགས་པ་འདི་དག་གི་རྟེན་པ་རྣ་ཆམས་ཇི་ལྟར་གནས་ཤེ་ན། རེ་ཞིག་མིག་གི་རྟེན་པ་དབང་པོ་ནི་མིག་གི་འབྱས་བུ་ལ་གཟུང་ཞིང་ཁྱོད་ཐྱི་མེ་ཏོག་བཞིན་དུ་གཟུགས་ཏེ། ཁོང་ཉི་ཟླ་ལྟ་བུ་ཞེས་པ་ནི་འགྲུ་རོ། ། གཞན་དག་ན་རེ། ཁོང་ཉུ་བཞིན་དུ་བྱ་ཏེག་ན་གཟུགས་ཏེ། ཤེལ་བཞིན་དུ་དཔེ་བའི་(5007)ཕྱིར་ཕན་ཚུན་མི་སྐྱོབ་པ་ཞེས་རོ་རོ། རྣ་བའི་དབང་པོའི་རྟེལ་པ་རྣ་ཆམས་ནི་རྩ་བའི་ཞུ་གའི་ཐད་ན་གཟུགས་སོ། ཞེས་ཀྱང་ཁོང་ཁོའི་རྟེལ་པ་དག་ཏུ་ཤེས་ཏེ། ཁོང་ཁོ་དང་ཁོ་གསུམ་ཞི་ཞེང་བ་བཞིན་དུ་གཟུགས་སོ། ཞེས་ཀྱང་ཁོང་ཁོའི་རྟེལ་པ་ཐུབ་ན་གཟུགས་ཏེ། དབང་པོ་དང་ཁོ་གསུམ་ཞི་ཞེང་བ་བཞིན་དུ་གཟུགས་སོ། ཞེས་ཀྱང་ཁོང་ཁོའི་རྟེལ་པ་ཐུབ་ན་གཟུགས་ཏེ། ཁོང་ཁ

གསུམ་ཡིན་པ་ལྟར་རྣེབ་ཏུ་ལྷུང་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན། སྒྲུབ་པ་མ་ཡིན་ནོ།།འོན་ཏེ་ཞེ་ན། ཐ་མའི་རྣམ་ཤེས་ཀྱི་རྒྱུ་ཡིད་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཁམས་ཀྱི་རྣེབ་ཏུ་ལྷུང་བ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་(ཅ0ཅ6)དོ།།ཕྱི་རྣམས་ཀྱི། དེ་དག་ལྟུབ་ཅིག་སྟེས་བའང་ཡིན། འདི་ཞེས་བྱ་བའི་སྒྲ་ནི་འདས་པ་ཡང་ཡིན་པའོ།།དེ་ལ་མེག་གི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ལྟུབ་ཅིག་སྟེས་པའི་རྣེབ་ནི་མེག་ཡིན་པ་ནས་ལྷུས་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་བར་གྱུ་ཡང་ལྷུས་ཡིན་ལ། དེ་དག་གི་འདས་པའི་རྣེབ་ནི་ཡིད་ཡིན་ནོ།།དེ་ལྟར་ན་རྣམ(ཅ0ཅ7)པར་ཤེས་པའི་ཚོགས་ལྔ་པོ་དེ་དག་གི་རྣེབ་ནི་དབང་པོ་གཉིས་གཉིས་ཡིན་ནོ།།དེ་གཉིས་ཀྱི་སྟེང་གང་ཤེག་གི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་རྣེབ་ཀྱི་ངོ་བོ་དེ་ལྟ་བུ་ཞེས་པའི་བ་དེ་དེའི་མཚན་ཉིས་པ་དེ་མ་ཐག་པའི་རྒྱུ་ཀྱིས་དང་པོར་ཤང་ཡིན་ཞེན། མུ་བཞི་སྟེ། མུ་དང་པོ་ནི་མེག་ཡིན་ནོ།།གཉིས་པ་ནི་ཚོས་ཀྱི་ཁམས་སེམས(ཅ0ཅ8)ཁས་བྱུང་བ་འདས་མ་ཐག་པ་ཡིན་ནོ།།གསུམ་པ་ནི། འདས་མ་ཐག་པའི་ཡིད་ཡིན་ནོ།།བཞི་པ་ནི་བཤད་པ་ལས་མ་གཏོགས་པའི་ཚོས་རྣམས་ཡིན་ཏེ། ལུས་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་བར་དུ་ཡང་དེ་བཞིན་དུ་དང་གི་དབང་པོ་བརྟེན་ཏོ།།ཡིད་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཚོག་སྟེ་མ་དང་སྦྱོར་བ་(ཅ1ཁ2)སྟེ། རེ་ཞིག་གང་རྟེན་ཀྱི་དངོས་པོར་ཡིན་པ་དེ་ནི་མཚན་པ་དེ་མ་ཐག་པའི་རྣེབ་ཀྱི་དངོས་པོར་ཡང་ཡིན་ནོ།།མཚན་པ་དེ་མ་ཐག་པའི་རྣེབ་ཀྱི་དངོས་པོར་ཡིན་ལ་རྟེན་ཀྱི་དངོས་པོར་མ་ཡིན་པ་ཡང་ཡོད་དེ། ཚོས་ཀྱི་ཁམས་སེམས་ལས་བྱང་བ་འདས་མ་ཐག་པའོ།།ཡང་མེག་གི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ནི་གཉི(ཅ1ཁ3)ག་ལ་རག་ལྷུས་ཏེ་སྐྱེ་ན། ངེའི་སྐྱོར་མེག་ལ་སོགས་པ་ཙོ་ན་ལ་རྟེན་ཞེས་བྱའི་གཟུགས་ལ་སོགས་པ་ནི་མ་ཡིན་ཞེན།

ཤ5. དེ་དག་ཐུབ་པས་འགྲུར་ཉིད་སྐྱེར།
རྟེན་ནི་མེག་ལ་སོགས་པ་ཡིན།
དེ་སྐྱེར་ཐུབ་མེངས་མ་ཡིན་སྐྱེར།
དེ་དག་གིས་ནི་རྣམ་ཤེས་བསྟན།།

དེ་དག་ཐུབ་པས་འགྲུར་ཉིད་སྐྱེར། རྟེན་ནི་མེག་ལ་སོགས་པ་ཡིན།།ཞེས་རྣམས་ཀྱི་ཚིག་ཀྱིས་བྱ་བ་སྐྱེར་ཏེ། མེག་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ཐུབ་པས་རྣམ་པར་ཤེས་པ་རྣམས་འགྲུར་བ་ཡིན(ཅ1ཁ4)ཏེ། ཞན་པ་དང་

ཐབེད་པ་དང་། ཐམཚེ་བ་དང་མི་ཐབེད་པ་དང་མི་ཐམཚེ་བ་ཉིད་ཀྱི་རྟེས་སུ་ཞུགས་ལ་འཕྲོ་སྐྱེ་རྣམ་པའོ།།གཟུགས་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ཀྱང་བསམ་བྱེ་དེ་དག་འཕྱུར་བ་མ་ཡིན་ཏེ། དེ་ལྟ་བས་ན་དེ་དག་ལ་རྟག་ལྟས་པའི་ཕྱིར་དེ་དག་ཉིད་རྣེབ་ཡིན་ནོ།།ཞེས་བྱ་བའི་མིའི་ཁྱུ་ཆུ་ཤིན་ཏུ་ཞེས་པ་ཡིན་ཏེ། ཁྱུ་ཆུ་ཤིན་ཏུ་ཞེས་པ་ནི་ཁྱུ་ཆུ་ཚད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ།།ཅི་ཞིག་ཚད་ཀྱི་ཕྱིར་ཞེ་ན། ཁྱུ་ཆུ་ཚད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ། ཁྱུ་ཆུ་ཚད་ཀྱི་ཕྱིར་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཁྱུ་ཆུ་ཚད་ཀྱི་ཕྱིར་ཞེས་བྱ་བའི་ཐ་ཚིག་གོ།།

ཨིས་དང་གཟུགས་དག་ནི་དེའི་ས་ལ་ཡིན་ལ། ལུས་ནི་འདོད་པ་ན་སྐྱེད་པ་ཡིན་ནོ།།རྣམ་(5165)པར་ཤེས་པ་ནི་བསམ་གཏན་དང་པོའི་ས་ལ་ཡིན་ཏེ། དེ་ལྟར་བསམ་གཏན་གསུམ་པ་དང་། བསམ་གཏན་གཉིས་པའི་མིག་གིས་དེ་དག་གི་ས་ལ་དང་། ས་འོག་མ་པའི་གཟུགས་རྣམས་ལ་ལྟ་བ་ཡང་དེ་བཞིན་དུ་སྐྱེ་བར་ཟུའོ།།བསམ་གཏན་དང་པོའི་སྐྱེས་པ་རང་གི་མིག་གིས་རང་གི་གཟུགས་རྣམས་ལ(5166)ལྟ་བ་ནི་ཐམས་ཅད་རང་གི་ས་ལ་ཡིན་ནོ།།འོག་མ་རྣམས་ལ་ལྟ་བ་ནི་གསུམ་པའི་ས་ལ་ཡིན་ནོ།། རང་གི་གཟུགས་རྣམས་ལ་བསམ་གཏན་གཅིས་པའི་མིག་གིས་ལྟ་བ་ནི་གསུམ་ནི་རང་གི་ས་པ་ཡིན་ལ་མིག་ནི་དེའི་སར་ཡིན་ནོ།།འདོད་པ་ན་སྐྱེད་པ་རྣམས་ལ་ལྟ་བ་ལུས་དང་རྣམ་པར་ཤེས་པ་དག་ནི་རང་གི་(5167)ས་ལ་ཡིན་ལ། གཟུགས་རྣམས་ནི་འོག་མ་ལ་ཡིན་ནོ།།མིག་ནི་དེའི་ས་ལ་ཡིན་ནོ།།བསམ་གཏན་གཅིས་པ་རྣམས་ལ་ལྟ་བ་མིག་དང་གཟུགས་ནི་དེའི་ས་ལ་ཡིན་ལ། ལྟ་གཉའ་ནི་རང་གི་ས་ལ་ཡིན་ཏེ། ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པ་ལ་སོགས་པའི་མིག་གིས་ལྟ་བའི་ཡང་དེ་བཞིན་དུ་སྐྱེ་རོ།།བསམ་(5168)གཏན་གསུམ་པ་ལ་སོགས་པ་ནི་རང་གཞན་གྱི་མིག་དག་གིས་རང་དང་གཞན་གྱི་ས་ལ་ཡིན་ལ། ལྟ་བ་ལ་ཡང་དེ་ཇི་སྐད་པ་བསྟན་པར་ཟུའོ།།འདི་ནི་དེས་པ་ཡིན་ཏེ།

46 ལུས་ལ་བོག་མའི་མིག་མ་ཡིན།
མིག་གི་གོང་མའི་གཟུགས་མ་ཡིན།།
རྣམ་པར་ཤེས་པ་དེ་ཡི་གཟུགས།
ལུས་ཀྱིའང་གཅིས་ཀ་སྐམས་ཅང་དུ།།

ལུས་ལ་བོག་མའི་མིག་མ་ཡིན།།ལུས་དང་མིག་དང་གཟུགས་རྣམས་ནི་འདོད་པ་ན་སྐྱེད་པ་ནས་(5169)བསམ་གཏན་བཞི་པའི་བར་ས་ལྟ་བ་ཡིན་ནོ།། མིག་གི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ནི་འདོད་པ་ན་སྐྱེད་པ་དང་། བསམ་གཏན་དང་པོའི་ས་དང་། ས་གཅིག་པ་ཡིན་ནོ།།དེ་ལ་ས་གང་ལུས་ཡིན་ཞེ་ན། འཕྲིན་མིག་གི་ཡུལ་ནི་དེའི་ས་པའོ།།འོག་མ་ནི་ཐམས་ཅ(5170)ས་ཏེ། ས་གང་མ་པའི་མིག་ཡིན་ཞི་ན་འོག་མ་པ་ནི་མ་ཡིན་ནོ།།འདིའི་མིག་གི་ཡུལ་ནི་དེའི་ས་པའོ། ས་གོང་མ་ཡི

གཟུགས་སངོགས་མཁའ་མཉམ་ཞིང་ཁམས་ཀྱི་ང་སྟངས་ཏེ། ཐོང་མ་ནི་མིག་གི་མཁའ་ཡིན་ཏེ། གཟུགས་བཞིན་བོ། ། དེ་ལྟ་སྟེ་ཁམས་བཅུ་པོ་དེ་ཀུན་ཀྱང་ཐོང་མ་ཉིད་ཡིན་ཏེ། ཁམས་ཀྱི་ངང་གིས་ཁ་བསམས་ཅད་དུ། དེའི་ཕྱིར་ཐུ་བ་(52a4) བཅད་མ་ཐག་པའི་མིག་གི་ནམ་མཁའ་ཤེས་པའི་ཡུལ་ནི་ཐོང་མ་ངང་འོག་མ་དང་ཅང་གི་སེམས་ཀྱི་གཟུགས་ཐམས་ཅད་དུ་ཡིན་ལ། ལུས་ཀྱི་ངང་གཟུགས་དང་། ནམ་མཁའ་ཤེས་པ་དག་ཐམས་ཅད་དུ་ཡིན་ནོ། ། ཇི་ལྟར་མིག་འདི་ཀུ་སྣ་ཚམ་དུ་ཡང་ཤར་ཏུ་སྣང་སྟེ།

44. ནམ་མཁའ་ངང་ཉིད། ཁམས་དག་ནི།
ཐམས་ཅད་རང་གི་སར་ཉིད།།
ལུས་ཀྱི་ནམ་ཤེས་འོག་དང་ནི།
རང་གི་སར། ཡིད་མ་དེས་ཏེ། ། (52a5)

ལུས་ལ་འོག་མའི་ནུ་མ་ཡིན།
རྟོ་བའི་གོང་མའི་སྣ་མ་ཡིན། (52a5)
ནམ་མཁའ་ཤེས་པའང་དེ་ཡི་སྣ།
ལུས་ཀྱི་ངང་གིས་ཐམས་ཅད་དུ།། ཞེས་རྒྱས་པར་སྨྲས་གཟོ། གསུམ་དག་ནི། ཐམས་ཅད་རང་གི་སར་ཉིད་ལྟོ་དང་ལུས་ཀྱི་ཁམས་ནུ་མ་རྟོ་བ་ཡུལ་དང་ནམ་མཁའ་ཤེས་པ་ནམ་ཁ་ལྟ་ཡིན་ནོ། ། དེ་(52a6) ལྟར་ཟེ་བ་དེ་ལ་མི་རྟེ་བ་སྐྱོར་བསྟན་ནས། ཡང་ཟེ་བ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་ཆོས་སྟོན་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཐུགས་ཀྱི་ནང་ནས་ཀྱང་ཆོས་ཉིད་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱ་ཆེན་པོ་ཡང་ཕྱིར་ལྡོག་ཅིང་།

སཁོང་མདང་འོག་མ་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ལྷ་ས་ལྟ་བའི་ལུས་ལ་ཡང་སྐྱེ་མས་པར་འཇུག་པ་དང་ལྡོག་ཐའི་ཚེ་ཡིད་ཡོངས་གས་པ་ཅི་ཟིག་པར་སང་མས་ཅང་པ་ཅན་ཡིན་ཏེ། འདི་རྣམས་པར་ཟེའི་སྐྱེ་མས་པར་འཇུག་པ་བསྟན་པའོ་ཞེས་ཀྱི་གནས་ལས་འཆད་པར་འགྱུར་རོ།།(5286) ཚེ་གཅིག་ལུང་ཏ་ངང་མངས་པ་ཡོངས་སུ་སྤང་བའི་ཕྱིར་དེ་ནི་མ་བཤད་དེ། དགོས་པ་ཆུང་ལ་ངའང་མ་ཚེ་བའི་ཕྱིར་རོ།།ཞེས་ཡ་ངོངས་པའི་སྐབས་རྫོགས་སོ།། དེའི་འདི་དཔྱད་པར་བྱ་སྟེ། ཅམས་བཅོ་བཟུང་ངང་། རྣམ་པར་ཤེས་པ་དུག་པོ་རྣམས་ལ་གང་ཞེག་རྣམ་པར་ཤེས་པ་གང་ངག་གིས་རྣམ་པར་(5286)ཤེས་པར་བྱ་བ་ཡིན་ཞེན། སྨྲས་པ།།

46. གཅིས་ཀྱིས་རྣམ་ཤེས་ཟློ་ཡི་ལྟ།
འདུ་མ་བྱས་ཚོམས་རྟག་པའོ།།
ཚོམས་ཀྱི་ཕྱེད་དང་གང་འི་
བཏུ་གཅིས་ཟང་གིར་བསྟད་དབང་གོ།།

གཅིས་ཀྱིས་རྣམ་པར་ཤེས་ཟྱིར་ལྟ།། གཟུགས་དང་སྣ་དང་དྲི་ངང་རོ་ངང་རེག་བྱ་རྣམས་པའི་ཁུངས་བཞིན་དུ་མི་གང་རྣ་ངང་སྣ་ངང་ལྷེ་ངང་ལུས་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ངག་གིས་ཉམས་སུ་མྱོང་ནས་ཡིད་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པས་རྣམ་པར་ཤེས་ཏེ། དེ་ལྟར་ན་དེ་ངག་ནི་རེ་རེ་ཞིང་རྣམ་(5286)པར་ཤེས་པ་གཅིས་ཀྱིས་རྣམ་པར་ཤེས་པར་བྱ་ཡིན་ནོ།། ཅམས་ལྷག་མ་བཏུ་གསུམ་ནི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཚོགས་ལྟའི་ཡུལ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཡིད་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་གཅིག་པུས་རྣམ་པར་ཤེས་པར་བྱ་བ་ཡིན་ནོ་ཞེས་རྣམ་པར་བསད་པར་འགྱུར་རོ།། རྟག་པ་རྣམས་ནི་དུ། མི་རྟག་པ་རྣམས་ནི་དུ་(5286)ཞེ་ན། ཅམས་གཅིག་ཏིལ་གོང་རྟག་པ་ནི་མེ་ཏོག་ཐེང་ཀྱི། ཁོན་བྱང་འདུས་མ་བྱས་ཚོམས་རྟག་པའོ།། དེས་ན་ཚོམས་ཀྱི་ཅམས་ཀྱི་སྐྱོགས་གིས་རྟག་ཡ། ལྷག་མ་རྣམས་ནི་མི་རྟག་པ་ཡིན་ནོ།། དབང་གོ་རྣམས་ནི་དུ། དབང་གོ་མ་ཡིན་པ་རྣམས་ནི་དུ་ཞེ་ན། ཚོམས་ཀྱི་ཕྱེད་དང་གང་དག་ནི། བཏུ་གཅིས་(5286)ནང་གིར་བསྟད་དབང་གོ།། མདོ་ལས།། མིག་གི་དབང་གོ་དང་། རྣ་བའི་དབང་གོ་དང། སྣའི་དབང་གོ་ངང། ལྕེའི་དབང་གོ་ངང། ལུས་ཀྱི་དབང་གོ་དང། ཡིད་ཀྱི་དབང་གོ་དང། མོའི་དབང་གོ་དང། ཕོའི་དབང་གོ་ངང། སྲོག་གི་དབང་གོ་དང། བདེ་བའི་དབང་

པོ་དང་སྡུག་བསྔལ་གྱི་དབང་པོ་དང་ཡིད་བདེ་(53ཨཿ)བའི་དབང་པོ་དང་ཡིད་མི་བདེ་བའི་དབང་པོ་དང་བཏང་སྙོམས་ཀྱི་དབང་པོ་དང་དད་པའི་དབང་པོ་དང་བརྩོན་འགྲུས་ཀྱི་དབང་པོ་དང་དྲན་པའི་དབང་པོ་དང་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་དབང་པོ་དང་ཤེས་རབ་ཀྱི་དབང་པོ་དང་མི་ཤེས་པ་གྲུབ་ཤེས་པར་སྤྲོད་པའི་དབང་པོ་དང་གྲུབ་ཤེས་པའི་དབང་པོ་དང་(53ཨ1)གྲུབ་ཤེས་པ་དང་ལྡན་ཅིང་དབང་པོ་དང་དབང་པོ་ཉིད་རྣམ་པ་ལ་ཆོས་མངོན་པ་རྣམས་ནི་སྐྱེ་མཆེད་དྲུག་གི་གོ་རིམས་རྣམ་པར་གཞག་པ་ལ་མ་གུས་པས་ཡིད་ཀྱི་དབང་པོའི་མཐུ་ཐོབ་ཏུ་ཟད་དེ། དཔེ་གསེར་པ་དང་བཅས་པའི་ཕྱིར་རོ།།དེ་ལ་(53ཨ2)ཆོས་ཀྱི་ཕྱོགས་ནི་གོ་ཁྱོག་གི་དབང་པོ་ལ་སོགས་པ་དབང་པོ་བཅུ་གཅིག་དང། གསལ་བ་དག་གི་ཚུལ། ཆོས་ཀྱི་ཁམས་ཀྱི་ཕྱོགས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ།། ནང་གི་བཅུ་གཉིས་ཏྲི་མེག་ལ་སོགས་པ་རྣམ་གྲངས་མེད་གསལ་ཁྱོས་པ་ལྟ་བུ། ཡིད་ཀྱི་དབང་པོ་ནི་སེམས་ཀྱི་ཁམས་བདུན་ཞེ།། པོ་དང་མཚུངས་པའི་དབང་པོ་དག་ལྟ་བུ་(53ཨ3)ཁམས་ཕྱོགས་ཡིན་ཞེ་ཤེས་ངོ་མཚར་དུ་རོ།། ལྟག་ཁ་ཁམས་ལྟ་བུ་དེ་དག་དང་ཆོས་ཀྱི་ཁམས་ཀྱི་ཕྱོགས་ནི་དབང་པོ་མ་ཡིན་པ་ཁེས་བྱ་བ་འགྲུབ་བོ།།

ཆོས་མངོན་པའི་མཛོད་ཀྱི་རྣམ་པར་བཤད་པ་ཁམས་ཁམས་བསྡུན་པ་ཁེས་བྱ་སྟེ། མཛོད་ཀྱི་གནས་དང་པོ་

དབང་པོ་རྣམས་བསད་(ཏ3ཉ5)ལ་དབང་པོའི་དོན་ཅི་ཞེ་ན།དབང་ནི་དབང་པྱུག་དམ་པའོ།།དེ་དབང་སྐྱེད་པས་ན་དབང་པོ་རྣམས་ཏེ། དེའི་ཕྱིར་དབང་སྐྱེད་པའི་དོན་ནི་དབང་པོའི་དོན་ཏོ།།འདི་དག་ལས་གང་ཞེས་གང་ལ་དབང་སྐྱེད་ཅེ་ན།

1. ལྟ་མོ་རྣམས་ནི་དོན་བཞི་ལ་
དབང་སྐྱེད།བཞི་རྣམས་ཀྱིས་ལགོ།
ལྟ་དང་བརྒྱད་པོ་དེ་རྣམས་ནི་
ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་རྣམ་རྒྱང་ཞུ།།

ལྟ་པོ་རྣམས་ནི་དོན་བཞི་ལ་དབང་སྐྱེད།།རེ་ཞིག་མིག་དང་རྣ་བ་དག་རེ་རེ་ཞེང་དོན་བཞི་ལ་དབང་སྐྱེད་(ཏ3ཉ5)པ་ནི་ཁོང་ཁྲ་དང་ཕོན་པ་དག་ནི་མི་མཇོས་པའི་ངོ་བོ་ཡིན་པས་མཇོས་པར་བྱ་བ་དང་མཐོང་བ་དང་ཐོས་ནས་པའ་བ་ཡོངས་སུ་སྨོང་བའི་ཕྱིར་ཁྱུས་ཡོངས་སུ་བསྲུངས་བ་དང་མི་ག་དང་རྣ་བའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་མཆོངས་པར་ལྟ་བ་ཁང་བཅས་པ་དག་སྐྱེད་པ་དང་ཁཅུག་ལྟ་ཆུང་(ཏ3ཉ6)དག་ཀྱི་ཐུབ་མོང་ཡིན་པའི་རྒྱུ་ཉིད་ལ་དབང་སྐྱེད་པའོ།།སྤྱད་དང་ལྟེ་རྣམས་ནི་སྤྱ་ཁམས་ཀྱི་སྐྱ་མ་འཁོན་ལ་པའི་ཕྱིར་ཁྱུས་ཡོངས་སུ་བསྲུངས་པ་ལ་ལ་དབང་སྐྱེད་པ་དང་།སྤྱ་ལ་སོགས་པའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་རྣམས་མཆོངས་པར་(ཏ3ཉཅ)ལྟ་བ་དང་བ་ཅན་པ་རྣམས་སྐྱེད་པ་དང་།དྲི་བསྣམ་པ་དང་རོ་མྱང་བ་དང་།རེག་བྱ་རེག་པ་རྣམས་ཀྱི་ཐུན་མོང་ཡིན་པའི་རྒྱུ་ཉིད་ལ་དབང་སྐྱེད་པའོ།།ཚོར་བ་དང་སྡོག་དང་ཡིད་ཀྱི་དབང་པོ་རྣམས་ཏེ་རེ་ཞེད་དོན་ཁ་ཅིག་ལ་དབང་སྐྱེད་དེ། རེ་ཞིག་ཁོ་ན་དང་མོའི་དབང་པོ་ནི་ཁ་ཅིག་(ཏ3ཀ1)སེམས་ཅན་ཀྱི་རྒྱུ་བ་དང་།ཁྱད་པར་དག་ལ་དབང་སྐྱེད་དེ། དེ་ལས་མེམས་ཅམ་ཀྱི་ཤུ་བ་ཁོ་ནའོ།།སེམས་ཅན་ཀྱི་ཤུ་བ་ནི་ཁ་ཅིག་ཏུ་ཞོ་ཤ་ལ་ཁ་ཅིག་ཏུ་ཁ་ལ་ཁ་ཅིག་ཏུ་ཁ་ལ་ཁ་ཅིག་ཏུ་ཁ

སྒོ་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་ཏེ། རིག་མཐུན་(།ཀཀཅ)པར་མཚམས་སྦྱོར་བ་དང་། ཡང་དག་པར་ཧྥོན་པ་དག་ལ་དགོས་ཞེད་དོ།། ཡིད་ཀྱི་དབང་པོའི་ཡང་སྡིད་པར་མཚམས་སྦྱོར་བ་དང་། དབང་གི་བོ་ཁང་མཐུན་པར་སྒྲིབ་པ་དག་ལ་དབང་སྒྲིབ་དེ། དེ་ལ་ཡང་སྡིད་པར་མཚམས་སྦྱོར་བ་ལ་དབང་སྒྲིབ་པ་ནི་སྐད་དུ། འདི་ཙམ་དུ་ཟའི་སེམས་ཀཀིས་པོ་རྟེ་ས་སུ(།ཀཀཅ)ཚ་ཐས་པ་དང་། ལྷན་ངིག་པར་སྐྱེ་པ་འམ། ཅོད་ཀྱི་ཐ་དད་ལྷན་ངིག་པར་སྐྱེ་བ་ཁང་ཡང་རུང་བ་ཞིག་མངོན་དུ་གྱུར་ན་ཞེས་ཐསུངས་པ་ལྟ་བུའོ།། དབང་གི་བོ་ཁ་དང་མཐུན་པར་སྒྲིབ་པ་དག་ལ་དབང་སྒྲིབ་པ་བདོ་ཁི་སྐད་དུ། འཇིག་རྟེན་འདི་ནི་སེམས་ཀྱིས་ཁྱེད་དོ་ཞེས་རྒྱས་པར་ཐསུངས་པ་ལྟ་བུའོ།། བདེ་བ(།ཀཀཅ)ལ་སོགས་པའི་དབང་པོལ་ཐ་ཡིན་པ་དང་། དད་པ་ལེགས་སོགས་པ་ངང་དག་ཡིན་པ། ལྟ་དང་བརྟུལ་པོ་དེ་རྣམས་ཀྱི། ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་རྣམ་སྤངས།། ཞེས་རིམས་བཞིན་དུ་དབང་སྒྲིབ་དེ། ཐུབ་ཐག་ཏུ་སྤྱི་བ་རྣམས་ན་རེ། བདེ་བ་ལ་སོགས་པ་ལྟ་བུ་བ་ལ་ཡང་དག་པ་ཞེས་ཀྱང་ཉོན་མོངས་པ་ཡང་དག་པ་ཞེས་ཀྱང་སྒྲིབ་པ་ཡིན་ནོ། དེ་དག་ལ(།ཀཀཆ)འདོད་ཆགས་ལ་སོགས་པ་རྣམས་པར་འགྱུར་བ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རོ།། དཔ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ནི་རྣམ་པར་སྤྲུང་བ་ལ་དབང་སྒྲིབ་དེ། དེ་དག་གིས་རྣམ་པར་སྤྲུང་བར་སྒྲིབ་པ་ཡིན་ནོ།། གཞན་དག་ན་རེ། བདེ་བ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ནི་རྣམ་པར་སྤྲུང་བ་ལ་དབང་སྒྲིབ་དེ། འདི་ལྟར་བདེ་བར་གྱུར་ཅིང་ཉམས་སུ་ལེན་ཏུ་བ་དང་། ཡིད་བདེ་བ་ལ་སོགས་པ་དེས་པར་འགྱུང་བ་ལ་རྟེན་པ་དྲུག་རྣམ་འགྱུང་བའི་ཕྱིར་ཞེས་རོ།། ཐ་ཧེན་དག་ན་རེ། རྣམ་པར་ཤེས་བཞིན་ཡང་བ་ཡོངས་སུ་སྨིང་བའི་ཕྱིར་མི་ཁ་དང་རྣ་བ་དག་ཏིས་ལུས་ཡོངས་སུ་བསྐང་བ་ནི་ཟ(།ཀཀའ)ཡིན་པ་ཀིད་ཀྱི་དེ་ཁིས་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ལ་ནི་དབང་སྒྲིབ་དོ།། ཐང་ཐི་ཕྱིར་དེ་ཁིས་ཐུབ་མོང་མ་ཡིན་པའི་རྒྱུ་ཀིད་ལ་ཏོ་ཏོང་དབང་སྒྲིབ་པར་རྟུབ་པའི་ཐུབ་པ་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ཁ་ཅབ་ཁ་ཐག་ཏུ་ཐུགས་མཐོང་བ་འམ་སྣོ་ཐོས་པ་ཡང་མེད་པ་དེའི་ཕྱིར་དེ་དག་དེ་ལྟ་བུར་ཁི་དབང་ཏོ་ཀིད་ཟ་ཡིན(།ཀཀའ)ནོ།། འོ་ན་ཇི་ལྟ་བུ་ཞེ་ན།

2. རང་གི་ངོན་དང་ཐབམས་ངད་ལ་
དམིགས་པར་དབང་སྒྲིབ་ཕྱིར་དབང་བྱུག།
མོ་ཀིད་ཏོ་ཀིད་ལ་དབང་ཕྱིར་
ལྷས་ལས་མོ་ངང་ཚོའི་དབང་དག།

རང་གི་དོན་དང་ཐབས་ཅད་ལ།ངམིག་པར་དབང་སྒྱུར་ཕྱི་དབང་དྲུག॥མིག་ལ་སོགས་པ་ལྔ་པོ་དག་ནི་རང་གི་དོན་ལ་དམིགས་པར་བྱུབ་ལ་དབང་སྒྱུར་དོ॥ཡིད་ནི་དོན་ཐམས་ཅད་ལ་དམིགས་པར་བྱུ་བ་ལ་དབང་སྒྱུ་དེ།དེའི་ཕྱིར་དེ་དག་ནི་སོ་སོར་དབང་པོ་(རྣམ་ཅ་)ཡིན་ནོ॥འདི་ལ་དོན་རྣམས་ཀྱང་དབང་སྒྱུར་པ་མ་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན།དབང་སྒྱུར་པ་མ་ཡིན་ཏེ།ལྷག་པར་དབང་སྒྱུར་ཤིན་ཏུ་ཡིན་ལ། མི་གནོད་པ་ཐམས་པར་བྱ་བ་ལ་ཐུགས་ཅམས་ཅད་མིག་པར་བྱ་བ་ལ་ཐུན་མོང་བ་ཉིད་ཀྱི་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དང། དམིགས་པ་དེ་ཁམས་ལ་བ་དང་མི་གཙས་ལ་ཉིད་ལ་སོགས་(རྣམ་ཅ)པའི་རྟེན་རྣམས་སྒྲུབ་ཅིང་ཐམས་པར་བྱ་བ་ལ་ལྷག་པར་ཁྲག་ཐུབ་ཡིན་ཞི། དེ་ལས་བརྒྱོག་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་གཟུགས་ཀྱི་ཞེ་མ་ཡིན་ཏེ། ཡིད་ཆོས་རྣམས་ལ་དབང་སྒྱུར་པའི་བར་དུ་ཡང་དེ་བཞིན་དུ་སྦྱར་རོ॥མོ་ཉིད་པོ་ཉིད་ལས་དབང་ཕྱིར། ལུས་ལས་མོ་དང་པོའི་དབང་དག། ལུས་(རྣམ་ཅ)ཀྱི་དབང་པོ་ཇི་ལ་ལས་མོ་དང་ཕོའི་དབང་པོ་དག་རྣམ་པར་བཞག་སྟེ། དོན་ཐ་དད་པར་སྐྱུར་པ་དག་ནི་མོད་ཀྱི་ལུས་ཀྱི་དབང་པོའི་ཚ་འཐའ་སྟེ། མདོ་མས་ཀྱི་སྐོན་མོ་དང་ཕོའི་དཔང་པོའི་མིང་འཕྲོ་བ་ཁ་ཅོག་ཡིན་པ་དེ་ནི་རིམ་བཞིན་དུ་མོ་ཉིད་དང་པོ་ཉིད་དག་ལ་དབང་སྒྱུར་པའི་ཕྱིར་རོ॥དེ་ལ་མོའི་དོ་བོ་(རྣམ་ཅ)ནི་རང་བཞིན་དང་རྒྱ་དང་བསམ་པ་དག་སྟེ། དེ་ནི་མོའི་ཁ་ཉིན་ཚོགས་ཏེ། ཚེའི་དོ་བོ་ནི་རང་བཞིན་རྒྱ་དང་བསམ་པ་དག་སྟེ། དེ་ནི་ཕོའི་ཁ་ཉིན་ཚོགས་ཏེ॥

3. རིགས་ཀུན་སྐྱེ་བར་ཉོན་མོངས་དང་
རྣམ་པར་བྱང་ལ་དབང་སྒྱུར་ཕྱིར།
སྤོག་དང་ཚོར་བ་རྣམས་དང་ནི་
དང་སོགས་དབང་པོ་ལྔར་འདོད་དོ།།

རིགས་ཀུན་ཀུན་རྟོག་མོངས་དང་། རྣམ་པར་བྱང་ལ་དབང་སྒྱུར་ཕྱིར། སྤོག་དང་ཚོར་བ་རྣམས་དང་ནི་དང་(རྣམ་ཅ)སོགས་དབང་པོ་ལྔར་འདོད་དོ།།སྤོག་གི་དབང་པོ་ནི་རིགས་མཐུན་པར་བྱ་བ་ལ་དཀའ་བས་སོ། ཚོར་བ་རྣམས་ནི་ཡིད་ལ་དབང་སྒྱུ་བ་ལ་ཐུན་མོང་བ་ཉིད་ཀྱི་ཡིན་ཏེ། ཡིད་ལྷར་མདོ་ལས། བདེ་བའི་ཚོར་བ་ལ་བའི་འདོད་ཆགས་རྣམས་པར་འགྱུར། སྡུག་བསྔལ་ལ་ནི་ཁོང་ཁྲོ་བ། སྡུག་བསྔལ་(རྣམ་ཅ)པ་མ་ཡིན་པའི་བདེ་བ་ཡང་མ་ཡིན་པ་ལ་ནི་མ་རིག་པ་ཞེས་གསུངས་སོ།།དང་པ་ལ་སོགས་པ་ལྔ་པོ་དག་ནི་རྣམ་པར་བྱང་བར་བྱ་

བ་ལ་དབང་ཐུབ་དེ། འདི་ལྟར་དེ་ཁ་ཁིས་ཀོན་མོའི་ཚེ་ལས་ཀྱང་རྣམ་པར་གཅོད་ལ་ལས་ཡང་འཇིག་པར་ཐུབ་དོ།།དེ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་དེ་དག་ཀྱང་ལོ་ལོར་དབང་པོ་ཡིན་པར་འདོད་(ཤཡ།ཆ)་ནོ།།

།།མྱ་ངན་འདས་པོ་གསོལ་གོང་ནས་གོང་
འཕོ་བ་ལ་ལི་དབང་ཐུབ་ཕྱིར་
ཀུན་ཤེས་ཐུབ་དང་ཀུན་ཤེས་དང་
དེ་བཞིན་ཀུན་ཤེས་ལྟར་དབང་ངོ།།

མྱ་ངན་འདས་པོགས་གོང་ནས་གོང་། འཕོ་བ་ལ་ལི་དབང་ཐུབ་ཕྱིར། ཀུན་ཤེས་ཐུབ་དང་ཀུན་ཤེས་དང་། དེ་བཞིན་ཀུན་ཤེས་ལྟར་དབང་ངོ། དེ་བཞིན་ཞེས་བྱ་བའི་སྒྲ་ནི་སོ་སོར་དབང་པོ་ཡིན་པོ་ཞེས་བསྟན་པའི་ཕྱིར་རོ།།དེ་ལ་ཀུན་ཤེས་པར་ཐུབ་དེ་བཞིན་དབང་པོ་ནི་ཀུན་ཤེས་པའི་དབང་པོ་འཕོ་བ་(ཤཡ།ཆ)་པར་བྱ་བ་ལ་དཀའ་ཐུབ་དོ།།ཀུན་ཤེས་པའི་དབང་པོ་ནི། ཀུན་ཤེས་པ་དང་ལྡན་པའི་དབང་པོ་ཐོག་པར་བྱ་བ་ལ་དབང་ཐུབ་དོ།།ཀུན་ཤེས་པ་དང་ལྡན་པའི་དབང་པོ་ནི་ཡོངས་སུ་རྫོགས་འདའ་བར་བྱ་བ་ལ་དབང་ཐུབ་དེ། སེམས་རྣམ་པར་མ་གྲོལ་བ་ལ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་འདའ་ཞེད་པའི་ཕྱིར་རོ།།སོགས་(ཤཡ།ཅ)་པ་ཞེས་བྱ་བའི་སྒྲ་ནི་རྣམ་གཞན་གཞན་བསྟན་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་དེ། རྣམ་གྲངས་གཞན་གང་ཞེ་ན། ཀུན་ཤེས་པར་ཐུབ་དབང་པོ་མཐོང་བས་སྤང་བྱ་ཀུན་ཏུ་རྟོག་ཅིང་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཉིད་ཀྱང་ཐུབ་པ་ཡིན་ནོ།།ཀུན་ཤེས་པའི་དབང་པོ་ནི་བསྒོམས་པས་སྤང་བྱ་ཐུབ་ཅིང་མོངས་པ་ཀྱིས་ཀྱང་ཐུབ་པ་ཉིད་ཀྱང་ཡིན་ན། མཐོག་པ་ལ་སོགས་པས་ཅི་ཞེས་ཏེ་ཁ་ཅིག་ཏུ་ཐུབ་དགོས་ཏེ། མཐོག་པ་ལ་སོགས་པ་དག་ཀྱང་(ཤཡ།ཆ)་འདུ་བྱེད་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ལ་དབང་བྱེད་པས། དེའི་ཕྱིར་དེ་དག་ཀྱང་དབང་པོའི་དྲུག་ཏུ་བསྟན་པར་བྱ་ལ། ངག་ལ་སོགས་པ་དང་། ལག་པ་དང་། རྐང་པ་དང་། རྒྱབ་དང་། མངོན་མཐར་རྣམས་ཀྱང་ཚོག་དང་། ལེན་པ་དང་། འཇོག་བ་དང་། རྒྱག་པ་དང་། ཀུན་ཏུ་དག་ལ་འབྱུང་བ་དག་ལ་ཐབ་ཀྱི་(ཤཡ།ཇ)་པའི་ཕྱིར་དབང་པོ་ཉིད་དུ་ཁ་བསྟད་བར་བྱ་ལ། ཁ་ལས་ཀྱང་ཐབ་ཀྱི་ཕྱིར་ཁ་ཡང་འདི་ལྟར་ཞི།།

5. སེམས་ཀྱི་རྣམ་དང་དཀའ་ཐུབ་
གཟས་དང་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་ཤིང་
ཚོགས་དང་རྣམ་ཐྲངས་སྐད་པ་
དབང་པོ་དག་ཀྱང་དེ་སྐད་དུ།།

སེམས་ཀྱི་རྣམ་དང་དཀའ་ཐུབ་ཀྱི་བག།གཟས་དང་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་ཤིང་ཚོགས་དང་རྣམ་ཐྲངས་སྐད་པ།དབང་པོ་དག་ཀྱང་དེ་སྐད་དུ།འདོད་དེ།དེ་ལས་སེམས་ཀྱི་རྣམ་རིག་དང་པོ་ནི།སྒྲ་མཆེད་(ཥཥ൧)དུག་པོ་དེ་ནི་སེམས་ཅན་ཀྱི་རྩ་སྐྱེ་ཡི་རོ།།མོ་དང་ཕོའི་དབང་པོ་དག་གིས་ནི་དེ་མོ་དང་ཕོར་ཐུབ་བག་ཏུ་འཐུབ་དོ།།སྲོག་དབང་པོས་ནི་གནས་པར་ཐུབ་དོ།།ཚོར་བ་རྣམས་ཀྱིས་ནི་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པར་ཐུབ་དོ།།དང་།ལས་སོགས་པ་ཡང་རྣམ་པར་ཐུང་བའི་ཚོགས་པོགས་(ཥཥ൨)པར་ཐུབ་དོ།།གསུམ་གྱིས་ནི་རྣམ་པར་ཐུང་པར་ཐུབ་དེ།དེའི་ཕྱིར་མ་རིག་པ་ལས་སོགས་པ་རྣམ་པོ་དང་ཉི་ཤུ་རྩ་དོ།།

6. ཡང་ན་འཇུག་པའི་རྣམ་དང་ནི་
སྒྲ་དང་གཟས་དང་ཉེར་སྤྱོད་ལས་
བཏུ་བཞི་དེ་བཞིན་ཡོངས་ཤེས་པ་ལ་
དབང་པོ་རྣམས་ནི་གཞན་ཡིན་ནོ།།

ཡང་ན་འཇུག་པའི་རྣམ་དང་ནི། སྒྲ་དང་གཟས་དང་ཉེར་སྤྱོད་ལས། བཏུ་བཞི་དེ་བཞིན་ཡོངས་ཤེས་པ་ལ། དབང་པོ་རྣམས་ནི་གཞན་ཡིན་ནོ།།ཡང་ན་ཞེས་བྱ་བའི་སྒྲ་ནི་གཞུང་ལུགས་(ཥཥ൩)ཐ་དད་པར་བསྟན་པའི་ཕྱིར་རོ།།གཞན་དག་མཐོ་ནི།འཇུག་པའི་རྣམ་ནི་དབང་པོ་དྲུག་ཡིན་ནོ།།སྒྲ་པ་ནི་མོ་དང་ཕོའི་དབང་པོ་ཀུན་ལ་ཡོད་ཅིང་།དེ་ལས་གཟས་པར་བྱེད་པའི་ཕྱིར་རོ།།སྒྲ་བ་ནི་ཀུན་ཤེས་པར་བྱེད་པའི་དབང་པོ་ཡིན་ནོ།།གཟས་པ་ནི་ཀུན་ཤེས་པའི་དབང་པོ་ཡིན་ནོ།།ཀུན་ཤེས་པ་དང་

ལྷན་པའི་དབང་པོས་ནི་ཉེ་བར་སྤྱོད་པར་བྱེད་དོ་ཞེས་ཟེར་ཏེ། (༥༥a༥)དེའི་ཕྱིར་དབང་པོ་དག་ནི་སྐྱེད་ཅིག་ཡིན་ལ། དེ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་དེ་དག་གི་ཚོར་མས་ཀྱང་དེ་ཡིན་ནོ།།ངག་གི་ཚིག་སྨྲ་བར་བྱ་བ་ལ་དབང་པོ་ཉིད་ཡིན་ཏེ། སྨོ་བ་པའི་ཞུང་པར་ལྟོས་པའི་ཕྱིར་རོ།། ལུགས་དང་པ་དང་། ཤང་པ་དང་། ཞེན་པ་དང་། འཕྲོ་བ་ལས་གཞན་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དེ་དག་ཉིད་དེ་(༥༥a৩)དག་ཡིན་ཏེ། གཞན་དག་གཞན་དུ་འབྱུང་བ་ལ་ལེན་པ་དང་འཕྲོ་བ་ཞེས་བྱའོ།། ཐུབ་ལ་ལ་སོགས་པ་ལ་ལ་གཅིག་པ་དང་། རྣང་པ་མེད་པ་བཞིན་དུ་ཡང་ལེན་ཞིང་འཕྲོ་བའི་ཕྱིར་རོ།། རྒྱབ་ཀྱང་རྟོག་པས་བྱ་བ་ལ་དབང་པོ་ཉིད་མ་ཡིན་ཏེ། ནམ་མཁའ་ལ་ཁ་ན་མ་ཐོ་རངས་པའི་ཚེ་ས་བཅས་ཅད་ལྟ་བ་ཙམ་ཞིག་ཏུ་(༥༥a৮)དང་དེ་རྟུང་གིས་ཀྱང་བོ་བར་སྣང་བའི་ཕྱིར་རོ།། མདོ་མས་ཀྱང་གྲུབ་ཀྱ་དག་ལ་ལ་དབང་པོ་ཉིད་མ་ཡིན་ཏེ། དག་ལ་ཡ་དེ་ནི་མོ་དང་ཕོའི་དབང་པོས་ཟ་ས་བཅས་པའི་ཕྱིར་རོ།། ཡོ་ག་མ་དང་། སོ་དང་། མིག་གི་ཁམ་དང་ཆོ་ག་ནམས་ཀྱང་མེད་པ་དང་། བཅའ་བ་དང་། འཁྲེད་པ་དང་། (༥༥৪1) འཇོམས་པ་དང་། བསྐྱམས་པ་དང་། བརྒྱད་བའི་བྱ་བ་དག་ལ་ལ་དབང་པོ་ཉིད་ཡིན་པ་ཁས། རྒྱུ་རྒྱུ་བ་ཐམས་ཅད་རང་གི་བྱ་བ་ལ་དབང་པོའི་ཉིད་ཡིན་པར་ཐལ་བར་འགྱུར་བས་ངག་ལ་སོགས་པ་དབང་པོ་ཉིད་ཡིན་པར་རིག་པར་བྱའོ།།དེ་ལ་མིག་ལ་སོགས་པ་ཡོའི་དབང་པོ་ལ་སོ་ཞེས་པ་རྣམས་པ་ནི་(༥༥৪২)བསྡུས་རེས་ཏོ།།སྤྱི་གི་དབང་པོ་ནི་ལྷ་པ་མི་ཡིན་པ་ཡི་ཁ་ཉིད་ལྷ་པ་མཐའ་ཡིན་པ་དག་གི་ནང་ཁོ་ན་སྐ་ལ་ཉམ་ཐུབ་པར་འགྱུར་རོ།། དང་པ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ནི་སེམས་ལས་ཀྱང་བ་དག་གི་ནང་ཁོ་ན་སྐ་ལ་ཉམ་ཐུབ་པ་དག་གི་ནང་ཁོ་ན་ལ་ཉམ་ཐུབ་པར་འགྱུར་རོ།། དེ་ལྟར་ན་སོགས་པ་ཙང་གུན་ཏེས་པ་ཐམ་པའི་ཁ་ཉིད་ཡིན་ཏེ། (༥༥৪3) བཤད་ཟིན་ཏོ།།

ཤ་ལུགས་ཚོར་སོམ་པ་མ་ཡིན་གང་
སྤྲུལ་བསྒལ་བདང་པོའོ་སོམ་པ་ནི་
བདེ་བའོ་བསམ་གཏན་གསུམ་པ་ན་
སེམས་ཀྱི་དེ་ནི་བདེ་བདང་པོ།།

ལུགས་ཚོར་སོམ་པ་མ་ཡིན་གང་། སྤྲུལ་བསྒལ་བདང་པོའོ།།སོམ་པ་མ་ཡིན་ཞེས་བྱ་བ་ནི་གཅོད་པ་ཟད་པ་སྟེ་སྤྲུལ་བསྒལ་ཞེས་བྱའོ་ཞེས་ཐུབ་པའི་ཚིག་གོ།།སོམ་པ་ནི་བདེ་བའོ།།ལུགས་ཀྱི་ཚོར་བ་སོམ་པ་ནི་བདེ་བའི

དབང་པོའོ།། སིམ་པ་ཞེས་བྱ་བའི་ཕན་འདོགས་(5504)པ་སྟེ་བདེ་བ་ཞེས་བྱ་བའི་ཐ་ཚིག་གོ།། བསམ་གཏན་གསུམ་པ་ན། སེམས་ཀྱི་དེ་ནི་བདེ་དབང་པོ།། བསམ་གཏན་གསུམ་པ་ནི། སོམས་ཀྱི་ཚོར་བསིམ་པ་དེ་ཉིད་བདེ་བའི་དབང་པོ་ཡིན་ཏེ། དེ་ན་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཚོགས་ལྔ་མེད་པའི་ཕྱིར་ལུས་ཀྱི་ཚོར་བ་མེ་མདོ།།

ཐ གཞན་ན་དེ་ཡིད་བདེ་བ་ཡིན།
སེམས་ཀྱི་སིམ་པ་མ་ཡིན་པ་
ཡིད་མི་བདེ་བའོ། བཏང་སྙོམས་ནི
བརྗོད། གཉིས་གཅིག་མི་རྟོག་ཕྱིར།།

གཞན་ན་དེ་ཡིད་བདེ་བ་ཡིན།(5508)བསམ་གཏན་གསུམ་པ་ལས་ གཞན་པ་འདོད་པའི་ཁམས་དང་ བསམ་གཏན་དང་པོ་དང་། གཉིས་པ་ན་ནི་སེམས་ཀྱི་ཚོར་བ་སིམ་པ་ཁང་ཡིན་པ་དེ་ཡིད་བདེ་བའི་དབང་པོ་ཡིན་ནོ།། བསམ་གཏན་གསུམ་པ་ན་ནི་དགའ་བའི་འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བའི་ཕྱིར་བདེ་བའི་ཁབ་ཅང་ཙོ་ནུ་ཡིན་ཀྱི་ཡིད་བདེ་བ་ནི་མ་ཡིན་ཏེ།(5510)དགའ་བ་ནི་ཡིད་བདེ་བ་ཡིན་ནོ།། སེམས་ཀྱི་སིམ་པ་མ་ཡིན་པ། ཡིད་མི་བདེ་བའོ་ཞེས་བཏང་སྙོམས་ནི་བཏང་སྙོམས་ཡིན་པ། ཡིད་མི་བདེ་བའོ་ཞེས་བཏང་སྙོམས་ནི་བཏང་སྙོམས་ཡིན་པ་ཡང་མ་ཡིན། བདེ་བ་ཡང་མ་ཡིན་པའི་ཚོར་བ་ནི་བཏང་སྙོམས་ཞེས་བྱ་སྟེ། དེ་ནི་བཏང་སྙོམས་ཀྱི་དབང་པོ་ཡིན་ནོ།། ཅི་ལྟས་ཀྱི་འཆམ་(5516)སེམས་ཀྱི་ཞེས་བྱ་ཞེ་ན། སྨྲས་པ། གཉི་གའི་ཡིན་ནོ།། ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། བདག་པོ་ཐོབ་པ་ནི་ཐོབ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཚེ་ཡང་ཐོབ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཚེ་ཡང་ཐོབ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རོ།། ཡུལ་ཀྱི་དབང་གིས་ནི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཐོབ་པ་རྣམས་ལ་ཡང་ཐོབ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ། ཡུལ་ཀྱི་དབང་གིས་ནི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཉམས་པ་རྣམས་ལ་ཡང་ཉམས་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རོ།། ཡུལ་ཀྱི་དབང་གིས་ནི་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྐྱེ་བ་རྣམས་ལ་ཡང་སྐྱེ་བ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རོ།། ཡུལ་ཀྱི་དབང་གིས་ནི་ཏིང་ངེ་འཛིན་འགོག་པ་རྣམས་ལ་ཡང་འགོག་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རོ།། ཡུལ་ཀྱི་དབང་གིས་ནི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཐོབ

9. མཐོང་བསྒོམ་མི་སློབ་ལམ་ལ་དགུ།
གསུམ་ཡིན། གསུམ་ནི་དྲི་མམེད།།
གཟུགས་ཅན་སྒོག་དང་སྤྱ་བསྡུལ་དག
རྣམ་དང་བཅས་པ་དགུ་རྣམ་གཅིས།།

མཐོང་བསྒོམ་མི་སློབ་ལམ་ལ་དགུ། གསུམ་ཡིན།། ཡིད་དང་། བདེ་བ་དང་། ཡིད་བདེ་བ་དང་། བདང་(ཅ૦૩) སྐོམས་རྣམས་རྣམས་དང་། དང་པ་ཉ་སོགས་པ་ལྟ་དང་ཁམས་དགུ་པོ་དེ་དག་ནི་ལམ་གསུམ་དག་ཏུ་དབང་པོ་གསུམ་ཞེས་བྱ་སྟེ། མཐོང་བའི་ལམ་ལ་ནི་མི་ཤེས་པ་ཀུན་ཤེས་པར་ཐུབ་དང་པོ་ཞེས་བྱའོ།། བསྒོམ་པའི་ལམ་ལ་ནི་ཀུན་ཤེས་པའི་ཤེས་པ་(ཅ૦૫) པ་དང་ལྡན་པའི་དབང་པོ་ཞེས་བྱའོ།། ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། མཐོང་བའི་ལམ་ལ་ནི་མི་ཤེས་པ་ཀུན་ཤེས་པར་བྱ་བ་ཐུབ་པ་ཡིན་ཏེ། དྲྭ་རྩྭ་ལྟ་བུ་ཐམས་ཅད་ཀྱི། དྲྭ་རྩྭ་ལྟ་བུ་མེད་ཀྱི། དྲྭ་རྩྭ་ལྟ་བུ་མཐོང་བ་སྤང་བྱ་ཡིན་ཏེ། མི་སློབ་པའི་ལམ་ལ་ནི་ཀུན་ཤེས་པ་(ཅ૦૫) ས་ཟག་ཟ་བ་ཐམས་ཅད་སྤོང་བ་ཡིན་ཏེ། དེ་འདི་ལ་ཡོད་ཅིང་ཐམས་སུ་ཤེས་པར་རྒྱུ་མཚན་དོ་སྙམས་ལྟེ། དེ་ལྟ་བུའི་དབང་(ཅ૦૬) པོ་ནི་ཀུན་ཤེས་པ་དང་ལྡན་པའོ་ཞེ་ན། བདག་ཅེ་བོ་བསྒྲུབ་རས་ཅ་ཁ་པ་དང་བཅས་པ་རྣམས་ནི་དྲ། རྣ་པ་མེད་པ་རྣམས་ནི་དྲ་ཞེས་བྱ་བའང་ཁོ་ནས་ཤ་རྣམ་པའི་རྒྱུ་ཐག་ཐརྡོད་པར་བྱ་སྟེ། དེ་ལ་རྟེན་ཞིག་ཀུན་ཤེས་པར་གྱུར་པའི་དབང་པོ་ལ་སོགས་པ་ཁ་ཅིང་མ་བྱག་པ་གང་ཁག་ཡིན་པ་ཏེ། གསུམ་ནི་(ཅ૦૪) དྲྭ་མེད་པ།། རྣ་པ་མེད་པ་ཞེས་བྱ་བའི་ཐ་ཚིག་སྟེ། དྲྭ་མེད་པ་ཡིན་ཏེ་ཕྱིར་རོ།། མཐོང་བ་ལམ་ལ་ཡང་ཁམས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཅི་ཞིག་ཡོད་ཅེ་ན། ཁམས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ནི་ཁམས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཏེ། ཁམས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཁམས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཏེ། ཁམས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཁམས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཏེ། ཁམས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཁམས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཏེ།

དང་བའི་བ་དང། ཡིད་བའི་ཁ་དང་བཅང་སྐོམས་དགེ་དང། དུ་པ་ལ་སོགས་པ་ལྟ་དང། དབང་པོ་དགུ(ཏཁཏ)པོ་དེ་དག་ཉེ་རབ་པ་དང་བཅས་པ་ཡང་ཡིན་ལ་རབ་པ་མེད་པ་ཡང་ཡིན་ནོ།། ཞེ་ཅི་ཞེ་ན། དུད་པ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ཀྱི་ཁ་ན་མ་མཐོ་བ་ཙམ་ཡིན་ཏེ། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་གང་ལ་དབང་པོ་ལྟ་པོ་འདི་དག་ཐམས་ཅད་དུ་ཐུབ་མཆོག་ཏུ་མོས་སོ་ཞེས་བཀའ་སྩལ་ཏོ། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཤིན་ཏུ་རྒྱས་པ་སྡུད་པར་བྱེད་ཅིང་། ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལ་ཞུགས་པ་ཉན་ཐོས་ཀྱི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རོ།། དེ་ནི་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལ་ཞུགས་པ་མཐོང་བ་ཙམ་ཡིན་ནོ།། འདི་ལྟར་འཕགས་པའི་གང་ཟག་རྣམས་ཀྱི་ཁམས་ཀྱི་ཁྱད་པར་གྱི་མཐའ་ཡས་པ་ཉིད་ཀྱིས་ན། ཚད་པ་དང་ཕྱི་རོལ་པའོ།(ཏཁཏ) ཟང་ཟའི་དགེ་བའི་རྩ་བ་གཅིག་ཏུ་ཟ་བ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ། ཕྱི་རོལ་པའི་དགེ་བའི་རྩ་བ་གཅིག་ཏུ་ཟ་བ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རོ། དེའི་ཕྱིར་ཟང་ཟའི་དགེ་བའི་རྩ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལ་ཞུགས་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རོ།།

ཉེད་པའི་སྡོག་ཀི་དབང་པོ་གང་ཡིན་པ་དེ་གང་གི་རྣམ་པར་སྨིན་ཟག་ཞེན། བསམ་བཅོས་ཐམས་
ཅད་ཟུངས་ཀྱི་ཤེས་རབ་ཀྱི་སྣང་བ་ཅི་ཙམ་ཞིག་ཏུ་ཡང་མི་ཤེས་ཏེ། ཤེས་རབ་ཀྱི་སྣང་བ་ཅི་ཙམ་
ཞིག་ཏུ་ཡང་མི་ཤེས་པ་ཁོ་ནའོ། དེ་ལས་ཆོས་ཉིད་ཟབ་མོ་ཞེས་བྱ་བ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་མདོ་སྡེ་
ཁ་ཅིག་ཏུ་ཡང་ཐོས་པ་ཁོ་ནའོ། དེ་ལ

ཤའ་ལ་སོགས་པ་ལྟ་བུར་མཐོང་བ་ཡིན་ཏེ། རིམ་སྐད་དུ།

ཚངས་སྤྱོད་འདི་ལ་ཞེས་སྒྲུབ་ཅིང་
ལས་ལའང་ཤིན་དུ་བསྟོན་མས་ན་ནི་
ཚེ་རབ་པ་ལ་དག་ལ་འགྱུར་ཏེ་
དཔེར་ན་ཁུ་ཚུར་ཐོགས་ཤིང་།

ཞེས་གསུངས་པ་ལྟ་བུའོ།།ཉོན་ནས་དྲུབ་ཟེར། གང་ཞིག་གི་ཚེའི་འདུ་ཤེད་(ཇཾཥཀ)དགའཤེས་པ་ཡིན། གཅིག་ཏུ་ཁོ་
དེ་ཉིད་པར་བྱ་ཞེ་ན། མེའི་ནང་ཙི་ན་དག་དུ་སྟེ་སྐྱེ་ཐབས་པོ་དག་དུའོ།། གང་ཞིག་གི་ཞེ་ན། འདུ་བཅོམ་པས་ཕོ་
མོ་རབ་ཀྱི་མཐའི་བསམ་གཏན་ནོར་པ་དང་དང་མི་སྡུག་བར་རྟོམ་པར་གྱོལ་བ་སྟེ། དེ་ཁིའི་དེ་ཡང་ཐེ་ཚོམ་ལ་
ཡང་དག་ཞིང་ཉེ་མོངས་པ་དག་གིས་ཀུང་རྒྱུ་ཤེས་པར་མ(ཇཾཥཀ)བསྟན་པ་ཡིན་ནོ།། མདོ་ལས་བཅོམ་
ལྡན་འདས་ཀྱིས། ཁྱོ་གི་ཀུང་ཟྲུང་དག་ཀྱི་མཐོ་བསྟན་ནས་ཚེའི་འདུ་ཟྲུང་དག་བཏང་ངོ།། ཞེས་གསུངས་
པ་དེ་དག་ལ་ཁྲུང་པར་ཅི་ཞེ་ཡོད་ཅེ་ན། ཁྱོ་ཅིག་ནི་ཤེས། རྟོག་ཅིང་ཉམས་སུ་ལེན་པ་ཙམ་ཡིན་ཏེ། ཁྱོ་ཅིག་ནི་
བོ་གང་ཞེན། ཁམས་གསུམ་པའི་ཚེ་ཡིན་ནོ(ཇཾཥཀ) ཞེས་གསུངས་སོ་ཞེས་ཟེར་རོ།། ཁྱོ་ཅིག་ནི་ཤེས། ཁྱོ་
སྐྱེ་ཞི་ལས། ཀྱི་འབྲས་བ་ནི་ཚེའི་འདུ་ཟྲུད་དག་ཡིན་ལ། དེ་ལྟར་བྱང་བའི་ལས་ཀྱི་འབྲས་བུ་ཞི་གྱ་
ཞི་འདུ་ཟྲུད་དག་ཡིན་ནོ་ཞེས་ཟེར་དེ། གང་དག་ཞིས་དེས་མཐུན་ཤར་ཐབས་ཡིན་ལ་དེ་དག་ནི་ཚེའི་
འདུ་ཟྲུད་དག་ཡིན་ལ། གང་དག་ཞིས་དུས་གཞན་ཞི(ཇཾཥཀ) བར་དུ་ཉམ་ཆུང་ཞི་སྐད་ཅིག་མ་དེ་དག་ནི་ཞི་ཞི་
དག་ཡིན་ནོ།། མངོན་འདོད་ཚེ་ཚོ་ཚམ་ཙོ་ཞི་ཞི་འདུ་ཟྲུད་ཀྱི་སྐད་ཅིག་མ་རྣམ་པ་མངོ་སྐྱེ་མཚན་ལ་ཁ་
ཞེང་ཞི་ཞི་ཀྱིས་སྟོང་པ་ཡིན་ཞི་ཟེ། སྐད་ཅིག་མ་གཅིག་ལ་ཞི་ཞི་ཀྱི་ཁ(ཇཾཥཀ)པུ་ནི་མེད་དོ་ཞེས་བསྟན་པ་ལ་ཞི་
ཅོ་ཞེས་ཟེར་རོ།། ཞེ་ཅིག་ན་རེ། འདུ་ཟྲུད་མངོ་སྐྱེ་མཚན་ལ་ཚེ་ཞེས་ཟུ་བའི་ཚེའི་ཁ་ཅིག་ཏུ་ཟྲུད་ནོ།། དེ་ལྟ་མ་
ཡིན་ཏེ། ཁྱོ་ཅིག་ནི་ཤེས་ཀྱི་བར་དུ་འདུ་ཤེ་ཞི་ཀྱི་བཟློག་ཞེན། (ཇཾཥཀ) འཕེ་བ་ལ་མངའ་བ་ཉིད་དུ་
བསྟན་པའི་ཕྱིར་ཏེ་བཅང་ལ། ཚེ་ལ་མངའ་བ་ཉིད་དུ་བསྟན་པའི་ཕྱིར་ཏེ་བླ་བ་གསུམ་ཞོ་ན་ཞི་ཞི་ཀྱིས་
བཟློག་ཅེ། ཁྱེ་ན་ཚད་ཀེ་གང་ལ་བའི་དོན་མེད་པའི་ཕྱིར་ཤ་ཡིན་ནོ།། གང་ཡང་དག་རྟུལ་ཕྱུག་ཀྱི་ཤད་བ་

བཞིའོ་དེ་ལྟར་བསྒོམས་པ་དག་གིས་འདོད་ན་བསྐལ་པ་འམ་བསྐལ་(ཐ།ན།) བ་བས་ལྷག་པར་བླངས་ཏེ་ཞི་ལྷའོ་ཞེས་དམ་བཅས་པ་དེ་ཡང་སྐྱེ་བ་ཡིན་ཏེ། ཕྱི་ཐ་དད་ཀྱང་། བ་རྣམས་ན་རེ་ཕྱང་པོ་དང་འཆི་བདག་གི་བདུད་དག་ལས་རྒྱལ་བར་བསྟན་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེས་རེར་དེ། བྱང་རྩུབ་ཀྱི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཐོབ་ཅིང་། དེ་ཞེས་ཀྱང་ཐོས་པ་དང་། ལྷའི་བུའི་བདུད་དག་ལས་རྒྱལ་ལོ།།(ཐ།ན།) ཞེས་ལའོ་ཞེས་པ་རྗོ་གས་སོ།། དཀྱུས་མ་ཉིད་བཙམཔ་བྱ་སྟེ། བཅུ་གཉིས་གཉིས། བཅུ་གཉིས་གང་ཞེ་ན། ཐ་མ་བརྒྱད་དང་ཡིད་མི་བདེ། མ་གཏོགས་པ་སྟེ། དད་པ་ལ་སོགས་པ་བྱ་མ་བརྒྱད་དང་། ཡིད་མི་བདེ་བ་མ་གཏོགས་པ་ལྷོག་གི་ལྷའི་ཞེ་སྡང་པ་(ཐ།ན།) གཉིས་ཏེ། རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཡང་ཡིན་ལ། རྣམ་པར་སྨིན་པ་མ་ཡིན་པ་ཡང་ཡིན་ཏེ།། དེ་ལ་མི་གལ་ལོགས་པ་དབྱུག་རྩུབ་ལས་བྱང་བ་རྣམས་ནི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་མ་ཡིན་ཏེ།། ཡིད་དང་། སྐྱ་བསྟལ་དང་། བདེ་བ་དང་། ཡིད་བདེ་བ་དང་། བཏང་(ཐ།ན།) སྙོམས་ཀྱི་དབང་པོ་རྣམས་ཁྲི་དག་ཏ་དང་ཉོན་མོངས་པ་ཅན་ཏེ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་ཏེ། ཕྱི་ཐ་དད་ཀྱང་ཐོས་པ་ཐོས་པ་ཙམ་ཞིག་ཏུ་ཟད་ཀྱི་ཞི་ལྷའོ་ཞེས་ཀྱང་ཐོས་པ་ཙམ་ཞིག་ཏུ་ཟད་ཀྱི་ཞི་ལྷའོ་ཞེས་ཀྱང་།

བས་རྣམ་པར་སྨིན་པ་མ་ཡིན་པར་འགྱུར་རོ།།ཉོན་མོངས་ཤེས་ཡིད་མི་བདེ་བ་རྣམ་པར་སྨིན་པ་འགྱུར་(ཅ།ཚ།) ཐ་མཚམས་མེད་པ་ཆུང་ངུ་རྣམས་དཔྱིད་ཀྱི་ཡིད་མི་བདེ་བ་སྐྱེད་པས་ཡས་དེ་རྣམ་པར་སྨིན་པ་པར་འགྱུར་རོ། ཞེན། ཡིད་མི་བདེ་བ་ཡང་དེ་དང་འདྲ་སྟེ། གཞན་དེ་ཡིད་བདེ་བ་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཙམ་ལ་བསོད་ནམས་ཕྱེད་ཀྱི་རྣམས་དཔྱིད་ཀྱི་ཡིད་བདེ་བ་སྐྱེད་པས་ཡས་དེ་རྣམ་པར་སྨིན་པར་འགྱུར་རོ།།ཉོན་འདོད་ཆགས་(ཅ།ཚ།) དང་བྲལ་པ་རྣམས་ལ་ཡིད་མི་བདེ་བ་མ་ཤི་དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེ་ན། དེ་དག་གི་ཡིད་བད་ཁྲང་ཁུ་མ་བསྡུན་པ་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཡང་ཇི་ལྟ་བུ་ཞིག་ཡིན། ཟེ་བྱ་ཏུམ་གྱི་རྣམས་ཀ་རེ། ཅི་འདྲ་ཡང་རུང་སྟེ། ཡིད་བདེ་བ་ལ་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཤིའི་ཚེ་ཕྱི་བ་ཡོད་དོ་ཞེས་(ཅ།ཚ།) བྱང་། ཡིད་མི་བདེ་བ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་དུག་མི་འགྱུར་བས་ཡིད་མི་བདེ་བ་ལ་རྣམ་པར་སྨིན་པ་མེད་ཅེས་ཟེར་རོ།། དེ་ལ་བརྒྱད་པ་སྤྲོ་གི་དབང་དོ་དང་། གཞན་རྣམས་བདེ་འགྲོ་ན་ནི་བདེ་བ་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཡིན་ལ། ངན་འགྲོ་བའི་མི་བདེ་བའི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཡིན་ནོ། ཡིད་ཀྱི་(ཅ།ཚ།) དབང་པོ་ནི་གཞིས་ཀར་གཅིག་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཡིན་ནོ། བདེ་བ་དང་། ཡིད་བདེ་བ་དང་། བཅད་སྡོམ་ཀྱི་དབང་པོ་རྣམས་ནི་དགེ་བའི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཡིན་ནོ།། སྐྱེ་གཤེད་ཀྱི་དབང་པོ་ནི་མི་དགེ་བའི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཡིན་ནོ།། བདེ་འགྲོ་ན་མི་དགེ་བས་མཚན་གཅིག་པོ་དེའི་གནས་སྐབས་(ཅ།ཚ།) ཡིན་ཀྱི་དབང་པོ་ནི་མ་ཡིན་ནོ། དགེ་བས་འཕངས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། དེ་ནི་རྟོག་གེ་པ། དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱང་ཡིན་ལ། ཐ་ཙའི་ཡིད་མི་བདེ་བ་རྣམ་པར་སྨིན་པ་དང་མཉམ་པ་དག་ཡིན། དུ་ནི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་མེད་པ་དག་ཡིན་ཞེ་ན། ཐ་ཙའི་དུས་ལ་ཡིད་མི་བདེ་བ་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཡོད་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རོ། དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱང་ཡིན་ནོ་ཞེ་ན། ཐ་ཙའི་དུས་ལ་ཡིད་བདེ་བ་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཡོད་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རོ། དེ་ལྟ་ན་ཡིད་བདེ་བ་ལ་ཡང་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཡོད་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཐ་ཙའི

རྣམ་གཤིས། ཡིད་དང་ཚོར་གཞན་ནི་
རྣམ་གསུམ། གཞན་ནི་རྣམ་པ་གཅིག།

ཡིད་དང་ཚོར་གཞན་དང་ལ་སོགས། ཚོར་བ་གཞན་ལེགས་བྱ་བསྡོམས་པས་ནི་ཡིད་མི་བདེ་བ་ལས(59ཀ2)
གཞན་པའི་ཚོར་བ་གཟུངོ་ཞེས་དང་པ་དང་གཅིག་ལ་ཀུས་དང་དྲན་དང་ཏིང་ངེ་འཛིན་དང་
ཤེས་རབ་བོ། ངེ་ལ་ཡིད་དང་བདེ་བ་དང་ཡིད་བདེ་བ་དང་བཏང་སྙོམས་མི་དགེ་པ་ཟག་པ་དང་བཅས
པ་རྣམས་ནི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་དང་བཅས་པ་ཡིན་ནོ།། ཟག་པ་མེད་པ་རྣམས་ནི་རྣམ་པར་སྨིན་(59ཀ3)
པ་མེད་པ་དག་ཡིན་ནོ།། སྤྲུལ་བསྒལ་གྱི་དབང་པོ་ནི་དགེ་བ་དང་མི་དགེ་བ་ནི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་དང་
བཅས་པ་ཡིན་ནོ།། ལྷང་དུ་མ་བསྡུན་པ་ནི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་མེད་པ་ཡིན་ནོ།། དང་པོ་སོགས་པ་ཟག
པ་དང་བཅས་པ་རྣམས་ནི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་དང་ བཅས་པ་ཡིན་ནོ།། ཟག་པ་མེད་པ་རྣམས་ནི་རྣམ་
པར་སྨིན་(59ཁ1)པ་མེད་པ་དག་ཡིན་ནོ། ཀ་ཤ་ནི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་མེད་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བྱ་བར་སྒྲུབ་པོ།།
དུ་ནི་དགེ་བ་དག་ཡིན། དུ་ནི་མི་དགེ་བ་དག་ཡིན་ཞེ་ན། རེ་ཞིག་གཅིག་ཏུ་དགེ་བ་བརྒྱད།། དང་པ་ལ་སོགས་
པ་ལྟ་དང་། ཀུན་ཤེས་པར་སྤྱོད་པའི་ཁང་པོ་ལ་སོགས་པ་གསུམ་མོ།། ཡིད་མི་བདེ་བ་རྣམ་(59ཁ5)གཅིག།
དགེ་བ་ཡང་ཡིན་མི་དགེ་བ་ཡང་ཡིན་ནོ།། ཡིད་དང་ཚོར་གཞན་ནི། རྣམ་གསུམ།། དགེ་བ་དང་མི་དགེ་བ་
དང་ལྡན་ཏུ་མ་བསྡུས་པ་དག་གོ།། གཞན་ནི་རྣམ་པ་གཅིག།། གཞན་དེ་ཡང་ཞེ་ན། མིག་ལ་སོགས་པ་དག
བརྒྱད་པ་སྤོག་སྟེ། དེ་དག་ནི་ལྷང་དུ་མ་བསྡུས་པ་ཙོ་ཅ་ཡིན་ནོ།། དབང་པོ་(59ཁ6)ཉིད་རྣམས་ལས་ཁང་
པོ་གང་ཞེག་ཅམས་གང་ངུ་གཏོགས་ཤེ་ན།།

12. དྲྭ་མེད་མ་གཏོགས་འདོད་པར་གཏོགས།
པོ་མོ་དབང་དང་སྤྲུག་བསྟལ་དང་
མ་གཏོགས་གཟུགས་གཏོགས། གཟུགས་ངན་ཞེས་བ་དང་
འདེ་བའང་མ་གཏོགས་གཟུགས་མེད་གཏོགས།།

དྲྭ་མེད་མ་གཏོགས་འདོད་པར་གཏོགས།། རེ་ཞིག་གཅིག་ཏུ་ཟག་པ་མེད་པ་ཀུན་ཤེས་པར་བྱེད་པའི་དབང

པོ་ལ་སོགས་པ་གསུམ་མ་གཏོགས་པའི་དབང་པོ་རྣམས་ཀྱི་འདོད་པ་དང་ལྡན་པར་ཡིད་གཅུས་སྐྱེ། དེ་ཕྱིན་ཅི་མ་ཡིན་པ་ཉོ་(১৭৯৮)ན་ཡིན་ཏེ།། འོ་མོའི་དབང་དུ་སྐྱུ་གཡུལ་དག། མ་གཏོགས་གཟུགས་སོགས་ཀྱང་ཐལ། དེའམ་མེད་པ་ཡང་མ་གཏོགས་ཞེས་བྱ་བར་སྐྱུར་ཏེ། སྐྱུ་གཡུལ་དག་ཅས་བྱ་བའི་སྐྱུ་གཡུལ་པ་དང་ཡིད་མི་ལྡན་པ་དག་གོ།། གཟུགས་ཀྱི་ལམས་དེ་ན་འཁྲིག་པའི་ཚོར་ཀྱི་འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བའི་ཕྱིར་དང་(১৭৯৯)མི་མཇོས་པར་བྱེད་པའི་ཕྱིར་ཞོ་དང་མེའི་དབང་པོ་དག་མེད་དོ།། ད་ནི་ཇི་ལྟར་ན་དེ་དག་ཏོ་ཞེས་བྱ་བ་ལས་འགྲུབ། མོ་ཚངས་པ་ཉིད་བྱེད་པར་འགྱུར་བ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་གཟས་མ་ཡིན་ཞིང་སྐབས་མེད་དེ་གཟས་མེད་དོ།། ཞོ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་གཟས་ཡོད་པོ་ཞེས་གསུངས་ཏེ། ཞི་བོ་ཏོ་པ་(১৭৯২)གཞན་དོན་པའི་ཁ་ལམས་ནི་ཞོ་རྣམས་ལ་ཡོ་རྣམས་ཡོངས་པ་གང་ཡིན་པ་ནི་ཡོངས་དོ།། ལུས་དང་འབྲི་ཕྱིར་དང་། མི་དགེ་བ་མེད་པའི་ཕྱིར་སྐྱུ་གཡུལ་ཀྱི་དབང་པོ་མེད་དོ།། རྒྱུ་ཞེས་གཟས་ཀྱིས་བརླན་པའི་ཕྱིར་དང་། ཀུན་ནས་མནར་སེམས་ཀྱི་གཞི་མེད་པའི་ཕྱིར་ཡིད་མི་བདེ་བའི་དབང་པོ་མེད་དེ། གཟུགས་(১৭৯৩) ཅེས་དང་། བདེ་བ་འམ་མ་གཏོགས་གཟུགས་མེད་གཏོགས། ཞོའི་དངོས་པོའི་དབང་པོ་དག་དང་། བདེ་བ་དག་དང་ཕྱི་མ་མེད་པ་ཡང་མ་གཏོགས་ཞེས་བྱ་བར་སྐྱུར་རོ།། ཅི་ཞེ་ཡུལ་ཤེ་ན། ཡིད་དང་སྟོབ་མཁས་པ་དང་། དབང་པོ་ཤིན་ཏུ་རྣོ་བ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཞེས་བྱ་བ་ཡིན་ནོ།། ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ལྟ་བ་ནི་གཟུགས་མེད་(১৭৯৪)པ་དག་ལྟར་བར་འདོད་དོ།། ཞེས་བྱ་བ་ཐིག་མེད་དོ།། དབང་པོ་དྲུའི་མཐོང་བས་དང་བསྒོམ་པ་དང་ཀིས་ཀྱིས་སྤང་བར་བྱ་བ་ཡིན་ནོ།།

13. ཡིད་དང་ཚོར་བ་ཞེས་མ་རྣམ་ཞེས་བྱའམ།
ཞཀྱིས་ཀྱིས་སྤང་བྱ་ཡིད་ཀྱི་བདེ།
དགུ་ནི་སྒོམ་པས་ལྟ་དོ་ནི་
སྤང་བར་བྱ་མིན་ཤང་ཞེས་མིན།།

ཡིད་དང་ཚོར་བ་ཞེས་བྱ་མ་རྣམ་ཞེས་བྱ།། ཚོར་བ་ཞེས་བྱ་ཞེ་ན། བདེ་བ་དང་། ཡིད་བདེ་བ་དང་(১৭৯৯)བཅང་སྐྱོ་མས་རྣམ་མོ།། ཞཀྱིས་ཀྱིས་སྤང་བྱ་ཡིད་ཀྱི་བདེ།། ཡིད་མེ་བདེ་བ་ནི་མཐོང་བ་དང་བསྒོམ་པ་དང་ཞཀྱིས་ཀྱིས་སྤང་བར་བྱ་བ་ཡིན་ནོ།། དགུ་ནི་བསྒོམ་པས་སྤང་བར་བྱ་བ་ཞེས་ཀྱི་ཡིན་ནོ།། ཞེས་བྱ་བའི་སྐབས་ཡིན་ཏེ། མིག་ལ་སོགས་ཁམས་པ་དང་། བརྒྱད་པ་སྒོག་དང་། སྤྱན་བསྐལ་ཀྱི་དབང་པོ་(১৭৯৬)ནི་

བསྒོམས་པས་སྤང་བར་བྱ་བ་དག་ཏོ་ནས་ཤེས་ཏེ།། ཐུང་ངུར་བྱ་མིན་ཡང་། དད་པ་ལ་སོགས་པ་ལྔ་རྣམས་པ་དང་བཅས་པ་དང་རྣ་བ་མེད་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་བསྒོམས་པས་སྤྱད་བར་བྱ་བ་ཉིད་ཡིན་ལ། སྤྱད་བར་བྱ་བ་མ་ཡིན་པ་དག་ཀྱང་མ་ཡིན་ནོ།། གསུམ་མིན།། ཀུན་ཤེས་པར་(ཽཾཿ)བྱེད་པའི་དབང་པོ་ལས་གསུམ་གྱི་རྣ་བ་མེད་པའི་ཕྱིར་སྤྱད་བར་བྱ་བ་མ་ཡིན་པ་ཉིད་དེ། ཅི་པ་མེད་པ་ཞེས་སྤྱད་པར་བསྟན་པའི་ཕྱིར་རོ།། རྣམ་པའི་ཚེ་བཞི་པའམ་དེ་ཡིས་ཏེ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཐོག་མར་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལ་དད་པ་དང་ལྡན་པ་རྣམས་ཀྱི། ཁམས་གང་དུ་དང་པོ་ཉིད་དུ་བབ་པོ་རྣམ་པར་སྨིན་པ་དུ་ཞེས་ཏེ་ན།

།མ.འདོད་པར་ངང་པོར་རྣམ་སྨིན་གཉིས་
ཉེ་དེ་བརྟུལ་ཤུགས་ཏེ་སྐྱེ་བས་མིན།
དེ་ཡིས་དྲུག་གམ་བདུན་གམ་བརྒྱད།
གཟུགས་ན་དྲུག་གོ།།གོང་མར་གཅིག

འདོད་པར་(ཽཾཽ)དང་པོར་རྣམ་སྨིན་གཉིས། ཉེ་དེ།། ལུས་ཀྱི་བཞང་པོ་ངང་། སྲོག་གི་དབང་པོའོ།། དེ་དག་ཀྱང་། རྩུལ་ཏེ་སྐྱེ་བས་མིན།། རྩུལ་ཏེ་སྐྱེ་བ་བཀག་པས་སྐྱོང་ཚུལ་སྐྱེ་བ་དང་། མངལ་ལས་སྐྱེ་ཞ་དང་དྲོད་ཐམ་རེར་ལས་སྐྱེ་བ་དག་གིས་ཉེ་དེ་པར་ཟུའོ།། ཅིའི་ཕྱིར་ཡིད་(ཽཾཻ)དང་བདང་སྐོམས་ཀྱིས་དབང་པོ་ཐ་མལ་ཡིན་ཞེ་ན། དེ་ཁོ་ནའི་ཚེ་མཚམས་ཐོག་མར་ཐུར་ཟེའི་ཚེ་ཁོ་ནའམ། ཁ་བར་ཏེ་ཞེའོ་ཅུ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ།། ཁོ་ནའམ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཁོ་ནའི་ཚེ་ཡང་ཡིད་ཀྱི་ཁམས་ཀྱ

མདོ་ལས་ཀྱང་། གང་ཡང་གཟུགས་མེད་པའི་རྣམ་པར་གྱུར་བ་ཞེས་གང་དག་གཟུགས་རྣམས་ལས་འདས་པ་ཞེས་བསྟན་པས་སོ།། གཟུགས་ཀྱི་ཉམས་དང་ལེན་ངོ་ཉིད་དུ་དབང་པོ་དྲུག(ཚ་ཚ)རྣམ་པར་སྨིན་པ་འབྱོ་བ་སྟེ། འདོད་པའི་ཉམས་ལ་རྟོག་པ་སྐྱེ་བ་མཚམས་མེད་པ་དག་གིས་རྒྱུན་ཆད་པ་ཡིན་པ་དག་ཉིད་དོ།། གོང་མར་གཅིག །། གཟུགས་ཀྱི་ཉམས་པས་ནི་གཟུགས་མེད་པའི་ཉམས་སྐོམས་པར་འཇུག་པས་རིང་བའི་ཕྱིར་དང་། སྐྱེ་བས་ཆོས་ཅན་ཚེ་ཡིད་ཐོང་(ཚ་ཚ)མ་སྟེ། དེར་ཞེ་དང་པོ་ཉིད་དུ་སྨྲ་ཞི་དང་པོ་ཤིན་ཏུ་ན་རྣམ་པར་སྨིན་པ་བྱོ་སྟེ། ཁ་ཐུན་ནི་མ་ཡིན་ནོ།། རྒྱུད་པ་བཀའ་རྒྱ་བ་ཉིད་པར་ཐུག་སྟེ། ཉམས་ཁང་དུ་འཆི་བ་ན་དབང་པོ་ཞིག་ཐམས་ཅད་ཀྱི་བྱ་མར་གཏོང་ཞེ་ན།

15.གཟུགས་མེད་དག་ཏུ་འཆི་བ་ནི་
སྨོག་དང་ཡིད་དང་བཅང་སྐོམས་ཀིད་
འཐག་པར་འགྱུར་རོ། །གཟུགས་ན་བརྒྱད།
འདོད་པར་བཅུ་འམ་དག་འམ་བརྒྱད ॥

གཟུགས་མེད་དག་ཏུ་འཆི་བ་ནི། སྨོག་དང་(ཚ་ཐ)ཡིད་དང་བཅང་སྐོམས་ཀིད། འཐག་པར་འགྱུར་རོ་གཟུགས་ན་བརྒྱད།། འཐག་པར་འགྱུར་རོ་གཟུགས་ན་བརྒྱད། གཟུགས་ཀྱི་ཉམས་སུ་ལེན་པོ་དེ་དག་དང། མི་ཐ་ལ་སོགས་པ་ལྟ་དང། དབང་པོ་བརྒྱད་འཐག་སྟེ། བརྟུལ་ཏེ་སྟེ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དབང་པོ་རྣམས་ཚངས་པར་རྟེན་ཅིང་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཏུ་འཆི་བ་ལས་ཚངས་ཆེད་བའོ།། འདོད་པར་བཅུ་འམ་དག་འམ་བརྒྱད་(ཚ་ཐ)འདོད་པ་ཉམས་སུ་ལེན་པ་ཡིན་ལ་རྟོག་པ་སྐྱེ་བ་མཚམས་མེད་པ་དག་གིས་རྒྱུན་ཆད་པ་ཡིན་ཏེ། དགེ་བ་རྩ་ལས་ཀྱང་ལོག་པ་ལྟ་སྡུག་བསྔལ་ལ་ཞེ་དགྱེ་བ་ཡིན་ལ་ཞེ་བརྒྱད་དེ། ཇི་ཙམ་འཆི་བ་ལ་ནི་རྟོག་པ་ཡང་དག་པ་ཉིད་ཞེ་ན།

16.ཅི་མ་ཐྱིས་འཆི་བ་དག་ཡང་བཞི།
དགེ་ལ་བྱམས་ཅད་དག་དུ་ལྡུ།
འཐས་ཏུ་ཐུ་མ་ཀིས་དགྲས་འཐོབ།
ཀིས་ནི་བདུན་དང་བརྒྱད་དང་དགྲས ॥

རིམ་གྱིས་འཆི་བ་དག་(ལས་ཚན་)ལ་བཞི།།རིམ་གྱིས་འཆི་ཟེར་ལྟས་དང་སྡོམ་གཏན་གྱི་དབང་པོར་བཞི་འཁྲིལ་ཏེ་ཐུན་ཚོད་ཅིག་ཙམ་ལ་ནི་སོ་སོར་འཁྲུལ་པ་མེད་དོ།།ཅི་ནས་ཀྱང་ཁམས་ཅན་དང་ལྡན་ཏུ་མ་བསྟན་པའི་སེམས་ཀྱི་ཤི་ཁྲིད་ཀྱི་ཚེ་ཞེས་ཀྱང་ཟེར་ཏེ་ཚུལ་འདི་ལྟ་བུ་ཡིན་ཏེ་ཚོད་ཟད་ཀྱང་ཡིད་ལ་མི་བྱེད་ཅིང་ཐམས་ཅད་ཡོངས་སུ་སྤངས་ཏེ་ཤི་ཁྲིད་ཀྱི་ཚེ་ཞེས་ཀྱང་ཟེར་ཏེ་ཚུལ་འདི་ལྟ་བུ་ཡིན་ནོ།།ཞང་གི་ཆོས་འཁོར་(ལས་ཚན་)སེམས་ལ་ཤན་ཏེ་ཚོད་ཟད་ཀྱང་ཡིད་ལ་མི་བྱེད་ཅིང་ཐམས་ཅད་ཡོངས་སུ་སྤངས་ཏེ་ཤི་ཁྲིད་ཀྱི་ཚེ་ཞེས་ཀྱང་ཟེར་ཏེ་ཚུལ་འདི་ལྟ་བུ་ཡིན་ནོ།།

དག་གིས་འཕྲོ་བ(ཁ་ཅ)སྟེ། བརྒྱད་པོ་ནི་གཏུམ་ཤེས་ཡིད་དང་ངོ་ཤེན་ནོ། ཅི་སྟེ་ཞེ་ན་ཆེ་ཤ་ལ་འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བ་ཞེན་གིས་འཕྲོ་བ་ནི་དགུས་འཕྲོ་བ་སྟེ། གང་དག་ཚོར་ནས་རྣམ་དུ་ཞེན་པ་ཡིད་འབྱུས་བྱ་འཕྲོ་བ་ལ་ཚོར་བ་ཤིན་ཏུ་མི་བཟད་པ་ལྟ་བུ་ཞེ་ན། གལ་ཏེ་ཕྱི་རོལ་མི་འོང་བའི་འགལ་ཐ་མཐར་ཐུག་འཕྲོ་བ་ལས་ཤང་འཇིག(ཁ་ཅ)རྟེན་པའི་ལམ་ཐུག་འཕྲོ་བ་ནི་དབང་པོ་བདུན་ཐུག་འཕྲོ་བ་སྟེ། ལན་ཅིག་ཏུ་ཡང་འོང་བའི་འགལ་བའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། ཤིན་ཏུ་ཤེས་པའི་ཕྱིར་རོ། དེ་ལྟ་ཡིན་ཏེ་ཐུག་འཕྲོ་བ་ནི་ཐ་དད་ཀྱང་ཐུག་འཕྲོ་བ་ཁོ་ནའོ་ཞེས་ཟེར་ན། ཅི་སྟེ་འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བ་ཞེན་གིས་འཕྲོ་བ་ནི་ཤིན་ཏུ་ཤེས་(ཁ་ཅ)པ་འཇིག་རྟེན་པའི་ལམ་ཐུག་འཕྲོ་བ་ཡིན་ལ། ཐ་མཐར་ཐུག་ཏུ་ཡང་ཐུག་འཕྲོ་བ་ཡིན་ནོ། ཤིན་ཏུ་ཤེས་པ་ཡང་ཐུག་འཕྲོ་བ་ཡིན་ཏེ། ཐ་མ་ཁོ་ནའི་ཕྱིར་རོ། ཐ་དད་ཀྱ

བཙང་ཡིད་བདེ་བ་དང་བཅས་སྐོམ་ཤས་ཀྱི་དབང་(ཁ།ཅ)པོ་དག་གིས་ཁ་གཉ་བཙོམ་པ་ཉིད་འཕྲོ་བ་པ་སྲིད་པ་ཁོང་པས་ཕྱིའི་ཕྱི་རལ་ཏུ་གཅིག་གིས་ཤེས་པའམ་ཤིན་ཀྱི། བདེ་བ་ལ་སོགས་པ་དུས་གཅིག་ཏུ་སྲིད་པ་ཞིམ་དོ།།འདི་ཕྱི་རམི་འོང་བ་ལ་ཡང་ཏི་ལྟར་ཐུབ་པའམི་འགྱུར་ཤེས་ཤ། འདི་ཞི་པོའས་སྐུ་ཤས་ཁན་ཆད་ཟམ་པའང་ཁ་ཅིག་ཏུ་ཞེས། འདི་ཞི་པོའས་སྐུ་ཤས་བདེ་བའི་དབང་གོས་འགྲོ་བ་མེད་(ཁ།ཅཅ)དོ།། འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བ་སྟོན་ཏུ་འགྲོ་བ་ལ་ཞི་པོའས་སྐུ་ཤས་པར་འགྱུར་བ་ཡང་མེད་དེ། དེའི་འདོད་ཆགས་དང་བ་ཞི་ལམ་གཅིག་ཏུ་ཐ་དད་ཡིན་ཏེ།། དབང་པོ་གང་ཞི་ཁ་དང་ལྡན་ཞེ་ས་གང་ཟ་མི་ར་བར་དགའ་བོ་ཤི་ཁ་ཁོ་ནར་ཤེས་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་ལ་བཏང་(ཁ།ཅཅ)སྙོམས་དང་ཞི་གཅིག་ཏུ་ཡང་ཡོད་ཅེས་གསུམ་ལྡན།། དེ་ལར་ཞི་ཁ་ལ་སོགས་ལ་སོགས་པ་འདི་དག་ལས་གང་ཡང་རྟག་ཏུ་ཁ་ཅིག་ཏུ་ཁོ་ནར་མི་ར་བར་དགའ་བོ་གསུམ་དག་དང་ལྡན་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་དག་ཀྱིས་བདེ་བ་ཐོབ་པ་ཉིད་ཡིན་ནོ།། འདི་དག་ཁན་ཆུན་མེད་མ་ཞི་པ་ཡིན་ཀྱི་ལྟག་མ་རྣམས་(ཁ།ཅཆ)དང་ཞི་མ་དེས་ཏེ། ལྡན་པ་ཡང་རོ་ད་མི་ལྡན་པ་ཡང་ཡོད་དོ།། དེ་ལ་རེ་ཞི་ཁ་མི་ཁ་དང་རྟ་བ་དང་སྡུ་དང་ལྷའི་དབང་པོ་དག་ཞི་ཁ་ཁམས་ཀྱི་ཁ་ཅིག་ཏུ་མེད་ཅིང་སྐྱེས་པ་དང་མི་ལྡན་ནོ།། འདོད་པའི་ཁམས་ནི་ཞི་ཁ་ཁམས་ཀྱི་ཁ་ཅིག་ཏུ་ཡང་(ཁ།ཅཇ)སྐྱེས་པ་དང་མི་ལྡན་ནོ།།མོའི་དབང་པོ་དང་ཞི་ཁ་ཅིག་ཏུ་ཁ་ཅིག་ཏུ་མེད་པར་(ཁ།ཅཉ)སྐྱེས་པའི་ཁ་ཅིག་ཏུ་ཡང་སྐྱེས་པ་དང་མི་ལྡན་ནོ།། འདོད་པའི་ཁམས་ནི་ཞི་ཁ་ཁམས་ཀྱི་ཁ་ཅིག་ཏུ་ཁ་ཅིག་ཏུ་མེད་པར་(ཁ།ཆཀ)སྐྱེས་པའི་ཁ་ཅིག་ཏུ་ཡང་སྐྱེས་པ་དང་མི་ལྡན་ནོ།། ཞི་ཁ་ཁམས་ཀྱི་ཁ་ཅིག་ཏུ་ཁ་ཅིག་ཏུ་ཡང་ཡོད་ཅེས་ཁ་ཅིག་ཟེར་ཏེ

མི་ལྡན་ནོ།། མ་བཅག་པའི་གནས་སྐབས་དག་ཏུ་ནི་སྐབ་བསད་པ་དང་ལྡན་པར་རིག་པར་བྱའོ།།

18. བདེ་ལུས་ལྡན་ལ་བཞི་དག་དང་།
མི་གསོད་ལྡན་ལ་ལྟ་དང་ལྡན།།
ཡིད་བདེ་ལྡན་ཡང་སྡུག་བསྔལ་ལྡན་
འདྲུན་དང་མེ་ཡི་དབང་སོགས་ལྡན་

19. བརྒྱད་དང་གྲུན་ཤེས་ལྡན་པ་ཡི་
དབང་པོལྡན་ལ་བཏུ་གཅིག་ལྡན།།
གྲུན་ཤེས་ཕྱེད་པའི་དབང་ལྡན་ལ་
བཏུ་གསུམ་དག་དང་ལྡན་པ་ཡིན།།

བདེ་ལུས་ལྡན་ལ་བཞི་དག་དང་ ཞང་ཞེག་བདེ་བའི་དབང་པོ་(૬૨૦૪)དང་ལྡན་པ་དེ་ནི་གང་ཟག་མི་ཟག་བཏང་སྙོམས་ལ་གོམས་པ་གསུམ་པོ་དེ་དག་དང་། བདེ་བའི་དབང་པོ་དང་དབང་པོ་བཞི་དང་ལྡན་ལ། ཞང་ཞེག་ལུས་ཀྱི་དབང་པོ་དང་ལྡན་པ་དེ་ཡང་གསུམ་པོ་དེ་དག་དང་། ལུས་ཀྱི་དབང་པོ་བཞི་དང་ལྡན་ནོ།། མི་གསོད་ལྡན་ལ་ལྟ་དང་ལྡན།། ཞང་ཞེག་(૬૨૦૫)མི་གཅིག་དང་པོ་དང་ལྡན་པ་དེ་ནི་གང་ཟག་བརྒྱད་སྙོམས་དང་སྦྱོག་ཏུ་ཡིད་དང་ལུས་ཀྱི་དབང་པོ་དག་དང་། དེ་དང་དབང་པོ་ལྟ་དང་ལྡན་ཏེ། རྣ་བ་དང་སྦྲུ་དང་ལྷུའི་དབང་པོ་དག་དང་ལྡན་པ་དེ་ཡང་དེ་དག་ཉད་བཞི་པོ་ཡང་བྱའོ།། ཡིད་བདེ་ལྡན་ཡང།། ཞང་ཞེག་ཡིད་བདེ་བའི་དབང་པོ་དང་ལྡན་(૬૨૦૬)པ་དེ་ཡང་གང་ཟག་ཟབ་སྙོམས་དང་སྦྱོག་དང་ཡིད་བདེ་བ་དང་ཡིད་བདེ་བ་དང་དབང་པོ་ལྟ་དང་ལྡན་ནོ།། བསམ་གཏན་གཉིས་པར་སྐྱེས་པ་བསམ་གཏན་གསུམ་པ་མ་སྤྲོས་པ་ཟད་པའི་དབང་པོ་གང་དག་དང་ལྡན་ཡིན་ལེ་ན། བསམ་གཏན་གསུམ་པའི་ཉོན་མོངས་པ་ཅན་དང་ལྡན་ནོ།། ལྟག་(૬૨૦૪)བསྟེན་ལྡན།། འདྲུན་དང་།། ཞང་ཞེག་སྦྱོག་བསྟེན་ཀྱི་དབང་པོ་དང་ལྡན་པ་དེ་ནི་གང་ཟག་མི་ཟག་བར་ལུས་དང་སྦྱོག་དང་ཡིད་དག་ཀང་ཆོས་བའི་དབང་པོ་བཞི་དང་བཏུན་དང་ལྡན་ནོ།། མོའི་དབང་པོ་སོགས་ལྡན་བརྒྱད་དང་།། ཞང་

ཞིག་མོའི་དབང་པོ་དང་ལྡན་པ་དེ་ཉི་ཁོ་ནས་མི་ཤ་བཅུ་བདུན་པོ་དེ་དག་དང་མཚའི་(62ཐ1)དབང་པོ་དང་བཙུད་དང་ལྡན་ནོ།།སོགས་ཞེས་བྱ་བའི་སྒྲས་ནི་ཕོའི་དབང་པོ་དང་ཡིད་མི་བདེ་བ་དང་དང་པ་ལ་སོགས་པ་ཁ་རྒྱང་སྟེ། དེ་དག་དང་ལྡན་པའི་རེ་རེ་ཞིང་ཡང་བཙུད་དང་ལྡན་པ་ཡིན་ཏེ། བདུན་པོ་དེ་དག་ངོ་ཚའི་དབང་པོ་དང་ལྡན་ནོ།།ཡིད་མི་བདེ་བའི་དབང་པོ་ཡང་དེ་དང་འདྲའོ།།དང་པ་(62ཐ2)ལ་སོགས་པ་དང་ལྡན་པའི་ལྟོ་པོ་དེ་དག་དང་བཅང་སྐྱེམས་དང་སྲོག་དང་ཡིད་དག་དང་ལྡན་ནོ།།ཀུན་ཤེས་ལྡོག་པའི། དབང་པོ་ལྡན་ལ་བཙུག་ཅིག་ལྡན།། ཀུན་ཤེས་པ་ལ་དབང་བྱེད་པས་ན་ཀུན་ཤེས་པ་དང་ལྡན་པའི་དབང་པོའོ།།ཞང་ཞེས་ཀུན་ཤེས་པའི་དབང་པོ་དང་ལྡན་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ། ཁོ་བོ་ཉིད་ཀྱི་ཞེས་བྱ་བ་(62ཐ3)དང་ཡིད་བདེ་བ་དང་བཅང་སྐྱེམས་དང་སྲོག་དང་ཡིད་དང་དག་པ་ལས་སོགས་པ་དག་དང་། ཀུན་ཤེས་པའི་དབང་པོ་དང་བཙུ་ཀཱིཏ་དང་ལྡན་ནོ།།དེ་བཞིན་དུ་ཀུན་ཤེས་པ་དང་ལྡན་པའི་དབང་པོ་དང་ལྡན་པ་ཡང་བཙུ་པོ་དེ་དག་ཀྱི་དང་། ཀུན་ཤེས་པ་དང་ལྡན་པའི་དབང་པོ་དང་ལྡན་ནོ།།ཀུན་ཤེས(62ཐ4)སྟེད་པའི་དབང་ལྡན་ལ། བཙུ་ཀཱཏུམ་དག་དང་ལྡན་པ་ཡིན།། བཙུ་ཀཱཏུམ་དག་དང་ལྡན་ཞེ་ན།ཡིད་དང་སྲོག་དང་ལུས་ཀྱི་དབང་པོ་དང་། ཚོར་བའི་དབང་པོ་བཞི་དག་དང་། དད་པ་ལ་སོགས་པ་དག་དང་། ཀུན་ཤེས་པར་བྱེད་པའི་དབང་པོ་དང་ལྡན་ནོ།།ཡང་ཞང་ཞེས་ཅང་ཟུང་བ་དག་དང་(62ཐ5)ལྡན་པ་དེ་དབང་པོ་ཉི་སྐྱེད་ཅིག་དང་ལྡན་ཞེ།

20.དག་མེད་ཅང་ན་ཟུང་ལྡན་པ་
ལུས་ཚོར་སྲོག་ཡིད་བཙུད་དང་ལྡན།
གཟུགས་མེད་བྱིས་པ་འང་དེ་ཞེས་ཅི་
བཅང་སྐྱེམས་སྲོ་གཅིག་ཡིད་དག་རྣམས་དང་།།

དག་མེད་ཅང་ན་ཟུང་ལྡན་པ། ལུས་ཚོར་སྲོག་ཡིད་བཙུད་དང་ལྡན།། དག་མེད་ཞི་དག་གཉིས་ཀྱང་བ་གཅུ་དུ་ཆད་པ་སྟེ། དེ་ཅང་ན་ཟུང་བ་དག་དང་ལྡན་ན་ཚོར་བ་ལྟ་དག་དང་། ལུས་དང་ཡིད་དང་སྲོག་དག་དང་དབང་པོ་བཙུད་དང་ལྡན་ནོ།།ཚོར་བ་སྟེད་པ་(62ཐ6)ནི་ཚོར་བ་སྟེ། རྟོག་པ་སྟེད་པའི་ཕྱིར་རོ།།ཡང་ན་ཚོར་བའི་ནི་ཚོར་བ་སྟེ། དེ་ལ་ན་ཐུན་མོང་ཚོགས་པ་ལ་ཐུན་མོང་ཚོགས་པ་ཞེས་བྱ་

བཅཱིན་ནོ།།ཇི་ལྟར་དཀོ་བ་མེད་པ་ནང་ན་ཉུང་བ་དག་དང་ལྡན་ནས་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པ་ལྷ་རྣམས་ཐུགས་མེད་བྱེད་པའང་དེ་བཞིན་དེ། བྱིས་པ་(6286)ཞེས་བྱ་བའི་སོ་སོའི་སྐྱེ་བའི་མིང་ནོ།། བརྒྱད་ཁང་དག་དང་ལྡན་ཞེ་ན། བདང་སྐྱོམས་པོ་ལྷག་མཐའ་དང་། ཡིད་དང་དག་པའི་སོགས་པ་དང་ལྡན་ནོ།། དེ་ལ་པ་སྨོས་པའི་དང་པོ་ལ་སོགས་པ་ཁ་ཅང་བཤད་ཟིན་ཏོ། ཞེས་ཏུ་དེ་པ་ཡི་ནའི་ཕྱི་རོལ་ཏུ་ནོ།། གཉི(63ཉ1)ཤེས་པར་ཤེད་དཔའི་དབང་པོ་ལ་སོགས་པ་ཡང་བསྟོས་པར་ཐལ་ལགྱུར་རོ་ཞེ་ན་ཡིན་ན་ཏེ། བརྒྱད་ཀྱི་སྐབས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དང་། བྱིས་པའི་སྐབས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ནོ།། ཡང་གང་ཟེའི་ཁང་ན་དབང་པོ་མང་པོ་དག་དང་ལྡན་པ་དེ་དྲི་སྐེད་ཅིག་དང་ལྡན་ཞེན།

21. མང་པོར་ལྡན་ལ་བཏུ་དགུ་སྟེ།
དྲྭ་མེད་རྣམས་མཁོན་གཅིག་སོ།
མཚན་གཉིས། འཕགས་པ་ཆགས་བཅས་ཏེ།
མཚན་གཅིག་དྲྭ་མེད་གཉིས་མཁོན་གཅིག །

མང་པོར་ལྡན་(63ཉ2)ན་བཏུ་དགུ་སྟེ། དྲྭ་མེད་རྣམས་མ་གཏོགས་སོ།། ཟག་པ་མེད་པ་གཟུགས་མ་གཏོགས་སོ།། དེ་ཡང་མཚན་གཉིས།། མཚན་གཉིས་པ་དབང་པོ་ཚོང་བ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་བཏུ་དགུ་དང་ལྡན་ནོ། གཞན་ཡང་། གང་ཟག་ཅེ་ན་ཞེ་ན། བཅུ་ཉིས་པ་ཉན་ཐོས་ཏེ། ཀུན་ཤེས་པ་དང་ལྡན་པའི་དབང་པོ་(63ཉ3)ཡང་ནང་ན་མང་པོ་དང་ལྡན་ན་བཏུ་དགུ་དང་ལྡན་ཏེ། མཚན་གཉིས་ཏིག་དྲྭ་མེད་གཉིས་མ་གཏོགས་སོ།། མཚན་གཉིས་ཏིག་དང་ཟག་པ་མེད་པ་གཉིས་ཏེ། ཀུན་ཤེས་པ་དང་ལྡན་པའི་དབང་པོ་དང་། གཉིས་པོ་ལས་གང་ཡང་རུང་བ་ཞིག་ཁ་གཏོགས་སོ།། ཁམས་རབ་ཏུ་དགེ་བའི་ཞུགས་ལ་ཤེས་པ་དབང་པོ་(63ཉ4)རྣམས་ཀྱི་རབ་ཏུ་དགེ་བ་ལྟུང་བ་བསྡུད་ཟིན་ཏོ།། ད་ནི་འདི་དག་བརྗོད་པར་བྱ་སྟེ། ཅི་འདྲས་བྱས་ཀྱི་ཚོས་འདི་དག་ཅི་ལྟར་མཚན་ཉིད་བྱ་དང་པ་ཞེ་ན་ཐུབ་པ་ལྷག་པའི་ཆོས་ཀྱི་ཕྱིར་ཡིན་ཟེ་ན། ཁོ་ནའི་ཏེ། ཁ་ཅིག་ཅེས་པར་ཡུལ་ཅིག་སྟེ། བཅུ་པོའོ་ཅེ་ན། སྨྲས་པ། པོ་དང་དེ། ཚོས་འདི་དག་ཐམས་ཅད་ནི་(63ཉ5)གཟུགས་དང་། སེམས་དང་། སེམས་ལས་བྱུང་བ་དག་དང་། སེམས་དང་ལྡན་པ་མ་ཡིན་པ་དག་དང་། འདུས་མ་བྱས་ཏེ་ཡང་ལྡོག་པ་ཉིད་ནོ།། དེ་ལ་འདུས་མ་བྱས་ལ་ནི་སྐྱེ་

བ་མེད་པ་ཉིད་དོ།། ཆོས་གཟུགས་ཅན་རྣམས་ཀྱི་དེས་པ་ཞི་འདི་ཡིན་ཏེ།

22.འདོད་ཁ་དཏང་པོ་མེད་པ་དང་

སྒྲ་མེད་ཕྱོ་རབ་རྟུལ་རྩོལ་བ་རྣམས།
ལུས་དབང་ཕྱེན་ལ་རྩོལ་ཏལ་རྟོག །
དབང་པོ་གཞན་ལྟེན་རྩོལ་བཏུའོ།།

འདོད་ཁ་དཏང་པོ་མེད་པ་དང་། སྒྲ་(ཁཅ།)མེད་ཕྱོ་རབ་རྟུལ་རྩོལ་བ་རྣམས། ཐབས་ཅན་ལས་ཕྱོ་བའི་གཟུགས་ཞེ་བ་ཐགས་པའི་རྟུལ་ཕྱོ་རབ་ཅེས་བྱ་སྟེ། དེ་ལས་ཆོས་རྣམས་ཀུང་བ་ཞེས་མི་མངོན་ནོ།།དེ་འདོད་པའི་ཞལ་ཁ་སྒྲ་ཡང་མེད་དབང་པོ་ཡང་མེད་པ་ཞེས་པ་ལན་ཅི་རྩོལ་བ་སྐྱེ་ཏེ། གང་ཡང་རྟུང་བ་ཞེས་མེད་པར་ཞེ་ན་ཡིན(ཁཅ།)ནོ།། རྩོལ་བ་ཀུང་ཞེ་ཡབྱུང་བ་ཆོས་པ་ལྟོས་དང་། ཀུན་བྱས་པའི་ཕྱིར་ཏེ། གཟུགས་དང་། རྟོག་པ་དང་། རྟོག་པ་ཙམ་ནས་སོ།། རྟུལ་ཕྱོ་རབ་དབང་པོ་དང་བཅས་ལ་སྒྲ་མེད་པ་ཞེས་ཡིན་ན་ཞེ་རྩོལ་བ་དགུ་ལམ། རྩོལ་བ་ཅུང་ཟད་ལྟོས་པར་སྟེ། ཕྱོ། དེ་ལ་རེ་ཞེས། ལུས་དབང་ལྟོས(ཁཅ།)ལ་རྩོལ་བ་དགུ་ཉོ།།འདེ་ལ་ལུས་ཀྱི་དབང་པོ་པོད་པས་ན་འདི་ཞེ་ཡུས་དབང་ལྟོས་ཤོ། དེ་ལ་རྩོལ་བ་དགུ་ཞི་བཀྱུད་པོ་དག་དང་ལུས་ཀྱི་དབང་པོའོ།། དབང་པོ་གཞན་རྩོལ་བཅུའོ།། དབང་པོ་གཞན་གྱི་རྟུལ་ཕྱ་རབ་གང་ལ་ཡོད་པ་དེ་ལ་རྩོལ་བ་ཅུ་སྟེ། དགུ་པོ་དེ་ཁ་ཀྱི་ཡང་མི་ག་དང་། རྣ་བ་དང་།(ཁཅ།) སྒྲ་དང་། ལྟེའི་དབང་པོ་རྣམས་ལས་གང་ཡང་རུང་བ་ཞེན་ཏོ།། རྟུལ་ཕྱ་རབ་དེ་དག་སྒྲ་དང་བཅས་པ་ཞེན་ཏུ་སྟེ། ན་ཞེ་གོ་རིམས་བཞེན་དུ་རྩོལ་བ་དགུ་དང་། བཅུ་དང་། བཅུ་གཅིག་དང་ལྡན་པར་སྟེ། བ་ན་སྟེའོ།། དབང་པོ་དང་ཐ་མི་དང་པའི་སྒྲ་ཡང་ཡོད་དེ། རེན་པའི་རྟུང་བ་ཆེན་པོའི་རྒྱུ་ལས་བྱུང་(ཁཅ།)བ་གང་ཡིན་པའོ།། ཇི་ལྟར་ན་འབྱུང་བ་ཆེན་པོའི་རྒྱུ་ལས་བྱུང་བ་ནམ་ཡ་གློ་མི་དང་ལས་འདི་ན་འདུ་སྐ་ལ་ཅི་ཞེས་ཀྱི་ན་ཞི་བར་དམེགས་པ་ལ། ཅི་ཞེས་ཀྱི་ན་ཞེ་ནམ་ཡང་ཞི་བ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ། ཅི་ཞེས་ཀྱི་ན་ཞེ་ཁ། ཐབས་ཅན་ལས་ཕྱོ་རབ་ཅེས་ཐགས་ལ་ཞེད་ལ་བསྟན་ཏོ།། ཐབས་ཅན་ལས་ཕྱོ་རབ་ཅེས་ཐགས་ཤེ་ན། ཐང་ཞེག་ཐང་ན་ཆེས་ཐགས་ལ་ཞེད་ལ་བསྟན་ཏོ།། ཐབས་ཅན་ལས་ཕྱོ་རབ་ཅེས་ཐགས་ཤེ་ན། ཐང་ཞེག་ཐང་ན་ཆེས་ཐགས་ལ་ཞེད་ལ་བསྟན་ཏོ།། དཔེར་ན་ཞེག་ཅང་སྟོང་བུའི་ཆོས་ས(ཁཅ།)ལ་རེ་ཞེ་པ་ལྟ་བུ་དང་། ཞེ་ཅང་ལན་ཆྱོའི་ཕྱེ་མ་རོ་བཞིན་ནོ།། ཡང་ཇི་ལྟར་ཏེ་དག་ཤ་ལྟག་མ་རྣམས་པོད་པ་ཞོང་དུ་ཆུད་ཆུད་པ་ཐུ་ཞེ་ན། ལས་

ཀྱི་སྒོ་ནས་ཏེ། སྡུང་པ་དང་འཛིན་པ་དང་སྨིན་པ་དང་། ཐོག་བའི་ཕྱིར་རོ།། རྒྱུན་དང་ལྡན་ཞེས་བཞག་པ་ཡང་གཉིས་པ་ལ་ཡོཾཐས་པས་(ཁ་ཅོ།)འགྲུར་བའི་ཕྱིར་རོ།། གཞན་དག་ན་རེ། རྒྱུ་ཐོག་ལ་གཏོད་བའི་ཕྱིར་ཏེ། ཐོག་ལ་ཡང་ཐོག་ཏུ་ཐོག་པ་ཡང་ཡོད་ཅིང་རྒྱུ་ལ་ཡང་ཐོག་ཏུ་ཐོག་པ་ཡང་ཡོད་ཅིང་། འབྲས་བུ་ལ་ཡང་ཐོག་ཏུ་ཐོག་པ་ཡང་ཡོད་ཅིང་། ཐོག་ཏུ་ཐོག་པ་ལ་ཡང་ཐོག་ཏུ་ཐོག་པ་ཡང་ཡོད་ཅིང་། ཐོག་ཏུ་མ

འབབ་དེ་ཆུ་བཞི་ཀུ་བསད་ནི་དགོས། ཚོགས་ཞི་འདུན་པའི་སྡོམ་ནས་འཇུག་པ་ཡིན་པས་ངོ་ཤེས་ཡང་དཀའ་བྱའོ།། གཟུགས་ཅན་རྣམས་ཀྱི་ངེས་པར་ལྟུབ་ཅིག་སྟེ་པ་བསད་ཟིན་ད།། ལྷག་མ་རྣམས་ཀྱི་བརྩེད་པར་བྱ་སྟེ། དེ་ལ་རེ་ཞིག།

23.སེམས་དང་སེམས་བྱུང་ངེས་ལྟུབ་ཅིག།
ཐམས་ཅད་འདུས་བྱས་ཤཙྩ་ཀྱིད་དང་
ཐོག་པའམ། སེམས་བྱུང་རྣམ་ལྔ་སྟེ
ས་མང་ལ་ལོག་ཐ་དད་ཕྱིར།།

སེམས་དང་སེམས་བྱུང་ངེས་ལྟུབ(ཤཱ་ལ)ཅིག།འདི་དག་ནི་ཕན་རྟོན་མེད་ན་འཇུག་པར་མི་བྱས་སོ།། ཐམས་ཅད་འདུས་བྱས་ཤཙྩ་ཀྱིད་དང་།ངེས་པར་ལྟུབ་ཅི་ཞེས་བྱ་སྟེ་ཇི་ལྟར་ཏེ། གཟུགས་སམ། སེམས་སམ། སེམས་ལས་བྱུང་བ་དག་གམ། ཡུན་པ་མ་ཡིན་པ་དག་ཀྱང་རུང་། གང་ཐུང་ཟད་སྟེ་པ་དེ་ཐམས་ཅད་ནི་འདུས་བྱས་(ཤཱ་ཤ)ཀྱི་མཚན་ཉིད་རྣམས་དང་ལྟུབ་ཅིག་སྟེའོ།། ཐོག་པར་ཡང།། ཐོག་པ་དང་ནི་སེམས་ཅན་དུ་སྨོན་ནས་ལྟུབ་ཅིག་སྟེའི། གཞན་དང་ནི་མ་ཡིན་ནོ།། ཞེས་བྱ་བ་ཀུ་བྱ་བའི་ཕྱིར་རྟམ་ཞེས་པ་ནི་ལྟུབ་ཅིག་སྟེའོ།། སེམས་ལས་བྱུང་བ་རྣམས་ཞེས་བརྗོད་པ་སེམས་ལས་བྱུང་བ་དེ་དག་གང་(ཤཱ་ཤ)ཞེ་ན། སེམས་བྱུང་རྣམ་ལྔ་སྟེ།། ས་མང་ལ་ལོག་ཐམས་བྱ་ཤཙྩ་ཀྱིད་དོ།། སེམས་ལས་བྱུང་བ་ནི་ཆ་མཉམ་ནི་རྣམ་པ་ལྔ་སྟེ། ས་མང་པོ་དག་དང་། དགེ་བའི་ས་མང་པོ་པ་རྣམས་དང་། ཉོན་མོངས་པ་བའི་ས་མང་པོ་པ་རྣམས་དང་། ཉོན་མོངས་པ་ཆུང་ངུའི་ས་པ་(ཤཱ་ཤ)རྣམས་སོ།། ས་ཞེས་བྱ་བའི་ཚོ་སྐབས་ཀྱི་ཡུལ་ཅེ་ན། གང་ཞེན་གང་གི་ཚོ་སྐབས་ཀྱི་ཡུལ་ཡིན་པ་དེ་ནི་དེའི་ས་ཞེས་བྱའོ།། དེ་ལ་འདི་དག་ལས་མང་པོ་པོངྟ་པས་ན་ས་མང་པོ་པ་རྣམས་ཅེ། གང་དག་སེམས་ཐམས་ཅད་ལ་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པ་དེ་དག་ཀྱང་(ཤཱ་ཤ)གང་ཞེ་ན།

24.ཚོར་དང་སེམས་པ་འདུ་ཤེས་དང་

འདུན་བང་རེག་བང་སློ་གོས་དྲན
ཡིད་ལ་རྟེ་དང་མོས་པ་བང་
ཉིང་དེ་འཛིན་སེམས་ཐུམས་ཅང་ལ།།

ཆོར་བ་སེམས་པ་འདུ་ཤེས་བང་། འདུན་བང་རེག་བང་སློ་གོས་དྲན། ཡིད་ལ་རྟེ་དང་མོས་པ་བང་། ཉིད་དེ་འཛིན་སེམས་ཐུམས་ཅང་ལ།། ཆོས་བཅུ་པོ་འདི་དག་ནི་སེམས་ཀྱི་སྐང་ཚིག་མ་ཐུམས་ཅདལ་ཆོག་པར་འབྱུང་པོ་ཤེས་གྱི་གོ་ལ།། དེ་ལ་ཆོར་བ་ནི་རྒྱོང་བ་རྣམ་པ་(མཚམ)གསུམ་སྟེ། བདེ་བ་བང་། ཡུག་བསྡལ་བང་། བདེ་བ་ཡང་མ་ཡིན་ལྟག་བསྡལ་བ་ཡང་མ་ཡིན་པའོ།། སེམས་པའི་སེམས་མཚོན་པར་འདུ་ཤེད་པའོ།། འདུ་ཤེས་ནི་འདུས་བས་ཤེས་པ་སྟེ། ཡུལ་ལ་མཚན་མར་འཛིན་པའོ།། འདུན་པ་ནི་རྟེད་འཚོད་པའོ།། རེག་པ་ནི་ཡུལ་དང་དབང་པོ་དང་(མཚམ)རྣམ་པར་ཤེས་པ་ལས་སྐྱེས་པའི་རེག་པའོ།། སྲོག་གི་ནི་ཤེས་རབ་སྟེ། ཆོས་རབ་ཏུ་རྣམ་པར་འཇུད་པའོ།། དྲན་པ་ནི་དམིགས་པ་མི་བརྗེད་པའོ།། ཡིད་ལ་རྟེ་བ་ནི་སེམས་ཀྱི་འཇུག་པའོ།། མོས་པ་ནི་འདོད་པའོ།། ཉིད་དེ་འཛིན་ནི་སེམས་ཀྱི་གཅིག་པ་ཉིད་དོ།། སེམས་དང་(མཚམ)སེམས་ལས་བྱུང་བ་རྣམས་ཀྱི་ཐུ་ཐག་ནི་ཕྱ་བས་དེ་ནི་རེག་རྒྱུ་རྣ་རྣམས་ལ་ཡང་ཡོངས་སུ་གདང་པར་དགའ་ན་སྐང་ཚིག་ཙམ་ཡོ་སྐོས་ཀྱང་ཚི་དགོས་རེ་ཞིག་སྐྱབ་ལ་ཡོད་པ་གཅིག་ཙམ་ཡང་ཡོད་ཅིག་ཅི་རེའི་ཁྲིད་པར་དབང་ཡོས་གཟུང་བར་བྱ་བ་རྣམས་དེས་བར་གཟུང་བར་དགའ(མཚམ)ན། ཆོས་གང་དག་གཟུགས་ཅན་མ་ཡིན་ཞིང་སྐོས་གཟང་བར་བྱ་བ་རྣམས་ལྟ་སྐོས་ཀྱང་ཚི་དགོས། འདི་དག་ལ་དགེ་བའི་རྣམ་པར་ཡོངས་འཛིན་པའི་སེམས་ལ་རྟག་ཏུ་འཇུང་བའོ།། དེ་དག་ཀྱང་གང་ཞེ་ན།

25.དང་དང་བག་ཡོད་ཉིན་ཏུ་སྐྱབས་
བཏང་སྙོམས་ངོ་རྩམ་ཤེས་ཁྱེལ་ཡོད་
རྟུ་བ་གཉིས་རྣམ་མི་འཚེ་དང་
བརྩོན་འགྲུས་རྟག་ཏུ་འཇུང་།།

དང་དང་བཞི་ཡོངས་ཀྱི་ནས་ཏུ་(65a1)སྒྲིབས། བཅང་སྐོམས་དོ་ཚོ་ཤེས་འཕེལ་ཡོད། རྒྱ་གཏིས་རྣམས་ཀྱི་ཆོ་དང་། བསྟོན་འགྲུས་རྟག་ཏུ་དེ་ལས་འཕགས་ཏེ། ཐུབ་པ་ཁོ་ནས་ཀྱང་ཤིན་ཏུ་འཕྲུང་དོ། དེ་ལ་དང་པ་ནི་སེམས་དང་བའོ། གཞན་དག་ནི་བདེ་བ་དང་ངོན་མཚོག་དང་ལས་དང་(65a2)འབྲས་བུ་རྣམས་ལ་མངོན་པར་ཡིད་ཆེས་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་རྟོག་ཅིང་། བཞི་ཡོད་པ་ནི་དེ་ལ་བའི་ཆོས་རྣམས་བསྟོམ་པའོ། དེ་དག་ལས་གཞན་པ་བསྟོམ་པ་དེ་གང་ཞིག་ཡིན་ཞེ་ན། དེ་དག་ཀྱིད་ལ་གཅེས་སྤུ་འཇོག་པ་ཀྱིད་གང་ཡིན་པའོ། སྡེ་པ་གཞན་དག་གི་མདོ་ལས་ནི་སེམས་ཀྱི་ནུ་བ་སྟུང་(65a3)བའོ་ཞེས་འདོན་ནོ། ཤིང་ཏུ་སྦྱངས་པ་ནི་སེམས་ལས་སྤུ་རྩང་པ་ཀྱིད་དོ། མདོ་ལས་ལུས་ཤིང་ཏུ་སྦྱངས་པ་ཞེས་ཀྱང་གསུངས་པ་མ་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན། མ་གསུངས་པ་ཅི་མ་ཡིན་མོད་ཀྱི་དེའི་ལྷག་ཀྱི་ཆོ་ག་བ་ཅི་ལྟར་བཤད་ཟིན་པས་ཡང་ཐུབ་ཀྱི་ཡན་ལག་ཏུ་(65a4)འགྱུར་ཞེན། འོ་ན་དེར་ཅི་ལྟར་ཡང་སྤུ་རྩང་བའོན་ལ་ལུས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་ཡིན་པར་རིག་པར་བྱའོ། དེ་ཇི་ལྟར་ན་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཡན་ལག་ཅན་མཐུན་པའི་ཕྱིར་དེ། ལུས་ལས་སྤུ་རྩང་བའི་ནི་སེམས་ལས་སྤུ་རྩང་བ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཡན་ལག་འདྲེན་པར་བྱེད་དོ།(65a5)དེ་ལྟ་བུ་གཞན་ལས་ལྷག་པ་ཡོད་དམ་ཞེ་ན། སྒོམ་པ་ལོང་དེ་དེ་ཉིད་ཀྱི་ཆོས་རྣམས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཆོས་ཉིད་ཡིན་ཏེ། ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཆོས་ཉིད་ནི་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཆོས་ཉིད་ཡིན་ནོ། ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ

བཞིན་དུ་ཡང་མི་འགལ་ལོ་ཞེས་བྱ་བའི་ཤིན་དུ་ཤེས་པར་དགའོ། རྩོལ་བ་ཡང་གཞན་དུ་འཐུང་ལ། རྩོལ་བམེད་པ་ཡང་གཞན་(૬૬૪૭) དུ་འཐུང་ངོ་ཞེས་བྱ་བའདི་ལ་འགལ་བ་ཅི་ཡོད་ཅེ་ན། ལོ་ན་ཞི་མཚོང་སྟ་པར་ལྟུང་བ་ཐམས་ཅད་ཤིག་པ་གཅིག་ཏུ་མི་འགྱུར་རོ། འདི་ལས་འདི་ལྟ་བུའི་ཏིག་གཞན་ཡང་འཐུང་བར་འགྱུར་བས་དང་ཚུལ་ཁྲིམས་ཡིན་པ་དེ་ལ་ཡང་དེ་ཁ་བར་བྱའོ། ངོ་ཚ་ཤེས་པ་དང་ཁྲེལ་ཡོད་པ་ཞི་འོག་ནས་(૬૬૪૩) འཆད་པར་འགྱུར་རོ། རྒྱ་གཏིའི་ནགས་ལ་སོགས་པ་མེད་པ་དང་། ཞེ་སྡང་མེད་པ་དག་ཡིན་ནོ། གཏི་རྒྱ་མེད་པ་ཡང་ཡོད་ཀྱི་དེ་ཞི་ཤེས་རབ་ཀྱི་བདག་ཉིད་ཡིན་ལ། ཤེས་རབ་ནི་ས་མང་པོ་པ་ཡིན་པས་འདི་དག་བའི་ས་མང་པོ་པ་ཁོ་ན་ཡིན་པར་ཞི་མི་བརྗོད་དོ། རྣམ་(૬૬૬૫) པར་མི་འཚོ་བ་ནི་རྣམ་པར་སྤོ་མི་འཚམས་པའོ། བཙོན་འགྲས་ནི་སེམས་མངོན་པར་བྱེད་པ་ལྟ་བུའོ། དག་བའིས་མང་པོ་པ་རྣམས་བསད་རིམ་ནོ།

སྐམ་པོ་ནི་སེམས་མང་པོ་ཡིན་ནོ། འདི་དག་ལ་ཉོན་མོངས་པའི་སེམས་པོ་ཡོད་པས། འདི་དག་ནི་ཉོན་མོངས་པའི་སེམས་པོ་པ་དག་ཡིན་ཏེ། ཚོམ་(૬૬૫૬) གང་དག་ཉོན་མོངས་པ་ཅན་གྱི་སེམས་ལས་རྟག་ཏུ་འཐུང་བ་ཡིན་ནོ། ཉོན་མོངས་པ་ཅན་གྱི་སེམས་ལ་རྟག་ཏུ་འཐུང་བ་དེ་དག་སྐྱང་གང་ཞེ་ན། རྩོལ་བ་དང་བག་མེད་ལོ་ལོ་དང་། མ་དད་པ་དང་རྩུགས་དང་རྒོད། ཉོན་མོངས་ཅན་ལ་རྟག་ཏུ་འཐུང་།དེ་ལ་རྩོལ་བ་ལྟ་བུ་ནི་ལེ་ལོ་ཞེས་བྱ་བ་ལྟ་བུའོ། མི་(૬૬૬૬)ཤེས་པ་དང་མི་གསལ་བའོ།། བག་མེད་པའི་དག་བའི་ཚོམ་རྣམས་མི་བསྟོམ་པ་སྟེ། བསྟོམ་པའི་མཐུན་པའི་མཐུན་པའི་ཕྱོགས་ཀྱི་རྩོམ་སོ།། ལེ་ལོ་ཞི་མེམས་མངོན་པར་མི་སྤྱོད་པ་སྟེ། བསྟོན་འཇུག་ཀྱི་མི་མཐུན་པའི་ཕྱོགས་སོ།། མ་དད་པའི་སེམས་མ་དད་པ་སྟེ། དད་པའི་མི་མཐུན་པའི་ཕྱོགས་(૬૬૪૪) སོ།། རྒྱུགས་པ་གང་ཞེ་ན། ལུས་ཕྱི་བ་ཉིད་དང་། སེམས་ཕྱི་བ་ཉིད་དང་། ལུས་ལས་རྒྱུ་མི་རྟུང་བ་ཉིད་དང་། སེམས་ལས་རྒྱུ་མི་རྟུང་བ་ཉིད་ཡིན་པའོ།། རྩོལ་མངོན་པ་ལས་ལུས་ཀྱི་རྒྱུགས་པ་དང་། སེམས་ཀྱི་རྒྱུགས་པ་ཞེས་བསད་ཟིན་ནོ།

ལས་བྱང་བའི་རྣོས་ལྡན་གྱི་(66a1)ཤེས་བྱ་ཞེན་ལྡོག་གྱི་རྣོར་བའི་ལྟ་བ་འཛིན་ནོ།།རྣོད་པའི་སེམས་རྣམ་པར་མ་ཞི་བསྟེ། དེ་ལྟར་ན་དུག་ལོ་འདི་དག་ནི་ཉོན་མོངས་པའི་སངང་པོ་ཁ་དག་ཡིན་ནོ་ཞེས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་(66a2)པ་མི་འབྱུང་སྟེ། མ་དད་པ་དང་། ཞེ་སྡེ་དང་། བརྗེད་དེས་པ་ཁང་། སེམས་རྣམ་པར་གཡེངས་བའང་མ་རིག་པ་དང་། ཉེས་བཞིན་མ་ཡིན་པ་དང་། རྒྱལ་བཞིན་མ་ཡིན་པ་ཡིད་ལ་སྡུད་པ་དང་། ཞེ་གཅོད་པ་དང་། རྣོད་པ་དང་། བག་མེད་པའོ་ཞེས་འབྱུང་ངོ་ཞེ་ན། འགྲུབ་པ་ཉིས་(66a3)པ་ནི་ལྷན་ཅིག་བརྟགས་པའི་ཕྱིར།འདོད་པ་ཉིས་པ་ནི་མཚན་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཞེ་ན། བརྗེད་དེས་པ་དང་། རྣམ་པར་གཡེངས་པ་དང་། ཉེས་བཞིན་མ་ཡིན་པ་དང་། རྒྱལ་བཞིན་མ་ཡིན་པ་ཡིད་ལ་སྡུད་པ་དང་། ཞེས་པ་ནི་ཁ་ཅིག་ཏུ་ཉོན་མོངས་ཅི་སྙམ་ཞེས་པའི་ཚིག་ཏུ་ཡང་ཐལ་ལོ།།འདི་ལ་འདོད་པ་ཁང་ཡིན་ཞེ་ན། བརྗེད་དེས་པ་དང་། རྣམ་པར་གཡེངས་པ་དང་། ཉེས་བཞིན་མ་ཡིན་པ་དང་། རྒྱལ་བཞིན་མ་ཡིན་པ་ཡིད་ལ་སྡུད་པ་དང་། ཞེས་པར་ཀྱི་ཁ་བཞིན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དེ་དག་བའི་སྐབས་པོ་པར་དེས་པར་མ་བརྟགས་ཤུལ་དགེ་མོངས་པའི་སྐབས་པོ་པ་དག་ཙམ་ཡིན་པར་མི་བརྟད་སྟེ། དྲན་པ་ཙམ་ནོ་མོངས་པ་ཅན་ལ་བྱེད་པ་ཡིན་ལ། ཏིང་ངེ་འཛིན་ཀྱི་མོངས་པ་ཅན་ཙམ་ཞེས་བྱ་བ་ཡིན་ནོ།(66a5)ཡིན་ཞེ་ཞེས་བྱ་བ་ལྟ་བུ་ལ་སོགས་པ་ཡིན་ནོ།།དེ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་གང་དག་སྐབས་པོ་པ་ཡིན་པ་དེ་དག་ཀྱི་མོངས་པའི་སྐབས་པོ་པ་གང་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན། སྐུ་བཞི་སྟེ། ཟུང་འཇུག་པོ་ནི་ཚོར་བ་དང་། འདུ་ཤེས་དང་། སེམས་པ་དང་། རེག་པའོ།།གཅིས་པ་ནམ་དང་པ་དང་། ལེ(66a6)ལོ་དང་། ཚིག་པ་ཅང་། ཁོང་པ་དང་། བག་མེད་པའོ།།གསུམ་པའི་དྲན་པ་ལ་སོགས་པ་ཀོན་མོངས་པ་ཅན་ལྟ་ཇི་སྙེད་བཤད་པ་རྣམས་སོ།།བཞི་པ་ནི་རྣམ་པ་དེ་དག་མ་གཏོགས་པའོ་ཞེས་འབྱུང་ངོ།།(ཁ་ཅིག་ནི་སེམས་རྣམ་པར་གཡེངས་པ་ལོག་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ལས་གཞན་དུ་འདོད་དེ།(66a7)དེ་དག་གི་སྐུ་བཞི་པ་ནི་ལྟ་མ་ཡིན་ནོ།།རྒྱས་པ་ནི་ཀོན་མོངས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་མཚན་ཉིད་པ་དང་། ཉེས་བཞིན་མ་ཡིན་པ་ཡིད་ལ་སྡུད་པ་ཙམ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཁ་ཅིག་ཏུ་ཀོན་མོངས་པ་ཅན་ཙམ་ཞེས་(66b1)ཟེར་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཉིན་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ཡིད་ལ་སྡུད་པ་ཙམ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཁ་ཅིག་ཏུ་ཀོན་མོངས་པ་ཅན་ཙམ

པ་མི་སྐྱོད་ལ་རོངས་པ་སྐྱོད་པ་ཡང་སྲུ་ཞིག་པོད་དེ། འདི་དག་ནི་ཟས་ཀྱི་ཕུང་པོ་ཉན་ཐོག་སྐྱོད་པ་ཉིད་ཤེས་རབ་(ཁཁཁ)པར་མི་འགྱུར་མོད་ཀྱི། འོན་ཀྱང་གང་ཞིག་ཤིན་ཏུ་ཚེ་ཐུང་ངུ་སྐྱེ་དགུ་བོ་དེ་ལས་འགྲུབ་བོ།།

26. མི་དགེ་ལ་ནི་ཞེལ་མེད་བཅུ་

ཚེ་ཆོ་མེད་པའོ། །ཞེས་བ་ཅང་
ཞེན་དུ་འཛིན་ཅང་གསོ་བྱང་ནི་
བྱག་དོག་འཆིག་འཚལ་ལེར་སྐྱེ་བྱང་
སྐྱེ་དང་རྒྱགས་དང་རྣམ་འཚེ་ནི་
ཉེན་མོང་ཆུང་ངྷིས་པ་རྣམས།།

དེ་དག་ཀྱང་རྟག་ཏུ་ཉོན་མོངས་པ་ཅན་གྱི་སེམས་ཅོ་ན་ལ་འཕྱང་གི་གཞན་དུ་ནི་མ་ཡིན་ནོ།།མི་དགེ་ལ་ནི་ཞེལ་མེད་དང་། ངོ་ཚོ་མེད་(ཁཁཅ)པའོ།། ངོ་ཚོ་མེད་པ་དང་ཞེལ་མེད་པ་ནི་མི་དགེ་བའི་སེམས་ལ་རྟག་ཏུ་འབྱུང་བས་ཚོར་བའི་ཕྱིར་ཞེས་ཀྱང་ཟེར་ཏེ། ཁོ་བ་དང་ཅོན་དུ་འཛིན་དང་གསོ་དང་ནི།། བྱག་དོག་འཆིག་འཚལ་ལེར་སྐྱེ་དང་། སྐྱེ་དགུ་རྒྱགས་དང་རྣམ་(ཁཁཅ)འཚེ་ན།། ཉོན་མོངས་པ་རྣམས།།འདི་དག་ལ་ཉོན་མོངས་པ་ཆུང་ངུའི་ས་པ་རྣམས་ཏེ། མཐོ་གོམ་དང་བསྟོམས་པས་སྤང་བ་དང་། ཡིད་ཀྱི་ས་པ་ཙོ་ན་དང་མཚུངས་པར་ལྟུན་པའི་ཕྱིར་རོ།།འདི་དག་ནི་ཉ་བའི་ཉོན་མོངས་པ་དག(ཁཁཅ)གི་ནང་ནས་སྟོན་པར་འགྱུར་རོ།།ཞེས་ལས་བྱང་བ་རྣམ་པ་ལྔ་པོ་དེ་དག་ཡིད་ཟེའོ།།

28. འདོད་པའི་དག་བའི་སེམས་ལ་ནི་

རྟོག་པ་དཔྱོད་པ་བཅས་པའི་ཕྱིར་

སེམས་ཉམས་སྐྱང་བའི་ཉེ་ཐྱེས།

ལ་ལ་དག་ཏུ་འཕྲོད་པ་བསྟན།

རྟོག་པ་དང་དཔྱོད་པ་དང་འཕྲོད་པ་དང་ཐིད་ཀྱི་སོགས་པ་མངོན་པ་ཐ་ཤད་དག་ཀྱང་ཡོད་པས། དེ་ལ་སེམས་གང་ཞིག་ལ་སེམས་ཉམས་སྐྱང་བ་དྲྭིག་གོངས་པ་བརྟེད་པར་བྱ་སྟེ། རེ་ཞིག(ཁཁ།)འདོད་པ་ན་སྐྱོད་པའི་སེམས་ནི་རྟག་པ་ཁོ་ནའི་ཕྱིར། དགེ་པ་དང་མི་དག་པ་རྟག་པ་ཐམ་པའི་ཕྱིར་དེ། མ་འདས་པ་དང་། ཅིན་མོངས་པ་ཐ་ཤད་དང་མཚུངས་པར་ལྡན་པ་དང་། ལྷང་དུམ་ལྟ་བུ་རྟག་པ་ཐམ་པའི་ཕྱིར་དེ། བསྒྲིབས་ལ་ལྷང་དུ་མ་བསྟན་པ་དང་། མ་བསྒྲིབས་པ་ལ་ལྷང་དུ་མ་བསྟན་པའོ།།དེ་ལ་རེ་(ཁཁ།)ཞེས་འདོད་པ་ན་སྐྱོད་པའི་སེམས་ནི་དེས་བར་རྟོག་པ་དང་དཔྱོད་པ་དང་བཅས་པ་ཡིན་པས་དེའི་ཕྱིར་འདི་ལ་འདོད་པའི་ངེས་པ་ཡིན་ཏེ། རྟོག་དང་དཔྱོད་དང་བཅས་པའི་ཕྱིར།། སེམས་ལས་སྐྱང་བ་ཉི་ཤ་ཐིས།།ཐོན་ནས་མི་རྟ་བར་འགྱུར་སྟེ། ས་མངོ་པོ་པ་བཏུ་དང་། དགེ་བའི་མངང་(ཁ།)པོ་པ་བཏུ་དང་། རྟོག་པ་དང་སྐྱོད་པའོ།།ལ་ལ་དག་ཏུ་འཕྲོད་པ།" བསྟན།།དགེ་བའི་སེམས་ཐམས་ཅད་ལ་ནི་འཕྲོད་པ་མེད་པས་ཁང་ཡོད་པ་དེར་དེ་ཉིད་གྲོས་ཀྱིས་ཁ་སེམས་ལས་སྐྱང་བ་ཉི་ཤ་རྩ་བཞི་འགྱུར་རོ།།འཕྲོད་པ་ཞེས་བྱ་བའི་ཚིག་ཅེ་ན། ཁང་པར་ཐུས་(ཁཁ།)པའི་ངོ་ཉིད་ནི་འཕྲོད་པའོ།།འདི་ནི་འཕྲོད་པ་ལ་དམིགས་པའི་རྟོག་པ་ཅི་ལ་ལ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཞེས་བྱ་སྟེ། དཔེར་ན་སྐྱོང་པ་ཉིད་ལ་དམིགས་པའི་རྟོག་པ་ལྟ་བུའོ།།ཡང་ན་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཉིད་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཅན་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཞེས་བྱ་བ་དང་། མི་སྡུག་པ་ལ་ཡིད་ལ་མི་གས་པའི་མ་རྟོག་པ་ལ་ཞེས་བྱ་བ་ཡིན་ནོ།།འཇིག་རྟེན་ན་(ཁཁ།)པའི་ཐོ་ཉིད་ནི་འཕྲོད་པའོ།།འདི་ནི་འཕྲོད་པ་ལ་དམིགས་པའི་རྟོག་པ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཞེས་བྱ་བ་ཡིན་ནོ།།ཡང་ན་ཐ་ཤད་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཅན་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཞེས་བྱ་བ་ཡིན་ནོ།།ཡང་ན་འདི་འབྲས་བུ་ལ་རྟག་ཏུ་ལྟོས་ཏེ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཞེས་བྱ་བ་ཡིན་ནོ།།ཡང་ན་ཐ་ཤད་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཅན

ཐུགས་པ་དང་མི་དགེ།(༡༥༠5)བ་ཐུས་པ་ནས་གཏུང་བ་གང་ཡིན་པའོ།། བརྟེག་པ་ཞི་འཚུད་པ་མི་དགེ་བ་ཅེ་ན་དེ་གཉི་ག་ཡང་གཉི་གཡ་བརྟེན་པ་ཡིན་ནོ།།

29. མི་དགེ་བ་ཞི་མ་འདུས་བང་

ལྟ་བང་ལྡན་ལའང་ཀྱི་ཤུ་འཐུང་།
ཉོན་མོངས་བཞི་བང་ཁྲོས་མཁར་
འཚུད་པ་བང་ནི་ཀྱི་ཤུ་གཅིག།

མི་དགེ་བ་ཞི་མ་འདུས་བང་། ལྟ་བང་ལྡན་ལ་འང་ཀྱི་ཤུ་འཐུང་།། མི་དགེ་བའི་སེམས་མ་འདུས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ལས་སེམས་ལས་བྱུང་བ་ཀྱི་ཤུ་འཐུང་སྟེ། ས་མང(༡༥0६)པོ་པ་བཏུངང་། ཉོན་མོངས་པའི་སམང་པོ་བདུཾ་བང་། མི་དགེ་བའི་རྩ་བའི་སམང་པོ་བ་གཉིས་བང་། རྟོག་པ་བང་དཔྱོད་པའོ།། མ་འདུས་པ་ཞེས་བྱ་བའི། སེམས་ཤང་ལ་མ་ཏིག་པ་འབའ་ཞིག་པོང་གྱི་འདོད་ཆགས་ལ་སོགས་པ་ཉོན་མོངས་པ་གཞན་མེད་པའོ།། མི་དགེ་བའི་སེམས་ལྟ་བ(༡༥0४)བང་ལྡན་པ་ལ་པང་ཀྱི་ཤུ་འཐུང་སྟེ། མ་འདུས་པ་ལ་གང་བ་ཉིད་ཀྱང་ཡོད་ཅེའོ།། ལྟ་བ་ལྟག་པའི་ཕྱིར་ཀྱི་རྒྱུ་གཅིག་འཐུང་བ་མ་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན། མ་ཡིན་ཏེ། འདི་ལྟར་སམང་པོ་པ་ཅོ་ནའི་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཁྱད་པར་འཕགས་ཁྱོན་བ་ཞེས་བྱའོ།། དེ་ལས་མི་དགེ་བ་ལྟ་བ་ལྡན་པའི་གང་ལ་ཡོད(༡༥0५)པར་ལྟ་བའམ། ལྟ་བ་མཆོག་ཏུ་འཛིན་པ་ལས། རྒྱལ་མཚན་དང་བརྟུལ་ཞུགས་མཆོག་ཏུ་འཛིན་པ་པོད་བའོ།། ཉོན་མོངས་བཞི་བང་ཁྲོས་མཁར་འཚུད་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ལས་ཀྱང་ཤུ་གཅིག་ཏུ་འཐུང་ངོ་།། མི་ཤེས་པ་ཡང་(༡༥0२)རྟུང་། ཉོན་མོངས་པ་བཞི་མཚན་པར་ལྡན་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ལ་བོ་ཀྱི་ཤུ་ཙམ་གཅིག་འཐུང་སྟེ། ཉོན་མོངས་པ་དེ་དང་མ་འདྲས་པར་བཤད་པ་ཀྱི་ཤུའོ།། ཁྲོ་བ་ལ་སོགས་པ་ཉེ་བའི་ཉོན་མོངས་པ་རྣམ་གཅད་པ་དག་དང་མཚན་པར་ལྡན་པའི་སེམས་ལ་ཡང་ཀྱི་ཤུ་ཞོ་དག་ངང་། ཉེ་བའི(༡༥0३)ཉོན་མོངས་པ་དེ་དང་ཀྱི་ཤུ་ཙམ་གཅིག་འཐུང་ངོ་།། འཚུད་པ་དང་ལྡན་པ་ལ་ཡང་ཀྱི་ཤུ་ཙམ་གཅིག་པ་ཡིན་ནོ།། མདོར་ན་མི་དགེ་བའི་སེམས་མ་འདུས་པ་དང་། ལྟ་བ་དང་མཚུངས་པར་ལྡན་པ་ལ་ལ་ཡང་ཀྱི་ཤུ་འཐུང་ལ། ཉོན་མོངས་པ་

དང་ཉེ་བའི་ཉོན་མོངས་(ཤཾཁཾ)པ་གཞན་དང་མཚུངས་པར་ལྡན་པ་ལ་ནི་ཀུན་གཅི་གཡུང་ངོ་།།

30.བསྒྲིགས་ལ་བཅོ་བརྒྱད། །ལྷུང་མ་བསྡུབ་
གཞན་ལ་བཏུ་གཉིས་དག་ཏུ་འདོད། །
གཉིད་ནི་གྱེན་ལ་མི་འགལ་ཕྱིར་
གང་ལ་ཡོད་པ་དེ་བསྡུ་ན་ནོ།།

བསྒྲིགས་ལ་བཅོ་བརྒྱད།།འདོད་པའི་ཁམས་ན་འཇིག་ཚོགས་ལ་ལྟ་བ་དང་། མཐར་འཛིན་པར་ལྟ་པ་དང་མཚུངས་པར་ལྡན་པའི་ཕྱིར་བསྒྲིགས་ལ་ལྷུང་ཏུ་མ་བསྡུ་བའོ།། དེ་ལའི་ཕྱིས་ལས་བྱང་གང་ཟག་(ཤཾཁཾ)སྟེ། སངས་པོ་ས་བཏུ་དང་། ཉོན་མོངས་པའི་ས་བོན་དང་། རྟོག་པ་དང་དཔྱོད་པའོ།། ལྟ་བའི་སྐྱ་མ་དང་འདྲ་བ་ཉིད་ལྟག་པ་མ་ཡིན་ནོ།། ལྷུང་མ་བསྡུ་བ་གཞན་ལ་བཏུ་གཉིས་དག་ཏུ་འདོད།། བསྒྲིགས་ལ་ལྷུང་ཏུ་མ་བསྡུ་བ་ལས་གཞན་པའི་མི་བསྒྲིགས་ལ་ལྷུང་ཏུ་མ་བསྡུ་ན་(ཤཾཁཾ)པའོ།། དེ་ལའི་སེམས་ལས་བྱུང་བ་བཏུ་གཉིས་འགྱུར་བར་འདོད་དེ། ཚ་མང་པོ་པ་བཏུ་དང་། རྟོག་པ་དང་དཔྱོད་པ་དག་གོ།། ཉི་འཁྲུ་པ་དག་ནི་འཆྱོད་པ་ལྷུང་ཏུ་མ་བསྡུ་བར་ཡང་འདོད་ལ་ཡིད་མི་བདེ་བ་ཡང་ཡིད་ལ་བདེ་བ་དང་འབྲུ་བར་ལྷུང་ཏུ་མ་བསྡུ་བར་ཡང་འདོད་དེ། དེ་དག་གི་ལྟར་(ཤཾཁཾ)ལ་དེ་དང་མཚུངས་པར་ལྡན་པའི་སེམས་ལས་བྱུང་བ་བཏུ་གསུམ་འགྱུར་བར་འགྲུར་རོ།། གཉིད་ནི་གྱེན་ལ་མི་འགལ་ཕྱིར། གང་ལ་ཡོད་པ་དེས་བསྡུ་ནོ།། གཉིད་ནི་དགེ་བ་དང་། མི་དགེ་བ་དང་། ལྷུང་ཏུ་མ་བསྡུ་བ་དང་ཡིད་ལ་བྱེད་པའི་ཕྱིར། ཏིང་ངེ་འཛིན་པའི་སེམས་ཐམས་ཅད་དང་མི་འགལ་བས། (ཤཾཁཾ)དེའི་ཕྱིར་གང་ལ་ཡོད་པ་དེལ་བསྡུ་བར་རིག་པར་བྱ་སྟེ། གང་ལ་ཀྱི་ཀྱུ་རྐྱ་གཉིས་འབྱུང་བ་དེ་ལ་ནི་ཀྱུ་རྐྱ་གསུམ་མོ།། གང་ལ་ཀྱི་ཀྱུ་རྐྱ་གསུམ་འབྱུང་བ་དེ་ལ་ཀྱུ་རྐྱ་བཞིའོ་ཞེས་ཐུབ་པ་ལས་པའོ།།

31.དེ་ལས་འཆྱོད་གཉིད་མི་དགེ་རྣམས་
བསམ་གཏན་དང་པོ་དག་ལ་མེད། །
རྟོག་པཉང་བསམ་གཏན་ཕྱེད་པར་ཡང་།
དེ་ཡི་གོང་ན་མངོན་པར་ཡང་།

གང་དེ་ལྟར་འདོད་པའི་ཁམས་ཀྱི་སེམས་ལས་(༡༥༠༢)བྱུང་བ་ཅིས་པར་བསྟན་པ། དེ་ལས་འཕྲོད་ཀྱིད་མི་དགེ་རྣམས། བསམ་གཏན་དང་པོ་དགེ་མེད།། བསམ་གཏན་དང་པོ་ནི་སྐད་བཤད་པ་དེ་ལས་འཕྲོད་པ་དང་གཅིག་དང་། གང་ཡང་རྟོག་ཅད་མི་དགེ་བ་འདི་ལྟ་སྟེ། གཡོ་དང་སྒྱུ་དང་རྒྱུས་པ་མགོ་གཏུགས་པ་ཁྲོ་བ་ལ་སོགས་པ་དང་།(༡༥༠༣)ཞོད་ཁྲོ་བ་དང་དོ་ཚོམེད་པ་དང་ཉེལ་མེད་པ་དག་ཐམས་ཅད་དུ་མེད་དེ། ཐ་ཤལ་ཐམས་ཅད་ནི་དང་འདྲའོ།། བསམ་གཏན་དང་པོ་ན་མེད་པ་གང་དག་ཡིན་པ་དེ་དག་ཙོ་ནས་དང་། རྟོག་པའང་བསམ་གཏན་ཁྱད་པར་ཅན་ལ་མེད་དེ། ལྷག་མ་ནི་དང་འདྲའོ། དེ་ཡི་གང་ན་དཔྱོད་པ་ཡང་།(༡༥༠༤)བསམ་གཏན་ཁྱད་པར་ཅན་ལས་ཞོང་མ་བསམ་གཏན་གཅིག་པ་ལ་སོགས་པ་དང་། ཐུན་ཐས་མེད་པ་དག་ན་ནི་སྐད་རྟོག་པ་དང་། དཔྱོད་པ་ཡང་མེད་དོ།། ཡང་ཞེས་བྱ་བའི་སྒྲས་ནི་གསོ་དང་སྐྱེ་ཡང་མེད་དེ། ལྷག་མའི་དེ་དང་འདྲའོ།། ཚངས་པའི་བར་དུ་སྐྱེ་ཡོད་པར་འབྱུང་གི།(འཕེལ་(༡༥༠༥)དང་འཕེལ་བ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་གོང་མའི་ས་དེ། དེ་ནི་རང་གི་འཕེལ་ཀྱི་ཟད་དུ་དགེ་སློང་རྣམས་ཀྱིས་བསྟན་པ་ཚེན་པོའི་དགེ་པོངས་སུ་མཐུས་པར་ཁས་བླངས་ཏེ་ཁ་དོག་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཟས་ཁ་དོག་ཏུ་བྱེད་པ་ཚེན་པོའོ།། ཚངས་པ་ཚེན་པོའོ།། དབང་ཕྱུག་གོ།། བྱེད་(༡༥༠༦)པ་པོའོ།། རྣམ་པ་པོའོ།། འཇིག་པར་བྱེད་པ་པོའོ།། འཇིག་པ་པོའོ།། དཔོན་པོ་རྣམས་ཀྱི་ཁ་ལྟ་བུ་ཡིན་ཏེ་ཞེས་གཏམ་བྱད་ལ་བསྟན་པ་ཡིན་ནོ།། ས་གང་ན་སེམས་གང་ལ་སེམས་ལས། བྱུང་བ་ཇི་སྐད་ཅིག་འཕྱུང་བ་དེ་ནི་བཤད་ཟིན་ཏོ།

32. མ་གསུས་པོ་ཚོམེད་འཕེལ་མེད་

ཞ་ན་མ་སྤྱོ་འཇིགས་མི་ལྟ།

དགྲས་དང་གྲུས་ཀྱིད་པོ་ཚོ་ཤེས།

དེ་གཅིས་ཁོད་དང་གཟུགས་དག་ན།།

དཔེ་གཞུང་ལ་སེམས་ལས་བྱུང་བ་ལ་ཅི་གི་གི་སྤ་དང་དུ་བྱ་བ་འཕྱུང་བ།(༡༥༠༧)བརྗོད་པར་བྱ་སྟེ། ཇི་ཚོམེད་པ་དང་ཕྲལ་མེད་པ་ལ་སྤ་དང་དུ་བྱ་བ་ཅི་ཞེ་ན། མ་གསུས་པོ་ཚོམེད། ཡོན་ཏན་རྣམས་ཁོ་ནའོ། ཡོན་ཏན་རྣམས་ཀྱང་རྣམ་པ་ཅི་ཙམ་ཞེ་ན། མ་གསུས་པ་ཉིད་དེ། བཀུར་བ་མེད་པ་ཉིད་དང་། འཇིགས་པས་དགའ་མི་སྐྱེ་པ་ཉིད་དེ་ཚོ་ཤེས་པ་ཉིད་དེ་གསུས་པའི་མི་མཐུན་པའི་ཕྱོགས་(༡༥༠༨)སོ། ཞེས་མེད།། ཞ་ན་མ

ཐོ་འཛིགས་མི་ལྡུ།།ཅ་ན་མཐོ་བཞེས་ཀྱ་བའི་དམ་པ་རྣམས་ཀྱིས་སྨྲ་བར་སྟེ། དེ་ལ་འཇིགས་པ་མི་ལྡུ་བའི་ཞེལ་མེད་པའོ།། འདིར་འཇིགས་པའི་མིའོང་དང་པའི་འབྲས་བུས་སྟེ། འདི་ལས་འཇིགས་པ་རབ་ཏུ་གཅོད་ཕྱིར་རོ།། འདི་ཇི་ལྟར་ཤེས་པ་ཅི། མི་(༡༥༨)འཇིགས་པར་ལྟ་བ་འཇིགས་པར་མི་ལྡུ་བ་ཉིད་ཡིན་ནམ་འོན་ཏེ་འཇིགས་པར་མི་ལྡུ་བ་ཉིད་ཡིན། དེ་ལས་ཅིང་འཕྲུང་ཞེ་ན། གལ་ཏེ་མི་འཇིགས་པར་ལྡུ་བ་ཡིན་ན་ནི་ཤེས་རབ་ཡིན་པར་ཤེས་པར་འཐྱུང་རོ།། གལ་ཏེ་འཇིགས་པར་མི་ལྡུ་བ་ཡིན་ན་ནི་མཐོ་བར་ཤེས་པར་འཐྱུང་རོ།། ལྡུ་བ་ཡང་(༡༥༩)ལྡུ་བ་ཉིད་མ་ཡིན་ལ་མི་ལྡུ་བ་ཡང་མི་ལྡུ་བ་ཉིད་མ་ཡིན་ནོ།། འོན་ཏེ་ཞི་ཞེ་ན། དེ་གཉིས་ཀྱི་རྒྱུ་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་བདེ་བ་ཉོན་མོངས་པ་ཐང་ཡིན་པས་སྟེ། དེ་ནི་ཞེལ་མེད་པ་ཞེས་བྱའོ།། གཞན་དག་ན་རེ་ནི་བདག་ལ་ལྡོག་ཅེས་པ་རྣམས་ཀྱིས་མི་འཛོམ་པ་ནི་ཚ་མེད་པ་ཡིན་ཏེ། གཞན་ལ་ལྡོག་ཅེས་ནི་ཞེལ་མེད་(༥༨༤)པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་ཟེར་རོ།། དེ་ལྟ་ན་ཡང་ལྡོག་པ་གཉིས་ཀའི་ཁ་ཅིའོ་ཞེས་ཏེ་ཤ་ཟའོ་ཞེས་ནི་མི་ཟེར་རོ།། འོན་ཀྱང་པར་འཐྱུང་ཞེ་ན། བདག་དང་གཞན་ལ་ལྡོག་པ་ཁོ་ན་ཅིར་ཞེས་ནི་མི་ཟེར་རོ།། གཞན་ལ་ལྡོག་ཅེས་(༥༨༥)འཇུག་པ་ཡོད་པ་ཐང་ཡིན་པ་དེ་ནི་བདག་ལ་ལྡོག་པ་ཡིན་ནོ།། བཟློག་པ་ནི་ཁ་ཅིའོ་ཞེས་ཏེ་ཤ་ཟའོ་ཞེས་ནི་ཁ་ཅི་ཞེས་ཟེར་རོ།། རྟོག་པ་ཡོད་པ་ཉིད་ཀྱི་ཚེ་ཤེས་པ་དང་ལྡན་པ་ཉིད་ཡིན་ནོ།། ཤེས་པ་ཉིད་ཀྱི་ཚེ་ཡང་རྟོག་པ་ཡོད་པ་ཉིད་ཡིན་ནོ།། རྟོག་པ་ཁ་ཅི་ཞེས་ཏེ་ཤ་ཟའོ་ཞེས་ནི་ཁ་ཅི་ཞེས་ཟེར་རོ།། རྟོག་པ་ཡོད་པ་ཉིད་ཀྱི་ཚེ་ཡང་ཤེས་པ་ཡོད་པ་ཉིད་ཡིན་ནོ།། ཅ་ན་མ་ཐོ་བ་དག་ལ་འཇིགས་པར་ལྡུ་བ་ཉིད་ཡིན་ཏེ་ཞེས་པ་ནི་ཁ་ཅི་ཞེས་པ་ཡིན་ནོ།། དེ་ལྟ་ན་ཡང་ཤེས་པ་ཡོད་པ་ཉིད་ཡིན་ཏེ་ཞེས་པ་ནི་ཁ་ཅི་ཞེས་པ་ཡིན་ནོ།། དགའ་བ་དང་གཞན་པ་ལ་ལྟ་བ་ཉིད་ཡིན་ཏེ་ཞེས་པ་ནི་ཁ་ཅི་ཞེས་པ་ཡིན་ནོ།། དགའ་བ་ཉིད་ཀྱི་ཚེ་ཡང་ལྟ་བ་ཡོད་པ་ཉིད་ཡིན་ནོ།། དགའ་བ་ཉིད་ཀྱི་ཚེ་ཡང་ཤེས་པ་ཡོད་པ་ཉིད་ཡིན་ནོ།། དགའ་བ་ཉིད་ཀྱི་ཚེ་ཡང་རྟོག་པ་ཡོད་པ་ཉིད་ཡིན་ནོ།། དགའ་བ་ཉིད་ཀྱི་ཚེ་ཡང་དཔྱོད་པ་ཡོད་པ་ཉིད་ཡིན་ནོ།། དགའ་བ་ཉིད་ཀྱི་ཚེ་ཡང་ཁ་ཅི་ཞེས་པ

ཡིན་པ་ནི་རྟམ་པ་དེ་དག་མ་གཏོགས་པའོ།། གང་རིག་དག་ལ་ཕྱོགས་བསྡུས་ཏེ་དག་འ་བ་ཡིན་ལ་གྱུས་པ་མཡིན་པ་ནི་ཐུ་དང་ཚུང་མ་དང་། ལྷན་ངིག་གཅས་པ་དང་། ཉ་གནས་དག་ལ་དག་འ་བ་ལྟ་བུའོ།། གྱུས་པ་ཡིན་ལ་དག་འ་བ་མ་ཡིན་པའི་སྐ་མ་གཞན་དག་ལ་གྱུས་པ་ལྟ་བུའོ།། གཉིས་ག་(৩৭৯3)ཡིན་པའི་རང་གི་སྐ་མ་དག་ལ་གྱུས་པ་ལྟ་བུའོ།། དེ་གཉིས་ཀ་མ་ཡིན་པ་ཏེ་རྟམ་པ་དེ་དག་མ་གཏོགས་པའོ།། གཞན་དག་ནི་ཁ་ཅོ་ཤེས་བྱ་བའི་ཡོན་ཏན་ཐ་དད་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ། དེ་ལྟ་བས་ན་དེ་ཉིད་དག་འ་ཡིན་པའོ་ཞེས་ཟེར་རོ།། གྱུས་ཉིད་(৩৭৭)ཚོམ་ཞེས།། གྱུས་པ་ཁིད་ཚོམ་ཞེས་པ་ཇི་སྐད་བཤད་པ་ཡིན་ནོ།། གཞན་དག་ན་རེ་གྱུས་པ་ཉེས་བྱ་བའི་བསྟུང་བ་དང་བཅས་པ་ཉིད་ཡིན་ལ། དེ་ཕྱོགས་དུ་འགྱོ་བའི་ཉན་ཐོས་པ་ཁི་ངོ་ཚོམ་ཞེས་པ་ཡིན་ཏེ། དེའི་ཕྱིར་གྱུས་པ་ཉིད་ངོ་ཚོམ་ཞེས་པ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་ཟེར་རོ།། དེ་གཉིས་འདོད་དང་གཟུགས་(৩৭৫)དག་ན།། གཟུགས་མེད་པའི་ཁམས་ན་ཁི་དག་འ་བ་ཙམ་གྱུས་པ་དག་མེད་དོ།། དད་པ་དང་ངོ་ཚོ་ཤེས་པ་དག་གི་ཚེ་སྡང་ཞོ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དེ་ན་ཡང་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན། དད་པ་ནི་རྟམ་པ་གཉིས་ཏེ། ཚོས་དག་དང་གང་ཟག་ལ་དད་པ་ཡིན་ལ། འགྲུབ་པ་དང་བཅས་པ་ཉིད་ཀྱང་དེ་(৩৭৬)དང་འདྲའོ།། དེ་ལ་གང་དག་གང་ཟག་ལ་དཔོག་གས་པའི་དད་པ་དང་ངོ་ཚོ་ཤེས་པ་དེ་དག་ནི་ན་མེད་དེ། འཕྲིན་ནི་དག་འ་དང་གྱུས་པ་དེ་དག་ལ་བསམས་པ་ཡིན་ནོ།།

33. རྟོག་དང་དཔྱོད་པ་རྟིང་ཞི་བ་ཉིད།
ང་རྒྱལ་ལེ་དས་པ་བརྒྱ་ཐས་པ་ནི།
རང་གི་ཚོས་ལ་ཆགས་པ་ཡི་
ལེ་ཤས་ནི་ཡོངས་སུ་གཅོད་པ་ཡོ།།

རྟོག་པ་དང་དཔྱོད་པ་དག་ལ་ཐ་དད་དུ་བྱ་བ་ཞི་ཞི་ཡོད་ཅེ་ན། རྟོག་དང་དཔྱོད་པ་རྟིང་ཞི་ཉིད་ཀྱི། གང་གི་ཞེ་ན། སེམས་(৩৭৮)ཀྱི་ཞེས་ཟེག་ན་སེམས་ཀྱི་རང་བཞིན་ནོ།། རྟོག་པའི་སེམས་ཞི་བ་ཡིན།། སེམས་གཅིག་ལ་དེ་གཅིས་ཏི་ལྟར་ལྷན་ཞེ་ན། ཅི་ཅིག་ན་རེ་དཔར་ན་མར་སྣར་ཆུ་དག་གི་ནད་དུ་ཚོར་བ་སྟེང་ན་སེམས་ཀྱི་མའི་ཚོད་ཟེར་བ་ཞིག་ཡང་དེ་ཙམ་ཞེས་ཟེར་ཏེ། ཚ་ཅང་ཡང་མེད་ཀྱང་ལ། ཚ་ཅང་ཡང་མེ་

འཇུག(৬৭৪১)བའེ་ག་བཞིན་དུ། སེམས་ཀྱང་རྟོག་པ་དང་དཔྱོད་པ་དང་ལྡན་པའི་ཕྱིར་རྣ་ཁ་བང་ཞེས་
མི་འགྱུར་རྣ་ཁ་ཙམ་རིང་བར་ཡང་མི་འགྱུར་ལ། དེ་ལ་ཀཱ་ཁའི་ཐུ་བ་ཡང་ཡོད་དོ་ཞེས་ཟེར་རོ། དེ་ལྟར་ན་ཞི་
རྗེ་ལྟར་ཀྱི་མདང་ཚུ་མཐར་ཐུག་པ་ཀོང་དང་འཇུག་པ་ཀྱིད་དག་གི་རྒྱུ་མཚན་ཀྱིད་ཡིན(৬৭৪২)ཀྱི་ དེ་
དག་གི་ངོ་བོ་ཀྱིད་ཅེ་ན་ཡིན་པ་ལྟར་རྟོག་པ་དང་དཔྱོད་པ་དག་ཀྱང་རྩིང་བ་དང་ཞིབ་པ་ཀྱིད་དག་གི་ རྒྱུ་
མཚན་དུ་གྱུར་པ་ཡིན་ཏེ། རྩིང་བ་དང་ཞིབ་པས་དང་རྣམ་པའི་ཐུ་བྱག་གི་སྣ་ཚོགས་པ་ཅན་ཡང་ཁམས་
གསུམ་པའི་རྟེན་མོའི་བར་དུ་རྟོག་པ་དང་། དཔྱོད་པ་དག་པོད་པར་འགྱུར་རོ། རྩིང་བ་དང་(৬৭৪৩)ཞིབ་
པ་ཀྱིད་ཀྱིས་རང་བཞིན་གྱི་དད་པར་ཡང་ཁམས་པ་མ་ཡིན་ཏེ། གཞན་དག་ན་རེ་མངོན་ལས་རྟོག་པ་དང་
དཔྱོད་པ་དག་ཟི་བ་མངོན་པར་འདུ་བྱེད་པ་ཡིན་པར་གསུངས་ཏེ། བརྟགས་ཤིང་དཔྱད་ནས་ཆོག་དུ་
སྨྲའི་མ་བརྟགས་མ་དཔྱད་པར་ཟི་མ་ཡིན་ཏེ་ཞེས་འབྱུང་ངོ། དེ་ལ་རྩིང་བ་གང་དག(৬৭৪৭)ཡིན་པ་དེ་
དག་ཟི་རྟོག་པ་ཡིན་ཏེ། ཞིབ་པ་དག་ཡིན་པ་དེ་དག་ཟི་དཔྱོད་པ་ཡིན་ཏེ་ཞེས་ཟེར་རོ། གལ་ཏེ་སེམས་
རྟེ་གཅིག་ལ་རྩིང་བ་ཡང་ཆོས་གཞན་ཡིན། ཞིབ་པ་ཡང་ཆོས་གཞན་ཡིན་ན་འདི་ལ་འགལ་བ་ཅི་ཞིག་
པོད། གལ་ཏེ་རྩོལ་བ་དང་འདུ་ཤེས་བཞིན་དུ་རིགས་སྦ་དང་པ་ཞིག(৬৭৪৯)ཡིན་ནའི་འགལ་བ་མེད་དོ།།
རིགས་གཅིག་པའི་རྩུང་དུ་དང་རྩེ་ནའོ་ཤེས་ཀྱི་ཐ་མར་འཇུང་བ་མི་སྲིད་དོ། རིགས་སྦ་དང་པ་ཡང་པོད་དོ།།
འོན་ཀའི་དེ་བརྗེད་པ་ཡང་བྱ་དགོས་སོ། དེ་བརྗེད་པར་ཞི་བ་དག་ལ་སྡེ། དེའི་ཕྱིར་རྩུང་དུ་དང་རྩེ་ནའོ་ཤེས་
ཀྱིས་གསལ་བར་འགྱུར་རོ། དེ་ལྟ་ན་ཞི་གསལ་བར་མི་འགྱུར(৬৭৫০)དེ། རིགས་ཤེ་ཤེ་ལ་ཡང་ཆུང་དུ་
དང་རྩེ་ནའོ་པོད་པའི་ཕྱིར་རོ།། གཞན་དག་ན་རེ་ཤེས་ཀྱི་གཅིག་ལ་རྟོག་པ་དང་དཔྱོད་པ་དག་མི་འཐུང་
བ་ཀྱིད་ཟེས་ཟེར་རོ།། དཔྱི་རྡེ་ལྟར་ཁམས་གཅིག་ལ་ལས་ཀྱི་ལྟ་བ་བཤད་ཅེ་ན། སངས་རྒྱས་དེ་ཡང་
ལས་ལྟ་བར་བཤད་ཀྱི་སྐད་ཅིག་ཙམ་ལ་ཡིན་ནོ།། (৬৭৫৪)ང་རྒྱལ་དང་རྒྱས་པ་དག་ལ་བྱ་དང་དུ་བྱ་
བ་ཅི་ཞིག་པོད་དེ་ཅ། ང་རྒྱལ་ཤེའམ་རྒྱས་པ་ཞི། རང་གི་ཆོས་ལ་ཆགས་པ་ཡི། ཤེམས་ཉིད་ཡོངས་
སུ་གཏུགས་པའོ། ཐ་རོ་ལ་བོ་ལས་གང་ཡང་རུང་བའི་ལྟ་བ་ཞིག་ཡོངས་སུ་བརྟགས་ནས་ཤེམས་
ཤེངས་པ་ཞི་ང་རྒྱལ་ལོ།(৯০০১) རྒྱས་པ་ཞི་རང་གི་ཆོས་རྣམས་ཅོ་ན་ལ་ཆགས་པའི་ཤེམས་ཡོངས་
གཏུགས་པ་ཡང་ཡིན་པའོ། གཞན་དག་ན་རེ་ཚངས་ལས་སྐྱེས་པ་ཇི་ལྟ་བ་དེ་བཞིན་དུ་རྒྱས་པ་ཡང་
འོངས་ཆགས་ལས་སྐྱེས་པའི་གྲུབ་ཏུ་དག་ལ་བའི་ཕྱིར་བྱ་བ་ཡིན་ནོ་ཞེས་ཟེར་རོ།། ཤེམས་ལས་བྱུང་བ(৯০০২)

རྣམས་སེམས་དང་བཅས་ཏེ་རྣམ་པ་རེ་རེ་ནས་བསད་པ་རིམ་དོ།

ཨ་སེམས་དང་ཡིད་དང་རྣམ་ཤེས་ཀྱི་
དོན་གཅིག་སེམས་དང་སེམས་སྤྱང་དང་
རྟེན་དང་དམིགས་དང་རྣམ་བཅས་དང་
ལཀྵ་ཎ་པར་ལྡན་པའོ་ཞེས་པ་ལྟས།།

གསུང་རབ་ལས་དེ་དག་གིས་ཐ་སྙད་དུ་འདོགས་པའི་ཕྱིར་དེ་དག་གི་མིང་འདི་དག་བརྗོད་དེ། སེམས་དང་ཡིད་དང་རྣམ་ཤེས་ནི་དོན་གཅིག །འཕྲེད་པས་ན་སེམས་སོ།། ཤེས་པས་ན་ཡིད་དོ།། རྣམ་པར་ཤེས་པ་ལས་རྣམ་པར་ཤེས་(ཥ0ㅁ3)པའོ།། ཁ་ཅིག་ན་རེ་དེ་ལ་བང་མིང་གི་བའི་ཁྱབ་མས་དག་གིས་བསགས་པས་ན་སེམས་སོ།། དེ་ཉིད་རྟེན་དུ་འགྱུར་བའི་ཡིད་དོ།། རྟེན་པར་ཐུབ་པའི་རྣམ་པར་ཤེས་པའོ་ཞེས་ཟེར་རོ།། རྗེ་ཕྱར་སེམས་དང་ཡིད་དང་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ཞེས་བྱ་བ་དོན་གཅིག་པ་དེ་འཛིན་དུ་སེམས་དང་སེམས་སྤྱང་(ཥ0ㅁㅂ)དང་། རྟེན་དང་དམིགས་པར་རྣམ་བཅས་དང་། ལཀྵ་ཎ་པར་ལྡན་པ་ཉིད་དོན་གཅིག་ཅེས། སེམས་དང་སེམས་ལས་བྱུང་བ་དེ་དག་ཉིད་དབང་པོ་ལ་བརྟེན་པའི་ཕྱིར་རྟེན་དང་བཅས་པ་དག་ཅེས་བྱའོ།། ཡུལ་ལ་འཛིན་པའི་ཕྱིར་དམིགས་པར་བཅས་པ་དག་གོ།། དམིགས་པ་དེ་ཉིད་ལ་(ཥ0ㅁ5)རྣམ་པ་རེ་རེས་སྤྱི་བུག་ཏུ་ཤོད་པའི་ཕྱིར་རྣམ་པ་ཁང་བཅས་པ་དག་གོ།། མཉམ་པར་ལྡན་པའི་ཕྱིར་མཚུངས་པར་ལྡན་པ་དག་གོ།། རྣམ་པ་གང་དག་གིས་མཚུངས་པར་ལྡན་ཞེ་ན། ངུམ་པ་ལྟས།། མཚུངས་པ་རྣམ་པ་ལྡོ་རྟེ་དང་དམིགས་པ་དང་རྣམ་པ་དང་དུས་དང་རྫས་མཚུངས་པ་དག་(ཥ0ㅁ6)གིས་མཚུངས་པར་ལྡན་ཏོ།། རྫས་མཚུངས་པ་གང་ཞེ་ན། ངོ་ལྡར་སེམས་ཅན་རྣམས་གཅིག་ཏོ་བ་ཡིན་པ་དེ་བཞིན་དུ་སེམས་ལས་བྱུང་བ་རྣམས་ཀྱང་རེ་རེ་ཡིན་པའོ།། སེམས་དང་སེམས་ལས་བྱུང་བ་རྣམས་པ་དང་། རབ་ཏུ་དགེ་བ་དང་། ཉོན་མོངས་པ་དག་བསྟན་ཅིའོ།།

ཨཏྠི་ལྡན་པ་ཡི་འདུ་བྱེད་རྣམས་
སྐོབ་དང་ནི་སྐོབ་ལ་མཉམ་དང་
འདུ་ཤེས་མེད་སྐྱེམས་འདྲུག་དག་དང་

16. མིག་གི་ཚོགས་ལ་སོགས་པ་ཡང་།
ཐོག་པ་རྣམ་པ་དུ་མར་ཤེས།
ཐོབ་དང་མི་ཐོབ་པང་རྟུང་དུ་
གཉིས་པ་རྣམས་ཀྱིའོ་འཕོག་གིས་ཀྱི།

མི་ལྟན་པ་ཡི་འདུ་ཤེད་རྣམས། ཐོག་དང་པ་(རྟོག་པ)མཐོང་སྤང་ལ་མཉམ་དང་འདུ་ཤེས་མེད་སྐོམས་འཇུག་དག་དང་། སྒོམ་དང་མཚམས་ཀྱིད་རྣམས་དང་ནི། མིང་གི་ཚོགས་ལ་སོགས་པ་ཡང་། འདུ་ཤེད་དེ་དག་ཉིས་མེམས་དང་མཚུངས་པར་ལྟན་པ་ཡང་མ་ཡིན་ལ་ག་རྟུགས་ཀྱི་རང་བཞིན་ཡང་མ་ཡིན་པ་ལས་སེམས་དང་ལྟན་པ་མ་ཡིན་པ་དག(རྟོ་ཟ)ེས་བྱའོ། དེ་ལ་རེ་ཞིག་ཐོག་པ་རྣམས་ཀྱི་ཁྱེ་མཐོང་སྤང་གིས་ཏྲི་མ་ཐོབ་པ་དང་རྣམས་པ་ཉམས་པ་ལས་རྣམ་པ་དང་། ཐོབ་ཅས་ལྟན་པ་དང་། ཐོབ་ཅས་ལྟན་པའོ། བཟློག་པ་ནི་མ་ཐོབ་པ་ཞེས་བྱ་བར་གྱུར་ཏོ། ཐོག་པ་དང་མཐོང་པ་འདི་དག་གང་གི་ཡི་མཞེ་ཅན། ཐོབ་དང་མ་ཐོབ་ཀང་རྟུང་དུ། གཏོ་ཁས(རྟོ་ཟ)་པ་རྣམས་ཀྱིའོ། གཞན་ཡི་རྟུང་དུ་གཏོ་ཁས་པ་རྣམས་ཀྱི་ཞེ་མ་ཡིན་ཏེ། གཞན་ཀྱི་དག་དང་ནི་འགལ་ལ་ཡང་ལྟོས་པ་མེད་དེ། རྟུང་དུ་མ་གཏོ་ཁས་པ་རྣམས་ཀྱི་ཡང་མ་ཡིན་ཏེ། སེམས་ཅན་དུ་མི་བཏང་བ་དག་དང་ནི་འགའ་ཡང་ལྟོས་པ་ཡོད་དོ།། འདི་ནི་རེ་ཞིག་འདུས་མ་བྱས་དག་གི་དེས་པར(རྟོ་ཟ)ཡིན་ནོ། འདུས་མ་བྱས་རྣམས་ཀྱི་ཐོབ་པ་དང་མ་ཐོབ་པ་དག་ནི། འགོག་གིས་ཀྱི། སོ་སོར་བརྟགས་པ་མ་ཡིན་པམས་འགོག་པ་དང་ནི་སེམས་ཅན་ཐབས་ཅད་ལྟན་ནོ། དེ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཚོགས་མང་པ་ལས། ཟག་པ་མེད་པའི་ཚོགས་རྣམས་དང་སྦྱ་ཞིག་ལྟན་པ་མེད་དེ། སྨྲོས་པ། སེམས(རྟོ་ཟ)་ཅན་ཐམས་ཅད་དེ་ཞེས་འཕྲུང་ངོ་ཞེས་གྲག་གོ།། སོ་སོར་བརྟགས་པམས་འགེག་པ་དང་ནི་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཏེ། ཤེས་རབ་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཞེས་བྱ་བ་ཇི་སྙེད་ཀྱི་ཐོག་པ་རྣམས་ཀྱི་ཐོག་པ་ཉིད་ཡིན་ལ། ཐོག་པ་ཉིད་ཀྱང་ཐོག་པ་ཉིད་ཡིན་ནོ། ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཐོག་པ་ཉིད་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཏོ། ཐོག་པ་ཉིད་ཀྱང་ཐོག་པ་ཉིད་ཡིན་ནོ་

དགེ་བསྙེན་ཅིང་སོ་སོར་ཐོག(རྣམ་ཐ)པ་ཡས་གྲུབ་ཏུ་ལྡན་པས་ན་ཡཁ་ཡག་ལྡ་རྣམ་པར་སྣང་བའི་ཤེས་པར་འགྱུར་རོ་ཞེས་རྒྱས་པར་གསུངས་སོ།།ཅེན་ནའི་དེས་ཅི་སེམས་ཅན་དུ་མི་སྡེན་པ་དག་དང་སེམས་ཅན་གཞན་དག་ཏུ་ཚོགས་ཐོབ་ཀྱི་ཐབས་ཀྱང་ཤེས་ཏེ་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞིང་ཐུགས་ཀ་ནས་ཀྱང་ཐོག་ཏུ་ཐུགས་ཏེ་རྗེས་སུ་བཟུང་ནས་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ཐོབ་པ་ཁོ་ནའི་ཕྱིར་ཏེ

ཡང་འགྲུང་བར་མི་ནུས་པ་(༸ཀ་ཅ) དེ་ལྟར་གྱུར་པ་ཡིན་ཏེ། འདི་ཕྱིར་རྟེན་འབྲེལ་མེས་ཚོགས་པ་ཐཱ་ཧཱ་
ཀྱི་མོད་པ་རྣམས་ཀྱི་ས་གོན་དུ་མ་གྱུར་པ་འམ། འཇིག་རྟེན་པའི་ཁམ་གྱིས་ས་གོན་ཀྱི་དངོས་པོ་
ཉམས་བར་གྱས་ནས་ཀོན་མོད་པ་སྣང་བ་ཁེས་བྱ་ལ། བཏགས་པའི་མ་སྣང་བ་མ་ཡིན་པས་གང་
མ་སྣང་བ་དེ་དང་མི་ལྡན། གང་སྣང་སར་(༸ཀ་ཁ) པ་དེ་དང་ལྡན་ཚོ་ཁེས་གདགས་སོ།། དགེ་བའི་ཚོས་
རྣམས་བྱང་རྣམ་པ་གཅིས་ཏེ། མ་འདས་པར་སྨྲེ་བ་རྣམས་དང་འབད་དེ་སྨྲེ་བ་རྣམས་ཏེ། གང་དག་སྨྲེ་
བས་བློ་བ་དང་། སྨྲོར་བ་ཐས་བྱང་བ་ཁེས་བྱ་བ་དེ་དག་ཡིན་ཞེ།། དེ་ལས་མ་འབད་པར་སྨྲེ་བ་རྣམས་
དང་ཕྱི་རྟེན་དེ་དག་གིས་ས་ཚོན་ཀྱི་(༸ཀ་ཁ) དངོས་པོ་ཉམས་པར་མ་སྐྱས་པའི་ཕྱིར་ཕལ་ཆེར་ཡང་ཉམས་
པའི་ཕྱིར་ཚི་ལྡན་པ་ཁེས་བྱ་སྟེ། དེས་བའི་རྒྱུ་བ་ཀུན་ཏུ་ཆང་བ་ཡིན་ཞེ།། དེ་ཡང་ཚོག་པར་ལྟ་བས་
ཡིན་པར་དཔྱི་གཡ་བྱའོ།། རྒྱུ་ལ་དགེ་བའི་ཚོས་རྣམས་ཀྱིས་ས་ཚོན་ཀྱི་དངོས་པོ་གཏན་དུ་ཡང་དག་པར་
བཅོམ་པ་ཉི་ཚ་ཡིན་(༸ཁ་ཅ)ཏེ།། གང་དག་འབད་དེ་སྨྲེ་བའི་སྨྲེས་པ་དེ་དག་དང་རྒྱུ་ལ་ཚེ་ཐ་དག་སྨྲེ་བའི་
དབང་ཀྱིས་ཐོག་པ་ཚེ་པའི་ཕྱིར་ལྟར་ལེས་བྱའོ།། དེའི་ཕྱིར་ཡིད་ས་ཚོན་ཁ་ཅིག་ཙམ་ཟས་ཚ་བཅོམ་
པ་དང་། ཉམས་པར་མཐུས་པ་དང་། དབང་ཀྱིད་ཀྱི་དུས་ཁ་རྒྱས་པར་གྱུར་པའི་ལྟར་པ་ལེས་བྱ་བའི་མིང་
འཐོབ་ཀྱི་རྟོ་ས་(༸ཁ་ཅ) གཞན་ཏེ་ཚེ་དོ།། ས་ཚོན་ལེས་བྱ་བ་འདི་ཅི་ཞིན་ཡིན། འཕགས་ཀུ་བསྟེན་པ་ར་ཐུ་
བ་ལ་རྒྱུད་འགྱུར་བའི་ཕྱེ་བྱ་གི་ཚངོན་སུམ་མམ་བརྒྱུད་པས་ཁུས་པའི་ཚི་བ་དང་གཅུགས་གང་ཡིན་
པའོ།། འགྱུར་བ་ལེས་བྱ་བ་འདི་ཅི་ཞིག་ཡིན། རྒྱུད་གཞན་ཉིད་དུ་འགྱུར་བའོ།། རྒྱུད་ཅེས་བྱ་བ་འདི་ཡང་
(༸ཁ་ཅ) ཅི་ཞིག་ཡིན། འདུ་ཤེ་དུས་གཅུམ་པ། རྒྱུ་དང་འབྲས་བུར་གྱུར་པ་རྣམས་སོ།། གང་ལས་ཚམས་
པ་དང་ལྡན་པ་ཁི་དུན་པ་ཉ་བར་གཞིག་པ་བཞིའོ་བ་དག་བསྒོམ་པ་འི་སྐལ་བ་དང་མི་ལྡན་ཏེ།། ཤེས་གསུས་
པ་དེར་ཁི་ལྡན་པ་ཚགས་པ་ངང་དུ་ཤེན་པ་ལམ་མི་ཤེས་པ་ཡི་ཁ་ཅེ། ཇི་སྲིད་དུ་དེ་དང་དུ་ཤེན་པ་འམ་
(༸ཁ་ཅ) མི་ཤེས་པ་དེ་སྲིད་དུ་དེ་དག་བསྒོམ་པའི་སྐལ་བ་དང་མི་ལྡན་ཏེ།། དེ་ལྟར་ན་ལྡན་པ་འདི་
དང་དེ་འཐོགས་པ་མི་ལྡན་པ་ཁི་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་བཏགས་པའི་ཚོས་ཡིན་གྱི་ ཇོས་ཀྱི་ཚོས་ཁི་
མ་ཡིན་ཏེ།། སྟེ་བྱག་དུ་སྨྲ་བ་རྣམས་ན་རེ་ཐཀྱི་ཐ་ཇོས་ཙོ་ན་ཡིན་ཏོ་ལེས་བརྗོད་དོ།། ཅིའི་ཕྱིར་ལེ་ན།
འདི་ཁི་ཙོ་བོ་(༸ཁ་ཅ) ངགས་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་མཐའ་ཡིན་ཏོ།། ལེས་ཅེར་རོ།། ཐོ་བ་པ་དེ་ཁི།།

ཐུབ་གསུངས་པ་ཡི་རྣམ་པ་གསུམ།
དགེ་ལ་སོགས་ཀྱི་དགེ་ལ་སོགས་
དེར་གཏོགས་རྣམས་ཀྱི་རང་ལྡོག་པ།
མ་གཏོགས་རྣམས་ཀྱི་རྣམ་པ་བཞི།།

དུས་གསུམ་པའི་རྣམ་པ་གསུམ་ལ་ཞུགས་གྲགས་སྟེ། ཆོས་འདས་པ་རྣམས་ཀྱི་སྒོ་ཡང་འདས་ཡང་། མ་འོངས་པ་དང་དཔྱད་བྱུང་བ་ཡང་ཡོད་ལ། དེ་བཞིན་དུ་མ་འོངས་པ་དང་དཔྱད་བྱུང་བ་རྣམས་ཀྱི་ཡང་སོ་སོར་རྣམ་པ་(རཔ།།) གསུམ་མོ། དགེ་ལ་སོགས་ཀྱི་དགེ་ལ་སོགས། དགེ་བ་དང་མི་དགེ་བ་དང་ལུང་དུ་མ་བསྟན་པ་རྣམས་ཀྱི་སྒོ་ལ་ཡིད་རྟོག་དེ་མས་པ་བཞིན་དུ་ཁོ་ནར་ཤེས་པ་ཙམ་ཞིག་ཏུ་ཡིད་ལ་བྱེད་དུ་མ་བསྟན་པ་ཙམ་ལ་ཡིད་ཀྱིས་ཤེས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ཡིན་ཏེ། ཁོ་བོ་དང་ཁྱོད་ལ་སོགས་པ་ཐུན་མོང་བ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ། ཁོ་བོ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ཐུན་མོང་བ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ་ཞེས་བྱ་བ་ཡིན་ནོ། །འདི་ལ་ཁ་ཅིག་ཁོ་བོ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཁོ་བོ་ཉིད་ཀྱི་ཡང་དག་པའི་རིག་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ་ཞེས་བྱ་བ་ཡིན་ནོ་ཞེས་ཟེར་ཏེ། ཁོ་བོ་ཉིད་ཀྱི་ཡང་དག་པའི་རིག་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཁོ་བོ་ཉིད་ཀྱི་ཡང་དག་པའི་རིག་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ་ཞེས་བྱ་བ་ཡིན་ནོ། །

སྐྱོབ་དང་མི་སློབ་མིན་ཏེ། གསུམ།། སློབ་པ་ཡང་མ་ཡིན་མི་སློབ་པ་ཡང་མ་ཡིན་པའི་ཚོས་ཞེས་བྱ་བའི་ཟག་པ་དང་བཅས་པའི་ཚོས་རྣམས་དང་། འདུས་མ་བྱས་པོ།། དེ་དག་གི་ཐོག་པའི་སློབ་པ་ལ་སོགས་པའི་ཕྱེ་བྱག་གིས་རྣམ་པ་གསུམ་སྟེ། རེ་ཞིག་ཟག་པ་(རཿ೧೮)པ་དང་བཅས་པ་རྣམས། སོ་སོར་བརྟགས་པ་མ་ཡིན་པས་འཕགས་པ་དང་འཕགས་པ་མ་ཡིན་པས་ཐོག་པ་སོ་སོར་བརྟགས་པས་འཕགས་པའི་ཐོག་པའི་སློབ་པ་ཡང་མ་ཡིན་མི་སློབ་པ་ཡང་མ་ཡིན་ཏེ།། དེ་ཉིད་སློབ་པའི་ལམ་གྱིས་ཐོབ་པའིཕྱི་སློབ་པའོ།། མི་སློབ་པའི་ལམ་གྱིས་ཐོབ་པའི་(རཿ೧ཿ)ཕྱི་མི་སློབ་པའོ།། མཐོང་བ་དང་བསྒོམ་པས་སྤང་བར་བྱ་བ་རྣམས་ཀྱི་ཐོག་པ་དེམ་པ་བཞིན་དུ་མཐོང་བས་དང་བསྒོམ་པས་སྤང་བར་བྱ་བ་ཞེས་ཁོ་ནའོ།། སྤང་བར་བྱ་བ་མ་རྣམས་ཀྱི་ཕྱི་ཐུ་གུ་ཡོད་པས་དེ་བསྟན་པར་བྱ་སྟེ། སྤང་བྱ་མིན་པའི་རྣམ་གཞིས་འོད་དོ།། སྤང་བར་བྱ་བ་(རཿ೭೧)མ་ཡིན་པའི་ཚོས་དག་ཁྱི་ཟག་པ་མེད་པ་རྣམས་ཏེ། དེ་དག་ལས་ས་སོ་སོར་བརྟགས་པ་མ་ཡིན་པས་འཕགས་པ་དང་། འཕགས་པ་མ་ཡིན་པས་སྤྱོད་པ་ས་སོ་སོར་བརྟགས་པས་འཕགས་པའི་ཐོག་པའིཕྱོགས་པའི་བསྒོམ་པས་སྤང་བར་བྱའོ།། དེ་ཉིད་འཕགས་པའི་ལམ་གྱིས་ཐོབ་པའི་དང་། ལམ་གྱི་བདེན་(རཿ೭೨)པ་ཁི་ཟག་པ་མེད་པ་སྟེ། སྤང་བར་བྱ་བ་མ་ཡིན་པའོ།། དུས་གསུམ་པའི་རྣམ་པ་གསུམ།། ཞེས་སྨྲོས་བསྟན་པ་གང་ཡིན་པ་དེའི་དམིགས་ཀྱིས་བསྟན་པའི་ཕྱིར་ཡིན་ཏེ། ལུང་བསྟན་མིན་ཐོབ་ཡུན་རིག་སྟེ།། མ་བསྒྲིས་པས་ལ་ལུང་དུ་མ་བསྟན་པ་རྣམས་ཀྱི་ཐོབ་པ་ནི་སྟོབས་རྣོ་བའི་ཕྱིར་ཡུན་རིང་(རཿ೭೫)པ་ཞེས་ཟེ་སྟེ། སྔར་སྨྲོས་པ་ཡང་མེད་ལ་དུས་ཕྱིས་སྨྲོས་པ་ཡང་མེད་དོ།། དེས་ན་དེ་དག་གིའཕེན་པར་རྣམས་ཀྱི་ཡང་དེ་བས་ཀྱང་ཐོབ་པ་ཞེས་ཟེ་ཡིན་ནོ།། ཅི་ཚ་བསྒྲུབས་ལ་ལུང་དུ་མ་བསྟན་པ་ཐམས་ཅང་ཁྱད་པར་ཅན་ལ་ཞེན་པ་ཡིན་ནོ།། མངོན་ཤེས་(རཿ೭೬)སྤྱི་ལ་ཚ་གཏོང་བ།། ཐམས་ཅད་ཀྱི་དང་ཚ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཁམས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཅན་ལ་ཞེན་པ་ཁོ་ནའོ།། ཁམས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཅན་ནི་ཡིད་ཀྱི་ཁམས་ཏེ། མངོན་ཤེས་(རཿ೭೭)སྤྱི་ལ་ཚ་གཏོང་བ།། ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཁམས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཅན་ལ་ཞེན་པ་ཁོ་ནའོ།། ཁམས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཅན་ནི་ཡིད་ཀྱི་ཁམས་ཏེ།

39.བསྒྲིགས་པའི་ཐབ་ཀྱིས་ཉོང་འདོད་པ་ནི་
གཅིག་ཀྱི་སྐར་ཞི་སྐྱེ་བ་མེད།
མ་སྦོག་མ་བསྒྲིགས་ལྷུང་པ་བསྟན།
འདས་མ་སྐྱེས་ཀྱི་དེ་རྣམ་གསུམ།

བསྒྲིགས་པའི་ཐབ་ཀྱིས་ཉོང་འདོད་ཀྱི་རྣམ་པ་ཇི་ཙམ་ཞིག་ཏུ་བསྒྲིགས་ཤ་ལྷུང་བ་ཡིན་ཏེ། ཐབ་ཀྱི་ཁ་ཟས་ཀྱི་ཚུལ་ཅན་(རཔ་ཁ)ཅིག་སྐྱེ་བ་ཙམ་ན་སྐྱེ། ཆེན་པོས་ཀྱང་རྣམ་པར་ཤིག་ཏུ་བྱེད་མ་ཡིན་པ་མི་སྐྱོབ་པས་སྐྱོ་བས་ཆུང་བས་གྲུབ་པའི་ཕྱིར་རོ།།ཇི་ལྟར་ལྷུང་དུ་མ་བསྟན་པའི་ཚེས་རྣམས་ཀྱི་སྡོམ་པའི་ཕྱེ་བྱ་འདི་ཡིན་པ་ཤེས་དགེ་བ་དང་མི་དགེ་བ་རྣམས་ཀྱི་སྡོམ་པ་ལ་ཡང་ཉེ་བ་ཁོ་ནར་(རཔཁ)དོ།།འདོད་པ་ན། གཅིག་ཀྱི་ངར་ནི་སྐྱེ་བ་མེད།།འདོད་པ་ཡི་ནི་སྐྱེ་བ་ཡོད་ཅེས་ཐབ་ཅི་ཞེས་ཐབ་ཅི་ཞེས་ཐབ་ཅི་ཞ

པར་རྣམས་དང་། མ་གཏོགས་(རཿ3ཉ3)པ་རྣམས་ཀྱི་ཡང་དེ་དང་འདྲའོ། མ་ཐོབ་པ་རགས་པ་མེད་པ་ཞི་འགའ་ཡང་མེད་དེ། འདི་ལྟར། ལུས་མ་ཐོབ་པ་སོ་སོ་ཡི། རྣམ་པོར་འཛོད་དོ། བསྒྲུབ་བཅོས་ཡམ། སོ་སོའི་སྐྱེ་བོ་ཀྱི་ཁྱད་ཅིག་ཅར་ཡོད་ཀྱང་། ཐམས་ཅའི་མཆེད་པ་ཞེས་བྱ(རཿ4)བ་མ་ཐོབ་པ་མ་ཡིན་པར་ཁས་ལེན་ཏོ། འཕགས་པའི་ཚོགས་རྣམས་ཀྱི་མཆེད་པའོ་ཞེས་འདོན་ཏེ། ཐཚ་ཅི་མཆེད་པ་ཞེས་བྱ་བ་མ་ཐོབ་པ་ཁོ་ནའོ། འཕགས་པའི་ཚོགས་གང་དག་གི་མ་སྐྱེ་པ་ཡིན་ཞེ་ན། ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཡིན་ལེ་ན། ཐམས་ཅད་ཀྱི་ནི་ཁས་ལེན་དགོས་སོ། ཅི་ཞེ་ན། ཁྱོད་ལ་ཡིན་ཏ་སངས་རྒྱས་ཀྱང་ཉན་(རཿ5ཉ)ཐོས་དང་རང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་རིགས་ཅན་དག་དང་མི་ལྡན་པའི་ཕྱིར་དང་འཕགས་པ་མ་ཡིན་པར་འགྱུར་རོ། ཁོ་ན་ཞེ་ཅོ་ཞ་ལེས་བྱ་བའི་སྒྲ་འདོན་དགོས་སོ། གཅོད་ན་མི་དགོས་ཏེ། ཆོག་གཅིག་པུ་དག་ཀྱང་ངེ་དེས་པར་འཇིག་པ་ཡིན་ཏེ། དཔེར་ན་ཚུལ་འཛུད་པའོ། རྣམ་ཅ་བའི་ལེས་བྱ་བ(རཿ6ཉ)བཞིན་ནོ། གཞན་དག་ན་རྟེ་ཐུག་པ་ཁོ་ན་ལ་ཇི་སྐད་བཤད་པའི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཉེས་པའི་འབྲེལ་བ་ཡོད་པ་ཙམ་ལ་ཡང་ཉེས་པ་ཡོད་ཅེས་ཟེར་རོ། དེ་དག་བཏང་བས་འཕགས་པ་མ་ཡིན་པ་ཀྱང་དུ་ཐལ་བར་ཡང་མི་འགྱུར་ཏེ། དེ་དག་གི་མ་སྐྱེ་པ་གཅན་དུ་བཅོམ་པའི་ཕྱིར་རོ། ཁོ་ན་ཞེ་དེ་དག་ཀྱང་རིགས་གསུམ(རཿ7ཉ)པ་ཡིན་ན་གང་དག་གི་མ་སྐྱེ་པ་ཡིན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཡིན་ཏོ། ཁོ་ན་ཞེ་ཉེ་དག་ཀྱང་རིགས་གསུམ(རཿ8ཉ)པ་ཡིན་ན་ཁོ་ན་ཞེ་ཅོ་ཞ་ལེས་བྱ་བ་ཁོ་ནའོ། འཕགས་པ་ཡང་དག་གི་མ་སྐྱེ་པ་ཡིན་ཏེ། ཁོ་ན་ཞེ་འཕགས་པ་ལ་དེ་ཀྱི་དྲུང་འགྱུར་རོ། ལན་ཡང་དེ་ཀྱི་ཡིན་ཏོ། ཁོ་ན་ཞེ་འཕགས་པ་འགྱུར་པས་ཚོད་མྱོ་པ་རྣམས་ཀྱི་རྗེ་ལྟ་ཅི་ཡོད་པ་ཡོན་ཏན་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཐོབ་པ་ཡིན་ཏེ། ཁོ་ན་ཞེ་ཅོ་ཞ་ལེས་བྱ་བ་ཁོ་ནའོ། ཁོ་ན་ཞེ་ཅོ་ཞ་ལེས་བྱ་བ་ཁོ་ན་ཞེ་ཅོ་ཞ་ལེས་བྱ་བ་ཁོ་ནའོ།

དང་། ཐོག་པའི་ཐོག་པ་དང་ལྡན་པར་འཆྱོར་ལ། ཐོག་པའི་ཐོག་པ་སྐྱེས་པས་ཐོག་པ་ཉོ་ན་དང་ལྡན་པའམ་ཆྱོར་བས་དེའི་ཕྱིར། ཐུགས་པ་མེད་པམ་ཡིན་ནོ།།དེ་ལྟར་ཐུགས་ན་སྐད་ཅིག་མ་གཅིས་པ་ལ་ལ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་རྟོགས་ཏེ་ཐར་པ་ཐོབ་པ་ཡང་ཡོད་དེ། ཤིན་ཏུ་རྣོ་བའི་ཕྱིར་རོ།།(རྣམ་ཐར་ཐོ)ཆོས་བདག་ཀྱིད་གོ་གས་པར་གསུམ་གྱི་ཐོག་པ་གསུམ་སྐྱེ་བར་འཆྱོར་ལ། དེ་དག་གི་རྗེས་ཀྱི་ཐོག་པ་ཡང་གསུམ་ཡིན་པས་ཏྲུག་ཏུ་འཆྱོར་རོ།། སྐད་ཅིག་མ་གསུམ་པ་ལ་ལྷིས་སྐད་ཅིག་མ་དང་། ཚོར་དང་། ཀྱིས་པ་ལས་སྐྱེས་པའི་རྗེས་རྣམས་ཀྱི་ཐོག་པ་དབྱུ་བོ་རྗེས་ཀྱི་ཐོག་པ་དང་བཅས་པས(རྣམ་ཐོ)བཅོ་བརྒྱད་དུ་འཆྱོར་རོ།། དེ་ལྟར་ཐོག་པ་རྣམས་ཚོང་ཟས་ཚོང་དུ་སྦྱིལ་བའི་འཇིག་ཀྱིས་གཞུག་ཅིག་ཤོས་ཀྱི་ཚེ་ཐུགས་ཀྱི་ཁྱད་ཅིག་ལས་ཡང་སྐད་ཅིག་ལ་ལ་ཉིད་ལ་འདས་པ་དང་མའོངས་པའི་ཀུན་ཏུ་ཚོང་ཟས་པ་ཡིན་ནོ།། ཤེས་རབ་ཐོག་པ་འབྱེད་ཅེས་བྱ་བ་ནི་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཁྱད་ཅིག་ལ་ལྟོས་ཏེ་ཐོག་པ་ཞེས་བྱ་བ་ཐོབ་པ་ཡིན་ནོ།།

བསྐེན་དང་། དགེ་སློང་དང་། སྐོབ་ཡ་དང་། མི་སྐོབ་པ་ལ་སོགས་པའི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་ཅི་ཡང་རུང་བ་ཐོབ་པ་ཡིན་ནོ།།ཚོགས་ཀྱི་སྐལ་བ་མཉམ་(རྣམ་འཕེལ་)པ་ནི་ཕྱུང་པོ་དང་སྦྱིན་མཆེད་དང་ཁམས་ཀྱི་སྒོ་ནས་སོ།། གལ་ཏེ་སྐལ་བ་མཉམ་པ་ཞེས་བྱ་བའི་ཚིག་ཙམ་ཞིག་ཤེད་ཅི་ཡོད་ཀྱང་ཐོས་པ་ཉམ་ཐག་ཆོད་པར་ཤེས་ཏེ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཡང་དག་པའི་ཐ་སྙད་ཀྱི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་ཐོབ་པ་ཡིན་ནོ། ཕྱུང་པོ་ལ་སོགས་(རྣམ་འཕེལ་)པའི་སྒོ་ནང་འདོགས་པ་དག་ལ་ཡང་དེ་བཞིན་དུ་སྦྱོར་བར་བྱའོ།།འཕྲོ་འཕོ་བར་ཡང་འགྱུར་ཞིང་སྐྱེ་བར་ཡང་འགྱུར་ལ། སེམས་ངན་ཀྱི་སྐལ་བ་མཉམ་པ་ཉིད་འདོར་བར་ཡང་འགྱུར་ཐོག་མར་ཡང་མི་འགྱུར་བ་ཡོད་དམ་ཞེ་ན། སུ་ཞིག་སྟེ། མུ་དང་པོ་ནི་ཁང་རས་འཕྱི་འཕོ་བ་དེ་ཉིད་དུ་(རྣམ་འཕེལ་)སྐྱེ་བ་བཞིའོ།། གཉིས་པ་ནི་རིམ་པ་ལ་འཇུག་པ་ན་སྟེ། དེ་ནི་སེམས་ངན་ཀྱི་སྐལ་བ་མཉམ་པ་ཉིད་འདོར་ཞིང་འཕགས་པའི་སྐལ་བ་མཉམ་པ་ཉིད་ཐོབ་བོ། གསུམ་པ་ནི་འཕྲོ་བ་ལ་ཡོད་པ་ཡང་ཡིན་ཏེ།།བཞི་པ་ནི་རྣམ་པ་དེ་དག་ལ་ཁོ་བོ་ཅི་ཡང་མི་སྨྲའོ།།གལ་ཏེ་ཡོ་ཡོའི་སྐྱེ་བའི་སྐལ་བ་མཉམ་པ་(རྣམ་ཐར་)ཉིད་ཅི་སྟེ་ཡོད་ཅེ་ན་ཞེས་ཟེར་ན། ཁོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་ཀྱང་ཤེས་ཏེ་ཐོས་པ་ཉམ་ཐག་ཆོད་པ་ཡིན་ནོ།།ཅི་ཞིག་ཤེས་ཞེ་ན། ཐོས་པ་ཉམ་ཐག་ཆོད་པ་ཉིད་ཀྱི་ཚིག་ཙམ་ཞིག་ཏུ་ཤེས་ཏེ། ཐོས་པ་ཉམ་ཐག་ཆོད་པ་ཉིད་ཀྱི་དོན་ནི་ཤེས་པ་ཡང་མ་ཡིན་ནོ།།ཐོས་པ་ཉམ་ཐག་ཆོད་པ་ཉིད་ཀྱི་དོན་ཤེས་པ་ཡང་ཡིན་ཏེ། ཐོས་པ་ཉམ་ཐག་ཆོད་པ་ཉིད་ཀྱི་ཚིག་ཙམ་ཡང་ཤེས་ཏེ། ཐོས་པ་ཉམ་ཐག་ཆོད་པ་ཉིད་ཀྱི་དོན་ཡང་ཤེས

བ་མཁན་པ་འདི་ལྟ་བུ་ཁྱིད་དུ་ཁོང་ན་ཞེས་གཤུངས་སོ་ཞེས་རེར་རོ།། དེ་སྐད་གསུངས་མོད་(རྣམ་ཐར)ཀྱི་རྟོགས་གཞན་ལོ་ཞེས་ནི་མ་གསུངས་སོ།། འོན་ཏི་ཞེ་ན། གང་དག་ཡམི་ཡས་གས་པར་འདོད་གས་པའི་འདུ་སྤྱེད་དེ་ལྟ་བུར་སྐྱུར་པ་དེ་དག་ཅོ་ནར་ཟད་དེ། སྤྲུ་ལྷ་ལ་ས་གས་པའི་སྐལ་བ་མཁན་པ་དང་འདྲའོ།། དེ་སྐད་དུ་ཞི་མི་བརྟེད་དོ། ཡང་འདུ་ཤེས་མེད་པ་ཁ་ཞེ་སྤྱ་བ་འདི་ཅི་ཞེ་ན།(རྣམ་ཐར)འདུ་ཤེས་མེད་པ་འདུ་ཤེས་ཉེ་དཔར་སེམས་དང་སེམས་བྱུང་རྣམས། འགོག་པའོ།། འདུ་ཤེས་མེད་པའི་ལྟ་རྣམས་ཀྱི་ནང་དུ་སྐྱེ་བ་དག་གི་སེམས་དང་སེམས་ལས་སྐྱེ་བ་རྣམས་འགོག་པ་ཁ་ཅང་ཡིན་པ་དེ་ཞི་འདུ་ཤེས་མེད་པ་ཁ་ཞེས་བྱ་བའི་རྟོག་ཡིན་ཏེ། ཁང་གིས་མ་ཉོངས་(རྣམ་ཐར)བའི་དུས་ཀྱི་སེམས་དང་སེམས་ལས་སྐྱེ་བ་རྣམས་དུས་གཞན་ཞིག་ཀྱང་གི་ཚུལ་འགོག་པ་ཁོ་ནར་ཟད་ཀྱི་ཡོད་པར་ཐལ་ལོ།། ཁང་གིས་མ་ཉོངས་སྐྱེས་བུ་ཡིན་ཞེ་ན། འདུ་ཤེས་མེད་པའི་སྐོམས་པ་འཇུག་པའི་ཡིན་ཏེ།། གང་དག་ན་འདུ་ཤེས་(རྣམ་ཐར)མེད་པའི་ཏེས་མས་ཅན་འཇོད་པའི་སེམས་ཅན་འདུ་ཤེས་མེད་པ་ལ་ཅི་ཞེ་ན། དེ་འཕྲས་ཆེའང་། གང་དག་གི་ཕྱོགས་ནི་ན་སེམས་ཅན་འདུ་ཤེས་མེད་པ་ལ་ཅི་ཞེ་ན། དེ་འཕྲས་གྲུབ་ཀྱང་། གང་དག་ཏུ་འཕྲས་བུ་ཡིན་ཏེ། འདས་མ་ཐག་ཕྱིད་པ་ཅི་ཞེ་ན། ཅི་དེ་དག(རྣམ་ཐར)ཅམ་ཡང་འདུ་ཤེས་ཅན་དུ་མི་འཛུ་རམ་ཞེ་ན། སྐྱེ་བའི་དུས་དང་འཆི་འཕོས་པའི་དུས་ན་འགྲུར་ཏེ། མོད་ལས། སེམས་ཅན་དེ་དག་དུས་རིང་ཚེ་ཟད་ཀྱི་ཡང་འདུ་ཤེས་སྐྱེས་ནས་གནས་དེ་ཅས་ཤེའི་འཕོས་ནས་སྐྱོ་ནས་ཤ་འཇུག་ཡིན་ཏེ། ཤ་ཟ་ཞེས་ཀྱི་ཚིག་ལེའུ་(རྣམ་ཐར)ལས་སངས་པ་བཞིན་དུ་དེ་ཅས་ཤེའི་འཕོས་ནས་སྐྱོ་ནས་ཤ་འཇུག་ཡིན་ཏེ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ཡིང་སྐྱེ་ཞིང་ཚེ་ཟད་ཀྱི་ཡང་ཤ་ཟ་ཞེས་ཀྱི་ཚིག་ལེའུ་ཉིད་ཀྱི་ཚིག་ཏུ་ཡང་ཤ་ཟ་ཞེས

རྟོགས་འགོག་པ་འདུ་ཤེས་མེད་པ་ཁར་བསྡུད་པ།

42. དེ་གཞིན་འདུ་ཤེས་མེད་སྐྱེ་མས་འཇུག་
བསམ་གཏན་ཐབ་མང་འབྱུང་འདོད་པས།
དགེ་བའོ། སྐྱེས་ནས་སྐྱོང་འཕྲུང་ཉིད་
འཕགས་པའི་མ་ཡིན་དུས་གཅིག་ཐོབ།

དེ་གཞིན་འདུ་ཤེས་མེད་སྐྱེ་མས་འཇུག (ཥ5ㅁ6) འདུ་ཤེས་མེད་པ་རྟོག་སྐྱེ་མས་པར་འཇུག་པའམ་
འདུ་ཤེས་མེད་པ་ཅན་ཡིན་པས་འདུ་ཤེས་མེད་པའི་སྐྱེ་མས་པར་འཇུག་པ་སྟེ། དེ་ཡང་མེ་མས་དང་
མེ་ཅམས་ལས་བྱུང་བ་རྟོག་པ་ཡིན་ནོ། འཇོག་པ་ཡིན་ནོ།། དེ་གཞིན་ཞེས་བྱ་གའི་ཐམ་ཚིག་ཏུ་
པར་འདོད (ཥ5ㅁ4) དོ། སྐྱེ་མས་པར་འཇུག་པ་དེ་ཞི་བས་མ་གཏན་ཐབ་མང་། བས་མ་གཏན་ཐབ་མ་ནི་གཞི་
པ་སྟེ། དེ་ཞི་དེར་གོ་གས་པ་ཡིན་གྱི་ས་གཞན་པ་ཞི་མ་ཡིན་ནོ།། ཅིའི་ཕྱིར་འདི་ལ་སྐྱེ་མས་པར་འཇུག
རུ་ན། འཕྱང་འོང་དང་པས།། འདི་ལ་ངེས་པར་འཕྱང་བར་སེམས་ཏེ། དེའི་ཕྱིར་ཐུབ་པར་འོང (ཥ5ㅁ1)
པས་སྐྱེ་མས་པར་འཇུག་གོ།། འདུ་ཤེས་མེད་པ་ཁ་ཅིར་རུམ་པར་སྨིན་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཕུང་དུ་མ་
བསྡུས་པ་ཉེས་བྱ་བར་གྱུར་པོ། འདི་ནི་འགེ་བར་ཏེ།། འདུ་ཤེས་མེད་པའི་སྐྱེ་མས་པར་འཇུག་པ་ནི་འགེ་
བ་ཉིད་ཡིན་ནོ།། དེའི་རྟོག་པ་ཡང་སྨྲས་ཏེ། འདུ་ཤེས་མེད་པའི་སེམས་ཅན་རྣམ (ཥ5ㅁ2) རྟོག་གྱི་ནང་
དུ་ཕྱོང་པོ་ལྟ་འགྱུར་བ་བའོ།། དེ་འགེ་བ་ཡིན་ཡང་སྐྱེས་ནས་སྐྱོང་འཕྲུང་ཉིད། སྐྱེས་ནས་སྐྱོང་བ་ཡང་ཐུབ་
བ་ཙོག་པོའི་ཐུགས་ཀྱི་ཁའི་ཚོར་ཁང་ལས་གཞན་ལས་སྐྱོང་བར་འགྱུར་བ་ཡང་མ་ཡིན་ལ་མ་
དེས་པ་ཡང་མ་ཡིན་ནོ།། གང་ཞེས་གོས་འདི་སྐྱེས་ནས་པོངས་སུ (ཥ5ㅁ3) ཤམས་པ་དེ་ཡང་གོང་ན་
མི་ཅ་བར་ཡང་སྐྱེས་ནས་འདུ་ཤེས་མེད་པའི་སེམས་ཅན་རྣམས་ཀྱི་ནང་དུ་སྐྱེ་བར་འགྱུར་རོ།།
ཞེས་གྲགས་གོ།། དེ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་དེ་སྐྲོག་པའི་དེས་པ་ལ་ཆི་འཇུག་གོ།། དེ་ཡང་ཚེ་གཅིའི་ཐུགས་
ཡིན་པར་འོང་ཀྱི། འཕགས་པའི་མ་ཡིན།། འཕགས་པ (ཥ5ㅁㅁ) རྣམས་ནི་འདིར་ལུས་རྣམ་པར་ལྷུང་
བའི་གནས་སྐབས་བཅུ་གཅིག་པས་འདུ་ཤེས་མེད་པའི་སྐྱེ་མས་པར་མི་འཇུག་གི་དེས་པར་འགྱུར་བའི
འདུ་ཤེས་ཅན་དག་ནི་དེ་ལ་སྐྱེ་མས་པར་འཇུག་གོ།། ཡང་ཅི་འཕགས་པ་བསམ་གཏན་བཞི་པ་སྐོ་ཁ

ནས་བསམ་གཏན་བཞིན་དུ་འདི་འདས་པ་དང་མ་(རྟོག)འོངས་པ་དག་ཀྱང་འཕྲོ་བ་པ་མ་ཞེན། རེ་ཞིག་ཁཞན་དགེ་སྙང་མི་འཕྲོ་བ་ཏོའི་ཚིར་ཕྱིར་ཞེན། འདི་ཟེའི་འདྲིས་པ་ཡིན་པང་མངོན་པར་འདུ་བྱ་བཅོམ་པོས་བསྟུ་བ་པར་བྱ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དང་། ལེགས་ཤེད་པ་པ་ཡན་པའི་ཕྱིར་རོ།། དུས་གཅིག་འཕྲོ་བ་དུས་གཅིག་པ་ཞེས་བྱ་ཡོད(རྟོག)བའི་ཐ་ཚིག་སྟེ། ཚོ་ཚོར་ཐབ་བའི་སྐོམ་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་འཕྲུར་གྱི་དུས་པ་ལོ་ན་འཕྲོ་བ་ཏོ།། སྐད་ཅིག་ཅ་གཅིག་པ་ལ་ཚོ་གས་པར་ཞི་ཁྲིད་ཀྱི་བཅོངས་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་ཕྱི་ནང་ཐམས་ཅད་ཡང་ཕྲན་པ་ཡིན་ནོ།། ཞེམས་ཤེད་པ་ཡི་ཕྱིར་མ་འོངས་པ་ཉིད་ཀྱི་ཚེ་འཕྲོ་བ་ཏོ།། དབེ་(རྟོག)འཕོ་གཡོ་བའི་སྐོམས་པར་འཇུག་པ་གང་ཞེན། འདུ་ཤེས་ཤེད་པའི་སྐོམས་པར་འཇུག་པ་ཇི་ལྟ་བུ།

43.འཕོ་གཡོ་པ་ཞེས་པའང་དེ་བཞིན་ཉིད།

ཞེ་གནས་དོན་དུ་ཐྲིད་རྟེ་སྐྱེས།
དགེ་བའོ་གཉིས་སྐྱོང་དང་མ་དེས་
འཕགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་སྨོང་བར་བཞོན།།

འཕོ་གཡོ་ཞེས་པའང་དེ་བཞིན་ཉིད།། དེ་བཞིན་ཞེས་བྱ་བའི་སྒྲས་རྣམ་པ་གང་ཞིག་གཟུང་ཞེ་ན། ཤེམས་དང་ཤེམས་ཡས་བྱུང་བ་རྣམས་འཕོ་གཡོ་པའོ་ཞེས་བྱ་བསྟན་ཏོ།(རྟོ01) འདི་ལྟ་སྟང་པར་ཤེ་འདི་ཡིན་ཏེ། འདི་གནས་དོན་དུ། ཞི་བར་གནས་པའི་འདུ་ཤེས་སྨོན་དུ་བཏང་བའི་ཡིང་ལ་ཞུང་པས་ཤི་ལ་སྐྱེ་བ་ལས་ཀྱི་ཡོ་བྱད་ཀྱི་ཕུང་པོ་ལེན་པ་ཡིན་ནོ། འདི་ཡང་ཞེས་བྱ་བ་རྣམས་སྨོན་དུ་བཏང་བའི་ཕྱིར་ཏེ། ཡིད་ལ་ཞུང་པས་ཤི་ལ་སྐྱེ་བ་ལས་ཀྱི་ཡོ་བྱད་ཀྱི་ཕུང་པོ་ལེན་པ་ཡིན་ནོ། ཡང་དེ་ནི་བསམ་གཏན་བཞི་པའི་ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི(རྟོ02) འདི་ནི། སྤྱི་རྟེ་སྐྱེས། འདུ་ཤེས་མེད་འདུ་ཤེས་མེད་མིན་སྐྱེ་མཆེད་ཀྱི་ས་པ་ཙོ་ན་ཡིན་ནོ།། འདི་ནི་དེ་ལ་བའོ།། དེ་ལ་ཡོད་ཅེ་ན་པིན་ཏེ། ཉོན་མོངས་པ་ཅན་མ་ཡིན་ལ། ལུང་དུ་མ་བསྟན་པ་ཡང་མ་ཡིན་ནོ།། དེ་ལ་པ་ཡིན་ཡང་། གཉིས་སུ་སྨྲོང་འགྱུར་དང་མ་དེས་སྐྱེ(རྟོ03) བས་སྨྲོང་པར་འགྱུར་བ་དང་། ཡན་གྱངས་ཀུན་ཤེས་སྨྲོང་པར་འགྱུར་བ་སྟེ། དུས་གཉིས་སུ་སྨྲོང་པར་འགྱུར་བ་དང་། རྣམ་པར་སྨིན་པའི་ཕྱིར་མ་དེས་པ་ཡང་ཡིན་ཏེ། ཤཡ་ཅི་འདི་སུ་རྒྱུ་ཅན་ཡས་འདའ་བར་སྤྲེད་ན་ཟན་པར་ཚམ་པར་མི་སྨིན་པ་ཙོ་ན་ར་འགྱུར་རོ།། དེའི(རྟོ04)རྣམ་པར་སྨིན་པ་ནི་ཤི་ཁྲིད་པའི་རྟེ་ཙོ་མོའི་ཕུང་པོ་བཞི་ཡིན་ནོ།། དེ་ཡང་གཅིག་ཏུ་འཕགས་པའི་སོ་སོའི་སྐྱེ་བོ

རྣམས་ཀྱིས་ནི་འཕོག་པའི་སྐྱེམས་པར་རྟག་པ་སྐྱེད་མི་བྱས་ཏེ། ཚངས་པས་འཇིགས་པའི་ཕྱིར་དང་། འཕགས་པའི་ལམ་གྱི་སྐྱོ་བས་ཀྱིས་བསྐྱེད་པའི་ཡང་ཕྱིར་རོ།། མཐོང་བའི་ཚོམས་(རྟ་ཁ་ཅ) ལ་སྐྱངས་ལམ་འདས་པ་ནི་དེ་ལ་མོས་པའི་ཕྱིར་རོ།། འཕགས་པའི་ཡང་འདི་ནི་འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བས་ཐོབ་པར་བྱ་བ་མ་ཡིན་ཏེ། ངེ་བ་ཇི་ལྟ་བུ་ཞེ་ན། སྐྱོར་བས་འཐོབ། འདི་ནི་སྐྱོར་བས་འཐོབ་པར་བྱ་བ་ཙམ་ཞེས་བཤད་པས། འདས་པ་ཡང་མི་འཐོབ་ལ་མངོན་པ་ཡང་མི་འཐོབ་སྟེ། དེ་ནི་(རྟ་ཁ་ཉ) སེམས་ཀྱི་སྐྱོར་བས་ཀྱིས་འཐོབ་པའི་ཕྱིར་རོ།། ཅི་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་ཡང་སྐྱོར་བ་ལས་བྱུང་བ་ཡིན་བམ་ཞེ་ན། སྐྱ་སྐ་པ། མ་ཡིན་ནོ།། འོ་ན་ཇི་ལྟ་བུ་ཞེ་ན།

ཡང་. སྤྱ་པའི་བྱང་ཆུབ་ཀྱིས་ཐོབ་བྱ།
སྤྲུལ་ཏུ་རྟ་བཞིས་འཐོབ་ཕྱིར་རོ།།
གཀྱི་ཀ་འདོད་དང་ཁྲུགས་རེ་ན་དང་།
འཕོག་པ་དང་པོར་མི་འདུ་དྲུ།།

སྤྱ་པའི་བྱང་ཆུབ་ཀྱིས་ཐོབ་བྱ། ཞེས་སྐྱུར་བཅོམ་ལྡན་འདས་རྣམས་ཀྱིས་ནི་འདི་ཙམ་པ་མཉེན་པ་དང་དྲུས་ཤ་ཟ་བསྐྲེས་སོ།(རྟ་ཁ་ཅ) སངས་སྐྱས་རྣམས་ཀྱི་ནི་སྐྱོར་བ་ཡས་བྱང་བ་ཞེས་བྱ་བ་ཐུབ་ཅད་ཤེད་དེ། དེ་དག་གི་ཡོན་ཏན་འཐོབ་པ་མངོན་དུ་བྱེད་ཀྱང་བ་ཐམས་ཅད་ནི་བཞེད་པ་ཅམ་ལ་རག་ལྷུས་པ་ཡིན་པས་དེ་ལྟ་བས་ན་དེ་དག་གི་ཐབ་མཐའ་ནི་འདི་ཉིད་ཚཏས་ངང་བྱའམ་བས་ཀྱེས་པ་ཡིན་ནོ།། འབྲི་ཡང་བཅོམ་ལྡན་འདས་(རྟ་ཁ་ཅ) ཀྱིས་འཕོག་པའི་སྐྱེམས་པར་འཇུག་པ་མ་བསྐྱེད་ཅེ་ན། འཕགས་པ་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ཉན་ཐོས་རྣམས་ཀྱི་ཡུལ་ལས་ཤིན་ཏུ་འདས་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བཀའ་སྩལ་ཏོ།། ཅི་ཞེ་ན། ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ཉན་ཐོས་ཀྱི་ཡུལ་ལས་ཤིན་ཏུ་འདས་པ་ཡིན་ཏེ། ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ཉན་ཐོས་ཀྱི་ཡུལ་ལས་ཤིན་ཏུ་འདས་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བཀའ་སྩལ་ཏོ།

ནས་དེ་ལྟར་བསྟོད་དུ་མི་རྣང་དོ་ཞེས་རེར་རོ།། ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། སྐད་ཅིག་མ་སྲུམ་རྩ་རབ་ཕྱོས་འཕོ་བ་ཕྱིར་རོ།། ཐུང་ཚུའ་སེམས་དཔའ་ནི་སེམས་ཀྱི་སྐད་ཅིག་མ་སྲུམ་རྩ་རྩ་བཞིས་བྱང་ཆུབ་རྟེས་སུ་འཐོབ་པ་སྟེ། བདེན་པ་མངོན་པར་རྟོགས་པ་(༥༦།)ན་བཏུ་དྲུག་དང་། ཕྱི་དཔེ་རྟ་མོའི་འོད་ཟེར་དང་ཐམས་དང་བཞི་པ་ནི་མོའི་ཟམ་པ་དགུ་སྟོང་བཅས་ཤེས་པ་ནི་ཟམ་པ་ཚད་མེད་པ་དང་ཟམ་པར་གྱི་ཡ་བའི་ཁམ་དགུ་དགུ་སྟེ། བའི་ཕྱིར་བཅོ་བརྒྱད་དེ། དེ་དག་ཀྱི་སྒོམ་རྩ་བཞིར་འགྱུར་རོ།། ཅི་ཡང་མེད་པའི་སྟེ་མཚན་ཉིད་འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བ་དེ་དེས་པ་ཉ(༥༦།)འདྲུག་པའི་ཕྱིར་སངོ་ཐམས་པའི་ཇེ་ན་མོད་ཁས་པ་རྣམས་ནི་ཡང་སྣང་བར་ཐུ་བ་མ་ཡིན་རོ།། དེའི་ཕྱིར་བར་སྣང་ཐམས་འདིར་མི་འདྲ་བའི་མེ་སྐྱེ་ཐམས་པར་འདྲུག་པ་མི་རྟག་པའི་སྐྱེ་མཐར་ཐུག་པ་ཡིན་ནོ།། ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་ཞེར་རོ།། ཞེས་གྲུ་གོ།། གཉིས་པ་ལ་ཡང་སྣང་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཆོས་ཉིད་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ། ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་(༥༦།)བས་མ་པ་ལྟ་བུ་ཅན་དུ་འགྱུར་ཏེ། ཐུང་ཚུའ་སེམས་དཔའ་ཟམ་པ་ཤེས་ཀྱི་བསམ་པ་མི་ལྟ་བ་ཅན་ཡིན་ནོ།། ཇི་ལྟར་ཟམ་པ་མི་ལྟ་བ་ཅན་ཡིན་པ་བདེན་མོད་ཀྱི། ཟག་པ་མེད་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཅན་ཡིན་ནོ།། ཇི་ལྟ་ཞེ་ན། ཟག་པ་ཟད་པ་མཐོང་ཀྱི་བར་དུ་རེ་ཞིག་སྐྱེ་བ་མི་སྐྱེ་ཞིང་(༥༦།)གཞི་གོ་སྐམ་པའི་བསམ་པ་འདི་ལྟར་ཏེ། ཟག་པ་ཟད་པའི་ཕྱིར་རོ། སྐབ་གཅིག་ལོ་ཞེས་དོན་བཅས་ཅད་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་ཕྱིར་རོ།། སྐྱ་མཁོན་ཞེས་བྱ་བའི་ཚེ་ཞེས་ནི་བརྗོད་དོ།། སྐྱེ་མཐ་པར་འཇུག་པ་འདི་གཉིས་ཀྱི་རྣམ་པའི་ཁྱེ་བྱག་མཁྱེན་མོད་ཀྱི། ཐཀྱི་གཅིག་ལོངས་སྤྱོད་ཚད་འཛིན་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རོ། ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་(༥༦།)ནི་ཤིན་ཏུ་ཡིད་ཆེས་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རོ།། ཐུབ་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཐུབ

(རྣམ་ཐོས་)དུ།། འཕགས་པའི་སྐྱེས་པར་འཚུགས་པ་ཞི་བར་པོ་ཉིད་དུ་མི་དགའ་ཞིང་དུ་སྐྱེ་བོ་དེ། ཕྱིས་ན་ཕྱར་ཡོངས་སུ་ཤམས་པ་དགེས་གནས་ཀྱི་ལམས་སྦྱངས་ཤང་སྐྱེ་དོ། ཅི་འདི་ལས་ཀྱང་ཡོངས་སུ་ཤམས་པ་པོད་དམ་ཞེ་ན། སྨྲས་པ་ཡོད་དོ། དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ན་འཆམ་སྐྱེད་ཀྱི་ཚངས་ལས་(རྣམ་ཐོས་)ཚོ་དང་ལྡན་པ་དག་འདི་ན་དགེ་སློང་ཚུལ་ཁྲིམས་སྡུམ་ཚོགས་པ་ཡང་ཡིན། ཉིང་དེ་འཛིན་སྡུམ་ཚོགས་པ་ཡང་ཡིན། ཤེས་རབ་སྡུམ་ཚོགས་པ་ཡང་ཡིན་པ་དེ་ནི་ཡང་དང་ཡང་དུ་འདུ་ཤེས་དང་ཚོར་བ་འཕེག་པ་ལ་སྐྱེ་མཚམ་འཇུག་པ་དང་ལྡན་བའི་གནས་དེ་ཡོད་དོ་ཞེན་བྱ་བ་ཡང་ཡོད་(རྣམ་ཐོ)ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་པ་དེ་ཤེས་སོ།། དེ་ནི་མཐོང་བའི་ཚོམས་ཤོ་ན་ལ་ཡང་ཁོ་ཀྱིད་དུ་སྐུན་ཤེས་པ་ཐོབ་པར་ཡང་མི་རྟེད་ཅིང་ཁཆི་བའི་དུས་ཀྱི་ཚོ་ཡང་མ་ཡིན་ལ་ལུས་ཞིག་ཤུང་ལེམ་གྱི་རབ་ར་བའི་ལྷ་ལས་འདས་ཏེ། ཡིད་ལས་སྐྱང་བའི་ལྷུའི་ལུས་གང་ཡང་ཟུང་ཞིག་བས་ཀྱང་ལེམ་གྱི་རབ་ར་བའི་ལྷ་ལས་འདས་ཏེ། ཚོར་བ་འཕེག་པ་ལ་སྐྱེ་མཚམ་པར་འཇུག་པ་དང་ལྡན་བའི་གནས་དེ་ཡང་ཡོད་དོ་ཞེས་བྱ་བར་ཡང་དག་པ་ཉིད་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་བ་ཤེས་ཞོ་ཞེས་འཐུང་ངོ་ཅེ་ན་ཡང་འདི་ལྟ་སྟེ། ཚོར་བ་ཞེས་བྱ་བ་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་དང་འཕགས་པའི་ལྷག་མཐའ་(རྣམ་ཐོ)སྐྱེད་པ་ཡིན་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྐྱེ་མཚམ་པར་འཇུག་པ་ཞེས་བྱ་བ་ཡིན་ནོ། ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕུང་པོ་ཡང་ཡོད་དོ་ཞེས་བྱ་བ་འདི་ཡོད་ཅིང་ཡོད་ཀྱང་ཚོར་བ་འཕེག་པ

ཐྲིད་པའི་རྟེ་མོའི་འབྲས་བུ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ།། མྱོང་བར་འགྱུར་བ་ལས་སྐྱང་སྐྱོང་བར་འགྱུར་བར་དེ་ཁ་དང་ཀྱི་ཁ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ།། དང་པོ་སྐྱེད་པ་ལས་ཀྱང་ལྷམས་ཀྱིས་དང་མིའི་ནང་དུ་སྐྱེ་བའི་ཕྱིར་རོ།། ཡང་ངེའི་ཕྱི་འདི་དག་སེམས་དང་སེམས་ལས་བྱུང་བ་འགོག་པའི་(རྣམ་ཐ།)རང་བཞིན་ཡིན་ལ་འདུ་ཤེས་མེད་པའི་སྐོམས་པར་འཇུག་པ་དང་། འདུ་ཤེས་དང་ཚོར་བའི་འགོག་པའི་སྐོམས་པར་འཇུག་པ་ཉིད་ཅེས་བྱ་ཞེན། དེ་དག་དང་མི་མཐུན་པས་དེ་དག་ལ་སྐོམས་པར་འཇུག་པར་སྨྲོར་བའི་ཕྱིར་ཏེ། ཚོར་བ་ལ་སོགས་པ་ཡང་ཤེས་མོད་ཀྱི་གཞན་གྱི་སེམས་(རྣམ་ཐ།)ཤེས་པ་ཉིད་བྱ་བ་བཞིན་ནོ།། དེ་ནི་ལྟར་འཁོར་བ་ཐམས་ཅད་ཡོངས་སུ་ཤེས་པ་ལས་བྱུང་ལ། བྱེ་བྲག་དུ་སྨྲ་བ་རྣམས་ཀྱི་ཡུལ་ཡིད་ཀྱི་ཁམས་ཉི་ཤུ་རྩ་བཞི་ཡོད་པར་ཡང་ཤེད་དུ་ཟད་ཀྱི། ཁམས་ཀྱི་ཡུལ་ཡིད་ཀྱི་ཁམས་ཉི་ཤུ་རྩ་བཞི་ཡོད་ཀྱང་ཤེས་པ་ཙམ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་

མེད་པའི་སྐོམས་པར་འཇུག་པ་ཉིད་ཡིན་ཞེ་ན། འབྱུང་བ་རྣམས་པོ་མཉམ་པ་ཉིད་དུ་སྐྱབ་པའི་ཕྱིར་རམ། ཡང་ན་སྐོམས་པར་འཇུག་པའི་སེམས་ཀྱིས་དེ་ལ་སྐོམས་པར་འཇུག་ཅིང་འཕེལ་བར་འགྱུར་ཞེས་སྐོམས་པར་(ཤ་ཐ་ཅ)འཇུག་པ་ཡིན་ཏོ།། ཡང་ཅི་སྐོམས་པར་འཇུག་པ་འདི་དག་རྟོག་པ་ཡོད་དམ་ཞེན་ཏེ་བཅོམ་པར་ཡོང་ངེ་ན། སེམས་སྐྱེ་བ་ལ་བཞི་ཞས་རྣམ་དག་ཏུ་ཡིད་ཕྱིར་རྟོག་ཡོད་དོ་ཞེས་རེར་རོ།། མ་ཡིན་ཏེ། སྐོམས་པར་འཇུག་པའི་སེམས་ཙོ་ན་དེ་ལ་བཞི་ཞས་རྣམ་དག་ཡིད་ཕྱིར་རོ།། སྐོམས་(ཤ་ཐ་ཁ)པར་འཇུག་པའི་སེམས་ལོ་ན་དེ་དང་འགལ་བའི་རྟེན་སྐྱེ་དགུ་ཡིའི་ཕྱིར་གང་ཞིས་ན་དུས་ཀཱཧ་གྱི་བར་དུ་སེམས་མི་འཇུག་པ་ཙམ་དུ་འགྱུར་བ་དེ་ལས་ཐཱཧ་བའི་སེམས་དང་འགལ་བར་སྐྱེ་སྟེ། དེ་ལ་སྐོམས་པར་འཇུག་པ་ཞེས་གདགས་སོ།། མི་འཇུག་པ་ཙམ་སྟེ་ཡང་སྤོང་མ་སྐྱེང་བ་དང་ཕྱིས་(ཤ་ཐ་ཁ)ལངས་པ་ལ་མེད་པ་ཡིན་པས་སྐོམས་པར་འཇུག་པ་འཕྲིའི་འདུས་བྱས་སུ་བཏགས་སོ།། ཡང་ན་རྟེན་ཉིད་དེ་ལྟར་མཉམ་པར་བསྒྲུབས་པས་ན་སྐོམས་པར་འཇུག་པ་ཡིན་ཏེ། འདུ་ཤེས་མེད་པ་པ་ཡང་དེ་བཞིན་དུ་བཤད་པར་བྱ་སྟེ། འཕྲིས་དོམ་སེམས་ལྟོག་སེམས་འཇུག་པ་(ཤ་ཐ་ཅ)དང་འགལ་བ་ཐོབ་སྟེ། མི་འཇུག་པ་ཙམ་དེ་ཡང་འདུ་ཤེས་མེད་པ་པར་གདགས་སོ། དེ་སྐད་དུ་ཞི་མི་བརྗོད་དོ། སྐོམས་པར་འཇུག་པ་དག་བསྡུ་ཞིའོ།། སྤོ་གཅིག་ཅང་ཞེ་ན།

45 སྤོ་གཅི་ཚེ་ཡིན། དོད་དང་ཞི་
རྣམ་ཤེས་རྟེན་གང་ཡིན་པའོ།།
མཚམས་ཀྱིད་དག་ཅི་སྐྱེ་བ་དང་
རྒ་དང་གཞས་དང་མི་རྟག་ཀྱིད།།

སྤོ་གཅི་ཚོ། ཆོས་མངོན་པ་ལས་འདི་སྐད་དུ། སྤོ་གཅི་དབང་པོ་གང་ཞེ་ན། ཅམས་(ཤ་ཐ་ཁ)བསྟན་པའི་ཚེ་ཡིན་པའོ། ཞེས་འགྲུང་བོ། ཚེ་ཞེས་བྱ་བ་འདི་ཚེམས་དེ་གང་ཡིན་པ་དེ་ཡང་མི་ཤེས་པས། དོད་དཔའི། རྣམ་ཤེས་རྟེན་གང་ཡིན་པ་ཉོ།། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་འདི་སྐད་དུ།

ཚེ་དང་དོད་དང་རྣམ་ཤེས་འདིས་
གང་ཚེ་ལུས་ཀྱི་འདོར་བྱེད་ཅིང

པོད་ནས་དེ་ཚ་འདུག་པ་(།སངས་རྒྱས་)ནི།
སེམས་མེད་རྫི་ལུར་ཤིང་བཞིན་ནོ།། ཞེས་གསུངས་ཏེ།

དེ་ལྟ་བས་ན་དོན་དང་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་རྟེན་དུ་སྐྱུར་པའི་ཚོས་གནས་པའི་རྒྱུ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་ཚོ་ཡིན་ནོ། དཔེ་ཚོ་དེའི་རྟེན་དུ་སྐྱུར་པ་གང་ཡིན་ཞེ་ན། དོན་དང་རྣམ་པར་ཤེས་པ་དེ་དག་ཉིད་ཡིན་ནོ། ཞེས་ནི་ཕན་ཚུན་ལྡོག་ཅེས་(།སངས་)བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཀང་ཐུགས་རྗེས་བཀའ་སྩལ་པ་ལྟར་ཏེ། ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལས་ཡིན་ཏེ། ལས་ཀྱིས་ཏེ་སྲིད་དུ་འཕངས་པའི་ཕྱིད་དུ་རྟེས་སུ་འཇུག་(།སངས་)པའི་ཕྱིར་ཏོ། ཞེས་བྱ་བ་ནས་ཡིན་ཏེ། ཐམས་ཅད་རྟོག་པ་ཙམ་ཡིན་ནོ། ཞེས་བྱ་བ་ནས་ཀྱང་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལས་ཡིན་པ་ཡང་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཕྱིར་རོ། ཞེས་བྱ་བ་ནས་ཀྱང་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ། ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཕྱིར་

ཁ་ཐག་གསལ་བྱེད་དོན་ཞེ་ན། རླུང་ལ་སྐྱེད་པར་མེད་པའི་སྒྲིར་(རཏ།ཀ།ཅ།) དྲུང་དུ་ལྷུང་བ་ཉམ་ཆང་ནི་གཞན་ཡང་མི་ལྷུང་བར་ཐལ་བར་འགྱུར་རོ།།འདི་སྐད་དུ་ཚེ་རབ་གཞན་ཞེས་བྱ་བ་ཡོད་ཟེར་བ་ནི་ཐམས་ཅད་ཅི་ཚེ་རབ་པ་ཞེས་བཀའ་བསྩལ་པ་མ། འོན་ཏེ་གཞན་དུ་ཡང་ཡིན་ཞེ་ན། བཅུགས་པ་ལས། ཚེ་རབ་ཡང་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཁ་ན་ཐོ་བ་ཉིད་(རཏ།ཀ།) ཟབས་རབ་ཡས་མ་ཡིན་པ་ཡང་ཡོད་ངེས་བྱ་བ་སྐུ་གཞི་གསུངས་ཏེ། སྐུ་དང་ཡོ་བྱེ་ཚེ་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཅན་ཞེས་མ་ཡིན་པ་ཡང་ཡོད་ངེས་བྱ་བ་སྐུ་གཞི་ཁོ་ན་ལས་སོ།།གཉིས་པའི་ཚེ་ཟུངས་སྐྱོང་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཅན་ཞེས་བྱ་བ་ཉན་ཐོས་ཀྱི་ལས་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་ལས་སོ།།གསུམ་པའི་ཁྱད་ཡོངས་སུ་(རཏ།ཁ།)མ་སྤངས་སོ།།ཚེ་བཅང་བ་ལས་ཀྱང་བརྗོད་པར་བྱའོ།།ཚེ་ཟད་ནས་བསོད་ནམས་ཟད་པ་ལས་ཚེ་བར་ཐུབ་པ་ཉེ་བས་ཏེ།།དེ་ལྟ་བས་ན་གཉིས་ན་ཟད་ན་གཉིས་ཟད་པ་ལས་ཚེ་བར་བཤད་དོ།།ཡེ་ཤེས་ལ་འཇུག་པ་ལས། ཚེ་རྒྱུད་ལ་རགས་ལྷུས་ཏེ་འདུག་པ་ཉེས་བརྗོད་པར་བྱ་ལམ། ཞན་ཉོན་(རཏ།ཁ།) སྐྱེས་ནས་གནས་པ་ཉེས་བརྗོད་པར་བྱ། སྐྱེས་པ། འོད་པ་ན་སྐྱོད་ཅེ་ན། ཚེ་ཟད་པའི་སེམས་ཅན་འདུ་ཤེས་མེད་པའི་སྐྱེམས་པར་འཇུག་པ་དང་། འཕོ་གཡེའི་སྐྱེམས་པར་འཇུག་པ་ལ་སྐྱེམས་པར་མ་ཤུགས་པ་རྣམས་ཀྱི་ནི་རྒྱུད་ལ་རགས་ལྷུས་ཏེ། འདུག་པ་ཉེས་བརྗོད་པར་བྱའོ།། སྐྱེམས་པར་ཤུགས་(རཏ།ཁ།)རྣམས་ཏད་གཟུགས་མེད་པ་ན་སྐྱོད་པའི་སེམས་ཅན་རྣམས་ཀྱི་ནི་ཡན་ཆད་སྐྱེས་རས་གཞས་པ་ཉེས་བརྗོད་པར་བྱའོ་ཉེས་གསུངས་པ་བཞད་པའི་དོན་གང་ཡིན་ཞེ་ན། གང་ལ་ལྷུས་ལ་གཞས་པ་ཁས་གཞོད་པར་འགྱུར་དེ་ནི་རྒྱུད་ལ་ལྷུས་པའི་སྒྲིར་ཏང་པོ་ཡིན་ནོ།། གང་(རཏ།ཅ།)གི་ལྷུས་ལ་གཞད་པ་ཉིད་མེད་པ་དེ་ནི་རྣ་ཤེས་པ་བཞིན་དུ་གཞས་པའི་སྒྲིར་གཉིས་པ་ཡིན་ནོ།།ཞེ་རྣམས་ན་རེ་ཐུབ་བྱང་ཏང་བཅས་པ་ནི་ཏང་པོ་ཡིན་ནོ།། ཐུབ་བྱང་མེད་པ་ནི་གཉིས་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་རེས་ཏེ། དེ་ལྟ་བས་མ་དཔྱད་མ་ཡིན་པར་འཆི་བའི་ཡོད་དོ།། མདོ་ལས་ལྷུས་པའོ་བ་ཉིད་(རཏ།ཅ།)ལྷུས་པའོ་བ་གང་ལ་ཡང་ཉན་ཐོས་ཀྱི་འཆི་བར་འགྱུར་ཏེ། ཉན་ཐོས་ཀྱི་ཐབས་ཡང་ཡིན་པར་འཆི་བའི་ཚེ་ཡང་ཡོད་ངེས་བྱ་བ་ཟུངས་ཤུགས་པ། འོངོད་པའི་ཞམས་ནས་ལྷུ་རྣམས་ཀྱི་ཚེ་ཡང་ཡིན་ཏེ། དེ་ལྟ་བས་མ་དཔྱད་ཅིང་ཁས་ལེན་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རོ།། ཞེ་ན། དེ་ལྟ་ན་ཡང་ཐུབ་བྱང་ཏང་བཅས་པ་ཉིད་ཀྱི་ཚེ་ཡང་ཡིན་ཏེ། ཐུབ་བྱང་ཏང་བཅས་པ་ཉིད་ཀྱི་ཚེ་ཡང་ཡིན་ཏེ། དེ་ལྟ་བས་ན་

པ་རྣམས་ནི་གཞན་གྱིས་གསོད་པས་ཏེ་ནར་འགྱུར་(རྣ།།ཁ) བ་ཡིན་ནོ།། འདོད་པ་ན་སྤྲོད་པ་རྣམས་གཞན་ངམ་ཐམས་ཅད་དང་། གཅིག་དང་གཅིག་མེད་པ་ན་སྤྲོད་པ་རྣམས་དང་། འདོད་པ་ན་སྤྲོད་པ་ཉ་ཅི་ཡང་ཉེས་པ་རྣམས་ཀྱི་ཚོགས་ཡོད་པ་ན་རྣམས་ཀྱི་ཚོགས་ཡོད་པ་ན་སྤྲོད་པ་རྣམས་དང་། མཐོང་(ཁ།ཀ།) བའི་ཡམ་དང་། བྱམས་པ་དང་འགོག་པ་དང་། འདུ་ཤེས་མེད་པའི་སྐྱེམས་པ་ཡང་ཉོན་སྐྱེམས་པ་ལ་ཐུགས་པ་རྣམས་དང་། རྒྱལ་པོའི་དྲང་ཡོད་དང་། རྒྱལ་པོའི་ཁ་ཉད་དང་། རྒྱལ་པས་བསྐབ་པ་དང་། ཆོས་ལེན་པ་དང་། མཆོག་ངན་དང་། གང་(ཁ།ཀཁ) ལ་ལེན་པ་དང་། ཆོང་དུབོན་གྱི་ཐུ་གུཐས་པ་གཞོན་ནུ་དང་། འཆོ་བྱེད་ལ་ལོགས་པ་རྣམས་དང་། ཡིད་པ་ཐུ་མ་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་དང་། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཡུམ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་དང་། འཕགས་ལོགས་སྐྱུར་བ་དང་། འཕགས་ལོགས་སྐྱུར་བའི་མདེ་མཚོ་ནས་ཐུབས་(ཁ།ཀ།) པ་གཉིས་མི་ཤེས་ནོ།། ཡང་ཡིའི་ཕྱིར་མདོ་ལས། བཏོན་པ་གང་དག་བདག་ཉིད་འགྲུབ་པར་ཡང་མི་འགྱུར་ལ་གཞན་གྱིས་གསོད་ཡང་མཐས་པའི་སེམས་ཅན་དེ་དག་གང་ལས་ཤུགས་ཤེས་(ཁ།ཀ།) ན། བསམ་གཏན་དང་གཅིག་མེད་པ་གཞན་དག་ནི་བདག་ཉིད་འཆི་བའི་རང་གི་ས་བའི་འཕགས་པའི་ལམ་ཡིན་ལ། གཞན་གྱིས་གསོད་པའི་ནོར་མའི་ཁེ་བཏུས་ཀྱི་ཚེ། དེ་ན་ནི་གཉི་ག་མེད་དོ་ཞེས་རེར་རོ་ཞེས་བྱ་གོ།། དེ་ལྟ་བུའོ་ནི་ནི་ཡང་གཞན་གྱིས་ས་བའི་འཕགས་པའི་(ཁ།ཀ།) ཡམ་གཞན་གྱིས་གསོད་པའ་འགྱུར་བ་མ་ཡིན་ཏམ་ཞེ་ན་འོ་ན་ནི་མཐོ་སྡེ། འདི་ལྟ་སྟེ་ཚངས་རིས་ཀྱི་ལྟ་དག་ལྟ་བུ་སྟེ། འདི་ནི་བདེ་བ་སྐྱེ་བ་དང་པོ་ཡིན་ནོ་ཞེས་གང་ཟབ་པ་ལྟ་བུའོ།། ལ་ལར་ནི་དང་པོ་ཡང་(ཁ།ཀ།) མཐོ་ས་གོ་སྡེ། འདི་ལྟ་སྟེ། འོད་གསལ་བའི་ལྟ་རྣམས་ལྟ་བུ་སྟེ། འདི་ནི་བདེ་བ་སྐྱེ་བ་གཉིས་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་གང་ཟབ་པ་ལྟ་བུའོ།། འདིར་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ་ཞེས་བྱ་བའི་ལྷག་པར་དོན་ཏུ་ཡང་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ་ཡང་(ཁ།ཀ།) ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ཡང་ཡོད་དེ། ཡང་

མི་འཚུར་དེ། དེ་ལྟ་བས་ན་འདི་ཉིད་ལ་བསྟན་པའི་དོན་ཏེ་རྣམ་པས་བསྟན་པར་བྱའོ།། ཅ་ཅང་ཐལ་བས་ཚོགས་ཞེས།། ལྷག་ཅང་ཐལ་བས་ཚོགས་ཞེས་བྱ་བ་ནང་། ཆ་དང་གནས་དང་མི་རྟག་ཉིད།། བཞི་པོ་འདི་རྣམས་ཀྱི་བྱ་བ་ཉིད་དགའ་སྟེ། ཐ་དད་གནས་དང་མི་རྟག་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རོ།། བཞི་པོ་འདི་རྣམས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་དགའ་(ཐ་ཅ་ཅ)ཡིན་ཏེ། གང་ལ་འདི་དག་ཡོད་པའི་ཚོགས་དེ་ནི་འདུས་བྱས་སུ་མངོན་ནོ།། བཟློག་པ་ནི་འདུས་མ་བྱས་སོ།། དེ་ལས་སྐྱེ་བས་ནི་ཆོས་དེ་སྐྱེ་བར་ཟད་དོ།། གནས་པས་ནི་གནས་པར་ཟད་དོ།། ཆ་བས་ནི་སྐྱེ་དས་པར་ཟད་དོ།། མི་རྟག་པ་ཉིད་ཀྱིས་ནི་འཇིག་པར་ཟད་དོ།། མངོན་གསལ་བྱམ་པོ་འདི་(ཐ་ཅ་ཅ)དག་ནི་འདུས་བྱས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་ཡིན་ནོ་ཞེ་ཞེས་གསུངས་པ་མཡིན་ནམ། དེར་བཞེད་པ་ཡང་རྟོག་དགོས་པར་འགྱུར་རོ། དེར་གང་ཞེས་མ་གསུངས་སྐྱས་པ། གནས་པའོ།། འོ་ན་ནི་གནས་པ་གཞན་དུ་འགྱུར་བ་ཞེས་བྱ་བ་ཁིད་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ།། འདི་ནི་རྣ་བའི་རྣམ་གྲངས་ཡིན་ཏེ། (ཐ་ཅ་ཅ)དག་ལ་ནི་སྐྱེ་བའི་འཐུང་བ་ཞེས་བྱ་བ་དང་། མི་རྟག་པ་ཉིད་ཀྱི་འཇིག་པ་ཞེས་བྱ་བ་ཁོ་ནའོ།། མདོ་ལས་ཀྱི་ཡིད་འཐུང་བ་ཞེས་བྱ་བ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ། ཐ་ཅ་ཅ)རྣམ་པ་ལྔ་སྟེ་བཅུ་ཅིག་ཏུ་ཡང་ཡོད་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་དགེ་སྦྱོང་དག་ཏུ་སྐྱེ་བ་ཡིན་ནོ།། ཁམས་ཀྱང་སྟོང་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་དགེ་སྦྱོང་དག་ཏུ་སྐྱེ་བ་ཡིན་ནོ།། ཁ་ཅིག་ཏུ་ཡང་ཁམས་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ། ཐ་ཅ་ཅ)

46. དེ་དག་སྐྱེ་བའི་སྐྱེ་ཡ་སོགས།
དེ་ཚོར་བརྒྱད་དང་གཅིག་ཡང་འདྲག།
སྒྲུ་དང་རྒྱུ་མ་དག་ཤེད་ཡིའི་ནི།
སྐྱེ་བས་བསྐྱེད་ཀྱི་སྐྱེ་ཐེད་ཤིན།།

དེ་དག་སྐྱེ་བའི་སྐྱེ་ཡ་སོགས། དེ་དག་ཡ་ཡང་སྐྱེ་བའི་སྐྱེ་བ་དང་། ཏ་བའི་རྣ་བ་དང་། གནས་པའི་གནས་པ་དང་། མི་རྟ་པ་ཉིད་ཀྱི་མི་རྟ་པ་ཉིད་ཅྱ་བ་རྟེས་སུ་མཐུན་པའི་མཚན་ཉིད་བཞི་ཡོད་དོ།།དེ་ཁོ་ཡང་སྐྱེ་བ་ཡ་སོགས་པ་གཞན་དུ་(ཕཽ་3)བཞག་པའི་ཕྱིར་རེ་ཞེ་ཡ་ཡང་མཚན་ཉིད་བཞི་པ་དང་མཐུན་པ་མེད་པའི་སྐྱེ་ཁ་དུ་ཡང་ཁ་མ་ཡིན་ཐབས་ཡོད་ཅིང་། འདི་ལྟ་སྟེ། ཕྱོགས་ཐ་དད་པ་ཡོད་ཅིང་

སོ་ཞེ་ན། ཚིག་ཤེས་པ་ཉི་ལྟ་རྣམས་དག་འཁྲིལ་ཏེ་ཇི་ཙམ་ཤེས་པ་ཐི་མ་ཡིན་ནོ།། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཕྱི་དོན་ལ་བརྟེན་པར་ཐུགས་རྗེས་བཟུང་ནས་ཚེ་དང་ལྡན་པ་ཤཱ་རིའི་བུའི་ཐུགས་ལ་དྲན་ཏེ་ཀུན་ལ་བཏགས་པ་ཐམས་ཅད་ཡང་དག་པ་ཁོ་ནའི་ཕྱིར་ཏེ། ཤཱ་རིའི་བུ་ཁྱོད་ཀྱི་སྐྱེ་བོ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཡང་དག་པ་ཁོ་ནའི་ཕྱིར་རོ།། ཤཱ་རིའི་བུ་ཁྱོད་ཀྱི་སྐྱེ་བོ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཡང་དག་པ་ཁོ་ནའི་ཕྱིར་ཏེ། ཤཱ་རིའི་བུ་ཁྱོད་ཀྱི་སྐྱེ་བོ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཡང་དག་པ་ཁོ་ནའི་ཕྱིར་རོ།

པ།སྒོ་བའོ། ། འཇིག་པ་གང་ཞེ་ན། འཕྲོ་བ་ཐབས་ཤེས་ཀྱི་ཁྱད་པར་གྱིས་གང་ཞེ་ན། ཆ་བའོ་ཞེས་ཐམ་ཚད་པ་དེ་རྣ་ཡང་དེས་ཁས་ལངས་པ་ལ་ཡང་རྟག་ཏུ་ཁས་ལེན་པ་ཡིན་ནོ། ། ཤིན་ཏུ་མི་རིགས་པ་མེད་པ་བཞིན་དུ་རྟོག་པ་མེད་པ་བཞིན་དུ་འདུས་བྱས་ཀྱི་དེ་དག་རྟུང་སྟེ། རྟོ་ལྟ་ཞེན། ཤིན་ཏུ་མི་རིགས་པ་མ་རྟོག་པ་ལ་མ་ཐུབ་པ་ཞི་སྒོ་བའོ། ཐུ་མ་ཐུ་མ་དང་ཕྱི་མ་ཕྱི་མའི་ཤིན་ཏུ་མི་རིགས་པ་མ་རྟོག་པ་ཞི་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཐ་ཚིག་ཏུ་ཡང་ཐལ་ལོ། ཞེས་ཟེར་ཏེ། ཤིན་ཏུ་མི་རིགས་པ་མ་རྟོག་པ་ཞི་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཐ་ཚིག་ཏུ་ཡང་ཐལ་ལོ་

ལྷར་སྐྱེས་དུ་འགྲོ་བ་ལས་ཟེའོ་ཞེས་དུ་བ་ལ་དུ་བ་ཀིད་དུ་ཤེས་མོད་ཀྱི། དེ་ཟེའི་དེ་ལས་མི་ཁངས་པ་ལྟར་འདིར་ཡང་རྟོག་པ(།།རབ)དེ་ཀིད་ཡིན་ནོ། །འདུས་བྱས་ཐུན་གྱས་ལ་སོགས་པ་རང་གི་ངོ་བོ་བཟང་ཡང་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ་ཁྱིད་དུ་ཕྱུང་ནས་མེད་པ་དང་ཐུག་མཚམས་ཀྱི་ཐུན་གྱས་ཀིད་དུ་མི་ཤེས་ཏེ། དེ་ལྟ་བས་ན་དེ་ཀིད་ཀྱིས་དེ་མཚོན་པ་ཡང་མ་ཡིན་ལ། དེ་དག་ལས་སྐྱེ་བ་ལ་སོགས་པ་རྣམ་གཞན་ཀིད་དུ་ཡོད(།།རབ)པ་ཡང་མ་ཡིན་ནོ། །འོན་ཏེ་སྐྱེ་བ་ལ་སོགས་པ་རྣམ་གཞན་ཞེས་བྱ་བ་ཁོ་ནས་ཡང་ཡོད་ལྟར་འཐད་ཀྱི། ཆོས་གཅིག་དུས་གཅིག་ཏུ་སྐྱེས་པ་དང་གནས་པ་དང་ཟིག་པ་ཉམས་པར་འགྱུར་རོ། །མ་ཡིན་ཏེ། ནུ་བའི་དུས་ཐ་དད་པའི་ཕྱིར་རོ། ། སྐྱེ་བ་མ(།།རབ)འོངས་པ་ནི་ཉ་བ་བྱེད་དེ། འདི་ལྟར་མ་སྐྱེས་པ་སྐྱེད་པ། བསྐྱེད་ཟིན་པའི་ཆོས་ལའི་དུལྟར་གནས་པ་ལ་སོགས་པ་བྱ་བ་བྱེད་པས་ཤང་གི་ཚོ་སྐྱེ་བ་དེ་ཆོ་གནས་པའམ། རྣ(།།ར་འམ། འཇིག་པར་མི་འགྱུར་རོ། །རེ་ཞིག་འདིར་ཅི་མ་ངོངས་པ་ཇོ་སུ་ཡོད་དམ་མེད་ཅེས་བྱ་བའི་དགྱལ་ལུང(།།རབ)དགོས་པར་འགྱུར་ཏེ། ཕྱིས་ནི་སྐྱེད་པར་ཟྱེད་ན་ཇི་འོང་ཡིན་ཞེས་བྱ་བ་ལྟ་བུ་ཡིན་ནོ། །དེ་ཡོད་དུ་རུང་ན་ཡང་སྐྱེ་བ་བྱ་བ་བྱེད་ན་ཇི་ལྟར་མ་འོངས་པར་འགྲུབ་པར་འགྱུར། དེ་ལྟ་བས་ན་མ་འོངས་པའི་མཚན་ཀིད་ཀྱང་བརྗོད་པར་བྱའོ། །བྱང་བ་ཡང་བྱ་བ་ཞིག་པ་ཡིན་ན་(།།རཨ)ཇི་ལྟར་ན་དེ་ལྟར་འགྲུབ་པར་འགྱུར། དེ་ལྟ་བས་ན་མ་ལྷ་ཡི་ཅི་ཤག་པ་ཀིད་ཀྱིས་འཇིག་པར་བྱེད་པ་དེ་ཀིད་ཀྱི་ཚེ་ཤ་བས་ཤ་ཟ་བར་བྱེད་ཅི་ཤ་ག་པ་ཀིད་ཀྱིས་འཇིག་པར་བྱེད་པའི་ཕྱིར་འདི་ཅི་དུས་ཤེ་ན་གནས་སམ་འོག་ཏུ་ཤ་ཟ་བར་འགྱུར་རོ། ། གང་ཡང་སྐྱེ་བ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ཀྱང་བྱ་བ་ཅམ་ཀྱིས་ཟྱེད་དོ་ཞེས་ཟེའོ་ཞེས་ཀྱང་ཐལ་བར་འགྱུར། གང་ཡང་སྐྱེ་བ་ལ་སོགས་པ་རྣམ་ཀྱང་བྱ་བ་ཅམ་ཀྱིས་ཟྱེད་དོ་ཞེས་ཟེའོ་ཞེས་ཟེར་བ་དེའི་ལྟར་ན་སྐད་ཅིག་མ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཐལ་བར་འགྱུར་རོ། ། ཁོ་ནའི་ཕྱིར་ཏེ་སྐད་ཅིག་མ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཞེ་ན་ཅི་ཞིག་ཁོ་ནའ

དོ་ཞེས་བྱ་བའོ་ཞེས། གནས་པ་སྟོབས་དང་ལྡན་པའི་ཕྱིར་རོ།། །།ཕྱིས་ངེའི་ཕྱིར་སྟོབས་དང་མི་ལྡན་པ་ཉིད་དུ་འགྱུར། གང་གི་ཕྱིར་ན་འདི་ཚོར་དང་ལྡན་ཏེ་ཤ་ལ་པ་ཉིད་ཀྱིས་འཛོམས། བྱ་བ་བྱས་ཟིན་པས་ཡང་མི་བྱས་ཏེ་སྐྱེ་བ་བཞིན་ནོ། སྐྱེ་བ་བཞིའི་ནུས་པ་རྣམས་(།ཤ་ཅ།)ཏེ། སྐྱེ་བས་བསྐྱེད་པར་བྱ་བ་ལྟ་ཉིད་དུ་ཟེར་ཏེ་འདས་ནས་ཡང་བཀུར་བར་ཞི་མི་བྱས་སོ།། ཞེས་པས་ནི་གནས་པར་བྱ་ཡེ་གནས་པར་བྱ་བར་ཡང་བྱས་སོ།། དེ་ལྟ་བས་ན་གང་མི་ནུས་པ་ནི་རིགས་པ་མ་ཡིན་ནོ།། ཡང་ན་འདི་ལ་ཞེས་སྡེད་པ་ཡང་གང་ཞེས་(།ཤ་ཅ།)རྟག་པ་ཉིད་དེ་དག་ཉོན་ན་ཡིན་ནོ། །གནས་པའི་ཚེ་བཟོག་ན་ཡང་དེ་དག་ཉང་མི་གནས་ལ་ཆོས་དེ་ཡང་མི་གནས་ན་རྟེ་ལྟར་གང་ལ་བྱ་བ་བྱེད་པ་ནུས་པར་འགྱུར། ཡང་ན་དེ་དག་གིས་ངོ་ཚ་ཞིང་ཁྲེལ་བྱ་བ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ་ཤ་ལ་པ་ཉིད་ཀྱིས་ཁྱབ་པར་ཤེས་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རོ། །གནས་པའི་ཚེ་ཡོད་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ་ཤ་ལ་པ་ཉིད་ཀྱིས་ཁྱབ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རོ། །ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཡང་ཤ་ལ་པ་ཉིད་ཀྱིས་ཁྱབ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རོ། །ཤ་ལ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ

པ་ཐབས་ཅད་ཅིག་རྟོགས་ཤིང་ཐུགས་ཀྱི། ཞེས་ལུང་བསྟན་ཏོ།(ཁ་ཅ།)རྒྱུད་རྣམས་ཀྱི་ཚོགས་པ་མེད་པར་ནི་སྐྱེ་བས་སྐྱེད་པར་བྱེད་མ་ཡིན་ནོ། །འོན་ཀྱི་ཚོགས་པ་ཡོད་ན་འབྱུང་ལ་མེད་ན་མི་འབྱུང་བའི་ཕྱིར་རྒྱུད་རྣམས་ཅི་ཤས་ཙམ་ཞིག་ཡོད་པར་བལྟ་བར་བྱའི་མ་ཡིན་པས་རྒྱུད་རྣམས་ཀྱི་ཁྱད་པར་བྱེད་པ་དག་ཡིན་ཏེ་ཞེས་རེར་རོ།། །།ཤེས་ཡོད་པ་ཐམས་ཅད་དམིགས།(ཁ་ཅ།)ཅམ་཮་ཚོམས་ཀྱི་རང་བཞིན་ལྟ་མོ་དག་ཡང་མི་དམིགས་སོ། །སྐྱེ་བཞིག་མེད་ན་སྐྱེས་ཞེས་བྱ་བ་ཀིད་དང་། གཟུགས་ཀྱི་སྐྱེ་བཞེས་བྱ་བ་དྲུག་ཡིན་ཚེ་ཆུ་བ་དུ་ཡང་མི་འགྱུར་ཏེ་དཔེར་ན་གཟུགས་ཀྱི་གཟུགས་ཞེས་མི་བྱ་བ་བཞིན་རོ།། །།དེ་ལྟ་ཞིན་དུ་མི་རུགས་པར་བརྗོད་ཅིང་བྱའོ། །ཞེ་ན།(ཁ་ཅ།)ན་ཞི་དེས་ན་བདག་མེད་པའི་སྐྱེ་འགྲུབ་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་བདག་མེད་པ་ཀིད་ཀྱིས་ཁྱབ་བྱ་བ་ཡིན་ནོ། །ཁོ་ན་ཏོ་ཤེས་ན་ཐ་དད་ཀྱང་ཡིན་ཏེ་ཞེས་ཟེར་ན། ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཁོ་ན་ཏོ་ཤེས་ཀྱང་ཡིན་ཏེ་ཞེས་ཟེར་བ་ལྟ་བུ་ཡིན་ནོ། །ཁྱབ་བྱེད་ཀྱི་ཚད་མ་ཡང་ཡོད་ཅེས་ཟེར་ན།

ཕྱར་ཐམས་ཅད་མི་སྐྱེའོ་ཞེས་བྱ་བར་འདོད་པར་ཟད།། ཡང་ན་རྟེ་ལྟར་སྐྱེ་བ་དང་ལྡན་པར་མཚུངས་པ་ལས་དེ་དག་ལས་གཞན་པའི་རྟེན་རྣམས་ཀྱིས་དེ་དག་ལས་གཞན་པ་བསྐྱེད་པར་བྱས་པ་མ་ཡིན་པ་དེ་བཞིན་དུ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ཀྱང་འདུས་མ་བྱས་བསྐྱེད་པར་མི་བྱས་པ་འགྱུར་རོ།། ཞེས་བཀའ་(ཡཨ་ཁ) བྱུས་པ་རྣམས་ཤ།། སྐྱེ་བ་ལ་སོགས་པ་རྟོག་དཔྱོད་ཀྱི་དངོས་པོར་གྱུར་པ་ཉིད་དོ།། དེ་དག་དག་ཡོད་ཅེས་ཅེ་ཞས་སྨོ་བ་མ་ཡིན་པ་དང་སྦྱངས་ཏེ་ལུང་དོར་དུ་མི་རུང་བས་དེ་ལྟ་བས་ན་སྐྱེ་ཐམས་ཅ་ལས་ཤང་ལ་ནང་བ་བཏང་ཞེས་བྱ(ཡཨ་ཤ)ལ། སྒྲུབ་པའི་མཐའི་རྣམས་ལྷ་ཡིན་ཞེས་རེར་རོ།།

མཚན་ཉིད་རྣམས་པ་བཅད་རེའོ།།

མིང་གི་ཚོགས་ལ་སོགས་པ་ཁང་ཞེ་བ།

ཡང. མིང་གི་ཚོགས་ལ་སོགས་པ་ཉི།།
མིང་དང་ངག་དང་ཡིག་གི་ཚོགས།
འདོད་དང་ཐུགས་ཀྱི་ཚོགས་ཏེ་མས་ཅ་ལ་སྟོན།
རྒྱུ་མཐུན་ལྡང་བསྐྱེ་མིན་དེ་བཞིན།

ཡཀ. སྐལ་མཉམ་རྣམ་པར་སྨིན་པར་འདོད་ཡིན།
ལེམས་གསུམ་པ་སྟེ་བོ་རྣ་ཚ་གཉིས།
མཚན་ཉིད་རྣམས་ཀྱང་སྐྱོམས་འཇུག་ངོ།
མི་ལྡན་པ་དག་རྒྱུ་མཐུན་པ།།

མིང་གི་ཚོགས་ལ་སོགས་པ་ནི། མིང་ངང་ངག་དང་ཡི་གེའི་ཚོགས། སོགས་པ་སྟོས་པས་ཐུན་ཚོག་ངང་ཡི་གེའི་ཚོགས་གཟུང་ངོ།། དེ་ལ(ཡཨ།) མིང་ཞེད་པ་ནི་མིང་སྟེ། དཔེར་ན། གཟུགས་སྒྲ་ཞེས་བྱ་བ་དེ་ལྟ་བུ་ལ་སོགས་པ་ལྟ་བུའོ། ངག་ནི་ཚིག་སྟེ། ཀྱེ་མ་འདུ་ཤེད་རྣམས་མི་རྟག། ཅེས་བྱ་བ་དེ་ལྟ་བུ་ལ་སོགས་པ་ཇི་ཙམ་ཞིག་དོན་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་སྟེ། གང་གིས་བྱ་བ་ངང་ཡོན་ཏན་

དང་དུས་ཀྱི་འཕེལ་བའི་ཐུན་བཅར་རྟོགས་པར་(སྡེ་ཚན)འགྱུར་རོ། ཡི་གེ་ཞི་ཡི་གེ་སྦྱི། དཔར་ན་ཨ་ཙུ་ཛེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ལྟ་བུའོ།།ཡིག་གེ་རྣམས་ཀྱང་ཡི་གེའི་འབྲུའི་ཡན་ལག་དག་གི་མིང་དག་མ་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན། ཡི་གེའི་འབྲུའི་ཡན་ལག་རྣམས་གོ་བར་བྱ་བའི་ཕྱིར་ཡི་གེ་རྣམས་བྱས་པ་ཞི་མ་ཡིན་ཏེ། རྗེ་ཕྱར་ན་མིང་སྒོས་པ་བྱིས་པས་གོ་བར་འགྱུར་ཞེས་ཡི་(སྡེ་ཚན)གེ་རྣམས་གོ་བར་བྱ་བའི་ཕྱིར་ན། ཡི་གེའི་འབྲུ་རྣམས་བྱས་པ་ཡིན་པས། ཡི་གེ་རྣམས་ནི་དེ་དག་གི་མིང་མ་ཡིན་ནོ། མིང་ལ་སོགས་པ་དེ་དག་གི་ཚོགས་ནི་མིང་ལ་སོགས་པའི་ཚོགས་དག་ཡིན་ཏེ། མང་པོའི་དོན་གང་ཡིན་པའོ། དེ་ལ་མིང་གི་ཚོགས་ནི་དཔེར་ན་ཐུན་སྦྱ་དྲི་རོ་རེ་གཅིག་བྱ་དག་ཅེས་བྱ(སྡེ་ཚན)བ་སྟེ། དེ་ལྟ་བུ་ལ་སོགས་པའོ། ཚིག་གི་ཚོགས་ནི་དཔེར་ན་འདུ་བྱེད་ཐམས་ཅད་མི་རྟག་པ་དག་གོ།།རྒྱུ་དན་ཟེས་པའི་ཞེ་བའོ་ཞེས་བྱ་བ་སྟེ། དེ་ལྟ་བུ་ལ་སོགས་པའོ། ཡི་གེའི་ཚོགས་ནི་དཔེར་ན་ཀ་ཁ་ག་ཁྱུ་ན་ཞེས་བྱ་བ་སྟེ། དེ་དག་གྱང་དག་གི་རང་བཞིན(སྡེ་ཚན)ཡིན་པའི་ཕྱིར་སྒྲའི་བདག་ཉིད་ཡིན་པས་གཟུགས་ཀྱི་རང་བཞིན་དག་མ་ཡིན་ནམ་ཅི་ཞེ་ན། ཕྱིར་སེམས་དང་ལྡན་པ་མ་ཡིན་པ་རྣམས་ཞེས་བྱ་ཞེ་ན། དེ་དག་ནི་དག་གི་རང་བཞིན་མ་ཡིན་ཏེ། དག་གི་སྒྲ་ཡིན་ན་སྒྲ་ཙམ་རྐྱེས་ནི་དོན་གང་དག་གོ་བར་མི་འགྱུར་རོ།།ཞེ་ན་ཅི་ཞེ་ན། དག་ནི་མིང་ལ་འཇུག་ལ(སྡེ་ཚན)མིང་ཕྱིས་ནི་དོན་རྟོད་པར་བྱེད་དོ།།སྒྲ་ཙམ་ཙོ་ན་ནི་དག་མ་ཡིན་གྱི་སྒྲ་གང་ཕྱིས་དོན་གོ་བར་འགྱུར་པའི་སྒྲ་དེ་དག་ཡིན་ནོ། །ཡང་སྒྲ་གང་ཕྱིས་དོན་གོ་བར་འགྱུར་ཞེ་ན། གང་ཕྱིས་སྒྲ་བ་ཡི་རྣམས་ཀྱིས་དོན་དག་ལ་མཚམས་བཅད་པ་སྟེ། དཔེར་ན་གོ་ཞེས་བྱ་བ་ལྟ་བུའོ།། སྒྲ་དེ་ནི་དོན་དགུ་དག་ལ་མཚམས་པ(སྡེ་ཚན)བཅད་པ་ཡིན་ཏེ། དག་ཀྱི་གསལ་བ་དང་འོད་ཟེར་དང་། ཤུགས་དང་མི་ཞད་དང་རྟོག་རྟོ་དང།།མཐོ་རིས་རྒྱུ་དང་དོན་དགུ་ལ།།མཚམས་པས་གོ་སྒྲ་དེས་གཅུང་བྱ། ཞེས་བྱ་བ་ལྟ་བུ་ལ་སོགས་པའོ། གང་ཡང་མིང་ཕྱིས་དོན་རྟོད་པར་བྱེད་དོ་སྐམ་དུ་ཞེ་མས་པ་དེས་ཀྱང་གཏོན་མི་རུ་བར་གཡེ་ཏེ་དོན་གོ་བར་བྱེད་པ་ཡིན་ཞེས(སྡེ་ཚན)བྱ་བ་འདི་ཁས་བླང་བར་བྱ་བ་ཡོད་དེ། དེ་ཅི་ཞེ་ན། ཕྱི་ནས་ཤེས་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ། ཕྱི་ནས་ཤེས་པ་ཉིད་ཀྱང་ཚིག་ཡིན་ཏེ། ཚིག་ཏུ་ཤེས་པ་ཉིད་ཀྱང་ཚིག་ཡིན་ནོ། ཞེས་ཟེར་ན། ཚིག་ཏུ་ཤེས་པ་ཉིད་ཀྱང་ཚིག་ཡིན་ཏེ། ཚིག་ཏུ་ཤེས་པ་ཉིད་ཀྱང་ཚིག་ཡིན་ནོ། ཞེས་ཟེར་ན

སྒྲ་ལི་ཁྲང་པར་དེ་ལྟ་བུ་ཁྱེད་ཀྱིས་མིང་སྐྱེད་པར་རྟེད་པ་ཡིན་པར་འདོད་ན་ནི་དེ་ཉིད་དོན་རྫོད་པར་རྟེད་པ་ཡིན་པར་འགྱུར་རོ།།འོན་ཏེ་གསལ་བར་རྟེད་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་ན་ནི་ངག་གི་སྒྲའི་རང་བཞིན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་(༤ཁ༣) སྒྲ་ཙམ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་མིང་གསལ་བར་རྟེད་པར་འགྱུར་རོ།།འོན་ཏེ་སྒྲའི་ཁྲང་ཁེ་ལྟ་བུ་ཁྱེད་ཀྱི་མིང་གསལ་བར་རྟེད་པ་ཡིན་པར་འདོད་ན་ནི་དེ་ཉིད་དོན་གསལ་བར་རྟེད་པ་ཡིན་པར་འགྱུར་རོ།།ཡང་སྒྲ་རྫམས་ནི་ཚོགས་པ་མེད་ལ་ཚོམ་གཅིག་ལ་ཅ་ཤས་ཀྱི་སྐྱེད་པ་ཡང་ངོས་པ་མ་ཡིན་ལ། སྐྱེད་(ཁ༥ཁ) པར་རྟེད་པའི་ཕྱིར་ངག་གིས་མིང་སྐྱེད་པ་རྟེད།རེ་ཞིག་རྗེ་ལྟར་ན་འདས་པ་ལ་ཁྱོས་པའི་རྫམ་པར་རིག་རྟེད་ཀྱི་སྐད་ཅིག་མ་ཐ་མས་རྫམ་པར་རིག་རྟེད་མ་ཡིན་པ་སྐྱེད་པར་རྟེད། དེ་ལྟ་ན་འོ་ན་ཞི་སྒྲ་ཐ་ལེ་ནས་མིང་སྐྱེད་པའི་ཕྱིར་གང་གིས་ཀ་ཐོག་ཏ་ཐོག་ཏུ་ཐོས་པ་དེས་ཀྱང་དོན་གོ་བར་འགྱུར་རོ།།འོན་ཏེ་(ཁ༥ཁ༡)འདི་སྐམ་དུ་ངག་གིས་ཤི་ཡི་གེ་སྐྱེད་པར་བྱེད་ལ།ཡི་གེས་ནི་མིང་སྐྱེད་དོ་སྐམ་དུ་རྟོག་པར་བྱེད་ན། འདི་ལ་ཡང་སྐྱེན་དེ་ཉིད་ཡོད་དེ། ཡི་གེ་རྫམས་པ་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ།།ངག་མིང་གསལ་བར་བྱེད་པ་ཡིན་ན་ཡང་སྐྱེན་དེ་ཉིད་ཡོད་དོ།།ཡི་གེ་ཡང་ངག་ལས་ཁྱད་པར་དུ་ཡོད་པར་ཤེས་(ཁ༥ཁ༡)རག་ངང་ལྟན་པར་ཡིད་ཤས་ཀྱང་མཚོན་ཉིད་ཀྱི་སྐྱོ་ནས་ཡོངས་སུ་བཏུད་པར་མི་བྱས་པས་ངག་ཉི་ཤུ་པ་ཡིན་པར་བྱེད་པ་ཡིན་པས་ཡང་མི་རྟུང་ལ། གསལ་བར་བྱེད་པ་ཡིན་པར་ཡང་མི་རྟུང་ངོ། འོན་ཏེ་མིང་དོན་ངང་ལྟན་ངེག་སྐྱེས་པ་ཡིན་ཏེ། སྐྱེ་བ་ལ་སོགས་པ་བཞིན་ནོ་ཞེས་བྱ་བར་འདོད་ན་ཉི་(ཁ༥ཁ༢)དེ་ལྟ་བོད་ཀའདས་པ་ངང་མ་འོངས་པའི་མིང་ངང་ལྟན་ངེག་ཏུ་ཡིན་པར་མི་འགྱུར་རོ།།ཁ་རྟམས་ཀྱིས་བྱ་ངག་གི་མིང་ངག་ཉམས་ཐུབ་འདོགས་ན་མིང་གང་ཞེག་ངང་ལྟན་ངེག་ཏུ་ཡིན་པར་མི་འགྱུར་རོ།།ཚོགས་ཀྱི་ཤུ་ཁ་ཡིན་པར་འགྱུར། དེ་ལྟ་བས་ན་འདི་(ཁ༥ཁ༤) ཉིད་མི་འདོད་པ་ཉིད་དོ།།གང་ཡང་བརྟེམ་ལྟན་འདས་ཀྱིས།ཚིག་གས་བཅད་མིང་ལ་བརྟེན་པ་སྟེ། ཚིག་གས་བཅད་བཞི་ནི་སྐབ་དུ་ངག་ས་མཁན། །ཞེས་གསུངས་པ་དེར་ཡང་དོན་རྟམས་ལ་མཚོན་ཉིད་བཅད་པའི་སྒྲ་ནི་མིང་ཡིན་ལ། མིང་རྟམས་བཞོད་པའི་ཕྱིར་ཤུ་བཅད་པ་ཡིན་(ཁ༥ཁ༥)པས་མིང་ལ་བརྟེན་པ་ཡིན་ནོ། བཞོད་པའི་ཕྱིར་ཡང་རྫས་ཐཞན་དུ་མི་འཐད་དེ་ཁེང་བ་ལྟ་བུ་དང་ཤེས་ཀྱི་རིམ་པ་བཞིན་ནོ།།ཡི་གེ་ཙམ་ཞེས་ཐཞན་ཀྱི་དངོས་པོར་ཡོངས་སུ་རྟོག

པ་ཡིན་དུ་རྟགས་ན་ཡང་དེའི་ཚོགས་ལྟ་མིང་གི་ཚོགས་ལ་སོགས་པ་ཡིན་པར་འགྱུར་བས་དེ་དག་ཏུ་རྟོག་པ(།ངངཅ)དོན་མེད་པ་ཡིན་ནོ།།ཞེ་བ་དུ་སྨྲ་བ་རྣམས་ན་རེ་ཚོས་ཐམས་ཅད་རྟོག་གེའི་སྐྱོང་ཡུལ་མ་ཡིན་པས་ལྟ་བ་ཡང་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་འདུ་ཤེད་ཀྱི་རང་བཞིན་མིང་གི་ཚོགས་ལ་སོགས་པ་མེད་ཅིང་ཚོགས་ལ་སོགས་པ་འདི་དག་ལྟ་བ་ཉམ་ཐག་ཆོད་པ་ཞེས་སྨྲ་ཡོད་པ་ལོ་ཞེས་རེར་རོ།།ཡང་ངེས་མིང་གི་ཚོགས་ལ་སོགས་པ་འདི་དག་ལྟ་བ་འཕགས་ལ་སོགས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ལྟ་བ་ཡིན་པ་འཕགས་ཏེ་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་བདག་མེད་པ་ཉིད་ཤེས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་མདོ་སྡེ་ལས་ཀྱང་ཤིན་ཏུ་ཁས་བླངས་པ་དག་ཡིན་ནོ།།ཁོ་ལྟར་མིང་གི་ཚོགས་ལ་སོགས་པ་འདི་དག་ལས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྐྱོང་བ་དང་། རྟོག་པས་ཀྱང་ཡིན་པ་དང་ཞི་མཉམ་པོ། རྟོག་པས་ཀྱང་ཡུལ་དུ་མ་བསྟན་པ་དག་ཡིན་ནོ།།ཁོ་ལྟར་མིང་གི་ཚོགས་ལ་སོགས་པ་འདི་དག་ལས་ཐམས་ཅད་དུ་སྐྱོན་པ་དང་། རྟོག་པས་ཀྱང་བཏང་ཡིན་པ་དང་། མ་བསྟེན་པས(།ངངཤ)ལ་ལུང་དུ་མ་བསྟན་པ་དག་ཡིན་པ་དེ་བཞིན་སྐལ་མ་ཉམ་ཆུང་དེ་ནི་རྟོག་པས་ཀྱང་ཡིན་ཏེ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཚོགས་ལ་སོགས་པ་འདི་དག་ལས་ཐམས་ཅད

རྣམས་ཚེམས་ཅན་དུ་སྡོད་པ་དང་། ཚེམས་ཅན་དུ་སྡོད་པ་མ་ཡིན་པར་བཤད་ཅིང་། འདུས་བྱས་སྐད་ཅིག་ཙམ་ཡང་དཔྱད་ཟིན་ཏེ། འཕྲུང་བའི་སྡུག་བསྔལ་ཕུང་པོ་ཐམས་ཅད་ཡོངས་སུ་ཤེས་པ་ཞིན་ཏུ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ནི། སྡུག་བསྔལ་ལས་ཡིད་ཆེས་ཤིང་ཐར་པ་ལ་ཡིད་ཆེས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ

ཞིག་སྟེ། བ་ལ་བཞེག་ས་རྒྱད་རྣམ་པ་རྣམས་ཏེ་བཞེག་ས་མི་རྒྱད་པའི་ཕྱིར་རམ། ཉི་དང་དུ་ཡང་འགྱུར་ཏེ། དཔེར་ན་སྤྱོད་པར་རྒྱད་པའི་མི་འཚེ་བའི་དབང་དུ་བྱས་ནས་གྲོང་མི་རྣམས་བདག་ཅག་ནི་རྟེ་བོས་བདེ་བར་བྱས་པོ་ཞེས་འདོར་བ་ལྟ་བུ་ཡིན་ན། གང་(༤༥༡)ཞིག་བཞེག་ས་རྒྱད་པར་མི་རྩུས་པ་དཔེར་ན་ཆོས་ཐམས་ཅད་སྤྱོ་བ་ལ་རྣམ་དཔྱད་པས་འདུས་པ་དང་། མི་སྤྱོ་བའི་ཆོས་ཅན་རྣམས་ལྟ་བུ་དང་། གཟུགས་མེད་པའི་ཞེམས་ཅན་ཀྱི་ཕྱང་པོ་སྤྱོ་བ་ལ་ལོག་པ་དག་ལྟ་བུ་དེ་ཀི་ཏི་ལྟར་ན། རྟུའི་དངོས་པོ་ཡིན། དེ་དག་མེད་དུ་ཟིན་ཀྱང་དེ་ཙོ་ན(༤༥༢)བཞིན་དུ་བཞེག་ས་རྒྱད་མི་རྩུས་པར་འགྱུར་ཏེ། སྤྱོད་པར་སྤྱོད་པར་མི་རྩུས་བཞིན་དུ་ཡང་དེ་སྐད་དུ་འཛིར་བ་པོད་པས་འདིར་དཔེ་བཤད་པའི་ཕྱིར་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་བཤད་དོ། །ཞེས་ཟེག་ཅིག་པ་འདི་སྐད་དུ་གལ་ཏེ་མི་སྤྱི་བ་བའི་ངོ་བསོ་ཆོས་ཐམས་ཅད་རྟུ་དག་པོན་ཞེ་ན། ཅིའི་ཕྱིར་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཅིག་ཅར་ཉམ་ཐག་ཏུ་ཞུགས་པ་ལ་སོགས་པ་ལ(༤༥༣)མི་གང་ཟག་གཟུགས་དག་དང་། ལུས་ལ་རྟགས་དང་། རྟུ་གུ་ལ་སོགས་པ་ལ་ས་བོན་ལ་སོགས་པ་བཞིན་ནོ། །ཀང་ཟེག་འདི་སྐད་དུ་གལ་ཏེ་མི་སྤྱི་བ་བའི་ངོ་བསོ་ཆོས་ཐམས་ཅད་རྟུ་དག་པོན་ཞེ་ན། ངེའི་ཕྱིར་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཅིག་ཅར་ཉམ་ཐག་ཏུ་ཞུགས་པ་ལ་ས་བོན་ལ་སོགས་པ་(༤༥༤)མི་གང་ཟག་གཟུགས་པ་ལ་ལ་བཞིན་ནོ། ཞེས་ཟེག་ཅེས་ཐམས་ཅད་ཅིག་ཅར་ཉམ་ཐག་ཏུ་ཞུགས་པ་ལ་ལ་

རྒྱུན་ལྡན་ཚིག་འབྲུང་བའི་རྒྱུ་ཡིན་ནོ།།སེམས་ནི་སེམས་ཀྱི་རྟེན་ལྟུང་འདུག་པའི་ཚོར་(སྐབས་ལ)རྣམས་ཀྱི་ཡིན་ལ་དེ་དག་ཉང་སེམས་ཀྱི་ཡིན་ནོ།།འདུས་བྱས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་རྣམས་ནི་མཚན་གཞིའི་ཡིན་ལ་དེ་ཡང་དེ་དག་གི་ཡིན་ཏེ། དེ་ལྟར་ན་འདུས་བྱས་ཐམས་ཅད་ཕྱི་ནི་ཏིང་ངེ་འཛིན་བའི་རྒྱུ་ཉིད་ཡིན་ནོ།།ཐབ་རྫོགས་འབྲས་བུ་ཉིད་ཅེད་བཞིན་དུ།(སྐབས)ཚོར་ནི་མཐུན་པའི་མཚན་ཉིད་རྣམས་ཀྱི་ལྟུང་ངོ་ཡིན་ནོ།།ཞན་རྫོགས་འབྲས་བུ་ཉིད་ཅེད་བཞིན་དུ།(སྐབས)ཚོར་ནི་མཐུན་པའི་མཚན་ཉིད་རྣམས་ཀྱི་ལྟུང་ཡིན་ལ་དེ་དག་ནི་རྟེན་མ་ཡིན་པས་ལ་བསྟང་བར་བྱའོ།།སེམས་ཀྱི་རྟེན་བྱ་འདུག་པའི་ཚོར་དེ་དག་ཀྱང་གང་ཞེ་ན།

51 སེམས་ལས་བྱུང་དང་སྤྲོམ་གཉིས་དང་།
སེམས་དང་དེ་དག་གི་མཚན་ཉིད་།
སེམས་ཀྱི་རྟེན་འདྲུ་བྱ་དུས་དང་ནི།
འབྲས་སོགས་དགེ་ལ་སོགས་པས་སོ།།

སེམས་ལས་བྱུང་དང་སྤྲོམ་གཉིས་དང་།སེམས་དང་དེ་དག་གི་མཚན་ཉིད་།སེམས་ཀྱི་རྟེན་དུ་(སྐབས)འདྲུ་བ་དང་།།སེམས་དང་མཚངས་པར་ལྡན་པ་ཐམས་ཅད་དང་།བསམ་གཏན་ཀྱི་སྤྲོམ་པ་དང་། ཟག་པ་མེད་པའི་སྤྲོམ་པ་དང་། དེ་དག་དང་སེམས་ཀྱི་སྟེང་བ་ལ་སོགས་པ་གང་དག་ཡིན་པའི་ཚོར་དེ་དག་ནི་སེམས་ཀྱི་རྟེན་སུ་འདྲུ་བ་ཞེས་བྱའོ།། དེ་དག་ཇི་ལྟར་སེམས་ཀྱི་རྟེན་(སྐབས)སུ་འདྲུ་ཅེ་ན། མདོར་བསྡུ་ན། དུས་དང་ནི། འབྲས་སོགས་དགེ་ལ་སོགས་པས་སོ། རེ་ཞིག་དུས་ལས་ནི་སེམས་དང་ལྡན་ཏེ་གསྟེ་བ་དང་གནས་པ་དང་འགག་པ་གཅིག་པ་ཉིད་དང་དུས་གཅིག་ཏུ་གོགས་པ་ཉིད་ཀྱིས་སོ།།འབྲས་བུ་ལ་སོགས་པས་ནི་འབྲས་བུ་དང་རྣམ་པར་སྨིན་པ་(སྐབས)དང་རྒྱུ་མཐུན་པ་གཅིག་པ་ཉིད་ཀྱིས་ཏེ། གཅིག་ཅེས་པ་ཉིད་ཀྱིས་སོ།།འབྲས་བུ་ལ་སོགས་པས་ནི་འབྲས་བུ་དང་རྣམ་པར་སྨིན་པ(སྐབས)དང་རྒྱུ་མཐུན་པ་གཅིག་པ་ཉིད་ཀྱིས་ཏེ། གཅིག་ཅེས་བྱ་བ་ཁྱེ་མ་ནས་ཡན་ཆད་ཀྱི་ཚིག་དང་དུས་ཀྱི་ཚིག་ཏུ་ཐ་དད་པར་བྱའོ།།དེས་ན་ཁྱེ་མ་ནས་ཡན་ཆད་ཀྱི་ཚིག་ཏུ་ཐ་དད་ཡིན་དེ་ལྟར་ན་རྒྱུ་མཐུན་པ་ཉིད་ཀྱིས་ཏེ། དེ་ལྟར་ན་རྒྱུ་བཏུས་སེམས་(སྐབས)ཀྱི་རྟེན་སུ་འདྲུ་བ་ཞེས་བྱའོ།། དེ་ལ་སེམས་ནང་ན་ཀུང་བ་ནི་ཆོས་ལྡ་བཅུ་རྩ་བརྒྱད་ཀྱི་ལྟུན་ཅིག་འབྲུང་བའི་རྒྱུ་ཡིན་ཏེ། ས་མངོན་པ་བཅུ་དང་། དེ་དག་གི་མཚན་ཉིད་དང་བཞི་བཅུ་དང་། རང་གི་

མཚམས་ཀྱི་དང་དང་མཐུན་པའི་མཚམས་ཀྱི་བརྒྱད་ཀྱི་ཡིན་ལ། དེའི་ལྟུབ་ཅིག་འཐུང་བའོ་རྒྱུ(ཐ་ལ་)
ནི་ཆོས་ལྟ་བཅུ་རྩ་བཞི་སྟེ། རང་གི་མཐུན་པའི་མཚམས་ཀྱི་ཨ་གཙོགས་པ་རྣམས་རྣ། གཞན་དག་མ་
བཅུ་བཞི་ཡིན་ཏེ། ས་མང་པོ་པ་བཅུ་དང་། རང་གི་མཚམས་ཀྱི་དག་ཁོ་ནའོ་ཞེས་རོ། །དེ་སྐད་དུ་ཞེ་
མེ་བརྗོད་དེ། དེ་ལྟར་ན་རབ་ཏུ་སྤྲོད་པའི་ཐ་ཤུད། ཐུག་བསྟལ་གྱི་བདེན(ཐ་ལ་)པ་ལ་འཇིག་ཚོགས་
ལ་ལྟ་བའི་རྒྱུ་ངན་ཡིན་ལ་འཇིག་ཚོགས་ལ་ལྟ་བྱའི། རྒྱུ་མ་ཡིན་པ་ཡང་པོད་དེ། འཇིག་ཚོགས་ལ་
ལྟ་བ་དང། དེ་དང་མཚུངས་པ་ལྟ་ར་ཡིའི་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་སྟེ། བ་དང་རྟ་བ་དང་ཐབས་པ་དང་མི་
རྟག་པ་དག་མ་ཐོགས་པ་དེ་དག་ལས་ཐ་ཤུན་པའི་ཐུག་བསྟལ་གྱི་བདེན་པ་ཀེན་མོངས་པ་ཅན་
གང་ཡིན(ཐ་ལ་)པའོ། །འཇིག་ཚོགས་ལ་ལྟ་བའི་རྒྱུ་ངན་ཡང་ཡིན་ལ་འཇིག་ཚོག་ལ་ལྟ་བའི་
རྒྱུ་ཡང་ཡིན་པ་ནི་མ་ཐོགས་པ་ཐང་ཡིན་པའོ་ཞེས་འགྲེལ་བ་དང་འགལ་བར་རོ། །ཁ་ཅི་
བ་རྣམས་ན་རེ། འོ་ན་ནི་ཐང་དག་དེ་དང་མཚུངས་པར་ལྟ་བའི་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་ཞེས་དེ་སྐད་དུ་
མི་འདོད་པ་དེ་དག་གིས་ཀྱང་དེ་སྐད་དུ་གདོན(ཐ་ལ་)པར་བྱ་བ་འམ། ཡང་ན་དོན་ཀྱི་ས་དེ་ལྟར་གོ་
བར་བྱའོ་ཞེས་ཟེར་རོ། །རེ་ཞིག་ཐང་ལྟན་ཅི་འགྲུབ་བའི་རྒྱུས་རྒྱ་ཡི་ལ་པ་དེས་ནི་ལྟན་ཅིག་
འགྲུབ་བ་ཡང་ཡིན་ལོ། །ལྟན་ཅི་འགྲུབ་བ་ཡིན་ལ་ལྟན་ཅི་འགྲུབ་བའི་རྒྱུས་རྒྱ་ཡི་ལ་པ་ཡང་
པོད་དེ། ཆོས་ཀྱི་ཨགྲུབ་བའི་མཚམས་ཀྱི་རྣམས་དང་། དེ་དག་ཐན་ཆྭ་དང་(ཐ་ལ་)སེམས་ཀྱི་
རྣེས་སུ་འཇུག་པའི་ཨགྲུབ་པའི་མཚམས་ཀྱི་དང་། དེ་དག་ཐན་ཆྭ་དང་། རྒྱུ་ཉམས་པའི་
གཟུགས་སྐོགས་པ་དང་བཅས་པ་ཐན་ཆྭ་དང་། བོགས་པ་མེད་པ་རྟུང་ཟད་དང་། ཐམས་ཅད་
འགྲུབ་བ་དག་དང་ལྡན་པོ། །སྐོབ་པ་དང་ལྡན་པའི་སྐོབ་པ་ལྟན་ཅིག་སྤྱོས་པ་རྣམས་ཀྱང་ལྟན་ཅིག་
འགྲུབ་བ(ཐ་ལ་)ཡིན་ལ་ལྟན་ཅིག་འགྲུབ་བའི་རྒྱུ་ནི་མ་ཡིན་ཏེ། འབྲས་བུ་དང་ཉམས་པར་སྨྲོན་པ་
དང་། རྒྱུ་མཐུན་པ་ཁ་ཅིག་པ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་དག་ནི་ཅེམས་དང་ལྟན་ཅིག་སྐྱོད་པའི་
བང་ཆོད་ཅིང་ལྟ་བུའོ། །ཐུབ་པ་དང་ལྡན་པའི་ཐུབ་པ་ལྟན་ཅིག་སྤྱེས་པ་རྣམས་ཀྱང་ལྟན་ཅིག་
འགྲུབ་བ(ཐ་ལ་)ཡིན་ལ་ལྟན་ཅིག་འགྲུབ་བའི་རྒྱུ་ནི་མ་ཡིན་ཏེ། འབྲས་བུ་ཅན་ལྟ་བུ་ཟང་དང་
བྲལ་བ་ལ་ཐུབ་པ་ཁ་ཅིག་པ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། ཐུབ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཐུབ་
ཡང་ཐུབ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཐུབ་ཡང་ཐུབ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཐུབ་ཡང་ཐུབ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཐུབ་ཡང་ཐུབ་པ་ཉིད་ཀྱི་
ཐུབ་ཡང་ཐུབ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཐུབ་ཡང་ཐུབ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཐུབ་ཡང་ཐུབ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཐུབ་ཡང་ཐུབ་པ་ཉིད་
ཀྱི་ཐུབ་ཡང་ཐུབ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཐུབ་ཡང་ཐུབ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཐུབ་ཡང་ཐུབ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཐུབ་ཡང་ཐུབ་པ་
ཉིད་ཀྱི་ཐུབ་ཡང་ཐུབ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཐུབ་ཡང་ཐུབ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཐུབ་ཡང་ཐུབ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཐུབ་ཡང་ཐུབ་
པ་

སུ་ཡིན་ནོ།།རེ་ཞིག་ཅི་མར་མེ་འོད་ཀྱི་རྒྱུ་ཡིན་ནམ།འོན་ཏེ་ཚོགས་པ་སྡུང་བཏོན་མར་མེ་འོད་དང་བཅས་པ(ཁཁ།)སྟེ་བའི་རྒྱུ་ཡིན་ཞེས་བྱ་བ་འདི་དཔྱད་པར་བྱའོ།།འོ་ན་ཞེ་ཡོང་དམ་མེད་ན་དེ་ཁག་དང་ལྡན་ཅིག་ཅེའི་ཕྱིར་རྒྱུ་སྟེ་བ་རྣམས་རྒྱུ་དང་ལྡན་པའི་རྒྱུའི་མཚན་ཉིད་ཞི་དེ་ཡིན་ནོ་ཞེས་རེ་རེ་ར།།གང་ཞིག་ཡོད་དམ་མེད་ན་གང་ཞིག་ངེས་པར་ཡོད་དམ་མེད་པ་དེ་ཞེ་རྒྱུ་ཡིན་ཞིང་ཤེས་བྱ་ཐམས་ཅད་ལ་ལྡན་ཅིག་ཅེས་པ་ཡིན་ཏོ།།རེ་ཞིག་ལྡན་ཅིག་འབྱུང་བ་རྣམས་ཞི་རྫུང་ན་ཐན་ཏུན་དུ་གོ་རྟོག་ལྟར་རྫུང་དེ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ར།།དེ་ལྟ་ན་ངོ་ན་ཞི་རྒྱུ་བྱས་པའི་གཟུགས་མེད་ན་མི་འབྱུང་པ་ཐན་ཆྱོན་དང་འབྱུང་བ་རྣམས(ཁཁ།)དང་ཡང་ལྡན་ཅིག་དེ་ཐབ་བར་འགྱུར་ལ།ལེགས་ཀྱི་མཐུན་པའི་མཚན་ཉིད་ལ་སོགས་པ་ཡང་ལེགས་ལ་སོགས་པ་དང་དེ་ཐབ་བར་འགྱུར་རོ།།འོ་ན་ཞི་སྡུ་གུ་ཁས་ལྡན་ཐོན་ཏུན་གཟུགས་ཀྱི་དངོས་པོ་འབྱུང་བོ།།རེ་ཁ(ཁཁ།)ཞིག་ཅི་འདི་དག་ལྡན་ཅིག་འབྱུང་བའི་ཕྱོགས་ཀྱི་ཁ་གཟུགས་ཁམ།འོན་ཏེ་ཚོགས་པ་ལྷན་ཅིང་ཐུན་མོང་དུ་ཤེས་པ་ཁོ་ནའོ་ཞེ་ན་ཁ(ཁཁ།)ཅིག་ཅེ་ན་ཞེས་ཀྱང་ཡོད་ཅིང་ཐུན་མོང་ཡང་ཡོད་དོ།།དེ་ལ་ཡང་སྐལ་མཉམ་པའི་རྒྱུ་ལ་སོགས་(ཁཁ།)པ་གཞན་དག་ཀྱང་ཡོད་པས་ལྡན་ཅིག་འབྱུང་བའི་རྒྱུ་ཉིད་ཀྱང་བོ།།སྐལ་མཉམ་པའི་རྒྱུ་གང་ཞེས།

52 སྐལ་མཉམ་རྒྱུ་ནི་འདྲ་བའོ་།
རང་ཉིགས་པའོ་ཞེས་སྨོས་སྦྱོས་རྣམས།
གང་གྲུའི་ལམ་ཟི་ཐན་རྫོན་དུ།
མཉམ་དང་ལྡན་པར་ཅན་ཞི་ཡིན།།

སྐལ་མཉམ་རྒྱུ་ནི་འདྲ་བའོ།།ཚོགས་འདྲ་བ་རྣམས་ཏི་རྩོགས་འདྲ་བ་རྣམས་ཀྱི་སྐལ་མཉམ་པའི་རྒྱུ་ཡིན་ཏེ། འདི་ལྟ་སྟེ། དགེ་བའི་ཕྱུང་པོ་ལྟ་བའི་ཐན་ཏུན་དགེ་བ་རྣམས(ཁཁ།)ཀྱི་ཡིན་ནོ།།ཅི་ནས་མོད་ཀྱང་ཁ་ཅན་རྣམས་ནི་ཅི་ནས་མོད་ཀྱང་ཁ་ཅན་རྣམས་ཀྱི་ཡིན་ནོ།།ལྷུང་བྱེམ་བསྟན་པ་

རྣམས་ཀྱི་ཡིན་ནོ། །གཞན་དག་ན་རེ། ལྷང་དུམ་བསྡུན་པའི་གཟུགས་ནི་ལྟ་པོ་དག་གི་ཡིན་ལ། བཞི་པོ་གཟུགས་ཀྱི་མ་ཡིན་ཏེ། དམན་པ(།།ཁ།།)དང་སྔོན་ཆུང་བའི་ཕྱིར་རོ་ཞེས་རེ་རེ་ལས་རིམ་པ་བཞིན་ནོ། ཟུར་ཟུར་པོ་ནི་ཟུར་ཟུར་པོ་ལ་སོགས་པ་གནས་སྐབས་བཏུ་པོ་དག་གི་ཡིན་ནོ། །མེར་མེར་པོ་ལ་སོགས་པ་ཁྱིམ་མཐུན་པ་གཉིག་ལ་རེ་རེ་ཞེས་ཐེ་བཙམ་མེར་པོ་ལ་སོགས་པའི་ཡིན་ནོ། རྣམ་པ་མཐུན་པ་གཞན་དག་ཏུ་ནི་གནས་སྐབས་བཏུ་ཚར(།།ཁ།།)ཡང་བཏུ་པོ་དག་གི་ཡིན་ནོ། །ཕྱི་ལྟ་ཤང་ལ་སོགས་ཀྱི་ཡིན་ལ། སྤུ་ལྟུ་ནི་སྤུ་ལྟུའི་ཡིན་ནོ་ཞེས་བྱ་རྒྱས་པར་སྨྲ་བར་བྱའོ། །གང་དག་གཟུགས་ཀྱི་སྐལ་བ་མཉམ་པའི་རྒྱུ་གཟུགས་ཡིན་པ་ རམི་འདོད་པ་དེ་དག་ལ་ནི་འདས་པའི་འཇུག་པ་ཆེན་པོ་རྣམས་ནི་མ་འོངས་པའི་འཇུག་(།།ཁ།།)བ་ཆེན་པོ་རྣམས་ཀྱི་རྒྱུ་དང་བདག་པོ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བྱ་བའི་ཕྱིར་གཞུང་འདི་འདོད་པ་ལ་གནོད་པར་གནས་སོ། །ཅི་འདྲ་བ་ཐམས་ཅང་འདྲ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྐལ་མཉམ་པའི་རྒྱུ་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན། སྐྱེས་བུ་མ་ཡིན་ནོ། །འོ་ན་ཅི་ལྟ་བུ་ལྟེ་ན། རང་ཡིགས་ས་བཅོ།།འདི་དག་ལ་རང་གི་རིས་དང་ས(།།ཁ།།)ོགོ་པས་ཁང་པ་དག་གོ། །རིས་ནི་ལྟ་སྟེ། སྡུག་བསྔལ་མཐོང་སྤང་བར་བྱ་བ་ནས་བསྒོམ་པས་སྤང་བར་བྱ་བའི་བར་རོ། ས་གཞི་དགུ་སྟེ། འདོད་པའི་ཁམས་དང་བསམ་གཏན་དང་གཟུགས་མེད་པ་བརྒྱད་དོ།། དེ་ལ་སྡུག་བསྔལ་མཐོང་སྤང་བར་བྱ་བ(།།ཁ།།)ནམས་ནི་སྡུག་བསྔལ་མཐོང་སྤང་བར་བྱ་བ་རྣམས་ཀྱི་སྐལ་བ་མཉམ་པའི་རྒྱུ་ཡིན་གྱི་གཞན་དག་གི་ནི་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟོས་དྲྭ་བསྒོམ་པས་སྤང་བའི་བར་དུ་ཡང་བསྒོམ་པས་སྤང་བར་བྱ་བ་རྣམས་ཀྱི་ཡིན་ནོ། །དེ་དག་ཀྱང་འདོད་པ་ན་སྡུག་དུ་ལྟ་བ་ཤ་ས་ཀུན་ཏུ་ཡང་ཡིན་ལ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཡིན་ཏེ། རྣམ་པ་མཐུན་པ་ཉིད་ཡིན་ནོ་ཞེས་བྱ་བ་ནས་ཟིད་ཀྱི་བར་དུ་སྟེ། ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཡང་ཡིན་ལ། ཐམས་ཅད་ཀྱང་འདོད་པ་ན་སྡུག་བསྔལ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །ཚོར་བ་ནི་ཚོར་བ་གསུམ་ཡང་ཡིན་ལ། ཐམས་ཅད་ཀྱང་འདོད་པ་ན་སྡུག་བསྔལ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །འདུ་ཤེས་ནི་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཡིན་ལ། ཐམས་ཅད་ཀྱང་འདོད་པ་ན་སྡུག་བསྔལ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །སེམས་པ་ནི་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཡིན་ལ། ཐམས་ཅད་ཀྱང་འདོད་པ་ན་སྡུག་བསྔལ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །རེག་པ་ནི་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཡིན་ལ། ཐམས་ཅད་ཀྱང་འདོད་པ་ན་སྡུག་བསྔལ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ནི་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཡིན་ལ། ཐམས་ཅད་ཀྱང་འདོད་པ་ན་སྡུག་བསྔལ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །འདུན་པ་ནི་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཡིན་ལ། ཐམས་ཅད་ཀྱང་འདོད་པ་ན་སྡུག་བསྔལ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །མོས་པ་ནི་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཡིན་ལ། ཐམས་ཅད་ཀྱང་འདོད་པ་ན་སྡུག་བསྔལ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །དྲན་པ་ནི་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཡིན་ལ། ཐམས་ཅད་ཀྱང་འདོད་པ་ན་སྡུག་བསྔལ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །ཏིང་ངེ་འཛིན་ནི་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཡིན་ལ། ཐམས་ཅད་ཀྱང་འདོད་པ་ན་སྡུག་བསྔལ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །ཤེས་རབ་ནི་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཡིན་ལ། ཐམས་ཅད་ཀྱང་འདོད་པ་ན་སྡུག་བསྔལ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །ཡིད་ཀྱི་ལས་ནི་ཐམས་ཅད་ཀྱ

འཕྲང་བ་རྣམས་དང་། དེ་དག་དང་མཚུངས་པར་ལྡན་པའི་ཚོམ་རྣམས་ཀྱི་སྐལ་བ་མཉམ་པའི་རྒྱུས་རྒྱུ་ཡིན་ནོ།། དེ་ལྟར་ན་འདས་པ་དང་། ད་ལྟར་བྱུང་བ་རྣམས་ཀྱི་ཡིན་ནོ།། འདས་པ་དང་ད་ལྟར་བྱུང་བ་རྣམས་ནི་མ་ངེས་པ་རྣམས་ཀྱི་ཡིན་ནོ་ཞེས་བརྗོད་པར་བྱའོ་ཞེས་འབྱུང་ངོ་།། ཚོམ་(ཁཁ།ཁ)གང་ཚོམ་གང་གི་རྒྱུའི་ཡིན་པའི་ཚོམ་དེ་རེས་འགའ་ཞིག་ཚོམ་དེའི་རྒྱུ་མ་ཡིན་ཡ་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན་སྨྲས་པ་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན། ལྷན་ཅིག་འབྱུང་བ་དང་མཚུངས་པར་ལྡན་པ་དང་རྣམ་པར་སྨིན་པའི་རྒྱུ་ལས་ད་གོངས་ནས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་དེ་ནི་ཉེས་པ་མེད་(ཁཁ།ཁ)དོ།། གང་ཞེན་ཚོམ་མ་ངེངས་པ་དེ་ཡང་སྟེ་འདི་ཚོའི་གནས་སྐབས་ན་སྐལ་བ་མཉམ་པའི་རྒྱུ་ཉིད་དུ་དེས་པར་འགྱུར་བ་ཡིན་ནོ།། དེའི་ཕྱིར་ཐ་མའི་གནས་སྐབས་དེ་ལས་ད་གོངས་ནས་ནམ་ཡང་རྒྱུ་མ་ཡིན་པ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་གསུངས་སོ་སྐམ་དུ་སེམས་པ་དེ་ནི་དེའི་(ཁཁ།ཁ)ལན་དུ་མི་རུང་སྟེ། འདི་ལྟར་ཚོམ་དེ་སྟེ་འདི་གནས་སྐབས་ཀྱི་སྔོན་ཅོག་ནས་སྐལ་བ་མཉམ་པའི་རྒྱུ་མ་ཡིན་པ་ལས་ཕྱིས་ཡིན་པས་སོ།། ཚོམ་གང་ཞེན་ཚོམ་གང་གི་མཚུངས་པ་དེ་མ་ཐག་པ་མ་ཡིན་ནམ་ཞེས་བྱ་བའོ་ཞེ་བ(ཁཁ།)འདི་ཡང་ཡོངས་སུ་རྟོགས་པ་དིས་ཅེས་འགའ་ཞིག་ཚོམ་དེ་སྟེ་ཐ་མའི་ཚོམ་དེའི་མཚུངས་པ་དེ་མ་ཐག་པ་མ་ཡིན་ནམ་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། དེ་ལྟ་ན་ཡང་ཐ་མའི་ཚོམ་དེ་ཉིད་ཀྱི་ཚེ་ཡང་ཚོམ་དེ་ཉིད་ཀྱི་རྒྱུ་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན། ཐ་མའི་ཚོམ་དེ་ཉིད་ཀྱི་ཚེ་ཡང་ཚོམ་དེ་ཉིད་ཀྱི་རྒྱུ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ནི་ཐ་དད་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རོ།། དེ་ལྟ་ཡིན་ན་ཡང་ཐ་དད་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར

ཐོག་ཐས་པ་ཞེས་པ་རྟོང་པ་རྣ་བ་འཁྲུ། ཡང་ནོར་ཐྲིས་ན་དེ་ལྟ་གོ་བ་རྒྱའོ། ཞེས་(༤༩ཁ་)བཏགས་པའི་བཤད་པ་ཚོམ་ཐམས་ཅད་ནི་བཞི་ཚན་དུ་དེས་པ་ཡིན་ཏེ། རྒྱུ་དང་འབྲས་བུ་དང་། རྟེན་དང་དམིགས་པར་དེས་ཞེས་བྱ་བ་འདི་ཇི་ལྟར་དང་། འདིར་རྒྱུ་ཞི་མཚུངས་པར་ལྡན་པའི་རྒྱུ་དང་ལྡན་ཏེ་གཅིག་བཟློག་པའི་ཕྱིར་བྱ་ཞེས་བྱ་བ་ཡིན་ཏེ། འབྲས་བུ་ནི་མི་ཐུན་པ་ཉིད་ཡིན་ཏེ། ཐད་ཀ་(༤༩ཁ་)པོའི་འབྲས་བུ་ཡིན་ཏེ། རྟེན་ནི་མིག་ལ་སོགས་པའོ།། །།དམིགས་པའི་གཟུགས་ལ་སོགས་པ་ཡིན་ཏེ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྐྱོན་བརྗོད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། དེ་ལྟ་ན་སྐལ་བ་མཉམ་པའི་རྒྱུ་མ་ཡིན་པར་འགྱུར་བ་མ་ཡིན་ནམ། གནས་སྐབས་ཀྱི་འབྲས་བུ་ཉིད་པ་ཁོ་ན་ཡིན་ཐྱི། རྫས་ཀྱི་འབྲས་བུ་ཅན་ལ་ནི་མ་ཡིན་ནོ། ཚོགས་(༤༧ཁ་)པ་ནི་གནས་སྐབས་ཀྱི་འབྲས་བུ་ཅན་ཡིན་ཐྱི། རྫས་ཀྱི་འབྲས་བུ་ཅན་ནི་མ་ཡིན་ནོ།། གལ་ཏེ་ཟམ་པར་སྨིན་པའི་རྒྱུ་བཞིན་དུ་སྐལ་བ་མཉམ་པའི་རྒྱུ་ཡང་མཉེན་པ་ཡིན་ན་ནི་འགྱུར་ཞེ་ན། བསྟན་བཅོས་ལས་དེ་སྨོས་པར་འགྱུར་རོ། འབྱུང་བཞི་ལ་སོགས་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ། ཞེས་བྱ་བ་མཉམ་པའི། སྐལ་བ་མཉམ་པའི་རྒྱུ་ནི་རྒྱུ་མཐུན་པའི་འབྲས་བུ་དང་བཅས་པ་ཡིན་ན་དེ་ཡང་མངོན་མཐོང་པ་ལ་རིགས་པ་མ་ཡིན་ཏེ། ཐུབ་ཀྱི་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ།། །།གླང་ཆེ་པ་ཡང་མངོན་མཐོང་པའི་ཐུན་ཙམ་ལ། འབྲས་བུ་དང་བཅས་པ་ཉིད་ཡིན་ཏེ། ཞེས་(༤༩ཁ་)ཟེར་ཏེ། སྐལ་བ་མཉམ་པའི་རྒྱུ་ནི་རྒྱུ་མཐུན་པའི་འབྲས་བུ་དང་བཅས་པ་ཡིན་ན་དེ་ཡང་མངོན་མཐོང་པ་ལ་རིགས་པ་མ་ཡིན་ཏེ། ཐུབ་ཀྱི་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ།། །།སྐལ་བ་མཉམ་པའི་རྒྱུ་ནི་ཇི་ཙམ་ཞིག་པ་ཡིན་ཏེ་ཞེས་བཤད་པ་

གང་ཡིན་པ་ཅི་དེ་ལྟར་དེས་ཤམ་ཤེ་ན། དེ་ཟག་པ་དང་བཅས་པ་ལ་ནི་དེས་སོ། ॥ས་དགུའི་ལས་ནི་ཐབ་རྩོན་དུ། ། སྐལ་བ་མཉམ་(୭୦୩)པའི་འབྲས་བུ་ཡིན་ནོ། ། ཤེས་བྱ་བར་སྐབས་དང་སྦྱང་ད། ཚི་ལྟོ་གསར་པ་མེད་པ་དང་བསམ་གཏན་ཐོབ་པར་ངན་བས་མ་གཏན་བཞི་དང་། བསམ་གཏན་བཞི་དང་། ཟུག་གས་མེད་པ་གསུམ་དག་གི་ལས་ཀྱི་བདེན་པ་ཐོབ་ཐབ་རྩོན་དུ་སྐལ་བ་མཉམ་པའི་རྒྱུ་ཡིན་ནོ། ། ཪའི་ཚིལ་(୭୦୨)ནི་ས་དེ་དག་ཏུ་སྐྱོ་བྱང་དུའོ་ངམ་པ་ཡིན་ལ། ས་དེ་པ་དག་གིས་བདག་གིར་མ་ཐུས་པའི་ཕྱིར་ཞེས་དེ་དག་ཏུ་གཉིགས་པ་མ་ཡིན་ནེ། དེ་བས་ན་ས་གཞན་པའི་རིགས་མཐུན་པའི་སྐལ་བ་མཉམ་པའི་རྒྱུ་ཡང་ཡིན་ནོ། དེ་ཡང་མཉམ་དང་ཞུང་ངས་ཏ་ན་ཐུ་ཡི་ན། རྒྱང་དྲའི་རྒྱུ་མ་ཡིན་ནེ།།འདི་ལྟ་སྟེ།(୭୦୩)ཐུགས་བསྟེན་ལས་ཚོས་ཤེས་པའི་བཟོ་དང་ནི་ཉིད་མ་འོངས་པ་དང་མོ་སྐྱེ་བ་ཤེས་པའི་ཞུང་ངས་ཏ་ན་ཐུ་ཡི་རྒྱུ་ཡང་ཡིན་ནོ། ། མོ་སྐྱེ་བ་ཤེས་པ་ནི་ཞུང་ངས་ཏ་ན་ཐུ་གཞན་ཤེད་པའི་ཕྱིར་མི་སྐྱེ་བ་ཤེས་པ་ཙོ་ཅའི་ཡིན་ནོ། ། མཐོང་བ་དང་བསྟོམ་པ་དང་མི་སློབ་པའི་ལམ་རྣམས་ནི་གསུམ་དང་ཀིས་དང་གཅིག་དག་གི་ཡིན་ནོ། ། དེ་ལ་ཡང་(୭୦୫)དབང་པོ་རྣུལ་པོའི་ལམ་ནི་དབང་པོ་རྣུལ་པོ་དང་རྣོན་པོའི་ལམ་དབང་པོ་རྣོན་པ་ཡིན་ནོ། ། འདི་ལྟ་སྟེ་དད་པས་རྗེས་སུ་འབྲང་བ་དང་དད་པས་མོས་པ་དང་དུས་ཀྱིས་རྣམ་པར་གྲོལ་བའི་ལམ་རྣམས་ནི་དྲྭ་དང་བའི་དང་གཅིས་ཏང་གི་ཡིན་ནོ། ། ཆོས་ཀྱིས(୭୦୫)རྗེས་སུ་འབྲང་བ་དང་མཐོང་བས་ཐོབ་པ་དང་། དུས་དང་མི་སློབ་པར་རྣམ་པར་གྲོལ་བའི་ལམ་རྣམས་ནི་གསུམ་དང་གཅིས་དང་གཅིག་གི་ཡིན་ནོ། ། ཡང་ཇི་ལྟར་ས་གང་མ་ཡིན་ཏེ་ན་མ་ཡིན་ལམ་དང་མཉམ་པ་འམ་ཁྱད་པར་ཅན་ཡིན་ཞེ་ན། འབད་པོ་དང་རྒྱུ་རྣམས་པར་བྱ་ཞིའི་ཁེལ་ཅེ་ན་ལ(୭୦୨୬)རྒྱས་ཤིན་ཏུ་རྒྱས་པར་ཁྱས་པ་ནི་མཐོང་བའི་ལམ་ལ་སོགས་པ་དང་། རྣུང་དྲའི་རྣུང་དྲ་ལ་སོགས་པ་གོང་ནས་གོ། རྒྱུ་གཅིག་ལ་ཤེས་རྒྱུད་བ་དང་། ཚོས་ཀྱིས་རྗེས་སུ་འབྲང་བའི་ལམ་དག་མི་སྲིད་མོད་ཀྱི་འབྲས་བུ་ནི་མཉོན་པའི་རྒྱུ་ཡིན་ནོ། ། ཅི་ལམ་ལ་ཅུང་ཟན་མཁམ་པ་དང་(୭୦୨୪)ཁྱད་པར་ནས་ཁྱད་པར་ཅན་གི་སྐལ་བ་མཉམ་པའི་རྒྱུ་ཡིན་ནས་ཁྱད་པར་ཅན་གི་འབྲས་བུ་ཡིན་ནོ། ། སྨྲས་པ་མ་ཡིན་ནེ། འཕགས་རྣེ་ན་པ་དག་ཀྱང་།

53.སྐྱོར་ཐུང་དེ་གཉིས་ཙོ་ནའི་ཡིན།
བྱོས་དང་བསམ་མས། ཐུང་ལ་ལོགས་པ།
མཚུངས་ལྡན་རྒྱུ་ཕྱི་ཚེ་མས་དག་དང་།

སྡོམ་བྱང་དེ་གཉིས་ཀོ་ནའི་ཡིན།།མཉམ་པ་དང་ཕྲད་པར་ངན་དགེ་སྦྱོར་བ་མཉམ་པའི་རྒྱུ་ཡིན་གྱི་དམན་པའི་ནི་མ་ཡིན་ནོ།།དཔེར་ན་ལྷ་དུ་ལེ་བ།སྐྱེས་པ། ཐོས་དང་བསམས་པ་བྱང་ཆུབ་སེམས་(୨୦୫୨)པ་འང་། །ཐོས་པ་དང་བསམས་པ་དང་བསྒོམས་པ་ལས་བྱང་བ་སྡོམ་པ་ལས་འབྱུང་བའི་ཡོན་ཏན་དེ་དག་ཀྱང་ཉན་ཐམས་པ་དང་ཕྲད་པར་ངན་དགེ་ཚུལ་ཡིན་གྱི་དམན་པ་རྣམས་ཀྱི་ནི་མ་ཡིན་ཏེ།འདི་ལྟ་སྟེ། འདོད་པ་ན་སྡོད་པའི་ཐོས་པ་ལས་བྱང་བ་རྣམས་ནི་ཐོས་པ་ལས་བྱང་བ་དང་བསམས་པ་ལས་བྱང་(୨୦୫୨)བ་རྣམས་ཀྱི་ཡིན་ནོ།།བསམས་པ་ལས་བྱང་བ་རྣམས་ནི་བསམས་པ་ལས་བྱང་བ་རྣམས་ཀྱི་ཡིན་ཏེ། བསྒོམས་པ་ལས་བྱང་བ་དང་བསྒོམས་པ་ལས་བྱང་བ་རྣམས་ཀྱི་ཡིན་ནོ། བསམས་པ(୨୦୫୩)་པ་ལས་བྱང་བ་ནི་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །བསྒོམས་པ་ལས་བྱང་བ་རྣམས་ནི་བསྒོམས་པ་ལས་བྱང་བ་རྣམས་ཀོ་ནའི་ཡིན་ནོ།།དེ་དག་ཀྱང་རྣམ་པ་དག་ཐུབ་དང་པའི་ཕྱིར་རྒྱང་དུའི་རྒྱང་དུ་དག་ནི་ཐབས་ཅད་ཀྱི་ཡིན་ལ། རྒྱང་དུའི་འཕྲིང་པོ་དག་ནི་བརྒྱད་ཀྱི་ཡིན་ནོ། ལུགས་ནི་དེ་ལྟ་བུའོ། སྡོམ(୨୦୫୫)ཐམས་ཅོན་པ་ཅན་རྣམས་ཏད་ཀྱི་ཡིན་ལ། ཆོས་ཀྱི་རྣམས་སྐྱེ་རྣམ་པ་དག་ཏུ་བཤད་ཅིང་ཡང་ཉན་ཐོས་ཀྱི་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལ་ཞུགས་པ་ཅན་རྣམ

ཁང་པར་ཅན་ཐམས་ཅད་དམན་བའི་ལུང་བྱའོ། །རྒྱུད་གཅིག་ལ་དེས་པའི་རྟག་པ་མེད་པའི་(ཤ།འ།)ཚོས་སྐྱེན་ཐོབ་པ་ཕྱིས་སྐྱེས་པའི་རྒྱུ་མ་ཡིན་པ་ཡོད་དམ་ཞེས་པའི་བཤེར་དུ་པ་མ་ཐོང་བ་ཁོ་ནས་ཀྱང་ཐལ་བར་ཐལ་ལོ། །ཞེས་པ་ཐལ་བ་ལ་ཡང་ཁྱོད་ཀྱི་ཚོས་ཀྱི་ཆོས་ཅན་ཡིན་ཏེ་ཁྱོད་ཀྱི་ཚོས་ཀྱི་ཆོས་ཅན་ཡིན་ཞེས་པ་ལ་སོགས་པ་ཐལ་བ་ཡིན་ནོ། །ཚད་མ་ཡང་ཁྱོད་ཀྱི་ཚོས་ཅན་ཡིན་ཏེ་ཁྱོད་ཀྱི་ཚོས་ཀྱི་ཆོས་ཅན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཁས་ལེན་པ་(ཤ།འ།)མེད་པའི་ཚོས་ཐམས་ཅས་སྐྱེས་པ་རྟག་མས་ཅག་པ་མེད་ཀྱི་ཆོས་ཀྱི་ཆོས་ཅན་ཡིན་ཏེ་རྒྱུ་མ་ཡིན་པ་ཡོད་དམ་ཞེས་པ་ལ། ཡོད་དེ། ཆེན་པོ་རྣམ་དྲུག་ལྟ་བུ་སྟེ། འདི་ལྟ་སྟེ། འབྲས་བུ་གོང་མ་ལས་ཡོངས་སུ་ཉམས་པ་འབྲས་བུ་འོག་མ་མངོན་དུ་བྱེད་པའི་ཚོ་ངང་ཐམས་ཅད་ཡོངས་སུ་ཤེས་པ་འབྲས་བུ་ཐོབ་པ་ཐམས་ཅད་ཡོངས་ལོངས་སྤྱོད་པ་ཐམས་ཅད་ཡོངས་སུ་ཤེས་པའི་ཐབས་ཐམས་ཅད་ཡོངས་སུ་ཤེས་པ་ཐམས་ཅད་ཡོངས་སུ་སྤངས་པ་ཐམས་ཅད་ཡོངས་སུ་ཤེས་པ་ཐམས་ཅད་ཡོངས་སུ་བསྒོམས་པ་ཐམས་ཅད་ཡོངས་སུ་ཤེས་པ་ཐམས་ཅད་ཡོངས་སུ་མཐོང་བ་ཐམས་ཅད་ཡོངས་སུ་ཤེས་པ

སྡོམ་པ་བཞིན་ནོ།། གཉིག་ཨེད་ན་ཡང་(༡༥༢) ཐམས་ཅད་མཚུངས་པར་མི་ལྡན་པས་འཕྲིན་དེ་དག་གི་རྒྱུའི་དངོས་པོར་ཡིན་ནོ།། ཀུན་ཏུ་འགྲོ་བའི་རྒྱུ་གང་ཞེ་ན།

54 ཀུན་འགྲོ་ཞེས་བྱ་ཉོན་མོངས་ཅན།
རྣམས་ཀྱི་རང་ས་ཀུན་འགྲོ་ལྟ།
རྣམ་སྨིན་རྒྱུ་ནི་མི་དགེ་དང་།
དགེ་བ་ཟག་བཅས་རྣམས་ཧོར་ན།

ཀུན་འགྲོ་ཞེས་བྱ་ཉོན་མོངས་ཅན། རྣམས་ཀྱི་རང་སར་ཀུན་འགྲོ་ལྟ། རང་གི་ས་པའི་ཀུན་ཏུ་འགྲོ་བའི་ཆོས་སྤངས་ཤྱས་པ་རྣམས་ནི་ཉོན་མོངས་པ་ཅན་ཞེས་ཆོས་ཀྱི་ཨང་ནས་བཤད་པ་ལྟ་བུའོ། རྣམ་སྨིན་རྒྱུ་ནི་མི་དགེ་དང་། ཀུན་ཏུ་འགྲོ་(ཨཾ་ཁཾ)བའི་རྒྱུ་ཡིན་ནོ།། དེ་དག་ཀྱང་འོག་ནས་ཕྱོགས་བསྡུས་པའི་ཚངྐོད་ཀྱི་གནས་ཀའི་ནས་བཤད་པར་བྱའོ། ཀའི་ནི་ཉོན་མོངས་པ་ཅན་ཞེས་ཆོས་ཀྱི་ཐུབ་མོད་ཕི་རྒྱུ་ཉིད་ཡིན་པས་ན་སྐལ་བ་མཉམ་པའི་རྒྱུ་ལས་ཤོགས་ཏིག་ཏུ་རྣམ་པར་གཞག་གོ། དེས་གཞན་དག་གི་ཡང་རྒྱུ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དེ། དེ་དག་གི་(ཨཾ་ཁཾ)མཐུན་ཞི་དེས་གཞན་པའི་ཉོན་མོངས་པ་དག་ཀྱང་སྤྱི་བར་འགྱུར་རོ། ཁ་འཕགས་པའི་གང་ཟག་གི་ཉོན་མོངས་པ་ཅན་ཞེས་ཆོས་རྣམས་ཀྱང་ཀུན་འགྲོ་བའི་རྒྱུ་ལས་བྱང་བ་དག་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན།། ཇི་སྐད་དུ་རྣམ་པ་ཅན་ཞེས་ཆོས་བཤམས་ཚད་ཀྱང་མཐོང་བས་སྤང་བར་བྱ་བའི་(ཨཾ་ཁཾ)རྒྱུ་ལས་བྱང་བ་དག་ཡིན་ཏེ། འདི་ཁྱར་རབ་ཏུ་བྱེད་པ་ལས་མཐོང་བས་སྤང་བར་བྱ་བའི་རྒྱུ་ལས་བྱང་བའི་ཆོས་རྣམས་གང་ཞེ་ན། ཉོན་མོངས་པ་ཅན་གྱི་ཆོས་རྣམས་དང་མཐོང་བས་སྤང་བར་བྱ་བའི་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཡིན་པའི་ཞེས་བྱ་བ་དང་། ལྷུང་བ་ལས་བྱུང་བ་དག་ཡིན་ནོ། ཞེས་བཤད་པ་ལྟ་བུའོ། རྒྱུ་ལས་བྱུང་བའི་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཡིན་ཞེས་བྱ་བ་དང་། ལྷུང་བ་ལས་བྱུང་བ་དག་ཡིན་ནོ། ཞེས་བཤད་པ་ལྟ་བུའོ། རྒྱུ་ལས་བྱུང་བའི་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཡིན་པའི་ཞེས་བྱ་བ་དང་། ཕྱུག་པ་ལས་ཕྱུག་པ་དག་ཡིན་ནོ། ཞེས་བཤད་པ་ལྟ་བུའོ། རྒྱུ་ལས་བྱུང་བའི་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཡིན་པའི་ཞེས་བྱ་བ་དང་། མི་དགེ་བ་རྣམས་སོ་ཞེས་བྱ་བ་དང་། ཕྱུག་པ་ཕྱུག་གི་བདེན་པ་ལ་འཇིག་ཚོགས་ལྟ་བའི་རྒྱུ་ངན་ཡིན་པ་འཇིག་ཚོགས་ལྟ་བའོ་ཞེས་བྱ་བ་དང་། ཚོས་དེ་དག་གི་སྟེ་བ་གང་རུ་བ་དང་ཐབས་པ་དང་། མི་རྟག་པའི་ཉིད་དག་མ་གཏོགས་པ་དེ་དག་ལས་ཐ་ཞེན་པ་ཕྱུག་པ་ཕྱུག་གི་བདེན་པ་ཉོན་མོངས་པ་ཅན་གང་ཡིན་པའི་ཞེས་བྱ་བའི་བར་

དུ་གསུངས་པོ་ཞེས་རེར་རོ། ཞེ་ན་བདག་པ་ཁའི་བསྡུ་བ་ཞེས་(୨୨୦୨) ན་ཡིན་པ་ཡོད་དམ་ཞེ་ན། ཡོད་དེ། འཕགས་པའི་གང་ཟག་འདོད་པའི་འདོད་ཚགས་དང་བྲལ་བ་ལས་ཡོངས་སུ་ཤམས་པ་དེ་ལས་དང་པོར་ཅི་མོངས་པ་ཅན་གྱི་སེམས་པ་མངོན་དུ་ཕྱེད་པ་གང་ཡིན་པའོ་ཞེས་གསུངས་པ་འདི་ལྟར་ངང་ཚུལ་ཁོ་ནས་(୨୨୦୨) དགོངས་ནས་གསུངས་པ་ཡིན་གྱི་འདི་སྐུ་མཚོ་བས་སྦྱང་བའ་བྱ་བའི་སྦྱངས་རིན་པའི་ཕྱིར་མ་གསུངས་སོ། །ཀུན་ཏུ་འགྲོ་བའི་སྐུ་བཟང་ཉིད་དོ། །རྣམ་པར་སྨིན་པའི་སྐུ་གང་ཞེ་ན། རྣམ་སྨིན་སྐུ་ཁྱི་མོ་དགེ་དང་། དགེ་བ་རིགས་བཅས་པ་རྣམས་དང་། དགེ་བའི་(୨୨୦୩) ཚོར་རིགས་པ་དང་བཅས་པ་རྣམས་ནི་རྣམ་པར་སྨིན་པའི་སྐུ་ཡིན་ཏེ། རྣམ་པར་སྨིན་པའི་ཚོར་ཅན་རྣམ་པར་སྨིན་པ་འགྲུབ་པར་མི་བྱེད་ཅེ་ན་སྡོམ་པས་ཆུང་བའི་ཕྱིར་ཏེ་ཁོ་བོ་རྣམས་ལ་པ་བཞིན་ནོ། །ཁྱི་ཡང་ཞེ་ན། རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཞེས་པ་ཡང་ཁྱི་(୨୨୦୪) མ་ཡིན་ཞེ་ན། ཁྱེད་པས་མངོན་པར་མཁྱེན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། །ཁྱི་ཁྱེད་ཅེ་ན། མངོན་པར་མ་ཁྱེན་པའི་ཁ་བོན་གྱང་བཞིན་ནོ། ལྷ་པ་མ་ཡིན་པ་རྣམས་གང་དང་ལྷན་པའི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཞེས་བྱ་བ་ཁའི་ཁྱི་ཁ་ཅིག་ཡིན་པའི་ཁྱི་(୨୨୦୫) ཁྱེད་དེ་ས་བོན་གྱང་པོ་མངོན་པར་བཟློག་པ་བཞིན་ནོ། འདི་ཉ་ཤེས་པར་བྱ། རྣམ་པར་སྨིན་པའི་སྐུ་ཞིག་རྣམ་པར་སྨིན་པའི་སྐུ་ཡིན་ནམ། ངོན་དེ་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཅིང་སྐུ་ཡིན་པས་རྣམ་པར་སྨིན་པའི་སྐུ་ཡིན། དེས་ན་ཚིར་འགྲུར། གལ་ཏེ་རྣམ་པར་སྨིན་པའི་སྐུ་ཞིག་རྣམ་པར་སྨིན་(୨୨୦୬) པའི་སྐུ་ཡིན་ནའི་མིག་གི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ལས་སྐྱེས་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བྱ་བ་དེར་མི་འགྲུར་རོ། །ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། ལས་ལས་སྐྱེས་པའི་ཕྱིར་ལ་ལས་ཀྱང་རྣམ་པར་སྨིན་པའི་ངང་བཞིན་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །དོན་དེ་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཅིང་སྐུ་ཡིན་པས་རྣམ་པར་སྨིན་པའི་སྐུ་ཡིན་ནའི་(୨୨୦୭) ཀྱི་རྣམ་པར་སྨིན་ཞེས་བྱ་བ་དེར་མི་འགྲུར་རོ། །ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རྣམ་པར་སྨིན་པ་ནི་སྐུ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཡང་ལས་ཀྱི་ངང་བཞིན་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཁའི་ཁ་ལྟར་ཡང་རྒྱང་དོན་ཞེས་སྡུར་བའང་དེའ་ནོ། །ཡང་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏེ་ཞེ་ན། མི་འཕྲུལ་པར་(୨୨୦୧) སྨིན་པ་ནི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཉོ། །འོད་པའི་ཁམས་ན་རྣམ་པར་སྨིན་པའི་སྐུ་ཐུང་པོ་ཁ་ཅིག་ལ་འབྲས་བུ་ཁ་ཅིག་ཏུ་བ་ཁ་རྣམས་དང་ཉེ་བ་ཐོབ་པ་ལ་སོགས་པའོ།

།ཐུང་པོ་ཐཾས་པ་ལ་འབྱས་བུ་ཐིག་པ་ཅན་ནི་ལུས་དང་ངག་གི་ལས་དང་དེ་དག་གི་སྐྱེ་བ་ལ་སོགས་པའོ།
།ཐུང་(୨୨୫୨)པོ་བཞི་ལས་འབྱས་བུ་ཐིག་པ་ཅན་ནི་སེམས་དང་སེམས་ལས་བྱུང་བ་ངོ་མཚར་བ་སྐྱེ་བ་ལ་སོགས་པ་དང་བཅས་པ་དག་གོ།།གཟུགས་ཀྱི་ཁམས་ནི་རྣམ་པར་སྨིན་པའི་རྒྱུ་ཐུང་པོ་ཐིག་ལ་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཐིག་པ་ཅན་ནི་སྡོད་པ་དང་འདུ་ཤེས་མེད་པའི་སྐྱེ་མཆེད་པར་འདོད་(୨୨୫୩)པ་སྟེ་བ་ལ་སོགས་པ་དང་བཅས་པའོ།།ཐུང་པོ་ཐཾས་པ་ནི་བསམ་གཏན་དང་པོའི་རྣམ་པར་ཏིག་རྒྱས་པ་ལ་སོགས་པ་དང་བཅས་པའོ།།ཐུང་པོ་བཞི་པ་ནི་དགེ་བའི་ཁམས་མཐའ་པར་མ་བཞག་པ་ནི།
།ཐུང་པོ་ལྔ་པ་ནི་མཉམ་པར་བཞག་པ་ནོ།།ཐུང་ཐུང་ཐུང་

བཞིན་དུ་སྐད་ཅིག་མ་ཙམ་ཞིག་པའི་སྐད་ཅིག་མ་དུ་མ་པ་ནི་ཡིན་ཀྱི་བརྒྱ་པ་ནི་མ་ཡིན་ནོ།། རྣམ་པར་སྨིན་པ་ནི་ལས་དང་ལྡན་ཅིག་ཏུ་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཡང་མ་ཡིན་ལ་མངོན་སུམ་གོ་སྐབས་སུ་ཡང་མ་ཡིན་ཏེ། མདུག་པོ་གསལ་ཀྱི་སྐད་ཅིག་མའི་མཚན་ངེས་པ་དེ་མ་ཐག་པའི་རྒྱུ་ཕྱིས་དྲན་པའི་ཕྱིར་རོ། །རྣམ་པར་སྨིན་པའི་རྒྱུ་ལས་འབྲས་བུ་སྨིན་པའི་རྒྱུ་ལ་(༡༣༠༤)ལྷོས་པ་ཡིན་ནོ།། ཡང་རྒྱུ་འདི་དག་གི་དབྱངས་ངེས་པ་གང་ཞེ་ན། འདི་དག་གི་དབྱངས་ངེས་པར་དོན་ཕྱིས་ཟེར་ཅིང་ཤད་མོད་ཀྱི་མདོ་ལྟས་ཁས་མ་བཤད་པས། དེའི་ཕྱིར་མདོར་བྱས་ཏེ།

55. གུན་འགྱོ་སྐལ་མཉམ་དུས་གཅིག་པ།
གསུམ་པོ་དག་ནི་དུས་གསུམ་པ།
འདུས་བྱས་སྒལ་བཅས་འབྲས་བུཡིན།
འདུས་མ་བྱས་ལ་དེ་དག་མེད།

གུན་འགྱོ་སྐལ་མཉམ་དུས་གཅིག་པ་དང་། འདས་པ་དང་ད་ལྟར་བྱུང་བ་ཙོ་ན་ཡིན་ཀྱི་མཛོངས་པ་དག་ནི་མེད་དོ། (༡༣༠༥)འདིར་གཅིག་ཚོགས་ནི་བཤད་ཟིན་ཏོ། གསུམ་པོ་དག་ནི་གསུམ་པ།། ལྷན་ཅིག་འབྱུང་བ་དང་མཚུངས་པར་ལྷན་པ་དང་རྣམ་པར་སྨིན་པའི་རྒྱུ་དག་ནི་དུས་གསུམ་པ་ཡིན་ནོ།། ཞེད་རྒྱུའི་རྒྱུ་ནི་དུས་དེས་པ་མ་བསྟན་པས་དུས་ཐམས་ཅད་དང་། དུས་དང་ཐབ་བར་ཡང་ངེས་པ་ཡང་ཟེར།། རྒྱུ(༡༣༠༦) རྣམས་བཤད་ཟིན་ཏོ།། རྒྱུ་དེ་དག་གང་གི་ཡིན་པའི་འབྲས་བུ་དེ་དག་ཀང་ཞེ་ན། འདུས་བྱས་ཐབ་ཐབ་བཅས་འབྲས་བུ་ཡིན།། བསྟན་བཅོས་ལས། འབྲས་བུའི་ཚོར་རྣམས་ཀང་ཞེ་ན། འདུས་བྱས་ཀྱི་ཚོར་བ་མས་ཅད་དང་། ལོ་སོར་བརྒྱས་པས་འགོག་པའོ་ཞེས་འཐུང་བའོ།། དེ་ལྟར་ན་འོན་ཀ་ཞི་འདུས་མ་བྱས་(༡༣༠༧)འབྲས་བུ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དེ་ནང་གི་འབྲས་བུ་ཡིན་པའི་རྒྱུར་ཡང་འཐུབ་ལ། རྒྱུ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དེ་ནང་གི་རྒྱུ་ཡིན་པའི་འབྲས་བུར་ཡང་འཐུབ་བོ།། འདུས་བྱས་ཁོ་ན་ལ་རྒྱུ་དང་འབྲས་བུ་དག་པོའང་ཀྱི། འདུས་མ་བྱས་ལ་དེ་དག་མེད། ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རྒྱུ་རྣམ་པ་དྲུག་མི་སྲིད་པའི་ཕྱིར་དང་། འབྲས་བུ་རྣམ་པ་ལྔ་མི་སྲིད་(༡༣༠༨)པའི་ཕྱིར་རོ།། ཅིའི་ཕྱིར་ལྟས་འབྲལ་བའི་ཟེད་རྒྱུའི་རྒྱུ་མི་འདོད་ཅེ་ན། འདི་ལྟར་དེ་ཞི་སྐྱེ་བ་ལ་བཞེག་ས་མི་ཟེད་པའི་དོ་གོ་

རྣམ་པར་བཞག་པ་ཡིན་ན་འདུག་ཨ་ཐུས་ནི་སྐྱེ་བ་དང་ལྡན་པ་མ་ཡིན་ནོ།། དཔེ་དེ་གང་གི་འམ་རྟེ་ལྟར་འབྲས་བུ་ཡིན་ཞེ་ན། ཅི་མཁྱེན་ཏེ་ཤེས་རབ་ཀྱི་འབྲས་བུ་ཡིན་ཏེ། དེའི་སྐྱོན་ཏུ་ཐལ་ཕྱིར་རོ། །དེ་ནི་ཐོས་པ་ཙམ་ཟུས་པའི་ཕྱིར་ཐོག་ན་ཨམ་ཀྱི་འབྲས་བུ་ཡིན་ཀྱི་བྱ་ཚ་བའི་མ་ཡིན་ནོ། །ཐོག་ཡ་ཡ་ཡང་དེའི་རྒྱས་པ་གཞན་ལ། བྱམ་པ་ཡ་ཡང་གཞན་ཁ་ཅིག་ཏུ། ཐོག་པ་ཡ་དེ་རྣམ་པ་རྒྱས་ཤེ་ན་བསྟེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །བྱ་ཡ་ཡ་ཏི་ཡ་ཤ་ཞེན། ཐོག་པ་ཡ་ཤང་ཁ་ཅིག་(ཞ་ཐཁ་)ནི་ཁ་ཁ་ཐུན་ཏུ་ཡང་ཤེད་ན་ཚོ་ཏི་ཡ་འདུས་མ་བྱས་རྟེ་རྒྱུ་ཞི་ཐུབ་ཀྱི་ཐབ་ཤས་ཀྱང་ཤེས་ཏེ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ཡང་ཐོག་ཏུ་ཡོད་ཀྱི་ཐུབ་པ་ཡིན་ཏེ།

(૭૫૯૨) པས་འགོག་པ་གང་ཞེ་ན། གང་ཟླ་བ་བའི་ཚེས་བཅད། དཔེ་ཐུབ་པ་གང་ཞེ་ན། གང་ལོ་སོར་བརྒྱས་ཁམ་འཚོ་ཁ་ཤས་པ་བཅད་པས་ཕན་ཚུན་རེ་ཤས་པའི་ཚེ་ཟླ་བ་ཐ་དད་པ་འཁོད་ཀྱི་ཚེ་ཟླ་བ་ཐ་དད་པ་ཡིན་ཏེ། ཐ་དད་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཁྱོད་ཀྱི་ཟླ་བ་ཐ་དད་པ་ཡིན་ཏེ། ཁྱོད་ཀྱི་ཟླ་བ་

སོགས་པ་བརྒྱས་པས་ཀྱེས་ན་ཡང་མི་སྐྱེའོ། ། འདི་ལས་སོ་སོར་བརྒྱས་པའི་མཐུ་ཞི་འདི་ཡིན་ཏེ། འདི་ལྟ་སྟེ་གེགས་མ་བྱས་པ་རྣམས་སྐྱེ་བ་ལ་སོགས་ཀྱི་དཔེ་དང་ལྡན་པའོ། ། གཉིས་མི་སྐྱེ་བཞི་ནས་སྐྱེ་བ་ལས་འདས་པ་ཡིན་ན་འོ་ན་མངོན་ཆོག་དབང་པོ་ལྔ་པོ་འདི་དག་ཀུན་ཏུ་བསྟེན། གོམས་པར་བྱས་ན་འདས་པ་དང་ད་ལྟར་བྱང་བའི་(ཁཁ།)སྤྱི་བསྡུས་སྒོམ་པར་འགྱུར་རོ། ། གཉིས་པ་ཞི་གནས་ཀྱི་ཐབས་ལ་ཡང་ཉོན་མོངས་པ་དང་ད་ལྟར་བྱང་བའི་(ཁཁ།)སྤྱི་བསྡུས་པར་འགྱུར་རོ། ། ཞི་སྐྱེ་བ་ཅི་མཚོན་པ་ཁོང་ཁྲོ་ཡིན་ཏྱི་འདས་པ་དང་འདྲ་བྱང་བའི་ཐེ་མ་ཡིན་རོ། ། དེ་སྐད་དུ་འཐུང་བ་ཡང་ཡོད་ཚོད་ཀྱི་ངོན་གང་། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་དེ་ལ་དམིགས་པའི་ཏིང་ངེ་མོངས་(ཁཁ།)པ་སྤངས་པར་སྤྱན་གསལ་ཞིང་ཤེས་བྱའི་དབང་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། གཟུགས་ལ་འདོད་ཆགས་སྤྱངས་མ་ཐག་ཏུ་ཡང་ཏིང་ངེ་མོངས་པ་ཐམས་ཅད་སྤངས་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས་པའི་ཚེ་འདི་པ་ཡིན་ཏེ། དཔེར་ན་སྲེད་པ་རྣམ་པར་སྤྱད་པ་དག་ལ་འདས་པའི་དུས་ལ་བརྟེན་ནས་སྲེད་པ་རྣམ་པར་སྤྱད་པ་བཏུ་བསྡུད་དོ་ཞེས་འགྱུར་བ་འདས་པའི་ཚོར་བས་ཀྱིས་དབང་དུ་མཛད་ནས་གསུངས་པ་དང་། (ཁཅ།)། དེ་ལྟར་བྱང་བའི་བར་དུ་ཡང་དེ་དང་འདྲ་བལྟ་བྱའོ། ཅི་ཞེ་མོངས་པ་གཉིས་པོ་འདིས་ཀྱང་རྣམ་ཤེས་ཀྱི་དབང་པོ་བཞི་ཀྱི་བར་དུ་ཟག་པ་དང་བཅས་པ་ཡིན་ཏེ། དཔེར་ན་རྣམ་པར་སྤྱད་པ་ཅུང་ཟད་ཙམ་ཡང་རྣམ་པར་འགྱུར་བ་ལྟ་བུའོ། (ཁཅ།)མ་ཐོང་བའི་སྤྱད་པ་བསྡུས་ལ་ལ་ཅི་མོངས་པ་ཞི་ཟ་ཐོན་མེད་ཡིན་ཞིང་ཐབས་དང་ལྡན་མ་སྐྱེས་པ་ཙམ་ཡིན་ཏེ། དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ན་འདས་པ་དང་ད་ལྟར་ཡོངས་ཁྱོད་ཀྱི་ཤུགས་དུ་ཡང་དེ། འགཐས་ཅན་པ་ཡང་འདོད་ཡོན་ལ་དགའ་བ་ཙམ་ཡང་ཐ་དད་པ་ཡིན་ན། འགཐས་པ་ཡང་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཡང་ཐ་དད་པ་ཡིན་ཏེ། ཐ་དད་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ། ཐ་དད་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཞེས་བྱ་བ་ལས། རྒྱས་པར་རྣམ་པ་(ཁཁ།)པར་ཤེས་པའི་བར་དུ་གསུངས་ཏེ། དེ་ལྟར་ན་དུས་གསུམ་པའི་སྤྱད་པ་གསལ་ཡང་སྤྱད་པར་རྟུང་བོ། ། ཅི་སྟེ་འདས་པ་དང་མའོངས་པ་དང་དལ་ལྟར་བྱང་བའི་ཚོར་མོངས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཡང་ཐ་དད་པ་ཉིད་ཡིན་ན་འོ་ན་ཐ་དད་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཞེས་བྱ་བ་ལས་འགྱུར་ཞེ་ན། དེ་ལྟར་ཡང་ཁོ་ན་ཡིན་ནོ། ། ཡང་ན་དགོངས་པའི་འདས་(ཁཁ།)པའི་ཚོར་མོངས་པ་ཞི་ཚོ་འདི་པ་ཡིན་ཏེ། དཔེར་ན་སྲེད་པ་རྣམ་པར་སྤྱད་པ་དག་ལ་འདས་པའི་དུས་ལ་བརྟེན་ནས་སྲེད་པ་རྣམ་པར་སྤྱད་པ་བཏུ་བསྡུད་དོ་ཞེས་འགྱུར་བ་འདས་པའི་ཚོར་ཅ་བས་ཀྱི་དབང་དུ་མཛད་ནས་གསུངས་པ་དང་། (ཁཅ།)། དེ་ལྟར་བྱང་བའི་བར་དུ་ཡང་དེ་དང་འདྲ་བལྟ་བྱའོ། ཅི་ཞེ་མོངས་པ་གཉིས་པོ་འདིས་ཀྱང་ཕུང་པོ་ལྔ་པོ་འདི་ཡིན་ཏེ། ཕུང་པོ་ལྔ་པོ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཞེས་བྱ་བ་ལས་འགྱུར་བ་ལྟ་བུའོ། (ཁཅ།)མ་ཐོང་བའི་སྤྱད་པ་བསྡུས་ལ་ལ་ཅི་མོངས་པ་ཞི་ཟ་ཐོན་མེད་ཡིན་ཞིང་ཐབས་དང་ལྡན་ཀྱང་ཕུང་པོ་ལྔ་པོ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ། འགཐས་པ་ཡང་མི་འགྱུར་རོ། ། གཉིས་པ་འདི་ཡིན་པར་(ཁཅ།)འགྱུར་རོ། ། གཉིས་ཏེ། འདུས་མ་བྱས་པ་ཁོ་ན་ཡིན་ན་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཆོས་གང་དག་འདུས་བྱས་ཀྱང་རུང་འདུས་མ་བྱས་ཀྱང་

རྒྱང་དེ་དག་གི་མཚོ་གི་འོངས་ཆགས་དང་བྲལ་བ་ཡིན་པར་བསད་དོ་ཞེས་གང་གསུངས་པ། རྗེ་ལྷས་མེད་པ་རྣམས་ཀྱི་མཚོ་ཡིན་པར་འོས། འདུས་(৭৪০৭) མ་བྱས་སྡུད་པ་ཚོ་ནའོ་ཞེས་ཀྱང་མི་སྣའི་དེ་ནི་ཚོ་ནོ་ཅ་ཞེས་རྗེ་སྐད་དུ་བསད་པ་དེ་ལྟ་བུ་ཡིན་ནོ།། དཔེར་ན་སྐུ་ལུ་སྦུན་མེད་པ་ཡང་ཡོད། ཕྱིས་མེད་པ་ཡང་ཡོད་ངེས་པ་སྟོ་ནོའོ་ཞེན་ཀྱང་མེད་པ་ནི་ཡོད་པར་མི་འགྱུར་པ་ལྟར་འདུས་མ་བྱས་ཀྱང་དེ་བཞིན་དུ་བལྟ་བར་བྱའོ།། མེད་པ་ཡང་ཁ་ཅིག་ཏིན་(৭৫০৫) དུ་བསྟན་པ་ཡོད་དེ། གང་གི་ཚེ་མ་སྐེས་ངང་དང་བྲལ་བ་དེ་ནི་འདུལ་བ་རྣམས་དེ་ལ་འདུན་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་གཞན་དག་གི་མཚོ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བསྟན་པ་འགོག་པ་འགའ་ཞིག་ཡིན་པར་མི་འགྱུར་ཏེ། དེ་རྟྲང་(৭৫০৬) རྣང་གྲུང་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །རྟེན་གོ་མ་ཚོ་ནའི་ཚེ་ཐ་ཤལ་ཡོད་ཅེས་ཟེར་ཏེ་ཚོ་ནའི་ཚེ་ཐ་ཤལ་ཡོད་ཅེས་ཟེར་བ་ནི་ཐ་ཤལ་ཡོད་ཅེས་ཟེར་བ་ཡིན་ཏེ། སྐུ་གཞན་ཐ་ཤལ་ལ་ཡང་ཐ་ཤལ་ལ་ཚོ་ནའོ་ཞེས་ཟེར་རོ། །ཐ་ཤལ་ཡོད་ཅེས་ཟེར་བ་ནི་ཐ་ཤལ་ཡོད་ཅེས་ཟེར་བ་ཡིན་ཏེ། ཐ་ཤལ་ཡོད་ཅེས་ཟེར་བ་ཡང་ཚོ་ནའོ་ཞེས་ཟེར་རོ། །ཐ་ཤལ་ཡོད་ཅེས་ཟེར་བ་ཡང་ཚོ་ནའོ་ཞེས་ཟེར

མེད་ཀྱི་ཚེ་ཁ་མོ་ཞིག་མེད་པའོ་ཞེས་འཁཁ་པ་ཙམ་དུ་རྟུང་དོ།། དངོས་པོ་ཁ་ཞན་ཉིད་ཡིན་ན་ཡང་ཀེན་མོངས་པ་གང་གི་བྱེད་པ་ཚད་བས་འཕོག་པ་གང་བྱེད་པ་དེ་དེའི་ཡིན་ནོ་ཞེས་བྱ་སྐྱང་གདགས་སོ། །འོ་ན་དེ་ཐོག་པར་འདོད་པའི་རྒྱུ་གང་ཞིག་ཡིན། མདོ་ལས་མཐོང་ཡིད་ཆོས་ལ་སྐྱེ་བཞེས་པ་ལས་(୨୪୫୬)པ་ཐོག་པའི་དགེ་སློང་ཞེས་གསུངས་པ་དེ་རྣམ་མེད་པ་ཐོག་པར་རྟུང་། ཁ་ཅིག་ཏོ་ཐོག་ཁམ་ཁེབ་མོངས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཞེས་ཟེར་ཏེ། ཡང་སྲིད་པའི་སྐྱེ་བ་དང་ཤི་ཁ་ཏུ་འགལ་བའི་རྟེན་ཐོག་པའི་སྲིད་སྐྱ་བར་འདོད་པ་ཐོག་པའོ་ཞེས་བྱ་བ་ཞེས་བྱའོ། །ལྷུང་ལས་ཀྱང་དངོས་པོ་མེད་པ་ཙམ་ཉིད་ཡང་ཁམ་ཁེབ་ཀྱི་ཐུབ་པ་ཞེས་བྱ་བ་ཐོག་པ་ཡིན་ཏེ། ཕྱི་ནས་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོས་(୨୪୫୪)ཐུགས་བསྟན་པ། ཁྱེད་པར་འཕྲུང་བ། ཟད་པ། སྐྱབ་བསྟལ་གཞན་དང་ཅིད་མཚམས་སྦྱོར་བ་མེད་པ། ལེན་པ་མེད་པ། འཕྲུང་བ་མེད་པ་ཁང་ཐང་ཡིན་པ་འདི་ལྟ་སྟེ། ཕུང་པོ་ཐམས་(୨୪୫୪)ཅད་དེས་པར་སྨྲངས་པ། སྤེད་པ་ཟད་པ། འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བ། འགོག་པ། མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ཡིན་ཏེ། འདི་ནི་ཀུ་ནོ་མ་པོའི་ཞེས་གསུངས་སོ།། འདིར་ཡིན་ན་འཕྲུང་བར་མི་འཕྲུར་བས་དེའི་སྲིད་འཕྲུང་བ་མེད་པ་ཞེས་བྱ་བ་དེ་ལྟར་ཅི་སྟེ་མི་འདོད་ཅེ་ན། འདུན་པ་འདི་ནི་བྱུས་(୨୬୦୨)པ་མེད་པར་ལྟོའོ། །འདིར་ཡིན་ན་འཕྲུང་བར་མི་འཕྲུར་རོ་ཞེས་བྱ་བ་ཇི་སྐད་དུ་བཤད་པ་ཡིན། གལ་ཏེ་ཡོད་ན་ཞེས་བྱ་བར་སྦྱར་ན་ཞི་སྒྲུབ་ཅན་ལས་འདས་པ་ནི་མི་རུག་པའི་རྟེན་ཅིང་ཕྱི་རུ་ཐུབ་པ་ཉོ་ནར་ཐལ་བར་འཕྲུར་རོ། །དེན་ཏེ་སྟོན་ཞེས་བྱ་བར་སྦྱར་ན་ཞི་གང་ཟོ་ཅས་(୨୬୦୨)འཇོག་པ་ཡོངས་སུ་རྟོག་པ་དེ་ཉིད་ཡོངས་ཅིག་པ་སྦྱངས་པའི་མི་རུག་པའིས་རྟག་ཏུ་མི་འཕྲུང་བ་ཉིད་དུ་ཤེས་པ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ལས་ཀྱང་ཤེས་པ་ཡིན་ཏེ། ཕྱི་ནས་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོས་(୨୬୦୨)འཇོག་པ་ཡོངས་སུ་རྟོག་པ་དེ་ཉིད་ཡོངས་ཅིག་པ་སྦྱངས་པའི་མི་འཕྲུང་བ་ཉིད་དུ་ཤེས་པ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་ཟེར་ཏེ། ཡང་ཁོ་བོ་ཅེ་ན་ཞེས་བཤད་པ་ཡིན་ཏོ། །ཐོག་མར་ཁམ་ཁེབ་ཀྱི་ཐུབ་པ་ཡང་ཐོག་པ་ཡིན་ཏེ། ཕྱི་ནས་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོས་(୨୬୦୩)འདས་ཀྱིས་ཤེས་ཞེས་ཀྱི་རྣམ་པར་བཏ་བ་ཡང་དེ་དག་འདྲའོ། །ཆོས་མངོན་པ་ལས་ཀྱང་དངོས་པོ་མེད་ཀྱི་ཆོས་རྣམ་གང་ཞེ་ན། འདུས་མ་བྱས་ཀྱི་ཆོས་དག་ཡིན་ནོ་ཞེས་གསུངས་ཏེ། དངོས་པོ་མེད་པ་ནི་ལུས་མེད་པ་དང་། རང་གི་ངོ་བོ་མེད་པ་ནི་ཞེས་བཤད་པ་ཡིན་ནོ། །ཕྱི་བག་ཏུ་སྟེ་(୨୬୦୪)བ་རྣམས་ན་རེ། འདིའིའོ་ནོ་ཞེས་བྱ་ཞེས་ཟེར་ཏེ། ཁ་ཡིན་ནོ། །འོ་ན་ཅི་ཞེ་ན། དངོས་པོ་ནི་རྣམ་པ་ལྟ་སྟེ། རང་གཞི་ཀྱི་དངོས་པོ་ནི་ཤིན་དུ་དེ་དངོས་པོ་དེ་དང་ལྡན་ནོ་ཞེས་གསུངས་

པ་ལྟ་བུའོ།། དཀྱིལ་ཁ་པའི་དངོས་པོ་ནི་སྐད་དུ་ཚོས་ཐམས་ཅད་དངོས་པོ་རྣམ་པ་བཞིན་དུ་ཤེས་(୨୯୦୭)པས་ཤེས་པར་བྱ་བ་ཡིན་ནོ་ཞེས་གསུངས་པ་ལྟ་བུའོ།། ལྷན་པའི་དངོས་པོ་ནི་སྐད་དུ་དངོས་པོ་གང་ལ་རྟེན་རྟུ་ཚོགས་པའི་ཀུན་ནས་དཀྲིས་པ་དང་ལྡན་པ་དེ་ཡང་ཚོང་ཞོ་བའི་ཀུན་ནས་དཀྲིས་པ་དང་ཡང་ལྡན་ནོ་ཞེས་གསུངས་པ་ལྟ་བུའོ།། རྒྱུའི་དངོས་པོ་ནི་སྐད་དུ་དངོས་པོ་དང་བཅས་པའི་ཚོས་(୨୯୦୬)རྣམས་གང་ཞེ་ན། འདུས་བྱས་ཀྱི་ཚོས་རྣམས་སོ་ཞེས་གསུངས་པ་ལྟ་བུའོ།། ཡོངས་སུ་གཟུང་བའི་དངོས་པོ་ནི་སྐད་དུ་དངོས་པོ་བཅས་ཤིན་དུ་ཞེ་ཆ་དངོས་པོ་དང་། ཞེས་ཀྱི་དངོས་པོ་ཞེས་གསུངས་པ་ལྟ་བུའོ། དེ་ལ་འདིན་ཆའི་རྒྱུའི་དངོས་པའི་སྒྲ་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་ལྟ་བས་ན་འདུས་མ་བྱས་ཇུས་སུ་ཡོད་པ་(୨୯୦୪)ཙོ་ཅེ་ཡིན་ལ་དེ་ལ་ཡང་རྒྱུ་དང་འབྲས་བུ་དག་ཏུ་མེད་དོ་ཞེས་རེ་རོ།། རེ་ཞིག་དེ་ནི་རྗོགས་སོ།། ཡང་འབྲས་བུའི་དགེ་ལས་འབྲས་བུ་གང་ཞེག་རྒྱུ་གང་གི་ཡིན་ཞེ་ན།

56. རྣམ་སྨིན་འབྲས་བུ་སྤྱ་མའི་ཡིན།
བདག་ཏོའི་འབྲས་བུ་དང་ཏོའིཡིན།
རྒྱུ་མཐུན་སྐལ་མཉམ་ཀུན་འཕྲོ་བའི་
ལྷུས་བུ་བ་ནི་གཅིག་ཀྱི་ཡིན

རྣམ་སྨིན་འབྲས་བུ་ཐ་མའི་ཡིན། རྣམ་པར་སྨིན་པའི་རྒྱུ་ནི་ཐ་མ་མཐའ་བསྟན་པའི་ཕྱིར་ཐ་མ་སྟེ། རྣམ་པར་སྨིན་(୨୯୧୧)པའི་འབྲས་བུའི་དེ་ཡིན་ནོ།། བདག་ཏོའི་འབས་བུ་དང་ཏོའི་ཡིན།། ཞེས་རྒྱུའི་རྒྱུ་ནི་དང་ཏོར་བསྟན་པའི་ཕྱིར་དང་ཏོ་སྟེ། བདག་ཏོའི་འབྲས་བུའི་དེའི་ཡིན་ནོ།། བདག་ཏོའི་འབྲས་བུ་ནི་བདག་ཏོ་ཡིན་ནོ།། མི་སྨིན་བ་པའི་དངོས་པོ་ཅམ་དུ་གཟས་པ་ཙོ་ཅེ་ཞེས་བདང་བྱེད་ཅེ་ན་དེ་ཀིད་བདང་བྱེད་པ་ཡིན་(୨୯୧୨)ནོ།། ཞེས་རྒྱུའི་རྒྱུ་ལ་སྨིན་པའི་དངོས་པོ་ཡང་ཡོད་དེ། འདི་ལྟ་སྟེ་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཚོགས་ལྟ་པོ་དག་ལ་སྨིན་མཚོད་བྱ་ལྟ་བུ་དང་། སྟོང་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་ལ་ཞས་རྣམས་ལྟ་བུའོ།། རྣ་བ་ལ་སོགས་པ་ལ་ཡང་མིག་གི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་བསྟེད་པ་ལ་བརྒྱད་པས་བདང་བྱེད་པ་ཡོད་དེ། སོགས་ནས་(୨୯୧୩)ལྟ་བར་འདོད་པ་འབྱུང་བའི་སྟེར་རྟེས་ཐུ་བ་དེ་ལྟ་བུ་ལ་སོགས་པར་སྨིར་བར་བྱའོ།། རྒྱུ་མཐུན་སྐལ་མཉམ་ཀུན་གྱི་བའི། ། འདི་གཅིག་དང་འདྲ་བའི་འཕྲས་

བྱ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རྒྱུ་མཐུན་པའི་འབྲས་བུ་ཡིན། སྐྱེས་བུ་པའི་ གཤིས་ཀྱི་ཡིན། །སྐྱེས་བུ་ཆུང་པའི་ འབྲས་བུའི་ལྟན་ངོག(୨୭୫୫)འཇུང་བདང་མཚུངས་པར་ལྡན་པའི་རྒྱུ་དག་གི་ཡིན་ལོ། སྐྱེས་བུའི་ངོ་ བོ་ཉིད་ཡིན་པའི་ཕྱིར་སྐྱེས་བུ་ཆུང་པའི་སྐྱེས་བུ་ཉིད་ཡིན་ལོ། །དེའིར་འབྲས་བུའི་སྐྱེས་བུ་ཡིན་པའི་ སྐྱེས་བུ་ཆུང་པ་ཞེས་བྱ་བའང་དེ་ཉིད་ཀ་ན། ཆོས་གང་གི་ཆུང་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་སྐྱེས་བུའི་ཆུང་པ་ལྟ་ བུའི་སྐྱེས་བུ(୨୭୫୫)ཆུང་པ་སྟེ། དཔེར་ན་སྨན་ཏ་རེག་རྣངས་པ། མི་སྐྱང་པོ་ཆེ་སྐྱེས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ཁྱོད་ ལོ། ། ངོ་གཞན་དག་ལ་ཡང་སྐྱེས་བུ་ཆུང་པའི་འབྲས་བུ་ཡོད་དམ། ཅོན་ཏེ་གཅིག་ལོག་ཡིན་ཞེ་ན། རྣམ་ པར་སྨིན་པའི་རྒྱུ་མ་གཏོགས་པ་གཞན་དག་ལ་ཡང་ཡོད་དེ། །འདི་ལྟར་སྐྱེས་བུ་ཆུང་པའི་(୨୭୫୫) འབྲས་བུའི་ལྟན་ངོག་འཇུང་བ་དང་ཉེ་མཐུག་ཏུ་འཇུང་བ་ཡིན་ན་རྣམ་པར་སྨིན་པའི་ཉོན་མོངས་ཡིན་ ལོ། །གཞན་དག་ན་རེ་དེ་ལ་ཡང་སྐྱེས་བུའི་ཆུང་པའི་འབྲས་བུའི་སྐལ་བ་ཞི་ཡོད་དོ། །དཔེར་ན་ཁྲིད་ པ་རྣམས་ཀྱི་འབྲས་བུ་ལྟ་བུའོ་ཞེས་ཟེར་རོ། །ཡང་རྣམ་པར་སྨིན་པའི་འབྲས་བུ་ཞེས་བྱ་བ་འདི་ (୨୭୫୪)ནི་ངོ་ཡིན། བདག་ཡོའི་འབྲས་བུའི་བར་དུ་ངོ་ཞི་ཞིག་ཡིན་ཞེ་ན།

5ཨ་ རྣམསྨིན་ལྟང་དུ་མ་བསྡུན་ཚེམས།
ཟེམས་ཅན་བརྟེད་ལྟང་བསྡུན་ཕྱིས་འཇུང་།
རྒྱུ་མཐུན་རྒྱུ་ དང་ དུ་བའོ།
བྱ་ལ་བ་ཀྱོ་ ཡིད་ཟད་པའོ།།

རྣམསྨིན་ལྟང་དུ་མ་བསྡུན་ཚེམས། །རྣམ་པར་སྨིན་པ་ནི་ གཅིག་ལ་ལྟང་དུ་མ་བསྡུན་པའི་ཚེམས་ ཡིན་ནོ། ། ཟེམས་ཅན་དུ་སྟེ་པ་མ་ཡིན་པ་ཡང་ཡོད་པས་དེའི་ཕྱིར། ཟེམས་ཅན་བརྟེད་ཅེས་བྱ་ བ་སྨོས་སོ། ། རྒྱུ་པ་ལས་བྱུང་(୨୫୩୨)བ་དང་རྒྱུ་མཐུན་པ་ལས་བྱུང་བ་ཡང་ཡོད་པས་དེའི་ཕྱིར། ། ལྟང་ བསྡུན་ཕྱིས་བྱུང་ཞེས་བྱ་བ་སྨོས་ཏེ། དཔེ་བ་དང་མི་དཔེ་བ་ནི་ རྣམ་པར་སྨིན་པའི་ཕྱིར་ལྟང་དུ་ བསྡུན་པས་ལྟང་དུ་བསྡུན་པའོ། ། གང་ཞིག་དེ་ལས་དུས་ཕྱི་མ་ལ་འབྱུང་ཞིང་དེ་མ་ཐག་ཏུ་མ་ཡིན་པ་དེ་ནི་ རྣམ(୨୫୩୨)པར་སྨིན་པ་སྟེ། འདི་ནི་ རྣམ་པར་སྨིན་པའི་སྨིན་མའི་ཚན་ཉིད་ཡིན་ནོ། ། དེའི་ཕྱིར་ ཟེམས་ཅན་དུ་སྟེ་པ་མ་ཡིན་པའི་དོན་ལས་ལས་སྐྱེས་པ་རྣམ་པར་སྨིན་པ་མ་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན།

སྐྱབས་མོང་བའི་ཕྱིར་དེ། དེ་ནི་གཞན་ཕྱིས་ཀྱང་དེ་བཞིན་དུ་ཡོངས་སུ་སྤྱོད་པར་བྱས་སོ།།རྣམ་པར་སྨིན་པ་ནི་ཐུབ(ཡཾ་ལ)མོང་མ་ཡིན་པའི་སྟེ། གཞན་ཀྱིས་ཉམས་པའི་ཚེས་ཀྱི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་གཞན་ཡིས་སྤྱོང་བར་འཚལ་ཞེས་དོ།།བདག་པའི་འབྲས་བུ་ངེའི་ཕྱིར་སྤྱོང་ཞེ་ན། ཐུབ་མོང་གི་ལས་ལས་ཐུང་བའི་ཕྱིར་རོ།།རྒྱུ་མཐུན་རྒྱུ་དང་འདྲ་བའོ།།རྒྱུ་དང་འདྲ་བའི་ཚོས་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་རྒྱུ་མཐུན་པའི་འབྲས་བུ་སྟེ།(ཏཾ་ཐ)ལྟ་སྟེ་སྐྱེ་བ་མཉམ་པ་དང་ཀུན་ཏུ་འགྲོ་བའི་རྒྱུ་དག་གི་ལྟ་བུའོ།།གལ་ཏེ་ཀུན་ཏུ་འགྲོ་བའི་རྒྱུའི་འབྲས་བུ་ཡང་འདྲ་བ་ཡིན་ན་ཞེ་ན། ངེས་པ་ལས་ཀྱང་འདྲ་བ་ཡིན་ཏེ།(ཨཾ་ག)། གང་ཞིག་རྣམ་པ་ལས་ཀྱང་འདྲ་བ་དེ་ནི་སྐྱེ་བ་མཉམ་པའི་རྒྱུ་ཡིན་པར་ཁས་ལེན་པ་ཉིད་དོ།།དེ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་གང་ཞེ་ན་གང་གི་སྐྱེ་བ་མཉམ་པའི་རྒྱུ་ཡིན་པ་དེ་ཀུན་ཏུ་འགྲོ་བའི་རྒྱུ་ཡང་ཡིན་ནམ་ཞེས་ཚལ་ལོ།།མྱ་ངན་ལས་འདའ་བ་ཡིན་ཏེ། སྐྱེ་བ་མཉམ་པའི་རྒྱུ་ཡིན་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རོ།།(ཨཾ་ཉ)།། གཉིས་པ་ནི་ཅི་སྟེ་གཞན་པའི་ཀུན་ཏུ་འགྲོ་བའི་རྒྱུའོ།།གསུམ་པ་ནི་དཔེ་མཐོང་བའི་ཕྱིར་ཀུན་ཏུ་འགྲོ་བའི་རྒྱུའོ།།བཞི་པ་ནི་རྣམ་པ་དེ་དག་མ་གཏོགས་པའོ། བྱམས་པ་སྐྱེ་ཡིས་ཟད་པའོ། ཟད་པ་ནི་འཆི་ཁ་བས་སྟེ། དེས་ན་སོ་སོར་བརྟགས་པས་འགོག་པའི་བྱ་ལྟ་སྟེ(ཏཾ་ཐ)བའི་འབྲས་བུ་ཡིན་པ་ཞེ་ན། ཐུབ་མོང་གི་ཕྱིར་རོ།

5ཐ་གང་གི་སྟོབས་ཀྱིས་གང་སྐྱེས་པའི།
འབྲས་དེ་སྐྱེས་བུ་ཉིད་ལས་སྐྱེས།
སྟོན་བྱེད་མ་ཡིན་འདྲས་བྱས་ནི།
འདྲས་བྱས་ཙོ་ཤས་བདག་པོའི་འཕྲས།

གང་གི་སྟོབས་ཀྱིས་གང་སྐྱེས་པའི། འབྲས་དེ་སྐྱེས་བུ་ཉིད་ལས་སྐྱེས།།ཤཱཀྱ་ཐུབ་པོའམ་ཞེས་བྱ་བ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་མེའམ་ཀྱིས་གོང་མའི་ཚེ་ཡང་ཞེས་པ་དང་། བཅས་གཅད་ཀྱི་མེམས་ཀྱི་(ཨཾ་ཁ)སྐྱེ་བའི་མེམས་སོ་ཞེས་བྱ་བ་དེ་ལྟ་བུ་ལ་སོགས་པའོ།།སོ་སོར་བརྟགས་པས་འགོག་པའི་ཐ་སྙད་ཀྱི་སྟོབས་ཀྱིས་འཇིག་པ་ཞེས་བརྗོད་པར་བྱའོ།།སྟོན་བྱེད་མ་

ཡིན་འདུས་ཐུས་ནི། འདུས་བྱས་ཚོར་ན་འི་བདག་པོའི་འབྲས། ། སྡུར་བྱུང་བ་ལས་གཞན་པའི་འདུས་བྱས་ཀྱི་ཚོར་ནི་འདུས་བྱས་(༡༥༡) ཐམས་ཅད་ཀྱི་བདག་པོའི་འབྲས་བུ་ཡིན་ནོ། ། སྟེས་བུ་སྟེང་པ་དང་བདག་པོའི་འབྲས་བུ་དག་ལ་ཐ་དད་དུ་བྱ་བ་ཅི་ཞིག་པོ་དེ་ཅ་ན། སྟེས་བུ་སྟེང་པའི་འབྲས་བུ་ནི་སྟེང་པ་པོའི་ཡིན་ནོ། ། བདག་པོའི་འབྲས་བུ་ནི་སྟེང་པ་དོ་མ་ཡིན་པའི་ཡང་ཅི་ཞིག་ཅེ། འདི་ལྟ་སྟེ། བཟོ་པོ་རྣམས་ཀྱི་བཟོ་བའི་སྟེས་བུ་(༡༥༢) སྟེང་པའི་འབྲས་བུ་ཡང་ཅི་ཞིག་ཡིན་བདག་པོའི་འབྲས་བུ་ཡིན་ནོ། ། བཞིན་དག་གི་ཆོ་ག་བདག་པོའི་འབྲས་བུ་ཚོར་ན་ཡིན་ནོ། ། ཡང་རྒྱུ་འབྲི་དག་ལས་རྒྱུ་གང་ཞིག་དུས་གང་དུ་འབྲས་བུ་འཛིན་དམ་འཛིན་ཅེ་ན།

52ལྟ་པོ་དལྟར་འབྲས་བུ་འཛིན། ། གཉིས་ནི་རབ་ཏུ་འཇིག་པར་སྟེད། ། དལྟར་ཀྱི་དང་འདས་པ་དག །
གཅིག་ནི་འདས་པས་འཇིག་པར་འགྱུར། ། །

ལྟ་པོ་དལྟར་འབྲས་བུ་འཛིན། ། ཡོངས་སུ་བཟུང་ཟིན་པའི་ཕྱིར་འདས་པ་རྣམས་(༡༥།) ཐུང་མ་ཡིན་ལ་སྟེས་བུ་སྟེང་པ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་མ་ངེས་པ་རྣམས་ཀྱང་མ་ཡིན། ། སྟེང་རྒྱུའི་རྒྱུ་ཡང་ཅེ་དང་འདྲ་མོད་ཀྱི་དེ་ནི་འབྲས་བུ་ཉང་བཅས་པར་མ་ངེས་པས་མ་བརྟེན་དོ། ། གཉིས་ནི་རབ་ཏུ་འཇིག་པར་སྟེད། ། ལྷན་ཅིག་འཐུང་བ་དང་མཚུངས་པར་ལྟ་བའི་རྒྱུ་དག་ནི་དལྟར་འབྲས་བུ་(༡༥༣) འཇིག་པར་སྟེད་དེ། འདི་གཉིས་ཀྱི་འབྲས་བུ་འཛིན་པ་དང་འཇིག་པ་ནི་དུས་མཉམ་པ་ཉིད་ཡིན་ནོ། ། དལྟར་ཀྱི་དང་འདས་པ་དག །འབྲས་བུ་འཇིག་པར་སྟེད་དེ། སྐལ་བ་མཉམ་པ་ངང་ཀུན་དུ་འཁོར་བའི་རྒྱུ་དག་གོ། ། རྒྱུ་མཐུན་པའི་(༡༥།) འབྲས་བུ་རྣ་ལྟར་འཇིག་ཅེ་ན། མཇུག་སྔོགས་སུ་བཤད་པའི་ཕྱིར་དེ། འབྲས་བུ་གྲུབ་ན་ནི་དེ་དག་ཀྱང་འདས་པ་ཡིན་ལ་འབྲས་བུ་ཡང་སྐྱེ་བའི་ཚེ་དེ་ཙམ་ལ་ཐོག་མར་ཡང་ཡིན་ཏེ་ཕྱིས་ཀྱང་ཡིན་ཏོ། ། དག་གཅིག་སྐལ་བ་མཉམ་པའི་རྒྱུ་འབྲས་བུ་འཛིན་ལ་མི་འཇིག་པ་ཡོད་དམ་ཞེ་ན། རྒྱུ་བཞིན་སྟེ། རྒྱུང་པོ་(༡༥།) ནི་དག་གི་བའི་རྣ་བ་དག་ཀྱན་ཏུ་གཅོད་པས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཐ་མར་འདོར་བའི་ཐོ་བ་ཁང་

དགེ་ཡིན་པའོ།། གཉིས་པ་ནི་དགེ་བའི་རྩ་བ་དགེ་ཉིང་མཚམས་སྦྱོར་བས་བསམས་ཏང་ཀྱི་དང་པོར་ འཕེལ་པ་གང་དགེ་ཡིན་པའོ།། འདི་སྐད་ཅུའི་དགེ་ཉིས་ཀྱིང་མཚམས་སྦྱོར་བར་བྱེད་པའི་ཞེས་ (ཀཁ།།) བརྗོད་པར་བྱ་བའི་མ་ཡིན་ནོ།། གསུམ་པ་ནི་དགེ་བའི་རྩ་བ་སྟན་ཏུ་མ་ཆང་པའི་གནས་ སྐབས་ལྟག་མ་རྣམས་སྟོའོ།། བཞི་པ་ནི་རྣམ་པ་དེ་དགེ་མ་གཏོགས་པའོ།། མི་དགེ་བའི་མྱ་ངན་ པོ་ནི་འདོད་པའི་འདོད་ཆགས་དང་བཅས་པའམ་བྱེ་བ་དང་ལྡན་པས་བསམས་ཏང་ཀྱི་བ་མར་འཇོད་ (ཀཁ།།) བའི་ཐོ་བ་པ་གང་དགེ་ཡིན་པའོ།། གཉིས་པ་ནི་འདོད་པའི་འདོད་ཆགས་དང་བཅས་པ་ལས་ ཡོངས་སུ་ཤམས་པས་བསམས་ཏང་ཀྱི་དང་པོར་འཕེལ་པ་གང་དགེ་ཡིན་པའོ།། འདི་སྐད་ཅུའི་དགེ་ ཉིས་ཀྱིས་ཡོངས་སུ་ཤམས་པའི་ཞེས་བརྗོད་པར་བྱ་བའི་ཡིན་ནོ།། གསུམ་པ་ནི་འདོད་པའི་འདོད་ (ཀཁ།།) ཆགས་དང་བཅས་ཐབས་སྐབས་ལྟག་མ་རྣམས་སྟོའོ།། བཞི་པ་ནི་རྣམ་པ་དེ་དགེ་མ་ གཏོགས་པའོ། བསྒོམས་ལ་ལྷུང་ངུ་མ་བསྒོམ་པའི་ཡང་དེ་ལ་བཞི་བཅས་བསྒོམ་པའི་ཕྱིར་ཏེ་ (ཀཁ།།) ཚོ་ག་ཕྱི་མ་དང་སྦྱོར་བས་སོ། རེ་ཞིག་འཕྲིན་པ་གང་ཡིན་པ་ནི་འཕྲིན་པ་ལས་མི་འཕྲིན་པ་ཡང་ཡོད་དེ། དགྲ་བཅོམ་པའི་ཕུང་པོ་ཐ་རྣམས་རོ།། དམིགས་བཙང་བཅས་པའི་དངོས་པས་ནི་སྐད་ཅིག་རེ་རེ་ལ་སྟེ། དགེ་བའི་སྐལ་བ་མཉམ་པའི་འབྲས་བུ་འཕྲིན་ (ཀཁ།།) པ་མི་འཕྲིན་པ་ཞེས་བྱ་བ་མྱ་ངན་ཞི། རྣམ་པར་ཤེས་པ་ནི་ཤེས་པའོ། ཤུ་དང་པོ་ནི་དགེ་བའི་སེམས་ཀྱི་མཇུག་ཐོག་གས་སུ་ཅི་ནས་ སོང་པ་ངན་ཁམ་ལྟུང་དུ་མ་བསྒྲུབ་པའི་སེམས་མངོན་དུ་བྱེད་པའོ།། གཉིས་པ་ནི་བརྒྱ་པའོ། །གསུམ་པ་ནི་དགེ་བའི་སེམས་ཀྱི་མཇུག་ཐོག་གས་སུ་དགེ་བ་ཉོ་ནའོ། བཞི་པ་ནི་རྣམ་པ་དེ་དག་ (ཀཁ།།) མ་གཏོགས་པའོ། །མི་དགེ་བ་ལ་སོགས་པ་ཡང་དེ་བཞིན་དུ་སྦྱར་བར་རྒྱའོ།། ཡང་ཕྱི་ལྟར་ན་ འབྲས་བུ་ཁུངས་བ་ཡིན་ཞེ་ན། དེའི་ས་སོགས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་ཡོར་ཏེ་ཤིས་པ་ཡིན་ནོ། གཅིག་ཅིང་ཐ་དད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ་ཞེ་ན། ཤེས་པ་ཡང་སྐྱེ་ཞིང་ཤི་བ་ཁོ་ནའི་ཕྱིར་རོ། །ཅི་ཞེ་ན། ཤེས་ (ཀཁ།།) པ་ལས་ཀྱི་ཡུལ་ཅན་ཡིན་ཏེ་ཤེས་པ་ཡང་ཤེས་པ་ཁོ་ནའི་ཕྱིར་རོ། །ཤེས་པ་ལས་ཀྱི་ཡུལ་ཅན་ ཡིན་ཏེ་ཤེས་པ་ཡང་ཤེས་པ་ཁོ་ནའི་ཕྱིར་རོ། །ཤེས་པ་ལས་ཀྱི་ཡུལ་ཅན་ཡིན་ཏེ་ཤེས་པ་ཡང་ཤེས་ པ་ཁོ་ནའི་ཕྱིར་རོ། །ཤེས་པ་ལས་ཀྱི་ཡུལ་ཅན་ཡིན་ཏེ་ཤེས་པ་ཡང་ཤེས་པ་ཁོ་ནའི་ཕྱིར་རོ། །ཤེས་ པ་ལས་ཀྱི་ཡུལ་ཅན་ཡིན་ཏེ་ཤེས་པ་ཡང་ཤེས་པ་ཁོ་ནའི་ཕྱིར་རོ། །ཤེས་པ་ལས་ཀྱི་ཡུལ་ཅན་ཡིན་ཏེ་ ཤེས་པ་ཡང་ཤེས་པ་ཁོ་ནའི་ཕྱིར་རོ། །ཤེས་པ་ལས་ཀྱི་ཡུལ་ཅན་ཡིན་ཏེ་ཤེས་པ་ཡང་ཤེས་པ་ཁོ་ནའི་ ཕྱིར་རོ། །ཤེས་པ་ལས་ཀྱི་ཡུལ་ཅན་ཡིན་ཏེ་ཤེས་པ་ཡང་ཤེས་པ་ཁོ་ནའི་ཕྱིར་རོ། །ཤེས་པ་ལས་ཀྱི་ ཡུལ་ཅན་ཡིན་ཏེ་ཤེས་པ་ཡང་ཤེས་པ་ཁོ་ནའི་ཕྱིར་རོ། །ཤེས་པ་ལས་ཀྱི་ཡུལ་ཅན་ཡིན་ཏེ་ཤེས་པ་ཡང་ ཤེས་

བྱུང་ཞེ་(1881)འདི་ལྟ་སྟེ་མི་སྡུག་པ་ནས་མི་སྡུག་པ་ཤེས་ཡའི་བར་ལྟ་བུའོ། ཚོགས་པའི་འབྱམ་བུ་ཞི་འདི་ལྟ་སྟེ། མིག་ལ་སོགས་པ་དག་གི་མིག་གི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ལ་སོགས་པ་ངག་ལྟ་བུའོ།།འཕྲོ་མ་ཡིའི་འབྲས་བུ་ཞི་འདི་ལྟ་སྟེ་གཟུགས་ནི་སྐྱེད་པའི་ཚེམ་ཙི་སྐྱལ་བའི་སེམས་ལྟ་བུའོ།།འདི་(1882)ཐམས་ཅད་ནི་སྐྱེས་བུ་ཟུང་པ་དང་བདག་པོའི་འབྲས་བུ་དག་གི་ཚོངས་སུ་འདུ་རུས་སོ།།སྐྱེ་རྣམས་དང་འཁྲུགས་བྱེད་མས་བཤད་ཟིན་ཏོ།།དེ་ལ་ཆོས་གང་ཞིག་སྐྱེ་དག་དུ་ཚེན་ཐོབ་ཅིང་ཐེ་ཚོམ་ཟ་བའི་ཕྱིར་ཏེ་ཞེ་ན།འདི་ལྟ་སྟེ་ཆོས་ཀྱི་ཨོངས་(1883)པ་ཅན་རྣམས་དང་། རྣམ་པར་སྨིན་པ་ལས་སྐྱེས་པ་རྣམས་དང་། ཟག་པ་ཅིང་ཉེ་དང་བཅས་པོ་རྣམས་དང་། དེ་དག་གི་ལྟག་མ་རྣམས་སོ།།ལྟག་མ་ཡང་གང་ཞིག་ཚེ་ན། རྣམ་པར་སྨིན་པ་ལས་མ་གཏོགས་པའི་ལུང་དུ་མ་བསྟན་པ་རྣམས་དང་། ཟག་པ་ཅིང་ཉེ་སྐད་ཅིག་ཙམ(1884)དང་པོ་མ་གཏོགས་པའི་དགེ་བ་རྣམས་སོ།།ཚོམ་རྣམ་པ་བཞི་པོ་དེ་དག་ནི།

60.ཉོན་མོངས་ཅན་དང་རྣམ་སྨིན་སྟེ།
ལྟུག་དང་དང་པོ་འཕགས་རིམ་བཞིན།
རྣམ་སྨིན་ཀུན་འགྲོ་དེ་ཙཀྵུ་དང་།
སྐལ་མཉམ་མ་གཏོགས་ལྟག་ཤས་སྟེས།

61.ལེམས་དང་ལེམས་ལས་ཐྲུང་བ་ཡིན།
མཆྱངས་ལྡན་མ་གཏོགས་གཉན་དེ་བཞིན།།

ཉོན་མོངས་ཅན་དང་རྣམ་སྨིན་སྟེ།།ལྟུག་དང་དང་པོ་འཕགས་རིམ་བཞིན།།རྣམ་སྨིན་ཀུན་འགྲོ་དེ་ཙཀྵུ་དང་།།སྐལ་མཉམ་མ་གཏོགས་ལྟག་ཤས་སྟེས།།ཚོམ་ཉོན་མོངས་པ་ཅན་རྣམས་ཟེ་རྣམ་པར་(1885)སྨིན་པ་ཞེས་པ་ལྟག་མ་ཐུབ་ཤས་སྟེའོ།།རྣམ་པར་སྨིན་པ་ལས་སྐྱེས་པ་རྣམས་ནི་ཀུན་ཏུ་འགྲོ་བའི་རྒྱུ་མ་གཏོགས་པ་ལྟག་མ་ཐུབ་པོ་ཙེ་ན་ལས་སྟེའོ།།ཚོམ་ལྟག་མ་རྣམས་ནི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་དང་ཀུན་ཏུ་འགྲོ་བའི་རྒྱུ་དེ་དག་མ་གཏོགས་པ་ལྟག་མ་

བཞི་ལས་སྐྱེའོ། རྒ་པ(୨୫୭୯)མེད་པའི་དང་པོ་རྣམས་ནི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་དང་ཀུན་ཏུ་ཐོགས་པའི་རྒྱུ་དེ་དག་དང་། སྐལ་པ་མཉམ་པའི་རྒྱུ་མཐུན་གྱིས་པ་སྐྱ་མ་གཟུམ་ལས་སྐྱེའོ། །ཆོས་རྣམ་པ་བཞི་ཀོ་ཀུས་ན་དེ་དག་གང་ཡིན་སྐམ་པ་ལ། སེམས་དང་སེམས་ལས་བྱུང་བ་ཡིན་ཞེས་བྱ་བ་སྨོས་སོ། འོ་ན་གང་དག(୨୫୫୪)སེམས་དང་ལྡན་པ་མ་ཡིན་པ་དང་། གཟུགས་ཅན་གྱི་ཆོས་དེ་དག་ཏི་ལྟ་ཀུ་ཞེ་ན། །མཚོན་པ་ལྟ་མ་གཏོགས་གཞན་དེ་བཞིན། །མཚོན་པར་ལྟ་བའི་རྒྱུ་གཅིག་པོ་མ་གཏོགས་པ་ཆོས་ཀྱི་མིང་པ་ཅན་ལ་སོགས་པ་གཞན་ཡང་སེམས་དང་སེམས་ལས་བྱུང་རྣམས་ཏི་ལྟ་བཞོ་ན(୨୨୭୨)བཞིན་དུ་སྟེ་སྟེ། དེ་ལྟ་ཀྱི་མིང་པ་ཅན་རྣམས་དང་། རྣམ་པར་སྨིན་པ་ལས་སྐྱེས་པ་རྣམས་ནི་བཞི་ལས་སོ། །ལྟ་གམ་རྣམས་ཀྱི་གསུམ་ལས་སོ། །རྒ་པ་མེད་པའི་དང་པོ་ནི་གཉིས་ལས་ཏེ། རྒྱུ་གཅིག་ལས་ཐུང་བའི་ཆོས་ནི་མེད་དོ། །རྒྱུ་རྒྱ་ཆེར་བསད་པ་རྟོགས་སོ།(୭୫୩୭)རྒྱུ་རྣམས་གང་ཞེ་ན།

61. རྒྱུ་ནི་བཞི་པོ་དག་ཏུ་གསུངས།
རྒྱུ་ཞེས་བྱ་བ་རྒྱུ་ལྟ་ཡིན།།

རྒྱུ་ནི་བཞི་པོ་དག་ཏུ་གསུངས། །གང་ཟས་གསུངས་ཤེ་ན། མོ་ལས་རྒྱུ་ཉིད་དང་། བདག་པོ་རྒྱུ་ཉིད་དོ་ཞེས་གསུངས་སོ། རྒྱུ་དང་ཉད་པ་ནི་རྒྱུ་ཉིད་དོ། །དེ་ལ་རྒྱུ་ཞེས་བྱ་བ་རྒྱུ(୨୨୭୩)ཡིན། ཐུང་རྒྱུའི་རྒྱུ་མ་གཏོགས་པ་རྒྱུ་ལྟ་ནི་རྒྱུ་ཡིན་ནོ།

62. སེམས་དང་སེམས་བྱུང་སྐྱེས་པ་རྣམས།
ཐ་མ་མིག་མཚོན་ལ་དེ་མ་ཐག།
དམིགས་པ་ཆོས་རྣམས་ཐམས་ཅད་ལ།
ཅིད་རྒྱུ་ཞེས་བྱ་བདག་པོར་བསད།

དགྲ་བཅོམ་པའི་ཐ་མ་མ་གཏོགས་པ་སེམས་དང་སེམས་ལས་བྱུང་བ་རྣམས་ནི་མཚོན་ཏུ་མ་ཐག་པའི་རྒྱུ་ཡིན་ཏེ། རྒྱུ་འདི་ནི་མཚོན་པ་ཡང(୨୨୭୫)ཡིན་ལ་དེ་མ་ཐག་པའི་

ཡང་ཡིན་པས་མཚོ་དས་པ་དེ་མ་བག་པའི་རྒྱུན་རོ། ། དེ་ཀིང་ཀྱི་ཕྱིར་མི་མཉམ་པར་འཐུང་བའི་ཕྱིར་
ཁ་རྒྱས་ནི་མཚོ་དས་པ་དེ་མ་བག་པའི་རྒྱུན་མ་ཡིན་ཏེ། འདི་ལྟར་འོད་པན་སྤྱོད་པའི་གཏུམ་
ཀྱི་མཐུ་སྟོབས་རྣ་རེས་འགལ་ཞི་འོད་པ་ན་སྤྱོད་པ་དང་། གཏུམ་མ(ཁ་ཅོག)སྤྱོད་པའི་རྣམ་པར་
དཀའ་སྤྱད་མ་ཡིན་པའི་གཏུམ་འཐུང་དོ། ། རེས་འགའ་ཞི་འོད་པན་སྤྱོད་པ་དང་རྣམ་པ་མེད་པ་
འཐུང་བས་གཏུམ་མཚན་དུ་འགྱུར་བ་འོག་ཏུ་ཡིན་ནོ། ། མཚོ་དས་པ་དེ་མ་བག་པའི་རྒྱུ་ཞི་
འོག་ཏུ་མ་ཡིན་ནོ། ། བཙུན་པ་དགེ་སློབ་པ་ཤེས་རབ་རེ། རྣམ་པ་ལས་བྱང་བའི་(ཁཁ་ཅ)གཏུམ་ཀྱི་
རྒྱུད་གཅིག་ལ་འགག་པ་ལོ་ནར་གཅིག་པ་འཐུང་བའི་ཕྱིར་རོ་ཞེས་རེ་རོ། ། བཙུན་པ་ན་རེ།
ཆོས་མང་པ་དང་ཉུང་དུ་འཐུང་བའི་ཕྱིར་དེ། རེས་འགའ་ཞི་གཏུམ་མང་པོ་ལས་ཉུང་དུ་འཐུང་
སྟེ། དཔེར་ན་སོག་མའི་སྐལ་བ་ལྟ་བུའོ། ། རེས་འགའ་ཡང་ཉུང་དུ་ལས་མང་པོ (ཁཁ་ཅ)འཐུང་སྟེ།
དཔེར་ན་ཉིང་པ་ཏའི་ས་ཚོན་རྒྱལ་རིམ་ཅུང་དུ་ལས་རིམ་ཐེག་ཆ་དུ་མ་སྟོན་ཅང་ལྷག་པའི་ཕྱིར་ཏེ།
ཚོགས་རྫོགས་པ་ལྟ་བུའོ་ཞེས་རོ། ། ཞེམས་དང་ཞེམས་ལས་འཐུང་བ་རྣམས་ལ་ཡང་དགེ་བ་དང་
མི་དགེ་བ་དང་ལུང་དུ་མ་བསྟན་པའི་ཞེམས་དག་དང་། རྟོག་པ་དང་དཔྱོད་པ་དང་བཅས་པ་
(ཁཁཁ)ལ་སོགས་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་གསུམ་ལ་ཆོས་མང་བ་དང་ཉུང་དུ་འཐུང་བ་མ་ཡིན་རྣམ་
ཞེ་ན། རིགས་གཞན་ལ་ནི་ཡོད་ཀྱི་ཅང་གི་རིགས་ལ་ནི་ཞེད་དེ། རྣམ་ཡང་ཚོར་བའམ་འདུ་ཤེས་
ལ་སོགས་པ་ཆོས་མང་དུ་འཐུང་བ་ཞེད་དོ། ། ཡང་ན་ཅང་གི་རིགས་ལོ་ནའི་མཚོ་དས་པ་ཞེ་ན་སྐབ་
པའི་(ཁཁཅ)རྒྱུ་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན། དེ་ནི་མ་ཡིན་ཏེ། འདིར་ནི་ཚོགས་མཐའ་དག་ལོ་ཏོ་ཙཱ་ཀ་
མཐའ་དག་ཁ་ཅིག་ཀྱི་མཚོ་དས་པ་དེ་མ་བག་པའི་རྒྱུ་ཡིན་ཀྱི། འདིར་ནི་ཚོར་བ་ལ་སོགས་པའི་
རྫས་ཉུང་དུ་ལས་ཚོར་བ་ལ་སོགས་པའི་རྫས་མང་པོ་འཐུང་བའི་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བྱ་བ་དེ་ཚམ་
ཞིག་བཤད་པར་(ཁཁཅ)ཟད་དོ། ། རྒྱུད་འདུ་བ་དགའི་བར་གི་རིགས་ལོ་ནའི་མཚོ་དས་པ་དེ་མ་
བག་པའི་རྒྱུ་ཡིན་ཏེ། ཞེམས་ཀྱང་ལོ་ནམས་ཀྱི་ནའི་ཡིན་ལ། ཚོར་བ་པང་ཚོར་བའི་ལོ་ནའི་ཡིན་
ནོ། སྐབ་དུ་རྒྱུ་བ་ཞེམས་ཀྱིང་གང་གི་ཚོར་ཤེན་མོང་བ་ཉ་མ་ཡིན་པའི་མཐུ་གཞོག་གཅུ་
ཀྱེ་ན་མོང་བ་ཉ་འཐུང་བའི་ཤེན་མོང་བ་དེའི(ཁཁཅ)མཚོ་དས་པ་དེ་མ་བག་པའི་
རྒྱུ་ནི་སྟོབ་པའཁག་པའི་ཤེན་མོང་བ་ཡིན་ཏེ། དཔེར་ན་ལྷད་བའི་ཞེམས་ཀྱི་འཁོག་པ་ལ་

སྐབས་པར་འཇུག་པ་ ཞེས་སམ་ལྟ་དྲུའོ་ཞེས་རེར་ཏེ། དེ་སྐད་དུ་ཞི་མ་བརྟེད་དོ།། ཕྱོགས་མ་ཡིན་པའི་འདུ་ཚེད་རྣམས་ཀྱང་འཆོ་བར་མངོན་དུ་སྐྱེར་པ་དེ་ཀིང་ཀྱི་ཕྱིར་མཚུངས་པ(๑๑๓)དེ་མཐའ་རྟེན་མ་ཡིན་ཏེ། ཞེས་གསུངས། ཕྱོགས་མ་ཡིན་པ་རྣམས་ཅིག་ཅར་མངོན་དུ་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ།། རྟེའི་ཕྱིར་མ་ངོངས་པ་མཚུངས་པ་དེ་མཐག་པའི་རྟེན་དུ་མི་འདོད་ཅེ་ན། མ་ངོངས་པའི་དུས་ཞི་འཆོལ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། ཐུབ་ཕྱིར་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ།། ཁོ་ན་ཐོས་(๑๑๓)ལྟ་བའང་ཀྱིས་མ་ངོངས་པ་ཆེ་ཞེ་མོ་ཞིག་གི་མཇུག་རྒྱ་མ་ངོངས་པ་འདི་འགྱུང་ངོ་ཞེས་བྱ་བར་ཇི་ལྟ་བ་ཡིན་ཅེ་ན། འདས་པ་དང་དཔྱད་ཀྱི་ལས་རྟེས་སུ་དཔག་པའི་ཕྱིར་ཏེ། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ལས་ཀྱི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཟབ་མོ་ཞེས་བྱ་བ་ཇི་སྐད་དུ་ཡང་། ཆོས་ལས་ཆོས་སྐྱེ་བར་འགྱུར་རོ་ཞེས་བྱ་བར་མཉན་ལ། དེའི་མཉན་པ་དེ་ཡང་རྟེ་སུ་དཔག་པ་ལས་བྱང་བ་མ་ཡིན་ཏེ(๑๐๐๘)རེ། འདི་ལྟར་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་འདས་པ་དང་དཔྱད་ཀྱི་ལས་རྟེས་སུ་དཔག་ནས་མངོན་དུ་བརྟགས་ཏེ། གང་ཟག་འདི་ལ་ལའི་ལུས་ཀྱི་ཁམས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ལས་ཚོར་བ་ཐ་དད་དུ་ཤེས་པ་ལས་སྐྱེ་བ་འགྱུར་རོ་ཞེས་བྱ་བར་མཉན་ལ། དེའི་མཉན་པ་དེ་ཡང་རྟེ་སུ་དཔག་པ་ལས་བྱང་བ་མ་ཡིན་ཏེ(๑๐๐๙)རེ། འདི་ལྟར་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་འདས་པ་དང་དཔྱད་ཀྱི་ལས་རྟེས་སུ་དཔག་ནས་མངོན་དུ་བརྟགས་ཏེ། ཐང་རྟ་འདོམ་ལམ་འདི་ལྟ་སྟེ་བྱས་པས་མ་ངོངས་པའི་ཉན་ཐོས་ཀྱི་ཕྱོགས་མངོན་དུ་བརྟགས་ཏེ། ཁང་རྟ་ཞེས་བྱ་བར་མཉན་ནོ།། དེ་ལྟར་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཕྱོགས་མ་ཡིན་པ་ཉིད་དུ་ཤེས་པ་ཞིག་ཏུ་ཡོད་ཀྱང་། ཁོ་བོ་ཅག་ཏུ་ཡང་ཕྱོགས་མ་ཡིན་པ་ཉིད་དུ་ཤེས་པ་ཞིག་ཏུ་ཡོད་ཀྱི་ཕྱིར་རོ།། དེ་ལྟར་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཕྱོགས་མ་ཡིན་པ་ཉིད་དུ་ཤེས་པ་ཞིག་ཏུ་ཡོད་ཀྱང་། ཁོ་བོ་ཅག་ཏུ་ཡང་ཕྱོགས་མ་ཡིན་པ་ཉིད་དུ་ཤེས་པ་ཞིག་ཏུ་ཡོད་ཀྱི་ཕྱིར་རོ།། ཕྱོགས་མ་ཡིན་པ་རྣམས་ཀྱི་རྒྱུད་ལ་ཡང་ཐ་ད

བཟོད་པ་ཙོ་ན་སྐྱེའི་གཉན་ནི་མ་ཡིན་ནོ།། དེ་བཞིན་དུ་རྩ་རྩེ་ལྟ་བུའི་མཇུག་ཐོག་གམ་སྐུ་ཟད་པ་མེ་ལྟ་བུ་སྐྱེའི་གཉན་མ་ཡིན་པའི་བར་དུ་ཡིན་ལེ་ན། གང་ཞིག་གང་ལ་ཡར་ལས་དེ་སྐྱེ་བ་དེ་ཞི་དེའི་མཇུག་ཐོག་གམ་སྐུ་སྐྱེ་ལ་སོགས་པ་དེ་མ་ཐག་པའི་རྒྱུན་(1000ག)མེད་པའི་ཞིན་དུ་ཡང་མི་བོ་ལ་སོགས་པའི་ཚུ་གུ་ལ་ཙོག་གམ་པ་བཞིན་ནོ།། ངེའི་ཐྱིར་དགྲ་བཅོམ་པའི་སེམས་དང་མེམས་ལས་བྱང་པ་ཐ་མ་རྣམས་མཚུངས་པ་དེ་མ་ཐག་པའི་རྒྱུན་མ་ཡིན་ལེ་ན། སེམས་གཞན་དང་འབྲེལ་པ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ།། དེ་ལྟ་ན་འགགས་མ་ཐག་པའི་(1000ང)སེམས་ཀྱིད་ཡིན་རེས་ཞེས་ཐ་དེ་མ་ཐག་པའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་མེད་པའི་ཐྱིར་སེམས་ཐ་མ་ཡིད་དུ་ཡང་མི་འགྱུར་བ་མ་ཡིན་ནམ། ཡིད་ནི་རེན་གྱིད་དོས་པོས་རབ་ཏུ་སྐྱེ་བ་ཡིན་གྱི། ཐུབ་པས་རབ་ཏུ་སྐྱེ་བ་ནི་མ་ཡིན་པས་རེན་ནི་ཡོད་པ་ཉིད་ཀྱི་རྒྱུ་མཚོ་བས་རྣམ་པར་ཤེས་པ་(1000ཅ)གཞན་མི་སྐྱེ་བ་ཙོ་ཤར་ཁད་དོ།། མཚུངས་པ་དེ་མ་ཐོག་པའི་རྟེན་ནི་ཐུབ་པས་རབ་ཏུ་སྐྱེ་བ་ཡིན་ནོ།། དེས་ཆོས་གང་འབྱས་བྱུར་གཟུང་བ་དེ་ནི་ཆོས་ཐམས་ཅད་མ་ཡིན་ཏམ་ཞེ་ན་ཆགས་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ཀྱང་ཇི་ལྟར་ཡང་མི་སྐྱེ་བར་དག་གི་པར་མི་རྒྱས་སོ། །ཆོས་གང་དག་ལེགས་ཀྱི་མཚུངས་པ་དེ་མ་ཐག་པ་(1000ཆ)ཅན་ཡིན་པ་དེ་དག་ལེགས་ཀྱི་དེ་མ་ཐག་པ་ཅན་ཡང་ཡིན་ཞན་ལེ་ན། སྐུ་བཞི་སྐྱེ། སྐུ་དང་པོ་ནི་ལེགས་ཤེད་པའི་སྐྱེ་མཆེད་ཀྱི་དེ་མ་ཐག་པ་ཡང་ཡིན་ཏེ། ཐུབ་པས་ཀྱང་ཁ་ཅིག་ཏུ་ཡང་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལས་ཀྱང་ཁ་ཅིག་ཏུ་ཡང་ཐེག་པ་ཆུང་ངུ་ལས་ཀྱང་ཁ་ཅིག་ཏུ་ཡང་རང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཐེག་པ་ལས་ཀྱང་ཁ་ཅིག་ཏུ་ཡང་ཐེག་པ་གཅིག་ཏུ་ངེས་པ་ཉིད་ད

ཞེས་སྨྲ་ཞེ་ན། སེམས་གཞན་ཐོག་ཏུ་སོང་ནའང་ཕྱི་ལྡོག་ནོ།། མཆོད་པ་དེ་མ་བཏང་བའི་རྟེན་(100866)
བསད་ཟིན་ཏོ།། དམིགས་པ་ཆོས་རྣམས་བཟང་ངད་ཀྱི།། ཉི་ཤི་གས་པར་མི་ག་ཐི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་མཚུངས་
པར་ལྡན་པ་དང་བཅས་པའི་ནི་གཟུགས་སོ།། རྣ་བའི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ནི་ལྷུའོ།། སྣའི་རྣམ་པར་ཤེས་
པའི་ནི་དྲིའོ།། ལྕེའི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ནི་རོའོ།། ལུས་ཀྱི་(100884) རྣམ་པར་ཤེས་པ་ནི་རེག་བྱའོ།། ཡིད་
ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ནི་ཆོས་གྱམས་ངད་དོ།། ཆོས་གང་ཞེག་ཆོས་གང་གི་དམིགས་པ་ཡིན་པའི་ཆོས་
དེ་ནི་མི་དམིགས་ཤུང་ངོ་ལྟ་བུའི། མཚན་ཉིད་ཡིན་པའི། ཕྱི་ར་ནམ་ཡང་དམིགས་པ་མ་ཡིན་ཏེ། དེ་ལས་
ན་ཤིང་ལ་སོགས་པ་མི་སྲེག་ཤུང་ངོ་ལྟ་བུའི་(100901) མཚན་ཉིད་ཡིན་པའི་ཕྱི་ར་བུད་ཤིང་ཞེས་བྱ་བ་
བཞིན་ནོ།། སེམས་ངང་སེམས་ལས་ལྷུང་བའི་ཆོས་སྟེ་མཆེད་དང་། རྫས་དང་སྐད་ཅིག་མ་ངེས་པས་
དམིགས་པ་ལ་སྐད་ཅིག་བདག་ཉིད་ཏུ་ལྟ་བར་ངེས་པ་འདི་ངག་ཅི་རྟེན་ངེས་པས་ཤུང་ངེས་པ་ཞེག་
ཡིན་ནམ་ཞེས་ན། སྒྲིས་(101012) པ་དེ་བཞིན་ཏེ། སྟེས་པ་རྣམས་ནི་རྟེན་ངང་ལྷན་ཅིག་པ་ངག་ཡིན་
ནོ།། མ་སྟེས་པ་རྣམས་ངང་། འངས་པ་རྣམས་ནི་རྟེན་ངང་མ་འགྲུབ་པ་ངག་ཡིན་ནོ།། གཞན་ངག་ཅེ།
འངས་པ་རྣམས་ཤུང་རྟེན་ངང་ལྷན་ཅིག་པ་ངག་ཡིན་ནོ་ཞེས་རེར་རོ།། ངམིགས་པའི་རྟེན་གྱིས་
ཟིན་ཏོ།། ཟེད་(101013) རྒྱུ་ཞེས་སྨྲ་བདག་པོར་བཤད། ཟེད་པའི་རྒྱུ་གང་ཡིན་པ་དེ་ཉིད་བདག་པོའི་
རྟེན་ཡིན་ནོ།། སྟེན་འདི་ནི་ལྷག་པ་ཡིན་པས་བདག་པོའི་རྟེན་ནོ།། ངམིགས་པའི་རྟེན་ཡང་ཆོས་
ཐམས་ངང་ཡིན་ལ། བདག་པོའི་རྟེན་ཡང་ཆོས་ཐམས་ངང་ཡིན་ལ་འདི་ལ་ལྷག་པའི་ཁྱད་
ངེ་བ། ལྷན(101014)ངིག་འཁྲུང་བའི་ཆོས་རྣམས་ནི་ཟན་ཡང་དམིགས་པ་མ་ཡིན་ཏེ། བདག་པོའི་
རྟེན་ནི་ཡིན་པས་འདི་ལ་ལྷག་པ་ཡོང་པ་ཤིད་དོ།། ཡང་ན་ལྷག་པའི་རྟེན་ཡིན་ངེ། ཆོས་ཐམས་ཅ་
བང་ཀོང་བོ་མ་ཐོགས་པའི་འདུས་བྱས་ཐམས་ཏྲི་ཡིན་ནོ།། རྟེན་བཞི་ཚར་ཐུབ་ཤུང་ཆོས་ཏྲི་རྟེན་
མ(101015)ཡིན་པའི་ཆོས་ལྷ་ཡོང་དམ་ཞེ་ན། ཡོང་དེ། ཟང་ཀི་ངོ་ཞེས་ཟང་ཀི་ངོ་ལྷ་བུའོ།། གཞན་
ཏྲི་ངོ་བ་ཡང་ཡོང་དེ། འདུས་མ་བྱས་ཏྲི་འདུས་བྱས་ལྷ་བུ་དང་། འདུས་མ་བྱས་ཏྲི་འདུས་མ་བྱས་
ལྷ་བུའོ།། ཡང་རྟེན་འདི་དག་ཐུ་བ་ཐེད་པ་ན་གནས་སྐབས་གང་ཀི་ཆོས་ལ་ཐེད་ཅེ་ན། རེ(101016)
ཞེག་རྒྱུའི་རྟེན་རྣམ་པ་ལྷང་བསད་པ་དེ་ཞེས།

༦༣ རྒྱུ་གཉིས་པོ་དག་འགག་པ་ལ།

ཐུབ་བསྟེད་དོ་གསུམ་པོ་ནི།
སྐྱེ་ལྡོང་དེ་ལས་གཞན་པ་ཡི།
རྣམ་གཞི་ལས་བརྩེགས་པ་ཡིན།།

རྒྱུ་ཕྱིས་པོ་དག་འཕགས་པ་ལ། ཐུབ་བསྟེད་དོ།།འཁོར་ཡུག་ཏུ་བའི་དལ་འབྱོར་ཡིན་ཏེ། འཕགས་པ་མངོན་ཤེས་དུ་སྟོན་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ།།དེ་ལ་ནི་ལྷན་ཅིག་འཐུང་བ་དང་མཚུངས་པར་ལྷན་པའི་རྒྱུ་དག་ཐུབ་བསྟེད་དེ། །དེ་ཞེའི་ས་ནི་(1084ཨ)ལྷན་ཅིག་འཐུང་བའི་འབྲས་བུ་ལ་ཐུབ་བསྟེད་དོ།།ཐསྟུམ་པོ་ནི་སྐྱེ་བ་ལའོ།།སྐྱེ་བ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་མངོངས་པ་སྟེ། སྐྱེ་བ་ལ་མངོན་དུ་ཕྱོགས་པ་ཡིན་ནོ།།དེ་ལ་ནི་སྐལ་བ་མཉམ་པ་དང་གཅུད་ཏུ་འགྲོ་བ་དང་། རྣམ་པར་སྨིན་པའི་རྒྱུ་རྣམས་བྱ་བ་བྱེད་དེ། རྟེན་ཞེས་རྒྱུའི་རྟེན་(1084ཁ)དེ་ཡུལ་ཏུ་ཡིན་ནོ།།དེ་ལས་གཞན་པའི་རྟེན་དག་དེ་ལས་བརྩེགས་པ་ཡིན། མཚུངས་པ་དེ་མཐའ་པ་དང་། དམིགས་པའི་རྟེན་དག་ནི་བྱེད་པའི་ཚུལ་གང་གིས་རྒྱུའི་རྟེན་རྣམ་པ་ཐམས་ཅུའམ་གཅིག་ཏུ་ཁས་བླངས་པ་དེ་ལས་བརྩེགས་པར་རིག་པར་བྱ་སྟེ། མཚུངས་པ་དེ་མཐའ་པའི་རྟེན་ནི་(1084ཀ)སྐབས་འཇུག་པའི་ཕྱིར་སྐྱེ་བ་ལ་བྱ་བ་བྱེད་དོ།།དམིགས་པའི་རྟེན་ནི་འཕྲོ་གྱི་སེམས་དང་སེམས་ལས་བྱུང་བ་རྣམས་ཀྱིས་འཛིན་པའི་ཕྱིར་འཕགས་པ་ལ་ཡང་བྱ་བ་བྱེད་དོ།།བདག་པོའི་རྟེན་ནི་ཁ་ཟས་སྐབས་ཐམས་ཅད་དུ་མི་སྐྲག་པའི་དོ་བར་གནས་པས་འདི་ཉི་བ་འཕགས་པ་ལ་ཡང་བྱ་བ་བྱེད་དོ།།རྟེན་(1084ཁ)རྣམས་བྱེད་པ་དང་བཅས་པར་བཤད་ཟིན་ནོ།།ཡང་ཚོར་གང་ཞེས་རྟེན་དུ་ཞེས་གོས་སྐྱེད་རྟེ་ན།

64. བཞི་ཡིས་སེམས་དང་སེམས་བྱུང་རྣམས།
གསུམ་ཐོས་སྐྱེས་སྟོམས་པར་འདྲུགས་པ་གཅིས།
གཞན་ནི་གཅིས་པོ་དག་ལས་སྐྱེས།
དཔང་ཤུགས་སོགས་མིན་རིམ་སོགས་ཕྱིར།

བཞི་ཡིས་སེམས་དང་སེམས་བྱུང་རྣམས། །དེ་ལ་འདི་དག་རྒྱུའི་རྟེན་ནི་སྐྱེ་ལྡོང་གི་སེམས་ཅད་ཀྱི། །མཚུངས་པ་དེ་མ་ཐག་པའི་རྟེན་ནི་སེམས་དང་སེམས་ལས་བྱུང་བ་སྔ་མ་གཞན་དག(1084ཤ)་གི་

བར་དུ་མཆོད་པ་རྣམས་སོ།། དཔེཁར་བའི་རྒྱུན་ནི་རིའི་ཁས་པར་ཡུལ་ལྟ་པོ་དག་དང་ཚོམས་ཐམས་ཅད་དོ།། བདག་པའི་རྒྱུན་ནི་རང་གི་དོ་བོ་མ་ཁོས་པ་ཚོམས་ཐམས་ཅད་དོ།། གསུམ་གྱིས་སྐྱེམས་པར་འཇུག་པ་གཉིས།། འགོ་པ་དང་འདུ་ཤེས་མེད་པའི་སྐྱེམས་པར་འཇུག (འཕགས) པ་དག་ལ་ནི་དམིགས་པའི་རྒྱུན་མེད་དེ། དེ་དག་ནི་དམིགས་པར་བྱེད་པ་མ་ཡིན་ནོ། དེ་གཉིས་ཀྱི་རྒྱུའི་རྒྱུན་ནི་རྣམ་པ་གཉིས་དེ། ཡུན་ཅིག་འཕྲུང་བའི་རྒྱུ་ནི་སྐྱུ་བ་ལ་སོགས་པའོ། སྐལ་བ་མཉམ་པའི་རྒྱུ་ནི་མ་མཚུངས་པའི་དགེ་བའི་ཚོམ་སྤར་བྱང་བ་རྣམས་སོ།། མཚུངས (འཕགས) པ་དེ་མ་བྱས་པའི་རྒྱུན་ནི་སྐྱེམས་པར་འཇུག་པའི་སེམས་མཚུངས་པར་ལྡན་པ་དང་བཅས་པའོ།། བདག་པོའི་རྒྱུན་ནི་སྤྱ་མ་བཞིན་ནོ།། སྐྱེམས་པར་འཇུག་པ་འདི་དག་ནི་སེམས་ཀྱི་མངོན་པར་འདུ་བྱེད་པ་ལས་སྐྱེ་བའི་ཕྱིར། སེམས་ཀྱི་མཚུངས་པ་དེ་མ་བྱས་པ་ནི་རྒྱུ་ཁོ་ན་དག་ནི་ཡིན་ཏེ (འཕགས) སེམས་སྐྱེ་བ་ལ་བཞི་བཅུ་ཕྱེ་ཕྱིར། སེམས་ཀྱི་མཚུངས་པ་དེ་མ་བྱས་པ་ནི་རྒྱུ་ཁོ་ན་ཡིན་ནོ།། ཞེས་གཞན་ལྟ་བ་མ་ཡིན་པ་རྣམས་དང་གཅུགས་ཅན་རྣམས་ནི་རྒྱུ་དང་བདག་པའི་རྒྱུ་དག་ལས་སྐྱེའོ།། དཔེར་ཡོ་རྣམས་ནི་རྩ་སྐད་པའི (འཕགས) རྒྱུ་དང་རྒྱུན་རྣམས་ཅི་ལས་སྐྱེའི་འཕྲོ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྒྱུ་གཅིག་བུ་དབང་ཕྱུག་དང་སྐྱེ་བུ་དང་། གཅེར་བུ་ལ་སོགས་པའི་མེད་དོ་ཞེས་བྱ་བ་འདི་ལ་གཅན་ཚིག་ཅིག་ཡོད་དོ། གཉའ་དེ་གང་ཟ་ཆོ་གས་ཀྱིས་བྱས་པའི་ཁྱུ་བ་སེམས་ན་དཀྲིས་ཀྱིས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྒྱུ་དབང་ (འཕགས) ཕྱུག་ལ་སོགས་པ་ཅིག་ཅར་དུ་ཞེས་བྱ་བའི་ཚུལ་ཁྱོད་ལ་ཞེས་བྱ་བའི་བསྟན་ལ་མ་ཡིན་ནོ། གཞན་ཡང་དབང་ཕྱུག་སོགས་མིའམ་ཅི་མས་ཀྱིར། གལ་ཏེ་དབང་ཕྱུག་གམ། གཞན་ཡང་རྒྱུ་གཅིག་བུ་ཚེ་ལ་ཞེས་བྱ་བ་ཐམ་པ་ཅི་ཡང་ཡོད་པ་ཁོ་ན་ཡིན་ནོ། གལ་ཏེ་དབང་ཕྱུག་གམ། གཞན་ཡང་རྒྱུ་གཅིག་བུ་ཚེ་ལ་ཞེས་བྱ་བ་ཐམ་པ་ཅི་ཡང་ཡོད་པ་ཁོ་ན་ཡིན་ནོ། ཐམས་ཅད་ཀྱི

པ་ཤེད་པར་ཐལ་བར་ལགྱིར་(།ཀཀཅ།)བས་རྒྱུ་གཅིག་ནས་གཅིག་ཏུ་བརྒྱུད་པའི་ཐུ་གཏ་མཐའ་ཡས་པ་ཐོག་མ་ཤེད་པའི་དུ་ཁས་བླངས་པའི་ཕྱིར་དབང་ཕྱུག་གི་རྒྱུ་མཚན་པ་འདི་ནི་ཤ་སྟག་ཤིས་སུམ་པོའི་ལུས་ཙོ་ན་ལས་མ་འདས་པ་ཡིན་ནོ།།གཉའ་དེ་དབང་ཕྱུག་གི་འཛོད་པ་རྣམས་ངེས་ཅན་ཏེ་ཐ་རྨི་ཉུང་འགྱོ་བ་ཀྱི་ཚིག(།ཀཀཉཅ)རུ་མ་ཡིན་ན་དེ། འདོད་པ་ཇི་སྲིད་བར་སྐྱེ་བ་སྐྱེ་བའི་ཕྱིར་རོ། རེ་ཞིག་དབང་ཕྱུག་གི་འཇིག་པའི་ཚོགས་འདི་རྣམས་ལ་དོན་ངེ་ཞིག་ཡོད། གཉའ་དེ་དག་ལ་ཐ་ཡི་ན་ནོ་ཞེ་ན། འོ་ན་ཀྱི་ཐབས་མེད་པར་དེ་ཟེད་པར་ཆེན་ཐས་དེ་ལ་ཉོན་(།ཀཀཅཤ)དབང་ཕྱུག་ཨ་ཡི་ན་པར་འགྱུར་ཏེ། གཞན་ལ་ཡང་དེ་ཁོ་ན་དབང་ཐོབ་པ་ཡིན་ནོ།།གཉའ་དེ་ཡང་དབང་ཕྱུག་དཔྱལ་ལ་ལས་སོགས་པར་སྐྱེ་དགུ་གནོད་པ་མང་པོ་དང་འབྲེལ་པ་དག་ཕྱུང་ནས་དེས་ཐར་འགྱུར་ན་ཀྱི་དེ་ལྟ་བུའི་དབང་ཕྱུག་དེ་ལ་ཕྱུག་འཚལ་ལོ།།དེ་ལས་བཙམས་ནས། ཐང་ཕྱིར་(།ཀཀཅཤ)མ་ལུས་སྟེགས་ཀྱི་བར་དང་། ཐང་ཕྱིར་རྩེ་དང་ཐང་ཕྱིར་གདུམ།།ཐང་ཕྱིར་གདུང་ཤ་ཐང་ཕྱིར། ། ཤ་དང་ཁྲག་དང་རྐང་ཅ་བ། དེ་ཕྱིར་དྲག་པོ་ཞེས་རྒྱོའོ།།ཞེས་ཉ་བའི་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་འདི་ཡང་ལེགས་པར་སྨྲས་པ་ཡིན་ནོ།།ཡང་འགྲོ་བའི་རྒྱུ་གཅིག་ཏུ་ཡོངས་སུ་བཟུང་བས་དོན་གཅིག(།ཀཀཅཤ)དག་གི་སྐྱེས་བུའི་ཐ་ཤལ་ནས་ཐ་ཤལ་གྱི་བར་ལ་ཡང་ཐ་དད་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རོ།།རྒྱུ་རྣམས་དང་བཅས་པའི་དབང་ཕྱུག་ལ་ཡང་རྒྱུ་རྐེག་པ་རྣམས་ནི་གྲུས་པས་སྨྲ་བ་འབའ་ཞིག་ཏུ་ཟད་དོ། རྒྱུ་རྣམས་ལས་ཁ་ཤིན་ཐག་རིང་པ་ཚེ་སྔོན་གཅིག་ལ་ཐུག་པ་ཡིན་ནོ།།དབང་ཕྱུག་དེ་ལྟར་ཅིག་ཤེད་པའི་རྒྱུ་དང་པོ་རྣམས་ལ་ཡང་དབང་(།ཀཀཅཅ)པྱུག་མ་ཡིན་པར་འགྱུར་རོ།།འོན་ཏེ་དང་པོ་ཐུང་བ་དབང་ཕྱུག་གི་རྒྱུ་ལས་ཐུང་བ་ཡིན་ནོ་ཞེ་ན། དེ་ཡང་རྒྱུ་ཁ་ཤིན་ཐག་རིང་པ་ཡོད་ཀྱི་ཕྱིར་དབང་ཕྱུག་བཞིན་དུ་སྟེག་མ་མེད་པ་ཉིད་དུ་ཐལ་བར་འགྱུར་རོ།།དེ་བཞིན་དུ་གོང་བོ་ལ་ལ་ཡང་ཅི་ཤེ་ན་སྐྱེས་པར་བརྗོད་པར་ཟད།།དེ་ལྟ་བས་ན་འཕགས་ཤེ་ནས་སྨྲས་པ་དེ་དང་དེར་སྨྲས་པར་ཟད་དོ། །ཉན་ཐོས་ཀྱི་ལས་རྣམས་ཤེས་ནས་སྨྲས་པ་རྣམས་ཀྱང་ཡང་དག་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ། སྐྱེས་བུ་ཁྱེད་པའི་ཤེས་བྱ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཡོད་པ་ན་ལོག་པ་ཡང་སྐྱེ་བ་ཡིན་ནོ་ཞེ་ན། ཡོད་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རོ།(།ཀཀཅཆ)། དེ་ནི་རྗེས་གས་སོ།།ཡང་གཞན་ཞི་གཅིག་པོ་དག་ལས་སྐྱེ། ཞེས་གང་བཤད་པ་དེ་རྣ་

ལྟར་ན་འཕྲུང་བ་རྣམས་འཕྲུང་བ་རྣམས་ཀྱི་རྒྱུའི་རྟེན་ཡིན་ཞེས་བ།

ཁངས་དེའི་རྒྱུ་འཕྲུང་བ་རྣམ་པ་གཅིག།
འཕྲུང་ཚུལ་ཁྱུར་བའི་རྣམ་པ་ལྔ།
འཕྲུང་གྱུར་རྣམ་གསུམལས་ཚུན་ཆོད་དུ།
འཕྲུང་བ་རྣམ་གཅིག་དེ་རྣམ་གངིས།།

དེ་ཡི་འཕྲུང་བ་རྣམ་པ་གཅིག།འཕྲུང་བའི་རྒྱུ་ཞེས་བྱ་བའི་ཐ་སྙད། སྐལ་བ་མཉམ་པ་དང་ལྡན་ཅིག་འཕྲུང་བའི་རྒྱུ་དག་གིས་ཤ་(1026ཁ)སོ།།འཕྲུང་ཚུལ་ལས་ཁྱུར་བའི་རྣམ་པ་ལྔ།།འཕྲུང་བ་རྣམས་འཕྲུང་བ་ལས་ཁྱུར་བའི་ཕྱི་རྒྱུ་རྣམ་པ་ལྔ་སྟེ། དཔལ་ལྡན་ལྷག་མཐོང་ལས། ཕྱི་དང་པའི་ནང་ཁྱིམ་དང་འཕེལ་བྱེད་ཁྱིམ་དང་། རོགས་པའི་ཁྱིམ་དང་འཕེལ་བྱེད་ཁྱིམ།།དེ་ཡང་སྤྱིའི་ཚུལ་ལོ་ཅ་རྣམ་པ་ལྔ་པ་དང་པ་ཡིན་ཏེ། ལྷག་པའི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རོ།།བརྟེན་པའི་རྒྱུ་ནི་སྐྱེས་པ་འཕྲུང་བའི་རྟེས་སུ་མཐུན་པར་བྱེད་པའི་ཕྱིར་དེ། སྐྱོ་བ་དཔོན་ལ་སོགས་པ་ལ་བརྟེན་པ་བཞིན་ནོ།། ཁ་མོའི་ཕྱིར་ཞེས་བཤད་དོ།།རྐྱེན་པའི་རྒྱུ་ནི་རྒྱུ་མ་འཚང་པའི་རྒྱུ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ།།འཕེལ་བར་བྱེད་པའི་(1037ཀ)རྒྱུ་ནི་འཕགས་པའི་རྒྱུ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དེ། དེ་ལྟ་བས་ན་དེ་དག་གི་སྐྱེ་བ་དང་། འཕྲུར་བ་དང་། བརྟེན་པ་དང་ཐ་ནས་པ་དང་། རྟེན་པ་དང་འཕེལ་བའི་རྒྱུ་ཉིད་དུ་བསྟན་པ་ཡིན་ནོ།།འཕྲུང་གྱུར་རྣམ་གསུམ་ཕན་ཚུན་དུ།། རྒྱུ་ཡིན་ཏེ། ལྷན་ཅིག་འཕྲུང་བ་དང་། སྐལ་བ(1037ཁ)མཉམ་པ་དང་། རྣམ་པར་སྨིན་པའི་རྒྱུ་དག་གིས་སོ།། ཤེད་རྒྱའི་རྒྱུ་ནི་ཤེ་བྱ་ཞེས་ཅེད་པར་འདྲུག་པའི་ཕྱིར་རྟག་ཏུ་མིའི་བཞུང་དོ།།དེ་ལ་ལྷན་ཅིག་འཕྲུང་བའི་རྒྱུ་ནི་ལུས་དང་ཀི་ལས་སེམས་ཀྱི་རྣེ་རྣ་སྟུ་འདྲུག་པ་ཕན་ཚུན་དུ་ཡིན་ཏེ་ཁྱུ་སྟོང་པའི་གཟུགས་ཐ་ཤེན་ནམ་ཡིན་ནོ། སྐལ་བ(1037ཁ)མཉམ་པའི་རྒྱུ་ནི་ཁྱུ་བོ་སྟོང་བ་ཐམས་ཅད་ལས་མཉམ་པའི་རྒྱུ་ཡིན་ནོ།། རྣམ་པར་སྨིན་པའི་རྒྱུ་ནི་ལུས་དང་ཀི་ལས་ཡིན་ཏེ། ཁྱུ་སྟོང་ཐ་ཤེན་ནམ་ཡིན་ནོ།།འཕྲུང་བ་རྣམས་ཀྱི་དེ་རྣམས་ཐ་ཤེན།།འཕྲུང་བ་ལས་ཁྱུར་པའི་གཟུགས་འཕྲུང་བ་རྣམས་ཀྱི་ནི་རྣམ་པར(1037ཀ)སྨིན་པའི་རྒྱུ་ལོ་ཅ་ཡིན་ཏེ། ལུས་དང་དཔག་གི་ལས་གང་གི་རྣམ་པ་སྨིན་པ་རྣམས་ཡིན་པའོ།།སེམས་དང་སེམས་

ལས་སྐྱང་བ་རྣམས་ཀྱི་གྲུ་མེད་པར་མཚོ་དེས་པ་དེ་མ་ཐག་པའི་རྒྱུན་དུ་བསྐྱི། སེམས་ཀང་གི་མཐུ་སྟོབས་སུ་གང་འགྱུང་ཞེས་བྱ་བ་དེས་པ་ནི་མ་བཅོམ་(1033ག)པས་དེ་ལ་བརྗོད་པ་བྱའོ།། དེ་ལར་ཞི་ཞི་མདོར་བསྡུ་ན་སེམས་བརྩུ་གཉིས་སོ།།རྗེ་ལྟ་ཞེ་ན།

66. འདོད་ཡོད་དག་དང་མི་དག་དང་།
བསྟོབས་པ་དང་ནི་མ་བསྟོབས་པ།
གཟུགས་དང་གཟུགས་མེད་པ་དག་ན།
མི་དགེ་ལས་གཞན་ཟག་མེད་གཉིས།།

འདོད་ཡོད་དག་དང་མི་དག་དང་། བསྟོབས་པ་དང་ནི་མི་བསྟོབས་པ། ཞེས་བྱ་སྟོས་ཏེ། འདོད་ཡོད་ཞེས་ཁ་སེམས་པ་བཞི་སྟེ།།དག་པ་དང་མི་དག་པ་དང་བསྟོབས་ལ་ལྟུང་དུ་(1033ཁ)མ་བསྟན་པ་དང་། མ་བསྟོབས་པ་ལྟུང་དུ་མ་བསྟན་པའོ། གཟུགས་དང་གཟུགས་མེད་པ་དག་ན། མི་དགེ་ལས་གཞན། གཟུགས་ཀྱི་ཁམས་ན་མི་དགེ་བ་མེད་པ་མེད་ཀྱི་གསུམ་ཡོད་དོ།། གཟུགས་མེད་པའི་ཁམས་ན་ཡང་དེ་དང་འདྲ་སྟེ། དེ་ལྟར་ན་བཅུ་པོ་དེ་དག་ནི་ཟག་པ་དང་(1033ང)བཅས་པའི་སེམས་ཡིན་ནོ།། ཟག་མེད་གཅིས། སྤོང་པ་དང་མི་སྤོང་པ་སྟེ། དེ་ལྟར་ན་དེ་དག་ཀྱི་སེམས་བརྩུ་གཅིས་ཡིན་ནོ།།དེ་ལ།

67. འདོད་སེམས་དགེ་བ་ཡང་སེམས་བགྱི།
དེ་ནི་བསྒྲུང་པོ་ཀོ་ན་ཡང་།
མི་དགེ་བ་ནི་བཅུ་དག་ལས།
དེ་ལས་བཞི་སྟེ་བསྟོབས་དེ་བཞིན།།

68. མ་བསྟོབས་པ་ནི་ལྟ་དག་ལས།
དེ་ལས་མཐུ་སྟོབས་སེམས་བདུན་ནོ།

འདོད་སེམས་དགེ་བ་བ་ལས་སེམས་བགྱི། །མཐུ་སྟོབས་སུ་ཞེས་འོག་ནས་འཆད་དེ། འདོད་ཡོད་

ཞལ་མ་དགེ་བའི་སེམས་ཀང་ཡིན་པ་དེའི་མཇུག(།1036།)ཐོག་སྐུ་སེམས་དག་འཐུང་སྟེ། རང་གི་ས་པ་བཞི་དང་སློབ་པ་དང་། ཚི་སློབ་པ་དང་། གཅུཏས་ན་སྐྱོང་པ་ཀཱ་ཤ་ཀ་སྐྱེས་ཤིང་ཚོ་དགེ་བ་དང་། ཀིང་མཚམས་སྐྱེར་བའི་ཚོ་བསྒྲིས་པའོ།། གཅུཏས་ཨེང་པ་ན་སྐྱོང་པ་ཀི་ཀིང་མཚམས་སྐྱེར་བའི་ཚོ་བསྒྲིས་པ་ཁོ་(1036།)ན་སྟེ། ཤིན་ཏུ་བསྐལ་ཡང་ཤི་ཐྱེར་དགེ་བ་ཞི་མ་ཡིན་ནོ།། གཅུཏས་ཨེང་པ་ཐ་སྐྱོང་པ་རྣམས་ཀི་འདོད་པའི་ཞལ་ནས་རིང་བཀིད་བཞེས་རིང་བ་ཡིན་ཏེ། རེན་དང་རྣམ་པ་དང་། དཔེ་གསལ་པ་དང་། གཅེན་པོ་རིང་བཀིད་དགེ་ཚུལ་ཁྲིམས་ལོ།། དེ་ལ་རེན་རིང་བཀིད་ཞི་སྐྱེས་ཤིང་ཐུབ་པའི་(1036།)མཚན་ཉིད་ཐ་ཤད་ཀྱི་རེན་ཞི་ཀིང་དུ་མི་སྲིད་པའི་ཕྱིར་རོ།། རྣམ་པར་རིང་བཀིད་ཀི་འདོད་པའི་ཞལ་ནས་ཐུབ་པ་ལ་སོགས་པའི་རྣམ་པ་དག་ཏུ་རྣམ་པར་མི་ཤེས་པའི་ཕྱིར་རོ།། དེས་ན་དཔེ་གསལ་པ་རིང་བཀིད་ཀྱང་བཤད་པ་ཡིན་ཏེ། བསམ་གཏན་བཞི་པ་ཁོ་ན་ལ་ཐ་དག་པ་ལ་སོགས་(1036།)པའི་རྣམ་པ་དག་ཏུ་དམིགས་སོ།། ཀེ་ཅན་རོ་རིང་བཀིད་ཞི་འདོད་པའི་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པ་ཉན་ཐོས་ཀི་ཐེག་པ་ལ་ཞུགས་ཤིང་ཡང་ཞི་ཐེག་ཆགས་དང་མ་བྲལ་བ་ལ་དེ་མངོན་དུ་འགྱུར་མི་ཤེས་ཀྱིང་ཕྱིར་རོ།། རྣམ་པར་སྣང་འཕྲིན་པ་ལ་སོགས་པ་ཡང་མི་འཐད་པའི་ཕྱིར་ཏེ། ཡུལ་ཅ་ཡི་ན་པ་ནི་རྣམ་པར་སྣང་ད་ཐུབ་པ་མི་བྱས་སོ།། སློབ་པ་དང་(1036།)མི་སློབ་པའོ།། དེ་ནི་བཅུད་པ་ཙོ་ན་ལས། འོངོད་པ་ནས་སྐྱེད་པའི་དགེ་བའི་སེམས་དེ་ཉི་བཅུད་ཀྱི་མཇུག་ཐོག་སྐུ་འཐུང་སྟེ། རང་གི་ས་པ་བཞི་དང་། ཀཱ་ཤ་ཀ་སྐྱེས་པ་ཁོ་ན་ལ་ཡོད་ཅིང་། ཚི་སྐྱེས་པར་འཇིག་པས་ཅི། ཡང་ཅི་ནས་ཀྱང་ཤི་བ་ཡོད་ཀྱི་(1036།)ལ་བརྟེན་པའི་ཕྱིར་བསྒྲིས་པ་དང་། ཡང་ཚི་སྐྱེས་པ་དག་ལས་སོ།། མི་དགེ་བའི་བཏུ་དག་ལས།། སྐྱེ་བ་པ་དང་མི་སྐྱེ་བ་པ་དག་མཁའ་གཉིས་ཀྱི་ཐ་དད་ཡོད་པའི་ཕྱིར་ཏེ། ཤིན་ཏུ་བསྐལ་ཡང་ཤི་ཐྱེར་དགེ་བ་ཞི་མ་ཡིན་ཏེ། 5དཔྱིད་མཇུག(།1036།)ཐོག་སྐུ་མི་དགེ་བའི་སེམས་འཐུང་ངོ་། དེ་ལས་བཞི་སྟེ། མི་དགེ་བའི་སེམས་ཀྱི་མཇུག་ཐོག་སྐུ་ཁྲི་སེམས་བཞི་འཐུང་སྟེ། རང་གི་ས་པ་དག་ལོ་ནའོ།། ཇི་ལྟར་འདོད་པའི་ཁམས་ཀྱི་མི་དགེ་བའི་སེམས་བཤད་པ་ལ་བསྒྲིས་དེ་བཞིན། བཏུ་པོ་ཙེ་ནའི་མཇུག་ཐོག་སྐུ་འཐུང་(1046།)ལ། དེ་ལས་ཁི་བཞི་ལོ་ནའོ།། མ་བསྒྲིས་པ་ཁི་ལྟུ་དག་ལས།། འདོད་པ་ན་ཞེས་གྱུ་བ་སྟེ་མཇུག་ཐོག་སྐུ་འཐུང་སྟེ། རང་

ཐིས་མ་པ་བཞི་དང་། གཟུགས་ན་སྐྱེ་བའི་དགེ་བ་ལས་སྐྱེ་བའི་སེམས་སོ།(།1054a2)།དེ་ལས་མཇུག་སྤོགས་སེམས་བདུན་ནོ།།འདོད་པ་ན་སྐྱེ་བའི་མ་བསྒྲིགས་ལ་ལྷང་ངུ་མ་བསྡུན་པས་ཡང་རིམ་ཐ་མ་པ་བཞི་དང་། གཟུགས་ན་སྐྱེ་པ་གཅིག་ཅེ། སྐྱུལ་པའི་སེམས་ཀྱི་མཇུག་ཐོགས་སུ་དགེ་བདང་། ཉིང་མཚམས་སྦྱོར་བའི་ཚོར་ཤོར་བ་ངན་དང་། ཉིང་(1054a3)མཚམས་སྦྱོར་བའི་ཚོ་གཟུགས་མེད་པ་ན་སྐྱེ་བའི་ཉོན་མོངས་པ་ཅན་ཙམ་ནོ་ནའོ།

68. གཟུགས་ན་དཔེ་ལས་བཏུ་གཅིག་གོ།
དེ་ཁི་དགུ་ཡི་མཇུག་ཐོགས་སུ།

69. བསྒྲིགས་པ་བརྒྱད་ལས་དེ་ལས་དགུ།
མ་བསྒྲིགས་པ་ཁི་གསུམ་ལས་སོ།
དེ་ལས་དགུ་སྟེ།

གཟུགས་ན་དགེ་ལས་བཏུ་གཅིག་གོ། གཟུགས་ཀྱི་ཞེམས་ན་དགེ་བའི་སེམས་གང་ཡིན་པ་དེའི་མཇུག་ཐོགས་སུ་སེམས་བཏུ་གཅིག་ཏོ་ན་འབྱུང་སྟེ། གཟུགས་མེད་པ་ན་སྐྱེ་བའི་མ་བསྒྲིགས་ལ་(1054a4)ལྷང་ངུ་མ་བསྡུན་པ་མ་གཏོགས་སོ།།དེ་ཁི་དགུ་ཡི་མཇུག་ཐོགས་སུ། གཟུགས་ན་སྐྱེ་བའི་དགེ་བའི་སེམས་དེ་ཁི་དགུའི་མཇུག་ཐོགས་སུ་འབྱུང་སྟེ། འདོད་པ་ན་སྐྱེ་བའི་ཉོན་མོངས་པ་ཅན་གཅིག་དང་། གཟུགས་མེད་པ་ན་སྐྱེ་བའི་མ་བསྒྲིགས་ལ་མ་གཏོགས་པ་(1054a5)སོ།།བསྒྲིགས་པ་བརྒྱད་ལས། གཟུགས་ན་སྐྱེ་བའིས་སེམས་བསྒྲིགས་ལ་ལྷང་ངུ་མ་བསྡུན་པ་ཁི་བརྒྱད་ལས་འབྱུང་སྟེ། འདོད་པ་ན་སྐྱེ་བའི་ཉོན་མོངས་པ་ཅན་གཅིག་དང་། སྐྱོབ་པ་དང་། མི་སྐྱེ་བ་ཐ་ཅིག་མ་གཏོགས་སོ།། དེ་ལས་དགུ་གཟུགས་ན་སྐྱེ་བའི་བསྒྲིགས་ལ་(1054a6)ལྷང་ངུ་མ་བསྡུན་པའི་མཇུག་ཐོགས་སུ་ཁི་དགུའོ། རང་གི་ས་པ་གསུམ་དང་། འདོད་པ་ན་སྐྱེ་བའི་མ་བསྒྲིགས་ལ་ལྷང་ངུ་མ་བསྡུན་པ་མ་གཏོགས་པ་རྣམས་སོ།། མ་བསྒྲིགས་པ་ཁི་གསུམ་ལས་སོ། གཟུགས་ན་སྐྱེ་བའི་མི་བསྒྲིགས་ལ་ལྷང་ངུ་མ་བསྡུན་པ་ནི་གསུམ་ཏེ་ན་(1054a7) ལས་

འབྱུང་སྟེ། རང་གི་མ་པ་དག་ཅེ་ན་ཡས་སོ།།དེ་ལས་བྱ་སྟེ། རང་གི་མ་པ་གསུམ་དང་འདོད་པ་ནམ་པའི་ཀུན་མོངས་ཅན་དག་གཅིག་ཏུ་མོངས་པ་ཅན་ནོ།།གཅིག་ལ་ཀྱི་ཞེས་ཀྱི་མ་བསྟེན་ཡ་ལྷུང་བ་ལྟ་ན་ཐམས་ཅད་ལ་ཡང་ཡོད་པ་ཉིད་སྐད་དུ་བཤད་པ(།།ཅ།།)ལྟར།།

69 གཟུགས་མེད་པའང་།

དེ་ཡི་ཚུལ་ལོ་ཞེས་དཔེ་བ་ལས།

70 སེམས་དབུ་དག་གོ་དེ་དྲུག་གི།
བསྒྲིགས་པ་ཞེས་བདུན་དེ་ཐཱིན།
སྨོ་བ་བཞི་ལས་དེ་ལས་ལྷ།
མི་སྨོ་བ་ནི་ལྷ་ལས་སོ ॥

71 དེ་ལས་སེམས་ནི་བཞི་དག་གོ།།

གཟུགས་མེད་པའང་རིལ་ཆུ་ལོ་ཞེས་ཟེ། དེ་མ་ཡོངས་པའི་མ་བསྒྲིགས་པ་ལ་ལྷུང་དུ་མ་བསྡུན་པ་ཡང་རང་གི་མ་པ་ཞེ་ན་ཡིས་འབྱུང་ལ། དེ་ལས་ཀྱང་རང་གི་མ་པ་གསུམ་དང་མ་འཁྲུམ་པའི་ཀུན་མོངས་པ་རྣམས་དང་ལྡན་པ་ཉིད་དོ།།དེས་ན་ལས་སེམས་དང་དུ་ཤེས་ཀྱང་ཡོད་དོ།།(།།ཅ།།)གཟུགས་མེད་པ་རྣམས་ཀྱི་དེས་བའི་ལས་སེམས་ཡས་ཟི་ལས་དང་ཉུང་སྟེ། འདོད་པ་ན་སྨོ་བ་དེ་ཁོ་བ་དང་། འོད་པ་དང་གཟུགས་ན་སྨོ་བ་ཡི་རང་གི་མ་པ་གསུམ་དང་། (།།ཅ།།)གཟུགས་མེད་པ་ན་སྨོ་བ་ཡིས་བསྒྲིགས་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རོ།།དེ་དྲུག་གི།།གཟུགས་མེད་པ་ན་སྨོ་བ་ཡིས་དེ་ཁོ་བ་ནི་རང་གི་མ་པ་གསུམ་དང་། (།།ཅ།།)གཟུགས་ན་སྨོ་བ་ཡི་དེ་ཁོ་བ་དང་། བསྒྲིགས་པ་ལས་བདུན། གཟུགས་མེད་པ་ན་སྨོ་བ་ཡིས་ཀྱང་མོངས་པ་ཅན་(།།ཅ།།)ཏེ།།དེ་དེ་བཞིན།།དེ་ཡང་བདུན་ཚོ་ན་ལས་འབྱུང་སྟེ། འོད་པ་དང་གཟུགས་ན་སྨོ་བ་ཡི་ཀུན་མོངས་པ་ཅན་

རྣམས་དང་། སྨོན་པ་མི་སྨོན་པ་དག་མ་གཏོགས་པོ། སྨོན་པ་བཞིན་ལས། ཞེས་གསུངས་པའི་དགེ་བ་དང་། སྨོན་པ་ལས་སོ།། དེ་ལས་ལྟ། བཞི་པའི་དེ་དག་ཀྱིད་(1041ཆ)དང་། མི་སྨོན་པའོ།། མི་སྨོན་པ་ནི་ལྟ་ལས་སོ།། བཤད་མ་ཐག་པའི་ལྟ་པོ་དེ་ཀྱིད་ལས་སོ།། དེ་ལས་ལེགས་ནི་བཞི་དག་གོ།། མི་སྨོན་པའི་སེམས་དཔའ་མཇུག་ཐོགས་པའུ་ནི་སེམས་བཞི་འཐུང་སྟེ། ཞེས་གསུངས་པའི་དགེ་གང་། མི་སྨོན་པའོ།། སེམས་བཅུ་གཅིག་རྟོགས་སོ། (1041ཇ)

ཐ། བཅུ་གཅིག་དེ་དག་ཀྱི་ཉུར་ཡང་།
གསུམ་དེ་སྐྱེས་ནས་ཐོག་པ་དང་།
སྐོར་བྱང་དགེ་རྣམ་གཅིག་ཡིན་ནས།།

ཐ། རྣམ་སྨིན་སྐྱེས་དང་སྐྱོད་ལམ་པ།
བཟོ་ཡི་གནས་དང་སྤྲུལ་པ་དང་།
འདོད་ན་ལྷུང་བསྡུན་མིན་རྣམ་བཞིར།
གཟུགས་ན་བཟོ་མ་གཏོགས་པའོ།།

ཡང་བཅུ་གཅིག་དེ་དག་ཀྱི་ཉུར་ཡང་ཟབ་དེ། རྟོ་ལྟར་བྱས་ནས་ཤེ་ན། གསུམ་དུ་སྐྱེས་ནས་ཐོག་པ་དང་། སྐྱོར་བྱང་དགེ་རྣམས་གཅིག་ཡིན་ནས།། ཞེས་གསུམ་པོ་དག་ཅུ་སྐྱེས་ནས་ཐོག་པར་ཡང་། སྐོར་བ་ལས་སྐྱང་བའི་དགེ་བའི་སེམས་རྣམ་པ་གཅིག་སྤུ་དགྱེའོ།། རྣམ་སྨིན་སྐྱེས་དང་(1041ཉ) སྐྱོད་ལམ་དང་། བཟོ་ཡི་གནས་དང་སྤྲུལ་པ་དང་། འདོད་ན་ལྷུང་བསྡུན་མིན་རྣམ་བཞིར། ཕྱི་རྣམ་ཞེས་བྱ་བ་སྐྱེ་དེ། འདོད་པ་ན་སྐྱོད་པའི་མ་བསྡུས་ཤ་ལྷུང་དུ་མ་བསྡུན་པ་ལ་ནི་རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས་སྐྱེས་པ་དང་། སྐྱོད་ལམ་པ་དང་། བཟོའི་གནས་དང་། སྤྲུལ་པའི་(1042ཀ)སེམས་དང་རྣམ་པ་བཞིར་དགྱེའོ།། གཟུགས་ན་བཟོ་མ་གཏོགས་པའོ།། གཟུགས་ཀྱི་ལེམས་ནི་རྣམ་པ་གསུམ་དགྱེ་སྟེ། དེ་ན་བཟོ་མེད་པའི་ཕྱིར་བཟོའི་གནས་པ་མ་གཏོགས་སོ།། དེ་ལྟར་ན་སེམས་བཅུ་གཅིག་པོ་དེ་དག་ནི་ཡང་དག་པ་དྲུག་དང་། མ་(1042ཁ)བསྒོམས་ལ་ལྷུང་དུ་མ་བསྡུན་པ་བདུན་ཕྱིས་ནས

ཀྱི་ཤུར་འཚུལ་རེ།། གཅུག་སྟ་མེད་པའི་ཞམས་ནི་སྐྱོད་ལམ་ལས་པ་མེད་པའི་སྐྱེ་སྐྱོད་ཀུན་པ་ལ་སོགས་པའི་སེམས་མེད་དོ།། དེ་དག་གི་དམིགས་པ་ནི་གཅུག་དང་དྲི་དང་རོ་དང་རེག་བྱ་རྣམས་ཡིན་ནོ།། བཅོའི་(1050a3)གནས་པའི་སྒྲ་ཡང་ཡིན་ནོ།། ཡིད་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་དག་ཏོ་ལ་ཡིན་ནོ།། སྐྱོད་ལམ་པ་དང་། བཅོའི་གནས་པ་དག་གི་སྐྱོར་བ་པའི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཚོགས་ལྔ་ཡིན་ནོ།། གཉིས་པ་ནི། བཅོའི་གནས་པས་མངོན་པར་བསྒྲུབས་པའི་ཡིད་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་སྟེ། མཚན་བཅུ་(1050a4)གཉིས་ལ་ཁ་ཐིག་པ་ཡང་ཡོད་དོ་ཞེས་རེ་རེ་ནོ།། ཡང་ཅེ་ན་མས་ཀྱི་ཀུ་པོ་འདི་དག་ལས་ཀང་གི་མཇུག་སྟུག་ཙང་ཐེག་འབྱུང་ཞེ་ན། རེ་ཞིག་འདོད་པ་ན་སྐྱོད་པའི་བརྒྱད་ལས་སྐྱོར་བ་ལས་བྱུང་བའི་མཇུག་ཐོགས་སུ་ནི་སེམས་བཏུ་འབྱུང་སྟེ། མངོན་པའི་ཤེས་པའི་འབྱས་བུ་མ་གཏོགས་(1050a5)པ་རང་གི་ས་པ་བརྒྱད་དང་། གཅུག་ན་སྐྱོད་པའི་སྐྱོར་བ་ལས་བྱུང་བ་དང་། སྐྱོ་བ་པ་དང་། མི་སྐྱ་གསུམ་ལ། ཅེའི་བརྒྱད་ཀྱི་མཇུག་ཐོགས་སུ་འབྱུང་སྟེ། རང་གི་དག་བ་དང་། ཉོན་མོངས་པ་ཅན་དག་གཅུག་ན་སྐྱོད་པའི་སྐྱོར་བ་ལས་བྱུང་བ་དང་། (1050a6)སྐྱོ་བ་པ་དང་། མི་སྐྱ་བ་པ་དག་ལས་སོ།། སྐྱེས་ནས་ཐོག་པའི་མཇུག་ཐོགས་སུ་ནི་དགུ་སྟེ། མངོན་པར་ཤེས་པའི་འབྱས་བུ་མ་གཏོགས་པ་རང་གི་ས་པ་བརྒྱད་དང་། གཅུག་ང་གཅུག་མེད་པ་ན་སྐྱོད་པའི་ཉོན་མོངས་པ་ཅན་དག་གོ།། དེ་ནི་བརྒྱད་ཀྱི་ཐོག་གི་མཐའ་ཐོགས་སུ་(1050a7)འབྱུང་སྟེ། སྐྱ་མ་བཞིན་དུ་རང་གི་བརྒྱད་དང་། གཅུག་ན་སྐྱོད་པའི་སྐྱོར་བ་ལས་བྱུང་བ་དང་། ཉོན་མོངས་པ་ཅན་དག་དང་། སྐྱོ་བ་པ་དག་ལས་སོ།། མི་དག་བ་དང་། བསྒྲིགས་ལ་ལྷུང་དུ་མ་བསྡུ་ཞིང་། མཇུག་ཐོགས་སུ་ནི་བདུན་ཏེ། སྐྱ་མ་བཞིན་དུ་རང་གི་དག་ཅོན་ནོ།(1050b1)། དེ་དག་ཅི་ལེ་མས་ཀྱང་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལ་མཇུག་ཐོགས་སུ་འཁོར་བ་ཏུ་ཡང་ཡོད་དོ། སྐྱོ་བ་ལས་བྱུང་བ་མ་གོ་ཐོགས་པ་གཅུག་ན་སྐྱོད་པ་དང་། མངོན་པར་ཤེས་པའི་འབྱས་བུ་དག་ཀྱང་། ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལ་ཡོད་དོ། སྐྱོ་བ་ལས་བྱུང་བ་དང་། མངོན་པར་ཤེས་པའི་འབྱས་བུ་དག་ཀྱང་། ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལ་(1050b2)དང་། རྣམ་པར་སྨིན་པ་ལས་སྐྱེས་པའི་མཇུག་ཐོགས་སུ་བརྒྱད་དེ། སྐྱོ་བ་ལས་བྱུང་བ་མ་གཏོགས་པ་གཅུག་ན་སྐྱོད་པ་དང་། མངོན་པར་ཤེས་པའི་འབྱས་བུ་དག་ཀྱང་། ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལ་ཡོད་དོ། དེ་དག་ཅི་ལེ་མས་བདུན་གྱི་མཇུག་(1050b3)ཐོགས་སུ་འབྱུང་སྟེ། སྐྱ་མ་བཞིན་དུ་རང་

གི་བདུན་ཚོ་ན་ཁས་སོ།།བཅོའི་གནས་པའི་མཇུག་ཐོགས་སུ་ནི་བྱས་སྟེ། སྒོམ་པ་ཁས་བླངས་པ་དང་། མངོན་པར་ཤེས་པའི་འབྲས་བུ་དག་མ་གཏོགས་པ་རང་གི་རྟམས་ཅོ་ནའོ།།དེ་ཕྱི་བདུན་ཕྱི་མཇུག་ཐོགས་སུ་འཆྱང་སྟེ། མངོན་པར་ཤེས་པའི་(1056ཅ)འབྲས་བུམ་གཏོགས་པ་རང་གི་དགེ་ཁ་ཁས་སོ།།མངོན་པར་ཤེས་པའི་འབྲས་བུའི་མཇུག་ཐོགས་སུ་ནི་གཏམས་ཏེ། མངོན་པར་ཤེས་པའི་འབྲས་བུ་དང་རང་གི་དུག་དང་། གཉུགས་ན་སྒོམ་དཔེ་བཞི་ཡོད་བའོ།།དེ་ཡང་དེ་གཏམས་ཚོ་ན་ཁས་སོ།།དབེ་གཉུགས་ན་སྒོམ་པའི་(1056ཉ)དུག་གི་བརྟེན་པར་བྱ་སྟེ། སྒོམ་པ་ཁས་བླངས་པའི་མཇུག་ཐོགས་སུ་ནི་བཅུ་གཏམས་ཏེ། འདོད་པན་ཐ་སྒོམ་པའི་དགེ་བ་དག་དང་། མངོན་པར་ཤེས་པའི་འབྲས་བུ་དང་། རང་གི་དུག་དང་། གཉུགས་མེད་པ་ན་སྒོམ་པའི་སྒོམ་པ་ཁས་བླངས་བྱུང་བ་དང་། སྒོ་བ་པ་དང་། མི་སྒོ་བ་པའོ།།དེ་ན་སེམས་པ(1056ཊ)བཅུའི་མཇུག་ཐོགས་སུ་འཆྱང་སྟེ། འདོད་པ་ན་སྒོམ་པའི་སྒོམ་པ་ཁས་བླངས་བྱུང་བ་དང་། མངོན་པར་ཤེས་པའི་འབྲས་བུ་དག་ཤུམ་པ་རྣམས་སྒོམ་པའི་དག་མ་གཏོགས་པ་རང་གི་བཞི་དང་། གཉུགས་མེད་པ་ན་སྒོམ་པ་སྒོམ་པ་ཁས་བླངས་སྒོམ་པའི་དག་མ་གཏོགས་པ་རང་གི་བཞི་དང་། མི་སྒོ་བ་པའོ།།དེ་ན་སེམས་པ(1056ཋ)བཅུའི་མཇུག་ཐོགས་སུ་འཆྱང་སྟེ། འདོད་པ་ན་སྒོམ་པའི་སྒོམ་པ་ཁས་བླངས་བྱུང་བ་དང་། མངོན་པར་ཤེས་པའི་འབྲས་བུ་དག་ཤུམ་པ་རྣམས་སྒོམ་པའི་དག་མ་གཏོགས་པ་རང་གི་བཞི་དང་། གཉུགས་མེད་པ་ན་སྒོམ་པ་ཁས་བླངས་བྱུང་བ་དང་། ཀློན་མོངས་པ་ཅན་(1056ཌ)པ་ཅན་དག་དང་། སྒོ་བ་པ་དང་། མི་སྒོ་བ་པ་དག་ཡོས་སོ། །སྒོམ་ཞས་ཐོག་པའི་མཇུག་ཐོགས་སུ་ནི་བརྒྱད་དེ། འདོད་པ་ན་སྒོམ་པའི་ཀློན་མོངས་པ་ཅན་དག་དང་། མངོན་པར་ཤེས་པའི་འབྲས་བུ་དག་ཤུམ་པ་རྣམས་པ་ཅན་དག་ཏུ་མ་གཏོགས་པ་རང་གི་ལྟ་དང་། གཉུགས་མེད་པ་ན་སྒོམ་པའི་ཀློན་མོངས་པ་ཅན་ནོ།(1056ཎ)།དེ་ཡི་ལྟ་ཡོས་ཏེ། མངོན་པར་ཤེས་པའི་འབྲས་བུ་མ་གཏོགས་པ་རང་གི་དག་ཏོ་ནའོས་སོ།།ཀློན་མོངས་པ་ཅན་གྱི་མཇུག་ཐོགས་སུ་ནི་བརྒྱ་སྟེ། འདོད་པ་ན་སྒོམ་པའི་དགེ་བ་དག་དང་། ཀློན་མོངས་པ་ཅན་དག་སྟེ། འདོད་པ་ན་སྒོམ་པའི་(1056ཏ)འབྲས་བུ་མ་གཏོགས་པ་རང་གི་དག་ཏོ་ནའོས་པར་རང་གི་ལྟ་ཏེ།།དེ་ནི་སེམས་བཅུ་གཅིག་གི་མཇུག་ཐོགས་སུ་འཆྱང་སྟེ། འདོད་པ་ན་སྒོམ་པའི་སྒོམ་པ་ཁས་བླངས་སྒོམ་པ་དག་དང་།

མངོན་པར་ཤེས་པའི་འབྲས་བུ་ཤ་གཅིག་པ་རང་གི་ལྷ་དང་། སྤྱོད་ཡུལ་ལ་(1064a)སྐྱེང་བ་མ་གཏོགས་པ་
གཟུགས་མེད་པ་ནས་སྤྱོད་པ་གསུམ་ལས་སོ།། སྤྱོད་ལམ་པའི་མཇུག་ཐོག་ལུ་ནི་བདུན་ཏེ། ངོངྤ་པ་སྤྱོད་
པའི་ཉོན་མོངས་པ་ཅན་དག་དང་། སྤྱོད་པ་ལས་སྐྱེང་བ་དང་། མངོན་པར་ཤེས་པའི་འབྲས་བུ་མ་གཏོགས་པ་
རང་གི་བཞིན་དང་། གཟུགས་མེད་པ་(1064b)ན་སྤྱོད་པའི་ཉོན་མོངས་པ་ཅན་ནོ།། དེ་ནི་ལྷའི་མཇུག་ཐོག་
ལུ་འབྱུང་སྟེ། མངོན་པར་ཤེས་པའི་འབྲས་བུ་མ་གཏོགས་པར་རང་གི་བཞིན་ལས་སོ།། རྣམ་པར་
སྨིན་པ་ལས་སྐྱེས་པ་ཡང་དེ་དང་འདྲ་བར་རྟོག་པར་བྱའོ། མངོན་པར་ཤེས་པའི་འབྲས་བུའི་མཇུག་
ཐོགས་སུ(1064c)ནི་གཅིག་ཅེ། རང་གི་སྤྱོད་པ་ལས་སྐྱེ་བ་དང་། མངོན་པར་ཤེས་པའི་འབྲས་བུ་དག་
ཏོ་བའོ།། དེ་ཡང་དེ་དག་ཏོ་ན་ལས་སོ།། དབེ་གཟུགས་མེད་པ་ན་སྤྱོད་པའི་བཞི་བརྟེན་པར་ཅུ་སྟེ།
སྤྱོད་པ་ལས་སྐྱེ་བའི་མཇུག་ཐོགས་སུ་ནི་བདུན་ཏེ། གཟུགས་ན་སྤྱོད་པའི་སྤྱོད་པ་ལས་སྐྱེ་(1064d)
བ་དང་། རང་གི་བཞི་དང་། སྨོན་པ་དང་། མི་སྨོན་པའོ།། དེ་ནི་མེ་ཚམ་དུག་གི་མཇུག་ཐོགས་སུ་འཕྱུང་
སྟེ། གཟུགས་ན་སྤྱོད་པའི་སྤྱོད་པ་ལས་སྐྱེ་བ་དང་། རྣམ་པར་སྨིན་པ་ལས་སྐྱེས་པ་མ་གཏོགས་
པ་རང་གི་གསུམ་དང་། སྨོན་པ་དང་མི་སྨོན་པ་དག་ལས་སོ།། སྐྱེས་རས(1064e)ཐོག་མའི་ཉོན་མོངས་
ཅན་གྱི་མཇུག་ཐོགས་སུ་ནི་བརྒྱད་དེ། རང་གི་བཞི་དང་། གཟུགས་ན་སྤྱོད་པའི་སྤྱོད་པ་ལས་སྐྱེ་བ་དང་(1065a)
ཉོན་མོངས་པ་ཅན་དག་ལས་སོ།། ཉོན་མོངས་པ་ཅན་གྱི་མཇུག་ཐོགས་སུ་འབྱུང་སྟེ། རང་གི་བཞི་དང་། ངོངྤ་པ་དང་
གཟུགས་ན་སྤྱོད་པའི་སྐྱེ་གནས་ཐོག་པ་དང་། སྤྱོད་ལམ་པ་དང་། རྣམ་པར་སྨིན་པ་ལས་སྐྱེས་པ་དག་
ལས་སོ།། རྣམ་པར་སྨིན་(1065b)པ་ལས་སྐྱེས་པའི་མཇུག་ཐོགས་སུ་ནི་དྲུག་སྟེ། སྤྱོད་པ་ལས་སྐྱེ་
བ་མ་གཏོགས་པ་རང་གི་གསུམ་དང་། ངོག་མའི་ཉོན་མོངས་པ་ཅན་གསུམ་མོ།། དེ་ནི་བཞི་ལས་ཏེ།
རང་གི་དག་ཏོ་ན་ལས་སོ།། སྤྱོད་པའི་མཇུག་ཐོགས་སུ་ནི་དྲུག་སྟེ། ཞམས་གསུམ་པའི་སྤྱོད་པ་ལས་
སྐྱེ་བ་(1065c)རྣམས་དང་། ངོངྤ་པ་ན་སྤྱོད་པའི་སྐྱེ་གནས་ཐོབ་པ་དང་། སྤྱོད་པ་དང་། མི་སྤྱོད་པའོ།
།དེ་ནི་བཞི་ལས་ཏེ། སྤྱོད་པ་ལས་སྐྱེ་བ་གསུམ་དང་། སྤྱོད་པ་ལས་སོ།། ཞི་སྤྱོད་པའི་མཇུག་ཐོགས་
སུ་ཡོ་སྟེ། སྤྱོད་པ་གཅིག་པུ་ཚ་གོ་གསུམ་པ་སྤྱོད་པའི་མཇུག་ཐོགས་ཏི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ།(1065d)

།དེ་ཞེས་ལྷ་ལས་དེ། སྒོམ་པ་ལས་བྱང་བ་གསུམ་དང་། སྤོབས་པ་དག་ལས་སོ།། ཏིའུ་སྒོམ་སྒོམ་པ་ལས་བྱང་བའི་ཚེམས་ཀྱི་མདུན་བཞི་གསལ་བྱེ་ཞིང་རྣམ་པར་སྒོམ་པ་ལས་སྐྱེས་པ་དང་། སྒོམ་པ་པ་དང་། བཟོའི་གནས་པའི་ཚེམས་དག་འབྱུང་ལ། སྒོམ་པ་ལས་བྱང་བ་ནི་(༡༠༨༥)དེ་དག་ལས་མཉམ་ཞེན། དེ་དག་ནི་སྒོམ་ལམ་དང་། བཟོ་མངོན་པར་འདུ་བྱ་བ་ལ་ཞུགས་པའི་ཕྱིར་དང་། སྟོབས་རྣོང་བ་དང་། མངོན་པར་འདུ་བྱ་བ་ཇི་ལྟར་འཇུག་པའི་ཕྱིར་ཏེ་ཞེས་སྟན་མཐུན་པ་མཡིན་ནོ།།འབྱུང་བའི་ཚེམས་ནི་མངོན་པར་འདུ་བྱ་བ་ཚེད་པར་(༡༠༨༥)འཇུག་པས་དེ་ཉི་སྒོམ་པ་ལས་བྱང་བའི་ཚེམས་ཀྱི་མདུན་བཞི་གསལ་སྟེ་འབྱུང་བར་རིག་སོ།། དེ་ལྟ་ར་ཡང་ནི་ཀེ་ན་མོངས་པ་ཅན་དག་ལས་ཀྱང་སྒོམ་པ་ལས་བྱང་བར་བྱང་བ་མི་འགྱུར་ཏེ། མི་མཐུན་པའི་ཕྱིར་རོ།།འོན་ཀྱང་ཀེ་ན་མོངས་པ་ཀུན་ཏུ་འབྱུང་བས་ཡོངས་སུ་སྒོམ་པ་ལ་ཞི་དེ་ཡོངས་སུ་(༡༠༨༥)ཤེས་པ་ལས་སྒོམ་པ་ལས་བྱང་བ་མངོན་པར་འདུ་བྱ་བར་རིགས་སོ།། འདོད་པ་ན་སྒོམ་པའི་སྐྱེ་ནས་ཐོག་ཏུ་ལོ་གསལ་ལའི་ཕྱིར་སྒོམ་པ་དང་། མི་སྒོམ་པ་དང་། གཉིས་ཀས་ན་སྒོམ་པའི་མདུན་བཞི་གསལ་སྤུ་འབྱུང་གི་མངོན་པར་འདུ་བྱ་མེད་པར་འབྱུང་བའི་ཕྱིར་དེ་(༡༠༨༡)ལས་ནི་དེ་དག་མི་འབྱུང་ངོ།། གཟུགས་ན་སྒོམ་པའི་ཀེ་ན་མོངས་པ་ཅན་གྱི་མདུན་ཐོག་གསལ་བྱེ་འདོད་པ་ན་སྒོམ་པའི་སྐྱེ་གནས་ཐོག་ཏུ་ཡང་ཡོངས་སུ་ཤེས་པ་ལས་སྒོམ་པ་ལས་བྱང་བ་གཟུགས་ན་སྒོམ་པ་ཉིད་(༡༠༨༢)སྐྱེ་གནས་ཐོག་ཏུ་མི་འབྱུང་སྟེ། མི་གསལ་བའི་ཕྱིར་རོ།། ཡིད་ལ་ཆེད་པ་ནི་གསུམ་པ་ཉིད་ལ་ཆད་པ་ཞི་གནས་ཀྱི་གོང་ཁར་ཐུན་མོང་བ་ཡིན་ཏེ། རང་གི་མཚན་ཉིད་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཞི་ལ་ཞུགས་ནི་གཙོད་པར་བྱས་ཏེ་བཞག་པ་ཡིན་ནོ།། ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཉིད་ཀྱང་ཞི་གནས་ཀྱི་ཁོངས་སུ་ཆུད་པ་ཡིན་ནོ།། ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཉིད་ནི་ཤིན་ཏུ་ཞི་བ་ཡིན་ནོ།། ཐ་ཤལ་དག་ན་རེ། སྒོམ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཉིད་ནི་མདུན་གྱི་ཐོག་གསལ་བྱེ་འཕགས་པའི་(༡༠༨༥)ལས་

མངོན་དུ་སྒྱེད་ལ། དེ་ལས་ནི་རྣམ་པ་གསུམ་སྟེ། མི་སྡུག་པས་ལེགས་བཏུལ་ནས་སྤྱི་ཡིད་ལ་སྒྱེད་པའི་མཇུག་ཐོགས་སུ་འཕགས་པའི་ལམ་མངོན་དུ་སྒྱེད་པ་དེའི་ཕྱིར་བསྟུད་པ་ལས་དགོངས་ཚུལ་སྟོན་པ་དང་ལྡན་ཏེ་བཀའ་རེ་རོ།། གཉན་དགེ་བ་ནི་དྲན་པ་ཡང་དག་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཡན་ལག་སྟོམ་པར་(༡༣༨ན)སྔོན་དོ་ཞེས་གསུངས་སོ་ཞེས་ཟེར་རོ།། གཉན་དགེ་བ་ནི་ཤེས་རབ་ཀྱི་མཇུག་ཐོགས་སུ་ཡང་སྤྱི་ཡིད་ལ་སྒྱེད་པ་ཅི་ལགས་ཞེར་རོ།། རེ་ཞིག་མི་ལྡོག་གས་པ་མེད་པ་ལ་སོགས་པ་ས་གསུམ་ལ་བརྟེན་ཏེ་ཕམ་པ་ལ་འཇུག་ན་ནི་ལས་དེ་རྣམས་ཀྱི་མཇུག་ཐོགས་སུ་(༡༣༨ན)འདོད་པ་ན་སྤྱོད་པའི་སྤྱི་ཡིད་ལ་སྒྱེད་པ་མངོན་དུ་སྒྱེད་པ་པ་ཡང་འགྱུར་ན། གལ་ཏེ་བསམ་གཏན་གཞི་ས་ལ་སོགས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་དེས་པ་ལ་འཇུག་ན་གོ་རྟོག་ཕྱིར་ཏེ། ཤིན་ཏུ་བསམ་གཏན་པའི་ཕྱི་ལའོ་ཞེས་སྤྱོད་པ་ནི་མི་བྱས་སོ། །དེས་པ་ཡང་འཇུག་པའི་ཚད་མཐུན་པ་མ་(༡༣༩ཁ)གཏོགས་པ་ཡང་མི་ཐོབ་བོ། འཕགས་པ་ནི་ཡང་དེས་པ་ཡང་འགྱེད་པའི་ཚད་མཐུན་པ་མངོན་དུ་མཇོད་པ་ཡང་མ་ཡིན་ནོ། འབྱས་བུ་ཐོབ་ཅིན་པ་དེའི་སྤྱོད་པ་མངོན་དུ་སྒྱེད་པ་ནི་ཤིན་ཏུ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཐ་སྙད་ཡིན་ནོ།། དེས་ནི་དེ་དང་འདྲ་བའི་སྤྱི་ཡི་དག་ལ་སྒྱེད་པ་ཁཉོན་ཡང་འདི་ལྟ་སྟེ།(༡༣༩ཤ) སྡེ། འདུ་སྒྱེད་ཐམས་ཅད་ནི་མི་རྟག་པའོ།།ཚོར་ཐམས་ཅད་ནི་བདག་མེད་པའོ།། ལྷ་ངན་ལས་འདས་པ་ནི་ཞི་བར་སྐམ་པ་འཐོབ་པར་འགྱུར་ཏེ། དེ་མངོན་དུ་སྒྱེད་པར་འགྱུར་རོ།། དེ་སྐད་དུ་མི་བརྗོད་དོ།། མི་ལྡོག་ས་པ་མེད་པ་ལ་བརྟེན་ནས་དགྲ་བཅོམ་པ་ཉིད་ཀྱང་བཅོམ་པ་ཉིད་འཐོབ་པའི་(༡༣༩ཁ)ལྟང་བའི་མེམས་ནི་དེའི་སར་ཡང་འདོད་པ་ན་སྤྱོད་པ་ཡིན་ནོ།། ཅི་ཡང་མེད་པའི་སྐྱེ་མཆེད་ལ་བརྟེན་ནས་འཐོབ་པ་ནི་དེའི་ས་པའམ་ཕྱི་དང་པའི་རྟེ་མོ་པ་ཡིན་ནོ།། ས་ལྷག་མ་རྣམས་སུ་ནི་རང་གི་ས་པ་ཉོ་བའོ།། འདོད་པའི་ཉམས་ནི་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་གསུམ་སྟེ། སྡོམ་པ་དང་(༡༣༩ཁ)བསམས་པ་ལས་བྱུང་བ་དང་། སྐྱེས་ནས་བྱོན་པ་རྣམས་སོ། །གཉགས་ཀྱི་ཉམས་ནི་གསུམ་སྟེ། སྡོམ་པ་དང་བསྒོམ་པ་ལས་བྱུང་བ་དང་། སྐྱེས་ནས་སྡོམ་པ་ཐམྱམས་སོ།། བསམས་པ་ལས་བྱུང་བ་ནི་མེད་དོ།། གང་གི་ཚེ་དེ་དག་ལེགས་པར་རྫོགས་ཏེ་ཚེ་དེ་དག་གི་ཉིང་དེ་(༡༣༩ཤ)འཕྲོ་ནས་ཀ་ཤེ་གནས་པ་ཡིན་ནོ།། གཉུག་ས་མེད་པའི་ཉམས་ནི་བསྒོམ་པ་ལས་བྱུང་བ་དང་། སྐྱེས་ནས་སྡོམ་པ་ཡིན་ནོ།། དེ་ལ་སྐྱེས་ནས་སྡོམ་པ་དག་ཀོ།། དེ་ལ་སྐྱེས་ནས་སྡོམ་པ་ནི་དག་མ་གཏོགས་པ་ཡིད་ལ་སྒྱེད་པ་རྣམ་པ་ལྔའི་མཇུག་སྡོམ་པ་ལས་ནི་ལམ་ནམ་མངོན་དུ་འགྱུར་ཏེ། སྡོམ་པ་ལ།

རབ་(1048)ཤུས་པའི་ཕྱིར་རོ།།ཤེས་ཀྱི་མཇུག་སྦྱངས་སུ་འདོད་པ་ནས་སྐྱོད་པའི་སྐྱེས་ནས་སྔོན་ཅང་མངོན་དུ་འགྱུར་ཏེ། གསལ་བའི་ཕྱིར་རོ།།གང་དག་ཆེམས་བཏུ་གཅིས་པའམ་དེ་དག་ཤེས་ཆེམས་གང་ལ་དུ་ཞིག་རྟེད་ཅེ་ན།

43. ཤེམས་གསུམ་པ་ཡི་ཀོན་མོངས་ཅན།

དུག་དང་དུག་དང་གཅིས་རྟེད་དོ།
གཟུགས་སྐྱེས་དེས་ལ་གསུམ་དག་གོ།
སྨོད་པ་ལ་བཞི་ལྟུག་ལ་དེ།།

ཤེམས་གསུམ་པ་ཡི་ཀོན་མོངས་ཅན།།དུག་དང་དུག་(1048)དང་གཅིས་རྟེད་དོ།།འདོད་པན་སྐྱོད་པའི་ཀོན་མོངས་པ་ཅན་གྱི་ཤེམས་མངོན་དུ་འགྱུར་ན། ཤེམས་དུག་པོའི་འདི་དག་དང་ཕྱི་ཚུལ་བཞིན་རྟེད་དེ། ཐེ་ཚོམ་གྱིས་དེ་ཁོ་བའི་རྩ་བའི་ཉོན་མངོས་སྐྱོར་བ་དང་། ཤེམས་སུ་སྨྲ་ལྟོག་པ་ཤེས་འདོད་པའི་ཤེམས་ཀྱི་དེས་བ་དང་། ཤེམས་སུ་སྨྲ་(1049)ལྟོག་པ་དང་། ཡོངས་སུ་ཤམས་པ་ཤེས་མི་དེས་བ་དང་། བསྒྲིབས་ལ་སྐྱེད་པའི་ཀོན་མོངས་པ་ཅན་དང་། ཡོངས་སུ་ཤམས་པ་ཤེས་གཟུགས་མེད་པ་ན་སྐྱོད་པའི་ཀོན་མོངས་པ་ཅན་དང་། སྨོད་པའོ།།གཟུགས་ན་སྐྱོད་པའི་(1049ཨ)ཀོན་མོངས་པ་ཅན་ལ་ཡང་དུག་རྟེད་དོ། །ཤེམས་སུ་སྨྲ་ལྟོག་པ་ཤེས་གཟུགས་ན་སྐྱོད་པ་གསུམ་དང་། འདོད་པ་ན་སྐྱོད་པའི་མ་བསྒྲིབས་ལ་ལྡུང་དུ་མ་བསྟན་པ་དང་། ཡོངས་སུ་ཤམས་པ་ཤེས་གཟུགས་མེད་པ་ན་སྐྱོད་པའི་ཀོན་མོངས་པ་ཅན་དང་། སྨོད་པའོ།།གཟུགས་མེད་པ་ན་སྐྱོད་པའི་(1049ཨ)ཀོན་མོངས་པ་ཅན་ལ་ཁོ་ནའི་གཅིས་རྟེད་དེ། ཡོངས་སུ་ཤམས་པ་ཤེས་ཀོན་མོངས་པ་ཅན་དེ་ཉིད་དང་། སྨོད་པའོ།།གཟུགས་སྐྱེས་དག་ལ་གསུམ་དག་གོ།།གཟུགས་ན་སྐྱོད་པའི་དག་པ་ལ་མེམས་གསུམ་རྟེད་དེ། དེ་ཁོ་བ་དེ་ཉིད་དང་། འདོད་པ་དང་གཟུགས་ན་སྐྱོད་པའི་མ་བསྒྲིབས་ལ་ལྡུང་(1049ཨ)དུ་མ་བསྟན་པ་དག་གོ།།སྨོད་པ་ལ་བཞི་སྨོད་པ་དེ་ཉིད་དང་། འཕགས་པའི་ལམ་ཕྱིས་འདོད་པ་དང་གཟུགས་ཀྱི་ཤེམས་ལས་འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བར་རྟེད་པ་ན་འདོད་པ་དང་གཟུགས་ན་སྐྱོད་པའི་མ་བསྒྲིབས་ལ་ལྡུང་དུ་མ་བསྟན་པ་ཤེས

དང་། གཟུགས་མེད་པའི་དགེ་བའོ།།ལྷག་མ་དེ། (༡༣ན) ལྷག་མ་ཐུན་པས་ལྷག་མ་སྟེ།།མེ་མས་གང་ཡང་རྐྱེད་པ་མ་བཤད་པ་དེ་ཡང་དེ་ཉིད་རྐྱེད་པར་བལྟ་བར་བྱའོ།། གཞན་དག་ལ་ནི། ཁྲོད་པར་མེད་པར་ཉོན་མོངས་པ་ངན་སྐྲ་མེ་མས་ལ་ནི། ཁམས་པ་རྣམས་ཀྱི་དགྲ་རྐྱེད་བརྗོད།། དགེ་བའི་སེམས་ལ་དྲུག་ཡིན་ཏེ།། ལྷུང་དྲྭ་མ་བསྟན་ལ་དེ་ཉིད་དོ།། ཞེས་ (༡༣ན) འཆད་དེ། དེར་མི་དགེ་བའི་སེམས་ལ་བདུན་ཡིན་ཏེ། ཞེས་བརྗོད་པར་བྱ་སྟེ། ཡང་དག་པའིལྟ་བས་དགེ་བའི་རྟེན་ཅིང་ཆོས་མངོན་སྤྱོར་བ་ལས་འདོད་པ་ན་སྤྱོད་པའི་དགེ་བ་དང་འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བ་ལས་འདོད་པ་དང་གཟུགས་ན་སྤྱོད་པའི་མ་ཐག་ལ་ལྷུང་དུ་མ་བསྟན་པ་དག་དང་། དེ་ (༡༣ཁ) ནི་ཡོད་པའི་ཉིང་ངེ་འཛིན་ཏེ་སྐོབ་པ་ལས་གཟུགས་དང་གཟུགས་མེད་པ་ན་སྤྱོད་པའི་དགེ་བ་དག་དང་། འཕགས་དཀྱུས་བཅུ་བཅོས་ཉིད་ཀྱི་ཆོས་ཀྱི་ཕུང་པོ་ལྔ་པ་དང་མི་སློབ་པ་ཡིན། ལྷག་མ་ནི་རྣམ་པར་བཤད་པ་འདི་ཉིད་ཀྱིས་ཧོང་དུ་ཆུད་པར་བྱའོ། བསྟུ་བའི་ཚིག་ལས་སུ་བཅད་པ་ནི། སྐྱེ་ (༡༣ཁ) དང་སྐྱེམས་པར་འཇུག་པ་དང་།། འདོད་ཆགས་བྱལ་དང་ཡོངས་ཤམས་དང་། དགེ་བའིཉིད་མངོན་སྤྱོར་བའོ་ཚེ།། སེམས་དེ་ལྟ་ཤ་མིན་ལས་རྣམ།། རྟེན་ཀྱིས་སྐབས་སྟོན་ཏོ།།

།དབང་པོ་བསྟན་པ་ཞེས་བྱ་བ་མངོ་དཀྱི་བཤད་པ་ཡས་ཁ་བས་ཁ་ཉིས་པ་ཟླ་ཚེས་སོ།།

ПРИМЕЧАНИЯ

Глава I

1. མུན་པ་བཅོམ་པ། - победитель (мрака) омрачения, обр. Будда
2. མི་སྐྱེ་བའི་ཆོས། - невозникающие элементы
3. ཉོན་མོངས། kleśa - омрачение
4. ཉེ་དཔྱད་བྱེད་པ། upayasa - букв. внимание; доп. закон функциональной зависимости རྟེན་འབྲེལ་[ཡན་ལག]བཅུ་གཉིས།
5. རྫུ་འཕྲུལ་མཐུ། - сила чудес, волшебство
6. ཆོས་རབ་ཏུ་རྣམ་པར་འབྱེད་པ། - полный анализ (теории) элементов бытия
7. བྱེ་བྲག་ཏུ་སྨྲ་བ་རྣམས། vaibhaṣika - Вайбхашика, будд.философская школа
8. ཀཱ་ཏྱ་ཡན་ཨི་བུ། katyayanaputra - Катьяяна, имя собств.
9. ཆོས་སྲུངས། dharmatrata - Дхарматрата, имя собств.
10. ཆེད་དུ་བརྗོད་པའི་ཚོམས། udānavarga - наименов. трактата
11. འདུས་བྱས། saṃskara - подверженое бытию; обусловленное
12. ལམ་མ་གྲུབ་པ། - за исключением Пути
13. འགོག་པ། nirodha - подавление
14. ལམ་གྱི་བདེན་པ། mārgasatya - истина о Пути
15. འདུས་མ་བྱས། asaṃskṛta - неподверженное бытию; необусловленное
16. སོ་སོར་བརྟགས་འགོག་པ། pratisaṃkhyanirodha - подавление элементов бытия через аналитическое знание
17. སོ་སོར་བརྟགས་པ་མ་ཡིན་པས་འགོག་པ། apratisaṃkhyanirodha - подавление элементов бытия естественным путем
18. བྱལ་བ་སོ་སོ་སོ་སོ་ཡིན། - полнейший (глубокий) анализ
19. རྒྱུ་ལ་གཏན་ཏུ་ཟེགས་སྲུད་པ། = постоянное препятствование возникновению

20. གང་ཟག། pudgala - личность

21. སྡུག་བསྔལ། duhkha - феноменальное бытие (букв. страдание)

22. འཕགས་པའི་བདེན་པ། āryasatya - истина праведника

23. ཤེས་རབ་ཀྱི་ཁྱད་པར། prajñāviśesa - истинное знание, разновидность мудрости

24. འདུ་ཤེས་དུ་བྱས་པས། - восприятие, чувствование

25. བསྒོམ་པ། bhāvana - созерцание

26. ཅུ་བའི་རྒྱུ། = སྐལ་མཉམ་གྱི་རྒྱུ། sabhāgahetu- "схожая причина", причина однородности между предшествующим и последующими элементами, создающая иллюзию длительности их потока

27. རྐྱེན། pratyaya - условие

28. རྣམ་པར་ཤེས་པ། = ཤེས་པ། vijñāna - сознание

29. དམིགས་པ། ālambana- об"ект (мышления); опора

30. ཕུང་པོ། skandha - группа

31. གཟུགས། rūpa - чувственное

32. མི་རྟག་པ། anitya - непостоянство

33. གནི། vastu - причина

34. གཟུགས་ཀྱི་ཕུང་པོ། rūpaskandha - группа чувственного

ཚོར་བའི་ཕུང་པོ། vedanaskandha - группа ощущения

འདུ་ཤེས་ཀྱི་ཕུང་པོ། samjñāskandha - группа различения (идей)

འདུ་བྱེད་ཀྱི་ཕུང་པོ། samskaraskandha - группа сил

རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཕུང་པོ། vijñānaskandha - группа сознания

35. རྒྱུ། hetu = གནི། vastu - причина

36. ཟག་བཅས། sasrava = ཉོན་མོངས། klista - обладающий омрачением; омраченный; оскверненный

37. ཐབས་བཅས་པ། - борющийся

38. ཀུན་འབྱུང་། = ཀུན་ཏུ་འབྱུང་བ། samudaya= ཉོན་མོངས་པ།-осквернённый; омрачённый

39. ལྟ་གནས། - место ложных воззрений

40. སྲིད་པ། bhava - бытие, феноменальное существование

41. དོན། artha = ཡུལ། visaya - об"ект

43 རྣམ་པར་རིག་བྱེད་མ་ཡིན་པ། avijñapti - внешне непроявленное

43. གཟུགས་ཤིན་དང་བ། rūpaprasāda - тонкое чувственное

44. ནང་གི་སྐྱེ་མཆེད། - внутренняя база

45. འབྱུང་བ་ཅན་པོ་བཞི་དག་ཐུན་གྱུར་པས། bhautika - производное от четырех Великих элементов

46. རབ་ཏུ་བྱེད་པ། prakarana [pada] - Пракарана (пада), наименов. трактата

47. ཐུ་ཚེ་བ། = མཐུན་པ། - схожий; ཐུ་ཚེ་བ་མ་ཡིན་པ། = མི་མཐུན་པ། - несхожий

48. རྨུག་ཁོག། = ལྷོ་རྨུར། - туман

49. གཟུགས་ཀྱི་ཁམས། rūpadhātu - сфера получувственного; 1) ограниченного чувственного, 2) категория чувственного

50. སྐྱེ་མཆེད། āyatana - база, как одна из классификаций элементов бытия

51. རྒྱུན། = རྒྱུད། samtana - поток (элементов бытия)

52. གཡོ་བ། - колеблющийся

53. སེམས་མེད་པ། - бессознательное состояние (букв. без сознания)

54. དཀེ་དང་མི་དགེ། kušala-akusāla - благоприятный и неблагоприятный

55. ཏེས་སམ་ཡེད་ཀྱི་ཏིང་ངེ་འཛིན། niścittasamadhi - ступень созерцания "без мысли, без сознания, без идей".

56. འདུ་ཤེས་མེད་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན། asamjñasamadhi - ступень созерцания "с остановкой сознания" (букв. без представлений)

57. རྒྱུན་ལྡན། = རྒྱུད། - поток

58. ཐོབ་པ། prāpti - "получение-обладание", сила, контролирующая сочетание элементов бытия в индивидуальном потоке элементов

59.འཛིན་པ། - схватывание

60.རང་གི་མཚན་ཉིད། svalakṣaṇa - свой (собственный) признак

61.རགས་པ། - грубый

62.རང་བཞིན། svabhāva - природа, сущность

63.འཕེལ་བ་དང་ཁྱབ་པར་རྟེན་པར་རིག་པར་བྱའོ། - следует понимать и как развитие, и как распространение

64.གཏིང་མུག་བྱང་བ། - препятствование

65.ཐོག་མར། pratigha - непроницаемость; препятствование

66.ཤིན་ཏུ་རྡུལ། pramāṇu - атом

67.ཚོགས་པ་ཁོན་པ། - будучи в комплексе

68.ཁམས། dhātu - категория, одна из классификаций элементов бытия

69.ཚོར་བ། = ཙོར་བ། vedana - чувствование; ощущение

70.འདུ་ཤེས། saṃjñā - различение

71.རེག་པ། sparśa - контакт; касание; соприкосновение

72.ཡིད། manas - интеллект; способность мыслить

73.མཚན་མར་འཛིན་པ། - схватывание общего признака

74.འདུ་བྱེད་ཀྱི་ཕུང་པོ། saṃskaraskandha - группа сил

75.ཆོས་ཀྱི་ཁམས། dharmadhātu - категория нечувственного (букв. элементов)

76.ཡིད་མངོན་པར་ཚོགས། - комплекс усилий сознания

77.ཉེ་བར་ལེན་པའི་ཕུང་པོ། upadanaskandha - группа эмпирического бытия; омраченные группы

78.སེམས་ལས་བྱུང་བ། cittasamprayukta - психические силы; ментальное

79.དང་ལྡན་པ་མ་ཡིན་པ། viprayukta - чистые силы

80.རྣམ་གྲངས་པོ། - семь субстанций

81.ཡིད་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པ། manovijñana - сознание предыдущего момента

82. ཉོན་མོངས་པ།- непосредственно предшествующее (сознание)

83. རྟེན་པ། - опора (сознания)

84. རང་གི་ངོ་བོ། svarūpa - своя (собственная) сущность

85. བདེན་བཏགས། - условное наименование

86. སྤྱོད་ཡུལ། gocara - сфера деятельности

87. སྐྱེ་སྒོ། "дверь возникновения", "происхождение"

88. མོངས་དྲང་ཉད། - заблуждение; способность; склонность

89. ཐོགས་པ་དང་བཅས་པ། sapratigha - обладающий непроницаемостью

90. ཐོགས་པམེད་པ། - проницаемое

91. ས་[ཀྱི] bhūmi - ступень(бытия, созерцания)

92. རྟེན། ašraya=ལུས། - живое существо (букв. опора)

93. རིགས་བཅུ་བཞི། - 18 компонентов

94. ཀུན་ནས། - источник

95 བཏགས་པ། - наименование

96. ངོས། dravya - субстанция

97. བརྟགས་པའི་ཡོད་པ། - номинальное; относительное существование

98. ཉེ་བྱག་ཏུ་བཤད་པ། Vibhaṣa - Вибхаша, наименов. трактата

99. སེམས་ལས་བྱུང་བ་རྣམས་ལ་རོལ་པའི་བདག་ཏུ་ཏེ་ཉོན་པ། - восприятие "Я" как элементов, связанных с сознанием

100. ཀུན་ནས་ཏོན། - только (именно) чувственное

101. ཀུན་ནས་དང་སེམས། - чувственное и сознание

102. ལྟ་བ། drsti - (ложное) воззрение

103. ཤེས་ཀྱི་སྐྱོན་ཅི་ཡོག། - ложное различение (того, что правильно и неправильно)

104. ཀྱེ་ནས་རྟེན་མོངས་པ། - разные (всевозможные) омрачения

105. རབ་ཏུ་གྱུར་པ། vyavasthāna - состояние

106. བསམ་གཏན། dhyāna - созерцание

107. སྲིད་པའི་རྩེ་མོ། bhavāgra - кульминационная точка бытия

108. འབྱུང་བ་ཆེན་པོ། mahābhūta - Великие элементы

109. གཟུགས་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད། rūpayātana - база видимого

110. ཆོས། dharma - элемент бытия; Учение (буддийское)

111. ཆོས་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད། dharmāyatana - база нечувственного (букв. эле-
112. བསྡུད་པ་ཡིན། - вообще (т.е. собранное, как бы склеенное) ментов)

113. ལྷའི་མིག། divyacakṣu - божественное зрение

114. འཕགས་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱི་མིག། - зрение возвышенной мудрости

115. ཆོས་ཀྱི་ཕུང་པོ། dharmaskandha - Дхармаскандха, наименов. трактата

116. རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ། pratītyasamutpāda - формула функциональ-
ной зависимости

117. ཚད་མེད་པ། apramāna - неизмеримое

118. རེལ་གྱིས་མནོན་པའི་སྐྱེ་མཆེད། jihmikṛtsnāyatana - база подавления блеском

119. ཡང་པར་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད། kṛtsnāyatana - база полного успокоения

120. བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཡོན་ཏན་མཐུན་པ། - относящееся к просветлению

121. མངོན་པར་ཤེས་པ། abhijñāna - сверхъестественное знание

122. སོ་སོ་ཡང་དག་པར་རིག་པ། - аналитическое знание

123. མཐོང་བའི་ཕུང་པོ། - группа прозрения

124. ཡང་པར་ཐམ་མཁའི་སྐྱེ་མཆེད། ākāśakṛtsnāyatana - база конечности про-
странства

125. ནམ་མཁའི་མཐའ་ཡས་སྐྱེ་མཆེད། ākāśanantyāyatana - база бесконечного
пространства

རྣམ་ཤེས་མཐའ་ཡས་སྐྱེ་མཆེད། vijnānānantyāyatana - база бесконечного
сознания

ཅི་ཡང་མེད་པའི་སྐྱེ་མཆེད། akiñcanyāyatana - база "ничего не существует"

འདུ་ཤེས་མེད་དུ་ཤེས་མེད་མིན་སྐྱེ་མཆེད། naivasamjnānāsamjnāyatana - база
каталепсии (букв. без представлений и не без представлений)

126. ཕྱམས་མང་པོ། **bahūdhātuka** – Бахудхатука, назв. сочинения

127. བསགས་པར་གནས་པའི་ཀུན་སྐྱེ། – аккумулированное чувственное

128. མཚམས་སྦྱོར་བའི་སེམས་ལས་འཕོ་བའི་སེམས་པར་ཏེ། – от первого момента сознания до сознания при смерти.

129. ལུང་དུ་མ་བསྟན་པ། **avyākṛta** – нейтральный

130. བཏགས་པ། **prajñāpti** – Праджняпти, неименов. трактата

131. དམིགས། **ālambana** – мысленный об"ект

132. ཡུལ། **viṣaya** – об"ект (органов чувств)

133. འཇུག་པ། **pravṛtti** – сила, создающая неминуемость потока причин и следствий

134. རྣམ་པར་སྨིན་པ། **vipāka** – последствие кармы

135. རྣམ་པར་རིག་བྱེད། **vijñāpti** – внешне проявленное (телесное или словесное

136. གཟུགས་མེད་པའི་ཁམས། **arūpyadhātu** – сфера нечувственного

137. སྙོམས་པར་འཇུག་པ། **samapatti** – мистическое погружение

138. ཟད་བཅས་དང་ཟད་མེད། – скверна и нескверна

139. རྟོག་པ། **vitarka** – искание (элемент бытия)

140. རྟྲོད་པ། **vicara** – установление (элемент бытия)

141. བསམ་གཏན་དང་པོ། **pradhamadhyāna** – первая ступень созерцания

142. བསམ་གཏན་ཁྲད་པར་ཅན། – промежуточное состояние между ступенями созерцания

143. བསམ་གཏན་གཉིས་པ། **dvitiyadhyāna** – вторая ступень созерцания

144. རྣམ་པར་རྟོག་པ་མེད་པ། **nirvikalpaka** – чистое ощущение без какой-либо мыслительной конструкции и синтеза

145. ཉེ་པར་རྟོག་པ། – рассматривающее (восприятие)

146. དྲན་པ། – памятующее (восприятие, букв. память)

147. ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱི་ལེན། - восприятие по существу

148. ཉེན་པ། upātta - держащий, схватывающий

149. མ་ཉེན་པ། anupātta - не держащий, не схватывающий

150. དངོས་པོ་རྟེ་བར་གཟུང་བ། - непосредственное схватывание существа (сущности)

151. སེམས་པ་དང་ལྡན་ཏམ་པ། - обладание мыслью; наличие мысли

152. སངས་རྒྱས་ལྷ། buddhadeva - Буддхадева, имя собственное

153 གཅོད་བྱེད། - рубящий

154. གཅོད་པར་བྱ་བ། - разрубаемый

155. སྲེག་པ། - сжигающий

156. སྲེག་བྱ། - сжигаемое

157. ཁྱེལ་བྱེད་པ། - взвешивающий

158. གཁྱེལ། - взвешиваемый (букв. будет взвешен)

159. ཀུན་རྒྱས་རྒྱུན། - поток обусловленного

160. ཆད་པ་ཡིན་པ། - прерывание; прерывающий

161. ཉེས་པ། upacaya, sphita - накопление

162. རྒྱུ་མཐུན་པ། nišyanda - однородность (общность) причин

163. སྐད་ཅིག་མ། kṣanika - моментальный

164. བསྟན་བཅོས་བྱ་ཤས་པ། prajñāptišastra - Пражняптишастра, наименование трактата

165. སྐྱེས་བུ་ཆེན་པོའི་མཚན། mahāpuruṣalakṣaṇa - признак великого человека, т.е. Будды.

166. ཚངས་པའི་དབྱངས brahmasvara - мелодия Брамы

167. སྤལ་མཉམ་པའི་རྒྱུ། sabhāgahetu - схожая причина; причина однородности

168. ཀུན་ཏུ་འགྲོ་བའི་རྒྱུ། sarvatragahetu - причина, вызывающая моральную однородность элементов бытия

169. བརྟན་པ། – настойчивость

170. བསྐལ་པ་དང་བཅས་པ། sabhāga – активный в отношении создания кармы

171. བསྐལ་པ་དང་བཅས་པའི་མཚན་ཉིད། tatsabhaga – неактивный

172. བདག་མེད་པ། anātmaka – отсутствие "Я", "не Я"

173. ཀ་ཆེ་བ་ཞེས། – кашмирцы, кашмирские (вайбхашики)

174. ནུབ་ཡྱོགས་རྣམས། – "западники" (буддисты)

175. མཐོང་བ། darśana – прозрение

176. བསྒོམ་པ། bhavana – созерцание

177. ཟག་ཉམས། anuśaya – скверна; дремлющие силы скверны

178. སོ་སྐྱེའི་སྐྱེ་བོ། pṛthagjana – простой человек

179. ངན་སོང། apāya – дурное перерождение

180. སྐྱེ་བའི་ལུ་ལ་ཆོས་ཁམས་ལའི་བརྟན་པ། – непоколебимость в отношении знания теории элементов бытия и феноменальности мира

181. ལྟ་བ་ལྟ་བ་མ་ཡིན། –воззрение и не воззрение

182. རིགས་རྟོག་མེད་སྤྱིར། – вследствие недостоверности акта мышления

183. སློབ་པ། śaikṣa – тренирующийся (на пути)

184. མི་སློབ་པ། aśaikṣa – нетренирующийся (на Пути), архат

185. རྟོག་པར་ཤེད་པ། – умственный акт, связывающий нечто неопределенное с уже известным

186. མདོ་སྡེ་པ་ཞེས། sautrantika – Саутрантика, будд.философская школа

187. ཁ་ཆེ་པ་ཕྱི་རྒོལ་བྱ་བ་ཞེས། – Кашмирские вайбхашики

188. ཕྱལ་དང་མ་ཚུད། – не контакт с об"ектом

189. ཆོས་མངོན་པ་ཅན། – абхидхармисты

190. འཇིག་པའི་ཚེ། – период разрушения (космического)

191. ཚལ་པའི་ཚེ། – период созидания (космического)

192. བཅུད་པ་དགྱེ་བཤེས། vasumitra – Васумитра, имя собственное

193. ཨ་སྐྱེད་ཀྱི་མེ་ཏོག། Foenikulum vulgare Mill.- тмин, растение

194. རབ་ཏུ་འབྱང་བའི་དམྱལ། pradīpa - ад сгорания

195. དེན་ཏི་དབང་པོ་གཉིས་གཉིས། - две опоры (орган и интеллект)

196. མཚུངས་པ་དེ་མ་ཐོག་ཡིའི་རྐྱེན། samanantarapratyaya - непосредственно предшествующее условие

197. ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ། - специфичность (букв. необщность)

198. སྙོམས་པར་འཇུག་པ། samāpatti- мистический транс

199. དབང་པོ། indriya - решающий (господствующий) фактор

200. རྟག་པ། nitya - вечный; неизменный, постоянный

201. མི་རྟག་པ། anitya - невечный

202. དབང་པོ་མ་ཡིན་པ། - нерешающий (негосподствующий) фактор

Глава 2

1. དབང་པོ། indriya - решающий, господствующий фактор

2. དོན། artha - предмет; вещь; об"ект

3. མཚུངས་བར་ལྡན་པ་དང། samprauykta - психическое, ментальное (букв. связанное с сознанием)

4. ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་རྒྱུ། - особая (не общая) причина

5. སྲོག་གི་དབང་པོ། jīvitendriya - решающий фактор жизненности

6. རྣམ་པར་སྦྱང་བ། - очищение

7. སེམས། citta - мысль; сознание

8. མཉམ་པར་འཇོག་པར་འགྱུར། samāpatti - превращается в сосредоточение (в настройку духа к полному созерцанию)

9. ཐུན་མོང་གི་རྒྱུ། - общая причина

10. དམིགས་པ། upalabdhi - представление; мысленный об"ект

11. བར་ཆད་པ། nirakarana - препятствие

12. བསམ་པ་དྲྭ་བ། -сила мысли; བསམ་པ་ཞན་པ།-слабость мысли

13. རིག་ཟམཐུན་པར་གནས་པར་སྤྱ་བ། -пребывание в единомыслии (однородность потоков бытия)

14. མ་རིག་པ། avidya -неведение

15. རྣམ་པར་གཞོམ་ཐབས། viṣkambhenamārga-Путь подавления(страстей)

16. ཤེས་ཉམ་པ་ཤེས་ཉམ་པར་སྤྱོད། anajñatamajñayam[indriya]-познавание непознанного; ཤེས་ཉམ་པ། ajñe[ndriya]-познание всего; ཤེས་པ་དང་ལྡན་པ། ājñātav[indriya]-обладание всезнанием

17. སེམས་རྣམ་པར་མི་གྲོལ་བ། -неосвобождение мысли (сознания)

18. ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ། parinirvāṇa -паринирвана

19. མཐོང་བ། -прозрение

20. བསྒོམས་པ། bhavāna - созерцание

21. བདེ་བར་གནས་པ། - состояние блаженства

22. ཚོམ། - учение (буддийское)

23. གནས་པར་སྤྱོད་པ། - пребывание; бытие

24. ཚོགས། - накопление;собрание;комплекс

25. འཇུག་པ། - сила,создающая неминуемость потока причин и следствий

26. རྟེན་སྤྱོད། - сила общения

27. ལྡོག་པ། - антитеза

28. རྟེ་བར་སྤྱོད། - общение

29. ཤིན། - анус

30. ཇི་སྲ། - вещество;субстанция

31. སེམས་ལས་སྤྱང་། - психические элементы;ментальное

32. བསམ་གཏན་གསུམ་པ། tritīyadhyāna -третья ступень созерцания

33. ཐ་ཚོག། - предупреждение

34. སེམས་ཀྱི་ཚོར་བ་སེམས་པ། - приятное мысленное ощущение

35. མི་རྟོག། avikalpaka - отсутствие конструктивной мысли

36. མི་རྟོག། avikalpaka - неконструктивное

37. ཀུན་ཁྱེན་ཤེས་པ། -всезнание, всеведение

38. ཟག་རྒྱས། anuśaya - скрытые силы скверны

39. རྣམ་དུ་རྟོག་པ། -умственный акт, связывающий неизвестное с уже известным

40. ཟག་པ་དང་བཅས་པ། sasrava - омраченный, осквернённый, порочный, грязный

41 ཟག་པ་མེད་པ། anasrava -неомраченный, неосквернённый, непорочный, чистый

42. དྲི་མ་མེད། nirmala -чистый; ср. ཟག་པ་མེད་པ།

43. དྲི་མ། -см. ཟག་པ་དང་བཅས་པ།

44. འཕགས་པ། ārya -праведник, праведная личность

45. ནང་བ་དང་ཕྱི་རོལ་པ། -внутренний и внешний

46. རྣམ་པར་སྨིན་པ། vipāka -последствие кармы

47. ཚེའི་འདུ་བྱེད། āyuḥsaṃskāra -движущие силы жизни

48. རྫུ་འཕྲུལ་དང་ལྡན་པ། -обладающий волшебной, магической силой

49. སེམས་ལ་དབང་ཐོབ་པ། -получение власти над мыслию

50. བསམ་གཏན་བཞི་པ། caturthādhyāna -четвертая ступень созерцания; мистическое погружение (མཐའ་འདུ་ཤི་པ། тра нса "крайней границы" ཞི་བ་ཀྱི་མཐའ་པ། prāntika)

51. ཚེའི་སྐྱེ་མ། -предыдущее перерождение (букв. жизнь)

52. དགྱེས་སྒྲོགས། ghosaka -Гхосака, имя собственное

53. ཚེའི་ཞད་པ། -успокоение жизни

54. གླིང་གསུམ། -три континента

55. སྲོག་གི་འདུ་བྱེད། jīvitasaṃskāra -движущие силы жизненности

56. ཚེའི་འདུ་བྱེད། -см. № 47

57. རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་རྐང་པ་བཞི། catvāraḥ ṛddhipādāḥ -четыре волшебных (магических) начала

58. ཞན་ལེའོངས་པ། -пройдя по этапам, поэтапно

59. རེག་པ། sparša -контакт

60. སྨོན་ཏུ་དོགས་པའི་ཁུད་པར་དག་གིས། -особым усилием воображения

61. དགེ་བ་རྒྱས་པ་དང། -благоприятно-омраченный

62. གཟུགས་ཀྱི་ཁམས། rūpadhātu -сфера получувственного или ограниченно чувственного

63. བརྟུལ། -сверхестественный, чудесный

64. གཤེད་པ། -гибель; возврат

65. གཅིག་ཚར་འཆི་བ། -скоропостижная смерть

66. རྒྱུན་ཏུ་ཞུགས་པ། srotāpanna -вступивший в поток

67. བར་ཆད་མེད་པའི་ལམ། ཐར་ལམ། vimokṣamārga -беспрепятственный Путь просветления

68. ལན་ཅིག་ཕྱིར་འོང་བ། -приходящий один раз

69. ཕྱིར་མི་འོང་བ། -не приходящий более

70. རྣམ་པར་གྲོལ་བའི་ལམ་དགྲ་བ། -девятый Путь освобождения

71. ཡོངས་སུ་ཉམས་པ། parihāni -падение внутренней силы; падение

72. དགེ་བའི་ཚོམ་བུ། kušalamūla -корни благоприятного

73. འབྲས་བུལ་གནས་པ། -пребывающий в результате

74. མི་སློབ་པའི་ལམ། ašaiksamārga -Путь нетренировки (архата)

75. སློབ་པའི་ལམ། šaiksamārga -путь тренировки

76. མ་བག་པའི་སྐབས། -соответствующие обстоятельства

77. བསམ་གཏན་གཉིས་པ། dvitīyamārga -вторая ступень созерцания

78. བསམ་གཏན་གསུམ་པ། tritīyāmārga -третья ступень созерцания

79. སྐྱེས་བུ། pṛthagjana -младенец; простой человек

80. ཤུ་བའི་ཀུན་ནས།-тонкое чувственное; мельчайшее чувственное

81. བསགས་པའི་དུལ་ཤུ་རབ། -накопление атомов

82. རྒྱུན་བྱུས་པའི་ཀུན་ནས། bhautika - производное чувственное

83. ཁོང་དུ་ཆུད་པ། bodha - воспринимание; осознавание

84. སྡུད་པ།-сцепление; འཛིན་པ།-схватывание; སྨིན་པ།-созревание; распространение

85. སའོན། bīja -зародыш; семя

86. རང་གི་ངོ་བོ། svarūpa - собственная сущность

87. ཁམས་ནོམས་སྡུད་ཚོགས།-многие (различные) составляющие

88. རྗེས་སུ་དཔག་པ། anumāna - умозаключение

89. སྐྱེ་མཆེད། āyatana - база (компонент)

90. དབྱིབས། saṃsthāna - внешняя форма

91. ཉེས། niśreya - опора

92. ལྡན་པས་ཡིན། viprayukta -„чистые силы"

93. ཐོབ་པ། prāpti - сила "получение-обладание"

94. སེམས་ལས་ཀྱང་། cittasampraayukta -сопутствующее сознанию; возникшее с сознанием;психическое;ментальное

95. ས་མདོག་པ། mahābhūmika -многоразрядные; དགེ་བའི་ས་མདོག་པ། kuśalamahābhūmika- разряд благоприятных; ཉོན་མོངས་པའི་ས་མདོག་པ། kleśamahābhūmika - разряд омраченных; མི་དགེ་བའི་ས་མདོག་པ། akuśalamahābhūmika - разряд не благоприятных; ཉོན་མོངས་པ་ཆུང་བའི་ས་པ། upakleśamahābhūmika -разряд мало(ограниченно) омраченных

96. ས། bhūmi - область возможности; ступень

97. ཡུལ་ལ་མཚན་མའི་འཛིན་པ། - схватывание признака об"екта

98. འདུན་པ། -целеустремленность, направленность

99. འདོད་པ། kāma - хотение, желание

100. རྩེ་གཅིག་པ། ekāgrana - одна точка

101. བདེན་པ་[བཞི]། satya - 4 Истины

102. དཀོན་མཆོག་[གསུམ]། triratna - 3 драгоценности (Будда, Община и Учение)

103. ལས་དང་འབྲས་བུ། - плод деяний (кармы)

104. བྱང་ཆུབ། bodhi - просветление

105. ཡང་དག་པའི་ལྟ་བ། - правильное воззрение; རྟོག་པ། - понимание; རྩོལ་བ། - старание

106. འགལ་བ། vidhura, viruddha - противоречие

107. ཙི་བ་ཤེས། -два корня благоприятного : ཆགས་པ་དང་མེད་པ། alobha - отсутствие страстей; ཞེ་སྡང་མེད་པ། adveṣa -отсутствие ненависти

108. བརྗེད་དངས་པ། muṣitasmṛta - забывчивость

109. རྣམ་པར་རྟོག་པ་ཉོང་བ། - рассеянность

110. ཉམ་གཞག་མ་ཡིན་པ། asamprajnāna - суетное состояние; суета

111. ས་ཆེ་ཕྱོ་བ། mahābhūmika - большой разряд

112. རྣོད་པ་མི་སྤྱོད། - несангвиник

113. རྣོད་པ་སྤྱོད་པ། - сангвиник

114. རྟོག་པ། vitarka - искание

115. སྤྱོད་པ། vicāra - установление

116. མ་འདྲེས་པ། asmbhinna - несмешанный, имеющий лишь "неведение" (без страстей)

117. བསྒྲིབས་པ་ལུང་དུ་མ་བསྟན་པ། -омраченно-нейтральное сознание

118. མ་བསྒྲིབས་པ་ལུང་དུ་མ་བསྟན་པ། anivṛtavyakṛta -неомраченно-нейтральное сознание

119. ཚུལ་ཁྲིམས་དང་བྱོལ་ཤུགས། śīlavrata - обряды и ритуалы

120. མཐའ་འཛིན་པར་ལྟ་བ། antagrahadṛṣṭi - возрение крайностей

121. རྣོན་པ་དན། - бактрийцы

122. བསམ་གཏན་ཁྱད་པར་ཅན། dhyānānantara -особая ступень созерцания

123. ཨི་ཁྲམ་པད་པ། āhrīkya - неуважение; бесстыдство

124. ཁེལ་མེད་པ། anapatrapya -отсутствие стыда (страха) перед заслуживающим порицания

125. མི་འཇིགས་པར་ལྟ་བ། -смотрение без страха

126. འཇིགས་པར་མི་ལྟ་བ། bhayādarśin - невидение страха

127. ཡོན་ཏན། guṇa - добродетель

128. ཧྲི་ཁྲམ། hrī - стыд

129. སྲིད་པའི་ཆོག་མ། bhavāgra -кульминационная точка бытия

130. ཡིད། manas - интеллект

131. ཐོབ་པ། = རྙེད། = ལྷུབ་པ། prāpti; lābha -получение и обладание

132. ཡང་ཡང་དེ་ཐོབ་པ། pratilabha - последовательное получение

133. ཡོད་ཅིང་ལྷུབ་པ། - полное обладание

134. རྣམ་པར་སྤྱང་པ། - отбрасывание

135. མངོན་པར་རྩོལ་བ། - возникший не от усилия

136. འཕགས་དེ་རྩོལ་བ། - возникший от усилия

137. ལྷུབ་པ། = ཐོབ་པ། - см. № 131

138. དྲན་པ་ཉེ་བར་གཞག་པ་བཞི་པོ། catvaraḥ smṛtyupasthānāḥ -"Четверка, о которой следует помнить"

139. ཐོབ་པ། = ཆ་ཤས་པ་མི་མེད་པ། - неудаление страстей

140. བཏགས་པ། = མིང། nāma - наименование

141. སྤང་བར་བྱ་བ། - подлежащее отбрасыванию (оставлению)

142. སྤང་བར་གྱུར་མ་ཡིན་པ། -не подлежащее отбрасыванию (оставлению)

143. རྣམ་པར་རིག་བྱེད། vijñapti - внешне-проявленное

144. རྣམ་པར་རིག་བྱེད་ཀུན་མ་ཡིན་པ། avijñapti- внешне-не проявленное

145. ཆོས་ཤེས་པའི་བཟོད་པ། dharmajnānaksānti-терпение в отношении познания элементов бытия

146. རྣམ་པར་ཉམས་པ། -прихождение в упадок; упадок

147. ཐུག་པ་མེད་པ། - беспредельность

148. སྡེ་ལ་མཐུན། nikāyasabhāga - сила общности

149. རིས་མཐུན་པ། svajātiya - однородность

150. གསལ་བ་བཞིན། - очевидно

151. འདུ་ཤེས་མེད་པ། asamjñika -сила, переносящая индивида в область бессознательного транса автоматически, как результат прежних дел личности

152. འདུ་ཤེས་མེད་པའི་སྙོམས་པར་འཇུག་པ། asamjñāsamāpatti-мистическое погружение без представлений и идей

153. འབྲས་བུ་ཆེན་པོ། bhrhatphala -третья ступень четвертой степени созерцания (букв. "Великий плод")

154. ཡོངས་སུ་ཟད་པ། -полное истощение

155. སྙོམས་འཇུག། samāpatti - см. таблицу "сил"

156. སྙོམས་པར་འཇུག་པ། asamjñāsamāpatti -сила, останавливающая сознание и производящая бессознательный транс

157. འགོག་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་དབང་པོ། -сила мистического транса без представлений с подавлением

158. རྣམ་པར་ལྷུང་བ་ཤིན་པ། -состояние полного падения

159. སྤྱི་ཆེ་བ། mahākrtya - большое усилие

160. སྡོམ་པ། -самообуздание, воздержанность

161. ཞི་གནས། samatha - место успокоения

162. འདུ་ཤེས་མེད་འདུ་ཤེས་མེད་མིན། naivasamjñāsamjña-состояние каталепсии

163. ཚད་པ་མཁའ་ཁྱིམ་པ། -страх самоуничтожения

164. ཟད་པ་ཤེས་རབ། ksayajnāna - мудрость конечного успокоения

165. ཕྱི་ནས་ཚལ་ལ་རྣམ་པར་གྲོལ་བ། ubhayatobhāgavimukta -двоякое освобождение

166. ནུབ་ཕྱོགས་པ་དག། - Западники

167. ཉེ་བར་སྐྱབས་པ། upagupta - Упагупта, имя собственное

168. ཡང་དག་མངོན་ཞེན་རྟོག་པ། - ясное понимание Истин

169. ཅི་ཡང་མེད་པའི་སྐྱེ་མཆེད། akincanyāyatana -база, где ничего не существует

170. མི་ལྡན་པའི་སེམས། -несхожее с прежним состоянием сознание

171. སྐྱིལ་མོ་གུང་། -поза аскета со скрещенными ногами

172. ཆོས་མངོན་པའི་གཞུང་། abhidharmaśastra - название сочинения Абхидхармашастра

173. ལྔ་པ་ལའི་དུད་པ་ཅན་ལྟ། pancaskandha - обр. 5 групп (букв. 5 содержащих обман)

174. འདུ་ཤེས་མེད་པ། asamjñika -состояние без представлений

175. ཨུདཱ་ཡི་མདོ། udayīsūtra - Удайи-сутра

176. ཡིད་ལས་སྐྱེ་བའི་ལྷ། -божество разума (букв. возникшее из разума)

177. ཇི་ནོ་ལ་ཉུ་སྙོམས་པར་འཇུག་པ། vyatikrāntasamāpatti-мистический транс "По ту сторону жизни"

178. དགའ་མགུར་དབང་ཐོབ་པ། - получение власти над страстями (желаниями)

179. ཡོངས་སུ་དྲིས་པ། paripriccha -назв. сочинения Паripриччха

180. དབྱངས་སྒྲ་ཅན། ghosaka - Гхосака, имя собственное

181. མཉམ་པ་ཉིད། samatā - равность

182. མི་འཇིགས་པ། vaiśaradya- невхождение

183. ལས། karma - деяние

184. ཨཱ་བེ་དྷ་པ། āvedha - толчок

185. རྟེན་འབྲེལ་གནས་ཡོད་དུས། -время (взаимо)пребывания

186. ཚེ་རབ་ཅེས། - угасание жизни

187. བཏགས་པ། prajñaptisūtra - Праджняптисутра

188. ལོངས་སྤྱོད། sambhoga - наслаждение

189. ཡོངས་སུ་ཟློངས་པ། - неискоренение легкого

190. རྒས་པ་མེད་པ། - не влияет (буквально не имеет силы)

191. ཡེ་ཤེས་ལ་འཇུག་པ། jñānaprasthāna - Джняналрастхана, назв. сочинения

192. འཇུག་པ། pravṛtti-сила, создающая поток причин и следствий

193. གླེ་བུར་དང་བཅས་པ། - наличие неожиданности

194. གླེ་བུར་མེད་པ། -отсутствие неожиданности

195. བདག་ཉིད་ཆེན་པོར་འགྲུབ། - самоубиение, самоубийство

196. ལྷ་ཚེད་དམོས་སྨོས་པ་རྣམས། - божества, опьяненные играми

197. ལྷ་ཡིད་ངབ་ཏུ་འཁྲུག་པ་རྣམས། - божества ссор

198. སྒྲ་གཅན་སྐྱེ་སྡུད་པ། -существо северного континента (Уттаракуру)

199. ཤ་རིའི་བུ། Śariputra - Шарипутра, имя соб. ученика Будды

200. ཏིང་ངེ་འཛིན། sāmantaka -"транс готовности"

201. ཚངས་རིས་ཀྱི་ལྷ། brahmakāyikadeva - боги

202. འོད་གསལ་བ། ābhasvara[deva] - боги

203. མི་རྟག་པ། anitya - непостоянство

204. འཇིག་པ། bhedana - разрушение

205. འཇུག་པ། pravṛtti - действие, усилие человека

206. ཆོས་བདག་ཉིད། - главный элемент

207. གནས་པ། aśraya - становление; пребывание

208. གནས་པའི་གནས་པ། - становление становления

209. དངོས་པོ་ཉིད་པ། vastu - вещь в себе; субстанция

210. མངོན་སུམ། pratyakṣa - чувственное восприятие

211. རྗེས་སུ་དཔག་པ། anumāna - умозаключение

212. ཡིད་ཚེམ་པའི་ལུང་། - предписание веры; догма писания

213. སྐྱེས་པ།=སོ་སོའི་སྐྱེ་བོ། -простой человек

214. རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ།=རྟེན་འབྲེལ། pratītyasamutpada -формула функциональной зависимости, закон причин и следствий

215. དཔལ་ཀུ་སུ་དགའ་བོ། -Сундарананда, имя собственное

216. རྟོག་དོན་མེད་དོ། - не как об"ект восприятия

217. ཡེ་ཤེས་འཇུག་པ། jñānaprasthāna -Джняна прастхана, имя собственное

218. ཡོངས་སུ་ཐུར་པ། parināma - изменение

219. བྱ་བ་སྒྲུབ་པ། - действенность, активность

220. ཏུ་དང་ཉེན་དག hetupratyaya - причины и условия

221. ཡོད་པ་ཐམས་ཅད། - все существующее

222. ཆོས་ཀྱི་རང་བཞིན་སྙོམ། - тонкость сущности элементов бытия

223. མི་དམིགས་པ། anupalabdha - непостижимый

224. སྨད་གཅོད་པ། - критика

225. མིང་སྦྱད། nāma - именовать, давать наименование

226. དོན་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ། paripūrṇārtha - завершенный смысл

227. ཡི་ཤེ། vyañjana - фонема

228. ཏོ་བ། - осмысливание

229. སྡོམ་གཉིས། - два обета

230. རབ་ཏུ་སྦྱད་པའི་གཞུང་། prakāraṇagrantha -назв. трактата Пракарана грантха

231. ལྷན་ཅིག་འབྱུང་བའི་རྒྱུ། sahabhūhetu -одновременная причина

232. ཆོས་ཀྱི་མཐུན་པའི་མཚན་ཉིད་ཅམས། - вторичные признаки основных элементов

233. སྐལ་མཉམ་པའི་རྒྱུ། sabhāgahetu - причина однородности

234. སྔོན་རོལ། - непосредственно-предшествующий

235. བརྡ་ཕྱིས་པའི་བཤད་པ། prajñāptiśabda - назв. трактата Праджняпти-бхашья

236. སྐྱེ་བུ་རྩེད་པའི་འབྲས་བུ། puruṣakāraphala - результат человеческой деятельности

237. བདག་པོའི་འབྲས་བུ། adhipatiphala -результат главной причины

238. གནས་སྐབས། avasthā - обстоятельство

239. རྣམ་པར་སྨིན་པའི་རྒྱུ། vipākahetu -возмездная причина

240. མི་ལྡོག་པ་ལ་མངོན་པ། anāgamya - транс "без колебания"

241. བསམ་གཏན་ཕྱི་མ་ངོན། dhyānānantara -ступень созерцания "наивысший (особый) транс"

242. དད་པས་རྗེས་སུ་འབྲང་བ། śraddhānusārin -идущий посредством веры

243. ཆོས་ཀྱིས་རྗེས་སུ་འབྲང་བ། dharmānusārin -идущий посредством Учения

244. འབད་པའི་འབྲས་བུ། - плод усердия

245. མཚུངས་ལྡན་རྒྱུ། samprayuktahetu -совместносвязующая причина

246. མཚུངས། samprayukta - сходный, подобный

247. ཀུན་ཏུ་འགྲོ་བའི་རྒྱུ། - причина однородности

248. རབ་བྱེད་པ། prakāraṇa -Пракаранапада, назв. сочинения

249. བརྡ་ཕྱིས་པའི་ཟློག་པ། - Праджняпратибхашья, назв. сочинения

250. རེས་མཉམ་མ་ཡིན་མཐུན་ཤེར། asamāhitacitta -неполное погружение (неполная уравновешенность духа)

251. རེས་མཉམ་ཡིན་ལུང་ཤེར། samāhitacitta -полное погружение (полная уравновешенность духа)

252. ཐོབ་དང་འགོག་པའི་སྙོམས་པར་འཇུག་པ། -получение и остановка сознания в полубессознательном трансе

253. ལུས་མེད་པ། -отсутствие внешнего проявления (букв.телесности)

254. དངོས་པོ་མེད་པ། avastuka -отсутствие собственной сущности

255. བདག་པོའི་འབྲས་བུ། adhipatiphala -главный плод (результат)

256. སྣོད་ཀྱི་འཇིག་རྟེན། - мир сосудов

257. རྒྱུ་མཐུན་པའི་འབྲས་བུ། niṣyandaphala -естественный плод (результат)

258. སྐྱེ་བུ་མཛད་པའི་འབྲས་བུ། puruṣakāraphala -плод (результат) человеческой деятельности

259. སྨན་སྐྱེ་ཤ་ཀ་ཀའི་ལ། -лекарство "Воронья нога"

260. ལུང་བསྟན་སེམས་བྱུང། -родившийся после предписанного

261. ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ། - не общий, индивидуальный

262. ཐུན་མོང་གི་ལས། - общее действие

263. ཤེས་རབ་ཟད་པ། -истощение через мудрость

264. མཇུག་བྱེད་པ་ཉིད་གྲུབ་པ། -результативность; полное завершение

265. མི་སྡུག་པ། apriya - неприятное

266. རྒྱུ་རྐྱེན། hetupratyaya -причинное условие

267. མཚུངས་པ་དེ་མཐག་པའི་རྐྱེན། samanantarapratyaya -непосредственно предшествующее условие

268. དམིགས་པའི་རྐྱེན། ālambanapratyaya -об"ектное условие

269. བདག་པོའི་རྐྱེན། adhipatipratyaya - главное условие

270. དཔྱིག་པ་བཀེས། vasumitra - имя собств., Васумитра

271. ཅེས་མང་དུ། bahutara - в множественности

272. ཚུད་ཟད་པ་དག། santānasabhāga -Сантанасабхага, назв. школы

273. འཆོལ་བར། -беспорядочно, вперемешку

274. ཆོས་ཀྱི་མཆོག -Высшее Учение

275. སྐྱེ་བ་སྐལ་ཆེས་ཐེག་པའི་བརྟོད་པ། -настойчивость в отношении познания элементов, создающих феноменальное бытие

276. དོ་རྗེ་ལྟ་བུ། - транс "Подобный алмазу"

277. རྗེད་པ་ཞི་ས་པ། -познание успокоения

278. མཉམ་སྦྱོར་བ། -совместность; неотделимость; обр. одновременность

279. ད་ཆ་པ། = དུས་ཕྱུར་ཡིན། - настоящее время

280. སྟོང་པ། = མ་འོངས་པ། - будущее

281. དབང་ཕྱུག། -бог-создатель (Ишвара)

282. དྲག་པོ། - наименование божества "Устрашающий"

283. ལྡང་བའི་ཚེ། -"время поднимания" (мистического транса)

284. སྲུང་ལམ། - Путь осторожности (непричинение вреда другим)

285. བྱོ་ཡི་གནས་པ། - пребывание в работе (обр. приобретение мудрости)

286. མངོན་པར་ཤེས་པའི་འབྲས་བུ། - плод высшего знания

287. ཡིད་ལ་སྒྱེད་པ། - внимание

288. རང་གི་མཚན་ཉིད། - частный (т.е. свой собственный) признак

289. སྤྱིའི་མཚན་ཉིད། - общий признак

290. མོས་པ། - решимость (при созерцании)

291. ཚད་མེད་པ། - неизмеримое

292. གཟུགས་སྤངས་ཏེ་མཚན་མ་སྤངས་པ། -освобождение от чувственного

293. ཞི་གནས་གྲིས་ནས་བཏོན་པ། - "Подавление блеском"

294. རྗེད་པར་གྱི་སྟོང་མཚོད། - база успокоения

295. ལྷུན་གྱིས་གྲུབ་པའི་དྲན་པ། - воспоминание о совместном

296. མི་ལྡོག་པ་མེད་པ། - "Без колебаний"

КЛАССИФИКАЦИИ

ЭЛЕМЕНТОВ БЫТИЯ (ཆོས། - dharma)

I. ГРУППЫ (ཕུང་པོ། - skandha)

1. གཟུགས་ཀྱི་ཕུང་པོ། - rūpaskandha
2. ཚོར་བའི་ཕུང་པོ། - vedanāskandha
3. འདུ་ཤེས་ཀྱི་ཕུང་པོ། - saṃjñāskandha
4. འདུ་བྱེད་ཀྱི་ཕུང་པོ། - saṃskāraskandha
5. རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཕུང་པོ། - vijñānaskandha

II. БАЗЫ (སྐྱེ་མཆེད། - āyatana)

1. མིག་གི་དབང་པོའི་སྐྱེ་མཆེད། - cakṣur-indriya-āyatana
2. རྣ་བའི་དབང་པོའི་སྐྱེ་མཆེད། - śrotra-indriya-āyatana
3. སྣའི་དབང་པོའི་སྐྱེ་མཆེད། - ghrāṇa-indriya-āyatana
4. ལྕེའི་དབང་པོའི་སྐྱེ་མཆེད། - jihvā-indriya-āyatana
5. ལུས་ཀྱི་དབང་པོའི་སྐྱེ་མཆེད། - kāya-indriya-āyatana
6. ཡིད་ཀྱི་དབང་པོའི་སྐྱེ་མཆེད། - mano-indriya-āyatana

7. གཟུགས་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད། - rūpa-āyatana
8. སྒྲའི་སྐྱེ་མཆེད། - śabda-āyatana
9. དྲིའི་སྐྱེ་མཆེད། gandha-āyatana
10. རོའི་སྐྱེ་མཆེད། - rasa-āyatana
11. རེག་བྱའི་སྐྱེ་མཆེད། - spraṣṭavya-āyatana
12. ཆོས་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད། - dharma-āyatana

III. КАТЕГОРИИ (ཁམས། - dhātu)

1. མིག་གི་དབང་པོའི་ཁམས། - cakṣur-indriya-dhātu
2. རྣ་བའི་དབང་པོའི་ཁམས། - srotra-indriya-dhātu
3. སྣའི་དབང་པོའི་ཁམས། - ghrāṇa-indriya-dhātu
4. ལྕེའི་དབང་པོའི་ཁམས། - jihvā-indriya-dhātu
5. ལུས་ཀྱི་དབང་པོའི་ཁམས། - kāya-indriya-dhātu
6. ཡིད་ཀྱི་དབང་པོའི་ཁམས། - mano-indriya-dhātu
7. གཟུགས་ཀྱི་ ཁམས། - rūpa-dhātu
8. སྒྲའི་ཁམས། - śabda-dhātu
9. དྲིའི་ཁམས། - gandha-dhātu
10. རོའི་ཁམས། - rasa-dhātu
11. རེག་བྱའི་ཁམས། - spraṣṭavya-dhātu
12. ཆོས་ཀྱི་ཁམས། - dharma-dhātu
13. མིག་གི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཁམས། - cakṣur-vijñāna-dhātu
14. རྣ་བའི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཁམས། - śrotra-vijñāna-dhātu
15. སྣའི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཁམས། - ghrāṇa-vijñāna-dhātu
16. ལྕེའི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཁམས། - jihvā-vijñāna- dhātu
17. ལུས་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཁམས། - kāya-vijñāna-dhātu
18. ཡིད་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཁམས། - mano-vijñāna-dhātu

РЕШАЮЩИЕ ФАКТОРЫ (དབང་པོ། - indriya)

I. Зрения - མིག་གི་དབང་པོ། - cakṣur-indriya
2. Слуха - རྣ་བའི་དབང་པོ། - śrotra-indriya
3. Обоняния - སྣའི་དབང་པོ། - ghrāṇa-indriya
4. Вкуса - ལྕེའི་དབང་པོ། - jihvā-indriya
5. Осязания - ལུས་ཀྱི་དབང་པོ། - kāya-indriya
6. Мышления - ཡིད་ཀྱི་དབང་པོ། - mano-indriya
7. Женственности - མོའི་དབང་པོ། -stri-indriya
8. Мужественности - པོའི་དབང་པོ། - puruṣa-indriya
9. Жизненности - སྲོག་གི་དབང་པོ། - jīvita-indriya
IO. Приятности - བདེ་བའི་དབང་པོ། - sukha-indriya
II. Неприятности - སྡུག་བསྔལ་གྱི་དབང་པོ། - duḥkha-indriya
I2. Удовлетворенности - ཡིད་བདེ་བའི་དབང་པོ། - saumanasya-indriya
I3. Неудовлетворенности - ཡིད་མི་བདེ་བའི་དབང་པོ། -daurmanasya-indriya
I4. Безразличия - བཏང་སྙོམས་ཀྱི་དབང་པོ། - upekṣā-indriya
I5. Веры - དད་པའི་དབང་པོ། - śraddha-indriya
I6. Энергии - བརྩོན་འགྲུས་ཀྱི་དབང་པོ། - vīrya-indriya
I7. Памяти - དྲན་པའི་དབང་པོ། - smṛti-indriya
I8. Сосредоточения - ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་དབང་པོ། samādhi-indriya
I9. Мудрости - ཤེས་རབ་ཀྱི་དབང་པོ། - prajñā-indriya
20. Познания непознанного - མི་ཤེས་པ་ཀུན་ཤེས་པར་བྱེད་པའི་དབང་པོ། -anā-jñātamājñāsyām-indriya
2I. Познания всего - ཀུན་ཤེས་པའི་དབང་པོ། - ājñā-indriya
22. Обладания всезнанием - ཀུན་ཤེས་པ་དང་ལྡན་པའི་དབང་པོ། - ajñātau-indriya

---

ПРИМЕЧАНИЕ. №№ I2 и I3, может быть, лучше определить как "чувство душевного спокойствия и неспокойствия".

РАЗРЯДЫ ЭЛЕМЕНТОВ БЫТИЯ (ДХАРМ)

10 ОБЩИХ КАЖДОМУ СОЗНАНИЮ སེམས་ཀྱི་མཚན། CITTAMĀHĀBHŪMIKA

1. Ощущение - ཚོར་བ། - vedanā
2. Представление (различение) - འདུ་ཤེས། - samjñā
3. Усилие сознания - སེམས་པ། - cetanā
4. Контакт - རེག་པ། - sparša
5. Рвение - འདུན་པ། - chanda
6. Мудрость - ཤེས་རབ། - prajñā (mati)
7. Память - དྲན་པ། - smṛti
8. Внимание - ཡིད་ལ་བྱེད་པ། - manasikāra
9. Доверие - མོས་པ། - adhimokṣa
10. Сосредоточение - ཏིང་ངེ་འཛིན། - samādhi

10 БЛАГОПРИЯТНЫХ དགེ་བའི་མཚན། KUŠALAMAHĀBHŪMIKA

1. Вера - དད་པ། -śraddha
2. Энергия - བརྩོན་འགྲུས། - vīrya
3. Безразличие - བཏང་སྙོམས། - upekṣā
4. Стыд (перед собой) - ཁ་ཚ་ཤེས་པ། - hrī
5. Стыд (страх перед другими) - ཁྲེལ་ཡོད་པ། -apatrapā
6. Альтруизм - མ་ཆགས་པ། - alobha
7. Любовь - ཞེ་སྡང་མེད་པ། - adveṣa
8. Непричинение зла - རྣམ་པར་མི་འཚེ་བ། -ahiṃsa
9. Готовность к действию - ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ། -prasrabdhi
10. Приобретение и сохранение хороших качеств - བག་ཡོད་པ། - apramāda

6 ОМРАЧАЮЩИХ ཉོན་མོངས་ཅན་གྱི་མཚན། KLEŠAMAHĀBHŪMIKA

1. Неведение - མ་རིག་པ། - moha (avidya)
2. Невнимательность (к благоприятному) - བག་མེད་པ། -pramāda

3. Лень - ལེ་ལོ། - kausīdya

4. Неверие - མ་དད་པ། - aśraddha

5. Тупость - རྨུགས་པ། - sthyāna

6. Приверженность к удовольствиям - རྒོད་པ། -auddhatya

2 НЕБЛАГОПРИЯТНЫХ ཉེ་དགེ་བའི་ས་ཆད། AKUŠALAMAHĀBHŪMIKA

I. Бесстыдство - ངོ་ཚ་མེ་ཤེད་པ། - ahrīkya

2. Отсутствие стыда (страха перед другими) - ཁྲེལ་མེད་པ། -anapatrapya

IO ОГРАНИЧЕННО-ОМРАЧАЮЩИХ < ཉོན་མོངས་ཀུན་ངྲིས་ས་ཆད། UPAKLEŠA(PARITTA)MAHĀBHŪMIKA

I. Гнев - ཁྲོ་བ། - krodha

2. Лицемерие - ཟློད་པ། - mrakṣa

3. Жадность - སེར་སྣ། - mātsarya

4. Зависть - ཕྲག་དོག། - īrsya

5. Одобрение предосудительного - འཆིད་པ། - pradāsa

6. Причинение вреда - རྣམ་པར་འཚེ་བ། - vihimsā

7. Враждебность - ཁོན་ཏུ་འཛིན་པ། - upanāha

8. Обман - སྒྱུ། - māyā

9. Вероломство - གཡོ། - sāthā

IO. Самодовольство - རྒྱས་པ། - mada

8 НЕПОСТОЯННЫХ ཉེ་ངེས་པའི་ས་ཆུད་ཟློག། ANIYATĀBHŪMIKA

I. Угрызение - འགྱོད་པ། - kaukṛtya

2. Апатия - གཉིད། - middha

3. Искание - རྟོག་པ། - vitarka

4. Установление - དཔྱོད་པ། - vicāra

5. Страсть - འདོད་ཆགས། - rāga

6. Ненависть - ཁོང་ཁྲོ། - dveṣa

7. Гордость - ང་རྒྱལ། - māna

8. Сомнение - ཡི་གེམ། - vicikitsa

ЧИСТЫЕ СИЛЫ སེམས་དང་མཚུངས་ལྡན་པའི་ཡོན་ཏན། CITTAVIPRAUYKTASAṂSKĀRĀḤ

I. Сила, контролирующая сочетание элементов в индивидуальном потоке - ཐོབ་པ། - prapti

2. Сила, которая иногда держит некоторые элементы в повиновении в индивидуальном потоке - མ་ཐོབ་པ། - aprapti

3. Сила, производящая общность или однородность бытий - སྐལ་བ་མཉམ། - sabhāgata

4. Сила, автоматически, как результат прежних дел, переносит индивида в область бессознательного транса - འདུ་ཤེས་མེད་པ། asaṃjñikā

5. Сила, останавливающая сознание и производящая бессознательный транс - འདུ་ཤེས་མེད་པའི་སྙོམས་འཇུག། - asaṃjñisamāpatti

6. Сила, останавливающая сознание и производящая высший, полусознательный, дремотный транс - འགོག་པའི་སྙོམས་པ། - nirodha - samāpatti

7. Длящность жизни, сила, которая при рождении предвидит момент смерти - སྲོག། - jīvita

8. Возникновение - སྐྱེ། - jati

9. Длящность - གནས་པ། - sthiti

I0. Распад - རྒ་བ། - jarā

II. Угасание (невечность) - མི་རྟག་པ། - anityatā

I2. Сила, придающая значение словам - མིང་གི་ཚོགས། - nāmakāya

I3. Сила, придающая значение предложениям - ཚིག་གི་ཚོགས། -padakāya

I4. Сила, придающая значение звукам - ཡི་གེའི་ཚོགས། - vyañjanakāya

ПЕРЕЧЕНЬ ПРИЧИН, УСЛОВИЙ И РЕЗУЛЬТАТОВ (ПЛОДОВ)

ПРИЧИНЫ

I. Непрепятствующая причина	བྱེད་པའི་རྒྱུ།	-karaṇahetu
2. Одновременная причина (вызывающая одновременное появление элементов)	ལྷན་ཅིག་འབྱུང་བའི་རྒྱུ།	-saḥabhūhetu
3. Схожая причина (причина однородности между предшествующими и последующими моментами, создающая иллюзию длящности потока)	སྐལ་བ་མཉམ་པའི་རྒྱུ།	-sabhāgahetu
4. Совместно-связующая причина (вызывающая появление ряда элементов совместно)	མཚུངས་པར་ལྡན་པའི་རྒྱུ།	-samprauyktahetu
5. Причина однородности (существующих элементов)	ཀུན་ཏུ་འགྲོ་བའི་རྒྱུ།	-sarvatragahetu
6. Кармическая (т.е. причина последствий кармы)	རྣམ་པར་སྨིན་པའི་རྒྱུ།	-vipākahetu

УСЛОВИЯ

I. Причинное	རྒྱུ་རྐྱེན།	-hetupratyaya
2. Непосредственно предшествующее	མཚུངས་པ་དེ་མ་ཐག་པའི་རྐྱེན།	-samanantara pratyaya
3. Объектное	དམིགས་པའི་རྐྱེན།	-ālambanapratya - ya
4. Главное	བདག་པོའི་རྐྱེན།	-adhipatipratyaya

РЕЗУЛЬТАТЫ (ПЛОДЫ)

I. Человеческой деятельности	སྐྱེས་བུ་བྱེད་པའི་འབྲས་བུ།	-puruṣakāraphala
2. Естественный (естественное следствие, результат автоматический от однородных условий)	རྒྱུ་མཐུན་པའི་འབྲས་བུ།	-niṣyandaphala
3. Кармический (как последствие кармы)	རྣམ་པར་སྨིན་པའི་འབྲས་བུ།	-vipākaphala
4. Главный (от главной определяющей причины, условия)	བདག་པོའི་འབྲས་བུ།	adhipatiphala
5. Отречения (следствие отречения от связи причин и следствий, т.е. от сансары)	བྱང་བའི་འབྲས་བུ།	-visaṃyogaphala

ДВЕНАДЦАТЬ КАТЕГОРИЙ СОЗНАНИЯ

I.СФЕРА СТРАСТЕЙ

I. Благоприятное - དགེ་བ། - kušala

2. Неблагоприятное - མི་དགེ་བ། - akušala

3. Омраченно-нейтральное - ལུང་དུ་མ་བསྟན་པ། - nivṛtāvyākṛta

4. Неомраченно-нейтральное - མ་ལུང་དུ་མ་བསྟན་པ། - anivṛtāvyākṛta

II.СФЕРА ПОЛУЧУВСТВЕННОГО

I. Благоприятное - དགེ་བ། - kušala

2. Омраченно-нейтральное - ལུང་དུ་མ་བསྟན་པ། - nivṛtāvyākṛta

3. Неомраченно-нейтральное - མ་ལུང་དུ་མ་བསྟན་པ། - anivṛtāvyākṛta

III.СФЕРА НЕЧУВСТВЕННОГО

I. Благоприятное - དགེ་བ། - kušala

2. Омраченно-нейтральное - ལུང་དུ་མ་བསྟན་པ། - nivṛtāvyākṛta

3. Неомраченно-нейтральное - མ་ལུང་དུ་མ་བསྟན་པ། - anivṛtāvyākṛta

IУ.МОРАЛЬНО-ЧИСТОЕ

I. Праведника ("тренировки") - སློབ་པ། - šaikṣa

2. Архата ("нетренировки") - མི་སློབ་པ། - ašaikṣa

ДВАДЦАТЬ КАТЕГОРИЙ СОЗНАНИЯ

I.СФЕРА СТРАСТЕЙ

1. Благоприятное,возникшее от усилия (1)
   ཉེས་སྦྱར་ཐོབ་པ་དགེ་བའི་སེམས།
   upapattilabhikakušalacitta

2. Благоприятное,полученное от рождения (2)
   སྦྱོར་བ་ལས་སྐྱེ་བ་དགེ་བའི་སེམས།
   prayogikakušalacitta

3. Неблагоприятное сознание (3)
   མི་དགེ་བའི་སེམས།
   akušalacitta

4. Омраченно-нейтральное (4)
   བསྒྲིབས་པ་ལུང་དུ་མ་བསྟན་པའི་སེམས།
   nivṛtavyākṛtacitta

5. Неомраченно-нейтральное как последствие кармы (5)
   རྣམ་པར་སྨིན་སྐྱེས་མཚན་གྱིས་བསྒྲིབས་པ་ལུང་དུ་མ་བསྟན་པའི་སེམས།
   vipākajānivṛtitāvyākṛtacitta

6. Неомраченно-нейтральное Пути осторожности (активности) (6)
   སྐྱོད་ལམ་མ་བསྒྲིབས་པ་ལུང་དུ་མ་བསྟན་པའི་སེམས།
   airyāpathikanivṛtāvyākṛtacitta

7. Неомраченно-нейтральное "пребывание в работе" (7)
   བཟོའི་ཤུགས་པ་མ་བསྒྲིབས་པ་ལུང་དུ་མ་བསྟན་པའི་སེམས།
   sailpasthānikānivṛtāvyākṛtacitta

8. Неомраченно-нейтральное волшебства (чудес) (8)
   སྤྲུལ་པ་མ་བསྒྲིབས་པ་ལུང་དུ་མ་བསྟན་པའི་སེམས།
   nairmānikānivṛtāvyākṛtacitta

II.СФЕРА ПОЛУЧУВСТВЕННОГО

I. Благоприятное,полученное от рождения (9)
སྐྱེས་ནས་ཐོབ་པ་དགེ་བའི་སེམས།

upapattilabhikakusalacitta

2. Благоприятное,возникшее от усилия (10)
སྦྱོར་བལས་རྒྱུང་བ་དགེ་བའི་སེམས།

prayogikakusalacitta

3. Омраченно- нейтральное (11)
བསྒྲིབས་པ་ལུང་དུ་མ་བསྟན་པའི་སེམས།

nivṛtāvyakṛtacitta

4. Неомраченно-нейтральное как последствие кармы (12)
རྣམ་པར་སྨིན་སྐྱེས་མ་སྒྲིབས་པ་ལུང་དུ་མ་བསྟན་པའི་སེམས།

vipākajānivṛtāvyākṛtacitta

5. Неомраченно-нейтральное Пути осторожности (активности) (13)
སྐྱོད་ལམ་མ་སྒྲིབས་པ་ལུང་དུ་མ་བསྟན་པའི་སེམས།

airyāpathikānivṛtāvyākṛtacitta

6. Неомраченно-нейтральное волшебства (чудес) (14)
སྤྲུལ་བམ་མ་སྒྲིབས་པ་ལུང་དུ་མ་བསྟན་པའི་སེམས།

nairmāṇikānivṛtāvyākṛtacitta

III.СФЕРА НЕЧУВСТВЕННОГО

I.Благоприятное,полученное от рождения (15)
སྐྱེས་ནས་ཐོབ་པ་དགེ་བའི་སེམས།

upapattilabhikakusalacitta

2.Благоприятное,возникшее от усилия (16)
སྦྱོར་བ་ལས་སྐྱེ་བ་དགེ་བའི་སེམས།

prayogikakusalacitta

3. Омраченно-нейтральное сознание (17)
བསྒྲིབས་པ་ལུང་དུ་མ་བསྟན་པའི་སེམས།

nivṛtāvyākṛtacitta

4. Неомраченно-нейтральное сознание (I8)
ལུང་མ་བསྟན་པ་ཡིད་ཀྱི་རྣམ་ཤེས།

anivṛtāvyākṛtacitta

IУ.МОРАЛЬНО-ЧИСТОЕ СОЗНАНИЕ

I. Сознание праведника (I9)
སློབ་པའི་རྣམ་ཤེས།

śaikṣacitta

2. Сознание архата (20)
མི་སློབ་པའི་རྣམ་ཤེས།

aśaikṣacitta

СФЕРА СТРАСТЕЙ

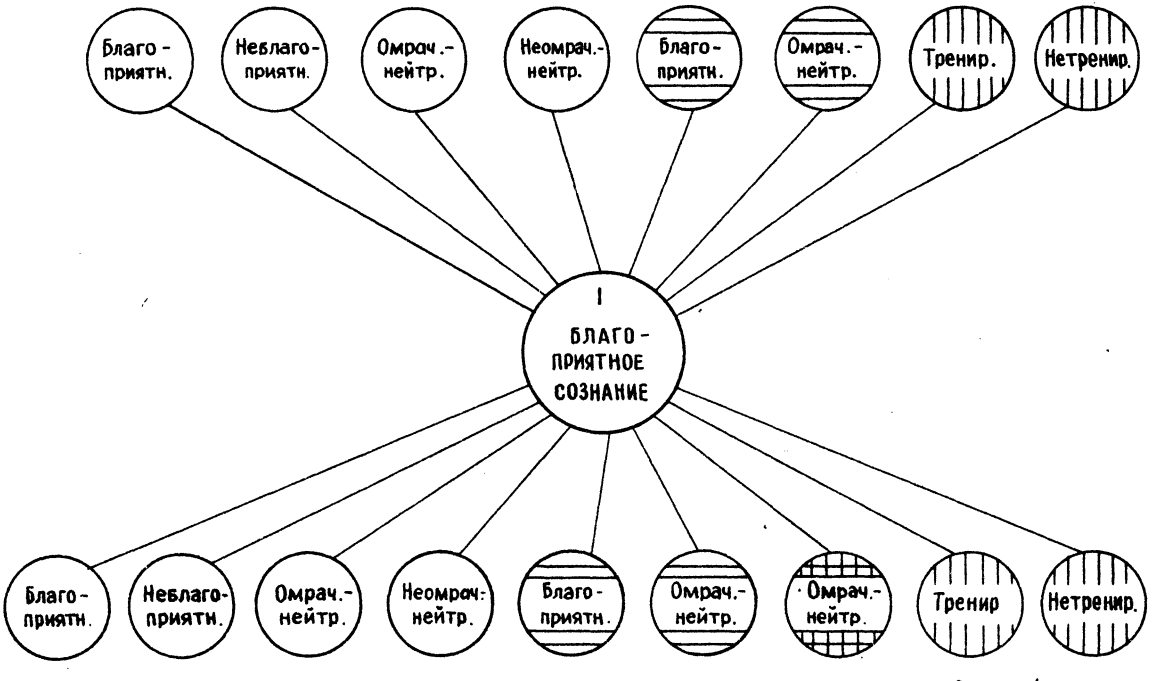

Схема 1

СФЕРА СТРАСТЕЙ

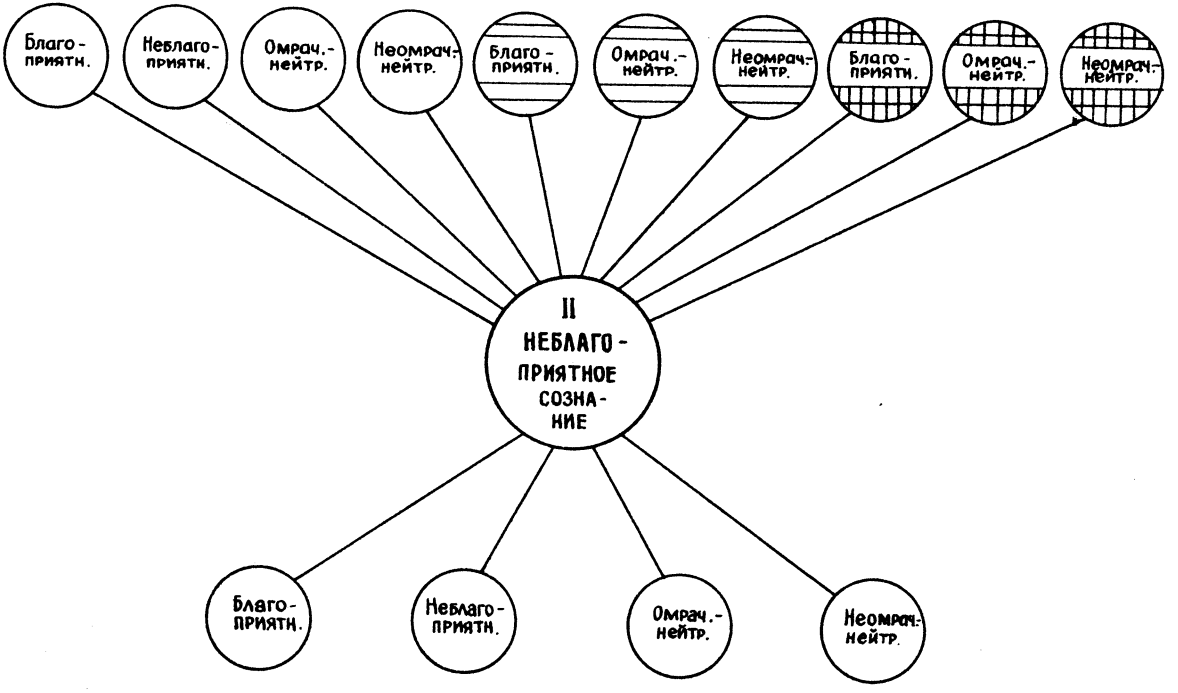

Схема 2

СФЕРА СТРАСТЕЙ

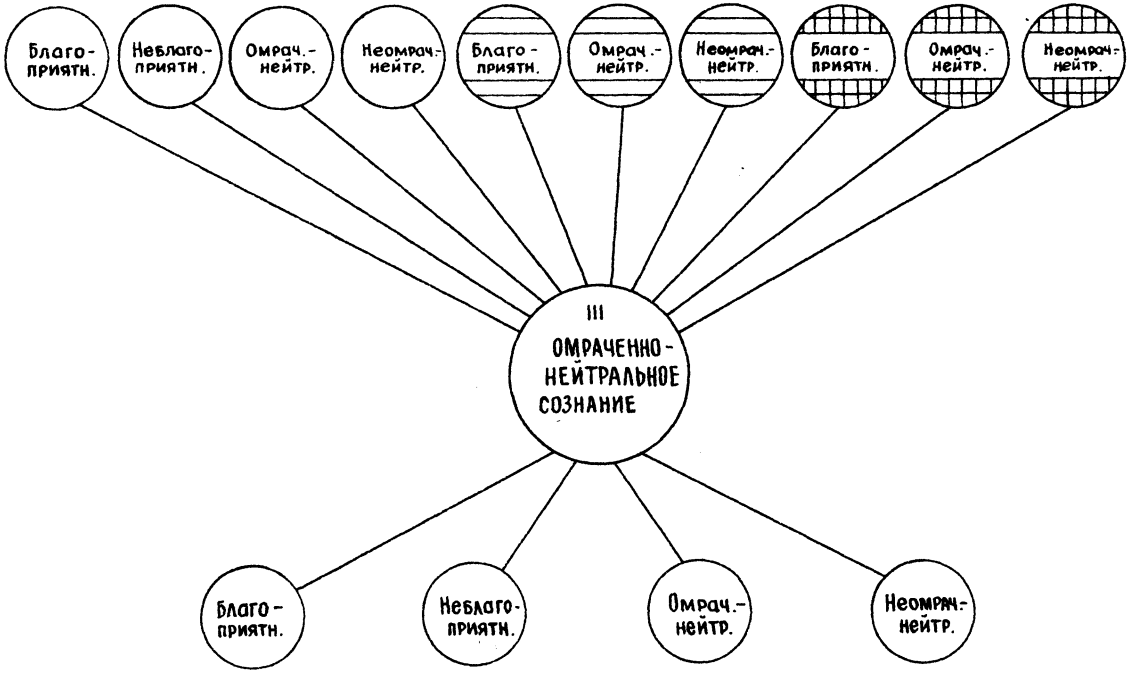

Схема 3

СФЕРА СТРАСТЕЙ

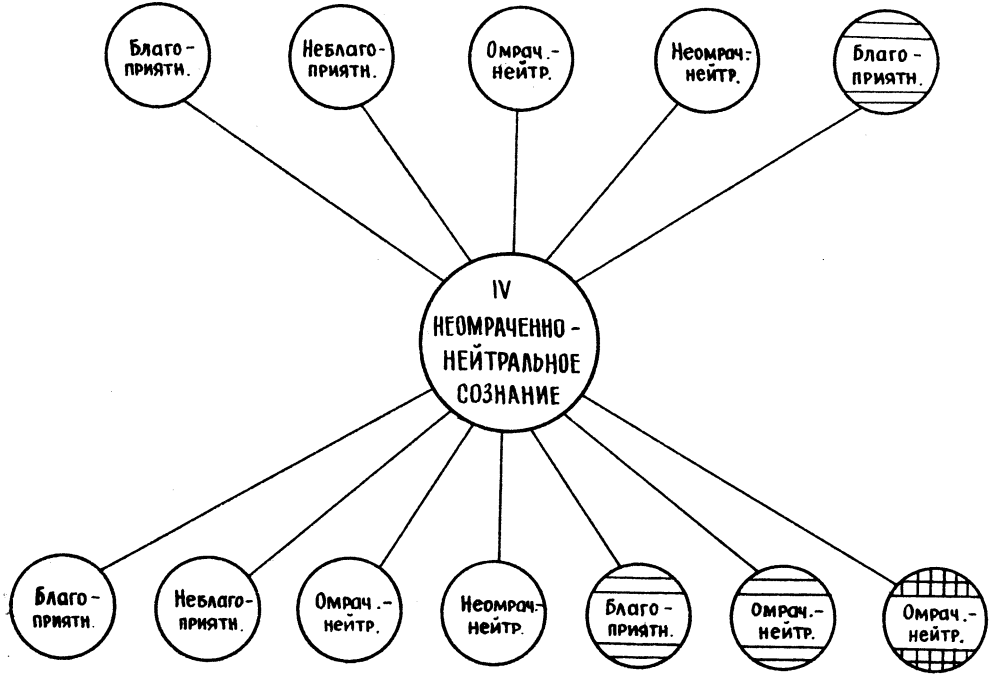

Схема 4

СФЕРА ПОЛУЧУВСТВЕННОГО

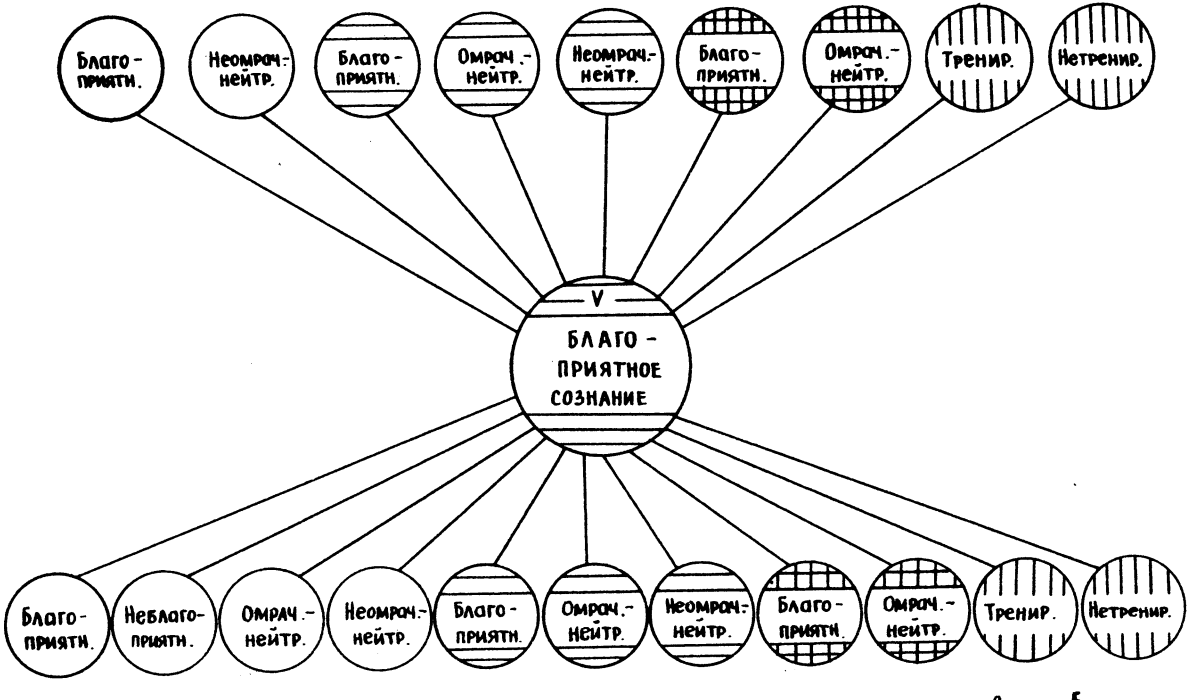

Схема 5

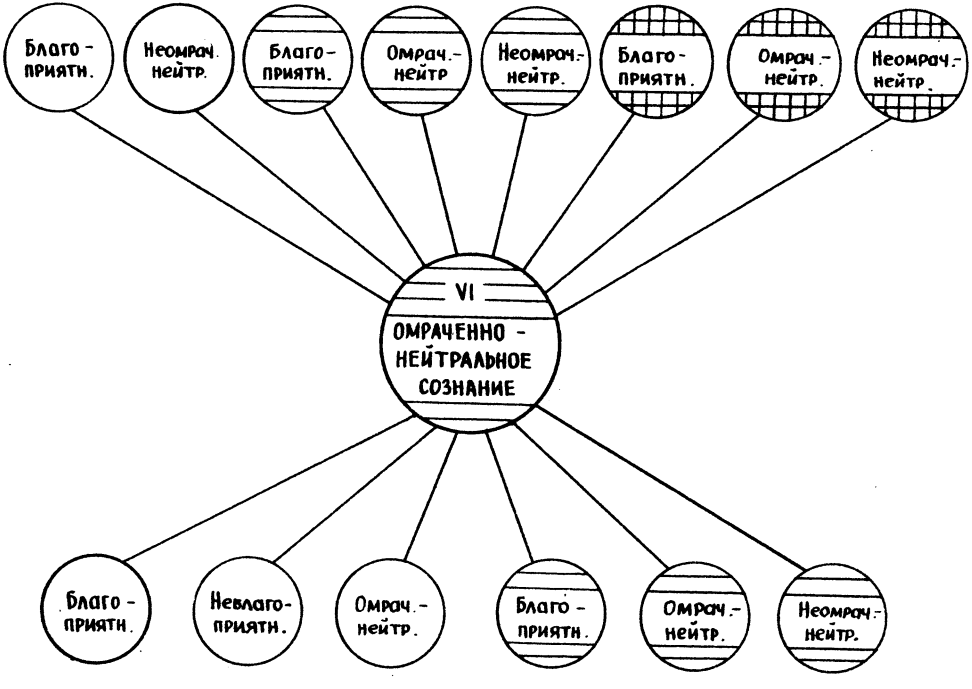

Благо-приятн.
Неомрач. нейтр.
Благо-приятн.
Омрач.-нейтр
Неомрач.-нейтр.
Благо-приятн.
Омрач.-нейтр.
Неомрач.-нейтр.
VI
ОМРАЧЕННО-НЕЙТРАЛЬНОЕ СОЗНАНИЕ
Благо-приятн.
Невлаго-приятн.
Омрач.-нейтр.
Благо-приятн.
Омрач.-нейтр.
Неомрач.-нейтр.

Схема 6

СФЕРА ПОЛУЧУВСТВЕННОГО

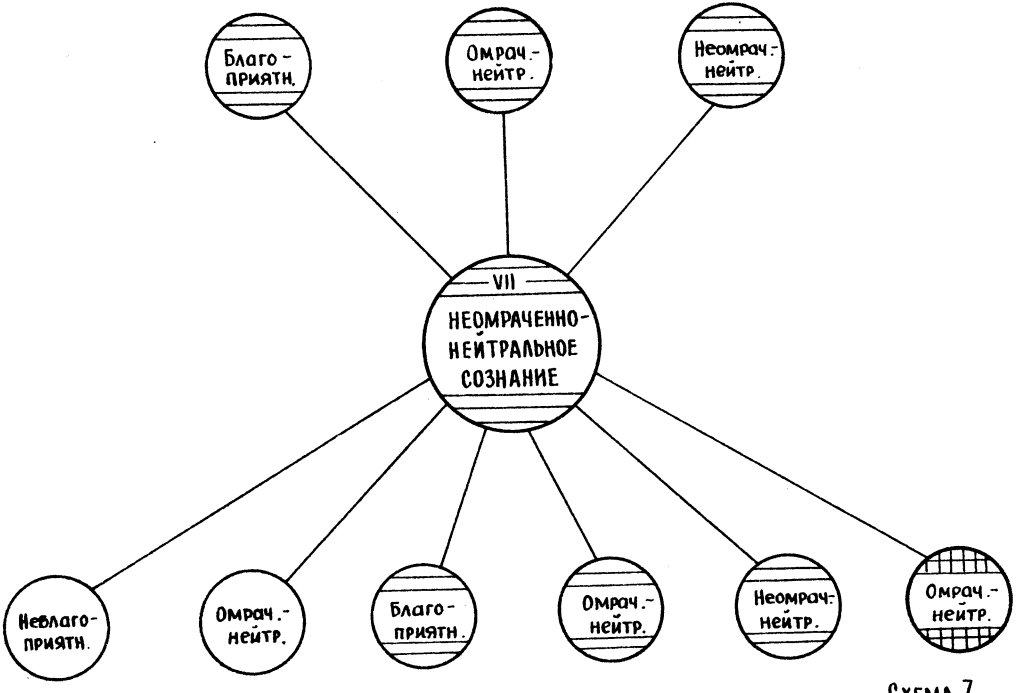

Схема 7

СФЕРА НЕЧУВСТВЕННОГО

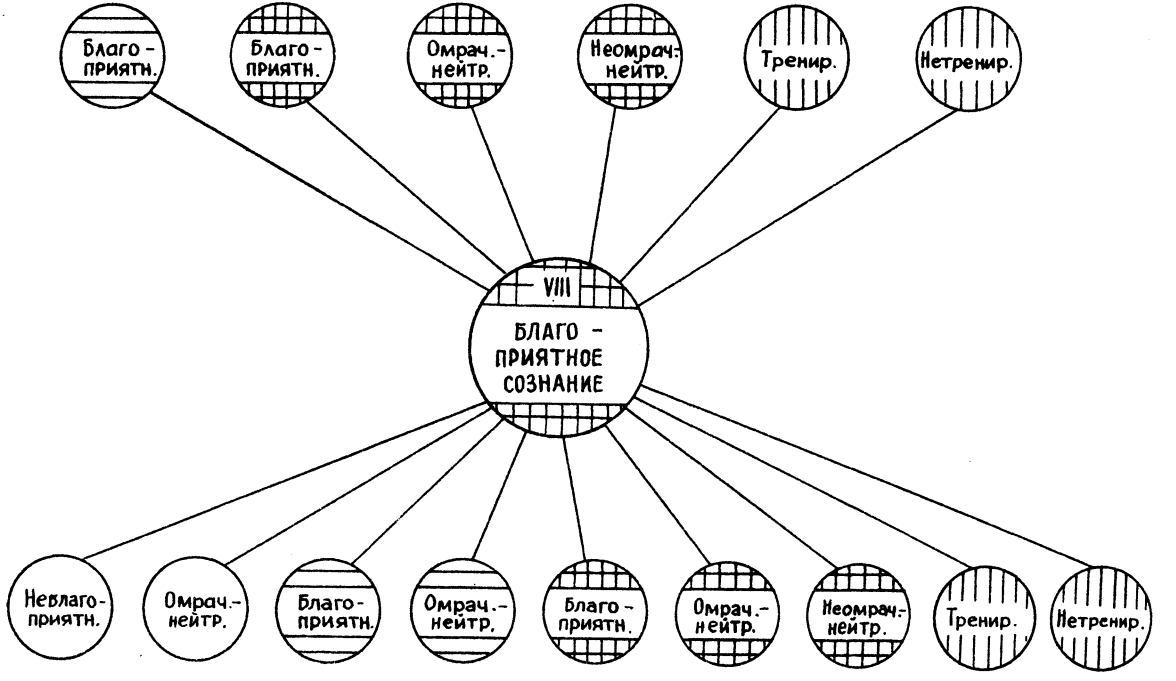

Схема 8

СФЕРА НЕЧУВСТВЕННОГО

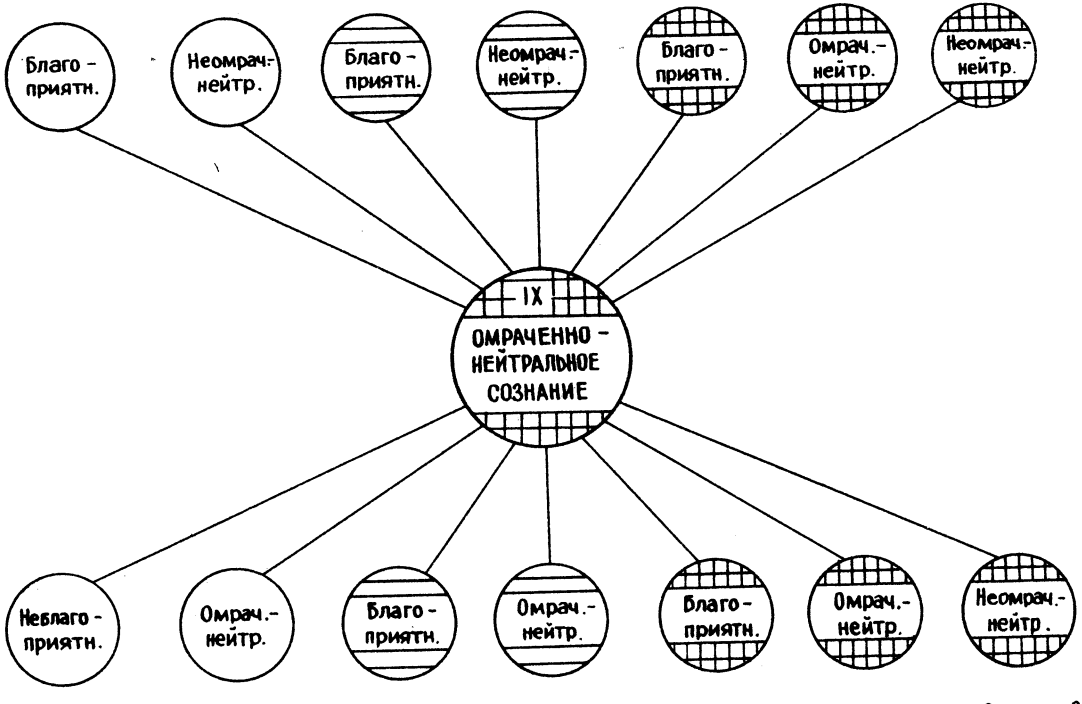

Схема 9

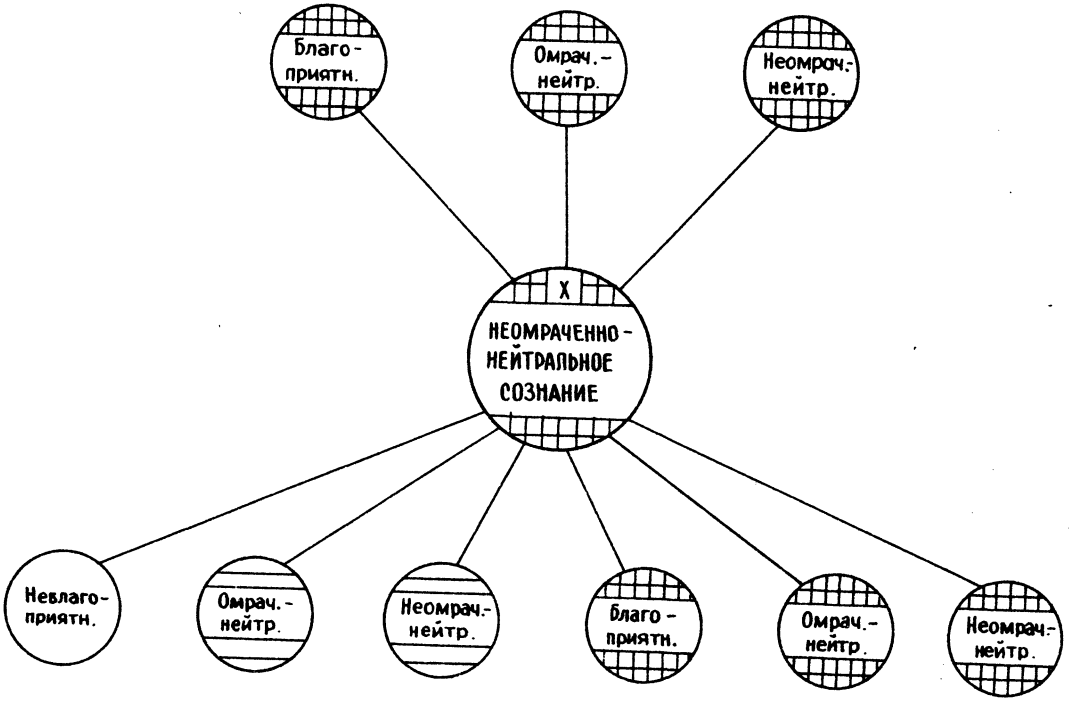

Благо-
приятн.
Омрач.-
нейтр.
Неомрач.-
нейтр.
X
НЕОМРАЧЕННО-
НЕЙТРАЛЬНОЕ
СОЗНАНИЕ
Невлаго-
приятн.
Омрач.-
нейтр.
Неомрач.-
нейтр.
Благо-
приятн.
Омрач.-
нейтр.
Неомрач.-
нейтр.

Схема 10

МОРАЛЬНО - ЧИСТОЕ

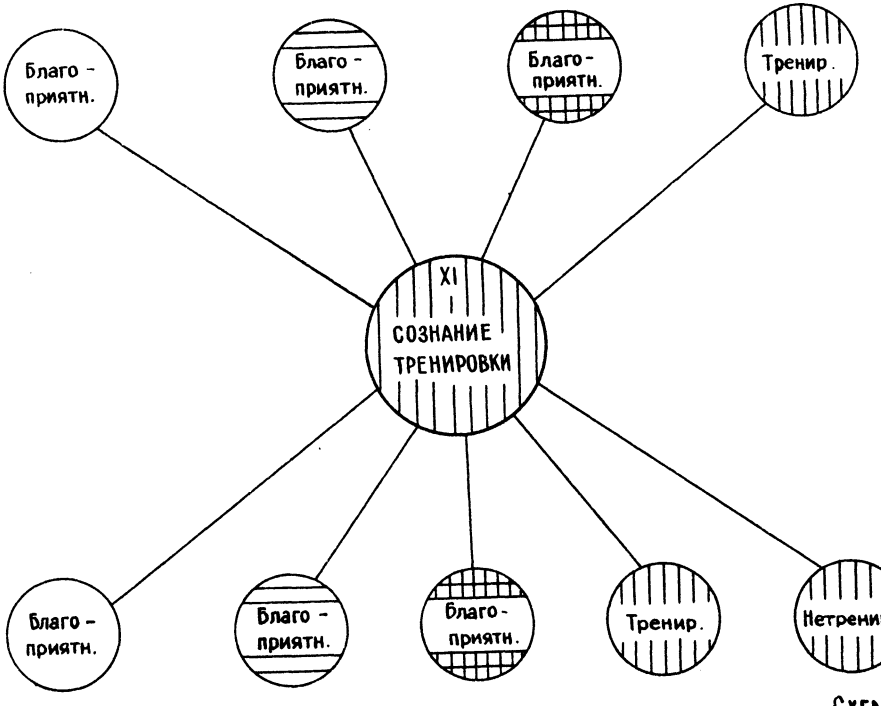

СХЕМА 11

МОРАЛЬНО - ЧИСТОЕ

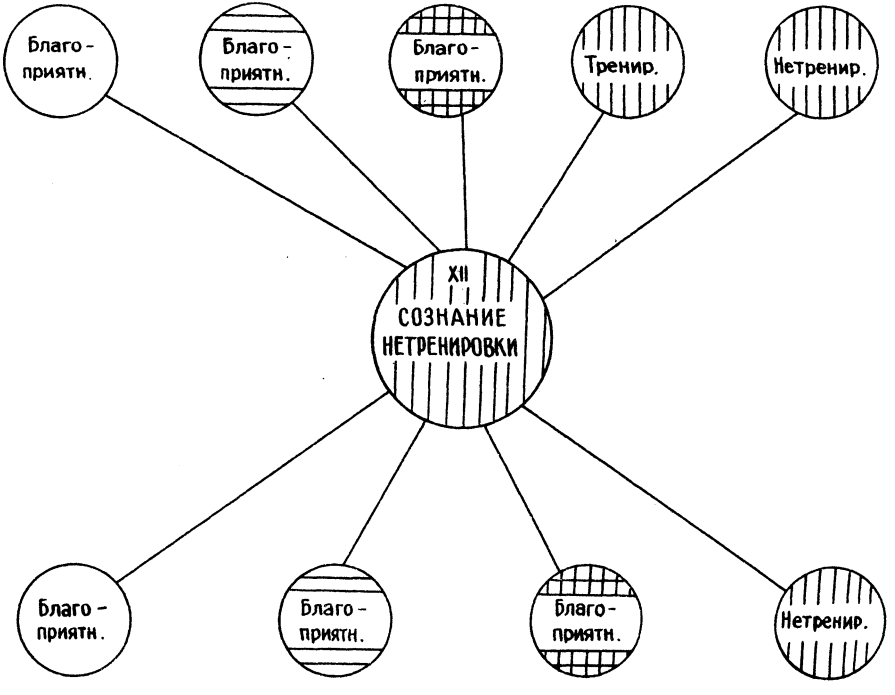

Схема 12

Оглавление

Введение..... 3

Русский перевод
Глава первая..... II
Глава вторая..... 59

Тибетский текст
Глава первая..... I65
Глава вторая..... 228

Примечания..... 345

Таблицы..... 368

Схемы..... 380

Васубандху

Абхидхармакоша

Гл. I и II, близкий к тексту перевод с тибетского на русский язык, подготовка тибетского текста, примечаний и таблиц
Бориса Владимировича Семичова и
Михаила Гавриловича Брянского

Рецензенты К.Б. Баторов, канд. филос. н.;
Б.И. Кузнецов, канд. филол. н.

Редактор ред.-изд.отдела Р.П. Моисеева
Редактор издательства П.Ф. Калинников
Оформление художника О.Д. Цыренщикова
Технический редактор Д.Б. Батоцыренова
Корректор Т.Б. Тетенитова

Подписано в печать 24.06.80. Н - 00065. Формат 60x84 I/I6.
Бумага офсетная. Гарнитура литературная. Печать офсетная.
Усл.п.л. 22,78. Уч.-изд.л. I9,84. Тираж I000.
Заказ ОК-95. Цена 3 р.

Бурятское книжное издательство, 670000,
г. Улан-Удэ, ул. Советская, 25.

Иркутская областная типография № I,
664000, г. Иркутск, ул. К.Маркса, II.